

Àmbit Administració de justícia

CENTRE D'ESTUDIS JURÍDICS
I FORMACIÓ ESPECIALITZADA

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

Ausiàs March, 40
08010 Barcelona
TEL. 93 207 31 14
FAX: 93 207 67 47

D O C U M E N T S D E T R E B A L L

INVESTIGACIÓ

(Ajuts a la investigació, 2008)

L'Oficina Judicial a Catalunya

Mitjà real d'una Justícia eficaç pel ciutadà del
segle XXI

Autor:

Ricardo Yáñez Velasco

Novembre de 2008

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquesta recerca respectant el text original dels autors, que en són responsables de la correcció lingüística.

Les idees i opinions expressades en la recerca són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Avis legal

Els continguts d'aquesta investigació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 Espanya de Creative Commons, el text complet de la qual es troba disponible a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>. Així, doncs, se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sempre que se citi l'autor del text i la font (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada), tal com consta en la citació recomanada inclosa a cada article. No se'n poden fer usos comercials ni obres derivades.

Resum en català:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

*A Rosa, David i Pol,
pel vostre temps.*

ABREVIATURES	6
PRÒLEG	8
CAPÍTOL PRIMER: INTRODUCCIÓ	10
1R. ELS REPTES DE LA JUSTÍCIA ACTUAL I LA NOVA OFICINA JUDICIAL	10
2N. NORMATIVA EN VIGOR I AJUST DE LEGISLACIÓ PER VENIR.....	13
3R. L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ	22
4T. L'ENSENYAMENT HISTÒRIC DEL NOSTRE PAÍS I EN EL DRET COMPARAT	51
5È. CONSIDERACIONS DOGMÀTIQUES AL PRESENT, AL PASSAT I PER AL FUTUR	66
a. El nivell de civilitat i la contaminació judicialitzadora	66
b. Uniformitat estatal del servei.....	68
c. Dilació indeguda i duració raonable del procés	68
d. La presència física del procurador: infrautilització o innecessarietat.....	91
e. Informació i atenció judicial al ciutadà	93
f. Oralitat processal, concentració d'actes i immediació judicial	110
6È. DE LA DOCTRINA CIENTÍFICA A LA JURISPRUDÈNCIA: RELACIÓ INTRÍNSECA ENTRE L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA I LA TASCA A DESENVOLUPAR.	112
CAPÍTOL SEGON: ELS SUBJECTES I LA SEVA INTERRELACIÓ EN FUNCIO DE LA NOVA OFICINA JUDICIAL	119
1R. LA REALITAT PRÀCTICA DEL JUSTICIABLE	119
a. La percepció de l'usuari	119
b. Els drets ciutadans	127
c. En particular, el dret d'informació.....	129
d. La puntualitat del servei i la puntualitat de l'activitat judicial	138
e. El dret de queixa	143
f. El dret de comprensió	145
g. La llengua de l'usuari	146
h. L'atenció personalitzada i la comoditat.....	151
2N. L'ACTIVITAT PROFESSIONAL DEL JUTGE	153
3R. EL PERSONAL NO JURISDICCIONAL I EL DESTERRAMENT DE LA "FINESTRETA CONSTANT" D'ATENCIÓ AL PÚBLIC I PROFESSIONALS A L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA	162
a. El règim jurídic del secretari judicial	162
b. El temps de dedicació del secretari judicial	165
c. La nova capacitació del secretari judicial	173
d. Les competències del secretari judicial	175
e. La responsabilitat del secretari judicial.....	176
f. Les tasques del secretari judicial en concret	181
g. Altres funcionaris no jurisdiccional. En general	194
h. El gestor processal.....	203
i. El tramitador processal	207
j. L'auxili judicial	209
4T. EL PERSONAL JURISDICCIONAL	211
a. Alguns principis polítics en presència	211
b. Formació i procedència del jutge en relació amb la qualitat de la seva activitat ..	217
c. Impuls jurisdiccional	221
d. Breu anotació sobre la responsabilitat del personal jurisdiccional	226
CAPÍTOL TERCER: ELS ÒRGANS JURISDICCIONALS I NO JURISDICCIONALS EN PRESÈNCIA.....	228
1R. L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA I ELS TRIBUNALS DE JUSTÍCIA.....	228
a. Elements fonamentals	228
b. Els òrgans de govern del Poder judicial	229
c. Imatge i uniformitat.....	241

d. Activitat interna i no jurisdiccional dels òrgans judicials	242
e. La valoració econòmica de la feina	243
f. En particular, l'horari laboral	247
2N. ORGANISMES I INSTITUCIONS D'INTERVENCIÓ COL·LATERAL	250
3R. PECULIARITATS ALS ÒRGANS JUDICIALS UNIPERSONALS	252
a. Civil (incapacitat, tutela, menors, família, mercantil, civil general, civil execució)	252
b. Penal (violència contra la dona, violència domèstica, instrucció, del penal, menors, penitenciària, execució en general)	254
c. Justícia de proximitat	257
d. El jutjats de pau	260
e. Laboral (general, execució)	260
f. Administratiu	261
CAPÍTOL QUART: LES FUNCIONS. DISTRIBUCIÓ I SINÈRGIA	262
1R. INTRODUCCIÓ	262
2N. L'OFICINA JUDICIAL TIPUS: UNITATS PROCESSALS DE SUPORT DIRECTE (UPSDs)	269
a. Les unitats processals de suport directe. Funcions i plantilla	276
b. Serveis comuns processals	280
c. Servei comú d'ordenació del procediment	292
d. Servei comú d'execució	297
e. Les unitats o serveis comuns no processals: les unitats administratives	300
CAPÍTOL CINQUÈ: PLANTEJAMENTS TÈCNICS SOBRE LES NECESSITATS HUMANES I MATERIALS	309
1R. LES NECESSITATS D'UN SERVEI PÚBLIC	309
a. Perspectiva general	309
b. L'imperi de la Llei pel servidor públic	321
c. L'Administració pública-servei i el Poder de l'Estat	325
2N. LES NECESSITATS ESTRUCTURALS JURISDICCIONALS	331
a. Funció jurisdiccional i activitats alienes	331
b. Imparcialitat i independència	334
c. "Distraccions" i motivació	342
d. La prioritat del servei. La vaga	353
3R. LES NECESSITATS SOCIO-LABORALS DE L'USUARI, DEL PROFESSIONAL I DEL PERSONAL AL SERVEI	355
a. Ciutadà	355
b. Personal	359
c. Professionals	363
d. En particular, l'idioma	364
4T. PREPARACIÓ I CAPACITAT DEL PERSONAL ACTUANT	376
5È. PRINCIPIS DE RACIONALITAT, EFICIÈNCIA, EFICÀCIA I AGILITAT	385
a. Eficiència	385
b. Eficàcia	388
c. Jerarquia	390
6È. OPERADORS JURÍDICS COL·LABORADORS DE L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA	394
a. En particular: els procuradors	395
7È. LA FORMACIÓ INICIAL I CONTINUADA	399
8È. LES NOVES TECNOLOGIES: SERVITUDS I BENEFICIS	404
a. La innovació	404
b. Les tecnologies tradicionals i en part desaprovades	412
c. En particular: sobre els programes de repartiment i registre	429
d. Actes de comunicació	431
e. La signatura electrònica del jutge i del secretari judicial	434
9È. L'ESTRUCTURA FÍSICA I LA INFRASTRUCTURA DEPENDENTS DE LA FUNCIÓ: LA FORMA PEL FONDS	444
CAPÍTOL SISÈ: ESTUDI PARTICULAR DEL FUNCIONAMENT DE LA NOVA OFICINA JUDICIAL	448
1R. ESTADÍSTIQUES PRECEDENTS DE FUNCIONS I ÒRGANS	448

2N. PRIMERS RESULTATS DE LA NOVA OFICINA JUDICIAL.....	449
a. El desplegament pilot estatal	451
Jurisdicció civil	452
Jurisdicció penal	456
Jurisdicció social	460
Jurisdicció administrativa	461
b. Exposició preliminar dels desplegaments d'assaig a Catalunya	485
c. La quotidiana espera als judicis: els temps perduts	486
3R. EN PARTICULAR	495
a. Activitat degana	495
b. Activitat sense jutge	498
c. Els actes de comunicació	500
d. La cooperació jurisdiccional	511
e. Els registres d'entrada i repartiment i la circulació de paper	513
f. Atenció al públic	526
g. Confrontació entre original i còpia	533
h. Assenyalaments i vistes	543
i. En particular: Servei comú processal i auxilis judicials	547
j. Execució en general i llançaments en particular	558
k. Les relacions entre funcions	559
Internes	559
Externes	560
Entre jutjats	565
Amb els Cossos i forces de seguretat	572
Amb el torn d'ofici d'advocats i procuradors	584
Respecte del Síndic de Greuges i d'altres	587
l. El Ministeri fiscal	589
A l'àmbit civil	589
A l'àmbit penal	591
ll. Servei de guàrdia	593
m. Arxiu i estadística	596
n. Serveis mèdics, medicina forense i d'altres peritatges	600
o. Comunicacions a distància, reconeixements en roda, mediació	601
p. Caixa	604
q. Accessibilitat i serveis	607
CAPÍTOL SETÈ: CONCLUSIONS DE L'ESTUDI	609
PROPOSTES DE MILLORA I/O CONSOLIDACIÓ	609
ANNEX: REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	625
ANNEX: RESULTATS DE L'ENQUESTA	646
JERARQUIA I FUNCIONS	648
QÜESTIONARI	674

ABREVIATURES

AP	Audiència Provincial.
Ar.	Repertori de Jurisprudència Aranzadi.
BOE	Butlletí Oficial de l'Estat.
CA/CCAA	Comunitat Autònoma/Comunitats Autònomes
CC	Codi civil, Reial Decret de 24 de juliol de 1889 (Gaseta de Madrid, 25-VII).
CE	Constitució espanyola (BOE núm. 311, de 29 de desembre de 1978).
CEDH	Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets humans i les Llibertats fonamentals, fet a Roma el 4 de novembre de 1950 (en vigor el 3 de setembre de 1953, per Espanya el 4 d'octubre de 1979 ex BOE núm. 243, de 10 d'octubre).
Cfr.	Confrontar.
CGPJ	Consell General del Poder Judicial.
CP	Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal (BOE núm. 285, de 24 de juny).
DUniv	Declaració Universal dels Drets Humans, adoptada en París el 10 de desembre de 1948 per l'Assemblea General de les Nacions Unides, en la seva Resolució núm. 217 A (III).
EAC	Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma del Estatut de Autonomia de Catalunya (BOE 172/2006, de 20 de juliol).
Funció Abog	Principis bàsics sobre la Funció dels Advocats, adoptats el 1990 per consens del vuitè Congrés de les Nacions Unides sobre prevenció del Delicte i tractament del Delinqüent, celebrat per l'Assemblea General de l'ONU.
IAP/IIAP	Interlocutòria de l'Audiència Provincial/Interlocutòries de l'Audiència Provincial.
ITC	Interlocutòria del Tribunal Constitucional.
LAJG	Llei 1/1996, de 10 de gener, reguladora de l'Assistència Jurídica Gratuïta (BOE núm. 11, de 12 de gener).
LDPJ	Llei 38/1988, de 28 de desembre, de Demarcació i Planta Judicial (BOE núm. 313, de 30 de desembre, correcció d'errors a BOE núm. 122, de 23 de maig).
LEC	Llei 1/2000, de 7 de gener, d'Enjudiciament Civil (BOE núm. 7, de 8 de gener, corregida als BOEs nùms. 90 i 180, de 14 d'abril i 28 de juliol de 2001).
LECr	Llei d'Enjudiciament Criminal, promulgada per Reial decret de 14 de setembre de 1882 (Gasetes números 260 a 283, de 17 de setembre a 10 d'octubre).
LJCA	Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la Jurisdicció contenciós-administrativa (BOE núm. 167, de 14 de juliol).
LOPJ	Llei Orgànica 6/1985, de 1 de juliol, del Poder Judicial (BOE núm. 157, de 2 de juliol, correcció d'errors en BOE núm. 264, de 11 de novembre), darrera reforma per Llei Orgànica
LOTJ	Llei Orgànica 2/1979, de 3 d'octubre, del Tribunal Constitucional (BOE núm. 239, de 5 d'octubre).

LPL	Real Decreto Legislatiu 2/1995, de 7 de abril, pel que s'aprovava el text refós de la Llei de Procediment Laboral (BOE 86/1995, d' 11 d'abril).
LRJAPPAC	Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu comú (BOE núm. 285, de 27 de novembre; correcció de errors en BOEs núms. 311 i 23 de 28 de desembre de 1992 i 27 de gener de 1993), reformada per Llei 4/1999, de 13 de gener.
nº.	Número de demanda o petició davant el TEDH.
PIDCP	Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 19 de desembre de 1966 (en vigor el 3 de gener de 1976, per Espanya el 27 de juliol de 1977, BOE núm. 103, de 30 d'abril de 1977).
RD	Reial Decret.
RDL	Reial Decret Llei.
ROSJ	Reial Decret 1608/2005, de 30 de desembre, que aprova el Reglament Orgànic del Cos de Secretaris Judicials (BOE núm. 17, de 20 de gener de 2006, corregit al BOE núm. 41, de 17 de febrer).
SAP	Sentència de l'Audiència Provincial.
SCP/s	Servei Comú Processal/Serveis Comuns Processals (també Servei Comú Processal General).
SCOP/s	Servei Comú d'Ordenació del Procediment/ Serveis Comuns d'Ordenació del Procediment.
RDLeg	Reial Decret Legislatiu.
STC/SsTC	Sentència/s del Tribunal Constitucional.
STEDH	
/SsTEDH	Sentència/s del Tribunal Europeu de Drets Humans.
STS/SsTS	Sentència/s del Tribunal Suprem.
TC	Tribunal Constitucional.
TEDH	Tribunal Europeu de Drets Humans.
TS	Tribunal Suprem.
TSJ	Tribunal Superior de Justícia.
UPSD/s	Unitat Processal de Suport Directe/ Unitats Processals de Suport Directe.
V.	Veure.
VVAA	Varis Autors.

PRÒLEG

En aquest estudi es pretenia assolir la pràctica d'un sistema que només s'ha plantejat teòricament, doncs l'experiència acumulada, ja abans de la reforma orgànica de 2003, parteix de la figura dels serveis comuns, amb un criteri d'eficiència, racionalitat i economia per invertir en l'Administració de justícia catalana. Assumir i donar resposta jurídica concreta a tots els reptes tècnics pot fer-se des d'una perspectiva dogmàtica, tot i que el temps transcorregut també permet advertir exigències pràctiques a l'àmbit de la dogmàtica processal, el context socio-cultural i, naturalment, les necessitats laborals. En aquest sentit, els objectius s'introdueixen cap a la garantia d'un apropament material, conceptual i quotidià de l'Administració de justícia al ciutadà, establert com a eix inherent del sistema, tenint present la de vegades despesa incomprensible en una realitat històricament menystinguda i deficitària, malgrat l'esforç pressupostari fet els darrers anys que, malgrat tot, no ha evitat discordances greus per manca de racionalitat i eficiència en el consum diari dels operadors implicats

Es pretén aconseguir, per mitjà del nou sistema d'Oficina judicial estructurat, un avenç efectiu i econòmic a l'estat de la Justícia al país, especialment envers la dilació dels tràmits, a més de reclamar reformes legals, de caire processal especialment, que no es prestin a mers paràmetres d'ajust formal, sinó que incideixin substantivament en millores per altre part reclamades fa temps per la doctrina científica.

En aquest assaig s'han aconseguit les fites definides des del punt de vista teòric, així com s'han afrontat tots els problemes conceptuals i hipòtesis pràctiques més significatives, establint pautes de resposta sota

la prèvia determinació de les qüestions debatudes i els conflictes habituals que correspon enfrontar. D'aquesta manera, s'ha estudiat la normativa en presència i la jurisprudència que hi dona actualitat pràctica, sense oblidar la doctrina d'autors. S'ha repassat el funcionament existent a l'oficina judicial i les previsions de la mateixa en un futur immediat, remarcant les noves tecnologies en ús i projectades, de igual manera que les bondats i crítiques de tots els operadors jurídics actuant.

No ha estat possible complimentar degudament l'anàlisi, no obstant, perquè al marge d'una baixa participació a les enquestes remeses, hi ha hagut partits judicials on no s'ha arribat a repartir. D'aquesta manera, consten respostes de tot tipus de funcionaris dels jutjats de L'Hospitalet de Llobregat, Cornellà de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Igualada, Olot, La Bisbal de l'Empordà, Vilafranca del Penedès i Santa Coloma de Gramenet. No s'ha rebut cap de la resta, encara que sí enquestes sense identificació de partit judicial; malgrat tot, per les dates esglaonades de finalització de les consultes, es pot dir que no s'ha rebut cap resposta dels partits judicials de Vilanova i la Geltrú i El Prat de Llobregat. Per la seva banda, l'enquesta a Cerdanyola del Vallès va estar bloquejada pel Secretari judicial coordinador provincial de Barcelona, desconeixent si va operar de similar manera a altres localitats. En qualsevol cas, les dades resultants s'han tingut en compte i han estat tractades en fulles de càlcul Excel per mitjà del paquet estadístic SPSS (Statistical Package for Social Sciences), incorporant-les com annex de l'estudi, però no ha tingut lloc tota l'elaboració projectada en virtut d'un tipus de mostra estadísticament no representativa.

CAPÍTOL PRIMER: Introducció

1r. Els reptes de la Justícia actual i la nova Oficina judicial

La Justícia ineficaç pel ciutadà, sigui o no sigui entesa com a servei públic, nega per rebuig un dret constitucional fonamental, el relatiu a la tutela judicial efectiva recollit a l'article 24.1 CE, on per cert acaba de consolidar-se o trobar raó de ser la independència judicial del personal jurisdiccional. Tanmateix, el jutge és independent perquè està sotmès a la Llei, i el fraccionament del poder és argument d'ordre polític i jurídic a la Història per tutelar llibertats dels ciutadans i limitar, precisament, la concentració del poder¹. La correspondència de la funció jurisdiccional amb l'activitat dels jutges imposa aquella com manifestació immediata de la sobirania de l'Ordenament jurídic perquè és una manera d'actuació del propi ordenament.

Tot això aconsella requerir una posició d'independència adient amb la coparticipació de la sobirania; i al marge del tipus d'investidura (el Rei, el Poble en nom de qui s'exerceix), és qualitat de la funció jurisdiccional que distingeix ordenaments: està present en aquells de naturalesa estatal, no en canvi en els de naturalesa regional². Ara bé, la disposició dels mitjans adequats per a l'exercici de la potestat jurisdiccional, que no es relaciona directament amb la independència, malgrat tot col·labora instrumentalment a la tasca judicial. En aquest sentit s'ha arribat a criticar com a gran inconvenient que materialment sigui el Poder executiu el que

¹ Índex dels problemes d'independència, com ja veurem, deriven dels conflictes entre òrgans amb poder jurisdiccional (cfr. *infra* Cap. 5è, apartat 2n), afegint el Ministeri fiscal i els cossos públics que formen la Policia judicial, encara que no en tenen aquest tipus de potestat.

² Miguel Ángel García Herrera i Alberto López Basaguren, "Constitución y poder judicial: la incompleta realización del poder judicial", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 162. Sobre la independència judicial v., en general, Juan Montero Aroca, *Independencia y responsabilidad del juez*, Civitas, Madrid, 1990.

faci les assignacions pressupostàries que constitueixen la cobertura econòmica del Poder judicial³. Però certament, si els òrgans constitucionals marquessin la seva pròpia política pressupostària es podria reduir el protagonisme constitucional del Parlament i realment es complicaria la seva posició a la CE com a titular de la iniciativa legislativa en matèria pressupostària, alhora que responsable dels ingressos que s'han de reclamar del ciutadà⁴. En qualsevol cas, la politització de la justícia victimitza la seguretat jurídica inevitablement. I intrínsecament relacionat amb això s'observa des de fa anys un cúmul creixent de normes jurídiques que comencen a configurar un desordenament jurídic si ens adonem que la activitat legislativa no només és molt abundant sinó que també prové de mecanismes i mitjans incorrectes, com ara disposicions addicionals a lleis d'altres matèries o fins i tot la costum modificadora de múltiples i heterogènies normes que esdevé a fi d'any amb la llei de pressupostos generals de l'Estat⁵.

Ubicats en aquest context, el Llibre Blanc de la Justícia emès pel Consell General del Poder Judicial, i el Llibre sobre l'Oficina judicial del Ministeri de Justícia, van posar de manifest ja fa molts anys que la reforma de la Oficina judicial era qüestió d'intensa urgència des del punt de vista tècnic i funcional, sota paràmetres de modernització pràctica, burocràtica i processalment actualitzada, sense perdre de vista el valor superior del Estat de Dret i de la Justícia⁶, al marge dels específics principis en presència davant una reforma de l'Oficina judicial⁷.

³ Adolfo Carretero Pérez, "El modelo del Poder Judicial en la Constitución", en *El Poder Judicial*, I, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1983, pàgina 758.

⁴ Alberto Palomar Olmeda, Francisco de Miguel Pajuelo i César Duro Ventura, *El Régimen Jurídico del Personal al Servicio de la Administración de Justicia y Nueva Oficina Judicial*, Thomson-Aranzadi, Pamplona, 2007, pàgina 43.

⁵ Veure una crítica a Ricardo Yáñez Velasco, *Comentarios sistemáticos a la Ley 60/2003, de 23 de diciembre, de arbitraje* (després reimprés sota el títol *Comentarios a la nueva ley de arbitraje*), Tirant lo Blanch, Valencia, 2004, pàgina 1.100.

⁶ Cfr. Gregorio Peces-Barba Martínez, "Los valores superiores", a *Jornadas de estudio sobre el Título Preliminar de la Constitución*, Secretaría General Técnica, Centro de Publicaciones, Ministerio de

Malauradament, la (potser) precipitació d'adquisició efectiva de noves franges de potestat per una part dels secretaris judicials –malgrat ser deficitàries en aquelles que tradicionalment sempre han tingut⁸– mostra en alguns casos l'espectacle de la confrontació i la pretesa exclusió dels jutges i magistrats en l'enorme feina a fer davant una nova estructura de l'Oficina judicial.

A la reunió de jutges degans realitzada el octubre de 2007 a San Lorenzo de El Escorial es va recordar que el desenvolupament de l'Oficina judicial se està realitzant d'esquena a la carrera judicial, i es va sol·licitar la presència de representants del Poder judicial en la Comissió d'Implantació de la nova Oficina judicial creada per l'Ordre del Ministeri de Justícia de 19 de gener de 2007, així com la presència dels jutges degans a les Comissions Mixtes previstes a l'article 100 del Reglament d'Aspectes Accessoris del CGPJ. Exemple de la virulència contrària es pot extreure de moltes intervencions de Secretaris de Govern, per exemple del TSJ a Catalunya. En efecte, al vot particular de Maria Antònia Amigó de Palau sobre la proposició d'acord de la Sala de Govern del TSJ a Catalunya (sessió 19-II-2008, ref. 451/2007) manifesta que el jutges no han d'opinar, ni individualment ni com a degans, sobre una matèria (els SCPGs) atribuïda als secretaris judicials, si bé aquests (sembla que directament), poden rebre queixes sobre el servei per part dels anteriors. I malgrat la capacitat valorativa que es dedueix de l'article 168 LOPJ –i 106.3 Reglament 1/2005 del CGPJ–, segons aquesta línia d'interpretació el jutge degà tampoc podria plantejar a l'òrgan competent incorreccions dels secretaris judicials, perquè cap com competència i responsabilitat d'aquest

Justicia, Madrid, 1988, pàgines 21 i següents; del mateix, *Los valores superiores*, Editorial Tecnos, Madrid, 1986.

⁷ Carlos Lesmes Serrano, "Principios generales que inciden en la reforma de la oficina judicial: configuración orgánica del secretario judicial", en *La nueva regulación de la oficina judicial* (Ángel Sánchez Blanco et altri), Madrid, Centro de Estudios Jurídicos, Cizur Menor, Aranzadi, 2006, pàgines 63 i següents.

⁸ La fe pública processal i la documentació, per exemple; cfr. *infra* Capítol Segon, apartat 3r.

és possible advertir errònia i objecte de denúncia⁹. És de suposar, doncs, que tampoc té cap vàlua l'article 25.3 del RD 796/2005, d'1 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament general de regim disciplinari del personal al servei de l'Administració de Justícia (BOE 175/2005, de 23 de juliol de 2005), respecte del personal no jurisdiccional distint del secretari judicial; o l'article 172.1 RD 1608/2005, de 30 de desembre, pels secretaris judicials – recordant la definició de la “denúncia” segons article 172.3 del cit. Reglament. I així, sota aquesta peculiar cobertura, la responsabilitat només podria ser controlada per uns superiors administratius (secretari coordinador, secretari de govern, càrrecs superiors del Ministeri de Justícia) que mai hi són al lloc de feina per controlar o advertiment cap seguiment.

2n. Normativa en vigor i ajust de legislació per venir

Les reformes legislatives sobre regulació constitucional del Poder judicial passen pel seu òrgan de govern (el CGPJ i les seves funcions ex article 107 LOPJ), la determinació de la Planta judicial i les condicions d'exercici de la funció jurisdiccional per part dels integrants del Poder judicial, al marge naturalment de les qüestions d'ordre processal. En aquest sentit, sempre ha estat criticat l'interès legislatiu en l'àmbit d'una inacabada successió de reformes que sovint s'impulsen per conjuntura política, confrontació partidista i allunyada dels problemes reals sobre independència del jutge, qualitat de la Justícia i eficàcia de l'activitat dels òrgans del Poder Judicial¹⁰.

⁹ En aquest sentit, Acord de la Sra. María Antònia Amigó de Palau, Secretària de Govern del TSJ català, de 30 de maig de 2008.

¹⁰ Miguel Ángel García Herrera i Alberto López Basaguren, “Constitución y poder ...”, cit., pàgina 176.

Es diu que hi ha àmbits del poder que deurien estar fora d'aquest tipus de lluita dels partits, en particular el Poder judicial¹¹. El paper dels partits polítics a la societat redunda també en el món judicial, per alguns autors establint les bases d'un neocaciquisme de qui són beneficiaris els dirigents d'aquest partits¹². El propi Llibre Blanc de la justícia va advertir el 1997 sobre un repartiment competencial que no havia donat resposta a un pla coordinat; al contrari, s'havia generat per moltes decisions unilaterals i dictades sota consideracions d'utilitat o conveniències polítiques de conjuntura, tenint present una direcció tripartita de la justícia espanyola que no ha permès una actuació eficaç però sí font permanent del conflicte, a més de paràmetres ineficients que acaben per comportar el despilfarrament.

Particularment, el TC considera com les funcions que obligadament ha d'assumir el CGPJ són aquelles que més poden servir al Govern per intentar influir sobre els tribunals (nomenament i ascensos, inspeccions i sancions)¹³. Alhora la doctrina afirma la mort política del CGPJ, que dona suport a decisions del Govern i no pot garantir la independència dels jutges¹⁴.

Inevitablement fonamental la Llei orgànica 19/2003, de 23 de desembre, reformadora de LOPJ¹⁵, que ha plantejat una reforma estructural a partir de la qual s'han encetat multitud d'activitats reformadores pilot o experimentals, tan a nivell de l'Estat com a l'àmbit autonòmic de Catalunya¹⁶. La decisió política d'aquesta modernització no

¹¹ En aquest sentit cfr. STC 108/1986, de 29 de juliol.

¹² Francisco Sosa Wagner, "Poder judicial, jueces y servicio público", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2007, pàgina 101.

¹³ STC 108/1986, de 29 de juliol.

¹⁴ Citant Juan Montero Aroca, Alejandro Nieto García, *El desgobierno judicial*, Trotta-Fundación Alfonso Martín Escudero, Madrid, 2004, pàgina 156.

¹⁵ BOE número 309, de 3 de desembre de 2003.

¹⁶ Les Resolucions del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, d'implantació dels serveis comuns processals generals, emeses durant 2008 pels partits judicials de: L'Hospitalet de Llobregat (12 de març), Vilanova i la Geltrú (12 de març) –en aquestes dues primeres amb un pla pilot d'execució–, Cerdanyola del Vallès (17 d'abril de 2008), Cornellà de Llobregat (18 d'abril), Sant Boi de Llobregat (18 d'abril), Igualada (22 d'abril), Olot (22 d'abril), Vilafranca del Penedès (25 d'abril de 2008), Santa

es nova però no es pot deixar de banda, com a plantejament inicial, el Pacte d'Estat per a la Reforma de la Justícia, signat el 28 de maig de 2001 entre el Partit Socialista Obrer Espanyol (al Govern) i el Partit Popular (partit principal de la oposició parlamentària). Tanmateix, la conjuntura crispada de la judicatura va promoure activitats formals al Ple del CGPJ, com ara l'aprovació el 12 de novembre de 2008 d'un "Plan de Modernización de la Justicia".

Pel seu poc detall ha estat criticada la regulació establerta a la reforma del Llibre V LOPJ, discutint inclòs la ubicació en el primer títol de l'Oficina i en el segon als secretaris, en contra de la literalitat del llibre esmentat¹⁷. Sota altre perspectiva, si bé la reforma iniciada parteix del Llibre Blanc de la Justícia i d'un Pacte d'Estat, només cal veure el rebuig generalitzat d'esmenes al tràmit de la llei seguit al Congrés i l'enduriment del text al Senat arran les 96 esmenes del partit popular, aleshores al Govern, per suprimir la noció de consens original.

Força destacable, tanmateix, la plasmació programàtica de l'organització judicial com a servei públic: la Carta de Drets del Ciutadà davant de la Justícia, inclosa al punt 13è del Pacte d'Estat de 28 de maig de 2001, després proposició no de llei aprovada per unanimitat pel Ple del Congrés dels Diputats el dia 16 d'abril de 2002.

Les Cartes de drets pretenen mostrar el consens social i el compromís, generar confiança en l'Estat i els serveis públics¹⁸ que

Coloma de Gramenet (13 d'agost) i El Prat de Llobregat (14 de novembre); pendent a La Bisbal de l'Empordà.

¹⁷ Dionisio A. Carrillo Fullerat, "Consejo General del Poder Judicial y servicios comunes procesales", en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 116.

¹⁸ Geert Bouckaert, "Chartes as Frameworks for awarding Quality: The Belgian, British and French experience", en *Trends in Public Sector Renewal: recent developments and concepts of awarding Excellence*, Lang, Frankfurt, pàgina 194. El sistema com a determinant de la qualitat, la millora continua i l'orientació al client aglutinen els catorze punts de la gestió empresarial preconitzats per Wiliam Edwards

normalment s'associa al rescabament –bé de tipus contractual com reembossament de despeses o indemnitzacions, bé protocol·lari de disculpes personalitzades–, i es dirigeixen tan a la societat en general com cap als usuaris en particular. Depenent, no obstant això, de les diferents concepcions sobre la qualitat que es conformin políticament i socialment: a França, Bèlgica i Portugal destaca el marc democràtic i el millor resultat possible del servei públic per mantenir l'equilibri entre drets i deures dels interessats, encara que aquest l'últim país també destaca la eficiència al relacionar el resultat de qualitat amb la despesa, apropant-se en aquest terreny al model britànic, que subratlla la competitivitat per ampliar la capacitat d'elecció de l'usuari. Per alguns, aquest text bàsic no ha passat de ser un manifest merament polític, sense cap vàlua normativa¹⁹.

Es clar que les modificacions de naturalesa orgànica impliquen una adaptació de les normes processals, des d'un punt de vista substancial en alguns casos, però també amb perspectives merament formals o terminològiques. En aquest darrer sentit, revisar tot precepte jurídic que inclogui “Secretaria del jutjat” –per adaptació a la nova estructura de “l'Oficina judicial”–, o qüestions similars d'índole terminològica, és un tipus de reforma merament formal, però en de tenir en compte el sentit funcional del canvi davant la nova normativa material, donat que depenent de la funció que es demani fer es pot entendre com secretaria de las UPSDs, però també els espais dels SCPs.

Per exemple, la disposició de la causa per les parts, a fi de poder preparar un recurs devolutiu, segons la llei es troba a la

Demming a *Out of the Crisis*, Cambridge (Mass.), Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study; també editat el 2000 (MIT Press, London).

¹⁹ Carlos Carnicer Díez, “El servicio público de la justicia”, en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006, pàg. 218.

Secretaria judicial. Però això exigeix que l'expedient també hi sigui materialment, i no a les SCOPs o SCP: potser la còpia de la sentència hi serà per notificar-la, però no l'expedient sencer. Només quan l'expedient no sigui enlloc podrà estar a tot arreu, per mitjà de la seva digitalització i complet accés telemàtic sense límits de mobilitat geogràfica.

A un nivell general convé recordar, igualment, l'acord del Consell de Ministres de 21 d'octubre de 2005, pel qual s'aprova el Pla de Transparència Judicial²⁰, que pretén cercar els costos reals dels processos per permetre valorar racionalment el compliment dels objectius del servei públic pretesos amb les inversions realitzades, o si aquestes han estat inútils o excessives.

Per exemple, és un despilfarrament invertir en un secretari judicial director d'un futur SCP que durant gairebé un any sencer no ha tingut més que puntuals reunions d'organització i cap SCP que dirigir materialment, per no existir en aquest temps. Alhora, s'ha rebutjat substitucions interines durant mesos, al mateix partit judicial, fins i tot de 3 funcionaris alhora en un mateix jutjat, sota justificacions pressupostàries.

L'esmentat Pla rau en una visió prestacional, per donar compte al ciutadà sobre la qualitat i la quantitat dels serveis, recursos i mitjans. A l'àmbit autonòmic català resulta significat l'esforç plasmat al Llibre Verd de l'Administració de justícia en Catalunya²¹.

²⁰ Resolució de 28 d'octubre de 2005, de la Secretaria d'Estat de Justícia, per la que es disposa la publicació de l'Acord del Consell de Ministres esmentat (BOE núm. 261, d'1 de novembre de 2005).

²¹ El Llibre Verd de l'Administració de Justícia, elaborat el 2005 per la Generalitat de Catalunya, fa tot un seguit de recomanacions per millorar la perspectiva del servei públic de la justícia.

A nivell de Planta i organització judicial, sota normes bàsiques de la Llei 38/1988, de 28 de desembre, de Demarcació i Planta Judicial, reformada per les lleis 3/1992, de 20 de març, 8/1997, de 14 d'abril, 26/1998, de 13 de juliol, 2/1999, d'onze de gener i 37/1999, de 38 d'octubre, i d'altres, i el Reglament 1/2005, de 15 de setembre, del Ple del CGPJ, sobre els Aspectes Accessoris de les Actuacions Judicials²², el RD 1608/2005, de 30 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament Orgànic del Cos de Secretaris judicials²³, i el RD 249/1996, de 16 de febrer²⁴ convé esmentar el Conveni Europeu per a la protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals, art. 6 (particularment el dret a un procés equitatiu): accessibilitat, independència, equitativitat i igualtat, transparència, eficiència, prohibició de l'arbitrarietat i motivació, protecció efectiva dels drets humans.

Des d'una perspectiva més específica, l'Ordre del Ministeri de Justícia 3224/2005, de 18 d'octubre, per la qual es determina la dotació bàsica de les unitats processals de suport directe als òrgans judicials; la Instrucció 2/2001, de 9 de maig, aprovat pel Ple del CGPJ, que conté un protocol de servei per a la coordinació e interrelació dels jutjats i tribunals i els Serveis comuns d'actes de Comunicació i Execució (BOE número 123, de 23 de maig de 2001); la Llei 15/2003, de 26 de maig, reguladora del règim de retribució de les carreres fiscal i judicial; el Reglament 3/2003, per acord del CGPJ el 3 de desembre, fixant mòduls de

²² Antecedent el Reglament 5/1995, del CGPJ, en particular la modificació feta el 14 d'abril de 1999 per Acord del Ple del CGPJ, que incorporà un nou Títol VII amb la denominació "De los Servicios Comunes", treballat sobre la base d'un limitat article 272 LOPJ, modificat per Llei Orgànica 8-XI-1994 que ampliava el seu contingut.

²³ José Luis Gómez Arroyo, *Reglamento Orgánico del Cuerpo de Secretarios Judiciales. Análisis y comentarios*, Unió Progresista de Secretarios Judiciales, Soria, 2006.

²⁴ Que va aprovar el Reglament Orgànic dels Cossos d'Oficials, Auxiliars i Agents judicials de l'Administració de Justícia (BOE núm. 53, d'1 de març, corregit al BOE núm. 88, d'11 d'abril). En relació, v. RD 796/2005, de 1 de julio, pel qual s'aprova el Reglament general de règimen disciplinari del personal al servei de l'Administració de Justícia (BOE 175/2005, de 23 de juliol); i el RD 1451/2005, de 7 de desembre, la darrera modificació sobre el Reglament del 1996.

dedicació i altres criteris tècnics²⁵; el Document de Mòduls aprovat pel Ple del CGPJ el 31 de maig de 2000, base per a la política d'avaluació del rendiment, sigui dit que característic en el tractament sobre polítiques públiques en matèria de justícia. Les simplicitats inicials del sistema van evolucionar cap a mètodes més complexos, però encara sense consens rellevant. S'han d'afegir els informes del CGPJ sobre l'avantprojecte de reforma de la Llei Orgànica del Poder Judicial 6/1985 i respecte del projecte d'ordre pel qual es determina la dotació bàsica de les Unitats Processals de suport Directe als òrgans judicials (Madrid, 22 de juny de 2005). Val a dir que l'ordre penal requereix diferenciació específica, no només entre òrgans unipersonals i col·legiats, sinó entre els diversos tipus dels primers, amb característiques de feina molt diferents entre sí segons la normativa aplicable.

No s'han d'oblidar regulacions estrictament administratives de clara aplicació i influència en el desenvolupament de la reforma organitzativa, com ara la general i bàsica Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú; amb particular importància del seu article 35²⁶. I, a més, la Llei d'Organització i Funcionament de l'Administració General de l'Estat de 1997; la Llei 1/1998, de 26 de febrer, de drets i garanties dels contribuents, que va trencar l'aïllament de la normativa tributària en relació amb el procediment administratiu comú; el RD 208/1996, de 9 de febrer, pel qual es regulen serveis d'informació administrativa i atenció al ciutadà; el Reglament 1/2003, sobre Estadística Judicial (BOE 21 de juliol de 2003) i el RD 1184/2006, de 13 d'octubre, sobre estructura,

²⁵ Substituit en ser anul·lat el 2006 per la Sala 3ª del TS i que troba antecedent immediat en el Pla de Transparència judicial.

²⁶ “Una tabla de derechos hinchada de viento que nada ha aportado al Derecho española que no estuviera ya en él”, según Francisco González Navarro, “Artículo 35”, en Jesús González Pérez i Francisco González Navarro, *Comentarios a la ley de regimen jurídico de las administraciones públicas y procedimiento administrativo común*, I, Civitas, Madrid², pàgina 930.

composició i funcions de la Comissió Nacional d'Estadística Judicial. Peculiarment hi ha tot un seguit inacabable d'actuacions normatives modernitzadores, entre la que destaquen el Pla de Modernització aprovat al Consell de Ministres de 15 d'abril de 1992; el RD 263/1996, de 16 de febrer, pel qual es regula la utilització de tècniques electròniques, informàtiques i telemàtiques de l'Administració General de l'Estat; la Llei Orgànica 9/2000, de 22 de desembre, de mesures urgents per a la agilització de l'Administració de Justícia; o inclòs la Proposta sobre el nou disseny de l'Oficina judicial (Ministeri de Justícia, Madrid, 2004) i, en relació directa amb aquesta, el Pla d'implantació de la nova oficina judicial en les onze experiències pilot (Ministeri de Justícia, Madrid, 2005), les Ordres del Ministeri de Justícia sobre implantació de la nova oficina judicial, i en particular la núm. 52/2007, de creació de la Comissió d'Implantació de la Nova Oficina Judicial (BOE núm. 21, de 24 de gener), òrgan adscrit al Ministeri de Justícia per mitjà de la Secretaria d'Estat de Justícia; i el RD 84/2007, de 26 de gener, sobre implantació en l'Administració de Justícia del sistema informàtic de telecomunicacions Lexnet per a la presentació d'escrits i documents, el trasllat de còpies i la realització d'actes de comunicació processal per mitjans telemàtics (BOE núm. 38, de 13 de febrer). Cal recordar, també, encara que sense cap efecte pràctic pel moment, l'Acord del Ple del CGPJ de 13 d'abril de 2005, per regular les Oficines d'Assenyalament immediat (no publicat al BOE al no constituir-se aquestes oficines), i, especialment, a un nivell global, la decisió del Comitè de Ministres de la UE, que per Resolució núm. 12 de 18 de setembre de 2002 va aprovar la creació de l'*European Commission for the efficiency of justice*, amb la finalitat específica de millorar l'eficàcia i el funcionament dels sistemes judicials dels Estats membres, per tal de generar més confiança dels ciutadans en la justícia. A la cimera celebrada a Varsòvia el maig de 2005, pels Caps d'Estat i de Govern del CdE, es va adoptar un pla d'acció, reforçant les funcions d'avaluació i assistència de la Comissió Europea per a l'Eficàcia de la Justícia, amb la

finalitat d'ajudar els Estats membres a administrar justícia amb celeritat i equitat²⁷.

Imprescindible cridar l'atenció sobre les transferències competencials efectuades en aquestes matèries. Així, la Llei Orgànica 16/1994, que va permetre a les CCAA intervenir en el àmbit de la gestió de recursos humans encara que mantenint el caràcter nacional dels Cossos. Particularment, les Resolucions de la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia (per exemple de 14 de setembre de 2005) fixant el calendari laboral pel funcionari gestionat pel Ministeri de Justícia (en general 37 hores i mitja a la setmana; 40 pels llocs de lliure designació o singularitzats), determinant alhora les festes locals, la pausa durant la jornada, la justificació d'absències, el control de compliment per gerències territorials, el règim de permisos i temps per a la formació.

Naturalment, cal esmentar, com a norma d'alt nivell normatiu i jeràrquic, la Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, que aprova l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (BOE núm. 172, de 20 de juliol), on es dedica el Títol III al "Poder Judicial de Catalunya".

Per últim, s'ha d'establir una relació intrínseca de la qualitat amb la modernització, sota la tendència de centralitzar els interessos del particular i la millora contínua dels serveis que a aquest s'ofereixen. Així, importa conèixer el RD 951/2005, pel qual s'estableix el marc general per a la millora de la qualitat a l'Administració General de l'Estat (BOE núm. 211, de 3 de setembre, corregit per BOE núm. 227, de 22 de setembre); la Llei 28/2006, de 18 de juliol, d'Agències estatals per millorar la rendició de comptes a la ciutadania (BOE núm. 171, de 19 de juliol), i la creació

²⁷ La Comissió Europea per a l'Eficàcia de la Justícia, va emetre el seu segon informe comparatiu de sistemes judicials, el juny 2008. El primer informe és troba a <http://www.coe.int/t/dgl/legalcooperation/cepej>, fent paleses les diferències d'organització i els aspectes quantitius i qualitius de cada Estat.

l'u de desembre de 2006, amb aquest emparament, de l'Agència Estatal d'Avaluació de les Polítiques Públiques i la Qualitat dels Serveis, sense oblidar el Reial Decret 951/2005 pel qual s'estableix un marc general per la millora de la qualitat a l'Administració General de l'Estat; i per últim la Carta de Serveis abans esmentada, relacionada amb el RD 1259/1999, pel qual es regulen les Cartes de Serveis i els Premis de Qualitat en l'Administració General de l'Estat.

3r. L'estat de la qüestió

Les crítiques habituals contra el model del segle XIX són una constant avui dia: deficiència estructural com ara lentitud dels auxilis judicials, l'absència de personal especialitzat, la infrautilització de noves tecnologies. Però els canvis projectats en contra d'aquests vicis endèmics, i altres, està comportant plantejaments jurídics i polítics de radical importància.

La Constitució espanyola recull al seu Títol VI la Justícia i l'Administració de la justícia, però també l'administració de l'Administració de la justícia, el Poder judicial, la potestat jurisdiccional i altres funcions²⁸. La perspectiva processal –"jurisdiccional" per alguns processalistes (jurisdiccionalistes?)– és el nucli fonamental d'actuació del tercer poder: la determinació del Dret –i la consecució de la seva realització– en el cas concret i dins el marc litigiós protegit per les garanties del procés (article 117.1 CE). L'article 117.4 CE, no obstant, trenca la identificació del Poder judicial amb la funció jurisdiccional quan fa esment a altres funcions atribuïdes legalment, generant una heterogeneïtat de finalitats que dificulta definicions objectives i conceptes unívocs.

²⁸ Víctor Fairén Guillén, "Poder, potestad, función jurisdiccional en la actualidad", en *El Poder Judicial*, II, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1983, pàgines 1.189 i següents.

La unitat de la jurisdicció i la independència judicial que protegeix – més enllà de prohibir òrgans d'excepció– davant la descentralització del Poder Judicial, es troba més enllà de la gestió sobre la administració de l'Administració de Justícia. La unitat jurisdiccional connecta amb el principi de monopoli jurisdiccional perquè aquest és una expressió de sobirania²⁹. Ara bé, interpretar la unitat jurisdiccional amb la identitat de funció que s'exerceix d'acord amb uns mateixos principis de l'ordenament, permet considerar que la conformació orgànica hagi d'ésser, també i necessàriament, única o idèntica³⁰. Els mateixos principis i garanties, doncs, permetrien unitat a l'aplicació de l'Ordenament jurídic sigui el Dret d'abast estatal, autonòmic o comunitari, alhora que la potestat jurisdiccional és del Estat-unitat, fins i tot servint com a garant front processos de descentralització política o d'integració internacional³¹.

D'altre banda, la unitat jurisdiccional entesa des del punt de vista de l'aplicació de la llei al cas concret, i de la interpretació de les normes, no pot suposar uniformitat ja que no pot existir una legislació única si hi ha multiplicitat de competències per legislar i, a més, limitacions en quan a quins tribunals cassacionals posaran fi, com darrera instància, als sistemes de recursos jurisdiccional establerts. Altra qüestió predeterminar elements o estàndards mínims per garantir la igualtat. Òbviament, importa sobremanera definir amb exactitud les competències de cadascú dels ens legislatius implicats, malgrat els principis de col·laboració i

²⁹ Rudolf Smend, *Constitución y Derecho Constitucional*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1985, pàgines 156 i següents. Sobre la unitat jurisdiccional v. Jerónimo Arozamena Sierra, "El principio de unidad jurisdiccional", en *Estudios sobre la Constitución española: homenaje al profesor Eduardo García de Enterría* (coord. Sebastián Martín-Retortillo Baquer), vol. IV (Del Poder Judicial), Madrid, Civitas, 1991, pàgines 3.017 i següents; Luis Jimena Quesada, *El principio de unidad del poder judicial y sus peculiaridades autonómicas*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 2000.

³⁰ En aquest sentit Miguel Ángel Aparicio Pérez, "El Poder Judicial", *Revista de Derecho Político*, núm. 37, 1992, pàgina 169.

³¹ Juan Francisco Sánchez Barrilao, "Poder judicial y unidad jurisdiccional en España", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 109.

cooperació i l'anomenada lleialtat constitucional i sense oblidar les hipòtesis de concurrència competencials.

Ningú discuteix que el Govern de la nació, com a nucli del Poder Executiu, pugui controlar el seu suport administratiu, sota les jerarquies ministerials, del consell de ministres i del president del govern, o que depengui indirectament d'una regulació dels funcionaris adscrits que escapi a les seves competències de direcció i control; o que el Parlament no tingués cap control sobre l'organigrama administratiu que serveix d'instrument organitzatiu de funcionariat i serveis materials al Congrés i al Senat. El tercer Poder, en canvi, està construït amb paràmetres i peculiaritats diferents i permet la discussió sobre molts aspectes relatius a la jerarquia i al comandament, sobre tot per la separació clara de funcions dels jutges i magistrats i la derivació del seu poder directiu, si es vol dir així, a una noció abstracta com a Poder, aliena a l'activitat concreta, només parcialment ubicada al CGPJ.

L'anomenat Govern de la justícia obeeix a tres vèrtexs diferents, que certament han de convenir per desenvolupar una Oficina judicial, durant un bon temps –des de la llei 19/2003–, en certa manera paralitzada³². Nogensmenys, des del Llibre Blanc de la Justícia es va plantejar formalment l'inconvenient, amb propostes relatives a la simplificació del mapa competencial i la recerca d'elements de coordinació entre els diferents comandaments; en el primer aspecte es va indicar el traspàs de competències a les comunitats autònomes en matèria de personal, en el segon, l'increment de potestat per les Sales de

³² Val a dir, de bon principi, que la discussió sobre el caràcter vinculant de l'informe (favorable) del CGPJ, segons el text de l'article 438.3 segons el Projecte de Llei Orgànica de modificació de la LOPJ en matèria de Justícia de Proximitat i Consells de Justícia, mostra un eix fonamental per a tota la reforma, que és el repartiment competencial. La supressió de l'esmentada vinculació es va considerar un condicionament indegut a la iniciativa i capacitat d'organització de les Comunitats Autònomes per a la creació de serveis comuns necessaris al seu territori; v. esmena número 56 signada per Begoña Lasagabaster Olazábal, del Grup Mixte; número 350, del Grup Parlamentari ERC; número 492, del Grup Parlamentari CiU; i número 617, del Grup Parlamentari Socialista.

Govern dels TSJ –així com la del Tribunal Suprem i la de l'Audiència Nacional (article 106 LOPJ)–.

En tot cas, cal recordar que les Sales de Govern no tenen competència per determinar el contingut funcional del personal al servei de l'Administració de Justícia (per exemple, la Sentència 24-XI-1997 de la Secc. 7^a de la Sala contenciós-administrativa del TS).

Té funcions de govern –directament sobre jutges i magistrats– el Consell General del Poder Judicial, tanmateix capacitat reglamentària sobre diverses matèries (articles 110 i 107.9 LOPJ); sense fer exclusives les que no afectin al estatut del jutge o la seva independència³³; el Ministeri de Justícia de l'Estat espanyol s'ocupa del fiscals i secretaris judicials, així com parcialment dels cossos de funcionaris; i els governs autonòmics amb competències sobre funcionaris de justícia i d'altres aspectes (fonamentalment materials) ubicats en el concepte de l'administració de l'Administració de Justícia (edificis i locals, subministres, control de personal i retribucions) transferida.

Les clàusules subrogatòries com a via d'entrada competencial autonòmica signifiquen que, quan una competència no ha estat transferida –o ho ha estat parcialment–, es manté l'Estat com a competent en aquestes matèries, plantejant no només un sistema amb tres caps de direcció, sinó amb peculiaritats dependents de la transferència de competències.

³³ Així STC 105/2000, de 13 d'abril; per exemple la determinació d'horaris i la jornada de feina a les secretaries i oficines judicials o als serveis comuns, ni l'horari i jornada dels funcionaris al servei de l'Administració de justícia.

No s'ha de confondre, en tot cas, el joc relativament invers de la supletorietat del Dret estatal respecte de l'autonòmic³⁴, subratllant, a més, que determinats ordenaments jurídics –el civil català, per exemple– expurguen absolutament qualsevol incidència de Dret espanyol al seu àmbit territorial.

A Catalunya –o si més no, dins l'anàlisi de qualsevol Comunitat Autònoma al marge de la resta– s'analitzen, sense més, els tres centres autònoms de poder. A més, segons el Projecte de Llei Orgànica de modificació de la LOPJ en matèria de Justícia de Proximitat i Consells de Justícia, també fora possible incloure l'Administració local, es a dir, els Ajuntaments.

No s'ha d'oblidar, per altre banda, que la responsabilitat davant incompliments de l'article 6.1 CEDH és estatal, en particular respecte de la forma d'organitzar el sistema judicial³⁵, de manera que un significatiu grau d'autonomia organitzativa pels governs autonòmics hauria d'implicar igualment un nivell equivalent de responsabilitat, directa i específica, contra actuacions que resulten ineficients segons el TEDH.

En tot cas, el tractament del sistema organització de la nova Oficina judicial passa per desapoderar al jutge de les funcions gerencials que, *de facto*, venia sovint realitzant. Naturalment sense ocupar cap vèrtex decisor i a l'àmbit normatiu, però amb obert beneplàcit dels qui havien d'ocupar aquesta funció, en primer terme, directa i quotidianament al menys, segons indicació de la Llei o amb la seva col·laboració; i la horitzontalitat de la gestió canvia cap a una verticalitat entre intervinents i secretaris judicials, jerarquització que traspassa les unitats processals de

³⁴ V., en general, Javier Tajadura Tejada, *La cláusula de supletoriedad del Derecho estatal respecto el autonómico*, Biblioteca Nueva, Madrid, 2000.

³⁵ STEDH 6-5-1981 (núm. 7759/1977), Buchholz vs. República Federal d'Alemanya.

suport directe –vinculades al jutge malgrat sense cap control o comandament administratiu ni de gestió– fins l'organització de serveis comuns, aliena per complet als jutges i tribunals. El pas de “la Secretaria judicial” a “l'Oficina judicial” ha objectivat el terme, administrativitzant-lo³⁶. Tanmateix, el principi de concentració resulta evident, però no de igual manera el principi de proximitat, En efecte, en aquest darrer cas no és diferent del característic jutjat tradicional si es manté on és aquest, però distant si el servei comú es vincula a una distribució provincial, més útil en termes de concentració però alhora llunyana. En tot sentit convé subratllar que la proximitat només resulta clarament necessària si es vincula amb una funció a realitzar amb el justiciable i si genera problemes de comunicació funcional amb les UPSDs.

Ja hem dit que el canvi de model es dificulta per la manca de consens per a la seva implementació³⁷, però no s'ha d'oblidar la absència d'una cultura precisa de gestió en les persones que tenen encomanada la gestió d'aquesta nova implementació.

La competència per al disseny, creació i organització dels serveis comuns processals correspon a les Comunitats Autònomes en els seus respectius territoris i al Ministeri de Justícia en aquells on encara no hi ha assumpció de competències en matèria de justícia per la respectiva comunitat Autònoma. S'ha d'afegir, en qualsevol cas –es a dir, també quan hi ha hagut la transferència competencial esmentada– el paper específic del Ministeri fiscal –part peculiar del Ministeri de justícia–, donat que la administració del Ministeri fiscal no equival, o no s'integra sense més, a l'anomenada administració de l'administració de justícia.

³⁶ Francisco Javier Garrido Carrillo, *La Oficina Judicial. Análisis de su nuevo diseño*, Tirant lo Blanch, València, 2008, pàgina 33, nota núm. 11.

³⁷ Evident ha estat l'enquistament parlamentari del projecte de llei pel qual s'adapta la legislació processal a la LOPJ, sense oblidar l'aprovació definitiva dels reglaments de desenvolupament. Actualment, si més, no, ja és treballa amb un anteprojecte.

En qualsevol cas el Ministeri fiscal és, per atribució constitucional directa, un ens defensor de la legalitat, alhora amb disponibilitat sota principi d'oportunitat aliè al personal jurisdiccional en sentit estricte. A més, i especialment amb la darrera reforma del seu estatut per llei orgànica 24/2007, de 9 d'octubre, es pretén una profunda reestructuració organitzativa que, a part d'altres finalitats, pugi satisfer la demanda social d'una justícia àgil, propera, respectuosa i preparada que permeti donar una resposta de qualitat, en temps i forma, als interessos dels ciutadans, a més de reforçar els principis de transparència, imparcialitat i autonomia a la seva actuació, sota una estructura organitzativa interna més especialitzada i responsable³⁸.

El conjunt dels jutges i tribunals –o millor seria dir la seva funció– configura un Poder de l'Estat, constitucionalment establert com a tal, només a la seva gènesi partint dels plantejaments defensats per Locke i Montesquieu³⁹. I per exigències de la independència judicial i per garantir aquesta el màxim, jutges i magistrats tenen reconeguda una enorme autonomia per organitzar i gestionar la seva feina. Ara bé, si això ho poden fer dins del marc de l'exercici jurisdiccional, s'adverteix el contrapunt referent a que no organitzen ni gestionen l'Oficina judicial que, com a suport de la seva tasca, els hi permet fer la seva activitat jurisdiccional. Lògicament, al moment de dictar una sentència, dintre del termini legal per fer-ho, el jutge pot organitzar-se com vulgui. Però no és aquesta la llibertat d'autonomia esmentada, naturalment. Per exemple, si no depèn del jutge ordenar els assenyalaments, és possible que en un dia darrera d'altre, durant varies setmanes seguides, es celebrin multitud de judicis que impliquen dictar les corresponents sentències dintre de

³⁸ Sobre les novetats organitzatives després de l'esmentada reforma v. Augusto González Alonso, "Aspectos administrativos de la organización y funcionamiento del Ministerio Fiscal", *Boletín de Información*, núm. 2060, Ministeri de Justícia, 1 de maig de 2008, pàgines 1.391 i següents.

³⁹ El Poder Judicial com a poder de l'Estat; José Vicente Gimeno Sendra, *Fundamentos de Derecho Procesal (Jurisdicción, Acción y Proceso)*, Madrid, Civitas, 1991, pàgines 29 i següents; Luis Esteban Delgado del Rincón, *Constitución, poder judicial y responsabilidad*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 2002, pàgines 45 i següents.

termini; afegint la tasca rutinària que correspon a diari, molt difícilment podrà el jutge organitzar-se, sinó que haurà de treballar sense límit per treure l'acumulat, recordant que el secretari judicial, una vegada feta l'acta de judici res ha de fer fins que la sentència es redacti.

Com ja es va avançar, al marge de les particularitats pròpies d'un servei públic, d'una banda, i de la funció a desenvolupat en concret, pel personal jurisdiccional i no jurisdiccional, d'altra, convé afrontar un debat que podria semblar rerafons secundari, inclòs d'arrel polititzadora, però que infereix en la dinàmica diària de la feina a realitzat dins d'un sistema organitzatiu més complex del que sembla des del punt de vista orgànic⁴⁰. En primer lloc cal recordar la tasca independent i inamovible dels jutges i magistrats, orientada cap als justiciables i la efectivitat dels seus drets subjectius i adjectius; on els professionals i personal no jurisdiccional mai poden suposar un fi en sí mateixos sinó actuar a favor del litigant, la qual cosa només pot ser realment viable quan la seva actuació facilita la tasca del personal jurisdiccional, que troba justificació en administrar justícia com a tercer poder constituït per la sobirania constituent. En segon lloc destaca l'òrgan de govern del jutges i les seves competències i funcions vers l'organització de la Administració de Justícia; coexistent l'anterior, en tercer lloc, amb un Ministeri de Justícia a càrrec del qual s'adverteix tan la organització instrumental de l'Oficina judicial quan el control –val a dir governatiu– del secretaris judicials, que són directors de la Oficina. En quart lloc intervenen les Comunitats Autònomes respecte del personal auxiliar i mitjans materials, sense oblidar la destacable relació que, per exemple, el Departament de Justícia de la Generalitat Catalana manté amb el Tribunal Superior de Justícia i la Secretaria de Govern d'aquest, cinquè i sisè elements particularíssims dintre de l'organigrama en

⁴⁰ Naturalment, aquest plantejament perd interès per qui considera que el Poder Judicial no existeix, que és una mera ficció, que els jutges no són independents i que no existeix autogovern judicial, sinó només un servei públic com tants altres, el de l'Administració de Justícia; Alejandro Nieto García, *El desgobierno...*, pàgina 106 (hi ha ed. de 2005).

presència digne de valoració estratègica i, sense cap mena de dubte, d'anàlisi sobre funcionament pràctic de la Oficina judicial. I si bé els TSJs són òrgans jurisdiccionals *en* les CCAA i no *de* les CCAA (STC 38/1982, de 22 de juny), és clar que el seu disseny ha estat *per a* les CCAA.

Nogensmenys que el punt natural de partida en el TSJ és entendre com la seu natural d'interpretació i materialització del Dret propi de la Comunitat Autònoma en el territori d'aquesta i la jurisdicció desenvolupa en el mateix, la qual cosa resta lògica a similars graus d'avenç en CCAA que no tenen Dret propi.

En darrer lloc, no es pot esquivar el fonamental paper del Ministeri fiscal, si bé autònom funcionalment dins del Poder Judicial jeràrquicament controlat pel Ministeri de Justícia, amb afectació evident respecte del seus mitjans personals i materials amb relació a les competències autonòmiques. Peculiar (i sorprenent per comparació amb la realitat) resulta que entre les seves funcions destaquï, per exemple en el judici penal abreujat, l'impuls i la simplificació de la tramitació, així com la conclusió de les investigacions tan aviat com estimi possible a la vista d'allò instruït. En molts casos, no obstant, el Ministeri fiscal acostuma a desentendre's (absolutament) de la causa final fins que aquesta és clausura, moment en que rebuda per qualificar-la provisionalment decideix estudiar el seu contingut, malgrat haver tingut ocasió de fer-ho amb anterioritat, des de la mateixa incoació i al llarg de tota la instrucció criminal desenvolupada pel jutge i, en el seu cas, per les parts personades.

La relació entre tots els operadors implicats no es pot basar, exclusivament, en el compliment d'una determinada normativa. Aquesta és bàsica, evidentment, com també ho és el seu respecte judicial diari i la seva reafirmació pels òrgans judicials superiors, si s'escau, en tràmit de

recurs. Però no s'evita amb això la distorsió per conductes lliures de col·lectius determinats o agents en particular. I si tots aquests protagonistes institucionals i personals es veuen abocats a col·laborar mútuament, tanmateix la tasca diària de qualsevol jutjat implicarà, de manera molt específica, una quotidiana entesa de voluntats respectuoses amb la llei. Per començar entre el jutge o president del tribunal i el secretari exclusiu o compartit de l'òrgan judicial, i suprimint la impunitat del petit legislador, aquell que per l'avinentesa dels implicats o per no haver-hi cap, fa i desfà com pensa que deuria ser la llei.

El fiscal o advocat fiscal no es troba al mateix nivell de relació que el jutge i el secretari judicial, perquè si bé és un subjecte processal privilegiat en molts casos, la seva actuació s'ha de sotmetre dins del procediment on hagi d'intervenir. La integració del Ministeri fiscal a l'Oficina judicial, des del punt de vista estructural e infraestructural, no implicarà presa de decisions directives que afectin l'ordenació dels procediments en curs dintre de cada jutjat, per molt que la intervenció del Ministeri fiscal –o la seva manca d'intervenció– en podria repercutir⁴¹.

La col·laboració, aquest element fonamental del bon funcionament, és necessitat que naturalment no neix ara, amb la reforma de la Oficina judicial que s'analitza. Però malgrat la importància de la predisposició personal i institucional, mai pot dependre de la voluntària disposició dels individus afectats, que en casos de discussió o interpretacions diverses sobre les formes d'actuació, han de poder dirigir-se a normes clares que resolguin qualsevol controvèrsia. No parlem de la interpretació de les normes jurídiques, que depèn de l'estudi jurisdiccional, sota principi d'independència judicial, sinó de les controvèrsies que indirectament afectin la seva aplicació i directament es vinculin amb l'organització i la gestió del jutjat.

⁴¹ Veure Capítol Sisè, apartat 3r, subapartat e.

El secretari judicial també disposa de marges interpretatius d'aplicació jurídica estricta a cada cas que hagi de resoldre, sota la seva pròpia competència i al marge de la revisió del jutge per iniciativa de les parts –les diligències, per exemple–; i disposarà d'un ventall molt més important quan pugi dictar decrets motivats en un bon número de situacions procedimentals. Sabut és que la seva independència funcional com a fedatari públic resulta diversa de la seva tasca resolutiva, on malgrat tot la dependència jeràrquica pot acabar sent determinant, recordant que no disposa el secretari judicial de la protecció oferida per un principi equivalent a la independència judicial.

Respecte del paper exclusivament administratiu, organitzatiu o de gestió, ja resulta significativa la reducció de competències explícites del jutge i la elevació de funcions de direcció expressa del secretari judicial, qui respondrà davant dels seus superiors administratius, també personal no jurisdiccional que manté capacitat de direcció diferida de l'Oficina, arriben fins a la Secretaria de Govern de cada Tribunal Superior de Justícia però també més enllà. D'aquesta manera, poden produir-se conflictes entre el jutge i el secretari on aquest, dintre del seu marc d'actuació no jurisdiccional, afecti directament la tasca jurisdiccional a l'entendre del jutge, i sigui l'últim que hagi de recorre a mecanismes col·laterals, en realitat no massa clars ni correctament articulats –sobre tot respecte a una ràpida resolució de l'afer–, donat que teòricament no podria ordenar als funcionaris actuació diferent de la indicada pel secretari, ni tampoc manar a aquest una determinada actuació.

En el passat recent, el Reglament orgànic del Cos de Secretaris judicials⁴² establí que en situacions de conflicte entre jutge i secretari judicial, respecte de la direcció de l'oficina judicial

⁴² Reial Decret 429/1988, de 29 d'abril (BOE núm. 110, de 7 de maig).

(article 8.1 del Reglament), el jutge podia exercir la superior direcció amb instruccions per escrit (article 8.2 del Reglament), tot i malgrat el deure dels secretaris d'obeir, com a directors immediats de l'Oficina, ordres i instruccions del Ministeri de Justícia en matèria de la seva competència i models organitzatius aprovats per aquest segons normativa en vigor (article 8.5 del Reglament). Actualment aquesta dinàmica no ha tingut ressò a la nova normativa, on simplement resten aspectes molt genèrics d'actuació judicial un contingut de l'article 165 LOPJ que dirigeix el jutge cap a la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia respectiu (i òrgan de govern del Poder judicial); on per altra banda, al igual que la seva Presidència, no mostren cap vinculació jeràrquica respecte de la Secretaria de Govern d'aquest Tribunal, superior jeràrquic dels secretaris judicials a la Comunitat Autònoma corresponent.

Donada la diversificació dels diferents nuclis de decisió, i al nivell més baix els referits entre Juntes de jutges –també òrgans de govern del Poder judicial, no s'oblidi– i els Serveis comuns d'un partit judicial, resulta important com es coordina el funcionament d'aquests amb les discrepàncies derivades dels acords jurisdiccionals de les Juntes o de les decisions individuals dels jutges que en virtut d'elles o autònomament es prenen, o com resoldre el degà, de manera ràpida i expeditiva, qualsevol incident problemàtic sobre l'actuació d'un servei comú. Potser no pot el degà prendre aquest tipus de decisió i només informar a la Sala de govern sobre el particular o convocar extraordinàriament una junta de jutges que, una vegada decideixi el que sigui, es plantejarà a la dita Sala de govern, la qual cosa mai serà àgil i efectiva davant el problema que sigui.

L'article 438.7 LOPJ parteix de l'establiment de criteris generals, per part del CGPJ, que permetin la homogeneïtat a les actuacions dels serveis comuns processals de la mateixa classe a tot el territori nacional. De manera que, una vegada establerts, seran criteris que podran ubicar-se per via de delegació en els jutges degans com a facultats de control i compliment dels mateixos⁴³. Però el resultat del control tornarà a mostrar la seva inservilitat si, de fet, la incidència pràctica passa per remetre'l a la Sala de Govern, aquesta al CGPJ i aquest sota una relació política i institucional amb el Ministeri de Justícia, des d'on qualsevol decisió descendirà jeràrquicament, en el seu cas, fins el secretari judicial corresponent.

La dilació de la resposta judicial i de la qualitat d'aquesta, configuren dos eixos bàsics a subratllar sense oblidar que una resposta molt ràpida –encara que no necessàriament– pot perdre qualitat però que una actuació demorada, es segur que sempre perjudicarà la qualitat del servei i la tutela judicial efectiva com a dret constitucional fonamental. Curiosament, la revisió de les resolucions per mitjà de l'apel·lació és un mecanisme de –teòric– control de qualitat que acostuma a provocar una destacable dilació. En qualsevol cas, la reducció dels processos ineficaços, es a dir, judicis o actuacions judicials que no s'efectuen a la data prevista per acció o manca d'acció d'un litigant, els seus representants, el fiscal o el propi òrgan judicial en general o el seu titular en particular, hauria de ser un objectiu comú dels tribunals, fiscalia i cossos policials, tal i com succeeix a Anglaterra i Gales amb els *ineffective trials*. D'altre banda, i sense oblidar que l'excés temporal ja minva greument la qualitat del servei, malgrat la duració emprada el resultat no assegura un determinat nivell abstracte de qualitat mínima de totes maneres exigible.

⁴³ V., en aquest sentit, l'article 106 del Reglament 1/2005, del Ple del CGPJ, d'Aspectes Accessoris de les Actuacions Judicials (BOE 231/2005, de 27 de setembre).

Conjuntament amb el reduït grau d'accessibilitat –sobre tot pels més desvalguts⁴⁴–, la lentitud conforma una de les crítiques socials més importants contra l'Administració de justícia, tenint en compte que, encara sigui ràpida la consecució d'una sentència favorable, els recursos, primer, i el tràmit de la execució, a continuació, provoquen una dilació significativa. Els mecanismes limitadors –pels recursos les causes d'admissibilitat, dipòsits– i les anticipacions de mesures de satisfacció –l'execució provisional– no semblen útils definitivament, com s'encarrega de demostrar la pràctica⁴⁵. Cert que destaca la reducció de les demores i, segons el tipus de tribunal, o tribunals concrets, que aquestes no existeixen significativament. Però superar un bon nombre de temps morts i exigir, concretament, el respecte dels temps legals, constituiria un canvi radical, quantitatiu i qualitatiu.

La qualitat com a feina ben feta millora amb la idea d'una adequació a l'ús d'allò ben fet, el que implica, inevitablement, una adaptació constant a les necessitats de l'usuari. En aquest sentit la nova gestió pública tendeix al client, sota major llibertat de la gestió de recursos i personal, la mesura del rendiment i la inversió en recursos tecnològics i humans⁴⁶. I si bé s'afegeix la receptivitat davant la competència, no sembla que aquest sigui objectiu d'un servei pròxim i de qualitat; precisament, valora molt positivament la reducció de la litigiositat

⁴⁴ El que connecta amb la discriminació per raons d'origen, raça, desvaliment econòmic o d'altra naturalesa; i problemes de desigualtat. Cfr. Santos Pastor Prieto, "Elementos para un análisis de la calidad de la justicia", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial, número 109, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, pàgina 47.

⁴⁵ Particularment a l'àmbit civil, el nivell de revocacions de resolucions dels tribunals de primera instància relativitza l'aparència de bon dret que justifica superar la natura cautelar i determinar la mesura anticipativa, mentre que la manca d'una caució –en bona part perjudicial per l'executant provisional no solvent, qui més hauria de presentar caució– provoca multitud de problemes pràctics; cfr. una avaluació teòrica de la qüestió a Ricardo Yáñez Velasco, "Lectura constitucional de la ejecución provisional civil", *Revista General de Derecho*, núm. 666, marzo 2000, pàgines 1921 i següents.

⁴⁶ Elke Löffler, *La Modernización del sector público desde una perspectiva comparativa: conceptos y métodos para evaluar y premiar la calidad en el sector público de los países de la O.C.D.E.*, Ministerio de Administraciones Públicas, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid, 1996, pàgina 9. Cfr., del mateix autor, *Developing local governance networks in Europe*, Baden-Baden, Nomos, 2002; i *Public Management and governance*, London et. al., Routledge, 2003.

i en particular la resolució alternativa de conflictes –que equivaldria a la “competència”– reductora del volum de feina i responsabilitat al Poder judicial

La gestió de la qualitat suposa un conjunt d'activitats per dirigir i controlar una Oficina judicial cap a aquesta finalitat, dirigint persones i controlant el que fan. La direcció de persones es basa en la informació i la motivació, la formació, el treball en equip i la coordinació, però també el lideratge i la participació, la comunicació multinivell, el reconeixement i la responsabilitat. Per això, és necessari que els directors siguin formats en recursos humans, tècniques de comunicació, re-circulació del coneixement i experiència a l'àmbit d'activitat que deuen desenvolupar-se. La nova Oficina judicial ha començat a introduir-se sense que aquests operadors hagin rebut o tinguin la capacitat idealment requerida.

La participació de tots els agents en presència no deixa de suposar una alternativa democràtica en l'organització del sistema, malgrat que sota límits diferents dels que podrien funcionar en política o economia. En qualsevol cas, és reiteratiu a la doctrina especialitzada que la gent no treballa tan com podria perquè no se li dona suficient participació en les decisions que afecten la seva feina.

A partir d'aquí, el control de l'actuació depèn d'establir uns objectius comuns, qualitatius i quantitius, amb planificació a curt i mig termini, verificar el seu compliment, mesurant i avaluant la prestació del servei amb la finalitat de millorar-lo contínuament, amb prou flexibilitat per eliminar o afegir aspectes deficients o necessaris, respectivament.

La responsabilitat ben determinada i distribuïda rebutja la tendència burocràtica d'aixecar les responsabilitats sobre l'acció administrativa cap al nivell jeràrquicament superior; per això importa que

el personal no jurisdiccional tingui certa capacitat de decisió i prou recursos per poder organitzar la seva estratègia de gestió⁴⁷, dintre del seu concret àmbit competencial predefinit i sota els controls piramidals que calguin

La finalitat del processos sota programes de gestió resideix en complir les necessitats i expectatives de l'usuari i els objectius programats sota aquesta perspectiva. Paral·lelament, la finalitat dels procediments implica l'estandardització de les tasques, la homogeneització de criteris i la distribució clara de responsabilitats cap els objectius i resultats programats. En aquest sentit es defensa l'existència de Manuals de Procediment de l'Oficina judicial que descriguin les prestacions del servei i com dirigir-lo i gestionar-lo.

La necessitat de l'usuari com a pilar de la gestió i la direcció passa per la participació d'aquest, presència activa com a mitjà d'advertiment de deficiències i possibilitat de millora, també, en espais objectivament no deficientes⁴⁸. Tanmateix, si les estratègies de millora en la gestió de serveis públics persegueixen reforçar la receptivitat en la prestació mateixa, s'ha de conèixer el millor possible les necessitats i preferències del ciutadà destinatari final del servei, doncs la seva percepció és l'índex de la qualitat del servei, reestructurant els processos de gestió administrativa en virtut d'això i a partir de enquestes, relació directa, grups locals de discussió, canals de detecció com ara telèfons gratuïts o bústies de suggeriments, figures de control (defensor del ciutadà) o noves tecnologies de la informació (servei per correu electrònic o webs)⁴⁹. Les expectatives del ciutadà poden afectar negativament la seva

⁴⁷ David Sancho Royo, "La prestació del servei públic: què entén el ciutadà per qualitat?", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 253.

⁴⁸ V. Vicente Pérez Menayo, *La gestió de qualitat total i la seva aplicació a l'Administració Pública*, Institut d'Estudis Fiscals, 1996, cit., per Rosa Gómez Álvarez, "Líneas estratègiques...", cit., pàgina 197.

⁴⁹ David Sancho Royo, "La prestació...", pàgina 246. Veure, en general, del mateix autor, *Gestión de Servicios Públicos: estrategias de Marketing y Calidad*, Tecnos, Madrid, 1999.

percepció, i es distancia qui ha tingut o té un servei concret de qui no ho té encara però el pot tenir i de qui no adverteix aquesta possibilitat⁵⁰.

Els sistemes de gestió de qualitat s'han desenvolupat i assajat a la comunitat autònoma del País Basc, incloent-hi certificats per part d'Aenor, implantant el model internacional UNE-EN-ISO 9001:2000, conjunt de normes de gestió de la qualitat aplicables a qualsevol tipus d'organització, sota els principis d'orientació al client⁵¹, lideratge, gestió de processos i millora continua, entre d'altres, comuns a models d'excel·lència com l'europeu de qualitat o EFQM⁵². La tria va ser determinada per l'absoluta manca de gestió, planificació, mesura i anàlisi, com un sistema de requisits mínims amb possibilitat de fer-ho compatible amb altres models i permetent la valoració exacta i objectiva del treball fet i els resultats, mitjançant auditories externes a càrrec de personal expert, imparcial i qualificat.

També la publicitat, el comentaris informals, l'alternativa al servei judicial que treu focalització en ell de tota esperança perquè hi hauria més mecanismes que el judici, la necessitat real del ciutadà i la informació dels experts i d'altres ciutadans de l'entorn: 1) la impressió tangible: el que es veu, el local, els equipaments i mobiliari, els materials; 2) la fiabilitat: la capacitat tècnica del personal que atent, d'allò que s'observa i veu a les vistes; 3) la capacitat de resposta: el que es triga, com, adaptació al usuari i flexibilitat; 4) la seguretat: protecció de les dades, parlar davant d'altres a l'Oficina o al mostrador, atenció,

⁵⁰ La politització de la justícia i els mitjans de comunicació mostren una afectació inevitablement negativa en aquest terreny; cfr., en general, Felipe Fresneda Plaza (dir.), *Justicia y medios de comunicación*, Cuadernos de Derecho Judicial, Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.

⁵¹ Aquesta finalitat esdevé fonamental, cfr. S. Richards, "El paradigma del cliente en la Gestión Pública", *Revista de Gestión y Análisis de Políticas Públicas*, núm. 1, setembre-desembre 1994, pàgines 5 i següents.

⁵² V. Rosa Gómez Álvarez, "Línies estratègiques per a la integració de sistemes de gestió de la qualitat en els protocols d'actuació", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 189. Cfr., en general, de la mateixa autora, *Calidad en la gestión de la Oficina judicial*, Bosch, Barcelona, 2004.

credibilitat d'allò que l'usuari sent o li expliquen a l'Oficina; 5) l'accessibilitat: fàcil de trobar llocs i horaris, poca espera, disponibilitat de mitjans de consulta i transport, baix cost, accés físic; i 6) la comprensió: com el Dret processal i també el Dret de l'administració són llenguatges jurídics, no és possible eliminar o simplificar totalment la necessitat de requisits jurídics a esmentar, de manera que els punts d'atenció constitueixen la traducció del llenguatge intern de l'Administració cap al ciutadà que ho ha d'entendre.

Nogensmenys, i directament vinculat amb l'exigència de qualitat del servei públic, sorgeix la Comissió per a la Modernització del Llenguatge Jurídic (Ordre del Ministeri de Justícia 3126/2003, de 30 d'octubre), malgrat l'escassa efectivitat resultant.

A l'àmbit de la qualitat exigible s'afegeix també el reforçament de la jurisprudència –del precedent judicial si fos un sistema anglosaxó i cap al que potser es tendeix–, jurisprudència que no és font del Dret en el nostre sistema normativista, i l'establiment de pautes per evitar la desviació a les decisions que incorporin⁵³, a més de codis i repartiment (aquest hauria de ser aleatori) o fins i tot guies per sentenciar⁵⁴. En definitiva, l'enfocament a l'usuari és un principi de la gestió de qualitat que implica valorar per a qui es fa la feina, qui és el destinatari del servei. Malgrat tot, a certes jurisdiccions i per manca d'una correcta aplicació del principi d'oportunitat, es distorsiona greument aquest principi de qualitat sota el pretext de la prossecució d'ofici i, certament, l'esquema jurídic-processal vigent. Posem un exemple habitual. El denunciador de lesions que no vol seguir, o no vol denunciar malgrat haver-hi explicat al metge

⁵³ V., en qualsevol cas, Juan Antonio Xiol Ríos, "El valor vinculante de la jurisprudencia", en *Jurisprudencia civil (2005-2007): Análisis crítico*, Estudios de Derecho Judicial número 133, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2007, pàgines 415 i següents.

⁵⁴ Sobre les *Sentences Guidelines v. D. Steinstra, Trial Court Performance Standards in the Unites States Federal Courts*, Trema, 24, nº 4, 2001. Aquest sistema no només es valora positivament als Estats Units, sinó també a la Gran Bretanya o Canadà.

d'urgències d'un centre mèdic que va patir una agressió, pot ser el destinatari d'una espècie de persecució –fiscal que demana fins i tot la conducció per la força per que declari com a testimoni-víctima. Potser l'indici que hi ha hagut intimidació o coacció per no denunciar o declarar podria justificar actuacions d'ofici agressives com l'exposada, però, en general, s'hauria de flexibilitzar l'actuació d'ofici davant la manca d'iniciativa d'una potencial víctima que no vol ser secundàriament victimitzada per l'Administració i de vegades ho acaba sent.

Exemples diaris es vinculen amb la comunicació o els parts mèdics que arriben als jutjats de guàrdia. El protocol d'actuació mèdica hauria d'incorporar si la víctima coneix el seu agressor – encara que no ho digui. Això evitaria, gairebé en tot cas, l'inici de l'activitat i la molèstia de la víctima, que pot acudir al jutjat només per ser preguntada sobre aquest particular. És més, si la ferida objectivada és clarament aliena al delicte i representa una presumpta falta de lesions, sense possibilitat d'instrucció en aquest tipus de procediment es plantejaria l'arxiu provisional fins la prescripció als 6 mesos. Pretendre defensar la teòrica persecució d'ofici suposa, o bé incoar diligències prèvies per instruir⁵⁵ –oferir accions a la presumpta víctima, escoltar la seva declaració i practicar informe mèdic-forense de sanitat– i després efectuar la conversió al procediment de faltes a vista de les conclusions del metge forense –malgrat de bon principi les mateixes era evident⁵⁶– amb el inconvenient que, a dreta llei, el jutge instructor s'hauria d'abstenir per jutjar la falta; o bé practicar

⁵⁵ Per exemple IAP Barcelona Secc. 5ª, sense número, 18-VI-2008, rotlle 136/2008, ponent: Beatriz Grande Pesquero. En aquest cas es va rebre part de lesions amb les indicacions “refereix agressió” i “acudeix per otalgia E per cop de puny, contussió en gluti D i dolor en espatlla D per cops i estrabades”, amb tractament de “paracetamol 1gr c/8 h., fred local 10' 3-4 al dia i repòs”, negatiu en RX, pronòstic “lleu” i destinació “al propi domicili”. Es va incoar procediment de faltes amb arxiu per desconèixer l'autor. Revocada la interlocutòria es va ordenar incoar diligències prèvies i prendre declaració al lesionat, que, com és habitual, no va comparèixer a la crida judicial, dues vegades feta.

⁵⁶ No cal informe mèdic forense, necessàriament, per incoar faltes; entre d'altres IAP Barcelona, Secc. 5ª, de 9 de maig de 2007 (rotlle d'apel·lació 261/2007, ponent José María Assalit Vives) –en matèria de lesions imprudents–; IAP Barcelona, Secc. 5ª, de 20 de juliol de 2007 (rotlle d'apel·lació 315/2007, ponent: Elena Guindulain Oliveras) –en matèria de lesions doloses. Val a dir que si fos necessari el peritatge, sempre arribaríem al procediment de faltes per mitjà de la conversió de diligències prèvies

instrucció dins del procediment de faltes –com defensa certa jurisprudència menor en clara infracció de la llei processal–, fins i tot caient en la contaminació de jutjar havent instruït –per exemple per la pràctica prèvia del testimoni de càrrec–, la qual cosa és creditora d’una falta disciplinària a més de vulnerar la separació establerta a la llei arran jurisprudència del TEDH i després del nostre TC, dissimulada pel fet que, en sentit tècnic processal, només hi ha hagut un procediment plenari –el de faltes– i cap etapa instructora prèvia. La incoació del procediment de faltes i l’arxiu provisional per manca d’una determinació o determinabilitat de l’autor –equivalent al sobreseïment de l’article 641.2º LECr en seu de diligències prèvies– dona resposta teòrica a aquests inconvenients⁵⁷. Malgrat tot, quan aquest tipus de decisions han estat recorregudes (directament en apel·lació pel Ministeri fiscal) i estimades –ordenant instrucció dins del procediment de faltes, ordenant la conversió a diligències prèvies per instruir–, el resultat pràctic ha ofert un argument de resultat després d’anys d’experiència: cap cas ha permès identificar a l’autor fent venir a la víctima –que no va decidir denunciar-ho– al jutjat, deixant de banda els casos, molts, on el citat no acudeix mai. De manera que, fora del temps emprat per l’Oficina judicial, s’efectua una clara victimització secundària⁵⁸. I no cal dir que hi ha víctimes que coneixen qui les ha lesionat però no volen denunciar-ho –i difícilment declararan, doncs, contra el seu agressor–, de manera que caldria plantejar la lògica d’una actuació d’ofici –teòricament establerta en abstracte– sense més elements de convicció a disposició –potser arran de denúncies de tercers– que després

⁵⁷ Per ex. la IAP Barcelona Secc. 5ª, de 12-III-2008 (rotlle d’apel·lació 40/2008, ponent: Beatriz Grande Pesquero); si bé el raonament utilitzat barreja equivocadament la persecutorietat a instància de part del article 621.6 CP amb els casos on aquesta no existeix.

⁵⁸ Que seria molt més greu si davant la incompareixença del citat s’admetessin peticions del Ministeri fiscal com ara la conducció policial fins al jutjat del potencial testimoni de càrrec, per preguntar-li si sabia qui havia estat el seu agressor, oferir-li accions i practicar peritatge mèdic (quan la lesió soferta – típicament falta penal– probablement no tindria cap rastre a vista del temps transcorregut).

d'una considerable pèrdua de temps processal i despesa pública, arribarà el sobreseïment provisional o l'absolució plenària⁵⁹.

Altres mitjans de control de qualitat resideixen en la publicitat (audiències i documentació) i la motivació de les decisions, obrint el debat sobre el raonament de les providències o provisions, protocols o codis ètics per a tothom. Ara bé, la possible censura de les resolucions judicials –i en el seu cas la crítica positiva cap a elles– des dels àmbits polítics i mediàtics (polítitzats o no) és plenament admissible si es realitza conforme paràmetres jurídics, la qual cosa exigeix conèixer els arguments jurídics i fàctics que conclouen en la part dispositiva de la resolució judicial, no només en exclusiu coneixement d'aquesta –com sovint passa, donat que la crítica esdevé immediata– i sota paràmetres polítics sense cap motivació de naturalesa jurídica que inevitable aniria paral·lela o interrelacionada amb la feta judicialment. Això suposa, en realitat, una ingerència inadmissible en la funció judicial⁶⁰.

La secció d'estadística judicial del CGPJ informa sobre la duració estimada dels assumptes com un altre indicador de qualitat, obtenint duracions promig per models matemàtics que fan servir números ingressats, resolts i en tràmit al començament de cada període, indicant la duració en mesos.

A la instrucció penal hi ha molts casos on la manca de qualitat –o desconeixement al límit de la ignorància inexcusable– s'afegeix a la dilació. Els exemples resulten inacabables, però convé exposar-ne alguns que poden ser quotidians, generar una gran despesa de personal i temps i, finalment, resoldre's provocant retroaccions d'actuacions mesos després d'haver-se interposat, per raonaments certament peculiars.

⁵⁹ Normalment passa el primer perquè, precisament, el Ministeri fiscal no afronta riscos davant supòsits on no coneix anticipadament força material provatori al seu favor pel posterior judici oral.

⁶⁰ Per exemple, Agustín Jesús Pérez-Cruz Martín, “La crítica jurídica *adversus* política de las resoluciones judiciales”, *Derecho y Jueces*, número 45, mayo-junio 2008, pàgina 2. L'autor estima que aquest tipus d'ingerència contribueix greument al descrèdit democràtic del Poder judicial, darrer resort de la pròpia garantia democràtica de la primàcia de la Llei, essència de l'Estat de Dret.

Un d'ells és entendre que la inadmissió d'un recurs de reforma o d'apel·lació, en forma de provisió i no d'interlocutòria, no resulta materialment subsanada malgrat contenir prou motivació –i així aplicar la jurisprudència constitucional sobre la matèria, on destaca el contingut per sobre de la forma quan realment s'han acomplert els requisits substantius adients de la interlocutòria–, podria significar la nul·litat de la resolució, perquè el jutge en dictés un altra amb la forma correcta –la qual cosa no deixaria de ser antieconòmica i en sentit escrit dilatòria, per innecessària a vista de la tesi constitucional esmentada–; però el que no té cap sentit es que, perquè una resolució motivada –indicant la inadmissió en raó de la sobrada extemporaneïtat del recurs– no mostri la forma externa d'una interlocutòria, s'estimi el motiu de fons del queixant i s'admeti a tràmit un recurs d'apel·lació presentat, clarament, fora de termini⁶¹.

Una altre exemple es considerar que una resolució que ha de prendre la forma de provisió i mai pot considerar-se creditora d'una interlocutòria, pel fet que estigui motivada llargament canviï la seva naturalesa jurídica; de fet, el Ministeri fiscal, reiteradament, ha considerat aquesta extravagant tesi, fent esment la jurisprudència constitucional equivocadament: el que expressa el TC és que la forma no importa, que hem d'atendre al contingut de la decisió –no a la llargada o motivació de la mateixa, sigui dit–, de manera que si una interlocutòria té forma de provisió no per això desapareix aquella com a tal –i els recursos que corresponen contra ella–, i així s'haurà de considerar –malgrat la forma i sense necessitat d'anul·lar-la–; ara bé, això no vol dir que perquè el jutge intenti per tots els mitjans exposar les raons que encaminen una

⁶¹ Es a dir, com sigui que es va dictar provisió i no interlocutòria per inadmetre una apel·lació, malgrat es va dir la raó de la inadmissió (la preclusió), no importarà que aquest sigui extemporani, s'haurà de revocar la provisió i ordenar el dictat d'una altra que admeti a tràmit el recurs; *sic* IAP Barcelona, Secc. 5a, 14-III-2007 (rotlle núm. 19/2006), ponent: Elena Guindulain Oliveras. Temps transcurregut: més de cinc mesos. Altre qüestió que davant d'una resolució que inadmet a tràmit un recurs d'apel·lació procedeix el recurs de queixa, no un recurs d'apel·lació ni de reforma, malgrat sigui la inadmissió formalment correcta, es a dir, una interlocutòria.

determinada decisió de mer tràmit, que molt bé podria resoldre sense cap motivació –doncs les provisions no les demanen– això s'utilitzi amb evident deslleialtat processal per defensar que es tracta d'una interlocutòria. En fi, que això es va plantejar i això es va admetre, i malgrat haver rebutjat el jutge *a quo* l'apel·lació directa contra una provisió, la superioritat va admetre l'apel·lació⁶². Finalment es va optar per entendre que, efectivament, per molt que es motivés una decisió, si aquesta havia de dictar-se com a provisió, segons la llei, sempre ho seria, i a dreta llei, com se sap, les provisions no poden ser recorregudes en apel·lació⁶³. Naturalment, molt abans, el jutge ja havia deixat d'esforçar-se en motivar decisions de tràmit, denegant demandes *contra legem* sense més, destruint l'únic raonament fet servir pel Ministeri fiscal recurrent per discutir aquestes decisions⁶⁴.

Relacionat amb l'anterior exemple, va generar anys de polèmica i una enorme tasca material i humana –que encara reneix, cíclicament–, la negativa a remetre les causes originals a l'Adscripció de Fiscalia de Vilanova i la Geltrú, que les demanava per informar recursos de reforma interposats a procediments seguits a Vilafranca del Penedès, on en matèria penal pràcticament mai acudeixen els fiscals fora de judicis de faltes i algunes guàrdies. La llei és clara quan estableix que el recurrent aportarà còpia del seu recurs –còpia que, per cert, mai aporta el Ministeri fiscal– i que aquesta còpia és la que es lliurarà a la resta de parts; tenint present que el Ministeri fiscal rep totes les resolucions que es dicten (i sigui dit que quan la defensa o l'acusació particular interposa un recurs de reforma el Ministeri públic ja no ho podria fer perquè s'hauria exhaurit

⁶² *Sic* IAP Barcelona, Secc. 5ª, 8-VI-2007 (rotlle queixa nº 9/2007), ponent: José Maria Assalit Vives. Temps transcorregut: més de quatre mesos.

⁶³ IAP Barcelona, Secc. 5ª, 3-XII-2007 (rotlle queixa nº 10/2007), ponent: Augusto Morales Limia. En qualsevol cas, temps transcorregut: més de deu mesos.

⁶⁴ Es més, com sigui que aquestes impugnacions del Ministeri fiscal s'enmarcaven en una discussió de rerafons més ample, que era la petició d'obtenir la causa original per informar sobre recursos de reforma interposats per altres parts, i quan es demanava via fax la dita remissió el termini per informar era preclòs o ens trobaven al darrer dia per fer-ho, es va decidir incloure la negativa a la pròpia interlocutòria de resolució del recurs, que evidentment, sí és recurrible en apel·lació.

el termini de tres dies) el Ministeri fiscal rebrà la còpia del recurs –la resolució recorreguda ja la té– i comença el còmput de dos dies per resoldre, pel jutge *a quo*, amb independència que les parts no recurrents presentin o no presentin escrit sobre el particular (article 222 LECr). La pràctica habitual del Ministeri fiscal era demanar la causa original per informar sobre el recurs, tràmit òbviament aliè a la norma; a més, ho feia fora de l'esmentat termini de dos dies o precisament dos dies després d'haver rebut la còpia del recurs interposat. Resulta obvi que només amb el tràmit de lliurament demanat el jutge ja incompliria el límit de preclusió de dos dies indicat per la llei processal, però es que en aquest moment ja finalitzava inevitablement qualsevol temps processal perquè el fiscal pogués fer cap informe. Abans de juliol de 2006, malgrat tot, s'enviaven les causes originals de Vilafranca del Penedès a Vilanova i la Geltrú perquè els fiscal n'informessin recursos de reforma, cosa que feien *mesos* després, normalment amb un curt model d'oposició. Quan es va posar fi a aquesta corruptela va haver-hi un encadenat de recursos de reforma, apel·lació subsidiària, apel·lació directa, queixa o incidents de nul·litat d'actuacions, que van dilatar les causes fins i tot més d'un any. En un primer moment, no van faltar resolucions que estimaven coherent i legal aquesta remissió d'expedients originals⁶⁵, però el seny de la lògica i la inevitable norma jurídica explícita, van consolidar-se⁶⁶. Naturalment,

⁶⁵ Amb tot un seguit de raonaments sorprenents, per exemple l'establert a la IAP Barcelona, Secc. 5a, 23-V-2007 (rotlle núm. 219/2007), ponent: Guillem Benlloch Petit. Per aquesta resolució no importa que la norma processal penal sigui explícita en la regulació del procediment, i a més, la seva naturalesa processal la caracteritzi com a *ius cogens*, perquè l'article 4 de l'Estatut del Ministeri fiscal permet a aquest interessar la notificació de qualsevol resolució judicial i la informació sobre l'estat dels procediments, podent demanar vista d'aquest qualsevol sigui el seu estat, o que se li remeti còpia de qualsevol actuació, per vetllar per l'exacte compliment de les lleis, terminis... Al marge de les nombroses consideracions dogmàtiques que permeten criticar aquest tipus d'arguments, sembla evident que el termini mai es complirien, que la maniobra és defraudadora de la llei, que la notificació de resolucions o la informació sobre l'estat procedimental d'una causa mai paralitza el seu tràmit ordinari, que la petició de vista permet posar a la seva disposició la causa (en la Secretaria del jutjat) però no obtenir-la físicament, que la còpia d'actuacions refereix a singulars que s'han de concretar –no ho és “tota la causa”– i que, novament incontestable, les peticions de còpies no podrien fer-se per reformular la legislació sobre la ben clara tramitació d'un recurs i afectar, significativament, la igualtat processal de les parts en contradicció, vinculada al institut de la preclusió, cavall de batalla, en definitiva, que no accepta assumir el Ministeri fiscal.

⁶⁶ V. entre d'altres, IIAP Barcelona, Secc. 5a, 3-XII-2007 (rotlle núm. 314/200/), ponent: Augusto Morales Lima; 7-I-2008 (rotlle núm. 41/2007), ponent: Elena Guindulain Oliveras.

els nous fiscals titulars que paulatinament s'incorporen al destacament reinicien, durant un temps, els hàbits dels anteriors, mentre que els fiscals substituïts, al menys, ja no ho fan.

D'altre banda, davant d'una línia jurisprudencial seguida durant anys, que entenia vàlida la diligència de constància feta pel secretari judicial per delimitar el *dies a quo* del termini establert a l'article 780 LECr perquè el Ministeri fiscal pogués demanar diligències d'instrucció complementàries⁶⁷, malgrat tot ha suposat una oposició constant per part del Ministeri fiscal –que no accepta cap preclusió en aquest sentit i genera una constant tramitació de recursos i incidents–, ha hagut un canvi recent que planteja un exemple afegit. Es considera que la diligència feta pel secretari judicial, referida a quan es van remetre les actuacions a Fiscalia, per original o còpia, no acredita quan es van rebre aquestes actuacions, i per tan no es pot tenir en compte⁶⁸. S'oblida que a Fiscalia no hi ha costum de segellar l'entrada d'escrius i causes⁶⁹, de manera que no hi hauria cap sistema per controlar el termini legal, i que si es remeten còpies en cop d'originals, mai retornarien aquelles, ni així es podria confirmar la data de segell de recepció eventual estampat. Ara bé, hi ha establert un sistema de missatgeria que recull les causes en Vilafranca del Penedès i les porta a Vilanova i la Geltrú, i des d'aquesta localitat tornen a venir, si són originals. Certament que el conductor del transport podria fugir amb el correu intern, però normalment arriba al seu destí en uns vint minuts. Per tant, encara no es tingui cap acreditació documental de la recepció a Fiscalia, si es diligència la sortida de la

⁶⁷ Per exemple, IIAP Barcelona, Secc. 5a, 27-VII-2007 (rotlle núm. 328/2007), 7-XII-2007 (rotlle núm. 500/2007), 30-V-2008 (rotlle queixa núm. 4/2008), ponent: Beatriz Grande Pesquero.

⁶⁸ En aquest sentit, per exemple, IIAP Barcelona, Secc. 5a, 6-VI-2008 (rotlle núm.5/2008) i 16-VI-2008 (rotlle núm. 229/2008), ponent: José Maria Assalit Vives. Temps transcorregut: més de quatre mesos.

⁶⁹ Hi ha excepcions, però normalment coincideixen amb la data de l'escriu remès pel fiscal actuant en data propera al retorn de la causa, no a l'enviament, dubtant doncs de la seva realitat. En realitat, sols ser un segell vinculat a l'enteniment que el Ministeri fiscal té del termini; deixant de banda l'article 151.2 LEC –aplicable al procés penal segons l'article 4 LEC– el temps no començaria des de la recepció a Fiscalia sinó des del moment en que el fiscal que porta la causa rep en el seu despatx la mateixa (?). En qualsevol cas, quan extraordinàriament es posa segell a l'entrada real, aquesta data no es considera determinant del, negant fins i tot que hi hagi cap preclusió, d'altre banda.

remesa quan aquesta es recull –un control necessari–, resulta inopinable la recepció a Fiscalia en el mateix dia. Les decisions d'inadmissió per extemporaneïtat no són, a més, ajustades, perquè l'excés és, normalment, clar i manifest. De continuar aquesta nova línia d'interpretació, per poder aplicar les regles de preclusió temporal – relacionades amb els drets de la resta de parts i el caràcter imperatiu de les normes processals– malgrat la despesa existent del servei intern de missatgeria, s'obligaria a fer enviaments per correu certificat amb rebut de recepció, per exemple. El més curiós del cas es que els recursos del Ministeri fiscal no discuteixen la realitat material de la diligència de constància del secretari judicial, respecte a la recepció a Fiscalia, sinó que discuteixen que aquesta valgui, i no la data en que el fiscal assignat al cas, rep físicament la causa.

Per últim, criden l'atenció decisions judicials d'evident intromissió en competències objectives alienes i que, el més greu, pretenen modificar la legislació processal, al igual que el Ministeri fiscal. Per exemple, en un procediment de diligències urgents s'adopta la irrecurrible decisió d'acomodar i obrir judici urgent. El Ministeri fiscal insta un peritatge caligràfic que no consideren necessari ni la defensa ni la acusació particular, i davant la qualificació d'aquesta última el Ministeri fiscal insta el sobreseïment provisional de l'article 641 LECr. Es va dictar interlocutòria d'apertura de judici oral i cap part, especialment el Ministeri fiscal, va demanar la prova de peritatge com a prova anticipada. Al començament del judici oral el Ministeri fiscal va instar la nul·litat d'actuacions per no haver-se practicar diligència d'investigació pericial al tràmit instructor, i de manera irrecurrible, l'òrgan judicial ho va admetre, resolent que “se declara nulo lo actuado por el instructor desde el momento inmediatamente anterior al dictado del auto de apertura de juicio oral y se acuerda la devolución de la presente causa al Juzgado Instructor de procedencia, para que con retroacción de las actuaciones,

acomode la presente causa a las Diligencias Previas de Procedimiento Abreviado y se practiquen las diligencias interesadas por el Ministerio fiscal”⁷⁰. S’argumenta que el Ministeri fiscal pateix indefensió i es veu abocat a anar al judici sense proves o demanar l’absolució. En aquest cas s’ha de recordar que no hi ha indefensió amb rellevància constitucional quan la pròpia part es col·loca en la situació que després denúncia, i que qualsevol dèficit vinculat al dret fonamental que facultaria l’empament constitucional que es pugui resoldre en el tràmit ordinari així s’ha de resoldre. Naturalment que la via de la nul·litat d’actuacions n’és una forma, però s’oblida una altre prioritària, i que en el supòsit esmentat funciona com a pressupost de la mateixa petició de nul·litat i, en el seu cas, d’un recurs d’empament constitucional vinculat a l’article 24 CE. Si el Ministeri fiscal necessita una prova pericial, la pot demanar com a prova anticipada en etapa plenària. No ho va fer. Per tant, difícilment es podria justificar una indefensió derivada dels seus propis actes processals, i tampoc té lògica la nul·litat. I si hagués sol·licitat la prova anticipada⁷¹, com que sembla útil i pertinent –raó de la nul·litat– s’hauria admès a tràmit, amb independència de la suspensió de la vista oral si no hi hagués temps per la seva pràctica –pitjor la dilació de retrotreure actuacions–, i ja no hi hauria necessitat d’anul·lar perquè el procés jurisdiccional hauria subsanat les preteses deficiències.

És molt greu que aquest tipus de maniobres en frau de llei de vegades aconseguen alterar radicalment la norma legal aplicable al tràmit de diligències urgents. Les decisions orals irrecurribles de la compareixença de l’article 798 LECr resultarien sempre recurribles soterradament, via nul·litat d’actuacions, al començament del judici oral. Es clar que, com en el cas presentat, la retroacció –fins el moment de

⁷⁰ Interlocutòria del Jutjat Penal núm. 1 de Vilanova i la Geltrú de 24 de gener de 2008, proc. ràpid núm. 1015/2008, jutgessa: Montserrat Sal Sal.

⁷¹ Encara que la jutgessa abans esmentada considera que al tràmit de judici urgent no són possibles, manifestació que desconeixent amb quina base legal es fa.

dictar apertura de judici oral– era incompatible amb les decisions sobre diligències a practicar –i tipus de procediment instructor a seguir–, va ser senzill tornar a dictar nova interlocutòria d'apertura de judici oral, sense permetre el judicialisme creador i la intromissió en la competència objectiva de la instrucció⁷²

Exemples de les Seccions civils de les Audiències Provincials mostren fins i tot més d'un any de tardança⁷³, per molt que s'hagin de reconèixer respostes en pocs mesos de duració, destacant igualment la llarga duració –i dilació– dels tràmits existents fins que la causa arriba físicament a l'òrgan de resolució del recurs, sense oblidar que en alguns casos la demora depèn de les parts –per exemple per no presentar taxa judicial⁷⁴. I l'execució resulta, sovint, una mena de pou sense fons, arrossegant causes durant anys i anys. Potser s'hauria de plantejar una execució dels títols judicials de condemnes dineràries a mans de l'Administració pública –a qui es demana continua col·laboració per procedir–, que no alteraria l'article 117 CE tenint present el control jurisdiccional, com té lloc a la jurisdicció administrativa on l'Administració condemnada actua directament, i no el jutge, mer controlador de garanties

⁷² Es va intentar evitar un encadenat successiu de remissions entre jutjats plantejant qüestió a la superioritat per raó de competència objectiva vinculada als límits de les possibilitats anul·latòries en el plenari, però no es va entendre que el debat tingués cap relació amb les regles de competència; v. IAP Barcelona, Secc. 2ª, núm. 230/2008, de 9 d'abril (qüestió de competència núm. 22/2008), ponent: Pedro Martín García. D'aquesta manera, un jutjat del penal pot fer servir l'article 240.2 LOPJ per ordenar a un jutge instructor quina instrucció ha de seguir –diligències prèvies, diligències urgents, potser d'altres– i quines diligències d'instrucció concretes ha de practicar. O sigui, com si fos ell mateix l'instructor de la causa o el superior jeràrquic funcional.

⁷³ Aquest exemples potser poden anul·lar-se per promig si majoritàriament hi ha tot un seguit de decisions molt més ràpides, però extranyen les dades estadístiques que mostra el CGPJ. Pel 2005 els jutjats d'instrucció (mixtos inclosos), mostraven una duració mitja de 1,75 mesos per assumpte penal, mentre que les Audiències provincials, en la mateixa jurisdicció, indicaven 2,42 mesos. Per la seva banda les Audiències provincials, en matèria civil, indicaven 4,91 mesos. Al 2006 I al 2007 no han variat gaire, malgrat certes millores. Només el temps d'espera per rebre la qualificació provisional del Ministeri fiscal ja pot duplicar el temps anotar als jutjats d'instrucció.

⁷⁴ Hi ha una certa discussió sobre l'efecte processal d'aquesta manca d'autoliquidació fiscal; considero, al respecte, que resulta possible plantejar la subsanació en un primer moment, però si el litigant no vol subsanar o fer-ho en el curt termini establert, convé no paraitzar el tràmit i seguir endavant, sense perjudici de la preceptiva comunicació a l'Agència Tributària corresponent per part del Secretari judicial. Ara bé, aquesta tesi no es pot aplicar al recurs d'apel·lació quan l'Audiència Provincial rebutja reiteradament les causes que rep sense compliment de la taxa.

L'execució provisional mostra rapidesa d'actuació, però alhora, també, una bona dosi de precipitació, deixant de banda que, quan s'aplica, és evident el seu fracàs com dissuasió enfront recursos que estadísticament, a més, no deixen de créixer. Hem de preguntar-nos si, donada igualment la dilació d'una resposta final definitiva, convé una crisi de qualitat motivada per la revocació, en cop d'una cautela o mesura assegurativa en el seu lloc⁷⁵. I resultaria un contrasentit, a més, justificar l'execució anticipada per la tardança en la resolució dels recursos pels tribunals col·legiats.

Importa aclarir on resideix realment la responsabilitat d'identificar les dilacions indegudes –el 75 per cent de les queixes es vinculen a la duració dels procediments–, o d'evitar-les, i a qui s'atribueixen després, són elements fonamentals de l'anàlisi. I malgrat hi hagi, i en el seu cas s'apliquen, sancions per qui voluntària o involuntàriament provoca retards, els problemes estructurals que teòricament deriven cap als poder polítics acostumen a traslladar-se als caps naturals de les oficines judicials –els secretaris judicials– o els fins fa poc caps últims de les mateixes –els jutges.

L'ús de l'anomenat recurs de queixa exemplifica molt bé retards prou significatius a l'àmbit penal, en molt casos amb efectes procedimentals retroactius de rellevància. Es podria limitar la queixa a la fase d'instrucció per diligències prèvies a la duració de l'anomenat període intermig, si bé no és aquest, pròpiament, instrucció; però no tindria sentit limitar a aquesta etapa del procediment queixes contra la seva terminació, doncs seria tan com impedir tal tipus de "recurs". Ara bé, si la queixa s'interposa dins del període intermig del procediment abreujat,

⁷⁵ Cfr. Ricardo Yáñez Velasco, "Lectura constitucional de la ejecución provisional civil", *Revista General de Derecho*, número 666, març 2000, pàgines 1921 i següents.

no importaria que el superior resolgués quan aquest període ja s'ha acabat: la limitació temporal ho és per a la interposició de la queixa, no per la seva resolució, sense perjudici que la tardança resulti especialment distorsionant, donat que la queixa no té cap efecte suspensiu. D'altra banda, la limitació d'interposició en el temps no pot residir en la dilació genèrica d'aquest per demora del queixant –per exemple a l'hora de qualificar provisionalment la causa–, sinó en el temps legal establert per la duració del espai processal anomenat intermig. No pot ser que mesos després de l'acomodació del procediment, i després de superar-se el temps legal per recórrer l'acomodació o sol·licitat diligències complementàries, es facin servir els recursos ordinaris, les queixes o fins i tot els incidents de nul·litat, per paraitzar els tràmits o permetre la retroacció d'actuacions molts mesos després.

4t. L'ensenyament històric del nostre país i en el Dret comparat

Recapitulant sobre el monopoli estatal del Poder judicial i la funció jurisdiccional s'adverteixen diferents arrels, moltes vegades basats en processos d'unificació i superació de règims pluralistes. Actualment, la descentralització regional de l'Administració preveu fins i tot creació de centres de direcció per sota de l'Estat, a l'àmbit de la organització judicial⁷⁶.

A Estats compostos com ara Portugal, Itàlia o Regne Unit, no hi ha tribunals dependents orgànicament de les regions dins del Poder judicial, organització unitària que culmina amb un Tribunal cassacional o suprem. I als Estats federals es tendeix cap a la uniformització entre els seus ens territorials, sense cercar o permetre diferències excessives. Cal recordar

⁷⁶ A Itàlia, per exemple, d'un nivell regional i interregional segons l'article 2, apartat 12, de la llei 50/2005, de 25 de juliol, reformadora de l'ordenament jurídic. En aquest país resulta especialment destacable l'experiència de les cinc regions d'estatuts especials a l'organització judicial, aprovats per lleis constitucionals (menys el de Sicília, amb Estatut de 1946) i separats del model aplicat a la resta de regions, sota preceptes essencialment unitaris establerts a la Constitució de 1948.

que el seu objectiu és la construcció d'una nació comuna i no la desagregació de la ja existent, mentre que les relacions entre les parts no solen ser unilaterals (EUA, Canadà, Austràlia, Suïssa, Àustria, Alemanya).

Convé matisar que, certament, la Constitució de Canadà atribueix al Parlament federal la possibilitat de crear els seus propis tribunals i a dotar-los de competència exclusiva en alguns àmbits del Dret federal, la qual cosa equival a treure la competència en aquest terreny als tribunals provincials⁷⁷; però les províncies canadenques són competents per l'administració general de la justícia, inclosa la creació i l'organització dels tribunals provincials, de jurisdicció civil o criminal, i el procediment en matèria civil davant d'aquests tribunals.

Tanmateix, a Suïssa la Constitució federal institueix una jurisdicció federal única, però cada cantó disposa, a nivell intern, de la seva pròpia organització judicial, el seu procediment i la seva Administració de justícia.

En aquest sentit, la Unió Europea pretén la unitat entre els Estats que hi formen part, unificant institucions, normes jurídiques, criteris d'actuació exterior i polítiques interiors.

A Espanya es parteix d'una unitat històricament forçada, amb un sentit d'aquest forçament incrementat durant dècades de dictadura; amb aquesta premissa la tendència potser fàcil que s'encamini cap a una vessant precisament contrària. I en tot cas, a la actualitat la descentralització territorial efectiva, en alguns aspectes, pot considerar-se major que a molts Estats federats⁷⁸.

⁷⁷ José Woehrling, "Le statut du français et de l'anglais dans l'Administration de la justice au Canada, en particulier au Québec", en *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 1999, pàgina 169.

⁷⁸ Cfr., en general, Manuel Gerpe Landín, "El Gobierno del Poder Judicial en el constitucionalismo europeo continental: Francia, Italia, Portugal y España", en la col·lectiva (Antoni Monreal i Ferrer dir.) *La división de poderes: el Poder Judicial*, Institut de Ciències Polítiques i Socials, Universitat de Lleida, Barcelona, 1996.

L'experiència italiana pot resultar interessant en molts punts. Deixant de banda l'espai territorial Friuli-Venezia Giulia, la regió italiana de la Vall d'Aosta, amb estatut especial per l'organització judicial, estableix capacitat de nomenament, revocació, dispensa i destitució sobre els jutges de conciliació, suposant una potenciació de la funció regional en matèria judicial però limitada a l'anomenada justícia menor. Particularment –però en realitat amb menys llibertat d'aquest tipus– es va plantejar el jutge de proximitat espanyol. La regió italiana de Trentino-Alto Adige, que gaudeix d'un estatut especial per organitzar-se judicialment, mostra una equiparació de l'idioma alemany a la llengua italiana, incloent-hi les relacions amb l'administració judicial, extrem que suavitza la normativa espanyola exigint la traducció de qualsevol escrit en llengua co-oficial que hagi de produir efectes fora de la Comunitat autònoma corresponent que no ho parli (per exemple l'article 142.4 LEC). Sobre la utilització de llengües co-oficials a l'Estat espanyol es tornarà finalment.

Particular objecte de debat que les CCAA tinguin capacitat normativa processal, que puguin dictar normes amb incidència en la funció jurisdiccional. Hi ha països on aquesta possibilitat es rebutjada, per l'argument negatiu de la manca de preceptes constitucionals explícits que atribueixin competència legislativa processal a ens infraestats. Per exemple, amb el cas italià davant d'aquesta situació, que parteix d'una reserva implícita de la llei estatal en matèria processal deduïda del sistema constitucional de repartiment de competències entre Estat i regions⁷⁹, va haver crítiques doctrinals que consideraven el Dret processal aliè a una disciplina en sentit tècnic, sinó pròpia d'un tipus de matèria afectant a la resta de disciplines fonamentals, com a normativa

⁷⁹ En aquest sentit, per exemple, s'exclou la legitimitat de les regions italianes a les Ss 35/1958 ó 352/2001. Sigui dit que la reforma constitucional de 2001 no va ampliar les competències regionals, més aviat el contrari.

integradora de les mateixes. A Espanya és possible la competència legislativa de les CCAA, en aspectes processals, però només si precisament venen vinculats per l'especialitat del Dret material especial o foral corresponent. Es tracta de les especialitats processals que poden derivar-se de les particularitats del Dret substantiu de les CCAA (article 149.1.6 CE)⁸⁰.

Punt de partida i regla general que l'Estat rep la competència exclusiva sobre legislació processal, responent d'aquesta manera a la necessitat de salvaguardar la uniformitat dels instruments jurisdiccionals, mentre que la competència assumida per les CCAA a l'empara de la salvetat recollida a l'art. 149.1.6 CE no els permet, sense més, introduir en el seu ordenament jurídic normes processals pel mer fet d'haver promulgat regulacions de Dret substantiu en el exercici de les seves competències, innovant amb això l'ordenament processal. Tan sols cap introduir aquelles innovacions processals que inevitablement es dedueixin, des de la perspectiva de la defensa judicial, de les reclamacions jurídiques substantives configurades per la norma autonòmica en virtut de les particularitats del Dret creat per la pròpia CA.

De vegades es dona l'exemple de la caducitat i la prescripció, instituts potser híbrid per alguns, però no processals en sentit estricte. Entre altres motius perquè si ho fossin s'articularien com a excepció processal –a la llei processal i a l'actual jurisprudència sobre la mateixa–, cosa que no es fa: s'examinen com tema de fons, malgrat que amb caràcter previ per òbvies raons d'economia.

⁸⁰ Cfr. SsTC 71/1982, de 30 de novembre, 83/1986, de 26 de juny, 121/1992, de 28 de setembre, 127/1999, de 1 de juliol, 47/2004, de 29 de març.

L'Ordenament europeu i l'Estat de Dret marca un punt d'inflexió encara no prou integrar al sistema judicial⁸¹. Des del punt de les doctrines federals s'ha criticat l'Estatut d'Autonomia català en quan a la determinació de la cassació (en general) del Tribunal Suprem com mecanisme d'unificació de doctrina (STC 31/1995, de 2 de juny), únic fonament d'aquest vèrtex jurisdiccional que com a tal suposa el canvi de paradigma⁸². La nova configuració dels recursos de cassació, en aquest sentit unificador, s'adverteix igualment a la normativa estatal espanyola, segons la reforma de la LOPJ en quan al recurs de cassació i la generalització de la doble instància penal⁸³.

Naturalment no han faltat crítiques, però al menys ara hi ha una base legislativa, molt diferent dels passos individualistes donats pel propi Tribunal Suprem, per exemple en matèria civil amb la seva "Junta general" de 12 de desembre de 2000⁸⁴. En altres sentits, però, també es pot fer esment als límits sobre activitat jurisdiccional marcats en alguns partits judicials, com ara el de Madrid amb l'entrada en vigor de la LEC, generant tardances de més d'un any per assenyalament d'audiències prèvies i judicis orals.

⁸¹ V., en general, Stelio Mangiameli et altri, *L'ordinamento europeo*, Milano, 2006; particularment, dins d'aquesta obra col·lectiva, Eduardo Gianfrancesco, "Il principio dello Stato di diritto e l'ordinamento europeo".

⁸² Hermann Josef Blanke, "Poder judicial y unidad jurisdiccional en la República Federal de Alemania", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 67.

⁸³ Doctrinalment ja era comuna la idea de generalitzar la doble instància, no tan extesa, en canvi, la limitació unificadora en el Tribunal Suprem, proposada com a via fonamental de la seva eficiència a Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho al recurso en el proceso penal*, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1999, pàgines 439 i següents.

⁸⁴ V. Ignacio Díez-Picazo Giménez, "Un torpedo a la casación", *Tribunales de Justicia*, febrero 2001, pàgines 1 i següents; Andrés de la Oliva Santos, "Verificación de los criterios esenciales de la Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil, en sus primeros meses de vigencia", *Tribunales de Justicia*, enero de 2002, pàgines 1 i següents; Ricardo Yáñez Velasco, "De las normas procesales y del sistema de recursos", en *Comentarios a la ley concursal*, II, Grupo Difusión, Barcelona, 2003², pàgines 375 i següent.

No obstant es plantegen situacions de difícil solució davant l'actual normativa i jurisprudència constitucional. Em refereixo a que el Tribunal Suprem no pot crear jurisprudència sobre un dret que segons la llei ha d'interpretar i uniformar el TSJ, mentre que aquest tribunal pot resoldre un recurs de cassació respecte de normes no forals i constituir jurisprudència, encara que si ho fes sense seguir la doctrina del TS tampoc hi hauria recurs; recordeu que quan un litigi observa aplicació de normes estatals i autonòmiques de Dret civil especial o foral, són aquestes les que determinen la competència cassacional, a favor del TSJ⁸⁵. S'ha considerat, davant d'aquesta problemàtica, que o bé s'articula un recurs harmonitzador de les diferents doctrines, en seu del Tribunal Suprem però amb una Sala de composició mixta, o bé per preservar el principi d'igualtat dels ciutadans davant la llei, el TC hauria de flexibilitzar la seva doctrina i no exigir que la jurisprudència provingui d'un mateix òrgan per aconseguir l'empara constitucional⁸⁶.

D'altre banda, cabria l'anomenat *bad forum shopping* per configurar jurisprudència foral o civil especial si l'al·legació de la part processal que interposa recurs inclou norma estatal i d'aquesta manera el TS fa atracció de la causa en el seu favor.

L'acceleració del procés de constitucionalització de l'ordre europeu, on la constitució econòmica passa a configurar una part necessària però mai prevalent, ha d'ésser considerada una possibilitat concreta per

⁸⁵ Des d'un anàlisi constitucionalista v., en general, Marc Carrillo López, "Notas sobre la perspectiva constitucional de las competencias de los Tribunales Superiores de Justicia y su articulación con las del Tribunal Supremo", en *Poder Judicial y Estado compuesto: relaciones entre el Tribunal Supremo y los Tribunales Superiores de Justicia*, Manuales de Formación Continuada, Consejo General del Poder Judicial, 2004, pàgines 203 a 215.

⁸⁶ Maria Eugènia Alegret Burgués, "Competencias...", cit., pàgina 477. L'autora planteja també la possibilitat de conflictes positius de competència entre el TS i els TSJ –amb declinatòria de l'article 63 I LEC–, per entendre aquest que un recurs substanciat al TS li correspon, assenyalant, en relació amb l'article 52 LOPJ, que des d'una perspectiva processal no hi ha subordinació del TSJ al TS, tal i com ja es va manifestar aquest als anys trenta (IITS de 17 de maig de 1935 i 12 de novembre de 1935); íd., pàgina 476, citant a José Francisco Valls Gombau, "El tribunal de cassació de Catalunya", *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 3, 1988.

conjugar democràcia i jurisdicció, sense que això sigui seriosament perjudicat per l'anomenat "egoisme nacionalista dels Estats"⁸⁷.

De fet, la globalització a l'àmbit jurídic afectarà inevitablement el mètode d'aplicació del Dret en el funcionament conjunt dels tribunals, doncs els règims autònoms han d'establir relacions d'observació mútua. En aquest context resultarà ridícul pretendre seguretat jurídica mitjançant instàncies superiors i úniques, perquè la tendència de solució serà la connexió reiterada de les decisions jurídiques amb les que es van produint posteriorment, apuntant a la tradició del precedent jurídic⁸⁸.

D'altre banda, també ha estat plantejada l'oposició del Estat Social al Estat de Dret, en el sentit que el primer, sota els principis d'igualtat i proporcionalitat, comporta un sense fre del poder perquè el legislador és substituït pel jutge amb decisions desenteses de l'abast de la paraula i així sense lògica, allunyant-se l'aspiració de l'Estat de Dret de disposar d'un Dret inequívoc, racional i previsible⁸⁹.

Potser l'exemple nordamericà il·lustri alguns paràmetres representatius del debat. Estats Units d'Amèrica va reformar el *United States Code* permetent que el Tribunal Suprem Federal obtingués un significat marge de discrecionalitat a l'hora de decidir quins litigis acceptava per fiscalitzar o controlar en darrera instància⁹⁰, la qual cosa mostra similituds amb els criteris d'admissibilitats dels recursos d'empara que ha fet servir cada vegada més el Tribunal Constitucional davant

⁸⁷ Stelio Mangiameli, "Juez y sistema democrático: los problemas actuales del poder judicial", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 49.

⁸⁸ Juan Antonio Xiol Ríos, "Governança...", cit., pàgina 30.

⁸⁹ E. Forsthoft, *El Estado en la sociedad industrial*, Centro de Estudios Políticos, Madrid, 1975, pàgines 213 i següents.

⁹⁰ "A bill to improve the administration of justice by providing greater discretion to the Supreme Court in selecting the cases it will review, and for other purposes", Pub. L. 100-352, 27 de juny de 1988.

l'enorme volum de presentació⁹¹, finalment amb explícita limitació d'admissibilitat després de la reforma de la LOTC per Llei Orgànica 6/2007, de 24 de maig.

Tot i ser necessari distingir entre discrecionalitat, arbitri i arbitrarietat⁹², alhora que criticar lletrats o parts que fan servir l'emparament constitucional com una quarta instància⁹³, la ITC 188/2008, de 21 de juliol (BOE 19 d'agost), diferencia entre raonar l'existència de la vulneració d'un dret fonamental i justificar la especial transcendència constitucional del recurs d'empara: amb la reforma esmentada de la LOTC es produeix una inversió del judici d'admissibilitat, doncs en cop de comprovar la concurrència de causes de inadmissió, s'examina l'existència de rellevància constitucional (article 49.1 i.f. LOTC), en tot cas i com a requisit insubsanable⁹⁴.

Per molts autors l'ampliació de les competències infraestatals sobre ordenament judicial és preocupant perquè el límit de la garantia de la independència judicial pot ser sobrepassat, en permetre introduir elements vinculats a l'àmbit de la representació política o d'interessos organitzatius⁹⁵. I el cert és que a la Constitució no hi ha previsió de descentralitzar la "potestat" jurisdiccional –altre cosa la seva "organització"– com per exemple passa a Alemanya⁹⁶ o als Estats Units⁹⁷.

⁹¹ Interessant, respecte del sistema nord-americà, el treball de Robert Alan Dahl, *How democratic is the American Constitution?*, New Haven-London, Yale University Press, 2003, pàgines 25 i següents. Hi ha traducció al castellà: *¿Es democrática la Constitución de los Estados Unidos?*, Fondo de Cultura Económica de Argentina, Buenos Aires, 2003.

⁹² Alejandro Nieto García, *El Arbitrio judicial*, Ariel, Barcelona, 2000.

⁹³ Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit., pàgina. El mal ús de l'article 24 CE per mantenir el conflicte litigiós és evident; del mateix, "La buena fe procesal. Consideraciones sobre la actividad letrada en el proceso civil", *Economist & Jurist*, núm. 47, enero-febrero 2001, pàgina 59.

⁹⁴ Miguel Montoro Puerto, "El Tribunal Constitucional modifica absolutamente el trámite de admisión del Recurso de amparo. A propósito del ATC 188/2008, de 21 de julio", *Economist & Jurist*, núm. 124, octubre 2008, pàgines 54 i següents.

⁹⁵ Eduardo Gianfrancesco, "Poder judicial y unidad jurisdiccional en Italia", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 91.

⁹⁶ Hermann Josef Blanke, "Poder judicial...", cit., pàgines 53 i següents.

⁹⁷ Gregorio Ruiz, *Federalismo judicial (El modelo americano)*, Civitas, Madrid, 1994.

Situació diversa que sigui perfectament possible l'ampliació, , políticament i sota l'interès de les CCAA cap a l'Administració de justícia⁹⁸, o s'aprofundeixi a la organització estrictament aliena a l'exercici de la jurisdicció (l'administració de l'Administració de justícia), o es facin les dues coses alhora. Però cal recordar que el dit interès no només és legítim políticament, sinó que es troba expressament previst a la Constitució: la participació de les CCAA en l'organització judicial dels seus territoris, així com la culminació jurisdiccional en aquests per mitjà d'un Tribunal Superior de Justícia, relacionats amb el caràcter prestacional de la potestat jurisdiccional i també l'anomenada governança de la justícia, que supera la realització efectiva dels respectius Drets autonòmics o la perspectiva bàsicament jurídica de la qüestió.

El Llibre Blanc de la Governança Europea assenyala els següents principis, adreçats a les relacions entre els protagonistes polítics públics i privats: transparència, participació, rendició de comptes, eficàcia i coherència. I si bé part de la doctrina afegeix, com a complementaris dels anteriors, els de subsidiarietat, complementarietat, proporcionalitat, flexibilitat i objectivitat, hi ha autors que ho discuteixen⁹⁹, entenent que es tracta de principis de bona administració adreçats als funcionaris i organismes públics i referits més específicament al funcionament de les institucions que a les relacions entre els operadors implicats en elles.

⁹⁸ En aquest sentit v. Francisco Tomás y Valiente, "Distribución de competencia entre el Estado y las Comunidades Autónomas, *Obras Completas*, III, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 1997, pàgines 1.873 i següents.

⁹⁹ Veure, per exemple, A. Cerrillo Martínez, *La gobernanza hoy: 10 textos de referencia*, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid, 2005.

Tanmateix, la LOPJ fou insuficientment palesa per l'interès autonòmic en aquesta matèria¹⁰⁰. En tot cas, es genera el debat sobre l'adaptació del principi autonòmic al govern del Poder judicial o d'aquest al principi autonòmic. La supremacia d'un i d'altre potser s'ha de resoldre en el terreny polític, com estructura de la voluntat del poble sobre tota la resta, determinant l'equilibri entre els tres poders a tots els efectes, no només al camp legislatiu i executiu. Però aquesta esmentada voluntat no ha estat expressada al nivell judicial en el mateix sentit que pels primer i segon Poders.

D'aquesta manera importa en el sentit d'impulsar la justícia al territori com un servei públic, davant de la ciutadania i de la comunitat econòmica, amb un evident punt de partida normatiu, les discutides clàusules subrogatòries dels Estatuts d'Autonomia.

EEAA del País Basc (article 13.1), Catalunya (antic article 18.1, ara el 109), Galícia (article 20.1), Andalusia (antic article 52.2, ara el 153), Principat d'Astúries (article 41.1), Cantàbria (article 43.1 segons Llei Orgànica 2/1994, de 25 de març), La Rioja (article 34.1, segons Llei Orgànica 2/1999, de 7 de gener), Regió de Múrcia (article 39.1), Comunitat Valenciana (antic article 39.1, ara el 36), Aragó (article 32.1.a), Castilla-La Mancha (article 27.a), Canàries (article 27.1), Navarra (article 60.1), Extremadura (article 47), Illes Balears (article 52.1), Comunitat de Madrid (article 50.1), Castilla i Lleó (article 24.2 segons Llei Orgànica 11/1994, de 24 de març).

S'han transferit competències en matèria d'elements personals materials necessaris per l'Administració de Justícia a Catalunya, País Basc, Canàries, Principat d'Astúries, Comunitat Valenciana, Andalusia, Navarra, Galícia i Madrid.

¹⁰⁰ Enrique Álvarez Conde, "El reparto de competencias en materia de Administración de Justicia: El estado de la cuestión", en la col·lectiva (Antoni Monreal i Ferrer dir.) *La división...*, cit., pàgina 61.

Si la lògica de l'Estat autonòmic en el seu procés de desenvolupament és similar a la d'un Estat federal, tant des de la perspectiva de les finalitats, de la racionalitat de la distribució competencial i de l'articulació dels interessos en joc, com des de la pròpiament participativa, constitueix un element distorsionant en el conjunt del sistema que casi tota l'Administració de justícia resti a mans del nivell de govern estatal, l'Estat i no el sistema autonòmic, menys aspectes concrets purament administratius i de gestió o merament simbòlic (descentralització de l'Escola judicial –a Barcelona– o del Centre de Documentació judicial –a Donostia–)¹⁰¹.

El personal al servei de l'Administració de justícia ha estat objecte d'autonomia del Poder judicial, que perd el control sobre els seus mitjans administratius, es situant-se fora de la dependència del Poder judicial¹⁰². I el fet de servir-se de mitjans administratius dependents de poder aliens –sigui del Govern autonòmic, sigui de l'Executiu estatal amb el Ministeri de Justícia– és una situació d'absoluta excepcionalitat amb la resta de Poders de l'Estat, particularment el legislatiu.

La relació sistemàtica entre els apartats primer i segon de l'article 122 CE sembla establir una regulació del personal al servei de l'Administració de justícia com integrada en la regulació del Poder judicial, encara que sigui per instrumentalitat amb aquest poder estatal, corresponent al CGPJ. Però partint dels pressupòsits constitucionals (la CE i els EEAA) –i la reforma de l'article 455 LOPJ el 1994¹⁰³–, les CCAA

¹⁰¹ Gregorio Cámara Villar, "La <descentralización> del gobierno del poder judicial y el proyecto de reforma de la LOPJ", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 319; però, indica aquest autor, que el poder judicial no és un poder que pugui estar o resultar afectat en quan a tal i en la seva unitat per la descentralització de poders previnguda al Títol VIII CE; íd., pàgina 318.

¹⁰² Rafael Jiménez Asensio, *Dos estudios sobre Administración de Justicia y Comunidades Autónomas*, Civitas, Madrid, 1998.

¹⁰³ Sobre la expressió "en su caso" de l'article 455 LOPJ v. STC 105/2002, de 13 d'abril.

tenen assignades competències en relació amb l'Administració de justícia. I les CCAA envairan també l'àmbit atribuït al CGPJ¹⁰⁴. De fet, és construcció constitucional la que justifica la interpretació més expansiva de l'actual article 18.1 EA Catalunya¹⁰⁵. A la reforma de 2003 es va aprofundir en aquella línia, atribuint a les CCAA amb competències en la matèria les competències relatives a l'Oficina judicial, especialment en relació amb l'organització dels serveis de la mateixa, així com de les unitats administratives¹⁰⁶; també es va establir la dependència orgànica de les CCAA amb competència sobre la matèria dels funcionaris que hi presten servei a les Oficines judicials, a excepció dels Secretaris judicials, sense perjudici de la seva dependència funcional.

Estableix l'esmentada norma reformada que correspondran al Ministeri de Justícia o, en el seu cas, a les Comunitats Autònomes, en totes les matèries relatives al seu Estatut i règim jurídic, compreses la selecció, formació inicial i continuada, provisió de destins, ascensos, situacions administratives, jornada laboral, hores de treball¹⁰⁷ i règim disciplinari. Curiosament, aquesta interpretació està basada en la existència d'un TSJ per cada CA (article 152.1. II CE), malgrat la reserva a l'Estat en Administració de justícia (article 149.1. CE), però això no sembla tenir vinculació amb el discurs exposat. L'article 152 CE mostra, no obstant, el principi d'homogeneització institucional amb una

¹⁰⁴ Per exemple, article 18.1 de EA Catalunya o l'article 35.3 del EA del País Basc.

¹⁰⁵ SsTC 56/1990, de 29 de març, 62/1990, de 30 de març.

¹⁰⁶ Potser cal recordar que fins i tot a la dècada dels vuitanta la realitat rural que va configurar l'oficina judicial decimonònica perpetuada al segle XX feia que el jutge designés el personal interí i el secretari disposés de fons per atendre les necessitats de material de la seu, tot allò fins la creació de les Gerències Territorials de Justícia pel RD 10/1991, d'onze de gener, sota direcció de personal alié a la carrera judicial o al cos de secretaris judicials; cfr. Francisco Javier Garrido Carrillo, *La Oficina...*, cit., pàgina 25. Les actuals gerències territorials, com a òrgans administratius del Ministeri de justícia a desenvolupar funcions en la CA corresponent i dins de la competència d'aquell, parteix del RD 1475/2004, de 18 de juny. Respecte d'òrgans judicials, fiscals i d'ajut a l'Administració de justícia amb àmbit en tot el territori nacional, actua la Gerència Territorial d'Òrgans Centrals.

¹⁰⁷ Antecedent normatiu a la Resolució de 5 de desembre de 1996, de la Secretaria d'Estat de Justícia, que recull Instruccions sobre jornada i horaris dels funcionaris de l'Administració de Justícia (BOE núm. 303, de 17 de desembre), després modificada per la Resolució de 4 de juny de 2003 (BOE núm. 145, de 18 de juny).

Assemblea legislativa, un Consell de Govern amb funció executiva i un President triat per l'Assemblea, sense cap referència a un Poder judicial.

Per acabar, i com ja es va advertir, convé subratllar com és la llengua un element d'anàlisi malauradament polititzat, vinculat a la qualitat i proximitat del servei públic i, a la pràctica, en gran mesura aliè a la instrumentalització política sempre pretesa. En tot cas, a Espanya el Poder Judicial incompleix obertament, sigui per incapacitat, sigui per resistència voluntària, la incorporació de l'ús de les llengües oficials distintes del castellà als procediments judicials, particularment a vista de la Carta Europea de Llengües Regionals o Minoritàries, sota l'article 3 CE i malgrat les alertes existents¹⁰⁸. Al cap i a la fi perjudicant la imatge de legitimitat del Poder judicial en territoris amb llengua pròpia¹⁰⁹.

Més enllà de l'ús de funcionaris, professionals i justiciables, s'ha plantejat una reserva estricta de l'idioma oficial de publicació de les normes. Es considera, en aquest sentit, que el llenguatge jurídic no pot variar i només és traducció vàlida la legislada i publicada al BOE com a tal; les traduccions d'altres idiomes –on s'hauria d'incloure la normativa internacional aprovada, per exemple– partrien de la seva publicació castellana al BOE, de manera que finalment no sembla realment problemàtica la seva traducció. I si això val, també ha de valer la traducció d'idioma espanyol en qualsevol llengua autonòmica. Malgrat tot no poden excloure's punts de discussió per raó del idioma, moment en que el jutge qui ha de decidir valorarà la interpretació de la norma tenint present que sempre podrà comparar l'idioma castellà, i que si la norma està originàriament escrita en idioma autonòmic, si aquest jutge no

¹⁰⁸ Cfr. Informe del Comitè d'Experts de la Carta esmentada, de 8 d'abril de 2005, i les recomanacions dirigides a l'Estat espanyol pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa, de 21 de setembre de 2005.

¹⁰⁹ V. Alberto López Basaguren, "Los derechos lingüísticos entre mayoría y minoría (Algunas observaciones acerca de la proyección de la cooficialidad lingüística sobre el Poder Judicial)", *Los nacionalismos: globalización y crisis del Estado-nación*, Cuadernos de Derecho Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 1999.

coneix l'idioma patirà l'eventual defecte d'aquella persona qui li pugui traduir.

El sentit propi de les paraules (article 3.1 CC) és l'anomenat criteri literal o gramatical¹¹⁰ que inclou les comprensions semàntica i sintàctica. Per alguns, que consideren tot això una primera part de la interpretació jurídica, mai es podrà fer sobre un text jurídic amb llengua distinta de la oficialment vàlida¹¹¹. Fins i tot quan hi ha publicació (oficial) de les lleis en les llengües co-oficials de les CCAA que en tenen, no es tracta d'una traducció oficial –continua aquesta doctrina–, doncs segons el preàmbul del Decret 489/1997, de 14 d'abril (BOE núm. 92, de 17 d'abril), només es pretén difondre i estendre el coneixement de la legislació de l'Estat mitjançant altres llengües que també tenen el caràcter oficial a les diferents CCAA, amb compatibilitat amb el principi d'univocitat del Dret per elementals raons de seguretat jurídica. S'ha de tenir en compte, a més, l'article 6 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, relatiu als convenis de col·laboració¹¹², a fi de cooperar en tasques de traducció, edició i distribució de publicacions.

Naturalment, des d'aquest punt de vista, el jutge que no sàpiga l'idioma co-oficial autonòmic mai podria fer servir traduccions en castellà alienes al veritable sentit semàntic i sintàctic emès per l'òrgan legislatiu autonòmic; menys que es pretengui que malgrat l'origen autonòmic d'una normativa, la única vàlida és la tingui una posterior traducció castellana al BOE. Per exemple, en català pot haver-hi matisacions lingüístiques que no mostrin cap diferència en llengua castellana.

¹¹⁰ Però no autèntic mitjà d'interpretació jurídica; Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit., pàgines 246 i 388.

¹¹¹ Eduardo Vírgala Foruria, "El poder judicial...", cit., pàgina 437: l'únic text oficial vàlid és el publicat en el BOE en la llengua comú oficial en tot el territori nacional.

¹¹² Francisco González Navarro, "Artículo 6", en Jesús González Pérez i Francisco González Navarro, *Comentarios a la ley de regimen jurídico de las administraciones públicas y procedimiento administrativo común*, I, Civitas, Madrid, 1998², pàgines 532 i següents.

Així, la Disposició final primera.2, lletres a, f i g de la llei 10/2008, de 10 de juliol, del llibre IV del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions (BOE núm. 190, de 7 d'agost), estableix canvis que no existirien com a tals, si fossin escrits en castellà: “«su destino» [llur destinació] por “«su destino»” [la seva destinació]”; “«a disfrutar y disponer de ellos» [a gaudir-hi i disposar-n'hi] por “«a disfrutar y disponer de ellos» [a gaudir-ne i disposar-ne]; “«con su función social» [amb llur funció social] por «con su función social»” [amb la seva funció social]”. És cert, no obstant, que en aquests casos difícilment podrà resultar afectat el Dret aplicable al cas concret, però fins i tot en aquest tipus de supòsits no és possible menystenir problemes interpretatius.

S'ha de reconèixer que la utilització de llengües diferents al castellà en un procés judicial pot donar lloc a interpretació i aplicacions errònies per impossibilitat d'adequació del significat de la norma a l'idioma utilitzat al procés¹¹³. Si això arribés a passar es podrien considerar pertorbats els principis constitucionals de legalitat, igualtat i seguretat jurídica. La doctrina abans esmentada entén que l'article 231.2 LOPJ¹¹⁴, que permet a tot personal jurisdiccional i no jurisdiccional al servei de l'Administració de justícia utilitzar la llengua oficial pròpia de la CA –sense que cap part s'oposi per desconeixença que pugui produir indefensió– així com les parts processals i els seus advocats –i graduats socials– i procuradors, només s'hauria de permetre en aquells processos civils o contenciosos-administratius on les normes aplicables tinguin validesa en la llengua co-oficial. Òbviament, si només hi hagués aquesta, tampoc podria fer-se'n ús del castellà. En qualsevol cas, segons la

¹¹³ Ignacio Lozano, *Lenguas en guerra*, Espasa-Calpe, Madrid, 2005, pàgina 49; citat per Eduardo Vírgala Foruria, “El poder judicial...”, cit., pàgina 438.

¹¹⁴ Veure, també, l'apartat quatre d'aquest precepte, així com la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, de 5 de novembre de 1992 (ratificada per Espanya el 9 d'abril de 2001, vigent des de l'1 de gener de 2002) i la jurisprudència constitucional sobre la matèria (per exemple STC 105/2000 sobre l'article 231.4 LOPJ).

doctrina indicada, aquesta última llengua –es continua– hauria de ser la única utilitzada als processos penals i socials.

Potser es planteja un paradigma estàtic apartat de la funcionalitat de l'idioma. Hem de pensar que, si el jutge pateix error motivat per l'idioma, no fora molt diferent que si ho pateix motivat per una interpretació històrica, sistemàtica, teleològica o qualsevol altre diferent de la pretesa “interpretació” idiomàtica (semàntica i sintàctica) que, ja posats, també pot ser equivocada dins de l'idioma castellà per manca de comprensió suficient o per obscuritat del legislador. En tot cas, el recurs per infracció de llei s'obre com a mitjà corrector. Igualment, si “l'intèrpret” és un advocat o una part, l'altre tindrà ocasió de posar-ho a la vista en termes de contradicció, incloent-ho al debat (jurídic) que el jutge, advertit doncs del particular, haurà de resoldre.

5è. Consideracions dogmàtiques al present, al passat i per al futur

a. El nivell de civilitat i la contaminació judicialitzadora

Fora d'entrar en disquisicions moral o ètiques estrictes, i per suposat deixant de banda determinats polèmiques clarament polititzades –com ara l'assignatura d'educació per a la ciutadania o experiències equivalents–, no sembla absurd el coneixement dels drets i deures per part de la comunitat, particularment els valors i principis constitucionals, els drets humans i fonamentals, i també les normes quotidianes que tothom afecten al marge s'estigui d'acord o no amb el legislador estatal, autonòmic o local. Mentre siguin d'aplicació convé conèixer-les per poder millor complir-les o, al menys, desobeir-les civilment amb raó de causa, si s'escau. Tot allò es connecta amb la criticada inaccessibilitat de la Justícia, amb una matèria pel general coneguda mitjançant els diaris i les

notícies, més sensacionalistes que sensates. Es relaciona amb una visió del Dret no judicialitzat, amb un conjunt normatiu nascut dins la comunitat civil i dirigit a ella mateixa, idealment impregnat d'un tipus de civilitat de vegades enllaçada a simples normes d'educació, de comportar-se, de debatre, de comunicar conflictes i de resoldre's sense necessitat de tercers.

Una cultura establerta sobre aquest tipus de compromís fora significativament més aliena a la confrontació litigiosa que cada vegada acostuma a ser més habitual, resultaria esquiva a la necessitat que una autoritat en doni la raó sobre un conflicte determinat fins el punt de que cada ciutadà acabi necessitant un jutge al seu costat. Els mecanismes alternatius al procés participen irremeiablement d'aquest tipus de plantejaments, però mostren un camí molt llarg per endavant, que s'ha de fonamentar en una conversió de valors tan personal com institucional que, potser, pateix un implícit i inconscient dirigisme en sentit contrària, paradoxalment, amb els continus intents d'obrir la justícia a la gent, de fer-la més accessible en tots els sentits. Com si fos una manera de posar un jutjat a cada porta i, d'aquesta manera, fins i tot permetre un parany consumista, una atracció additiva, una relaxació de les pròpies possibilitats autocompositives i capacitats, una facilitat d'encomanar als altres la resolució dels conflictes sense ni tan sols plantejar-se com fer per afrontar-los directament. Sigui com sigui, el mecanisme judicialitzador ha de mostrar-se disposat, ha d'estar preparat per la contingència, ha de ser capaç d'absorbir incommensurables dosis d'agressivitat i de transformar temporalment la vida diària en una institucionalitzada activitat des del punt de vista judicial de manera que recondueixi la situació crítica cap a la normalitat amb la menor de les disfuncions possibles. Per fer-ho, hi ha principis, criteris i regles més útils que altres.

b. Uniformitat estatal del servei

La discriminació que es pot produir al servei públic de la justícia, per diversificació dels mitjans atribuïts pels òrgans competents, una vegada establerts uns mínims bàsics com estàndard de suficiència, variaran com varien moltes altres actuacions de serveis públics que ningú sembla criticar de la mateixa manera i que, potser en alguns o molts aspectes, són més importants (sanitat, educació, infraestructures i obres públiques, cultura, etcètera). Es més, donada la immemorial manca de mitjans i parcial precarietat dels actuals, la discriminació ho seria en el sentit que hi hagués competències que permetessin la millora a certes CCAA i no a altres, perquè unes invertissin bé i gestionessin millor i les altres no ho fessin o no poguessin fer-ho per manca de transferència, essent doncs el culpable de la discriminació l'Estat, però per la seva ineficiència, no per la d'aquells governs autonòmics que considerin prioritari actualitzar un servei històricament oblidat. També fora possible que l'activitat d'algunes CCAA amb competència sobre la matèria produís un pitjor resultat que a la resta de l'Estat o altres CCAA, on serien les primeres les responsables polítiques de la situació, en el seu cas. En un país totalment centralitzat es podria veure igualment el desequilibri i la descompensació discriminatòria, que ja s'ha vist en el passat i es veu a l'actualitat en matèries d'exclusivitat estatal. No sembla, doncs, que l'atribució competencial marqui la causa de possibles deficiències.

c. Dilació indeguda i duració raonable del procés

La jurisprudència del TEDH –i la nacional– no identifica la dilació indeguda amb l'incompliment del termini, sinó amb una durada irraonable del procés. A més, considera aquest com la suma de totes les instàncies jurisdiccionals, incloent-hi, fins i tot, l'activitat d'un òrgan que no és

jurisdiccional ni pertany al Poder judicial¹¹⁵. En aquest sentit, hi ha condemnes del TEDH contra Espanya o altres països causades per la dilació en el seu Tribunal Constitucional o de garanties constitucionals.

Si bé la idea del procés, a diferència del procediment, permet considerar aquell com un tot, ni s'hauria de barrejar amb activitats impròpiament considerades jurisdiccionals ni s'hauria d'al·ludir l'anàlisi individualitzat per a cada una de les instàncies en presència. Tanmateix, el procés d'execució no forma part del procés declaratiu, ambdós observen diferents instàncies, però el primer és igualment deutor del segon, de manera que seguint la tesi del TEDH també hauríem de tenir-lo present.

Molt important, en aquest sentit, que la millora del procés civil, en qüestió de l'escurçament dels temps processals, no s'ha acompanyat d'una millora igualment generalitzada del temps de l'execució, en molts casos un pou sense fi de durada indeterminada.

És lògic que s'inclogui el mecanisme de resolució del conflicte constitucional –la vulneració de l'article 24.2 CE en quan a les dilacions indegudes, i així l'article 24.1 CE per manca d'efectivitat a la tutela–, però pel que ara ens interessa cal diferenciar les dilacions efectivament produïdes a l'àmbit jurisdiccional sense perjudici de les advertides en altres espais d'actuació, internacionals inclosos¹¹⁶. En aquest sentit, l'interès jurídic protegit per l'article 24.2 CE gira entorn l'eficàcia temporal del procés¹¹⁷.

¹¹⁵ Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit., pàgina 364, nota núm. 475.

¹¹⁶ Sobre la concepció de dilacions indegudes a la jurisprudència constitucional espanyola v. Cristina Riba Trepal, *Eficàcia temporal del proceso. El juicio sin dilaciones indebidas*, José María Bosch editor, Barcelona, 1997, pàgines 91 i següents.

¹¹⁷ Francisco Ramos Méndez, "La eficacia del proceso", *Justicia*, 1982-II, pàgines 97 i següents.

Alhora convé establir les deficiències a cadascun dels jutjats o tribunals tipus, es a dir, a cada una de les instàncies en presència, per poder valorar acuradament la manera de resoldre les causes que provoquen dilació. De fet, dintre de cada instància convé igualment valorar la dilació indeguda dels tràmits processals que les componen, doncs potser en un d'ells s'està generant, en un cas concret, la pèrdua de raonabilitat en el termini de tot el procés. I, de fet, d'aquesta manera la infracció del termini raonable és invocable en tota classe de processos, successives fases i instàncies per les quals discorre el procés, inclosa l'execució de la resolució final¹¹⁸.

Es considera que la dilació indeguda només la pot "cometre" l'òrgan jurisdiccional, com un incompliment del termini previst per la norma en la realització d'un acte processal¹¹⁹. Si bé no sota el raonament d'aquesta doctrina acabada de citar, certament que els anomenats terminis impropis corresponen al jutges, i fer respectar els efectes de la preclusió també, de manera que extralimitar-se en els espais temporals assignats al tribunal –proveir escrits, convocar vistes, dictar resolucions– o no aplicar les regles de preclusió, fins i tot provocant temps morts per no fer-ho, implica directament el tribunal. La causa pot ser aliena als subjectes específicament competents (jutge i secretari judicial), però no sortirà de l'àmbit responsable dels poders públics quan la convocatòria a judici, per exemple, s'hagi de postergar més enllà del límit màxim per problemes a les comunicacions processals per exhort, o quan els mitjans

¹¹⁸ Per exemple SsTEDH 29-IX-1997 (nº. 22410/1993) *Robins vs. Regne Unit*; 21-IV-1998 (nº. 24550/1994) *Estima Jorge vs. Portugal*; si bé inicialment es va excloure el còmput de l'execució com a part del temps global, entenent que l'inici depenia de l'executant (STEDH 10-VII-1984, nº. 8990/1980, *Guincho vs. Portugal*). Val a dir que és el dret més manifestat respecte de vulneracions del CEDH. Cfr. SsTC 26/1983, de 13 d'abril, 28/1989, de 6 de febrer, 324/1994, d'1 de desembre, 78/1998, de 31 de març.

¹¹⁹ Cristina Riba Trepas, *Eficacia...*, cit., pàgina 172. En contra de la jurisprudència del TEDH, aquesta autora considera que el termini raonable coincideix amb l'establir pel legislador, de manera que quan s'incompleix ho fa també la regla de no dilació; id., pàgina 175. Ara bé, si la dilació, segons aquesta autora, depen del caràcter no justificable del retard, mai es pot equiparar la superació d'un termini legal amb la dilació –menys encara amb la irraonabilitat del temps emprat– sense examinar l'existència o no d'una justificació que, precisament, pot obeir el principi de economia processal o a la regla no escrita de menys és més.

materials es col·lapsen. Però entenent la dilació, també, com un producte de la ineficàcia o falta d'economia processal, la mala fe de les parts, que oculten el domicili del demandat per generar falses rebel·lies, que en donen un obtingut sense cap diligència, que no responen al tribunal davant diligències negatives de notificació, o que generen artificiosament una excessiva activitat de recursos i incidents, o demanen suspensions per malalties comunes no inhabilitants¹²⁰, pot mantenir-se dintre de les pautes del terme processal. Això és així perquè tots els actes del procés han respectat les oportunes formalitats, però substancialment el procés ha sofert dilació per infringir obertament no només una celeritat idònia pel cas concret, sinó l'economia processal que el jutge no ha pogut duu a terme correctament durant el temps que ha patit el frau d'alguna de les parts processals. Hi ha mecanismes que permeten evitar-lo, com ara la inadmissió *in limine* de recursos i incidents prevista a l'article 247.2 LEC, però en aquests casos (abús manifest de dret, frau de llei, frau processal) ha d'advertir o descobrir *a priori* la intencionalitat dilatòria de la part, teòricament possible amb el caràcter "manifest", malgrat no supprimeix l'ànim equivalent que no ho té.

La dilació indeguda com dilació injustificada ho és com a exponent de la ineficàcia del procés, de manera que la ponderació de l'objecte processal en presència i el temps invertit pel seu coneixement i resolució, sota principis de legalitat i seguretat jurídica, imposa la màxima optimització i la noció d'economia processal com a principi que introdueix la dimensió qualitativa a l'anàlisi del temps invertit per tramitar un procés¹²¹.

¹²⁰ Amb un problema propi relatiu a un peritatge, uns dies de pluja i fred, festa escolar i cap de setmana a la vista, més la llunyania del despatx professional respecte del Jutjat, un advocat va anar al seu CAP i va obtenir un certificat mèdic que recomanava repós absolut de dos dies per un refredat amb tos, recomanació facultativa feta servir per demanar suspensió de l'article 183 LEC.

¹²¹ Cristina Riba Trepal, *Eficàcia...*, cit., pàgina 174.

A la jurisdicció penal s'han establert pràctiques difícilment justificables que s'orienten a reduir els negatius efectes de la ineficàcia temporal del procés, sigui l'aplicació d'una atenuant analògica o la no execució de la sentència.

L'atenuació analògica exigeix un paràmetre de comparació que falta, inevitablement, en relació amb la demora del procés¹²². La pràctica de l'execució de les faltes penals condemnades, i l'absència de suspensió condicional en aquest casos, d'altre banda, són també situacions habituals.

Sota els marges de discrecionalitat legalment admesos resulta més convincent l'ús de la substitució o la suspensió de la pena, malgrat que això es limita a graus penològics reduïts. D'altre banda, l'indult com a resposta política –en particular de l'Executiu–, pot arribar a fonamentarse més lògicament si es dona el cas que el retard deriva de la mancança de mitjans personals i materials que són, en definitiva, competència de l'Administració pública, autònoma de l'activitat jurisdiccional concreta.

Però el defecte més característic és pervertir el sentit tècnic-processal de la instrucció criminal de les causes, transformant-les habitualment en lletanies d'anticipació o assaig del que serà el plenari. Menys important, quantitativament, però causa incontestable de destacable dilació, és el mecanisme d'acumulació de processos. Un acumular i acumular que mai permet la instrucció clausurar, com per exemple en l'àmbit de la violència domèstica, impagament de pensions o altres delictes de continuïtat o d'habitualitat –o amb delinqüents habituals pretenent antieconòmiques connexions del 17.5 LECr, sense oblidar que

¹²² Ricardo Yáñez Velasco, "Aspectos jurídico-sustantivos de la violencia doméstica", a *Violencia doméstica. Manual para la prevención, detección y tratamiento de la violencia doméstica*, Eduforma, Mad, Sevilla, 2006, pàgina 102.

les qüestions civils acumulades a les causes penals no haurien de dilatar la instrucció¹²³.

Fora de les grans ciutats, a cada partit judicial sempre hi ha un grapat de delinqüents (persones que delinqueixen habitualment) ben identificats, i alhora s'adverteixen diverses instruccions en curs (normalment per robatoris amb força, furts o similar). Si es pretén l'acumulació per connexió, identificant-la amb l'acumulació de penes i justificant la unificació en una sola instrucció de múltiples fets delictius amb diferents víctimes, o si els atestats vinculen un sospitós a diversos fets denunciats per *modus operandi* similar –mecànica gens estranya per tancar els casos policials oberts–, i es lliuren acumulats a un jutjat instructor de guàrdia que els manté acumulats, es generen artificialment una mena de macrocauses que afecten negativament l'agilitat en vers les víctimes –potser la manca d'oferiment d'accions a una de elles té paralitzat tot el procés durant mesos–, perjudiquen l'agreujant de reincidència i mantenen oberta l'expectativa d'una sentència judicial que doni certesa jurídica al conflicte¹²⁴.

La gestió del temps en el procés, la gestió temporal dels assumptes judicials, no només depèn de l'òrgan judicial, sinó que implica a la resta d'operadors en presència, especialment els directors tècnics del procediment per a cadascuna de les parts processals¹²⁵. Les pràctiques de la cúria en aquest terreny i sota aquesta mena d'implicació en els objectius de celeritat i temps òptims es faciliten amb reunions periòdiques entre jutges i funcionaris, per foment del treball en equip i

¹²³ Ricardo Yáñez Velasco, "El juicio de faltas de «tráfico». Reflexiones sobre las corruptelas habituales y el deber ser (I)", *Economist & Jurist*, núm. 116, desembre 2007-gener 2008, pàgines 84 i següents.

¹²⁴ A l'àmbit de la violència domèstica v. Ricardo Yáñez Velasco, "La aplicación judicial penal y civil de la violencia doméstica", a *Violencia doméstica. Manual...*, cit.

¹²⁵ Ben cert que el destinatari del termini processal és el tribunal, sigui respecte el temps que directament ha de complir, sota eventual responsabilitat, com el temps que ha de fer complir a les parts, significadament mitjançant la preclusió.

l'abastament dels objectius temporals establerts. Però s'ha d'avançar, sobre el temps raonable, cap al temps òptim i previsible, segons la norma processal que com a tal ho estableixi i s'hagi de complir, doncs el primer –el raonable, que no legal– és un mínim bàsic (l'article 6.1 CEDH) i no s'hauria d'optar pel conformisme i considerar, si fos aconseguit, com un resultat adequat.

La normativa constitucional d'aplicació, particularment l'esmentat article 24.2 CE, s'ha d'interpretar i compatibilitzar amb els articles 6.1 CEDH i 14.3 PIDCP. La jurisprudència constitucional conceptualitza la dilació indeguda com un concepte jurídic indeterminat, primerament desvinculat o no identificat amb els terminis processals establerts a les lleis positives¹²⁶; es troba sota criteris objectius definidors que van des de la complexitat del litigi a les conseqüències que una tardança pot tenir pels litigants i les autoritats, passant per la conducta d'aquests i aquestes que en el cas concret ha pogut influenciar o afectar el pas del temps processal¹²⁷.

Es bo recordar l'interès o desinterès per la dilació del temps al procés, perquè hi ha qui pot esperar i qui no pot fer-ho, de manera que amb independència dels efectes de la espera respecte del contingut material del litigi, es pot perdre o guanyar depenent de la capacitat subjectiva de permanència o

¹²⁶ SsTC 10/1991, de 17 de gener, 58/1999, de 12 d'abril; v., prèviament, J. Díaz Delgado, *La responsabilidad patrimonial del Estado por dilaciones indebidas en el funcionamiento de la Administración de Justicia*, Siete D.L., Valencia, 1987, pàgina 77; José María Reyes Monterreal, *La responsabilidad del Estado por error y anormal funcionamiento de la Administración de Justicia*, Colex, Madrid, 1987 (segona ed. el 1995); i cfr. Fernando Garrido Falla, "La responsabilidad del Estado Legislador", *Revista de la Administración Pública*, núm. 118, 1989, pàgines 35 i següent; Vicente Garrido Mayol, *La responsabilidad patrimonial del Estado: especial referencia a la responsabilidad del Estado legislador*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2004; Álvaro Castro Estrada, *Responsabilidad patrimonial del Estado: análisis doctrinal y jurisprudencial comparado. Propuesta legislativa en México*, Porrúa, Mèxic, 2006³.

¹²⁷ SsTC 24/1981, 36/1984, 5/1985, de 23 de gener, 223/1988, de 24 de novembre, 313/1993, 324/1994, d'1 de desembre, 53/1997, de 17 de març, 43/1999, de 22 de març, 58/1999, de 12 d'abril, 231/1999, 87/2000, de 27 de març.

prosecució del plet¹²⁸. A certs àmbits, la simple iniciació del judici, fins i tot cautelari, pot ser demolidor, per exemple a l'àmbit del Dret industrial, on l'afectació d'una marca o patent pot immobilitzar l'activitat empresarial que necessita de manera imprescindible la continuïtat de feina.

Però potser convindria discutir la noció de concepte jurídic indeterminat de les dilacions indegudes, vàlida davant el termini raonable de la jurisprudència del TEDH respecte de l'article 6.1 CEDH, contradictòria a l'àmbit de l'article 24.2 CE si s'entén com un instrument de control jurisdiccional *a posteriori* de l'exercici d'una potestat discrecional. Doncs, a les actuacions processals el temps està clarament reglat sota paràmetres d'ordre públic, exclòs de la disponibilitat de la part processal i de la decisió del jutge¹²⁹. Nogensmenys, aquesta observa discrecionalitat en determinades situacions processals, com ara l'establiment lliure d'un temps de subsanació de defectes, quan la llei positiva no ho fa expressament.

Convé recordar que la llibertat de terminis o, millor dir, la falta de regulació expressa per part del legislador processal en aquest terreny, ha mostrat evidents extralimitacions, com ara les produïdes per les diligències per millor proveir¹³⁰, també dites per "millor dilatar"¹³¹. Nogensmenys, actualment, amb terminis impropis expressos, no només s'incompleixen habitualment –per dictar les oportunes resolucions

¹²⁸ Eduardo J. Couture exposava que qui disposava de temps tenia a la mà les cartes del triomf, mentre que qui no pot esperar se sap amb antelació derogat, de manera que en el procediment el temps és justícia; *Proyecto de Código de Procedimiento Civil*, Buenos Aires, 1954, pàgina 37.

¹²⁹ Cristina Riba Trepal, *Eficacia...*, cit., pàgina 173.

¹³⁰ V. Jaime Guasp Delgado et al., *Dilaciones irregulares en el juicio ordinario de mayor cuantía*, Madrid, 1945; Manuel Serra Domínguez, "Impulso procesal", en *Estudios de Derecho Procesal*, Ariel, Barcelona, 1969, pàgines 447 i següents.

¹³¹ Miguel Fenech Navarro "Patología procesal y orgánica", en *Estudios de Derecho Procesal* (con Jorge Carreras Llansana), Bosch, Barcelona, 1962, pàgina 86; Ricardo Yáñez Velasco, "La buena fe...", cit., pàgina 61, nota núm. 14.

judicials— sinó que es defensa la seva inexistència normativa —per exemple a l'àmbit de les diligències finals i la seva pràctica¹³².

La complexitat de la causa és element d'incontestable influència en la justificació o irraonabilitat de la demora sobre els terminis legals establerts i, més enllà d'aquests, sobre el paradigma de l'article 6.1 CEDH. En tot cas, sembla que el compliment dels terminis legals mai donaria lloc a una duració irraonable *ad casum*. Només si el termini legal fos, en sí mateix, irraonable, es parlaria de una tasca incorrecta per part del legislador ordinari —o constituent en el cas que el termini derivi de la mateixa Constitució. Ara bé, si es compleix aquest espai temporal objectivament correcte en abstracte, però absurd a la pràctica, hi haurà dilació; per exemple, davant de les 24 hores de l'article 496 LECr, la detenció policial pot arribar a les 72 hores segons l'article 17.2 CE, no gensmenys sotmesa a un límit inferior al primer esmentat, que és el temps mínim imprescindible. Així, esgotar 72 hores per posar en llibertat o a disposició judicial un detingut, quan pot tenir lloc en 8 hores, per exemple, suposaria dilació constitucionalment rellevant. Tanmateix, el mínim d'atenció lletrada d'ofici (8 hores des de la comunicació al Col·legi, article 520.4 l i.f. LECr) es pot superar il·lícitament, sobre tot a vista de corruptes pràctiques col·legials on no hi ha comunicació als advocats a partir d'una determinada hora de la nit.

L'esmentada complexitat utilitza la dimensió objectiva del litigi, la seva naturalesa, però convé distingir entre una aproximació generalista i pràcticament col·loquial de la expressió, i un terme jurídic que refereix procediments *ad hoc* davant plets sobre drets complexos, típicament anglosaxó —la *complex litigation*— i sovint vinculat a les accions de

¹³² Ricardo Yáñez Velasco, *Diligencias finales en el proceso civil*, en premsa.

grups¹³³. Aborda un àmbit substantiu, i per tan divers del procediment aplicable al cas, que pot ser clar i senzill.

I una causa es pot considerar complexa quan la sentència apunta repercussions especials¹³⁴. Però també s'ha defensat que s'exclouen de la complexitat (jurídica) les circumstàncies extraprocedimentals, siguin determinades situacions polítiques, econòmiques o socials, per molt que indubtablement tinguin o puguin tenir repercussió en el funcionament de les institucions judicials particularment¹³⁵. No obstant, el caràcter contingent de retards a l'administració de justícia s'ha tingut present pel TEDH, sota situacions d'especial conflictivitat social i conjuntura provocadores d'augment dels litigis o transicions democràtiques¹³⁶, però mai si les situacions inicialment excepcionals s'han convertit en estructurals i habituals¹³⁷.

La inactivitat de l'òrgan no pot suposar que el normal sigui el funcionament anormal de la justícia per mancances personals o materials, per molt habituals o consolidades que siguin. La sobrecàrrega de la feina jurisdiccional –on també hauríem d'incloure la no jurisdiccional de l'Oficina judicial– no eximeix l'Estat contractant de complir la seva responsabilitat de garant del CEDH¹³⁸. Ara bé, la pròpia jurisprudència constitucional va suavitzar les exigències de principi, normalitzant situacions que objectivament no ho eren, propiciant en conseqüència una degeneració dels postulats dogmàtics plantejats. En contra, es va

¹³³ La nota d'extraordinarietat és element comú del procés complex en sentit general; cfr., en general, Víctor Fairén Guillén, *Ensayo sobre Procesos Complejos*, Madrid, 1991.

¹³⁴ Per totes, STEDH 12-VI-2001, n° 39914/1998, Trickovic vs. Eslovènia.

¹³⁵ Cristina Riba Trepal, *La eficacia...*, cit., pàgina 80.

¹³⁶ Posicionament que adverteix la doctrina que acaben de citar (íd., pàgines 88 i següent.). Cfr. SsTEDH 6-V-1981 (n° cit.) Buchholz vs. República Federal d'Alemanya; 10-XII-1982 (n° 7604/1976, 7719/1976, 7781/1977 i 7913/1977) Foti et altri vs. Itàlia; 25-VI-1987 (n° 10527/1983) Milasi vs. Itàlia.

¹³⁷ SsTEDH 15-VII-1982 (n° 8130/1978), Eckle vs. República Federal d'Alemanya; 13-VII-1983 (n° 8737/1979) Zimmermann i Steiner vs. Suïssa; 10-VII-1984 (n° cit.) Guincho vs. Portugal; 25-VI-1987 (n° 10256/1982) Baggetta vs. Itàlia; 7-VII-1989 (n° 11681/1985) Unión Alimentaria Sanders S.A. vs. Espanya.

¹³⁸ Per exemple, STEDH 16-X-2003 (n° 55081/2000) Neves Ferreira Sande e Castre et altri vs. Portugal.

considerar que la freqüència de tardances excessives del servei no podia ser normal per ser habitual. Doncs, la normalitat deriva de l'ajust a la norma, no la desviació a la pràctica de l'aplicació normativa, sense deixar de banda que si continués incrementant-se el temps del procés i generalitzant-se l'incompliment, entenent que el normal és la cada vegada major tardança –en realitat l'anormalitat del sistema–, és buidaria el contingut essencial del dret fonamental¹³⁹. Amb el temps, però, la doctrina constitucional va evolucionar cap a l'estàndard normal de durada del procés segons la seva configuració legal com a dret de naturalesa prestacional: els jutges i tribunals hauran de complir la seva funció jurisdiccional de garantir la llibertat, la justícia i la seguretat amb la rapidesa que permeti la durada normal dels processos. I no es pot complir aquest deure judicial, qualsevol que sigui l'esforç i dedicació professional dels jutges, sense els adients mitjans personals i materials necessaris per a una ràpida resposta.

Sota una equívoca noció d'Administració de justícia com servei públic monopolitzat per l'Estat i les CCAA, la dimensió pública de la relació del ciutadà amb els tribunals de justícia, on aquells reclamen una prestació i aquests se la donen, només hauria d'entendre's des d'una perspectiva instrumental. La imposició al jutge de fer en el procés, per realització de les condicions generals que ho permeten, és el mitjà (prestacional) per arribar al compliment del dret fonamental de tutela judicial efectiva¹⁴⁰.

D'aquesta manera es poden entendre millor les obligacions de cadascú dels Poders separats de l'Estat. D'una banda el legislatiu, que configura la legislació processal aplicable d'acord amb el contingut

¹³⁹ Cfr. vot particular de Francisco Tomás Valiente a la STC 36/1984; i en aquesta línia la cit. STEDH 7-VII-1989 (Unió Alimentària Sanders).

¹⁴⁰ José Ramón Cossío Díaz, *Estado Social y Derechos de prestación*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1989, pàgina 87.

essencial dels drets continguts a l'article 24 CE, particularment amb la no indefensió, l'eficàcia temporal i l'efectivitat. En segon lloc l'executiu, Segon Poder de l'Estat (autonòmic) centralitzat o descentralitzat que s'ocuparà d'articular l'estructura orgànica, material, humana, organitzativa i de gestió, perquè sigui pràcticament possible jutjar i executar el jutjat. Finalment, i respecte a aquest últims extrems, el Poder judicial complirà la llei establerta sota la interpretació constitucional pertinent i farà servir eficientment els mitjans posats a disposició per fer-ho: l'aplicació del Dret en el cas concret exemplifica el compliment del dret ciutadà a la tutela judicial alhora que exposa la realització de l'Estat de Dret.

El volum de treball aclaparador sobre determinats òrgans judicials –la consideració dels mitjans disponibles– podria exculpar els actors jurisdiccionals de responsabilitat personal per retard en la presa de decisions judicials, però mai evitarà que el ciutadà reaccioni davant la demora o que aquesta no existeixi¹⁴¹. El caràcter fonamental del dret constitucional de l'article 24 CE permet la invocació directa, sense cap *interpositio legislatoris*, davant dels tribunals ordinaris i, subsidiàriament, per mitjà del recurs d'empara constitucional.

Mai evitaria, en definitiva, que es mantingués la seva obligació i no la dels jutges per impedir-ho, dintre de les possibilitats objectives reals, o que la perspectiva prestacional del dret s'acompanyés de la reaccional. Tampoc pot evitar-ho que, produïda la dilació en algun moment del procés, l'activitat jurisdiccional arribi a posar-li remei o sembli que ho fa amb alguna actuació concreta. No obstant, el TC entenc que la part processal interessada ha d'haver denunciat oportunament la dilació davant l'òrgan jurisdiccional i, així mateix, hagi donat a aquest un temps que raonablement li permeti remeiar la dilació, per tal de respectar el

¹⁴¹ SsTC 223/1988, 81/1989, 179/1993, 10/1997, 53/1997.

caràcter subsidiari del recurs d'empara constitucional¹⁴². Aquestes consideracions arriben a justificar la inadmissió del recurs d'empara, amb la qual cosa comporten la desaparició jurídica de l'objecte del procés constitucional d'empara, quan el mateix no s'entenc que desaparegui perquè la inactivitat –dilatòria indeguda– denunciada hagi cessat, sempre hi quan hagi existit. Sembla que es veu l'actuació del TC com un mitjà de resolució d'una situació present, perquè no pot alterar el que ja ha passat, oblidant que el fet que sigui present al moment de la seva admissió a tràmit no acostuma a permetre –quan anys després arriba la sentència constitucional– una solució útil per eliminar la inactivitat. En puritat, si aquest estat d'actualitat fos criteri rector, la immensa majoria de processos d'empara constitucional haurien de terminar abans de sentència per pèrdua sobrevinguda de l'objecte. Òbviament, de traslladar al TEDH aquesta tesi, cap recurs davant d'aquest tribunal internacional seria mai admès. Com ja s'ha avançat, davant d'aquests plantejaments restrictius, és clara la jurisprudència internacional quan indica que la ràpida reacció d'un tribunal jurisdiccional en el decurs d'un procés amb duració irraonable, ni que la causa de tot plegat fos estructural, poden eximir el sistema judicial deficient malgrat exculpin les persones.

Destacable en aquest sentit el vot particular emès per Francisco Tomás y Valiente a la STC 5/1985, de 23 de gener, contra la normalitat de la duració del procés segons el que habitualment s'inverteix en assumptes similars, entenent que tal cosa buidaria de sentit el contingut essencial del dret fonamental a la no dilació indeguda. En la mateixa línia s'emet el vot particular de Rafael de Mendizábal Allende a la STC 103/2000, de 10 d'abril, segons el qual el ciutadà no està obligat a

¹⁴² En aquest sentit, malgrat tot, SsTC 231/1999, de 13 de desembre, 103/2000, de 10 d'abril, 303/2000, d'11 de desembre. Sobre la tutela davant de dilacions indegudes mitjançant recurs d'empara constitucional v. Cristina Riba Trepas, *Eficacia...*, cit., pàgines 231 i següents; bastarà l'al·legació de la demora judicial perquè sigui el propi tribunal qui faciliti els arguments jurídic-processals necessaris per verificar dita afirmació (íd., pàgina 292), sense oblidar que, malgrat existeixi, sí és justificada resulta irrellevant des del punt de vista constitucional. Al TC no s'aconsegueix, però, cap anulació per regla general, doncs generaria una retroacció d'actuacions que suposaria major dilació de la ja soferta.

suportar la tardança que esdevé notòria dilació indeguda, no ha d'assumir, sota pretextos de protegir-ho, la càrrega de vigilar la tramitació i convertir-lo en inspector dels serveis judicials¹⁴³. Tanmateix, cal fer l'incís que l'activitat de les parts és mitjà de control de l'activitat jurisdiccional malgrat d'altres mecanismes existents i de la pròpia obligatorietat de compliment del propi òrgan jurisdiccional¹⁴⁴. I, a més, s'ha de recordar que la inactivitat o l'acte propi processal pot desnaturalitzar o fer desaparèixer la indefensió de caràcter constitucional. En tot cas, és cert que al ciutadà només se li pot exigir el compliment de les seves càrregues processals –que incompletes li perjudicarien, precisament, a l'àmbit dels efectes per actes u omissions processals pròpies–, tal i com per seguretat jurídica es troben compreses a la regulació normativa processal. No és constitucionalment legítim sobrecarregar al litigant amb una atenció permanent del ritme de treball de les oficines judicials, amb abandonament de les seves ocupacions intrínseques.

Assumir la jurisprudència constitucional que estem criticant suposa reconèixer un remei conceptual envers les dilacions indegudes que provoca una infracció del principi d'igualtat, fa inaplicables les normes processals sobre tramitació de procediments quan la dilació es produeix per l'estructura organitzativa de l'òrgan judicial, i obliga el tribunal ordinari a fer una activitat de preferència –donar una resposta immediata davant la queixa de dilació feta per la part (i evitar l'admissió de l'empara constitucional)– que no suprimeix dilacions en altres processos en curs –on no hi hagi aquest tipus de queixes– i sí afegeix dilacions indegudes en

¹⁴³ No es considera coherent mobilitzar el ciutadà per fer valdre els seus drets quan els poders públics han d'assumir l'exercici de les seves competències, inclosa la ineludible avaluació econòmica de les mesures que proposen, i oferir una resposta satisfactòria als problemes que presenta la gestió del sistema judicial; Ángel Sánchez Blanco, "La Carta...", cit., pàgina 240. Indica aquest autor que incòrrer en irresponsabilitat pública deixar al ciutadà la responsabilitat de regenerar el sistema sobre la base de la metodologia enutjosa de queixes i reclamacions, sense oblidar l'enfrontament del ciutadà amb el funcionari; id., pàgines 240 i 242.

¹⁴⁴ Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit., pàgina 371, nota núm. 7.

tràmits d'altres procediments que es subordinen a l'esmentada preferència¹⁴⁵.

Afegeix la doctrina abans anotada que el TC, moltes vegades, oculta la causa del problema –la responsabilitat de l'Estat legislador o de l'administració de l'Administració de justícia que poden ser els causants de la tramitació inadequada del procés– i només fa responsable de la dilació produïda, normalment, el titular de l'òrgan jurisdiccional, exigint-li que compleixi una obligació impossible: l'arrel del problema comença per entendre dilació indeguda quan es produeix, sense necessitat d'haver de reaccionar per ocultar-la, amb l'objectiu d'evitar-la en cop d'amagar-la com a lesió d'un dret fonamental exigint només obligacions processals de l'òrgan judicial directament implicat, que no és el causant final del problema¹⁴⁶.

La responsabilitat disciplinària del jutge s'orienta cap al CGPJ, la del Secretari judicial cap al Ministeri de justícia, i en el seu cas per l'òrgan de govern del TSJ respectiu. Els antecedents en l'àmbit de la responsabilitat hem de posar-los en relació amb els articles 165, 279 i 435 LOPJ abans de la darrera reforma i l'article 92 de l'Acord del Ple del CGPJ de 26 de juliol de 2000, que conforma el Reglament 1/2000, dels Òrgans de Govern dels Tribunals, amb una darrera reforma per Acord reglamentari 3/2003, de 12 de març. Mentrestant les queixes relatives al funcionament d'un Registre civil passen per l'atenció de la Direcció General dels Registres i del Notariat i de la Inspecció Superior (els òrgans directius del Registre Civil), dependents del Ministeri de justícia.

¹⁴⁵ Joaquín García Bernaldo de Quirós, “La responsabilitat patrimonial pel funcionament anormal de l'Administració de Justícia: dilacions indegudes”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 119.

¹⁴⁶ Joaquín García Bernaldo de Quirós, “La responsabilitat...”, cit., pàgina 120. L'autor considera que les mateixos efectes que el costós recurs d'empara els obté el ciutadà que simplement es queixa de la durada d'un procés davant el CGPJ; *ibídem*.

Particularment, respecte del Registre Civil, s'ha defensat sense èxit la conveniència que el Secretari judicial tingui presència als seus òrgans directius, tal i com la tenen Notaris i Registradors en referència amb l'organització i assessorament dels Registres Mercantils i hipotecaris¹⁴⁷. Cal recordar que la desatenció d'obligacions familiars i laborals esdevé inevitable, per l'horari hàbil i les llargues cues dels Registres Civils, quan s'han de fer tràmits essencials per l'estat civil, la nacionalitat o les pensions. D'altra banda, s'adverteixen igualment problemes substantius, normatius i estructurals¹⁴⁸.

La manca d'actuació jurisdiccional, la omissió, pot donar lloc a la dilació indeguda tan com l'existència de determinada activitat jurisdiccional. Per exemple, lliurar les actuacions originals al Ministeri fiscal i permetre-ho sense cap limitació temporal, amb terminis oberts que resten a mans d'aquests o amb terminis determinats que després no es compleixen. Alhora, no actuar els mecanismes legals oportuns quan la devolució de l'expedient procedeix segons la norma¹⁴⁹.

Val a dir que al procés penal la dimensió temporal té una incidència més sensible, elevant l'exigència de justificació de totes les actuacions que puguin demorar la resolució ferma de la causa, amb desproporcions entre el mitjà utilitzat i la seva finalitat (STC 87/2001, de 2 d'abril). Per exemple, l'absència d'un peritatge sobre el valor d'uns danys que per notorietat no poden superar els 400 euros, permet la incoació d'un judici de faltes i l'enjudiciament del presumpte autor identificat, perquè la qualificació jurídic-penal, en tot cas, mai perjudicaria l'imputat. Per exemple, el cas de petits graffitis a un cel·la policial, pot plantejar el mateix raonament. Naturalment, la part interessada pot, al judici, o amb

¹⁴⁷ Antonio Robles Acera, "Funciones del Secretario en el Registro Civil", a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d'Estudis Jurídics de l'Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002, pàgina 329.

¹⁴⁸ *Problemas actuales del Registro civil*, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid.

¹⁴⁹ Cfr. *ut supra* els exemples de dilació i manca de qualitat jurídica.

caràcter previ, presentar elements de convicció que permetin reconsiderar el particular i, en tot cas, que justifiquin pretensions concretes de signe civil.

El règim d'aquestes reclamacions, de naturalesa privada, és diferent en el procés ordinari i en el judici de faltes –on s'aplica subsidiàriament el règim del procés ordinari– que al procediment abreujant i el ràpid per delictes –on s'aplica l'abreujat–, mentre que la instrucció és prioritària davant qüestions civils acumulades, que mai han de demorar el tràmit penal pròpiament dit¹⁵⁰. D'altre banda, s'ha de recordar que l'anàlisi de l'objecte del procés en la jurisprudència del TEDH sobre terme raonable destaca especialment en assumptes on el propi ordenament de l'Estat demandat exigeix celeritat de tramitació. I en aquesta matèria s'inclou una diligència particular per a la determinació de la indemnització deguda a les víctimes dels accidents de circulació¹⁵¹. En aquests s'ha de recordar que, encara les parts reservin l'exercici de l'acció civil i prescindin de la seva acumulació al procés penal en curs, només quan aquest resti arxivat podrà començar el plet civil. Per tant, la velocitat del tràmit penal, amb o sense acumulació d'objecte civil, és directa o indirectament valorable per complir el mandat de l'article 6.1 CEDH, només en quan al tema de la indemnització civil de la víctima. Altre qüestió que l'excés d'activitat –peritatges mèdics reiterats, suspensions per practicar noves proves– o la seva omissió per part del jutge penal, no caigui en responsabilitat internacional de l'Estat perquè es produís arran el comportament de les parts, en particular l'interessada. Efectivament, perquè la tutela judicial d'aquest, contra les dilacions del contrari, hauria d'estar protegida pel tribunal, limitant actuacions contràries a dret. Ara bé, si el mateix recurrent al TEDH va ser qui, malgrat amb pràctiques legalment inadmeses –i teòricament igualment

¹⁵⁰ V. Ricardo Yáñez Velasco, "El juicio de faltas ... (I)", cit., pàgines 84 i següents

¹⁵¹ Per exemple SsTEDH 26-X-1988 (nº. 11371/1985) Martins Moreira vs. Portugal, o 23-III-1994 (nº. 14940/1989) Silva Pontes vs. Portugal.

controlables pel jutge— fos el causant de la dilació, no podria fer-se'n responsable l'Estat.

La importància de l'objecte del procés per l'interessat no és un element determinant¹⁵² però sí valorable a l'àmbit de la vulneració del temps raonable a la jurisprudència del TEDH¹⁵³. Per sobre de tot es subratlla que la pretensió perdi raó de ser davant l'excessiva duració del procés, en relació al tipus de bé jurídic protegit que en demani especial urgència de resolució.

El comportament de les parts, com hem advertir abans, comença amb el desplegat del propi interessat, recurrent davant el TEDH. Però també s'analitza el comportament de la resta de litigants, siguin persones físiques o jurídiques, i tota institució o subjecte que hagi intervingut com a part o tercer en el procés, afectant la seva duració. En aquest sentit es té present l'activitat del Ministeri fiscal¹⁵⁴ i la dels òrgans auxiliars dels tribunals (perits per aquests designats o institucionals, etcètera)¹⁵⁵, tots implicant la responsabilitat de l'Estat. La substitució demorada d'advocats jubilats o morts pot considerar-se un comportament de la part causant de la dilació que n'eviti la responsabilitat de l'Estat per vulneració de l'article 6.1 CEDH¹⁵⁶.

¹⁵² Menys en algun cas concret. Ha estat determinant, fora de la regla general, a la STEDH 8-VII-1987 (nº. 9580/1981) H. vs. Regne Unit.

¹⁵³ Marc-André Eissen, "La durée des procédures «civiles» ressortant de la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l'Homme", *Gazette du Palais*, 23-25 d'octubre de 1988, pàgina 6. Cfr. SsTEDH 28-VI-1978 (nº. 6232/1973) König vs. República Federal d'Alemanya; 6-V-1981 (nº. cit.) Buchholz vs. República Federal d'Alemanya; 23-IV-1983 (nº. 9316/1981) Lechner i Hess vs. Àustria; 13-VII-1983 (nº. cit.) Zimmermann i Steiner vs. Suïssa; 29-V-1986 (nº. 9384/1981) Deumeland vs. República Federal d'Alemanya.

¹⁵⁴ Per exemple STEDH 8-VII-1987 (nº. 10092/1982) Baraona vs. Portugal.

¹⁵⁵ SsTEDH 25-VI-1987 (nº. 9381/1981) Capuano vs. Itàlia; 26-X-1988 (nº. cit.) Martins Moreira vs. Portugal. Naturalment, es parteix del peritatge com a mitjà col·laborador de l'administració de justícia, una vegada introduït el pèrit privat al procés, però amb especial incidència quan pot haver una real dependència de l'expert en relació al jutge, la qual cosa es relavitza al pèrit "privat", al menys en situacions on aquest pot presentar retards formalment atribuïbles a les parts que el proposen. Sobre altres institucions o organismes públics v. SsTEDH 23-IV-1987 (nº. 9616/1981) Erkner i Hofauer vs. Àustria; 23-IV-1987 (nº. 9316/1981) Lechner i Hess vs. Àustria; 8-VII-1987 (nº. 9580/1981) H. vs. Regne Unit.

¹⁵⁶ STEDH 25-VI-1987 (nº. 9381/1981) Capuano vs. Itàlia.

Un altre exemple de dilació per acció pot ser el trasllat a les parts d'escrits o sol·licituds d'altres perquè en donin la seva opinió, o perquè ho facin sobre qualsevol situació on el jutge pot –i ha de– resoldre sense dilació, a més oferint temps de reflexió i audiència força destacades, moltes vegades ni utilitzats –perquè passa el temps sense cap resposta de les parts– o menystinguts –perquè la resposta és que no hi cap resposta.

Aquest últim cas era habitual, per exemple, per la Fiscalia de Vilanova i la Geltrú quan algun jutge remetria originals de les actuacions perquè demanessin, si ho consideraven oportú, qualsevol diligència d'investigació. Amb certa raó formal, es responia que era el jutge qui instruïa –oblidant, però, la participació activa del Ministeri fiscal des de bon començament–, però sense oferir cap raó material per la tardança en que donava aquesta resposta sense resposta –que arribava mesos després de plantejar-la–, amb la sagnant situació d'activar després, quan el jutge tancava la instrucció, diligències complementàries –també amb mesos de retard–, sobre diligències que naturalment podia haver demanat abans, amb aquell tipus d'audiència irregular.

Uns altres exemples de dilació per acció provenen l'admissió d'una prova (STC 17/1984, de 7 de febrer), la sol·licitud d'anomenament d'advocat d'ofici (STC 216/1988, de 14 de novembre), la suspensió de les vistes, compareixences i judicis (STC 116/1983, de 7 de desembre).

Mantenir un seguiment total de procediments, creuat amb una estadística de procediments en tràmit i una estadística d'antiguitat, tendeix a l'objectiu de detectar anticipadament disfuncions, sobre tot si el mateix sistema, integrat, mostra alertes si es compleixen determinats paràmetres de temps, inactivitat i tipus de procediment. En qualsevol cas,

el desenvolupament i execució de polítiques públiques relatives a l'Administració de Justícia precisa conèixer les dades, instrument bàsic, en particular, per la modernització, la planificació i la gestió de recursos humans i materials al servei. Efectivament, mitjans a disposició per la identificació de dilacions són l'estadística judicial, amb possibilitat d'incloure alarmes –per exemple superar 40 sentències pendents de ser dictades, on la secció d'estadística ho comunica al Servei inspector–; la unitat central d'atenció al ciutadà, depenent del Gabinet Tècnic del CGPJ, per atendre i donar resposta a fets o conductes amb indicis de responsabilitat disciplinària –i remetre-les al servei d'inspecció– o sense contingut eventualment disciplinari, sota un protocol d'actuacions; l'accés a les aplicacions informàtiques de gestió processal –permetent accés remot en temps real a les bases d'un jutjat¹⁵⁷, per part de la unitat inspectora i prèvia comunicació telefònica al secretari judicial d'aquest– i el règim a complir preexistent per l'usuari¹⁵⁸; i les actuacions de les unitats inspectores, com ara visites d'inspecció o anàlisi d'alardes; sense oblidar les seccions d'informes¹⁵⁹ i d'organització i gestió.

Però l'abús de prerrogatives i possibilitats processals de molt diversa índole permet l'allargament dels enjudiciaments. Per exemple, a l'àmbit civil, la subsanació per manca de poder o presentació de taxa –sobre tot si el tribunal no limita en el temps la subsanabilitat–; el reiterament de demandes de taxes, sobre tot a l'Audiència provincial respecte de recursos d'apel·lació, en cop de permetre la comunicació sense més a Hisenda i continuar endavant–; la postergació de

¹⁵⁷ Importa destacar que, si al jutjat no s'inclouen a la base de dades totes les resolucions dictades, per exemple el·ludint provisions o interlocutòries “sense número” que emetin directament jutges i secretaris, òbviament no existiran a la vista remota, per exemple l'acomodació procedimental penal, encara que l'ofici remés en virtut de la mateixa, segons com estigui introduït que així ho mostri, permetrà veure l'estat real del procediment en qüestió, en espera de la seva qualificació.

¹⁵⁸ V. Codi de Conducta per a usuaris d'equips i sistemes informàtics al Servei de l'Administració de Justícia, aprovat pel Ple del CGPJ el 26 de febrer de 2003 (BOE 10 de març de 2003).

¹⁵⁹ En relació als articles 117 i 119 del Reglament 1/1986, de 22 d'abril, d'Organització i Funcionament del CGPJ; destaca, per sobre de qualsevol altra incidència, la desatenció i el retard injustificat dels terminis legals en el dictat de les resolucions, si bé un bon número de jutges dicta en termini.

comunicació i prova per exhort amb enormes períodes d'espera –que poden eludir-se, de vegades, amb requeriments directes a les parts en espais limitats de temps–; les suspensions per possibles acords –de vegades amb causes falses o propiciades per una part aprofitant-se de la bona fe de la contrària–; peticions de justícia gratuïta després dels moments inicials on convindria fer-les; excessos d'utilització de les causes dels articles 183 i/o 188, sobre tot quan el tribunal prescindeix de verificar temps preclusius (3 dies); compareixences en 10 dies després d'inhibicions en judicis monitoris –impossible si la part no és requerida per fer-ho pel tribunal que s'inhibeix o no consta la notificació de la interlocutòria d'inhibició que sí ho fa i resulta precís confirmar l'extrem comunicant amb aquest–; recurs de reposició que no tenen efecte suspensiu però que com han de tramitar-se és precís disposar de les actuacions –en altre cas remeses al superior o a un tribunal destinari d'una inhibició– o de la seva còpia; notificació al rebel; esbrinament de domicili per manca d'interès previ de l'actor –que fins i tot arriba a l'arxiu provisional per inactivitat en la sol·licitud de part, una vegada advertida la seva necessitat com a part de l'impuls oficial –i superada l'actuació derivada de l'article 156 LEC–, i en cop de subsanar-ho demanant el que sigui s'interposa reposició per fer-ho, augmentant el temps i tramitació per evident ignorància lletrada–; temps entre audiències prèvies i judicis on convé renunciar al mínim legal per resultar de vegades temps mort innecessari; lliurament de material d'actuacions a fiscalies, més enllà de jurisdicció voluntària, en cop de notificació per còpia i fax i limitació explícita de temps; no mutació de canviaris ni monitoris en breu temps, per errors estadístics de còmput o d'efecte de les interlocutòries del canvi a execució o declaratiu o arxiu; inhibició de monitoris per domicili d'administrador diferent quan no ha variat el de l'empresa deutora i única demandada en judici monitori o canviari¹⁶⁰; o vulneració de la *perpetuatio*

¹⁶⁰ Per raó d'una qüestió de competència negativa, per exemple, contra el Jutjat núm. 1 de Calatayud: ITS Sala Civil, Secc. 1ª, 20-XII-07 (rec. nº 176/07), ponent: José Antonio Seijas Quintana. La part creditora va patir mesos de retard per aquest motiu. S'ha de recordar que exercitar dues accions de reclamació

iurisdictionis quan el deutor monitori ja ha estat requerit i no s'ha oposat al requeriment en el termini legal establert, doncs en aquest cas només cap, i d'ofici, el despatx d'execució forçosa¹⁶¹.

Les comunicacions entre tribunals constitueixen un punt negre a l'àmbit de l'agilitat. Noves mesures legals van permetre certs avenços – per exemple la remissió directa al destinatari exhortat quan l'exhortant va remetre a un tercer per error (article 172.4 LEC)–, però l'exhort configura una inevitable aturada. La citació directa pateix la manca de l'executor judicial, però pot haver-hi d'altres en certs àmbits (per exemple penals). Es a dir, de poc serveix que un jutge ordeni directament una comunicació personal si l'auxili judicial que l'ha de fer arribar al destinatari no forma part del tribunal ordenant sinó d'un altre, o d'un jutjat de pau. Només si no hi hagués necessitat d'actuació judicial a distància podria tenir lloc la comunicació directa –citacions per carta certificada, per exemple.

A l'ordre penal, per exemple, s'adverteixen requisitòries sense informació suficient arran de les quals, si no permeten contacte amb el jutjat –tardes, cap de setmana– sovint són inútils i generen citacions davant d'aquest últim requerint el primer dia i hora hàbils següent per fer-se l'objecte del requeriment; i sovint la manca de voluntat d'assistència d'un imputat que es tornarà a repetir, tornant a funcionar la requisitòria, i tota la feina afegida i el temps que hi hauria de nou; perits amb encàrrecs sense establiment de cap data límit; successius peritatges en cop d'un alhora, produïts segons els resultats dels anteriors que no convencen els interessos d'uns i altres; lliurament de peritatges separats de l'audiència de les mateixes a les parts, en cop de concentrar, economitzant el temps

contra empresari i empresa plantejaria –a banda de problemes de legitimació pasiva en el monitori envers el primer– competència objectiva del jutjat del mercantil, doncs es pretén aplicar Dret societari.

¹⁶¹ L'efectiu requeriment potser es una dada omitida per qui planteja la qüestió negativa de competència, com per exemple va fer el Jutjat núm. 3 de Sueca, passada per alt pel Ministeri fiscal en el seu preceptiu dictamen, i, finalment, pel tribunal decissor; ITS Sala Civil, Secc. 1ª, 10-X-2007 (rec. nº. 140/2007), ponent: Ignacio Sierra Gil de la Cuesta. L'entitat creditora va patir mesos de retard per aquest peregrinatge innecessari.

processal, els dos passos de tramitació; faltes de trànsit amb peritatges eterns i d'altres actuacions que sovint semblen instruccions més llargues que les establertes per delictes; preponderància de l'objecte civil acumulat al penal en cop d'aquest sobre l'anterior¹⁶². És habitual, també, restar a l'espera de les devolucions dels comprovants de notificació personal –siguin o no per exhort– de l'apertura de procediment abreujat i de la conclusió del sumari (article 623 LECr) o a la presó provisional (article 507.2 LECr)¹⁶³, per remetre al Ministeri fiscal i a l'acusació particular original o còpia de la causa a fi d'obtenir qualificació provisional o petició de sobreseïment. Ara bé, un possible recurs de l'imputat o la seva defensa mai seria suspensiu, al marge que el representat d'aquest, normalment el seu advocat, pot recorre immediatament perquè rebrà notificació directament o per procurador en un curt espai de temps.

Són extraordinàriament nombrosos els exemples de causes que provoquen dilació, però potser caldria separar els motius des d'una perspectiva subjectiva (el jutge, el funcionariat –i per extensió la secretaria judicial–, els professionals i particularment el Ministeri fiscal, les pròpies parts) i des d'una vessant objectiva (els actes de comunicació –bàsicament quan ho són per mitjà de l'auxili judicial al jutjat de pau o a jutjats de mateixa categoria–, les corrupteles del procediment).

Tenint present l'article 536.B.12 LOPJ, qualsevol jutge o magistrat ha d'informar, per possible responsabilitat disciplinària dels altres i així evitant la pròpia, a efectes d'incoació d'expedient, si procedeix, pel competent oportú. Tot allò amb independència de comunicacions merament informatives del degà a la Sala de Govern del seu TSJ, de

¹⁶² La instrucció penal esdevé d'ofici per regla general, però no el tràmit de l'objecte civil acumulat, que malgrat l'impuls oficial propi del procés civil no suprimeix la iniciativa de part i el principi dispositiu –del Ministeri fiscal, com a obligació en benefici de l'interessat si aquest no està personat–, de manera que no es pot dilatar la qüestió penal per manca de diligència respecte de la qüestió civil –advertida en tràmit de diligències complementàries o judici.

¹⁶³ Si bé en aquest cas no hi haurà problemes per trobar el imputat pres, òbviament, a diferència de la resta de casos.

conformitat amb l'article 168.2.b LOPJ, moment on aquesta Sala de govern disposarà de la iniciativa per fer qualsevol comunicació en aquell sentit; o la possibilitat de denunciar infraccions funcionaries, segons l'article 25 del RD 796/2005, d'1 de juliol.

d. La presència física del procurador: infrautilització o innecessarietat

No té gaire sentit que els procuradors dels tribunals o els seus oficials habilitats siguin presents a totes les vistes orals i judicis civils que es celebrin, seguts al judici o junt amb el públic mentre actuen els advocats. I no només quan els litigants i poderdants són també presents a sala de justícia. Caldria replantejar, tanmateix, el sentit de l'apoderament, per escrit davant notari –amb el seu cost afegit– o *apud acta* i, sobre tot, l'exigència legal del poder que permeti transaccions quan, en realitat, davant de possibles pactes són els advocats qui prenen les decisions o els que manifesten impossibilitat de prendre-les sense abans consultar el seu client malgrat estigui present el seu procurador apoderat. La representació per mitjà de l'advocat –com ocorre a la instrucció penal respecte de l'imputat–, els mecanismes de comunicació directa amb aquest últim –per exemple el fax o, ara, mitjans telemàtics més sofisticats–, suprimeix la necessitat de presència física al jutjat cara al trasllat de documents. Perquè si ara rep l'advocat les comunicacions judicials i els trasllats d'escrits del procurador que hagués contractat –i es parla de la dificultat que suposaria que aquest advocat anés al jutjat en lloc del procurador–, cap problema pot existir si l'advocat rebés directa i immediatament les mateixes notificacions oficials i trasllats remesos des del jutjat. No caldria parlar de substituir cap tasca del procurador –per actuació (a retribuir) del advocat o d'algú per ell contractat en aquest sentit–, abaratint el cost del justiciable –no abonaria drets de procuradors– i reduint els terminis de coneixença de la cúria, no poques vegades exposats per justificar demores a la seva actuació professional. I

això últim és legítim en tant que real, però a hores d'ara no pot afectar la regla d'actuació procedimental que compta amb la coneixença del procurador, no de l'advocat; malgrat és aquest, i no l'anterior, qui realment dirigeix el procediment i comunica amb el client per la presa de decisions que corresponguin.

Particularment, sobre els articles 151.2 i 278 LEC convindria efectuar diverses reflexions vinculades en el text legal i no en interpretacions interessades de la norma¹⁶⁴, sense oblidar els importants efectes processals ordenats a l'article 277 de la mateixa norma i la reformulació del seu contingut amb la presentació del document en un SCP abans del trasllat, directament diligenciat per aquest servei comú. També són exemples d'intromissió habitual sobre les interpretacions de l'article 151.2^o LEC, les limitacions horàries per nous sistemes de comunicació telemàtica.

Si finalment té lloc, la direcció de la investigació criminal a mans del Ministeri fiscal imposarà un nou marc processal que, sense cap mena de dubte, canviarà radicalment el sentit del jutge instructor espanyol i el suport personal i estructural de la Oficina judicial que l'acompanya. El perill polític és evident, sobre tot si s'associa el canvi al monopoli de l'acció penal. Però des de la perspectiva de l'actuació de la carrera judicial, bàsicament el jutge elevaria a autèntica pràctica jurisdiccional el sentit que constitucionalment atorgat com a controlador de les garanties fonamentals de l'individu inculpat. Amb moltes semblances amb el jutge de menors, reduiria la seva actuació a la intervenció de comunicacions i registres, decidint sobre la presó provisional o qualsevol altra mesura sobre la llibertat personal o respecte de cauteles reals. I si el llibre III del

¹⁶⁴ V. Ricardo Yáñez Velasco, "Cómputo de plazos ¿desde el traslado o desde la notificación?", *Economist & Jurist*, nº 106, desembre 2006-gener 2007, pàgines 120 i següents. I cfr., del mateix, "Algunas precisiones sobre la propuesta de acuerdo sobre el cómputo de plazos de la Audiencia Provincial de Barcelona", *Economist & Jurist*, septiembre 2008.

Codi penal es reconduïx a tipus delictius, infraccions administratives o atipicitat, desapareixent els judicis de faltes de conformitat amb el Llibre Blanc de la Justícia de 1995, podria centrar mires sobre la seva funció més important, salvaguarda de les garanties més valuoses pel justiciable, suprimint bona part del aparell orgànic que gira entorn seu, implicant tanmateix la conversió de molts jutjats d'instrucció en jutjats del penal i de molts jutjats de primera instància e instrucció en jutjats mixtes sense gaire càrrega penal –que milloraria la seva resposta judicial civil–, o en jutjats netament civils –perfeccionant la especialització, si cal per volum de feina– que compartirien partit judicial amb un únic jutjat d'instrucció, sigui o no de violència contra la dona¹⁶⁵.

Es clar que tot depèn del sistema triat, però el règim de guàrdies resultaria afectat perquè la detenció –i eventual interrogatori i posada en llibertat– podria dependre del Ministeri fiscal –que ja pot ordenar detencions preprocessals–, no del jutge; actuant aquest, exclusivament, si l'anterior insta la presó provisional o cap cautela personal, el que inclouria la violència “de gènere” i en particular la masculista.

e. Informació i atenció judicial al ciutadà

Amb relació als drets a la informació i atenció judicial dels ciutadans usuaris de la justícia, drets que veurem més endavant amb deteniment¹⁶⁶, convé efectuar en aquest moment tot un seguit de precisions conceptuals. Abans de la seva darrera reforma, el redactat de l'article 234 LOPJ establia que els Secretaris judicials i personal competent de Jutjats i Tribunals havien de facilitar als interessats tota

¹⁶⁵ El volum d'aquest últim determinaria la possibilitat de la conversió dels jutges mixtes en primera instància i la absorció per part del jutjat VIDO de les funcions de garantia del jutge instructor al partit judicial. Naturalment, parlariem de partits judicials amb categoria de jutge i quan no sigui possible un jutjat d'instrucció sense atribucions de violència contra la dona.

¹⁶⁶ Fonamentalment *infra* Capítol 2n, apartat 1r.

informació sol·licitada sobre l'estat de les actuacions judicials que, tanmateix, podien examinar i conèixer sempre que no siguin secretes o hagin estat declarades secretes per l'òrgan judicial segons la llei. I en aquest context procedia expedir testimonis sol·licitats, amb expressió del seu destinatari, menys quan la llei disposi una altra cosa.

Actualment només s'ha suprimit la referència a actuacions “que siguin secretes” i la substitució de “personal competent” per “funcionaris competents”, circumstància que no dona resposta sobre quins funcionaris són els competents, per molt que el Secretari judicial sigui indispensable en aquest tipus d'actuacions –advertiu la conjunció “i” al text legal–, discussió sobre la qual de seguida tornarem. En qualsevol cas, val a dir que en aquest punt no és el secretari judicial un legislador eventual, permetent que en uns casos decideixi que el personal competent sigui el gestor, en altres el tramitador, en alguns l'auxili judicial i pot ser en una quarta opció tots tres alhora. La unificació de criteris pot arribar des del propi Ministeri de Justícia, on hi són els superiors administratius directes dels secretaris de govern dels TSJs, però com a molt observarem decisions d'aquests delegades cap als secretaris coordinadors provincials. Des del punt de vista del funcionari, no hi haurà un saber a que atènyer-se davant d'aquesta pretesa funció per decisió de conjuntura del secretari judicial respectiu, amb o sense directius dels seus superiors.

Respecte a la menció “que siguin secretes”, alguns autors han considerat que es tractava d'una correcció gramatical. Però convé recordar que una cosa és la naturalesa secreta –segons la llei– i una altra que s'hagi declarat secreta determinada actuació¹⁶⁷. Si l'actuació engloba el suport físic que la conté i documentació annexa que la conforma o complementa, es

¹⁶⁷ La distinció entre publicitat interna i externa (Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit.) no es pot equiparar al “secret” d'actuació processal.

plausible que hi hagi documents reservats que haurien propiciat la declaració de secret, malgrat tot no s'hagués fet. O que es tracti d'actuacions, simplement, que per disposició legal siguin secretes –imaginem la hipòtesi de la protecció d'un testimoni o perit segons la llei orgànica 19/1994, de 23-XII– però que per error no han estat declarades com a tals. Amb l'antiga redacció era possible denegar la seva consulta malgrat no existir cap declaració judicial, perquè a dreta llei ja era secreta. A l'actualitat caldria fer la declaració judicial de secret alhora que donar resposta, negativa, a la sol·licitud d'informació, la qual cosa planteja si l'ús estricte del temps verbal emprat imposa que s'ha d'examinar la sol·licitud –i el dret de satisfacció a la mateixa– en el moment que es fa, exigint que la declaració judicial de secret sigui necessàriament prèvia i no posterior a aquella. I aquest tema permet discorre sobre situacions on, per manca de públic, no resulta necessària la resolució motivada del jutge que acorda la porta tancada de la sala de vistes (a judicis de família, per exemple), però que després es sol·licita veure l'enregistrament audiovisual de la vista oral, qüestió que es vincula a l'article 235 LOPJ i, sobre tot, al concepte de “interessat”; si bé aquest, com sigui que no és part, mai podria haver accedit a la sala de vistes si s'hagués acordat la celebració del judici o compareixença a porta tancada.

També canvia la forma de transmetre informació en suport paper, perquè en cop de testimonis –que per cert impliquen, malgrat la corruptela habitual, una implicació personal i directa del secretari judicial competent– es parla de còpies simples d'escrits i documents. El “interessat” ha passat a ser “les parts i qualsevol persona que acrediti un interès legítim”.

L'article 235 LOPJ estableix que els "interessats" –i qui no sigui part acreditada– tindran accés als llibres, arxius i registres judicials que no tinguin caràcter reservat, per mitjà de les formes d'exhibició, testimoni o certificació establertes per la llei. Novament destaca el concepte d'interès legítim per donar satisfacció a la sol·licitud, si bé recordant que no és suficient exposar-ho sinó que és necessari acreditar-ho, terme aquest que implica, ineludiblement, algun tipus de prova. Conseqüentment la manca absoluta de prova –la mera al·legació– permet la denegació de la sol·licitud.

El principi de confidencialitat és fonamental per analitzar aquests temes, particularment vinculat a les previsions constitucionalment fetes per l'article 18.4 CE per evitar que la informatització dels expedients judicials facilitessin atemptats a la privacitat. L'article 230.3 LEC, quan desenvolupa l'ús de la informàtica com instrument d'exercici de l'activitat jurisdiccional, es troba directament subordinat al precepte constitucional abans esmentat quan aquest prescriu que "la llei limitarà l'ús de la informàtica per garantir l'honor i la intimitat personal i familiar dels ciutadans i el ple exercici dels seus drets"¹⁶⁸.

La publicitat com a principi processal, principalment emmarcat a l'àmbit extern de l'activitat jurisdiccional –el que sobrepassa les parts processals i d'aquells qui directament intervé en el judici–, i el caràcter públic de la mateixa funció i el procediment, pot generar confusió sobre l'accessibilitat a la informació que es pot desprendre de les actuacions judicials, tan siguin en curs quan ja han estat arxivades. En general, l'accés parteix d'un clar principi de restricció, la qual cosa pot incrementar-se quan els arxius i fitxers resultin totalment informatitzats, donada la major facilitat de consulta que un accés a aquest tipus de

¹⁶⁸ Sobre les exigències d'autenticitat, integritat, seguretat i confidencialitat a l'àmbit de les noves tecnologies v. *infra* Capítol Segon, apartat 8è.

sistema permetria a diferència del arxiu-paper. Val a dir, en tot cas, que quan aquest últim perd importància –relativament– amb el pas del temps, per progressiva manca d'actualitat o desaparició de les persones titulars dels drets de privacitat i intimitat per molt que aquests no desapareixen sense més, resulta més difícil accedir-hi il·lícitament. En efecte, resulta relativament senzill introduir-se en un jutjat i tenir a l'abast expedients judicials en curs, en el armaris i sobre les taules dels funcionaris que –en general perquè sempre hi ha honroses excepcions– no els protegeixen de cap manera especial, donant per suposat que l'hàbitat judicial general és suficient protecció. I això inclou arxius definitius dels últims anys ubicats a estances separades que moltes vegades no es tanquen sota clau, precisament, perquè es troben a la vista de tothom i s'entra i sort sovint, potser també perquè s'emmagatzemen altres coses (paper d'ofici, material d'ofici, de neteja, mèdic i de primers auxilis). Ara bé, quan les actuacions arxivades definitivament es reenvien a arxius generals, fora de les unitats de suport directe o els serveis comuns que els farien servir o els tindrien a l'abast –i més enllà, en realitat, de la actualitat i utilitat jurisdiccionals–, la ubicació acostuma a estar tancada sota clau i amb un control d'accés específic.

En una ocasió vaig servir en un jutjat de primera instància on una funcionaria, enfrontada amb bona part dels companys, amenaçava amb destruir expedients o fins i tot cremar el jutjat. Hi ha vegades on plantes senceres d'edificis judicials estan totalment buides i a accessibles al públic en general, en horari hàbil, lluny de qualsevol sistema de vigilància a distància, permetent que qualsevol pugui entrar i treure els expedients o els materials que vulgui.

L'accessibilitat a la informació que hi consta en els expedients judicials es troba, inicialment, limitada al jutjat competent i a les parts

processals i els seus representants i assistents jurídics. Certament que el caràcter públic, en principi, dispensa de l'obtenció d'un consentiment previ de l'afectat pel tractament de les seves dades personals. Però això té un límit directe, precisament, a la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal. L'article 6.2 d'aquesta norma estableix una protecció especial per tota dada relativa a la ideologia, la religió o la creença, l'origen racial, la salut o la vida sexual. Per una altra banda, com sigui que l'origen del cúmul informatiu derivat dels expedients se'n deriva de l'activitat jurisdiccional, igualment resulta orientat cap el servei públic d'aquesta actuació i l'organització de l'exercici o funció del jutge, de manera que cada jutjat accedirà als seus propis arxius i per obtenir informació d'altres s'hauran de fer servir els mecanismes tradicionals de cooperació i auxili jurisdiccional, una excepció que en principi es planteja a la impossibilitat de cessió d'informació com a regla, tal i com ho imposa l'article 81 del Reglament d'Aspectes Accessoris del CGPJ ¹⁶⁹. Nogensmenys, la creació de Serveis comuns processals permet entendre que la compartimentació inicial de la informació pot flexibilitzar-se, tal i com recull l'esmentat article 81.

Es parla d'organització dels serveis que determinin l'atribució del coneixement de l'assumpte o procediment, o de cap de les seves incidències, o la realització d'actuacions determinades a un òrgan jurisdiccional o governatiu distint. Es poden dividir en seccions i aquestes en equips, com ja veurem.

¹⁶⁹ Segons aquest precepte, "sólo por aplicación de las normas de cooperación jurisdiccional, o de competencia territorial, objetiva o funcional, o de organización de los servicios, que determinen la atribución del conocimiento del asunto o procedimiento, o de alguna de sus incidencias, o la realización de actuaciones determinadas, a un órgano jurisdiccional o gubernativo distinto, podrá producirse la cesión a éste de los datos de carácter personal recogidos en los ficheros propios de otro órgano". L'actual redactat de l'article 90 manté, bàsicament, el mateix contingut (Acuerdo de 15 de septiembre de 2005, del Pleno del Consejo General del Poder Judicial, por el que se aprueba el Reglamento 1/2005, de los aspectos accesorios de las actuaciones judiciales (BOE 231/2005, de 27 de septiembre).

D'aquesta manera, i a part de les inhibicions per raó de competència objectiva, funcional o territorial, on realment no hi ha cap cessió d'informació sinó trasllat de la mateixa, per mitjà del Servei comú que auxili a cada UPSD existent, aquestes puguin obtenir informació directament, o que el Servei comú, per operar correctament dintre de les seves atribuïdes funcions, també podrà obtenir informació directament de les UPSD, en aquest cas sobre tot perquè no tindria massa lògica, ni de fet fora possible, que un Servei comú sol·licités informació per exhort, cosa que es tindria que fer indirectament, per mitjà de l'activitat de la UPSD i l'esmentat mecanisme tradicional de col·laboració.

L'activitat exclussiva del jutjat, per tant, es tancada respecte a d'altres jutjats, sempre i quan no hi hagi vincles derivats de Serveis comuns que uneixen determinades tasques d'informació per afavorir la funció i operativitat d'aquests Serveis comuns. L'article 84 del Reglament d'aspectes accessoris de les actuacions judicials del CGPJ estableix, no obstant, que l'accés als fitxers podrà exercitar-se en la seu de l'òrgan jurisdiccional titular del fitxer o responsable del mateix¹⁷⁰.

La redacció de l'article 93 del Reglament 1/2005 del CGPJ, equivalent a l'antic article 84 del Reglament 5/1995, estableix que "1. Los derechos de acceso, rectificación y cancelación podrán ejercerse por el afectado en la sede del órgano judicial o gubernativo titular del fichero y ante el responsable del mismo. 2. Esos derechos se ejercerán de conformidad con las normas establecidas en el Real Decreto 1332/1994, de 20 de junio, por el que se desarrollan determinados aspectos de la Ley Orgánica 5/1992, de 29 de octubre, de Regulación del Tratamiento Automatizado de Datos de Carácter Personal, excepto cuanto se dispone en este artículo. 3. Se denegará el acceso a los datos de

¹⁷⁰ Veure, en general, José María Álvarez-Cienfuegos Suárez, "El derecho de acceso a la información judicial", y Juan José Martín-Casallo López, "La agencia de protección de datos y los ficheros de datos jurisdiccionales" ambos trabajos en *La protección del derecho a la intimidad de las personas (fichero de datos)*, Cuadernos de Derecho Judicial, XIII, CGPJ, Madrid, 1997, respectivament pàgines 247 i següents i 87 i següents.

carácter personal registrados en un fichero dependiente de un Juzgado o de un Tribunal en el caso previsto en el art. 14.3 de la mencionada Ley Orgánica 5/1992 y, además, cuando los datos afecten a unas diligencias judiciales penales que sean o hayan sido declaradas secretas. 4. El derecho de acceso no podrá ejercerse en perjuicio del derecho a la intimidad de personas distintas del afectado. 5. Los datos que reflejen hechos constatados en un procedimiento jurisdiccional o en un expediente gubernativo no podrán ser modificados o cancelados mediante el ejercicio de los derechos a los que se refiere este artículo”.

L'accés al contingut de les dades introduïdes en els expedients judicials per raó de l'activitat jurisdiccional i pública per definició és clarament restringida. Els jutjats no competents per la causa hauran de fer servir els mecanismes de cooperació judicial, malgrat determinades flexibilitzacions en aquest punt, com ja vam veure al Capítol primer. Els ciutadans que no siguin parts processals a l'assumpte o els seus representants i assistents professional formalment reconeguts no podran emparar-se en el caràcter públic fins i tot malgrat mostrin determinat interès a les causes. Naturalment, el suport informàtic permetria l'apertura de les xarxes, i sens dubte adverteix un sistema d'emmagatzematge adient per un fàcil accés. El caràcter reservat de certes dades, i particularment davant del major risc de vulneració de la intimitat que permetrien els sistemes d'arxiu informàtic, obliguen a efectuar plantejaments significadorament específics on no hauria de variar l'estat del procediment, malgrat que l'actualitat del mateix mostra una dinàmica específica de seguretat.

L'article 140 LEC, a semblança de l'article 234 LOPJ, permet excloure de l'àmbit de l'interès personal tota persona que no pugui acreditar una concreta relació amb el cercle d'interessos que formen part

del debat litigiós¹⁷¹. El caràcter reservat de les dades és, doncs, baluard fonamental per contenir accessos indiscriminats, si bé es va criticar que no hagi hagut una reserva de llei respecte a protecció de dades no penals ni tributàries no especificades (“d’una altre índole”), perquè sempre sigui el legislador qui determinés quan un interès no penal ni tributari justifica donar informació sobre dades processals declarades reservades¹⁷².

Al marge de la limitació de publicitat interna, es a dir per les pròpies parts, característic del procés penal instructor de l'article 302 LECr (el secret de les actuacions i possible delictes de l'article 466 CP)¹⁷³, existeixen proteccions específiques davant determinades dades personals, segons es deriva de la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal, en relació amb aquelles especialment protegides en el seu article 7: ideologia, religió o creences o afiliació sindical (apt. 2); origen racial, salut i vida sexual (apt. 3) i comissió d'infraccions penals i administratives (apt. 5). El tercer – respecte del procés en curs on s'incorporin aquestes dades – no podrà obtenir cap informació si el propi interessat no ho consenteix expressament, o bé si el jutge ho autoritza mitjançant resolució judicial específicament motivada. Si el que es pretén és la utilització docent del material processal, s'ha de considerar la possibilitat d'eliminar totalment les dades de directa identificació. És clar que el problema de la imatge és manté quan hi ha enregistraments audiovisuals, no només de les parts sinó de qualsevol altre intervingent en la vista o judici gravats (advocats,

¹⁷¹ Inicialment la diferència entre el precepte de la LEC respecte del de la LOPJ residia en l'expressió “interessats” del segon i la de “persones que acrediten un interès legítim”, si bé la reforma de l'article 234 LOPJ ha suprimit la diferència. Sobre l'article 140 LEC v. el comentari de Vicente Magro Servet a *Proceso Civil Práctico*, II, La Ley, Madrid, pàgines 386 i següents.

¹⁷² Carlos Gómez Martínez, “Artículo 140”, *Comentarios a la Nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*, I, Iurgium, Barcelona, 2001^r, pàgina 612.

¹⁷³ A no confondre amb el caràcter genèricament reservat de qualsevol instrucció criminal, en relació amb l'article 199 CP, per exemple.

procuradors, auxilis judicials, testimonis, perits), dirigint la qüestió cap a una autorització del titular del dret a la pròpia imatge.

L'article 10 de la Llei 14/1986, de 25 d'abril, General de Sanitat, i l'article 7 de la Llei 41/2002¹⁷⁴, estableixen, bàsicament, el dret a la confidencialitat de tota la informació relativa a la seva assistència sanitària, protecció que no resulta alterada pel fet que aquesta informació s'introdueixi total o parcialment en el contingut d'un procediment judicial o que això suposi consentiment tàcit del pacient. Òbviament, s'obre sense el seu directe consentiment la utilització al procés d'aquesta informació, i existeixen determinades formes per accedir-hi des del punt de vista jurisdiccional. Es a dir, una vegada incorporada la informació al procediment, sota els condicionaments processals exigibles i sense vulneració de les normes sobre obtenció lícita de la prova, seran dades lògicament a l'abast de les parts processals i del mateix jutge.

Conjuntament a la protecció de dades o informació s'afegeix el dret a la pròpia imatge –de les parts o de qualsevol altre intervinent (testimoni, perit)– des del moment en que vistes, compareixences i judicis poden ser gravades en àudio i vídeo en suport informàtic, amb lliurament de còpies a les parts processals, mantenint aquestes, en puritat, l'obligació de no divulgació oberta o cap a tercers aliens pròpia del mateix jutjat.

Per exemple, l'habitual sol·licitud de companyies asseguradores per consultar procediments penals sobre faltes de tràfic, en molts casos arxivades per manca de procedibilitat (de denúncia de l'interessat), planteja l'accés a tot un seguit de documentació on s'inclou l'atestat policial si aquest es va remetre per la policia al jutjat i, per definició, d'un informe mèdic d'urgències o, si més no, d'un part de comunicació mèdica

¹⁷⁴ Es tracta de la Llei bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i drets i obligacions en matèria de informació i documentació clínica (BOE 274/2002, de 15 de novembre).

al jutjat. D'aquests dos tipus de documents es podrien obtenir dades relatives a infraccions administratives (de trànsit o d'altres), o antecedents policials i penals, relatius dons a infraccions penals, tanmateix dades relatives a la salut, en particular si es fa esment als antecedents patològics de la víctima de l'accident o a medicació que aquesta estigués prenent, deduint-se de tot això, per exemple, la existència de trastorns psíquics. La companyia asseguradora és un tercer, que no pot ser part penal en aquest tipus de causes sinó només civil, bé com actor o demandant, bé com responsable civil directe o demandat. Però com el procés penal no ha estat iniciat per manca de denúncia, ni és possible que sigui demandat ni tampoc podria intervenir com a interessat a la posició activa d'una relació jurídic-processal de naturalesa civil –opció aquesta, de totes maneres, inusual a la pràctica¹⁷⁵–; i en definitiva, el tipus de dades a qui podria tenir accés estan clarament protegides. És necessari un consentiment exprés, previ i per escrit del directament afectat, la qual cosa fora possible si aquest és, per exemple, assegurat de la companyia sol·licitat. No obstant, en aquest cas l'asseguradora podria obtenir-la directament del subjecte –que té accessibilitat directa, no només al jutjat sinó a la policia o al metge. Naturalment, la informació es limitaria a ell exclusivament, i obligaria a suprimir, per exemple de l'atestat policial, dades alienes i pròpies d'altres subjectes. A part d'aquesta hipòtesi, per compatibilitzar la reserva amb les obligacions legals de les companyies asseguradores, en particular l'oferiment d'indemnitzacions, bastaria la mínima informació perquè aquestes sabessin el nom i cognoms de la víctima - i potser la seva adreça–, partint de la base que aquestes dades ja no es tinguin o es poguessin tenir per comunicació directa del propi assegurat, per altre part

¹⁷⁵ Teòricament possible, no obstant, per aplicació a l'objecte civil acumulat de certs principis processals relatius a la intervenció subjectiva, v. Ricardo Yáñez Velasco, "Pluralidad de partes en el proceso civil. En particular: la intervención provocada a iniciativa del demandado (I)", *Economist & Jurist*, novembre 2006, pàgines 85 i següents; i "Pluralidad... (II)", *Economist & Jurist*, desembre 2006-gener 2007, pàgines 74 i següents.

obligatòria segons la LCS 1980¹⁷⁶. No s'ha d'oblidar, evidentment, el temps de dedicació que aquest tipus de consultes generen a l'Oficina judicial.

L'article 141 LEC enllaça amb l'article 235 LOPJ, establint que només aquells qui acreditin un interès legítim tindran autorització per accedir als llibres, arxius i registres judicials que no tinguin caràcter reservats i obtenir, al seu cost econòmic, testimoni o certificació dels extrems que demanin. Per la seva part, l'apartat cinquè de l'article 230 LOPJ atribueix al CGPJ la determinació reglamentària dels requisits i altres condicions que afectin l'establiment i gestió dels fitxers automatitzats que es trobin sota responsabilitat dels òrgans judicials, assegurant garanties i drets en presència sobre la protecció de dades de caràcter personal, produint-se en conseqüència una regulació específica al Reglament del CGPJ 5/1995, de 7 de juny, després modificat pel Reglament de 2005.

El Secretari judicial és el funcionari que ha de resoldre tota qüestió al respecte, sense perjudici del recurs davant el personal jurisdiccional corresponent. Ara bé, aquest recurs pot resultar impossible si la part interessada no té coneixement de la sol·licitud d'un tercer per saber de les seves dades, de manera que en situacions d'arxiu provisional o rebel·lia tècnica, on la part interessada no rebi comunicació de la sol·licitud com a natural conseqüència que aquesta es fes dins d'un procediment en curs i s'hagi de comunicar a les parts personades, la decisió del Secretari judicial hauria de precisar prèvia audiència o, si més no, acordar-se amb notificació a la part interessada i amb efecte suspensiu fins a la fermesa de la mateixa, per no fer inefectiu un eventual recurs contra aquella decisió.

¹⁷⁶ Sobre la limitació d'accés i la corruptela contrària a l'àmbit del judici de faltes del article 621 CP v. Ricardo Yáñez Velasco, "El juicio...(I)", cit., pàgina 79.

Les resolucions del CGPJ no han valorat aquesta hipòtesi, però si han donar resposta, en dos sentits contraposats, a conflictes sobre la publicitat dels fitxers judicials. Un primer acord del Ple del CGPJ de 15 de novembre de 1989 va revocar la Resolució de la Sala de Govern del TSJ de Catalunya que va denegar a una agència d'investigadors privats la sol·licitud d'accés regular al text de sentències civils recaigudes en aquesta jurisdicció, cosa que li era denegada pels diferents jutjats de primera instància a qui els ho demanava. El Ple del CGPJ va entendre que, arran el contingut de l'article 235 LOPJ, en relació amb l'article 266 del mateix text legal, qualsevol ciutadà podia examinar el text de les sentències dipositades en les secretaries del jutjats.

El CGPJ va canviar de parer en els seus acords de 6 de març de 1991, 12 de gener de 1994 ó 17 d'abril de 1996, on va considerar insuficient un simple interès en conèixer, sinó que el personal jurisdiccional hauria de valorar, en cada sol·licitud de consulta, tota circumstància concurrent per estimar o denegar la publicitat demanada: el principi general de publicitat no és il·limitat sinó subjecte a moderació segons la finalitat perseguida pel sol·licitant, i sobre tot tenint present la compatibilitat del principi amb el dret a preservar la pròpia intimitat i d'altres drets dels afectats per les dades contingudes en els registres.

La tesi restrictiva és la seguida per la jurisprudència administrativa¹⁷⁷, on es distingeixen diferents nivells de publicitat: fora de declaració expressa de reserva, la màxima amplitud o afectació generalitzada comprèn a tot ciutadà i públic en general, sota el principi de publicitat constitucionalitat a l'article 120.1 CE, amb repercussió legal

¹⁷⁷ SsTS de 3 de març de 1995 (Ar. 2292) i 7 de febrer de 2000 (ED 1008).

directa (articles 232 LOPJ i 138 LEC)¹⁷⁸; a l'àmbit dels actes de comunicació processals (em d'entendre citacions, requeriments i notificacions en general), el destinatari a qui es dirigeixen o qui pugui patir danys i perjudicis serà l'únic que els pugui conèixer¹⁷⁹; en el context d'actuacions judicials finalitzades on la publicitat es dirigeix als interessats en general, és necessari que aquests acreditin, *prima facie* i davant l'òrgan judicial –de nou és aquest l'ordenant d'una possible autorització i no un servei comú determinat, per exemple encarregat de l'arxiu–, una connexió de caràcter concret i singular, sigui en relació amb l'objecte del procés o amb els actes processals per mitjà dels quals aquest objecte s'ha desenvolupat. En el tercer grup trobaríem els continguts dels articles 235 LOPJ i 141 LEC.

El Reglament 5/1995 es va modificar per acord del CGPJ de 18 de juny de 1997, amb l'addició de l'article 5 bis, aprovant el Reglament 1/1997, del Centre de Documentació Judicial del CGPJ. S'intenta evitar l'accés indiscriminat i donar resposta a la publicitat com a principi que permeti la transparència de les actuacions judicials, perquè els ciutadans coneguin les raons per les quals es jutja, i faciliti el coneixement i la crítica de les resolucions finalment dictades, sota la pauta d'un dels requisits de bona administració de justícia elaborats sobre l'article 6.1 CEDH¹⁸⁰.

El Centre de Documentació Judicial juga un paper rellevant en quan a les bases de dades de la jurisprudència¹⁸¹. Com institut

¹⁷⁸ V., en general, Ernesto Pedraz Penalva, "Notas sobre publicidad y proceso", en *Constitución, jurisdicción y proceso*, Madrid, 1990, pàgines 203 i següents.

¹⁷⁹ En aquest nivell de màxima restricció cal fer el necessari incís relatiu a les pròpies normes processals dels actes de comunicació que permeten la recepció per tercer –al mateix domicili de destí o en fins i tot un altre– d'aquesta informació. Nogensmenys, s'han d'evitar excessos que obrin el coneixement a qualsevol, com ara col·locar en el portal, en el replà o a l'exterior de la porta informació concreta que vulneri la confidencialitat. Una citació a dia i hora ho pot fer, si es dedueixen dades com ara les de la qualitat del citat (demandat) i el tipus de judici (un desnonament).

¹⁸⁰ Per exemple STEDH 8-XII-1983 (Pretto et altri vs. Itàlia); cfr. *infra* Capítol Cinquè, apartat 1r.

¹⁸¹ A l'acord del Ple del CGPJ de 18 de juny de 1997 es va establir la obligació dels Tribunals Superiors (TS i TTSSJJ), l'AN i les AAPP, de remetre periòdicament còpia de totes les seves sentències, així com

públic creat pel CGPJ serveix per instrumentalitzar l'accés a aquest tipus d'informació, que seleccionará, ordenará, tractará, difondrà i publicarà, a més d'informació jurídica legislativa i doctrinal. En el tractament i difusió de la jurisprudència, a més, s'haurà de procurar suprimir tota dada d'identificació –malgrat que n'hi haurà d'indirectes que permetin la deducció– per evitar vulneracions del dret a l'honor, la intimitat personal i familiar.

Règim apart contenen aquelles resolucions que, segons la llei, han de ser publicades a butlletins oficials (totes les del Tribunal Constitucional i algunes del TS a la jurisdicció contenciós-administrativa). L'article 11.2.b de la llei orgànica 15/1999, en relació amb l'article 3.j de la mateixa norma, imposa que les dades contingudes en aquest tipus de resolucions no es trobaran protegides a vista que estan a disposició del públic en general. Però en termes generals es pot dir que els òrgans judicials no facilitaran còpies de les seves resolucions directament als particulars sota finalitats d'informació, amb la intenció que la mesura preservi la igualtat d'accés per part de diverses editorials jurídiques, que ho farien en similars condicions a partir del Centre de Documentació Judicial.

El servei comú on es tracti la correspondència i correu intern centralitza i canalitza la remissió d'assumptes entre els diferents òrgans judicials, evitant el continu passar de funcionaris d'unitats i serveis diferents per l'oficina receptora del correu extern i intern, que inclou la seguretat i control dels documents judicials, fent servir els llistats de remissió i recepció dirigits a aquesta com rebuts pel receptor inicial i pel destinatari final. La manera de lliurar documentació a l'oficina de correspondència, dins del seu horari i després del contrast, suposarà retornar còpia segellada, que servirà com a justificant de lliurament.

també d'altres resolucions dictades que poguéssin resultar d'interés. Tanmateix, els jutjats de primer grau remetrant resolucions quan se'ls demani pel CGPJ. La consulta pot fer-se en obert, lliure i gratuïtament per la web del CGPJ, i restringida, amb una nova interfaz de recerca per Tesouro i amb les tasques dels membres del Gabinet d'Anàlisi del Tribunal Suprem.

No és una novetat que la informació al públic s'hagi encomanat al Secretari judicial; ja ho feia el Reglament 1/2005, del CGPJ. Ara convé establir amb claredat la relació entre aquest, adscrit a UPSDs, i la Secció d'Atenció i Informació del Servei comú d'ordenació del procediment o del SCP. Accés telemàtic permet variar el lloc d'obtenció de la informació, però s'ha de començar per controlar el dret accés. La legitimació i interès del consultant correspon, sense possibilitat de delegació, al Secretari judicial, malgrat pugui aquest establir criteris generals; per exemple, tenen dret les parts processals comparegudes sense excepció si no hi ha decisions judicials de reserva o secret.

Òbviament és necessària una redefinició de la seu de l'òrgan jurisdiccional, sobre tot partint de la base d'oficines judicials sense jutjats, segons expressió del Llibre Blanc de la Justícia el 1997 i de l'actual estructura dels jutjats difuminada en UPSDs que requereixen compliment –en particular per estadística i arxius– dels Serveis Comuns. I, a més, s'ha posat de manifest la importància de la interconnexió entre jutjats, a l'àmbit de l'execució penal de les penes. Quan una persona es detinguda la pràctica estableix una immediata detecció dels seus antecedents criminals, accedint cada jutjat de guàrdia a un registre comú a nivell nacional, i també hi ha una centralització davant mesures cautelars penals en vigor. De manera semblant amb el que passa en el registre policial de requisitòries –que no es troba a disposició dels jutjats malgrat aquest poden operar amb ell mitjançant la Policia judicial¹⁸²–, on és possible que requisitòries donades de baixa estiguin vigents, i pot ser que antecedents criminals o mesures cautelars en matèria de violència domèstica no hi siguin registrades. En tot cas, els sistemes d'aplicació informàtics permeten establir relacions d'alerta entre els jutjats que,

¹⁸² Actuació policial que, cal recordar, s'anteposa a la del propi jutjat en la mecànica ordinària de la instrucció; cfr. article 777.1 LECr.

sense aquest suport tècnic serien gairebé impossibles d'efectuar, de verificar a diari, amb gestió manual.

A l'àmbit de la substitució i suspensió de penes, llibertat condicional i, en certa manera, en quan a compliment de mesures cautelars personals, és necessari un seguiment i control constant¹⁸³. En els primers supòsits a efectes de revocació, en el darrer per la possible comissió de delictes de trencament de mesures cautelars i situacions que exigeixen un nou plantejament de la protecció en cautela donat l'incompliment sofert. Hi ha països que destinen serveis i funcionaris específics a aquest tipus de control, particularment davant de condicionaments a la pena o el seu compliment, res a veure amb el sistema espanyol, incloent-hi els òrgans, ens i Administracions encarregats de gestionar els cursos formatius recollits a l'article 83 CP.

La informació derivada de l'activitat jurisdiccional comporta dades exclusivament intraprocessals, doncs és la funció que determina la seva recopilació la que orienta la seva utilització. Així ho indica l'article 78 del Reglament d'Aspectes Accessoris de les Actuacions Judicials del CGPJ, referint-se a les dades personals necessàries perquè així ho demanen les lleis processals aplicables, perquè sigui precís identificar i localitzar a qui pot tenir dret a intervenir com a part i per identificar a aquells que assumeixen les tasques de defensa o representació processal o intervinguin amb qualsevol altre qualitat en el procediment. S'afegeixen les dades que constin a la instrucció o la tramitació de diligències judicials i les que exterioritzin les resolucions judicials dictades i tota actuació processal realitzada en el decurs del procediment. En aquest sentit, segons l'article 79 del citat Reglament, les dades que compondran els fitxer provenen dels documents i escrits que conformin els

¹⁸³ Recentment, el Departament de Justícia català va anunciar l'establiment d'un sistema informàtic d'alertes unificat, naturalment, plantejant l'inconvenient de la limitació territorial (autonòmica).

procediments judicials i les actuacions judicials associades al mateix. Per últim, l'article 80 del mateix Reglament preveu un règim controlat de conservació, de manera que només podran suprimir-se dades per decisió judicial específica o per decisió governativa competent. Però en aquest sentit, el propi sistema d'aplicació informàtica ja preveu, sota la legitimació normativa pertinent, determinades supressions de fitxers, per feina periòdica de cancel·lació, de forma que les dades reflectides a les actuacions procedimentals disposen de terminis de caducitat informàtica, eliminant funcions de conservació de dades, que es restringeixen, normalment, a documents blocats identificats amb resolucions de caire definitiu i oficialment numerades.

f. Oralitat processal, concentració d'actes i immediació judicial

Es pot entendre el principi de la oralitat amb la idea que només per mitjà de la paraula s'aporti, en general, el material que permetrà al jutge dictar una resolució final, mentre que l'escriptura, en general, planteja la introducció d'aquest material sobre aquesta altra forma, servint-se de la tradicional màxima segons el qual *quod non est in actis non est in mundo*¹⁸⁴. Però potser a l'actualitat hem de veure-ho com la conjunció d'ambdós principis, malgrat la preferència o preponderància d'un sobre l'altre i la idea que no és tracta de la forma dels actes processals concrets sinó de la manera de tramitar el procediment, on per cert l'escriptura en suport paper o informàtic durant molt de temps hi estarà relativament present en quan a la documentació dels actes. La unitat de l'acte o concentració no pot dissociar-se de l'oralitat i, en certa manera, la permet com a principi¹⁸⁵.

¹⁸⁴ Cfr. Leonardo Prieto-Castro Ferrándiz, "Precisiones sobre escritura y oralidad", en *Estudios y comentarios para la teoría y la práctica procesal civil*, I, Madrid, 1950, pàgina 100.

¹⁸⁵ Niceto Alcalá-Zamora Castillo, "Proceso oral y abogacía", en *Estudios de Teoría General e Historia del Proceso (1945-1972)*, UNAM, Mèxic, 1972, pàgines 17 i següents.

El ideal de la concentració està en unir al·legacions, prova i resolució en un mateix moment¹⁸⁶, de manera que s'ha de tendir el més possible a aquest model, com a característica d'un procés oral que, per oposat a aquell basat en tràmits escrits, pateix una inevitable dispersió dels actes processals, perjudicial per la brevetat dels plets.

Particularment, la unitat d'acte com a principi es recull a l'article 290 LEC, mentre que la oralitat vinculada a la concentració és veu a la jurisdicció penal i laboral, segons les lleis processals corresponents –en quan a la primera, també, sota mandat constitucional directe (article 120.2 CE). En qualsevol cas, no s'ha volgut traslladar la unitat d'acte del judici oral penal al procés civil, i tampoc respecte del procés laboral.

Les excepcions a la concentració no poden convertir-se en la norma ni permetre desbarrar sobre el sistema tot contra l'abreujament cercat. D'aquesta manera, les proves anticipades o posteriors, o practicades en lloc distint del natural (el jutjat) per fer-ho (per exemple articles 290, 291, 429.4, 169.4 i 429.5 II LEC), no poden suposat el gruix del temps emprat en aquest àmbit probatori. Tanmateix, s'han d'eliminar les actuacions inútils o repetitives, així com les desviacions respecte del temps i el tràmit legal, a no ser que fer-ho retalli el primer amb salvaguarda de garanties i favoregi l'esmentada eliminació d'inutilitats i repeticions en casos concrets i per tràmits que deixen de tenir contingut

¹⁸⁶ Ideal un procés instantani, la dimensió del mateix suposa una imperfecció necessària; Manuel Serra Domínguez, "Los plazos procesales tras las últimas reformas de la LEC y de la LOPJ", *Justicia*, II, 1988, pàgina 294. V., en general, Carlos de Miguel y Alonso, "Consideraciones sobre la lentitud de los procesos civiles y sus posibles soluciones", *Revista de Derecho Procesal*, 1971, pàgines 55 i següents; Juan Montero Aroca, "La duración del proceso civil", *Anuario de Sociología y Psicología Jurídicas*, 1975, pàgines 179 i següents; Santos Pastor (coordinador), "Elementos para la reforma procesal: análisis de la litigación, oferta de tutela judicial, de dilación, de recursos económicos y acceso de los ciudadanos a la Justicia", en *Materiales para una Reforma Procesal*, Comisión General de Codificación, Sección Especial para la Reforma Procesal, Madrid, 1991, pàgines 91 i següents

material malgrat es manté el formal. Exemples fàcils amb convocatòries d'actes orals on resoldre d'un cop i amb contradicció de totes les parts –e intervencions de les mateixes que naturalment són escrites– la qüestió litigiosa.

6è. De la doctrina científica a la jurisprudència: relació intrínseca entre l'administració de justícia i la tasca a desenvolupar.

Hi ha una servitud del jutge davant la Llei, l'ha d'obeir sacrificant valors i principis propis –davant el seu trencament sempre pot abandonar la carrera judicial–, aquí radica que qui exerceix la jurisdicció –i no n'és el seu titular– sigui servidor públic i no pugui establir la seva funció com a jutge de la justícia, com si aquesta fos la seva finalitat irremeiable i no el Dret positiu. Aquest, l'Ordenament jurídic vigent, no és instrument judicial al servei de la realització del que el jutge consideri just, encara arribi a aquesta conclusió amb motivació objectiva, a menys que ho pugui fer per aplicació estricta de la legalitat vigent. A l'àmbit processal el paradigma és encara més clar. Com a Dret necessari, les lleis processals no resulten mal-leables, malgrat tendències d'altres àmbits –l'arbitratge, per exemple– o del Dret processal comparat que admet certes voluntarietats procedimentals. De fet, no s'ha de confondre que hi ha drets de caire processal, o processalment contextualitzats, que depenen exclusivament de les parts. Per exemple, aquestes tenen prerrogatives que poden ser renunciades explícitament o implícitament, com ara els temps mínims per celebrar una vista de judici verbal (10 dies), una audiència prèvia al judici ordinari o aquest mateix (20 dies). Això es col·loca en un plànol similar al fet d'interposar una demanda o un recurs, si bé la iniciativa judicial ha pertorbat en matèria de prova la capacitat absolutament lliure de proposar-la. En efecte, l'article 429.1 II LEC, que permet al jutge advertir a les parts sobre eventual falta de prova, no fa una altra cosa que

corregir les mancances que un advocat o un altre ha tingut, afavorint-lo inevitablement, en perjudici del contrari i, òbviament, de la igualtat processal¹⁸⁷.

Des d'una perspectiva mediata, aconseguir la justícia establerta pel legislador arran el Dret positiu acomoda l'assumpció dels valors formalitzats d'aquesta manera, i així la defensa dels drets i llibertats de l'individu sota la ideologia democràtica. Nogensmenys, la pròpia divisió de poders contrasta el judicial en front al legislatiu, i en paraules de Alexis de Tocqueville el primer és una de les més poderoses barreres contra la tirania de les assemblees polítiques¹⁸⁸.

Al sistema de *common law* dels EUA, es considera que el seu Dret constitucional troba l'èxit en una espècie de confluència d'advocats sense por a defensar els interessos dels seus clients amb lectures imaginatives del ambigu text constitucional, jutges independents investits del poder per interpretar aquest text creativament i respondre a les necessitats del seu temps, i tot això contextualitzat amb una tradició constitucional que atén a un text constitucional obert i a l'orientació analítica del precedent judicial interpretant aquest text com el material bàsic del Dret públic¹⁸⁹.

Cal recordar, en aquest punt, que la superació dels plantejaments burocràtics del Poder judicial –que partien de jutges com la boca que

¹⁸⁷ A favor d'aquesta possibilitat es poden consultar les obres d'Àngel Vicente Illescas Rus, *La prueba pericial en la Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil*, Aranzadi, Pamplona, 2002, i Xavier Abel Lluch, *Iniciativa probatoria de oficio en el proceso civil*, Bosch ed., Barcelona, 2005; en contra Ricardo Yáñez Velasco, *El Peritaje en el Proceso Civil. Estudio especial de su coste económico: Provisión de fondos, justicia gratuita y costas procesales (Doctrina, jurisprudencia y modelos)*, Grupo Difusión, Barcelona, 2005, pàgines 205 i següents.

¹⁸⁸ *La democracia en América*, Fondo de Cultura Económica, Mèxic, 1957, pàgines 106 i següents. El Poder judicial com a subjecte del control actiu del poder, Pier Paolo Portinaro, "Dal custode della Costituzione alla Costituzione del custode", en la col·lectiva (Gustavo Gozzi dir.), *Democrazia, diritti, costituzione. Il fondamenti costituzionali delle democrazie contemporanee*, Il Mulino, Bologna, 1997, pàgina 402.

¹⁸⁹ Burt Neuborne, *El papel de los Juristas y del imperio de la ley en la sociedad americana*, Universitat Pompeu Fabra-Cuadernos Civitas, Madrid, 1995, pàgina 34.

pronunciava les paraules de la llei i que a França per exemple van propiciar un tribunal cassacional per imposar políticament l'aplicació literal de les lleis—, es van aconseguir sota la desconfiança envers el legislador —controlant-lo mitjançant el Poder judicial¹⁹⁰— i el recel enfront les majories: es configura un plantejament de caire constitucional, on els principis i valors s'introdueixen en la interpretació judicial del Dret.

La desobediència civil o l'objecció de consciència són peculiaritats molt difícils d'atendre dins de la funció jurisdiccional —i malauradament s'ha vist puntualment davant l'aplicació de lleis criticades des de la moralitat (adopció o matrimoni de persones homosexuals, per exemple)—, però el parany de sistemes judicials correctament instituïts —i legítims al seu origen constitucional— no pot oblidar l'aplicació de norma emesa pel legislador constituït que no respecti el paràmetre democràtic. El sistema preveu, per mitjà la qüestió d'inconstitucionalitat, la discussió de normes posteriors a la Constitució i hipotèticament contràries a la mateixa. Directament, el jutge no aplicarà normativa anterior que consideri inconstitucional. Ara bé, en el primer cas, resulta la qüestió pel Tribunal Constitucional no pot el jutge discutir-la, ni lògicament plantejar qüestions d'inconstitucionalitat si d'altres anteriors ja han estat rebutjades en el fons sobre la mateixa normativa inicialment dubtosa. Per altra banda, hi ha exemples històrics on els tribunals han aplicat normes obertament antidemocràtiques, contra els drets humans, contra la dignitat de l'ésser humà, i dintre de sistemes dictatorials on la pròpia legitimació judicial és entredita.

¹⁹⁰ Es tracta del *judicial review* nord-americà; conegut sobre tot pel paradigmàtic cas *Marbury vs. Madison* (1803) en el Tribunal Suprem Federal presidit pel magistrat John Marshall: sota el plantejament que una llei federal podia ser inconstitucional es va justificar que el TS ostentava la supremacia interpretativa de la Constitució.

Més enllà d'aquestes circumstàncies contextuals, s'ha de concloure que els jutges que desenvolupen la jurisdicció no poden objectar al compliment de la legalitat les raons d'una consciència que, com atribut de la persona, mai s'endinsa a la consideració del servidor públic, que rebutja judicis morals autònoms davant de l'Ordenament jurídic¹⁹¹. Nogensmenys, l'Ordenament jurídic espanyol es compon, significadorament, de valors i principis constitucionals, la qual cosa s'enfrontaria amb un formalisme judicial sota una legislació com la que va estar regulada, per exemple, a l'Alemanya nazi¹⁹².

Ja hem dit amb anterioritat que per establir els sistemes organitzatius adequats cap paper real s'ha atorgat a jutges i magistrats, al menys els més pròxims a la gestió de serveis comuns, particularment els que com a degans o presidents d'Audiència dirigien els serveis comuns preexistents a la reforma i en qualsevol jutjat o tribunal cada jutge i magistrat-jutge o magistrat president de secció d'audiència que, materialment, s'han vingut encarregant de la direcció efectiva dels òrgans jurisdiccional, amb o sense la col·laboració dels secretaris judicials d'aquests. Tanmateix, si el que es pretén és un sistema no jurisdiccional que s'adapti als criteris de jutges i magistrats per desenvolupar la feina jurisdiccional, resultaria lògic que els degans i els presidents de tribunals col·legiats traslladessin als serveis comuns els criteris uniformes que aprovin les Juntes de Jutges i Magistrats¹⁹³. En aquest sentit s'ha considerat que el canvi radical i extrem que suposa privar al personal jurisdiccional de les facultats sobre l'Oficina judicial no atén a les conseqüències d'aquest canvi i la seva incidència sobre el bon

¹⁹¹ Juan Luis Requejo Pagés, "Dependencias y servidumbres del juez independiente", en *Poder judicial y servicio público*, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2007, pàgina 114.

¹⁹² Sobre aquest tema v. Joaquín Huelín Martínez de Velasco, "La justicia y el juez", a *Justicia: Poder y Servicio público*. Cuadernos de Derecho Judicial, Escuela Judicial, Centro de Documentación del CGPJ, Madrid, 2006, pàgines 332 i següents.

¹⁹³ Juntes de jutges, Sales de Govern i Degans formen part dels òrgans de govern del Poder judicial, per això no poden interposar demanda contenciós-administrativa contra acords del Ple del CGPJ com a màxim òrgan amb competència en matèria governativa; cfr. STS (Secc. 1ª Sala C-A) 12-III-1997.

funcionament de l'Oficina judicial per arribar als objectius pretesos amb la reforma orgànica estudiada ¹⁹⁴, on sembla que sigui l'activitat jurisdiccional la que s'ha posat al servei de l'Oficina judicial en cop de fer-se el contrari ¹⁹⁵.

El jutge, limitat al contingut de les resolucions i al tràmit jurídic del procediment, no podrà corregir, per exemple, defectes organitzatius advertits que generin dilació de tràmits o els obstaculitzen, malgrat ho comuniqui a un secretari judicial que seguirà el criteri jeràrquic establert sense cap vinculació jurídica a l'exposició que el jutge li hagi fet. Amb això pot resultar afectada, també, la independència judicial de l'activitat jurisdiccional no projectada sobre la tramitació del procediment, que en té molt a veure amb l'organització de l'Oficina.

La percepció del jutge en formació respecte dels tribunals superiors és molt important a l'hora de construir el seu propi criteri, i de fet aquest tipus de formació indirecta comença en la manera d'accedir a la carrera judicial.

Sempre es pot recordar la normativa reglamentària aplicable a les proves accés a la carrera judicial per l'anomenat tercer i quart torn, on de conformitat amb l'article 313.7 LOPJ les preguntes relacionades amb el currículum de l'aspirant no podran convertir-se en un examen general sobre coneixements jurídics, sinó que l'entrevista tindrà com a exclusiu objecte acreditar la realitat de la formació jurídica i capacitat per ingressar a la Carrera Judicial, exposada per mitjà dels mèrits manifestats. A la pràctica, hem de reconèixer, es tracta d'un examen oral sobre

¹⁹⁴ Francisco Javier Garrido Carrillo, *La Oficina...*, cit., pàgina 94.

¹⁹⁵ Francisco J. Vieira Morante, "La nueva Oficina judicial: luces y sombras", *Jueces para la Democracia*, núm. 52, març 2005, pàgina 17.

Dret, i a més sense cap temari preestablert¹⁹⁶. No hauria cap problema en dir-ho obertament, i ja sembla lògic que es tracti un examen aleatori, però no s'entén perquè es defensa que, després d'una hora responent preguntes, tan generals com ben concretes, això no es consideri un examen oral.

Tanmateix, al darrer concurs-oposició entre juristes amb un mínim de sis anys d'experiència professional, segons les normes aprovades per Acord del Ple del CGPJ de 12 de març de 2003¹⁹⁷, resultava clar que les puntuacions obtingudes a la fase de concurs sumarien aritmèticament a les puntuacions derivades de la fase d'oposició (base octava.1), establint una llista segons la qual s'ordenarien els aspirants per puntuació global. De fet, així s'havia fet en convocatòries anteriors, mostrant un ordre lògic, es a dir, deduït de la millor puntuació en igualtat condicions. No té lògica, sigui dit, que si els aspirants poden obtenir el mateix nombre màxim de punts, qui obtingui la millor puntuació no ocupi el primer lloc. En aquesta ocasió no va ser així, i es van intercanviar primer i segon, sense que es conegués el motiu d'incomplir l'esmentada base octava.1.

La mutació genètica del Dret en l'esfera jurídica suposa, en paraules de Ferrarese¹⁹⁸, un canvi dels actors del procés, de les modalitats de producció i funcionament de les regles jurídiques; el Dret globalitzat com un Dret a la Carta, desvinculant-se del territori, de la lògica política dels Estats-nació, assumint valor universal i transnacional alhora que fragmentant-se en sectors socials.

¹⁹⁶ En sentit contrari, per exemple, STS Sala 3^a, Secc. 7a, 20-XI-2000 (rec. núm. 454/1998), ponent: Manuel Goded Miranda. I explica que “mal se puede desempeñar un cargo de Magistrado en cualquiera de los órganos jurisdiccionales sin tener un conocimiento preciso y claro de temas tan fundamentales para el ejercicio de la función jurisdiccional como aquellos sobre los que versó la entrevista” (FD 4°); es clar que, si el que es pretén és verificar la part del curriculum referida a una llicenciatura en dret, o a la pràctica prèvia com a advocat o jutge substitut, qualsevol qüestió jurídica es podria preguntar.

¹⁹⁷ Annex I a l'Acord de 20 de març de 2003, de la Comissió de Selecció (BOE núm. 76/2003, de 29 de març).

¹⁹⁸ Citat per Juan Antonio Xiol Ríos, “Governança i governabilitat en l'àmbit judicial. Paper del Consell General del Poder Judicial”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 20.

En aquest canvi radical del jurídic es considera que el Dret del *common law* farà de model pel nou Dret global, de manera que l'argumentació –com a base jurídica del sistema continental, on es funciona amb procediments d'elaboració de les normes i decisió dels conflictes– ja està sent substituïda per la negociació, el contracte i l'arbitratge, fonamentats en els interessos concrets dels individus i alternativa al procés judicial. Així, els operadors jurídics rellevants deixen de ser jutges i acadèmics juristes, i passen a ser els experts, que disposen d'informació sobre el sistema jurídic i actuen dintre dels seus límits; però bàsicament com a coneixedor de les tradicions del mercat i dels diferents sistemes socials, conduint els conflictes aportant valor econòmic afegit en la solució dels problemes. La globalització suposa un espai amb tendència institucionalitzadora del llenguatge d'interessos en substitució del llenguatge del Dret¹⁹⁹. Des del punt de vista organitzatiu els sistema establert no té comparació amb qualsevol altre administració o entitat, sigui pública o privada: a Justícia no existeix una sola organització jeràrquica coronada amb una única autoritat, plantejant a més similars qüestions de les històriques i reiterades respecte de la vinculació del Ministeri fiscal al Govern.

¹⁹⁹ Juan Antonio Xiol Ríos, “Governança...”, cit.,, pàgines 20 i següent.

CAPÍTOL SEGON: Els subjectes i la seva interrelació en funció de la nova Oficina judicial

1r. La realitat pràctica del justiciable

a. La percepció de l'usuari

Davant la pregunta sobre si estan els ciutadans insatisfets, la resposta serà afirmativa si ens basen en l'opinió pública, efectuada sobre les informacions sensacionalistes o esbiaixades sobre temes puntuals. Si ens orientem en els justiciables que han patit el procés, sempre trobarem una de les parts descontenta o les dues si cap d'elles ha obtingut tot el que volia. Però hem de veure l'opinió sobre el servei rebut els litigants, però també els testimonis, perits, professionals i altres, des d'un caire més administrativista, i sobre la funció jurisdiccional rebuda pels litigants, des d'una perspectiva diferent. Això últim reclama una exigència de coneixement, per una banda, que no en té qui sols opinar, es a dir, sabent quina és la tasca pròpia del servei públic i quina la estrictament jurisdiccional de la tutela judicial efectiva constitucionalment exigible. En aquest darrer sentit és difícil trobar –encara que pot haver-hi excepcions– un justiciable vençut que reconegui haver obtingut tutela judicial efectiva, que com a dret constitucional no implica un dret a vèncer ni tan sols un dret a una resolució de fons, i menys encara, com no podia ser d'una altra manera, un dret a decisions infal·libles que a més mostrin la veritat material. I des d'un sentit d'anàlisi, si es vol, més administrativitzat, el justiciable, i tot aquell que intervé en un procediment judicial, directa o indirectament, demana agilitat i comoditat de tràmits, així com coneixença i comprensió, la qual cosa connecta irremeiablement amb el problema de la dilació i amb tota qüestió ja exposada sobre la qualitat en presència.

Els ciutadans esperen de la Justícia la confiança moral i l'eficiència tècnica, potser traduïbles pels termes imparcialitat²⁰⁰, el primer, i eficiència i eficàcia, el segon²⁰¹, on s'hauria d'entendre inclosa la prohibició de dilació dels procediments judicials i la no opacitat dels mateixos. En efecte, no sembla que els jutges, per sí mateixos, siguin considerats per la opinió pública deshonestos, inversemblants, incompetents, parcials, dependents o no preparats. Únicament es mostra una visió d'ells que passa per entendre'ls pressionats en general, la qual cosa pot ser certa en molts puntuals casos d'incidència política i mediàtica –on curiosament la pressió acaba provenint de la mateixa societat– però no en la tasca judicial més comuna i nombrosa on no hi ha, realment, implicacions o influències polítiques de rellevància. Però és recurrent que es critiqui la lentitud –que planteja evitar anar als tribunals, especialment pel retard en el compliment de sentències favorables– i la mala accessibilitat –que dificulta una vegada s'ha decidit utilitzar el servei públic. No obstant, lluitar per la imparcialitat i la eficiència són finalitats de l'actuació jurisdiccional també preteses teòricament per la Constitució i les lleis, rectors de la funció jurisdiccional –sobre tot la primera d'elles– i de la no jurisdiccional, però advertides des d'un punt de vista fonamentalment despersonalitzat. Efectivament, qualsevol ciutadà que tingui un litigi desitjarà guanyar-ho per sobre d'allò que sigui objectivament just; o dit d'una altra manera, en la immensa majoria de casos aquest litigant aconseguirà veure el seu triomf com la decisió per ell més justa, la qual cosa no deixa de plantejar tan la discussió sobre

²⁰⁰ Amb la independència judicial es considera un dels problemes o dimensions de la millora de la Justícia més freqüents en molts països; cfr. Santos Pastor Prieto, "Elementos...", cit., 2006, pàg. 47.

²⁰¹ José Juan Toharia, (a "¿Qué esperan los ciudadanos de la justicia?", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial, número 109, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàg. 35) parla de eficàcia com un equivalent d'eficiència (tècnica), però no és pot confondre l'una amb l'altra, ni tampoc integrar la primera com una part de la segona (*sic ibidem*, pág. 36); cfr. les diferències conceptuals al Capítol Cinquè, apartat 4t.

què és justícia i de l'enfrontament entre la justícia del cas i la seguretat jurídica²⁰².

Nogensmenys, i encara que el resultat de fons passi per l'èxit segons el criteri de "justícia" de cadascú, sempre serà criticable pel ciutadà un conjunt d'efectes o mecàniques que objectivament haurien de desaparèixer. La dilació de la resolució final i les dificultats d'accessibilitat i continuïtat al litigi encetat, siguin econòmiques o d'altra naturalesa, perjudicaran a qualsevol justiciable de bona fe²⁰³. Les decisions judicials poden perjudicar totes dues parts enfrontades en un plet –casos d'una estimació parcial de la demanda civil, per exemple, on ningú guanya del tot i tots paguen les seves despeses íntegrament–, o poden justificar la raó d'un vers un altre, de manera que sempre veurem un cinquanta per cent dels litigants en contra de la decisió judicial emesa. En aquests casos, i encara que improbable, fora possible que la part que ha perdut reconegui que no tenia raó, i malgrat la decepció soferta assumeixi la justícia del decidit pel jutge.

²⁰² Imaginem un creditor que reclama una deuda mai pagada, però que per fer-ho ha deixat passar un temps determinat esperar que el deutor li pagués; al judici triomfa una excepció de prescripció i es dicta sentència on es diu que al marge de la realitat dels fets, del fons, la reclamació resulta extemporànea, pot ser per un sol dia demorat. Pel creditor serà, probablement, una situació injusta, però legalment correcta. I s'obriria el debat si la llei és o no justa en aquest punt –en matèria de prescripció, per exemple, a través del temps d'aquesta, més o menys extens, o els mitjans d'interrupció de la prescripció i la seva prova–. Amb relació destaca el debat de la justícia del cas, que permeti una determinada resolució judicial apartada de la lletra de la llei, enllaçant amb l'entendiment d'aquesta i la seva recta interpretació, sota els principis generals del Dret. Sobre aquest tema v. Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit., pàgina 130, nota 282, sota la qüestió filosòfica de les obres de Santo Tomás de Aquino i Francisco de Suàrez. Individualitzar al màxim la decisió, per damunt fins i tot d'allò d'allò que la norma general i universal aplicable proclama, amb utilització més terapèutica i no tan cega, no pot superar els límits que la legalitat i la seguretat jurídica permeten; Josep M. Bachs Estany, "La motivació de les sentències i la qualitat de la justícia", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 71.

²⁰³ Es clar que també advertim interessats amb la dilació, a qui de fet els pot anar bé el retard judicial característic per dilatar el compliment de les seves obligacions, el pagament de les seves deutes o qualsevol altra finalitat processal fraudulenta, patologia que no s'ha de confondre amb qui, equivocat o no, considerar just obtenir una sentència favorable als seus interessos.

Es tractaria d'haver estat *convençut* –bàsicament per la motivació judicial–, més enllà d'ésser *vençut*, materialment parlant²⁰⁴. Però en la resta de situacions la valoració que de la justícia pugui fer el perdedor, malgrat que aquest consideri injusta la decisió judicial final rebuda, serà positiva si almenys s'ha perdut sense patir mancances materials, demores, exemples d'incompetència funcional, dubtes sobre la parcialitat del jutge i la seva formació tècnica i experiència pràctica, etcètera. De forma que s'ha de partir sota aquest paràmetre d'èxit, des del punt de vista objectiu, assumint que el resultat concret dels plets sempre deixaran a una de les parts, o a les dues, amb una contrarietat evident, contrarietat que a la fi es dirigirà contra el jutge, però que ha d'evitar el màxim possible que s'incrementi o pugui enraonar-se o justificar-se per mitjà de deficiències que també serien criticables pel guanyador o per un espectador imparcial.

La confiança en el jutge imposa legitimitat social, un reconeixement a la institució judicial al plànol de l'*auctoritas* i els valors-horitzó²⁰⁵. També és cert que la denominada *auctoritas* parteix d'un (re)coneixement específic de l'*auctor*. Naturalment cal mantenir aquesta mena de privilegi, i pot ocórrer que, durant un temps sense fer-ho, encara tingui els seus profitosos efectes. El prestigi i fama professional d'aquest transcendeix i la seva obra obté pes doctrinal i expert, precisament, perquè són seves. La mala fama –potser més perdurable–, també. Però només la cúria d'advocats i procuradors –no el ciutadà comú– pot mantenir aquesta concepció d'*auctoritas*, per molt que el nombre de jutges i magistrats, i les generalitzacions fetes pels tribunals col·legials, dilueixen el valor personalitzat de l'*auctoritas*. Se'n deriva, per tant, la

²⁰⁴ Sobre aquest sentit últim de la motivació, gairebé sempre simplificat amb la intenció del jutge quan redacta les seves resolucions i molt poques vegades assolit, v. Ricardo Yáñez Velasco, *El recurso en el enjuiciamiento español. Elementos para una teoría procesal general*, Atelier, Barcelona, 2001, pàg. 54 i següents.

²⁰⁵ José Juan Toharía, “¿Qué esperan...?”, cit., pàg. 39.

conseqüència d'accedir a un criteri d'autoritat diferent, institucionalitzat, no ja de tribunals o grups de tribunals (civils, penals...) específics, sinó de la Justícia tota, com a suma de cadascú dels seus operadors que d'una manera o d'altra retribueixen positiva o negativament, sobre la decisió de cada jutge que se sumarà a la dels seus companys. En efecte, un mal advocat pot fer perdre el cas al seu client, i el resultat –la tasca correcta del jutge, que no ha de subsanar el dèficit lletrat en perjudici del litigant contrari– sigui materialment injust, perjudicant d'aquesta manera el resultat global de la justícia –i la confiança del justiciable– sense que realment hi hagi un demèrit jurisdiccional.

Però conjuntament amb tot el que hem exposat fins ara, cal apuntar que l'Administració de justícia, com qualsevol altre Administració o institució pública, o com afrontaria una empresa privada, ha de saber posar els seus productes al mercat, vendre's. Es tracta d'erigir-se, en certa forma, com a producte del mercat. I en aquest sentit ni el seu contingut real, ni els possibles valors afegits –normalment mal encarats com a eines de la pitjor política, sigui a favor o en contra del Govern de torn–, cobreixen els mínims exigibles, el que sens dubte afecta a la visió que el ciutadà té de la Justícia i la seva administració. Així, es pot considerar que existeix un desfasament informatiu del que són responsables tan els que informen com els que són informats. La solució radicaria en l'asequibilitat del servei i la transparència –en alguns casos fre de la corrupció–, perquè socialment s'adverteixen els seus canvis substancials, i rebutjar una excés de reacció crítica arrelada sobre dècades d'imposada intangibilitat, obtenint d'aquesta manera una imatge de la justícia no desajustada amb la seva situació real²⁰⁶.

²⁰⁶ José Juan Toharía, “¿Qué esperan...?”, cit., pàg. 38.

Fonamental crítica ciutadana radica en que la manera d'organitzar-se i presentar-se l'Administració de Justícia genera distanciament, hermetisme i inintel·ligibilitat²⁰⁷. Si la Justícia és el servei ofert, com qui diu el “producte” de l'Administració de justícia del que parlem, no sembla il·lògic considerar que una mala política de “vendes” i publicitat de la mateixa l'ha estat perjudicant i la perjudica actualment.

També s'ha defensat que la imatge social no és tan discordant amb la visió experta de la actual Justícia, principalment sota estudis que no pretenen caracteritzacions simplistes i (equivocadament) fàcils²⁰⁸. En efecte, pretendre jutjar globalment el sistema per una puntual notícia judicial, generalment lamentable, suposa oblidar la gran majoria de respostes jurisdiccionals que a diari emeten jutges i magistrats i res a veure tenen amb l'anterior. En aquest últim sentit, destaca observar que són els casos penals menys importants i els litigis civils amb quantia econòmica més reduïda els assumptes que permeten fer promig sobre la veritable qualitat d'un sistema de justícia, perquè són els més nombrosos, afecten a més usuaris i, a més, proporcionalment poden causar perjudicis a les persones en pitjor situació socio-econòmica²⁰⁹. Certament advertim endarreriments globals, sobre tot en Jutjats penals de determinats partits judicials, que comporten una afectació generalitzada del justiciable mitjà. Ara bé, hi ha casos coneguts pels mitjans de comunicació que ens mostren, indiscutiblement, confusions a la concepció de idees, errades als plantejaments estructurals, i mancances de coordinació i de sistema. I és aleshores la detecció d'aquest tipus d'exemples el primer pas per a la reforma concreta que impedeixi la seva reiteració al futur contribuint a una millora global.

²⁰⁷ José Juan Toharía, “¿Qué esperan...?”, cit., pàg. 41.

²⁰⁸ José Juan Toharía, “¿Qué esperan...?”, cit., pàgines 38 i següent.

²⁰⁹ José Juan Toharía, “¿Qué esperan...?”, cit., pàgina 42.

En aquí s'ha de cridar la responsabilitat del advocats i altres operadors jurídics que, en representació del seu client o del que aquest pot representar –per exemple un grup d'interessos normalment econòmics però també polític-ideològics i culturals–, sovint fan manifestacions manipuladores de la llei. Exemple: l'advocat que discuteix una pena de 12 anys de presó pel seu client, acusat per sorolls a un bar de la seva propietat, indicant que és més del que el podrien condemnar per un homicidi. Oblida dir, es clar, que aquella possible pena és producte de la acumulació de diversos delictes –no només pel soroll en sí, sinó per les lesions psíquiques de tantes víctimes que hagi pogut provocar– i que, si arribessin tots a ser objecte de condemna, la pena màxima a complir no podria superar el triple de la més greu, el que segons els casos podria fins i tot permetre la suspensió condicional de la pena, el que mai seria possible amb una condemna per homicidi on el seu mínim són deu anys. Naturalment, al marge que puguin haver-hi desajusts penològics en altres terrenys, creure's l'advocat de l'exemple conduirà a una crítica radical, la il·lògica d'una pena tan alta quan per coses més greus no es castigaria així.

Tanmateix, s'ha d'entendre, per la vinculació del jutge a la llei –base de la seva independència i, en definitiva, de la seva imparcialitat (element paradoxalment vinculat a la visió ciutadana de la Justícia)–, afronta situacions de resolució judicial inevitable per aplicació de la norma vigent, essent el seu canvi competència del legislador, no del jutge²¹⁰. Exemple: la força a les coses per obtenir un benefici econòmic separa el furt del robatori (amb força), de manera que la quantitat obtinguda pel lladre és rellevant per la tipificació dels fets en el primer cas –pot ser falta penal (si no sobrepassa els 400 euros), creditora de una

²¹⁰ Malgrat el judicialisme creador recurrent; v. Jorge Carreras Llansana, *El juez ante la ley*, Col·lecció d'Actes Universitaris, núm. 5, Ed. Universitat de Barcelona, 1991. Contra el Derecho libre o la aplicación alternativa del Derecho, com a plantejaments aliens a l'Estat Democràtic de Dret, i considerant que la independència no es un atribut personal sinó una exigència institucional en garantia del justiciable, v. Joaquín Huelín Martínez de Velasco, "La justicia...", cit., pàgina 351.

multa econòmica (article 623.1 CP)²¹¹–, però no en el segon –sempre serà delictes, per molt que la quantia sostreta determini una major o menor gravetat i, així, dosimetria penològica diferent segons els casos–; i mentre el furt de 395 euros pot suposar una sanció penal de 180 euros (pena mitja d'un mes de multa a raó de 6 euros diaris), el robatori imposa la presó d'un mínim de 6 a un màxim de 18 mesos. Quan la força desplegada és molt reduïda –per exemple forçar la caixa d'una cabina telefònica– i el benefici il·lícit també –que el lladre hagi obtingut unes poques monedes de euros i cèntims d'euro–, la desproporció no resulta intel·ligible pel ciutadà normal i corrent, igual que quan el mal denominat delinqüent de guant blanc estafa milers de milions i no obté una pena –i quan la obté– significativament diferent del petit lladre reincident que sense violència o intimidació contra ningú ha trencat la finestreta d'un cotxe per portar-se gairebé res. En aquest sentit és la pròpia llei substantiva, no el jutge, que hauria de modificar-se; en el segon cas per fer palesa una distància punitiva més ajustada a la demanda social en aquest sentit, en el primer cas per reduir la pena o permetre certa discrecionalitat *pro bono* a la baixa penològica. No obstant, d'aquesta manera s'afronten tres problemes més aviat típics: que el sentiment social sovint trenca l'avenç progressiu del Dret penal i del Dret sancionador, que les determinacions de les penes no poden arribar a ser casuístiques i que la discrecionalitat del jutge, per molt que sigui en quan a reduir la pena, toparia amb exigències de seguretat jurídica i igualtat davant la llei.

²¹¹ També la localització permanent (al propi domicili) és una sanció prevista pel tipus, però aquesta resulta molt més costosa per la Administració –per tasques de vigilància del compliment de la mesura, normalment per la Policia local–, sense que l'erari públic obtingui el benefici característic de les multes, encara que sigui en el moment trascendental de substituir la multa per la privació de llibertat (article 53.1 CP) que sovint conforma el moment de pagament *in extremis* (la privació de llibertat, òbviament, resulta més cara que la localització).

b. Els drets ciutadans

La Carta de Drets del Ciutadà davant de la Justícia, sota els articles 24, 117, 118 i 120 de la Constitució espanyola, els seus concordants processals i els antecedents declaratius internacionals que es consideren indiscutits²¹², conforma un plantejant del servei públic de la justícia sota els criteris de qualitat i atenció a l'usuari ja presents a altres serveis de la mateixa naturalesa jurídica (per exemple la Hisenda, la Sanitat o l'Educació públiques).

Arran de la immediació es subratlla la presència del jutge per imperatiu legal, no la del secretari judicial per motiu diferent – no el sentit processal de la immediació sinó el també processal de la fe pública. Certament, el que d'altres lleis incloguin determinats drets i prerrogatives no justifica que les mateixes no hi siguin a la Carta, perquè ha d'intentar-se que aquesta arribi directament al ciutadà –cosa que no fan les generalitats de lleis nacionals i Convenis de caire internacional–, de manera que per mitjà de la Carta es pot saber que el jutge ha d'estar present, sense que el pugui substituir un funcionari distint. Igualment, pot saber que té dret a reclamar responsabilitat per error judicial, per funcionament anormal de la Administració de justícia –altre cosa que la informació concreta sobre com fer-ho ha de reconduir-se a l'assessorament professional adient–, ser informat de les possibilitats d'obtenir la reparació del perjudici sofert, d'un intèrpret –del que fa o escolta– o traductor –del escrit que pot rebre–, dret a denunciar advocats i procuradors per raons deontològiques davant els seus respectius col·legis professionals. Si és menor d'edat el dret a ser escoltat en procediment on sigui directament implicat. Però si el contingut de la Carta no es fa

²¹² Bàsicament els articles 8 i 10 de la Declaració Universal de 1948 i l'article 6 del Conveni Europeu de 1950. Però potser perquè hi ha una obligació d'informació específica –per exemple al detingut– no es repeteixen a l'esmentada Carta. S'inclouent, però, d'altres que també es troben a normes internacionals, orgàniques i processals, com ara la immediació.

arribar, plenament, al seu destinatari, tot i equilibrant que la seva extensió no sigui handicap per l'enteniment planer –perquè no només el llenguatge, sinó la forma i volum dels escrits també fomenten la seva inutilitat en determinades situacions–, perdrà la major part de la seva vàlua. I, a més, no crec que sigui suficient que la mateixa arribi formalment al seu destinatari natural, sinó que aquest ha de tenir formació específica en els seus drets –i en la seva civilitat per utilitzar-los raonablement i sense abús–, el que no descarta una formació des de la primera educació. Complementàriament importa –més enllà de les obligacions d'informació específica (que en bona part justifica la no inclusió de determinats drets a la Carta) derivades de la pròpia llei–, la informació verbal o per escrit i específica de les Administracions, sobre drets concrets ja especificats a la Carta, en aquelles situacions on és precisament viable el seu exercici.

Clar que no poden descartar-se extrapolacions de tècniques i sistemes gerencials del sector privat a l'àmbit públic –traslladar l'empresari a l'Administració pública–; ans el contrari, es troba a l'abast una ingent quantitat de desenvolupament i experiència, per molt que requereix les degudes adaptacions i el inevitable complement del plantejament polític. Doncs, malgrat les “polítiques privades” es subjecten a certs límits jurídics –particularment els laborals–, no atenen el sentit del servei i la política pública. Arran el Pacte d'Estat per a la Reforma de la Justícia, el 16 d'abril de 2002, el ple del Congrés de Diputats espanyol va aprovar per unanimitat de tots el Grups parlamentaris aprovà la referida Carta i proclamà la exigibilitat dels drets reconeguts amb la mateixa a favor dels ciutadans, subratllant la vinculació a jutges i magistrats, fiscals, secretaris judicials, advocats i procuradors i d'altres institucions i persones cooperants amb l'Administració de Justícia.

La *Carta* mostra una perspectiva ciutadana de la justícia per part del poder legislatiu, però el seu abans és merament programàtic, sense inclusió de garanties del seu compliment ni sancions enllaçades, un plantejament, en definitiva, *soft law*.

c. En particular, el dret d'informació

Sense configurar una llista tancada, la Carta enumera tot un seguit de drets ciutadans que convé comentar mínimament amb relació a la eventual actuació concreta i pràctica que podrien exposar. Destaca el dret a conèixer el contingut i estat dels processos respecte dels quals tingui un interès legítim. Fonamental aquí desenvolupar el darrer concepte jurídic indeterminat, però recordant per començar que no pot tractar-se d'un subjecte amb interès que ja constitueixi una part processal o pugi ser-ho. Les normes del procediment civil, penal, laboral o administratiu ja regulen aquestes dues hipòtesis: 1) la part processal actuarà per mitjà del seu representant processal o, en certs casos, per sí mateixa i com a tal; 2) qui pugui ser part processal però encara no ha comparegut al procediment en curs com a tal, haurà de ser-ho per participar-hi. La resta de supòsits afronten la concepció de l'interès legítim; sense negar que, per definició i *a priori*, sempre ho té qui és part en un litigi o pot ser-ho, malgrat que aleshores ha de respectar normes especials. És clar que l'eventualitat de ser part processal no ha d'imposar, en tot cas, la compareixença com a part per conèixer el contingut i estat d'un procés, però igualment s'adverteix aquí una determinada subjecció a certes normes del procediment.

Per altre banda, la relació amb la protecció de dades d'alguns protagonistes és límit directe per interès legítim d'altres. Cal recordar que dintre d'un mateix procés judicial, i entre les diverses parts litigants, també pot haver-hi restriccions en ordre a evitar una intromissió

il·legítima a l'àmbit reservat o genèricament protegit per la llei d'una d'elles. Per exemple, la petició d'una prova pericial a practicar sobre la comptabilitat de la empresa litigant contrària, o sobre la seva maquinària, pot ser totalment o parcialment aliena a l'objecte del debat controvertit, i d'aquesta manera una possible intromissió il·legítima que el jutge a impedir.

Amb una vinculació similar respecte de la protecció de dades en general i la informació exclusiva en particular, el ciutadà té dret accés a documents, llibres, arxius i registres judicials que no siguin reservats, subratllant que la reserva prové d'una decisió jurisdiccional particularíssima –no només pel secret del sumari– i s'exigeix distingir entre documents i arxius d'assumptes judicials no tancats –l'arxiu esmentat seria provisional– i els que si ho estan, per una part, i les comandes d'informacions genèriques respecte de registres i arxius –per exemple quan casos hi ha on determinada empresa o persona hagi estat demandant o demandada. En tot cas, pel primer grup de supòsits cal significar que l'arxiu definitiu no suposa el desglossament d'ofici de documents originals, custòdia dels quals obté una major importància que quan es tracta de documents aportats per còpia o –en un futur– digitalitzats.

Davant d'aquesta mena de drets ciutadans, es diu que els funcionaris no perceben la informació al ciutadà com una de les seves tasques fonamentals, sinó que la senten com una rèmora per al seu treball, com una pèrdua de temps, en cop de veure-la com una part essencial de la seva tasca²¹³. Però pretendre que el seu treball sigui l'atenció al públic, i alhora tot el seguit de feines adients pel suport a la

²¹³ Luis Rodríguez Vega, “Taula rodona <La millora <La millora de la justícia en el marc general dels nous desenvolupaments en relació amb la qualitat dels serveis públics>”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 186.

funció jurisdiccional, fora justificar la irracionalitat més absoluta. No es tracta que el dret a la informació, i la prestació d'aquest servei públic en sentit estricte, sigui important o no, es tracta que la distribució de funcions resulti imprescindible per evidents raons d'eficàcia, també de la pròpia funció d'informar.

Malgrat tot, és imprescindible recordar que partint d'una intrínseca relació entre l'eficàcia i la qualitat del servei públic o privat, aquesta qualitat depèn significadorament del personal que es relaciona amb l'usuari, sigui físicament, per telèfon o per altres mitjans^{214, 215}. Però aprofundint, normativament, en aquesta matèria, val a dir que fora de les referències explícites al secretari judicial i en alguns casos (més aviat programàtics) al jutge—, només els antics agents judicials podíem vincular-se a aquesta funció d'informar, cosa que actualment no existeix a la norma. Els antics oficials i auxiliars —ara gestors i tramitadors— tampoc tenen encomanada la funció d'atendre al públic —com tampoc la tenien en el passat—, i que òbviament no és funció anàloga a qualsevol altre sí expressament encomanda per la llei o el reglament d'aplicació. Tanmateix, el secretari judicial no té cap competència orgànica per establir-la fora de la normativa vigent reguladora —no ho fa l'article 234 LOPJ quan esmenta explícitament al fedatari però només genèricament als funcionaris (competents)—; en definitiva, que al·ludir a la manca d'expressa atribució normativa a l'auxili judicial (abans agent judicial) d'atenció al públic fora un argument que s'hauria d'imposar igualment

²¹⁴ Ángel Martín Acebes, “Calidad total y eficacia directiva en la Administración y en la Empresa”, *Calidad Total en los servicios públicos y en la Empresa*, Ministeri per les Administracions Públiques i Fundació Formació i Tecnologia, Madrid, 1992, pàgines 89 i següent.

²¹⁵ Sobre la qualitat i la seva gestió veure Cecilia Federico, Humberto Quiroga et altri; *Gestión de Calidad y Justicia*, Argentina, 2004; Daniel A. Feldman, *Coaching*, Centro de Estudios Ramón Areces, Madrid, 2001; Daniel Goleman, *La práctica de la inteligencia emocional*, Kariòs, Barcelona, 2000²; Daniel Goleman et altri; *El líder resonante crea más*, Plaza & Janés, Barcelona, 2002 (també ed. Debolsillo, Barcelona, 2008); Rosa Gómez Álvarez, *Calidad en la gestión de la Oficina Judicial*, Bosch, Barcelona, 2004; Heberto Mahon, *Excelencia: una forma de vida*, Javier Vergara ed., Buenos Aires, 1991; John Whitmore, *Coaching: el método para mejorar el rendimiento de las personas*, Paidós, 2003; Vicente Pérez Menayo, *La gestión de Calidad Total y su aplicación a la Administración Pública*, Madrid, 1996, i *La Calidad social, un nuevo paradigma en la Unión Europea*, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Madrid, 2005.

pels altres funcionaris, excepció feta del secretari judicial –perquè aquest sí la té atribuïda expressament–, i fins i tot també pel jutge –segons la Carta de Drets dels Ciutadans–; la determinació de competències per eliminació esdevé clarament absurda²¹⁶. Els antecedents normatius, com he avançat, implicaven tot un seguit de funcions que connectaven l'agent judicial amb el justiciable, i per analogia amb ells era lògic l'atribució d'atenció al públic. En qualsevol cas, no es pot oblidar que eren els agents judicials i són ara els auxiliis judicials els funcionaris que habitualment tracten amb el públic en virtut de les seves funcions explícitament assignades (a les vistes, a les comunicacions i requeriments personals, com a agents de l'autoritat, etcètera). Tanmateix, recordant que l'atenció al públic no es pot convertir en una tasca d'assessorament sinó de mera orientació, es pot afirmar que l'auxili judicial té la capacitat tècnica necessària –o al menys l'hauria de tenir a vista del contingut dels temaris d'oposició– per completar aquest tipus d'orientació, coneixedors directes de la intervenció dels justiciables als judicis i precisament de les citacions que els hi han portat, efectuades pel cos d'auxilis judicials.

De fet, els ciutadans que acudeixen als jutjats demanant informació poden dividir-se en tres tipus fonamentals, aquells que demanen sobre l'estat d'un procediment on són interessats –la qual cosa procedeix, com a regla i si són legitimats, a través del seu representant processal–; aquells que pregunten sobre serveis i adreces –informació bàsica que podrien oferir telefonistes sense cap experiència jurídica, funcionaris o contractats laborals–; i aquells que volen informar-se sobre resolucions –aclaració de les quals és competència exclusiva del personal jurisdiccional– o sobre citacions rebudes o tràmits en curs, que com s'ha

²¹⁶ Nogensmenys es la interpretació seguida per la secretaria de govern del TSJ català, Maria Antònia Amigó de Palau, per exemple a l'informe de la Secretària de Govern en relació amb els SCPGs, segons proposta d'implantació del Departament de Justícia de la Generalitat catalana (Annex a la Proposta d'acord del 15 d'abril de 2008, de la Sala de Govern del TSJ català).

dit solen haver estat efectuades pels auxilis judicials o són aquests coneixedors dels mateixos, respectivament.

El dret ciutadà contingut a la Carta sobre rebre informació general i actualitzada sobre el funcionament dels òrgans judicials i sobre les característiques i requisits genèrics dels diferents procediments judicials, imposa diferenciar aquest últim contingut informatiu del general sobre l'activitat judicial. El primer és més propi de serveis d'orientació jurídica, no obstant ubicats dins de l'organització general de l'administració de l'Administració de justícia, i també convindria separar la informació general sobre el Poder judicial de l'atenció personalitzada promoguda als propis jutjats i tribunals, vinculada a interès de les parts processals. En tot cas, l'organització de les estructures administratives només ha assumit aquestes funcions formalment, per mitjà de la Llei 30/1992²¹⁷, hi encara no s'han posat a la pràctica des d'aleshores, al marge de determinades excepcions, en qualsevol cas parcials²¹⁸.

La informació al ciutadà continua vinculada a dades sobre el lloc i els condicionaments rectors de la tramitació dels procediments, malgrat que des del 1958 existeixen les Secretaries Generals Tècniques als departaments ministerials, dedicades a preparar documentació informativa cap a l'exterior. Això es podria haver projectat en unitats d'informació i assessorament, essent gratuït el procediment i entenent innecessària la intermediació professional a l'hora d'obtenir la informació²¹⁹.

²¹⁷ Estableix l'article 35.g LRJAPPA que el ciutadà, en les seves relacions amb les Administracions públiques, té dret "a obtenir informació i orientació sobre els requisits jurídics o tècnics que les disposicions vigents imposin als projectes, actuacions o sol·licituts que es proposant realitzar".

²¹⁸ Exemple comú l'assessorament en el moment de liquidació de determinats impostos generals per part de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

²¹⁹ Ángel Sánchez Blanco, "La Carta...", cit., pàgina 228.

No és excusa que altres Administracions no ho facin havent-ho de fer, sinó que hem de valorar si cal fer-ho d'igual manera, i qui ha de fer-ho en realitat. A les Oficines Judicials s'estableixen les oficines d'atenció al ciutadà, però amb dos aspectes peculiars. El primer la intervenció lletrada i causídica segons les lleis processals, el segon la implicació que, a la pràctica, la dita OAC suposa per la resta de l'Oficina judicial, siguin els Serveis comuns, siguin les UPSDs, i fins i tot la intervenció personalitzada de jutges i secretaris judicials.

En un gran número de casos la "informació" sol·licitada, sobre tot pel professional –i encara que el funcionari encarregat no tingués cap altre tasca a fer–, mostra una autèntica pèrdua de temps. Amb un sistema de consulta per escrit viscut durant molt poc temps i només parcialment aplicat al partit judicial de Vilafranca del Penedès es va obtenir una millora substancial en la gestió d'aquestes necessitats. Si bé va ser contínuament discutit des de dins i des de fora, va demostrar una radical davallada de les consultes. Operant amb les dades de consulta del Jutjat núm. 1 d'aquest partit es pot dir que un 34 per cent dels expedients sol·licitats de consulta no estaven a disposició –per trobar-se remesos a tribunals superiors i fiscalia o estar arxivats fora del jutjat–, resultat que podia consultar-se personalment però també per telèfon i evitar viatges. Sigui dit que, la presència constant dels professionals més actius en aquesta matèria, els procuradors, suprimia la segona opció. Tanmateix, malgrat feta la sol·licitud, un 13,5 per cent no eren finalment consultats, mentre que la resta permetien la realització immediata de còpies.

També és un dret del ciutadà conèixer per escrit el motius pels quals se l'hi ha denegat accés a una concreta informació de caràcter processal. Resulta precís, en aquest cas, que l'interessat sol·liciti expressament tal motivació escrita, potser vinculada a alguns

inconvenients esmentats als paràgrafs anteriors. En tot cas, no es pot esquivar una resposta model, indicant la impossibilitat d'atendre la petició per dificultats d'organització generades pel mateix Estat a l'organització judicial, es a dir, per carència de l'adequada plantilla judicial²²⁰.

En quan a la informació administrativa i, especialment, aquella que pot provenir per la policia, cal tenir present les tasques a realitzar per aquesta. Com a força de seguretat ha de gaudir d'un alt grau de protecció en quan a la divulgació de les informacions que afectin a la seva activitat, i al marge de la legislació sobre secrets oficials²²¹. Dit això, la normativa de referència comença a l'article 105.b CE²²², que estableix el dret d'accés a arxius i registres administratius, on s'han d'entendre, inevitablement, els de naturalesa policial. La regulació legal general va arribar amb la Llei 30/1992, de 26 de novembre, que s'estén als arxius i registres policials sense altres peculiaritats que les pròpies d'aquesta regulació normativa d'accés pel ciutadà en seu administrativa²²³.

L'article 2.1 LRJAPPAC descriu l'àmbit subjectiu d'aplicació entenent per Administracions públiques la General de l'Estat, les de cada CCAA i les entitats que integren l'Administració Local. I segons l'article 37.1 de la mateixa norma, els documents compresos a l'àmbit de l'aplicació del dret d'accés són els registres i els documents que, formant part d'un expedient, que hi sigui als arxius administratius qualsevol que fos la seva forma d'expressió, gràfica, sonora o en imatge i sense importar el tipus de suport on figurin, sempre que es tracti d'expedients

²²⁰ L'incompliment mostra greus problemes institucionals que no són nous, ja que l'enunciat de la Carta en aquest punt, relacionats amb les lletres a) i h) de l'article 35 LRJAPiPAC; Ángel Sánchez Blanco, "La Carta...", cit., pàgines 230 i següent.

²²¹ Cfr. STEDH 9-II-1995 (nº. 16616/1990) Vereniging Weekblad Bluf! vs. Països Baixos.

²²² V., en general, Juan Francisco Mestre Delgado, *El derecho de acceso a archivos y registros administrativos: análisis del art. 105.b de la Constitución*, Civitas, Madrid, 1998².

²²³ Javier Barcelona Llop, "El secreto policial. Acceso a archivos y registros de la policía. Los ficheros automatizados de las fuerzas y cuerpos de seguridad", en *Acceso judicial a la obtención de datos*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial. Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 1997, pàgina 203.

terminats a data de la sol·licitud. L'article 37.8 LRJAPPAC indica que es podrà tenir accés directe al document i/o obtenció de còpies i certificacions.

En particular, l'article 37.5.b LRJAPPAC exclou d'aquest accés els expedients tramitats per a la investigació de delictes quan pogués posar-se en perill la protecció de drets i llibertats de tercers o les necessitats de les investigacions en curs. Exclusions expresses són, igualment, les relatives a documents que afectin la seguretat i defensa de l'Estat, l'esbrinament de delictes i la intimitat de les persones, entre d'altres límits.

Tanmateix, una persona que cregui fonamentadament que la policia disposa en els seus fitxers de dades que refereixen a la seva intimitat, té garantit el dret d'accés; a més l'article 37.2 de l'esmentada llei garanteix que pugui exigir que els mateixos siguin rectificats o completats. El dret d'accés i de cancel·lació d'enregistraments s'incorpora a la llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, de videovigilància (article 9.2). L'accés de tercers als documents que es troben a arxius i registres policials només és possible per interès legítim i directe (article 37.3 LRJAPPAC)²²⁴.

El procediment, davant de manca d'especificació ha de remetre al comú, segons el qual el ciutadà haurà de formular una petició i l'Administració resoldre-la expressament, amb motivació si es denega (article 54 LRJAPPAC); l'acte presumpte sobrevé després de tres mesos (article 42.2 LRJAPPAC) i necessita certificació per regla d'eficàcia. Davant de la denegació és necessari esgotar la via administrativa, si n'hi ha, per després acudir a la jurisdicció contenciós-administrativa.

²²⁴ Cfr., en general, Severiano Fernández Ramos, *El derecho de acceso a los documentos administrativos*, Marcial Pons, Madrid, 1997.

Dret general de convivència entre administrat i Administració és ser atès de manera respectuosa i adaptada a les circumstàncies sociològiques, socials i culturals del primer, essent aquesta adaptació qüestió no gaire simple i recordant que també s'ha d'exigir respecte per part de l'administrat, mancança del qual no justifica un tracte irrespectuós per part del funcionari corresponent, però sí permet l'absència de cap tracte –el funcionari no treballa per rebre crits ni insults de ningú, i el seu càrrec o tasca laboral en absolut inclou assolir una posició estoicament silenciosa davant el desfogament de determinat tipus de públic. La mala educació fa prendre qualsevol legitimitat a la queixa ciutadana i ha de permetre que, si l'usuari és advertit i manté la seva incorrecció, el funcionari acomiadi al ciutadà, deixi per uns moments l'atenció prestada –fins que marxi voluntàriament qui no es sap comportar– o cridi l'assistència del cos de seguretat per fer marxar individus impenitents que per altre part no només poden arribar a ser irrespectuosos sinó que acaparen el temps d'atenció al públic –de vegades amb visites molt reiterades– en perjudici de la resta d'usuaris. El tracte amb atenció i respecte s'adverteix, particularment, a l'article 497.i LOPJ.

Per últim, convé parlar sobre la informació legislativa. Conèixer per sistema electrònic de fàcil accés el contingut actualitzat de les lleis espanyoles i europees, convoca un deure institucional que la UE compleix, no en canvi el Ministeri de justícia i en el seu cas el CGPJ, en el marc de l'efectiva publicitat de les normes vigents en un Estat Social i Democràtic de Dret, actualment a despesa dels professionals que paguen empreses privades recollidores de normativa i jurisprudència.

d. La puntualitat del servei i la puntualitat de l'activitat judicial

El dret a exigir que les compareixences a les actuacions judicials es celebrin amb la màxima puntualitat planteja, en principi, una confusió de postulat. En primer lloc, el dret a la puntualitat infereix el dret a queixar-se de la manca de puntualitat, però quan aquesta, inevitablement, ja ha tingut lloc. De manera que, aleshores, difícilment és podrà “exigir” la puntualitat ja perduda; només, potser, en casos on la demora no continuï si encara està present. I, en segon lloc, obra una inversió en molts casos constitutiva de perjudicis materials –però no injustificats– cap al justiciable. En efecte, la puntualitat comporta, molt sovint, que uns minuts de retard per part de l'usuari impedeixen la seva intervenció a l'acte judicial, en ocasions tan important com un judici oral. L'anomenada espera “de cortesia” no deixa d'afectar a la resta dels interessats que han acudit puntualment a la cita, afectant igualment la resta d'assenyalaments previstos a continuació. I aquest tipus d'espera es propicia, també moltes vegades, pel retard del professional contractat per l'usuari sí present a l'hora, de manera que complir amb la puntualitat estricta, que configura un dret del ciutadà, suposaria el directe i radical perjudici d'aquest mateix ciutadà per aplicació de les normes processals relatives a l'absència de l'esmentat professional, sempre i quan la seva intervenció resulti preceptiva per celebrar l'acta judicial en qüestió.

Certament que resulta inadmissible assenyalar vistes i compareixences a la mateixa hora perquè el jutjat no hagi d'esperar cas que algunes es suspenguin o triguin menys del previst, o començament tard perquè els responsables judicials arribin tard. Altre cosa que l'establiment de l'agenda de la jornada diària –sobre tot per, després, dictar sentència– compti amb la previsió habitual de que, efectivament, pot haver-hi suspensions, o conformitats penals, o qualsevol altre tipus d'incidències que, a més, milloraran el compliment dels horaris.

Crida l'atenció, en qualsevol cas, les reiterades queixes de procuradors i advocats sobre els endarreriments judicials, vinculats al primer judici o acte processal assenyalat²²⁵. Però es que sovint són precisament aquests professionals qui moltes vegades fan esperar a la resta d'usuaris i al personal del jutjat. Malgrat la certesa del relaxament que bon número de jutges i secretaris judicials tenen per començar a l'hora, o mantenir una constant puntualitat, a la meua experiència professional han estat els advocats i els professionals els que, molt majoritàriament, demoren l'inici de les vistes, començant per la primera i afectant, inevitablement, la resta de programades.

També la comunicació de les suspensions dels actes judicials amb l'antelació suficient suposa un dret de qualsevol ciutadà, fonamentalment per evitar inútils desplaçaments. Ara bé, no resulta estrany que les suspensions provinguin dels mateixos professionals contractats pel ciutadà, que les insten el dia d'abans o el mateix dia de l'assenyalament, impedit que el propi òrgan judicial pugui advertir en cap sentit –menys encara amb cap antelació–, donat que quan l'interessat es troba representat per procurador la comunicació a aquest no és directa sinó per mitjà d'un servei comú en absolut immediat. D'aquesta manera, es deriva cap als professionals que sol·liciten suspensions a l'últim moment, primer, conèixer la decisió del jutge al respecte, i segon, comunicar-la directament als seus clients, sent els únics responsables de que aquests acudeixin al jutjat inútilment. I és possible que el jutge no es pugui dedicar a la sol·licitud imminent –sinó es pretén que aturi totalment la seva tasca diària per aquest tipus d'incidències– i sigui a la mateixa vista oral assenyalada on es resolgui la sol·licitud de suspensió, moment en que la seva denegació pot resultar especialment perjudicial si la

²²⁵ V., per exemple, “Macroestudio Abogacía sobre el estado de la Justicia. Los letrados en ejercicio responden”, *Economist & Jurist*, octubre 2008, pàgina 29.

compareixença del professional no té lloc per suposar que la suspensió es concediria o si amb aquesta idea es va advertir directament al client que no vingués i la seva presència esdevé fonamental a l'acta judicial no suspena. Per últim, en casos on la manca antelació resideix, precisament, a la petició de suspensió, també se'n deriva responsabilitat del sol·licitant cap a la resta de parts litigioses, tinguin o no representació tècnica o processal. Hauria d'assabentar-se si el jutge ha resolt a favor de la suspensió i comunicar-lo, en el primer cas, al col·lega advocat o procurador perquè aquest adverteixi al seu client; en el segon cas, fer-ho directament a la part contrària efectivament citada.

Efectuar assenyalaments el menys feixucs possibles per l'interessat motiva dos reflexions immediates. No s'ha de confondre l'interès de no gravositat pel justiciable amb l'interès del professional qui defensa els seus drets i és necessari aclarir què vol dir gravositat. En el primer cas s'ha de reconèixer que hi ha dies formalment hàbils, judicialment parlant, però que es viuen com festes laborals –on el personal no jurisdiccional els aprofita com a tals–, principalment ponts i determinades dies abans de festius importants (Setmana Santa, Nadal). La tasca jurisdiccional pot desenvolupar-se aquests dies, igualment, sense necessitat d'assenyalar judicis, al marge que també el personal jurisdiccional pot fer servir el permís per aprofitat concretes dates.

Si bé resulta més problemàtic fer-ho, donat que mentre el funcionari no jurisdiccional pot triar dies lliures individualment, per aquest motiu, el jutge ha de fer-ho en permisos de tres dies consecutius, esgotant-los si només fa servir un. Cal recordar, tanmateix, que certes corrupteles –no anar la jutjat sense permís governatiu– constitueixen falta disciplinària lleu (article 419.4 LOPJ), convertible en greu o molt greu (articles 417.16 i 417.18 LOPJ); greu (article 418.9 LOPJ), convertible en molt greu (article

417.16); o molt greu (art. 417.10 LOPJ). Hi ha jutges i magistrats que no acudeixen al jutjat cap divendres, o cap dilluns, o només van al tribunal si hi ha vistes, sigui perquè viuen en població, província i de vegades en comunitat autònoma distinta de la que es troba el seu lloc de treball, sigui perquè el tipus de tribunal – normalment les Audiències Provincials i els Tribunals Superiors de Justícia– fa més senzill i còmode quedar-s’hi a casa (per treballar)²²⁶.

Deixant de banda que els assenyalaments observen un continu, progressiu per classes de procediment –i el menyspreu de determinats dies hàbils de la setmana, habitualment utilitzats per assenyalar, no té cap justificació normativa–, també és cert que, precisament per tractar-se de dates on no hi ha assenyalaments a la pràctica, resulta possible incloure causes preferents, per ser pròpies de matèries més urgents per naturalesa –tutela sumària, mesures cautelars, família²²⁷. Des del punt

²²⁶ També resulta curiós que no és cap falta disciplinària, relacionada amb la inassistència, deixar d’anar al jutjat un dia (l’article 419.4 LOPJ implica un mínim de dos). I no seria possible parlar d’incompliment injustificat i reiterat de l’horari d’audiència pública (article 418.10 LOPJ) –per exemple si reiteradament s’incompleix anar tots els divendres durant varios mesos– tenint en compte que cada dia hàbil manté una franja d’audiència pública –que sense actes orals assenyalats sembla configurar-se com de presència judicial mínima–, perquè l’esmentat article 418.10 LOPJ inclou una interjecció “i” que imposaria haver comés, també, inassistència injustificada a actes processals assenyalats (si no fos falta molt greu); sense oblidar la paradoxa que suposaria separar la primera i la segona part de l’article 418.10 LOPJ, fent-les autònomes, donat que faltar injustificadament al jutjat durant un dia –incomplint en aquest dia l’horari d’audiència mínim– suposaria una falta greu, mentre que faltar dos o tres ho seria lleu (article 419.4 LOPJ). Per María Ángeles García García, fiscal del Tribunal Suprem i vocal del CGPJ, és possible aïllar la primera part de l’article 418.10 LOPJ i castigar, d’aquesta manera, la manca de puntualitat (*sic* “La Justicia...”, cit., pàg. 27), si bé el càstig disciplinari no ho seria, només, per injustificat i reiterat incompliment de l’horari d’audiència pública, perquè la impuntualitat ha d’estar associada amb un acte que tingui una hora d’inici, és a dir, una actuació processal assenyalada, que és la segona part del precepte. I si durant el temps d’audiència, sense que hi hagi cap assenyalament, vingués un professional o ciutadà al jutjat demanant parlar amb el jutge o el secretari judicial, com és un dret (establert al Reglament 1/2005) sense cap deure sancionable prèvia tipificació, fora molt discutible l’actuació disciplinària, en els termes exposats. I, a més, sigui dit que el dret de ser rebut pel jutge o pel secretari judicial en persona, ni és un dret de realització immediata –depèn de la agenda del jutge o del secretari, no només de que aquests no hagin d’anar a cap assenyalament de vista o judici– ni de realització assegurada –perquè es pot denegar motivadament (per exemple si ve una part i no està present l’altre, almenys el jutge rebria al primer amb un eventual desequilibri del segon i de la igualtat de parts que ha de respectar.

²²⁷ No sempre tots els plets són preferents, processalment parlant, per justificar urgència d’assenyalament. Poden advertir-se problemes respecte a la viabilitat de determinades proves –fins i tot per només practicar-les anticipades– com ara la malaltia d’una part o testimoni, la exploració judicial d’una persona, el reconeixement judicial d’una cosa, etcétera. I pot passar, també, que una causa sota règim ordinari, hagi tingut múltiples suspensions –potser per continues duplicitats d’assenyalaments per part d’algun professional actuant, molt ocupat laboralment–, dificultats de citació al rebel que hagin postergat durant

de vista del justiciable –i especialment en aquest tipus de processos–, qui potser no tornarà mai més als tribunals, és de considerar el seu interès en resoldre quan abans millor el contenciós que el preocupa, sense que la comoditat del professional actuant hagi de ser un impediment per això –com de vegades passa–; tanmateix, sigui el client o sigui el professional, poden instar la suspensió d'un assenyalament d'aquest tipus si presenten una causa justificadora de la seva inassistència²²⁸ –per exemple un viatge prèviament programat–. Ara bé, hi ha ocasions on sense cap causa concreta justificadora, es pretén evitar vistes i compareixences determinats dies malgrat el tipus de procediment i el contingut de les peticions contencioses. Hi ha exemples on el litigi es planteja com extraordinàriament urgent i el seu retard clarament perjudicial, provocant d'aquesta manera la posposició de la vista o judici a la cua dels dies hàbils “normals” lliures a l'agenda judicial.

Més endavant²²⁹ es veurà que la citació a judici i altres actes judicials, pel matí majoritàriament, obliguen al justiciable treballador en actiu a demanar festa o permís laboral, o simplement perdre ingressos quan sigui empresari o autònom²³⁰. Però hem de diferenciar les possibilitats de que l'usuari de la justícia disposi d'un ampli ventall d'horaris –potser incloent-hi tardes i caps de setmana– amb la concreció d'un horari d'assenyalaments que, de poder triar-lo el propi interessat, faria necessària l'avinentesa de la resta dels implicats al litigi, la disponibilitat front d'altres assenyalaments i, òbviament, la deriva a la

anys el judici, situacions totes que, de vegades, poden motivar un assenyalament d'un judici que s'anticipi a d'altres judicis del mateix nivel. Igualment, quan s'obren forats a l'agenda, per suspensions o acords dels ja assenyalats, no té lògica perdre la oportunitat de cobrir aquells forats amb assenyalaments que teòricament haurien de ser posteriors a d'altres, ja assenyalats en data posterior però previs des del punt de vista temporal dels procediments en curs.

²²⁸ El que no és de rebut que un despatx d'advocats on treballen un grapat de professionals actuants a tribunals però el signant dels escrits sigui sempre el director del bufet, faci servir les citacions rebudes per tota la Comunitat o la nació –on sempre figurarà l'esmentat signant– per demanar habitualment la suspensió de les causes... sense que a cap d'elles hagi acudit mai l'abans dit!

²²⁹ *Infra* Capítol Cinquè, apartat 3r.

²³⁰ Hi ha usuaris no treballadors, no obstant, que prefereixen l'habitual horari laboral de matí, per exemple per tenir els fills al col·legi i temps relativament disponible sense cap altra càrrega immediata en aquell temps.

gestió del propi tribunal. Potser la gravositat té ha veure amb llargs horaris de judici –un matí sencer– o la divisió en diverses sessions –en diversos dies– quan la acumulació en un sol matí fora possible –per molt que aspra i fatigosa pels professionals, secretari i jutge actuants–.

e. El dret de queixa

La presentació de queixes i suggeriments han vingut mostrant, i encara ho fa, un clar exemple de descoordinació i ineficàcia institucionals, un dels errors característics davant la complexitat d'una situació amb molts implicats o intervinents que obtenen competència per determinades actuacions. A la Comunitat Autònoma de Catalunya el ciutadà pot presentar queixes o reclamacions al Consell General del Poder Judicial, al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, als Deganats –directament o per mitjà de la Oficina d'Atenció al Ciutadà–, a la Fiscalia General de l'Estat, al Defensor del Poble i el Síndic de Greuges.

Convé recordar que aquest últim és un mitjà de control extern contra la mala administració de justícia sense caràcter vinculant. Es tracta de l'anomenada magistratura de persuasió, per l'*auctoritas* que pugui tenir, amb l'atractiu de la seva rapidesa, gratuïtat i innecessarietat de cap postulació.

Naturalment, la resposta obtinguda pot variar segons qui la rebi, al marge que uns pels altres puguin reconduir les rebudes a altres destinataris. Obvi que la despesa generada amb aquesta multiplicitat resulta tan ineficaç com dilatori el reenviament i resolucions diferides. Fins i tot, la centralització de queixes i suggeriments en un sols ens –i amb independència de la possible saturació d'aquest si no gaudeix dels mitjans necessaris i igual disparitat si no obté criteris unitaris d'actuació– no evitaria la diversitat de finestretes on s'hagi de presentar el ciutadà,

situació que lògicament produeix confusió. Un primer pas –la Oficina d’Atenció al Ciutadà– només ha conciliat –i sigui dit amb un cert despilfarrament de mitjans– determinats institucions judicials –el CGPJ, el TSJ i els Deganats–, mantenint la separació del Defensor del Poble i del altres defensor autonòmics, i en sentit estricte, també, de la Fiscalia, per molt que adscrita al TSJ pugui reconduir a aquest les queixes i suggeriments no vinculats exclusivament a ella mateixa.

Per una altra banda, una vegada arriba la petició o reclamació al òrgan destinatari, no sembla que proporcioni actuació de subsanació suficient en la majoria de casos. Si més no, l’adopció de mesures resulten de decisions institucionals que no consideren altres mesures preses o que puguin prendre la resta de les institucions implicades – hagin o no rebut també, aquestes, la mateixa queixa o suggeriment–, el que torna a reiterar l’esforç de resolució i permet la obstaculització i incompatibilitat mútuament generada.

I, per últim, hem de recordar que l’atenció, resposta i solució particular en vers el queixant no és finalitat bàsica única del servei, que pretén la diagnosi de problemes tan puntuals com estructurals i, d’aquesta manera, el plantejament de solucions sectorials o globals que els puguin resoldre, amb independència de la derivació cap a la Inspecció de Tribunals i el règim disciplinari adient.

Els drets dels ciutadans abasten la col·locació en llocs visibles de formularis per les queixes, però també per a demandes succintes de judici verbal, peticions monitòries, denúncies penals, sol·licitud d’assistència jurídica gratuïta, etcètera.

f. El dret de comprensió

És molt important la redacció comprensible de totes les resolucions judicials²³¹, amb els corresponents advertiments²³²–, de igual manera que les notificacions judicials, actualitzant l'esment dels preceptes legals –moltes vegades utilitzats per inèrcia i equivocadament– i advertint correctament de les conseqüències de l'incompliment de la obligació o de la càrrega, segons és tracti. Particularment, la citació a judici de faltes amb la documentació legalment adient –perquè el denunciats conegui el contingut de la inculpació que l'ha portat davant del tribunal– i en el seu cas el dret de no assistir-hi o de fer-ho per escrit. Tema important quan no hi ha assistència tècnica o lletrada, el límit de la informació del jutjat, mai a confondre amb l'assessorament jurídic.

Això no vol dir que el jutges i professionals del Dret hagin de vulgaritzar conceptes i terminologia jurídica que de fet es desprèn de les lleis que es dicten en els centres de producció normativa, fonamentalment en el parlamentaris que gaudeixin de la representativitat social més clara. Tanmateix, si s'exigís aquest tipus de conversió lingüística, no sembla que altres professionals que tracten amb públic no entès estiguessin en millor condició i poguessin ells mantenir el seu llenguatge especialitzat, com per exemple metges, psicòlegs o d'altres experts que, per cert, també s'introdueixen a l'organització jurisdiccional per mitjà de l'actuació pericial.

²³¹ Sobre el llenguatge judicial veure *Lenguaje forense*, Estudios de Derecho Judicial número 32, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2002; Edmundo Rodríguez Achútegui, "El lenguaje de la sentencia y la exigencia de hechos probados en el orden jurisdiccional civil y contencioso administrativo", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006, pàgines 249 i següents. Sota una perspectiva més àmplia cfr. William P. Alston, *Filosofía del lenguaje*, Alianza ed., Madrid, 1985³.

²³² La instrucció de recursos que no s'incorpora (pel jutge) a la sentència o interlocutoria o provisió només és refereix en la diligència de compliment o d'ordenació de la comunicació, però sense realitat al moment de la dita comunicació.

En aquests casos, el jutge en primer terme –i els professionals lletrat a continuació–, han d'entendre els dictàmens pericials emesos. Són, en aquest cas, un destinatari tècnicament ignorant, per molt que la major experiència relativitzi la ignorància fins a cert punt. La finalitat del peritatge –destinat per exemple a l'anàlisi d'altres experts– no permet oblidar el llenguatge tècnic, sinó que afegeix la manera de fer comprensible el que es diu o escriu²³³.

g. La llengua de l'usuari

Triar la llengua oficial que li sembli oportuna és un dret ciutadà evident, però convé advertir que, de vegades, la tria se'n deriva cap a una decisió del professional i l'idioma que aquest, per desenvolupar la seva professió, vol fer servir. I davant d'això troben que, efectivament, el professional obté un tipus de procediment amb llengua castellana o catalana però al marge de la realitat idiomàtica del seu client. Aquest últim –sobre tot si la tria és el català– podrà rebre requeriments, citacions i resolucions definitives, especialment sentències, que no pugui entendre, ni tan sols llegir correctament. En ocasions, a les vistes orals, el professional que per escrit, i en nom del seu client, ha instat l'ús per part de l'Administració de l'idioma català, no fa l'interrogatori del seu client en català sinó en castellà, idioma a utilitzar igualment pel jutge alhora de fer-se entendre per aquell. És de suposar que el procurador o l'advocat actuants hi seran traductors constants de tota comunicació que rebi el seu client des del jutjat, i de qualsevol resolució que directament l'afecti, potser provocant el desplaçament del client al seu despatx professional amb aquesta exclusiva finalitat. Però això no té cap sentit i en realitat perjudica el dret a la tria de la llengua oficial per part del justiciable, resultant indispensable el bon seny de determinats professionals, molt

²³³ Ricardo Yáñez Velasco, *El peritaje...*, cit., pàgina 128.

reivindicatius amb aquesta matèria, i que superposen el seu criteri al respecte sobre el dret de qui, en definitiva, els paga el sou.

La traducció al català pot dilatar la comunicació a les parts d'una resolució judicial ja feta, en castellà, pel jutge o pel secretari –sense cap obligació legal de conèixer l'idioma català i menys encara de saber-ho escriure–, i fins i tot superar el límit temporal establert a la llei per la redacció de la mateixa –en l'idioma del procediment, que pot ser el català–, plantejant la responsabilitat per demora, que justificadament fora de l'Administració –els serveis administratius auxiliars– però mai del jutge, sempre i quan aquest hagi efectuar la seva tasca dintre del terme legal. Les peculiaritats del cas exonerarien, també, el servei de traducció, si aquest va actuar sense morositat objectiva. El que resulta palès és que un continu ús de la traducció –sobre tot quan l'idioma traduït és àmplia o majoritàriament utilitzat– pot afectar la tutela judicial efectiva com dret fonamental, dins de la necessària celeritat en l'exercici de la funció jurisdiccional. Resulta afectada, igualment, la pròpia credibilitat del Poder judicial, perquè malgrat la traducció evita la vulneració radical del dret a l'ús idiomàtic²³⁴, manca l'adequació a la co-oficialitat i de idònia garantia del dret d'ús esmentat²³⁵. Potser el pitjor de tot, envers la imatge de qui duu a terme directament la funció jurisdiccional, és que en cop de responsabilitzar-se realment el govern del Poder judicial, les mirades es dirigeixen cap al jutge individual –però també del secretari judicial o del fiscal que, per la seva incomprensió idiomàtica, és qui precisa traducció–, convertint la qüestió en un problema personal. En efecte, el desconeixement de l'idioma pel jutge, o per part d'un altre membre al servei de la justícia que sigui d'un Cos nacional on el seu ingrés no li reclami, personalitza el conflicte i orienta la pressió social –però també política– contra aquell. En aquest sentit s'ha considerat que el tancament

²³⁴ Veure SsTC 2/1994 i 181/1994 i ATC 166/2005.

²³⁵ Alberto López Basaguren, “Los derechos lingüísticos...”, cit.

en aquest àmbit d'actuació, on la responsabilitat casi exclusivament és del CGPJ, no només ha provocat una erosió res insignificant en la legitimitat social del Poder judicial, sinó que és, molt probablement –es diu–, la causa que ara, amb la reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, es plantegin de forma radical, rígida i desproporcionada²³⁶. Òbviament, també l'idioma fet servir oralment, a les vistes i a les compareixences, pot plantejar similars problemes.

La citació dels estrangers que després demanen un intèrpret, mostra amb claredat l'assistència extrajudicial que l'estranger citat ha hagut d'efectuar, qui sap de quina manera. Però això explica que, potser en altres casos, l'estranger no compareix al requeriment, la vista o el judici, perquè no ha entès la comunicació judicial rebuda; sense evitar –per la pretesa presumpció de coneixença del idioma²³⁷– la resolució judicial en rebel·lia o absència. D'altra banda, és comú que l'intèrpret jurat a vistes i judicis es limiti a traduir les preguntes fetes a qui no compren l'idioma, i les respostes per ell donades al jutge i resta dels intervinents. Naturalment, correspon al personal jurisdiccional, quan li pren el jurament o promesa corresponent, advertir que ha de traduir tot allò que qualsevol digui a la Sala. En qualsevol cas, es prescindeix de les traduccions de citacions, requeriments i resolucions judicials dictades després de compareixences, vistes o judicis celebrats amb algú que ha rep l'assistència d'un intèrpret, quan resulta evident que per totes elles també caldrien els seus serveis en funció de la barrera idiomàtica confirmada per immediació del jutge. Solucions possibles són la crida del subjecte al Jutjat, amb presència –a satisfer econòmicament– del respectiu intèrpret, el que no evita traduir la citació escrita o servir-se de

²³⁶ Miguel Ángel García Herrera i Alberto López Basaguren, “Constitución y poder judicial...”, cit., pàgina 204.

²³⁷ Que ho és respecte del castellà però només amb referència a nacionals espanyols, sense que el justiciable no espanyol perdi cap dret de tutela judicial efectiva –i intèrpret vinculat al seu dret de defensa–; al marge que, fins i tot en situacions d'il·legalitat de residència, fora difícil rebatre la seva condició d'administrat –i per extensió de “ciudadà”– i els drets que li acompanyarien, per exemple, en un procés d'extrangeria.

l'intendent al moment de citar verbalment –per exemple per telèfon. I naturalment perjudica al justiciable, que en cop de rebre a casa la resolució judicial dictada, ha d'acudir personalment a recollir-la a la seu de l'òrgan judicial. La traducció del escrits que surtin dels Jutjats sembla, doncs, la opció més ajustada al benefici del usuari, especialment quan aquest ha demanat un intèrpret i aquest dret no pot finalitzar després de la vista o judici oral.

La comprensió ha de partir de la pròpia resolució, i s'ha de tenir molta cura respecte de les explicacions que es puguin demanar verbalment, per part del usuari, que vagin més enllà d'allò que, de fet, ja ha de constar per escrit. Per exemple, el que ha estat citat a un judici civil, acudeix al jutjat per saber què li pot passar, que signifiquen certs conceptes que ha llegit a la citació i també a la demanda per còpia annexada. Si el justiciable pot actuar sense advocat i procurador no se li pot remetre a aquests, i s'ha de valorar acuradament sobre les possibilitats que en té respecte del dret a ser informat –no assessorat–; molt especialment si la consulta es fa telefònicament. Quan el justiciable ha d'actuar, inevitablement, amb advocat i procurador, convé la remissió a aquests professionals. S'ha d'entendre que el funcionari no pot avançar decisions del secretari judicial ni del jutge, que són els que decidiran realment i, de fet, tampoc podrien anticipar-les.

El dret a la tramitació àgil dels assumptes i a conèixer el motiu concret del retard. Sigui dit que, per això, s'ha d'establir –i fer conèixer– un temps promig que determini la velocitat o agilitat correcta, de manera que l'usuari sàpiga quan hi ha retard i quan no, per molt que, per ell, pot ser demora el que per l'Administració no ho és. En aquest sentit el barem de constatació ha de residir a la llei i reglaments pertinents, la qual cosa provoca, de vegades, incompatibilitats amb els mitjans a disposició si determinats actes processals no tenen termini. Per exemple, si un

ciudadà esdevé demandant d'un judici civil verbal, hauria de saber que hi ha un terme mínim i màxim per citar a judici, i que prèviament certs defectes processals han de subsanar-se (potser la manca de poders), per la qual cosa no hi ha un termini legalment establert (perquè s'actua sota el criteri del jutge a l'hora d'oferir la subsanació). Ara bé, de bon començament la demanda ha de ser repartida –i el temps de repartiment pot suposar dilacions significatives– i una vegada admesa –on hi ha la necessitat de provisió en termini de tres dies hàbils– i sense defectes de caire subsanable –o subsanats–, ens enfrontem a la comunicació a l'altra part o parts, el que pot diferir enormement la data de judici –al marge de les incidències pròpies del procediment (prova a realitzar per instància del demandat, per exemple)–, molt més enllà del temps legals. Especialment quan procedeix l'auxili judicial, teòricament sota la genèrica obligació de proveir en tres dies, el compliment d'això pel jutge depèn –com en tots els casos– d'una puntual dació de compte, si bé la obligació temporal judicial neix des de la dació de compte i no abans. I que no pot evitar que la realització d'allò que s'ha ordenat es dilati, pel propi jutjat –donat excés de feina, la descoordinació, les equivocacions o la il·legítima lentitud o ineficàcia d'un determinat funcionari– o per les dificultats reals de compliment –no es troba al subjecte que ha de ser citar– sigui per la mala fe processal d'aquest, sigui perquè no se'l troba a casa. Molt sovint això últim passa perquè l'intent de citació personal es fa en horaris característicament laborals i el subjecte està treballant, i igual dificultat pot tenir per recollir un rebut de recepció de Correus –respecte del qual pot, legítimament, exhaurir-se el temps reglamentari que a Correus hi serà la comunicació– o anar al jutjat –dins de l'horari d'apertura d'aquest.

No s'ha de exigir dels usuaris aportacions de documents que es trobin a les Administracions públiques. Ara bé, la pròpia llei processal, per una banda, ja ho preveu en alguns casos malgrat moltes vegades, per cert, no es compleix. Per exemple, la demanda de execució de títol

judicial no ha d'aportar el títol, sinó exclusivament la seva referència, de la mateixa manera que, si no ha hagut cap canvi de procurador, tampoc és necessari poder per a plets. Nogensmenys, si una part processal té la obligació de presentar documents junt a la seva demanda o contestació a la demanda, o portar-los a la vista de judici, i es tracta de documents que pot aconseguir per sí mateix, no resulta admissible que, a l'empara de la Carta, els refereixi i demani que sigui el Jutjat qui els obtingui, amb independència que la referència pot ser útil amb relació a la confrontació de documents aportats per còpia, o que la negativa de una determinada Administració a lliurar documents –la qual cosa incompliria la normativa aplicable de Dret administratiu– pugui requerir l'actuació del tribunal.

En una recent interpretació força flexible de l'article 56 LJCA, la jurisprudència constitucional permet no presentar documents fonamentals en un moment inicial del tràmit judicial contenciós-administratiu²³⁸.

I si hi ha drets per part d'uns, la seva infracció comporta sanció per part dels altres, prèvia tipificació de les conductes que la justificarien i partint de la base que el dret comporta un deure. Però tal cosa no existeix, en sentit propi, quan el ciutadà coneix o ha estat informat d'un determinat dret que no ha exercit.

h. L'atenció personalitzada i la comoditat

Particularment, el dret de ser atès personalment pel jutge o pel secretari judicial, incorporat per l'article 13 reglament 1/2005, planteja multitud d'inconvenients. Qualsevol entrevista d'aquest tipus es pot perllongar irremeiablement, de manera que la generalització d'aquest

²³⁸ STC 2ª, de 21 de juliol de 2008. Cal recordar que l'article 56.4 LJCA s'estableix per un vincle a la LEC, de manera que podríem entendre extensible la conclusió constitucional exposada –de totes maneres vinculada a l'article 24 CE, vàlid per qualsevol procés jurisdiccional–, també, al procés civil.

dret, conegut en extens pels justiciables, a la pràctica suposaria la immobilització absoluta del temps laboral del jutge al jutjat. No obstant, això no vol dir que no es pugui atendre personalment, però hem de considerar la situació com els casos de bens escassos i la seva optimització.

Una nova cultura institucional i social? La cultura de l'organització contrasta amb un pensament quotidià segons el qual, en alguns casos, potser més que menys. El funcionari no actua en favor del sistema sinó que se n'aprofita, encara que els expedients que concretament tramiti sí siguin la seva preocupació. La cultura institucional, per la seva banda, és pròpia de la xarxa de govern judicial, on convé un consens polític, i difícilment es troba sota cap control o direcció dels funcionaris, malgrat aquest poden col·laborar o interferir als plantejaments polítics efectuats, com també ho pot fer el darrer usuari.

Perquè fer-ho ràpid si es pot fer lent, perquè barat si es pot fer car, perquè senzill si es pot complicar.

La formació, la motivació i l'harmonia de la feina s'orienta cap a una nova cultura de compromís, responsabilitat i servei públic, una nova cultura de l'organització que indirectament millora les persones intervinents, al menys en quan al temps que es troben a la feina. S'englobaria aquí, com a millora dels recursos humans, el treball en equip, la utilització de tota tècnica integradora i cercar i aprofitat tot mitjà per gestionar adequadament el coneixement i el capital intel·lectual, partint d'una gestió de qualitat per objectius i en plantejaments horitzontals de l'organització²³⁹.

²³⁹ En aquest sentit v. María José Gandásegui Aparicio i Caridad Hernández García, "La modernización de la administración de justicia y la gestión de la calidad", en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 62.

La millora no és un objectiu estàtic, com si una vegada aconseguís l'èxit d'una reforma per solucionar un determinat problema, només calgués mantenir l'establert inicialment. La millora ha de ser continua, donat la dinàmica de l'espai de treball millorat, la qual cosa és pròpia de qualsevol sistema de gestió i s'anomena bucle de millora.

És el conegut cicle PDCA (*Plan Do Check Act*), que implica planificar, fer el que s'ha planificat, mesurar i avaluar el que s'ha fet sota aquest objectiu, i finalment ajustar el necessari per tornar a planificar.

2n. L'activitat professional del jutge

La deficient qualitat de les resolucions judicials, i per extensió dels jutges i magistrats que les dicten, pot venir reflectida per la revocació de les mateixes en virtut de recursos devolutius –i també pels no devolutius, encara que això resulti menys habitual–, les nul·litats d'actuacions –també a la seu del jutge *a quo*–, sense oblidar la resolució de forma diferent de casos similars, més pel mateix jutjat o tribunal –perquè això només fora possible si es justificués la raó del canvi, en funció a la doctrina constitucional sobre igualtat davant la llei– que pels altres, donat el ventall de solucions degudes a interpretacions i valoracions legítimament diverses.

En aquest terreny de discussió cal matisar. En primer lloc, la mobilitat dels jutges titulars i la presència de substituïts permet que un mateix jutjat canviï de criteri al pas d'uns i d'altres, per molt que, un mateix, ha de verificar que el seu criteri d'actuació que deriva de la interpretació i aplicació de la llei sempre és el mateix sinó justifica un canvi determinat (per ex. STC 49/1982, de 14 de juliol). En segon lloc, la diversitat advertida entre diferents tribunals permet constatar raonaments

diversos emparats en una errònia manera d'entendre la independència judicial i la interpretació lliure per sotmesa a aquesta independència i a l'imperi de la llei on, com tothom sap, no hi ha descripcions casuístiques, sinó el valor de la Constitució com a norma vinculant en el nostre ordenament jurídic (articles 9.1 i 53.1 CE i 5.1 LOPJ: els jutges ordinaris són garants de la constitucionalitat).

Però tot té un límit, i la llei no hauria de permetre –malgrat la malifeta del legislador, en ocasions– un ventall d'interpretacions que permetin tal cúmul de diferències. I l'actuació judicial preservadora de la llei, com a voluntat parlamentària en representació de la comunitat, entendrà vàlida la norma de rang legal, ordinari o orgànic, sempre que no sigui impossible una interpretació adequada a la Constitució (STC 108/1986, de 29 de juliol). No obstant, sense que aquesta “interpretació” pugui ser *contra legem*.

Hem de recordar que, a diferència del Tribunal Constitucional –que pot anul·lar una llei i, *a fortiori*, alterar lleument el seu contingut– els tribunals jurisdiccionals no tenen cap capacitat per modificar el contingut de les lleis ²⁴⁰ ; només podrien inaplicar, al cas concret, lleis preconstitucionals contràries a la Constitució, amb la base de la seva derogació (DD 3^a CE), però tampoc alterar el seu contingut o establir-ne un altre. D'aquesta manera, la raó de les mateixes ha de trobar-se, en general, a la manca de disciplina dels jutges –que realment obliden la submissió a l'imperi de la llei– i a la manca de capacitat professional que els fa ignorants jurídics en també no poques ocasions, si bé de vegades per manca del temps suficient per continuar la seva formació experta. Nogensmenys, la crisi de la llei planteja problemes, per fallida dels supòsits culturals, instrumentals i legitimadors i les repercussions sobre la normativitat constitucional i de la administrativització de la llei²⁴¹, sense

²⁴⁰ Santiago Muñoz Machado, *Constitución*, Iustel, Madrid, 2004, pàgines 198 i següent.

²⁴¹ Carlos De Cabo, *Sobre el concepto de ley*, Trotta, Madrid, 2000, pàgines 74 i següents.; Franco Modugno, “A mo' di introduzione. Considerazione sulla 'crisi' della legge”, en *Trasformazioni della*

que hagi estat satisfactori cercar respostes clàssiques sobre limitacions estructurals del Poder judicial i les diferències respecte d'altres poders de l'Estat²⁴². En qualsevol cas la submissió a l'imperi de la llei i la independència judicial estan fonamentalment connectats amb el principi de legitimació (la justícia emana del poble) dels articles 1.2 i 117.1 CE.

A l'altre extrem és troba excés de burocratitzar de la carrera judicial, que ha portat a formalismes exagerats de l'activitat judicial, amb un respecte indiferent a la llei, que així acaba per esdevenir lletra morta. I tampoc s'hauria d'oblidar –com malgrat tot es fa habitualment– un altre límit de la funció jurisdiccional que és troba al concret àmbit de cada jutjat o tribunal –no de cada jutge o magistrat que hi serveix en ell–, i que no és gens fàcil, de vegades, duu a terme, donat el volum de resolucions dictades en un determinat òrgan judicial i la memòria d'antecedents necessària per tenir-les presents. Ens estem referint a la ja apuntada abans igualtat a la aplicació de la llei, que imposa que un mateix òrgan no pot modificar arbitràriament el sentit de les seves decisions en casos substancialment iguals, doncs quan es consideri que ha d'apartar-se dels seus precedents ha d'oferir per a això un fonament suficient i raonable²⁴³. No respecta aquest paradigma el jutjat o tribunal que motiva les seves decisions però no ho fa amb específica contradicció d'altres prèvies i de diferent contingut interpretatiu, sense mostrar aleshores el que suposa la darrera dictada com a canvi efectiu de criteri. I tampoc ho respecta el jutjat o tribunal que, motivant igualment, canvia contínuament de criteri, moltes vegades per canvi constant de titulars o substituïts no preocupats en els criteris precedents a la seva arribada al servei, o per actuació

funzione legislativa II. Crisi della legge e sistema de fonti, Giuffrè, Milano, 2000, pàgines 2 i següents. I destaca la vinculació amb la crisi d'un model d'Estat, mostrant una debilitació de la unitat cap endins i la sobirania cap a fora; Sabino Cassese, *La crisi dello Stato*, GLF editori, Laterza, Roma, 2002, pàgina 4.

²⁴² Carlo Guarnieri i Patrizia Pederzoli, *La democrazia giudiziaria*, Il Mulino, Bologna, 1997, pàgina 15; es pot veure, dels mateixos autors *Los jueces y la política: poder judicial y democracia*, Taurus, Madrid, 1999, I *The Power of the Judges: a comparative study of courts and democracy*, London-Oxford, 2002.

²⁴³ V., en general, Encarna Roca Trias, "Jurisprudencia, precedentes y principio de igualdad", *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 4, 1986, pàgines 841 i següents.

irrealment col·legiada dels membres de tribunals que actuen amb absoluta autonomia²⁴⁴

En el sistema nord-americà de *common law* la decisió judicial estableix un precedent que és presumptament vinculant per a tots aquells tribunals que en el futur s'enfrontin a qüestions idèntiques o anàlogues; però no només respecte del resultat, sinó també pel que fa referència al raonament. I és el propi raonament una limitació significativa i una clau per a l'adopció de futures posicions judicials. D'aquesta manera, un jutge americà quasi mai s'enfronta a un text constitucional pur i simple. Per decidir analitza a través de la perspectiva de tota una sèrie d'interpretacions precedents vinculants, sense que això sigui una tasca mecànica, sinó un desafiament judicial de llegir els casos passats i derivar la millor lectura fonamentada dels mateixos sota principis permanents, com a repte lingüístic i polític d'alt nivell, que requereix precisió analítica i criteri creatiu. El *stare decisis* és una regla de decisió presumible, precisament, perquè el precedent es pot modificar a causa de la seva inutilitat a la pràctica, per superació de presumpcions fàctiques, motivat per un esdeveniment extraordinari que descarta el raonament i la conseqüent decisió com a (presumptament) legítima o perquè ja no reflecteix les normes morals profundament sentides per la societat²⁴⁵.

Ara bé, en el sistema continental la igualtat a l'aplicació de la llei no es formula sobre la base del precedent, sinó per mitjà dels sistemes de recursos jurisdiccionals –finalment a la via cassacional–, de forma que la tensió entre el principi d'igualtat i la independència judicial es resol favorablement en benefici d'aquesta darrera, sota la idea de la previsibilitat de les decisions²⁴⁶. En tot cas, saber a que atènyer-se

²⁴⁴ O que ho fan individualment—per exemple en els recursos contra sentències de faltes penals— sense cap unificació de criteri.

²⁴⁵ Burt Neuborne, *El papel de los juristas...*, cit., pàgines 57 i següents.

²⁴⁶ Luis María Díez-Picazo Giménez, *Sistema de derechos fundamentales*, Thomson-Civitas, Madrid, 2005², pàgina 211.

afavoreix la confiança en l'Administració de justícia²⁴⁷, però sota una perspectiva positiva d'aquesta fita només fins un cert punt. Si la previsibilitat ciutadana sobre l'activitat jurisdiccional tendeix a l'enteniment corrupte, esbiaixat o injust de l'aplicació de la llei, fora la justícia imprevisible la ben rebuda.

Hi ha qui desvaloritza el significat de la decisió política constitucional, considera els drets com resultat d'una investigació judicial de les corrents profundes de la societat i el sostreu a la decisió democràtica, de manera que els jutges continentals protegeixen els drets fonamentals però no podem superposar-se a l'acció dels òrgans polítics i transformar-se en activitat de creació d'aquells drets. I això genera, segons aquesta doctrina científica, la negació de les premisses i funció del constitucionalisme, en cop del seu desenvolupament²⁴⁸.

La formació del jutge, inicial i continuada, ha de mantenir-lo al dia dels avenços dogmàtics, i és una necessitat obligada el temps d'estudi constant –no només anant a cursos –on sovint es tracta d'anar a escoltar per després oblidar–, sinó d'anàlisi de doctrina i jurisprudència quotidianament, d'autèntica impregnació del coneixement jurídic evolucionat. Per això el temps de la “jornada laboral” d'un jutge resulta impossible, el que en molts casos propicia l'ús de temps personal. Sigui dit, per cert, que els jutges no tenim límits prefixats de dedicació, el que pot traduir-se en un perjudici o benefici segons el tipus de persona que sigui el jutge²⁴⁹; sense oblidar que la feina més feixuga o, sovint, qualsevol feina que impliqui estudi d'actuacions o redacció de resolucions,

²⁴⁷ Maria Eugènia Alegret Burgués, “Competencias de los tribunales superiores de justicia, su articulación con las competencias del tribunal supremo y problemática que plantea en el ámbito de la unidad de jurisdicción”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 453.

²⁴⁸ Massino Luciani, “Costituzionalism irenico e costituzionalismo polemico”, www.associazionedeicostituzionalisti.it, 24 de juliol de 2006, pàgina 16.

²⁴⁹ Perquè pot dedicar tot el seu temps disponible per estar al dia o fer una organització de la seva agenda on sembli que treballa uns mínims però en realitat no sigui així.

s'hagi de portar a casa, la qual cosa mai resulta recomanable per poder descansar i desconnectar, segons alguns experts, o es una avantatge de tranquil·litat i comoditat, per certs interessats. Efectivament, hi ha qui considera que a casa és on millor s'estudia el cas objecte de resolució judicial, la qual cosa s'hauria d'afavorir amb horaris flexibles, com a grau important d'independència funcional, permetent la comunicació amb l'Oficina judicial en línia i amb signatura electrònica²⁵⁰.

A l'Escola Judicial s'imparteixen doctrines que, en principi, permeten plantejar la unificació, però és bo vigilar que això no derivi en una mena d'adoctrinament –menys si, en ocasions, qui “adoctrina” no disposa del nivell intel·lectual i professional adient– i no suprimeixen la llibertat de pensament que, dintre de la submissió a la llei, ha de mantenir qualsevol jutge imparcial i independent.

El recolzament del jutge inferior pel superior no ha d'inferir-se del corporativisme, sinó que ha d'estar ubicat en el respecte de la llei, que permet la seguretat jurídica i, més sovint del que sembla, pateix el perillós judicialisme creador –i de vegades certa ignorància jurídica–, especialment de tribunals col·legials coneixedors que la seva decisió no es pot recorre.

Però els òrgans de primer grau també compten amb espais on desenvolupar criteris contraris a la llei malgrat mai discutits per algunes parts interessades²⁵¹, o mecàniques de treball resoltes

²⁵⁰ Josep M. Bachs Estany, “La motivació...”, cit., pàgines 72 i següent.

²⁵¹ A juliol de 2006 tots quatre jutjats de Vilafranca del Penedès executaven els llançaments de les sentències de desnonament dins del procediment declaratiu, malgrat l'evidència de la naturalesa executiva –i aplicació del Llibre III LEC– molt abans de l'expressa menció a l'article 549 LEC en el 440.3 LEC per llei 23/2003. Fet el canvi va haver-hi una reacció d'oposició immediata per part de la majoria de les procuradores del partit judicial esmentat. Naturalment, la concorça corrupta podria haver mantingut la situació indefinidament –essent pràcticament inviable la via sanadora dels recursos jurisdiccionals–, o permetre la influència del personal col·laborador oposat a l'aplicació de la llei –que de fet va aconseguir un pas enrera, *contra legem*, quan una jutgessa substituïda nouvinguda va aplicar la norma i davant l'alderull va tornar a la corruptela; actualment només queda un Jutjat que admeti peticions d'execució de desnonament dins del declaratiu, per cert el que acumula més retards.

per inèrcia, com el següent exemple. Sovint, davant peticions monitòries on no hi ha oposició, els jutjats esperen que el peticionari presenti demanda d'execució, malgrat haver fet servir provisió d'incoació monitòria on s'adverteix, com ordena la llei, que la manca d'oposició en termini imposarà l'execució, doncs, d'ofici. Certament que la interlocutòria que despatxa execució pot ser creditora, inevitablement *a posteriori*, de subsanació (poders de procurador si la quantia supera els 900 euros i no s'ha fet apoderament d'aquest tipus amb la petició inicial) o complements (designació de bens, determinació prudencial de l'article 575.1 LEC). En tot cas, convé aplicar l'article 816.1 LEC, i recordant que a partir de la data de despatx executori comença a computar-se un interès legal incrementat en dos punts a favor del creditor, segons l'article 576 LEC (article 816.2 i.f. LEC), demèrit econòmic que patirà el peticionari que es vegi forçat, a contra llei, d'interposar una demanda d'execució, per molt que en ocasions els acords extrajudicials amb el deutor no oposat al monitori no ho faran necessari i, en general, l'executant ho comunicarà al tribunal quan rebi la notificació de la interlocutòria d'incoació d'execució forçosa.

En definitiva, el marge d'elecció del jutge a la interpretació de les lleis existeix, però sempre dintre del ventall de possibilitats sotmeses al imperi de la llei, sense justificar una legislació "judicial" *de facto*. Nogensmenys, fins i tot el legítim marge "disponible" pot provocar perversions del sistema, fonamentalment per influència política²⁵². L'activitat jurisdiccional parteix de la prèvia i necessària intervenció legislativa, de manera que la decisió judicial no és política sinó expressió de la legalitat, i només com a tal deriva la plasmació política prèviament disposada, mentre que el jutge interpretarà sota els instruments de treball propis del jurista. Però s'ha de reconèixer la multitud de perspectives

²⁵² V, per exemple, Piero Calamandrei, *Elogio dei giudici scritto da un avvocato*, Milano, 1959⁴, pàgina 214.

existents, siguin voluntaristes, funcionalistes, analistes, realistes, no cognostivistes, començant per la consideració kelseniana segons la qual el jutge es col·loca com a font del Dret.

La diversitat d'un mateix jutge o tribunal quan tracta supòsits iguals o similars resulta inacceptable, i també ocorre això amb els tribunals superiors, davant dels quals no hi cap recurs. Cal dir que aquesta situació permet veure que les decisions de nul·litat d'actuacions i de revocació per recursos devolutius no sempre mostren una deficiència del jutge o magistrat d'instància, sinó del superior. Tanmateix, s'adverteix una inèrcia a favor del Ministeri fiscal i en contra de la resta de recurrents, amb pitjor sort que el primer, situació que no pot justificar-se en funció d'una millor preparació o experiència del segon, dintre del qual també apareixen fiscal substituïts o titulars que comencen a treballar i on igualment es constata, amb preocupació, conductes impròpies de la bona fe.

Per exemple, davant la reiteració de pretensions rebutjades una vegada i un altre en via de recurs i que atempten contra la pròpia legalitat²⁵³; en realitat són preteses per manteniment de corrupteles o mera comoditat²⁵⁴.

Alguns diuen que es tracta d'un professional desencantat, potser sí. Però també es pot parlar, de vegades, d'un professional professionalitzat en la corruptela i desprofessionalitzat en la Llei. I, per suposat, està el jutge que coneix la norma i intenta aplicar-la a dreta llei, amb esforç i amb sacrifici, i amb fins i tot amb vocació. I aquest model no es fa servir de referència generalitzada.

²⁵³ Exemple de demanar diligències complementàries per segona vegada, més d'un any més tard i després de tot un seguit de recursos contra les primeres desestimades.

²⁵⁴ El trasllat de còpies o dels originals al Fiscal per informar recursos són exemples constants, això com la supressió per a ells de molts terminis propis –per recórrer, per informar (també a l'àmbit civil), per demanar diligències complementàries, per qualificar provisionalment les causes penals.

A l'àmbit de les facultats materials, destaquen especialment les multes coercitives, exclusivament contra les parts (articles 112.1, 176, 190.2, 228.2, 247.2, 288, 320.3 i 344.2 LEC) o permetent altres destinataris amb aquestes o sense (articles 183.5, 270.2, 286.4, 292.1, 292.4, 304, 381.2 i 441.4 LEC) i generals (552 i següents LOPJ).

S'ha considerat que la bona fe processal radica en un pensament esbiaixat del procés civil, que entén tota malícia dirigida contra l'adversari un frau contra l'Administració de justícia. Aquest plantejaments resulten característics de doctrines comunistes²⁵⁵, encara que es vulguin fer servir a sistemes polítics tradicionalment democràtics. En aquest sentit s'entén que la repetida al·lusió a que les parts i els seus advocats col·laborin amb el jutge en l'obtenció de la veritat o de la justícia material, només es pot comprendre en un context ideològic que sobreentén que el ciutadà no té dret a barallar-se per allò que cregui seu i fer-lo amb totes les armes que proporciona l'ordenament jurídic. Afegeix aquesta doctrina que només el jutge autoritari, fascista o comunista, per no se sap quina força de la divinitat o del destí, es considera ungit per fer justícia entre els homes, mentre que el jutge liberal i garantista es limita a pretendre fer efectiu el dret positiu entre ciutadans, aplicant la llei com expressió de la voluntat popular democràticament expressada al parlament²⁵⁶. Naturalment, si aquesta voluntat fa llei l'exigència de bona fe, també estableix que les armes de l'ordenament jurídic no poden sobrepassar determinats paràmetres ètics entesos des d'una perspectiva jurídica. No sembla dictatorial ni diví, doncs, exigir un *fair play* conductual tan a les parts com als professionals.

²⁵⁵ Juan Montero Aroca, *Los principios políticos de la nueva ley de enjuiciamiento civil. Los poderes del juez y la oralidad*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2001, pàgina 107, citant a M. A. Gurvich (dir.) *Derecho procesal civil soviético*, Mèxic, 1971, pàgina 17.

²⁵⁶ Juan Montero Aroca, *Los principios...*, cit., pàgina 108.

3r. El personal no jurisdiccional i el desterrament de la “finestreta constant” d’atenció al públic i professionals a l’Administració de justícia

a. El règim jurídic del secretari judicial

El secretari judicial forma part del funcionariat públic depenent del Ministeri de Justícia, establint-se en un jerarquitzat Cos superior jurídic nacional al servei de l’administració pública de justícia i exercint les seves funcions amb caràcter d’autoritat. El secretari de Govern és nomenat lliurement pel Ministre de Justícia i encapçala la direcció organitzativa a cada Comunitat Autònoma²⁵⁷, per molt que a nivell estatal la direcció i coordinació depengui d’un Secretari General de l’Administració de Justícia en aquell Ministeri²⁵⁸. Per sota els secretaris judicials coordinadors provincials²⁵⁹, per aquest àmbit territorial, i després la resta de secretaris adscrits als jutjats i tribunals²⁶⁰, sigui com a serveis comuns o com unitats de suport directe, estructurant-se en tres categories (1a, 2a i 3a). Per donar resposta a la participació democràtica s’estableix el Consell del Secretariat, també amb funcions consultives, mentre que els secretaris judicials poden reunir-se en Juntes (generals o sectorials), per tractar assumptes comuns i organitzar-se.

És molt destacable la nova definició del Secretari de Govern dels Tribunals Superiors de Justícia –amb la supeditació final al Secretari General de l’Administració de Justícia–, així com el Secretari Coordinador

²⁵⁷ Les seves competències fonamentals es detallen a l’article 16 del Reglament Orgànic del Cos de Secretaris Judicials i abasten les de tipus representatiu, coordinador, d’inspecció i de direcció dels secretaris judicials del territori autonòmic corresponent.

²⁵⁸ Creat per la Llei Orgànica 19/2003, de 23 de desembre, les seves competències fonamentals es detallen a l’article 21 del Reglament Orgànic del Cos de Secretaris Judicials, esmentat a l’article 2.5 del RD 1475/2004, de 18 de juny, com a depenent directe del Secretari d’Estat de Justícia.

²⁵⁹ Les seves competències fonamentals es detallen a l’article 18 del Reglament Orgànic del Cos de Secretaris Judicials, reiterant la tipologia del seu cap immediat.

²⁶⁰ En aquest punt es manté en vigor el contingut dels articles 29 i 31 de l’anterior Reglament de Secretaris, per la plantilla orgànica i destins.

Provincial, ens a primera vista indispensable per la grandària del territori que l'anterior ha de controlar com a director i organitzador de tots els secretaris judicials que d'ell –i territorialment estructurats– depenen, essent la clau teòrica d'una nova organització judicial sota l'eix de modernitat que presideix el servei públic de la justícia que esdevé programa. Clar que ha de tutelar i respectar la independència dels secretaris judicials en l'exercici de la fe pública judicial (article 465 LOPJ), i juntament amb la tasca d'implantació i desenvolupament de la nova Oficina judicial, ha de ser decisiva la labor de prestació, valoració i inspecció del servei públic de la justícia.

Aquest superiors jeràrquics de cadascun dels secretaris judicials adscrits a UPSDs o SCPs, han de comprendre que la seva actuació s'emmarca sota principis i metodologia de gestió, en un àmbit similar a l'Alta direcció de qualsevol empresa d'important volum d'activitat. Amb aquest plantejament es definiran els objectius globals anuals, s'aprovaran els protocols d'actuació esmentats –però no definits– a l'article 8 del Reglament de Secretaris Judicials, es realitzarà el seu seguiment, per estudiar i avaluar els informes de gestió elevats pels directors dels serveis comuns, operaran les inspeccions i les auditories de gestió, i en el seu cas s'analitzaran els resultat de les auditories externes.

El secretari judicial és director del procediment segons els articles 290 i 291 LOPJ i ostenta el caràcter d'autoritat en l'exercici de les seves funcions (article 440 LOPJ).

Tots els llocs de treball a l'Oficina judicial –on s'exclouen les unitats administratives i les tasques auxiliars– han de ser realitzats per funcionaris dels Cossos únics. I la direcció dels serveis comuns correspon sempre a un secretari judicial. Es considera imprescindible per garantir de forma homogènia els drets dels ciutadans en les seves

relacions amb l'Administració de justícia. Cal recordar, no obstant, que la col·laboració necessària d'aquests cossos encara no forma part intrínseca d'aquesta administració segons l'article 149.1.5 CE (STC 56/1990).

Les comissions de seguiment creades a l'article 106 del Reglament 1/2005 del CGPJ, més enllà de la previsió dels articles 435 a 438 LOPJ, i difícilment ajustades a l'article 110 LOPJ, inclouen al jutge degà del partit judicial i a cap secretari judicial, malgrat és aquest funcionari qui, segons l'article 438.5 LOPJ, es troba al capdavant del serveis comuns²⁶¹. En aquesta línia es segueix la reivindicació de CGPJ al seu informe sobre l'Avantprojecte de llei orgànica de reforma de la LOPJ, de 22 d'abril de 2003, que significadorament no es va reflectir a la LO 19/2003. En qualsevol cas existeix una duplicació del seguiment, tenint present que l'article 467.5 LOPJ atorga al secretari coordinador provincial aquest tipus de tasca.

La reforma operada amb la llei orgànica 19/2003 no només va apostar per sublimar l'aspecte del servei públic dins de la figura del secretari judicial, sinó de concebre aquest com un òrgan de gestió amb un caràcter instrumental, partint de la base que l'Oficina judicial no havia d'ésser un fi en sí mateixa, sinó un mitjà per proporcionar a l'activitat jurisdiccional la infraestructura tècnica i humana requerida.

Per una banda, l'article 122.1 CE refereix al personal al servei de l'Administració de Justícia, es a dir, no estrictament integrat en ella, perquè no es essencial per la funció jurisdiccional i l'autogovern del Poder judicial. Però si el secretari judicial forma part essencial de l'òrgan judicial i per sí mateix defineix la voluntat del jutjat en molts supòsits on

²⁶¹ El particular es considera una més de les infraccions al principi de competència respecte de les correspondents a altres Administracions, a vista dels articles 435.2 i 3 LOPJ, afectant al Cos de Secretaris Judicials; *sic* Dionisio A. Carrillo Fullerat, "Consejo General...", cit., pàgines 127 i següent.

no s'exercita l'activitat jurisdiccional –i intervenir quan sí es faci–, es considera que hauria de ser dins del concepte d'Administració de justícia i institucionalment integrat com a tal, al CGPJ i no al Ministeri de Justícia²⁶².

Des d'un punt de vista terminològic s'ha criticat l'ús del masculí al Reial Decret 1608/2005, de 30 de desembre, pel qual es va aprovar el Reglament Orgànic del Cos de Secretaris judicials, menys quan es parla de “secretaria judicial” en relació a la víctima de violència de gènere²⁶³, esmentant la Recomanació de la Unesco sobre un ús no sexista del llenguatge. Potser l'apel·latiu sexista depèn més de la intencionalitat i el context, no tan de paraules amb un origen etimològic, i un gènere, perdut a la memòria. Desconeix si aquest origen és, precisament, propi del sexisme, incardinant-se culturalment, a la habitualitat de la parla, i plantejant la conveniència de reeducar a la persona en el seu llenguatge. Tanmateix, no crec que totes les paraules que poguessin estar implicades hagin de disposar d'una expressió neutra o sense gènere, ni que totes les paraules que només disposen d'una, hagin d'obtenir l'altre (per exemple “el persona” o “ l'auxilia judicial”). I potser sembla més un excés feixuc que una regulació igualitària el que quan utilitzem la llengua escrita o parlem s'hagi d'esmentat, contínuament, el gènere masculí i el femení.

b. El temps de dedicació del secretari judicial

Des del punt de vista funcional i de capacitat ha estat infrautilitzat durant dècades, però des del punt de vista temporal, el seu marge de

²⁶² Francisco Javier Garrido Carrillo, *La Oficina...*, cit., pàgina 108.

²⁶³ Ángeles Ortiz Berenguer, “El secretario judicial. Unidad de apoyo directo”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgines 154 i 155. Crida l'atenció, si més no, el títol d'aquest estudi, en masculí exclusivament, sense que la proposta de canviar el nom pel de “lletrat/a judicial” solucioni un problema derivat de la manca de termes neutres. Per altra banda, no resulta extrany l'animadversió del personal jurisdiccional femení davant “jutgessa”, sobre tot en el castellà “jueza”.

temps resulta il·lusori si es té en compte que moltes de les tasques que legalment hauria de fer, presencialment, les supera mediatament.

Crida l'atenció que als projectes pilot del Ministeri de Justícia, distingint entre secretaris judicials de SCOP i de SCP, assignen per igual 5 hores de feina dedicades a tràmits processals que exigeixen la seva intervenció directa, més una sisena hora per resoldre dubtes sobre interpretació de lleis processals que li plantegin els seus subordinats, signatura de resolucions ja fetes com a esborrany i rebre a aquells que vagin a atorgar apoderaments *apud acta* de conformitat amb l'article 24 LEC²⁶⁴. Naturalment, si a la pràctica hi hagués qualsevol tipus de corrupçió, aquesta no tendeix a afegir hores sinó a reduir-les –i mostrant un temps de dedicació efectiva sensiblement inferior–, habitualment convertint en mera signatura actes, compareixences de molt tipus, testimonis judicials o *apud acta* inicialment pensades per la participació directa del secretari però que es fan sense ell. Particularment, en aquest darrer cas, convé recordar que les *ratios* de feina elaborades pel Ministeri de justícia comptabilitzen aquest cost temporal específicament, incloent-hi el temps que el secretari judicial dediqui a explicar convenientment als atorgants en que consisteix l'acte²⁶⁵.

Des d'un punt de vista estricte, no només es tracta d'autoritzar i documentar l'atorgament de poder per a plets, sinó que en els termes establerts a les lleis processals ha d'informar als poderdants, en tot cas, de l'abast del poder conferit en cada cas concret²⁶⁶.

²⁶⁴ Ministeri de Justícia, *Despliegue de la Nueva Oficina Judicial en las once ciudades seleccionadas por el Ministerio de Justicia para la primera fase del plan de implantación*, vol. III, Madrid, 2004, pàgines 138 i següents.

²⁶⁵ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. V, pàgina 37.

²⁶⁶ Alberto Palomar Olmeda, Francisco de Miguel Pajuelo i César Duro Ventura, *El Régimen...*, cit. pàgina 176; els autors aludeixen a una minva de la presència física del secretari judicial en el futur, quan s'utilitzin més els mitjans tecnològics a disposició, però sense suprimir la necessitat de la funció donada l'evident transcendència processal (íd. pàgina 177).

A títol de contrast, s'exposa l'activitat del secretari judicial del SCOP, segons els treballs confeccionats pel Ministeri de Justícia i ja esmentats:

ORDEN JURISDICCIONAL CIVIL. ÓRGANOS UNIPERSONALES.

JUICIOS ORDINARIOS

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Averiguación de domicilio: 2 minutos
- o Examen de la contestación/reconvención: 5 minutos
- o Examen de la contestación a la reconvención: 3 minutos
- o Examen y resolución de dos recursos interpuestos contra sus resoluciones de trámite: 12 minutos.

Total: 29 minutos.

JUICIOS VERBALES

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Examen y resolución de un recurso interpuesto contra sus resoluciones de trámite: 6.

Total: 13 minutos

PROCESOS MONITORIOS

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Averiguación de domicilio en un 50% de los casos: 1 minuto
- o Examen del escrito de oposición: 3 minutos.

Total: 11 minutos.

JUICIO CAMBIARIO

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Averiguación de domicilio en un 50% de los casos: 1 minuto
- o Examen del escrito de oposición: 3 minutos.

Total: 11 minutos.

DIVISIÓN DE PATRIMONIOS

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Formación de inventario en un 50% de los casos: 10 minutos.
- o Celebración de la Junta: 10 minutos.
- o Resolución: 6 minutos.

Total: 33 minutos.

MEDIDAS CAUTELARES

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales en un 50% de los casos: 1 minuto
- o Resolución que acuerda el alzamiento de la medida: 3 minutos

Total: 9 minutos.

INCIDENTES Y OTROS CONTENCIOSOS

- o Examen de la demanda: 5 minutos.
- o Examen de una impugnación en un 20% de los casos: 2 minutos.

Total: 7 minutos.

INTERNAMIENTOS

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos

Total: 7 minutos

CONCURSAL

- o Examen de la demanda: 10 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 4 minutos
- o Publicación de edictos: 10 minutos
- o Nombramiento de administradores: 6 minutos.
- o Recepción de créditos: 20 minutos.
- o Verificación de adhesiones: 10 minutos.

En este caso se ha atribuido al examen de la demanda y a la subsanación de defectos un mayor tiempo debido a que la documentación que ha de aportarse reviste mayor complejidad que en otro tipo de procedimientos.

Total: 60 minutos.

Incidente concursal:

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Examen de la contestación: 5 minutos.

Total: 12 minutos.

Se calcula que habrá 15 incidentes concursales, luego el total es: **180 minutos.**

Se estima que a lo largo del procedimiento se interpondrán 4 recursos: total: **24 minutos.**

Total concursal: 264 minutos.

FAMILIA

MUTUO ACUERDO

- o Examen de la demanda: 5 minutos

SEPARACIÓN Y DIVORCIO CONTENCIOSOS Y NULIDAD

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Examen de la reconvencción en un 50% de los casos: 2,5 minutos
- o Examen de la contestación a la reconvencción en un 50% de los casos: 1,5 minutos
- o Examen y resolución de un recurso interpuesto contra sus resoluciones: 6 minutos

Total: 17 minutos.

MEDIDAS PROVISIONALES PREVIAS Y COETÁNEAS

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos

Total: 7 minutos

MODIFICACIÓN DE MEDIDAS

Se computan, según los casos, como un divorcio o separación contencioso o de mutuo acuerdo.

JUICIO ORDINARIO DE FAMILIA

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Averiguación de domicilio: 2 minutos
- o Examen de la reconvención: 5 minutos
- o Examen de la contestación a la reconvención: 3 minutos
- o Examen y resolución de dos recursos interpuestos contra sus resoluciones: 12 minutos (6 cada uno de ellos).

Total: 29 minutos.

JUICIOS VERBALES DE FAMILIA

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Examen y resolución de un recurso interpuesto contra sus resoluciones: 6.

Total: 13 minutos

LIQUIDACIÓN RÉGIMEN ECONÓMICO MATRIMONIAL

Formación de inventario:

- o Examen del escrito inicial: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Formación de inventario en todos los casos: 20 minutos.

Liquidación:

- o Examen del escrito inicial: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos.
- o Celebración de comparecencia y resolución: 10 minutos.

Total: 44 minutos.

GUARDA Y CUSTODIA

CONSENSUADAS

- o Examen del escrito inicial: 5 minutos

NO CONSENSUADAS

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Examen de la reconvencción en un 50% de los casos: 2,5 minutos
- o Examen de la contestación a la reconvencción en un 50% de los casos: 1,5 minutos
- o Examen y resolución de un recurso interpuesto contra sus resoluciones: 6 minutos

Total: 17 minutos.

INCIDENTES

- o Examen de la demanda: 5 minutos.
- o Examen de una impugnación en un 20% de los casos: 2 minutos.

Total: 7 minutos.

OTROS CONTENCIOSOS

- o Examen de la demanda: 5 minutos.
- o Examen de una impugnación en un 20% de los casos: 2 minutos.

Total: 7 minutos.

JURISDICCIÓN VOLUNTARIA

ADOPCIONES

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos
- o Averiguación de domicilio: 2 minutos

Total 9 minutos.

Total: 9 minutos.

INCIDENTES

- o Examen de la demanda: 5 minutos.
- o Examen de una impugnación en un 20% de los casos: 2 minutos.

Total: 7 minutos.

OTROS

- o Examen de la demanda: 5 minutos.
- o Examen de una impugnación en un 20% de los casos: 2 minutos.

Total: 7 minutos.

ACOGIMIENTO

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos

Total: 7 minutos.

OTROS

- o Examen de la demanda: 10 minutos
- o Subsanación de defectos formales: 2 minutos

En este caso se ha atribuido al examen de la demanda un mayor tiempo debido a que la documentación que ha de aportarse reviste mayor complejidad que en otro tipo de procedimientos.

Total: 12 minutos.

CONCILIACIONES

- o Examen de la demanda sucinta: 5 minutos.
- o Celebración del acto de conciliación: 20 minutos.

Total: 25 minutos.

El acto de conciliación ha sido objeto de especial estudio en otro lugar de este informe.

EXAMEN DEL RECURSO DE APELACIÓN

- o Examen de requisitos formales: 5 minutos
- o Examen del escrito de impugnación: 5 minutos

Total: 10 minutos

AUDIENCIA PROVINCIAL

MEDIDAS CAUTELARES

- o Examen de la demanda: 5 minutos
- o Subsanación de defectos formales en un 50% de los casos: 1 minuto
- o Resolución que acuerda el alzamiento de la medida: 3 minutos

c. La nova capaciació del secretari judicial

L'organització de qualsevol entitat, pública o privada, exigeix una direcció i una gestió sota models que no s'estan tenint en compte. Per començar, si els secretaris directors dels serveis comuns continuen observant tasques significadorament processals, que a més resulten la seva funció essencial²⁶⁷, s'oblida que la direcció i gestió sota exigències de qualitat resulta primordial al servei comú i mereix un alt nivell d'exclusivitat. En aquest sentit, s'ha considerat que el gran canvi de la nova Oficina judicial no té lloc per ignorància, i que en cop de jutges dirigiran secretaris judicials que per manca de temps i formació, i a mig termini de motivació, no podran assumir les dues tasques d'una manera simultània²⁶⁸. Sembla que la "direcció" i "gestió" dels jutges pateix igual crítica –malgrat la càrrega de feina del jutge és molt superior a la del secretari judicial–, durant el temps que el personal jurisdiccional ha estat, *de facto*, ocupant-se de l'Oficina judicial; si bé en aquest cas, de vegades poc i altres sovint, amb la col·laboració del secretari judicial, compenetració que quan ha existit ha pogut ser força fructífera.

S'ha de dir que el secretari judicial ha assolit les noves funcions sense una correcta formació com coneixedor de les tecnologies en ús, començant per l'autenticació digital, i molt menys com a gestor de persones i serveis. Es clar que el jutge tampoc ha estat capacitat per aquestes funcions, de manera que tampoc hi ha hagut un canvi real sobre el particular. No obstant, procedeix la formació específica inevitablement i sense demora, malgrat que s'ha de reconèixer una

²⁶⁷ Una altra cosa que les compleixin realment, per exemple en matèria de la indelegable fe pública; cfr.

²⁶⁸ Rosa Gómez Álvarez, "Presupuestos para el cambio", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006, pàg. 199.

grandària d'activitats laborals, disperses en realitat²⁶⁹, pel secretari judicial, la qual cosa no sembla adient per la concentració i control de la pròpia feina. Tanmateix, interessant observar que reclami la fe pública com a garantia constitucional i rebutgi “ser lector de SS^a” o “gestor de personal” –com vàrem llegit a les protestes de la vaga de secretaris judicials del 21 d'octubre de 2008–, funcions aquestes últimes que sempre han estat presents –entenent que “lector” s'identifica amb la dació de comptes material–, mentre que la reiterada fe, a la practica, no la compleixen gairebé mai quan realment pertoca fer-ho –no, precisament, durant els judicis oral on hi ha tot un seguit de persones veient que passa.

Digne d'anotar la importància en matèria de recursos humans, equips de treball, tècniques de distribució eficaç de la feina i optimització de temps i mitjans a disposició. Incloent tot allò referent a la qualitat, el lideratge i la motivació, s'imposa que el secretari judicial en conegui prou d'aquestes matèries, la qual cosa obligaria la seva inclusió al programa d'oposició respectiu, teòric i pràctic²⁷⁰.

El lideratge²⁷¹ suposa dirigir i gestionar alhora que orientar amb un propòsit global on tot el personal dirigit participi i senti que està involucrat en l'èxit. Aquesta mena de sinèrgia grupal l'aconsegueix el líder amb actituds específiques –no sempre adquiribles per formació–, com ara l'adaptabilitat, l'escolta activa, el compromís, l'optimisme i positivisme, la flexibilitat assertiva, la humilitat, la paciència i la perseverança²⁷².

²⁶⁹ En aquest sentit es considera que no pot mantenir-se per molt temps un secretari judicial tan dispers, quan no ubic, com el que defineixen les nostres lleis; Víctor Moreno Catena, “La justicia en acción”, a *Justicia: Poder y Servicio Público*, Cuadernos de Derecho Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 323.

²⁷⁰ En el mateix sentit Ángeles Ortiz Berenguer, “El secretario judicial...”, cit., pàgina 166.

²⁷¹ Veure, en general, Daniel A. Fieldman, *Coaching*, cit.; Daniel Goleman et al., *El líder...*, cit.

²⁷² Rosa Gómez Álvarez, “Líneas estratégicas...”, cit., pàgina 193.

d. Les competències del secretari judicial

Els criteris generals homogeneïtat pels serveis comuns processals poden establir-se pel CGPJ (article 438.7 LOPJ), però no podran incidir en les competències de les Administracions públiques a l'àmbit de l'Administració de Justícia. Es discuteix, també, que la potestat reglamentaria del CGPJ (article 110.2 LOPJ) pugui justificar instruccions generals que incideixin en els protocols d'actuació dels secretaris coordinadors²⁷³. Ara bé, potser la perspectiva ha de plantejar-se en contrari: els secretaris coordinadors no poden esbiaixar les instruccions generals establertes pel CGPJ sota l'empara de la LOPJ. El rerafons de la qüestió és el caràcter i naturalesa de les instruccions generals, es a dir, quan deixen de ser-ho per convertir-se en una regulació protocol·lària concreta, que no pertany al CGPJ.

Tanmateix, la STC 105/2000, quan analitza la disposició addicional 1^a, apartat segon, de la LOPJ, relativa a l'habilitació reglamentària reconeguda al CGPJ a l'àmbit de l'article 110.2 LOPJ i l'habilitació al Govern i a les CCAA, estableix, en tot cas, que cap d'aquests dos últims pot dictar Reglaments sobre l'estatut judicial dels jutges i magistrats ni sobre les seves condicions accessòries. L'únic habilitat –declara la jurisprudència constitucional– és el CGPJ.

Els límits de la competència dels secretaris judicials dels TSJs comencen amb la no contradicció de les decisions adoptades per les Sales de Govern dels TSJ, i segueixen amb la impossibilitat de que ordeni instruccions particulars relatives a assumptes concrets on un determinat secretari judicial intervingui com a fedatari o en l'exercici de

²⁷³ Sobre aquesta matèria v., en general, José María Porras Ramírez, “Fundamento, naturaleza, extensión y límites de la potestad reglamentaria del CGPJ (a propósito de la nueva regulación introducida por la Ley Orgánica 16/1994, de 8 de noviembre, por la que se reforma la L0 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial)”, *Revista de Estudios Políticos*, núm. 87, 2005, pàgina 239 i següents.

les seves competències d'ordenació i direcció del procés. Ara bé, per sobre de qualsevol altre limitació, les circulars i instruccions que dicti –i les instruccions de servei dictades pel secretari coordinador provincial (article 467.2 LOPJ)– mai poden suposar intromissió en el desenvolupament de l'activitat processal de jutges i magistrats. Aquesta activitat es a la que serveix, per antonomàsia, la UPSD –no al secretari que delega absolutament la tasca de l'article 234 LOPJ–, mentre que els serveis comuns han d'orientar-se, també, a l'auxili d'aquest tipus d'unitat, i per tant a l'auxili amb prioritat de l'activitat jurisdiccional davant qualsevol altre raonament.

I convé recordar que els EEAA, malgrat servir-se de la forma de lleis orgàniques, no són instruments útils ni constitucionalment correctes per la seva naturalesa i manera d'adoptar-los, per realitzar transferències o delegacions tot i que permeses a l'article 150.2 CE: l'Estatut d'autonomia com a paradigma dels instruments jurídics de auto-organització no s'ha de confondre amb la transferència i delegació residenciades a l'àmbit de la hetero-organització²⁷⁴.

e. La responsabilitat del secretari judicial

La responsabilitat per la gestió –al secretari judicial– resulta veritablement exigible si es creen llocs específics per desenvolupar les funcions d'organitzar i gestionar, prèvia formació específica sobre la tasca de dirigir. En segon terme convé significar l'adequació o inversió en tecnologies que possibilitin o facilitin l'aplicació dels sistemes de gestió que es vulguin establir. Per últim, cal recordar que hi ha funcions atribuïdes al secretari judicial que no pot delegar, com ara la tan feta

²⁷⁴ STC 56/1990, de 29 de març. Relacionat amb l'anterior, i sobre impugnacions contra la Llei de Planta 38/1988 per l'afirmada vulneració de les clàusules subrogatòries, v. STC 62/1990: la creació, constitució, conversió i supressió d'òrgans judicials és una faceta més de la definició i establiment de la planta judicial que, en quan disseny de l'estructura judicial de l'Estat s'integra en el conjunt estricte de "l'Administració de Justícia" referida a l'article 149.1.5º CE, amb atribució exclusiva a l'Estat.

servir fe pública judicial, i que tan comunament s'incompleix. Efectivament, habitualment falta immediació del fedatari, en multitud d'actes processals on correspon que hi sigui només està present el funcionari i el compareixent; aquest tipus de mancances, a més, poden passar per alt els riscos de falsedat quan els advocats o representants processals hi són amb les parts, però comencen a ser més problemàtiques quan això no és així. Imaginem una renúncia a l'exercici de l'acció civil que consta signada pel funcionari, per l'interessat i pel secretari judicial que no va comparèixer en realitat. Tanmateix, pot haver-hi actes judicials que només impliquin la presència del jutge i l'interessat, on la fe pública del secretari esdevé primordial. En tot cas, parlem de causes de nul·litat, al marge de la responsabilitat, fins i tot penal, que pugui establir-se²⁷⁵.

Hi ha qui discuteix la responsabilitat del secretari judicial quan no ha estat aquest qui ha dissenyat el servei (ho ha fet el Ministeri de Justícia i les CCAA), qui no l'organitza (ho fa el CGPJ via reglamentària) i qui –es continua afirmant– no el dirigeix (es diu que ho fa el jutge degà)²⁷⁶. Val a dir que el secretari judicial, com a director tècnic processal és el vincle entre el Ministeri de Justícia i les CCAA, de les que no depèn com ho fa la resta de funcionaris no jurisdiccionals. En

²⁷⁵ Cfr., per exemple, la STEDH 27-XI-1990 (nº. 12535/1986) Wassink vs. Països Baixos. En aquest cas el jutge va celebrar l'audiència d'una persona internada involuntàriament en un centre psiquiàtric, sense la intervenció del secretari judicial, obligada segons la llei holandesa; es va considerar infrintit l'article 5.1 CEDH. A la ciutat de Barcelona, respecte dels jutjats especialitzats en incapacitació i tutela, resulta habitual la inassistència del secretari judicial en aquest tipus de tràmits, malgrat després signen l'acta d'exploració del internat com si haguéssin estat presents.

²⁷⁶ Dionisio A. Carrillo Fullerat, "Consejo General...", cit., pàgina 124. No sembla d'acord, tampoc, amb que el jutge degà pugui informar sobre anomalies en els serveis comuns de l'oficina, veient aquesta opció com una (possible) superior direcció encoberta més que un control dels criteris unificadors establerts; id., pàgina 125. El mateix autor reconeix, no obstant, que la Sala de Govern del TSJ respectiu –destinatària de l'informe– no té atribucions menys en quan a l'article 152.12 LOPJ, de manera que és òbvia l'absència de qualsevol capacitat directiva –encoberta o no encoberta– del jutge degà en aquests afers, tot i que Carrillo Fullerat conclou que els jutges degans tenen atribuïda una facultat de control o inspecció sobre els serveis comuns processals. Partint de la negació de competència degana per "dirigir", "vigilar", "supervisar" o "controlar" els serveis comuns processals, l'autor indica *lege ferenda* que els eventuals informes sobre anomalies haurien de dirigir-se cap als centres de direcció i organitzacions reals (secretari judicial en cap del servei, secretari coordinador, secretari de Govern i Ministeri de Justícia o Comunitat Autònoma); ibidem, pàgina 125.

qualsevol cas, no entén gaire bé si es pretén que el funcionari que sigui responsable de la seva tasca diària hagi d'haver estat el dissenyador, organitzador i director formal superior del servei, o si realment la responsabilitat es cenyirà a allò que com a tasca diària li pertoqui realitzar sota l'adient correcció. El contrari seria tan com dir que el jutge és responsable d'aplicar la llei al punt de ser-ho també pel tipus de llei que ha d'aplicar, o sigui, absorbint la responsabilitat del legislador. Ara bé, el plantejament deixa entreveure com s'acostuma a responsabilitzar genèricament –i normalment als jutges, sigui dit– a qui no és realment responsable de tota l'Administració de justícia sinó només d'unes concretes funcions constitucionals que es produeixen en el seu context normatiu i materialment instrumental.

Respecte de la tasca atribuïda al jutge degà, i no obstant tot l'exposat, l'article 168.2.b LOPJ sembla clar quan prescriu que l'anterior posarà “en coneixement de la Sala de Govern tota possible anomalia en el funcionament de serveis comuns processals del seu territori”; la qual cosa, es obvi, implica el judici de valoració sobre la tasca desplegada al servei esmentat²⁷⁷.

S'estableix un mecanisme indirecte d'alerta e informació, i no de direcció ni de supervisió o control, extern a la jerarquia del Cos de Secretaris judicials, i que per mitjà de la Sala de Govern, com a segon filtre de la informació degana, permetrà la coneixença del secretari de Govern del TSJ, en cop de que aquest rebi directament i sense cap avaluació de l'òrgan de govern tants informes com jutges degans pugui haver a Catalunya. Tanmateix, la reforma de la llei orgànica 19/2003 va establir la incorporació del secretari de govern dels tribunals on existeix, a la tasca de secretari de la Sala de Govern, de manera que obté el

²⁷⁷ En sentit contrari, María Antònia Amigó de Palau, v. *ut supra*, Capítol primer, apartat 1r.

coneixement directe però sota el filtre de la Sala en quan a la seva importància i efectes.

L'article 165 LOPJ anterior a la reforma permetia que presidents de tribunals col·legiats i jutges i magistrats fossin directors i inspectors de tots els serveis i assumptes; després de la reforma es suprimeix l'esment a serveis encarregats de la gestió dels procediments. El problema és com poden exercir-se les pròpies competències que afecten a un règim material sobre el que no es posseeix capacitat de direcció. En aquest sentit, la Sala C-A del TS indica que "si a la Sala de Govern del Tribunal Suprem li correspon el bon ordre de les dependències del Tribunal, resultaria de tot punt impensable que no tingués atribucions per adoptar les mesures adequades a tal fi. Dita competència troba suport normatiu a l'article 152.1 de la LOPJ, que atribueix a les Sales de Govern la funció de govern dels respectius tribunals, expressió suficientment àmplia per entendre que inclou, conjuntament amb altres comesos, la manera de regular accés a les instal·lacions i la utilització dels seus serveis i dependències"²⁷⁸. En aquest sentit, importa subratllar, per exemple, retards per manca de dació de comptes, per exemple en temes d'execució penal, o de presó provisional i els seus límits temporals. És bàsica la implicació dels funcionaris en general, i malgrat la inexistència d'una exigibilitat de portar registres personals per part dels jutges instructors, advertir que habitualment es fa. En tot cas, la possibilitat de que el jutge adverteixi defectes processals on el secretari no els ha vist, o que el primer aprecii altres diferents dels ja subsanats, mostra l'inconvenient que la part es sotmès, procedimentalment, a dos controls consecutius, i per tan a dos actuacions per subsanar on podia haver estar només una. La manca d'economia processal, i la dilació conseqüent, mostra una deficiència objectiva, però l'eventual malestar

²⁷⁸ STS Sala 3ª, Secc. 7ª, 26-XI-1999.

subjectiu ha de valorar-se tenint present que la part ha incorregut en un error que, encara subsanable, només prové de la seva negligència processal.

Des del punt de vista material és preocupant que jutge i secretari mantinguin criteris oposats; d'aquesta manera potser el primer veurà sempre situacions advertides pel secretari però no qualificades per aquest com a defectes processals, fent-ho el jutge. Per exemple, l'original del poder, la consignació prèvia a l'admissió del recurs, subsanar després d'admetre la demanda, oferir subsanació per manca de justificant sobre pagament de la taxa judicial o admetre sense més amb comunicació a l'Agència tributaria d'un impagament, etcètera. Tanmateix, pot considerar-se la insubsanabilitat per un i no per l'altre, o bé no establir cap termini per subsanar o fer-ho, amb terminis massa llargs o excessivament greus; imaginem que si no s'atorga cap data límit, formalment s'hauria d'esperar a la subsanació o a la caducitat de la instància. Altre cosa és que, establertes amb claredat les competències entre jutge i secretari, al marge del control impugnatiu sobre aquest i a favor de l'anterior, es tracti de decisions autònomes; de la mateixa manera que, tan abans de la reforma com ara, el secretari judicial dicti pel seu compte i responsabilitat diligències d'ordenació sotmeses a revisió del jutge si les parts decideixen impugnar-les. I en aquest sentit resulta especialment interessant la taxació de costes, on en un bon grau l'activitat jurisdiccional és formal, remesa a l'actuació material del secretari judicial. Si no fos impugnada l'aprovació tindrà lloc per decret directament recurrible en revisió. Davant d'una impugnació, serà el secretari qui decideixi la seva admissió o inadmissió –recurrible en reposició– quan no s'expressi la raó discrepant o les partides concretes que s'impugnen. I per decret –recurrible en revisió– resoldrà el secretari judicial les impugnacions per excessives i per indegudes, realitzant en

aquest segons cas, només davant d'ell, vista contradictòria on cada part podrà al·legar el que consideri oportú, igual que ara.

f. Les tasques del secretari judicial en concret

Les tasques dels secretaris judicials es podrien agrupar per funcions mai delegables ni amb capacitat d'habilitació o assumpció d'altres cossos funcionaris, que són les relacionades amb la fe pública judicial, reducte que sembla ser emblema o símbol inamovible, per molt que ni a la pràctica resulti aplicable en un gran percentatge de situacions.

Les instruccions relatives al règim de la seva substitució (Ordre del Ministeri de Justícia 9/2004, de 14 de gener) –amb un secretari judicial responsable d'organitzar-les, sota direcció i supervisió del secretari de govern del TSJ respectiu– destaquen l'assistència a les vistes, com a garantia d'un dret fonamental del justiciable, a no confondre amb la mera documentació de les mateixes.

Conjuntament amb les anteriors són especialment important les funcions jurídic-processals, com ara la dació en compte –entenent que l'article 455 LOPJ ha derogat l'article 178 LEC– i sense que importi la dació de comptes d'altres funcionaris (article 477.a LOPJ), la documentació d'actuacions, l'impuls del procés i particularment l'execució, jurisdicció voluntària, conciliacions o altres que es preveuen, si bé sota la necessitat d'adequar la normativa processal corresponent.

Comunicaran carències personals i materials, a més de resultar informadors preceptius sobre les mateixes, dirigiran l'aspecte tècnic-processal del personal integrant de l'Oficina, essent caps i responent del bon funcionament de la mateixa dirigint i ordenant la feina. També s'involucraran en funcions administratives, donant informació a interessats, garantint repartiment segons normes aprovades, fent servir

mitjans tecnològics, responsabilitzant-se de l'arxiu de les actuacions en curs i dels llibres de registre, dipòsits, consignacions, i col·laboraran amb l'Administració tributària i respondran de l'estadística judicial. En tots aquests sentits no es tracta de realitzar l'execució material de les tasques sinó d'actuar gerencialment, un cap o administrador de les mateixes.

El secretari judicial és titular de la fe pública processal i redactarà o dictarà la redacció d'actes i diligències donant fe dels actes i fets processals, garantint l'autenticitat d'enregistraments i la seva integritat, amb preferència de l'ús de la signatura electrònica i incloent-hi les actuacions judicials pel sistema de videoconferència. L'assistència a vistes s'encomana amb exclusivitat a un secretari judicial, si bé a les esmenes al projecte de llei orgànica es va plantejar tornar a les antigues habilitacions dels oficials, ara gestors processals.

Evidentment, si a la UPSD s'estableix un gestor i un tramitador –menys a jutjats d'instrucció, mixtes i de violència contra la dona–, potser la meitat del seu temps de dedicació se n'aniria només per l'actuació habilitada pel secretari judicial.

La signatura digital del jutge planteja una pèrdua de tasca autenticadora de la signatura del secretari judicial, digital o no, que ha vingut sempre mostrant com element fonamental de la seva funció no jurisdiccional més assenyalada, reduint-se en aquests afers –o la signatura digital del jutge ja te valor autenticador– la feina del secretari judicial a la documentació, en el seu cas. Però també es pot entendre que es duplica la seguretat sobre l'assegurament de la identificació del primer signatari, amb la del segon.

Expedirà certificats o testimonis, indicant el seu destinatari i el caràcter original o no del document certificat o objecte del testimoni –

extrems aquests que habitualment no es fan—; i autoritzarà i documentarà l'atorgament de poders per a plets, amb l'obligació —que tampoc té lloc normalment— d'informar al poderdant de l'abast del poder conferit, com ja es va avançar.

La documentació és també responsabilitat del secretari judicial: documentar i formar les actuacions i expedients, deixant constància de les resolucions que dicten i les emeses pels jutges; portar els llibres registre. En el Manual de Procediments projectat pels Secretaris judicials s'inclou un contingut relatiu a procediments de documentació, on s'especifiqui quina estructura ha de seguir-se a l'hora d'elaborar o modificar un document, qualsevol que sigui el seu tipus. El particular és una eina d'homogeneització correcta, però que ha de valorar un grau de flexibilitat més enllà de la forma, en el contingut material concret, donat que a cada jutjat, depenent del jutge, és aquest qui signarà els documents individualitzats de resolucions judicials, i per tan qui pot fer els models per casos similars.

L'impuls i la ordenació del procés, mitjançant diligències d'ordenació, de constància, de comunicació i d'execució; la elaboració de decrets motivats, amb antecedents de fet, fonaments de dret i part dispositiva, per posar fi al procediment de la seva exclusiva competència o quan sigui precís o convenient raonar una decisió del secretari judicial; garantiran el repartiment d'assumptes segons les normes aprovades; es responsabilitzaran del registre de recepció de documents i donaran compte segons les lleis processals estableixen. Per últim, documentaran embargaments, llançaments i altres actes amb una naturalesa jurídica que requereixi la seva presència, expedint manaments, despatxos i exhorts per executar l'acordat en el procediment, segons la normativa processal en vigor.

L'impuls processal recollit a l'article 179.1 LEC resulta útil per a totes les jurisdiccions (v. article 4 LEC), malgrat la regulació parcial d'alguna d'elles (per exemple l'article 47 LJCA). Però donat el volum de causes obertes, només una relació personalitzada o un sistema d'alerta informatitzat permetrà que el secretari judicial pugui advertir els procediments que necessiten d'aquest impuls. Des del punt de vista normatiu, l'atribució concreta al secretari judicial passa per suprimir les expressions impersonals (“...es donarà trasllat...”) de les normes de procediment.

La direcció tènico-processal de l'Oficina judicial inclou les següents funcions: ordenar l'activitat del personal i impartir les ordres i instruccions que considerin pertinents, sense perjudici d'allò que correspongui a les administracions públiques competents en matèria d'organització i gestió de personal; i faran complir ordres i circulars dels seus respectius superiors jeràrquics, obeint un protocol d'actuació en el procediment que elaborarà el secretari judicial coordinador provincial²⁷⁹.

L'esmentat protocol s'adaptarà al disseny i organització del servei comú processal establert per l'Administració pública i contindrà: criteris de prelación en la tramitació de les causes; documentació normalitzada; normes d'actuació per la estandardització de les tasques processals; normes d'actuació i comunicació entre distintes unitats de l'Oficina judicial; mesures de verificació del control de qualitat de la feina processal desenvolupada; integració de les instruccions rebudes de les Administracions competents en matèria d'organització i gestió de mitjans personals i materials; altres convenients per raó d'eficiència a la funció tramitadora del procediment.

²⁷⁹ Aquest tipus de tasques es sotmetran al caràcter dinàmic, permeten la modificació per adaptació conjuntural: mobilitat funcional, fluxe d'entrada de litigis o experiència acumulada.

Les funcions de col·laboració i cooperació amb altres òrgans i administracions exigeix la coordinació amb els òrgans del govern del Poder Judicial i amb les CCAA amb competències transferides en justícia²⁸⁰, CCAA amb qui en qualsevol cas s'ha de col·laborar, existint comissions mixtes d'elles i els secretaris judicials. Tanmateix destaca la col·laboració amb l'Administració Tributària –encara que aquesta limita freqüentment la seva col·laboració cap a l'Administració de justícia– i la elaboració de l'estadística judicial.

Altres funcions del secretari judicial són: mantenir l'ordre d'actuacions davant d'ell en exclusiva, dintre o fora del jutjat; promoure l'ús de mitjans tècnics, audiovisuals i informàtics de documentació; responsabilitzar-se de l'arxiu judicial de gestió i expurgament dels arxius judicials en general; respondre del dipòsit de bens i objectes vinculats a procediments judicials, peces de convicció i tota quantitat, valors, consignacions i fiances; facilitar informació sobre estat d'actuacions no declarades secretes ni reservades a qui ho demani amb interès legítim i directe; més tota funció de natura anàloga inherent al lloc de feina, encomanada per superior, o establerta per llei o reglament, destacant la comanda de mesures de reforç o substitució per raó de conjuntura.

I més enllà del que, d'una manera o d'una altre, tenia ressò al sistema tradicional, s'obren multitud d'atribucions de naturalesa processal, competències específiques encara no posades en pràctica i/o *lege ferenda* com les següents: expressament la conciliació dels articles 460 i ss. LEC de 1881, compartides amb els jutges de pau; concreció dels integrants d'un grup d'afectats en el marc de diligències preliminar de l'article 256.6 LEC; trasllats i remissions pròpies de l'impuls d'ofici en

²⁸⁰ Andalusia, Astúries, Canàries, Cantàbria, Catalunya, Galícia, Madrid, Navarra, País Basc i València. Al marge d'errors, amb competència del Ministeri de Justícia per subministrat mitjans materials a Aragó, Balears, Castilla-La Mánega, Castilla-Lleó, La Rioja i Múrcia, així com Ceuta i Melilla.

matèria de competència objectiva i territorial; tota actuació inherent al principi d'impuls oficial en quan a la intervenció de procuradors i lletrats i respecte del procediment de compte jurada; control d'ofici de la classe de judici per raó de la quantia per mitjà de diligències d'ordenació i segons l'article 254 LEC; control de defectes formals de les demandes i de les contestacions, amb requeriment als litigants per subsanar; impulsar d'ofici la tramitació necessària per integrar subjectivament la litis en supòsits d'intervenció processal i successió processal; tota la tramitació prèvia a resoldre l'acumulació de processos; esbrinar el domicili del demandat i ordenar la publicació d'edictes, tanmateix comunicar amb el Registre Central de Rebels Civils; declarar en rebel·lia al demandat segons l'article 496 LEC; nomenar magistrat ponent i assenyalar les audiències prèvies i vistes sota determinats criteris²⁸¹; i valorar i acordar la suspensió de vistes assenyalades i nou assenyalament per impossibilitat d'assistència de parts i/o lletrats, informant al tribunal de la seva decisió i de supòsits de dilació injustificada per imposició judicial de multa, no en canvi per testimonis i perits, on el secretari ordenarà trasllat a les parts per tres dies –si n'hi ha aquest marge de temps abans de l'assenyalament– i la decisió es reserva pel jutge en el sentències que afecta l'essència de la matèria probatòria. El que aleshores no entén és perquè pot suspendre's una causa per manca de la part processal si aquesta està representada per advocat i procurador i no configura mitjà de prova proposat per la contrapart; i si ho és, advertiríem afectació al Dret probatori com si es tractés de perit o testimoni.

En seu d'audiència prèvia el secretari judicial la convocarà, s'encarregarà de remetre els despatxos necessaris per duu a terme la practica de prova admesa i dictarà els sobreseïments per

²⁸¹ Es tractaria de l'ordre en que els procediments causin estat per l'assenyalament, en relació amb les hores d'audiència, la disponibilitat de les sales, la urgència dels assumptes, l'organització dels recursos humans, el nombre d'assenyalaments, les indicacions del jutge o president del tribunal col·legiat: criteris generals i de duració previsible, excloent-hi la data i hora de deliberació i vot als tribunals col·legiats pels casos sense vista oral.

incompareixença d'ambdues parts litigants, de l'advocat de l'actor o d'aquest si el mandat no manifesta interès legítim, per molt que el concepte requereix d'una interpretació afectant el dret de tutela judicial. En canvi, es reserva al jutge el termini especial de dos mesos per assenyalar (article 429.2 LEC).

En matèria de prova el secretari judicial assenyalarà la anticipada, les proves a celebrar fora del jutjat i les diligències finals. Altres funcions sobre actuacions processals que correspondrien al secretari judicial serien: valorar la causa exposada pel perit que no accepta la designació pericial i procedir a utilitzar el seu substitut; decidir per decret sobre la provisió de fons, i oferir a la part que ha satisfet la meitat que li pot correspondre recuperar-la o pagar la resta perquè es pugui fer el peritatge admet a tràmit pel jutge; per decret la determinació quantitativa de la indemnització a testimonis segons l'article 375 LEC, si bé el compliment de les formes de la sol·licitud i la legitimació material de fer-ho, no resulten atribuïdes al secretari i semblen connaturals del jutge, sense que consti la tasca del seu anàlisi preliminar al respecte. Per últim, custodiarà tot suport de proves segons les previsions de l'article 383.2 LEC.

En quan a suspensions i terminacions anticipades del procediment per disposició de les parts o per altre formes anormals de conclusió, el secretari veu ampliades les seves competències així: la suspensió per mutu acord i fins a seixanta dies de l'article 19.4 LEC s'acordarà per decret²⁸², essent també del secretari judicial la competència per arxivar provisionalment la causa si transcorregut el termini establert de suspensió, passen cinc dies sense que cap litigant demani la reanudació

²⁸² En realitat, bastaria ordenar la suspensió i advertir que, després d'un màxim (per exemple 60 ó 65 dies), la causa passaria a l'estat d'arxiu provisional, perquè no es preveu l'aixecament d'ofici de la suspensió a fi del termini, i aquest aixecament pot ocórrer unilateralment i el dia següent d'haver-se decretat la suspensió.

(article 179.2 LEC); el desistiment de l'actor sense oposició del contrari donarà lloc a decret de terminació anormal o sobreseïment i arxiu definitiu; també per satisfacció extraprocessal de les pretensions o per carència sobrevinguda d'objecte concurrent la conformitat de totes les parts; decret per caducitat de la instància o per desistiment tàcit motivat per inassistència a l'audiència prèvia o a la vista del judici verbal del demandant, del seu lletrat o de totes dues parts (articles 414 i 442 LEC respectivament); i amb el decret també terminarà anormalment el desnonament quan l'arrendatari demandat enervi l'exercici de l'acció del arrendador demandant, exigint-se l'avinença del demandant, que només resulta lògica en quan al debat sobre existència d'enervació anterior o impossibilitat d'enervar per reclamació extrajudicial en més de dos mesos abans d'interposar la demanda.

Particularment, no s'ha de caure a la trampa d'entendre feta la reclamació per l'emissió de carta certificada o burofax amb l'antelació legal prescrita, doncs l'efecte impeditiu de l'enervació esdevingué amb la comunicació efectiva –que no té lloc si el burofax no se'n va anar a recollir– i en el termini d'anticipació exposat –per la qual cosa el demandant haurà d'esperar a rebre el justificant de la comunicació i interposar la demanda una vegada transcorregut el termini. Cas de que els arrendataris demandats siguin diversos, cal recordar que el dret a enervar és autònom per a cadascú d'ells.

En matèria de divisió de patrimoni es dictarà la resolució de sobreseïment quan tothom ho sol·liciti, de conformitat amb l'article 789 LEC, mentre que pels judicis monitoris i canviaris el secretari judicial dictarà la terminació per pagament dins dels terminis atorgats al deutor en un i altre procediments, i quan el sol·licitant monitori no presentés demanda de judici ordinari en 30 dies després d'una oposició (article 817 LEC).

Es pot advertir amb facilitat que totes aquestes resolucions, de suspensió, arxiu i terminació definitiva sense sentència, formen un habitual grup de models o formularis judicials que no sols redactar el jutge, sinó que confeccionats i introduïts als sistemes d'aplicació informàtica o fets pel jutge, secretari judicial o els propis funcionaris, s'omplen per aquests –amb la data, els litigants, etcètera– i passen a signatura del jutge i del secretari judicial per despatx ordinari d'assumptes. L'atribució al secretari judicial, doncs, no manté una transferència de feina real menys en casos molt puntuals, com ara debatre sobre l'enervació o obrir la discussió sobre la oposició al desestiment, inexistència certa d'objecte processal, substancial oposició davant una petició monitòria o aplicació de costes en un cas o altre. Alhora convé recordar que, com a decisions definitives, són recurribles en apel·lació, però la utilització del decret planteja el remei o recurs no devolutiu. D'aquesta manera, el propi jutge, sense haver resoldre i per tan totalment imparcial al respecte, podria corregir errors sobre els elements controvertits –normalment, insisteixo, elaborats directament per funcionaris gestors o tramitadors– sense abocar a les parts fins el recurs d'apel·lació.

En tot cas convé debatre sobre si el decret pot ser impugnable davant el jutge o directament davant el superior jeràrquic jurisdiccional de l'òrgan judicial decisor. En aquest segons cas es mantindria el temps de tramitació, en el primer s'afegiria un nou tràmit que incrementaria el temps processal si es pretén que la decisió del jutge –mantenint o revocant el decret– pugui ser igualment recorreguda en apel·lació. I pels casos de decisions interlocutòries no definitives, paral·lelament amb el que ja succeeix amb les diligències del secretari susceptibles de revisió davant del personal jurisdiccional, no convé plantejar la tesi de supressió de recursos de reposició o reforma perquè varien els subjectes decisors.

No obstant potser caldria pensar en el silenci negatiu per suprimir esperes innecessàries.

Potser amb més capacitat de decisió real el secretari judicial resoldrà l'arxiu definitiu de les diligències preliminars quan no es presti caució en el termini legal establert de tres dies a l'article 258 LEC, o quan no es presenti demanda en 20 dies després de resoldre mesures cautelars prèvies, deixant-les sense efecte per decret que, a més, contindrà decisió sobre costes i responsabilitat per danys i perjudicis causats. Manté el caire formal la convocatòria de vista per diligència en el supòsit de l'article 734.1 LEC, o després de l'oposició a mesures acordades *inaudita parte*, prèvia comunicació i trasllat al demandant de les mesures (article 741 LEC), així com el trasllat de la sol·licitud de caució substitutòria de la cautela a la part contrària (article 747 LEC).

Resulta redundant, no obstant, explicitar un control pel secretari judicial sobre l'aixecament de mesures cautelars una vegada dictada sentència absolutòria (articles 744 i 745 LEC), doncs resulta una conseqüència evident que ha de constar a la part dispositiva de la resolució judicial definitiva. Però per evitar el complement de la omisió, no gens estranya a la pràctica, sembla oportú que el secretari executi l'absolució establerta, també, en els seus àmbits implícits –si expressament no s'ha indicat–, que són l'aixecament de cauteles que mai podem sobreviure sense un procés principal menys en casos d'anticipació, per exemple a les mesures prèvies. I cal recordar que, si bé el compliment de les resolucions, en general, té lloc quan la sentència es ferma, no passa el mateix en supòsits d'absolució i mesures cautelars establertes. Efectivament, aquestes no deriven de cap fermesa i estan sotmeses a la vigència del procés principal, com ja s'ha dit. És possible, no obstant, la demanda de manteniment de cauteles instada per l'interessat, abans de la fermesa, el que correspondrà decidir al jutge

sempre i quan la sol·licitud hagi arribat a temps, es a dir, abans que el secretari judicial acordi l'aixecament de les mesures. Si la part insta el manteniment després, és clar que res es podrà mantenir perquè ja no existeix, obrint hipòtesi de noves demandes cautelars, en etapa de segona instància i sota el règim procedimental existent.

Per últim, en matèria de dret de família, s'atribueix al secretari judicial la imposició de multes coercitives de l'article 776 LEC davant reiterats incompliments d'obligacions pecuniàries.

En matèria de recursos el secretari judicial tramitarà tots els possibles, si bé en litigis civils de trànsit i propietat horitzontal, en particular desnonaments, s'encarregarà de la subsanació de defectes processals sobre acreditació de consignació de l'import líquid de la condemna i abonament de rendes vençudes i que vagin sent vençudes. Si no hi hagués la subsanació pertinent, serà el jutge qui dictarà la inadmissió o el arxiu per desert.

La tramitació de la reconstrucció d'actuacions total o parcial s'atribueix al secretari judicial, sense perjudici de la iniciació d'ofici, pel jutge, del tràmit: davant del secretari tindrà lloc una primera (i eventualment única) compareixença on les parts podran manifestar la seva conformitat –manifestació que podria donar-se per escrit–, que permetria el dictar d'un decret declarant la reconstrucció conclosa i des de quan s'ha de partir per continuar el decurs del procediment. Si hi hagués disconformitat total o parcial es convocaria una segona vista, davant del jutge, que decidiria després de l'oportuna pràctica de la prova.

A la jurisdicció penal es modifiquen expressions impersonals per introduir explícitament el secretari judicial, sense perjudici que ja era clara la seva competència, al menys a la majoria de supòsits. D'aquesta

manera veiem el següent. El secretari judicial és l'encarregat de duu a terme el decidit pel jutges, notificant les resolucions (article 160 LECr) i informant sobre el dret a recórrer quan ho fa. S'ocupa de la remissió d'actuacions (diligències i efectes) al jutjat competent quan s'ha incoat un procediment penal per raó del servei d'instrucció de guàrdia –normalment per la posada a disposició d'un detingut– o després de resoldre qüestions de competència, inhibitòria o declinatòria, o remetre i citar a termini perquè es resolgui l'apel·lació (el *a quo*) o per tornar l'apel·lació resolta (el *ad quem*), en ambdós casos fent les comunicacions del rebut corresponents. Tanmateix farà els trasllats de les queixes, els previs a la taxació de costes, les inhibicions a altres jurisdiccions o tribunals (menors, militar, violència contra la dona en el seu cas). En matèria de prova s'ocuparà dels despatxos necessaris per la seva pràctica al judici oral, directament o per exhort, i una vegada presa la decisió judicial de retenir efectes, s'encarregarà de la seva recollida i custòdia (les peces de convicció de l'article 326 LECr).

Altres novetats són l'atribució de competències sobre amb l'aixecament de la suspensió deguda a una qüestió prejudicial, una vegada transcorregut el termini que es concedeix a les parts per acudir a l'òrgan civil o contenciós sense haver-ho justificat davant del jutjat (art. 4 LEC); tramitar la inhibitòria a instància de part; els trasllats per responsabilitat civil; la recusació dels perits; oferir accions a la víctima i comunicar-li actes processals que puguin afectar la seva seguretat en delictes compresos a l'article 57 CP; comunicar a la víctima resolucions dictades en etapa d'execució relatives al reo i que puguin afectar la seguretat del directament ofès o perjudicat; petició de designació d'ofici de lletrat i procurador o requeriment a l'imputat perquè ho designi ell, una vegada el secretari judicial li hagi informat de la seva qualitat o condició de part processal passiva al procés; informació a testimonis de la seva obligació de comparèixer davant del jutge i de comunicar qualsevol canvi

de domicili; gestions d'esbrinament de domicili de qui no sigui imputat (article 178 LECr), amb regulació especial pel testimoni i en tot cas per delegació prèvia del jutge. I després que el jutge ho ordeni, convocarà les compareixences de presó i ordre de protecció, embargament de bens si el processat no abona la fiança establerta per cobrir responsabilitats pecuniàries, més assegurances segons article 600 LEC. També tramita, en primer grau jurisdiccional, el recurs de apel·lació, i el pot declarar desert per decret –recurríble en reforma–; tramita la instrucció i l'assenyalament de vista en el segon grau de jurisdicció, sota responsabilitat explícita de sustanciació amb brevetat –mai més de dos mesos–, i en general nomenarà magistrat ponent; comunicarà a l'Audiència provincial i a la Fiscalia els parts periòdics d'informació sobre l'estat dels sumaris i, especialment al segon, tota incoació procedimental, més el trasllat de diligències originals o per còpia per qualificació provisional. I té atribuïda la tramitació de l'etapa intermitja als sumaris i als procediments abreujats i la etapa de qualificació, en la competència objectiva de l'Audiència provincial, assenyalant dia i hora de vista oral en els sumaris, així com pels articles de previ pronunciament, la vista oral del procediment abreujat, de les apel·lacions, de les cassacions, i compareixences i vistes de les diligències de guàrdia i dels judicis ràpids i judicis de faltes ordinaris o immediates.

Gestionarà les taxacions pericials, fixarà el termini per satisfer les costes i regularà les despeses a incloure dins d'aquelles; tramitarà l'aprovació i la impugnació de la taxació de la mateixa manera que a la LEC. I en execució de sentència tramitarà el necessari per determinar la quantia indemnitzatòria no especificada a la sentència –però només al procediment abreujat (article 794 LECr), no al sumari o a les faltes–, retindrà el permís de conduir i s'ocuparà de l'esbrinament patrimonial (article 989.2 LECr). Identificarà i acreditarà l'edat del processat

(demanant la partida de naixement ex article 375 LECr, la qual cosa difícilment té lloc actualment, especialment pels estrangers).

En matèria contenciós-administrativa atenem a la reforma de la LJCA²⁸³, mentre que en matèria laboral l'activitat reformadora es desplega respecte de la LPL²⁸⁴.

g. Altres funcionaris no jurisdiccionals. En general

L'article 475 LOPJ estableix una classificació dels cossos de personal entre generals i especials (amb personal de titulació o professió específica), assumint el primer aquelles funcions de naturalesa processal i administratives vinculades: el cos de gestió processal i administrativa, el cos de tramitació processal i administrativa i el cos d'auxili judicial. Hi ha una reserva de funció segons l'article 435.4 LOPJ, una piràmide jeràrquica dels cossos que no només inclou la vessant orgànica sinó també la funcional i una relació de lloc de feina que opera com estri d'ordenació de personal al servei de l'Administració de justícia (article 435.4 LOPJ). D'altre banda, la creació, disseny i organització de les unitats administratives correspon a cada Administració en el seu àmbit territorial, al igual que la determinació de la seva forma d'integració en la respectiva Administració pública existent, la seva actuació i la seva relació de dependència jeràrquica. En virtut de tot allò s'establiran els llocs de feina i la dotació econòmica precisa pel seu funcionament efectiu.

Les relacions de llocs de feina o de treball²⁸⁵ tenen el seu origen a la llei 30/1984, de 2 d'agost, de mesures de reforma de la funció

²⁸³ V., en general, Rosa Blázquez Martín, "El papel de los secretarios judiciales...", cit., pàgines i 188 següents.

²⁸⁴ V. Rosa Blázquez Martín, "El papel de los secretarios judiciales...", cit., pàgines 191 i següent.

²⁸⁵ En castellà amb les sigles RPT (Relaciones de Puestos de Trabajo).

pública²⁸⁶, sistemes equivalent als *rols* o *jobs descripcions*, on s'exigeix la concreció de l'assignació a funcionaris i a personal contractat –no és possible la relació de llocs de treball d'ocupació indistinta per uns o altres (STS de 14 de juliol de 1993)– i sempre amb vinculació a la dotació pressupostària, de manera que el lloc té una assignació econòmica configurada prèviament; i que hauria d'existir, també, per la contingència de la substitució o el reforç. L'objectiu paradigmàtic de aquestes relacions és aconseguir l'eficàcia²⁸⁷; i hauria de partir d'un anàlisi acurat des d'una observació directa, l'entrevista personal amb el titular del lloc de treball o l'enquesta, tots tres o la combinació d'alguns d'ells. Només el bon anàlisi permet una correcta valoració que, a l'Administració pública, resulta element imprescindible per confeccionar els elements orgànics essencials de les relacions de llocs de treball²⁸⁸.

Descriure el lloc de treball suposa detallar condicionaments i delimitacions que a la fi conformen una creació tècnica sobre el conjunt de funcions, tasques i activitats que desenvolupen tots i cadascú dels llocs d'una empresa, especificant igualment els nivells de formació i experiència necessaris per poder desenvolupar-los amb idoneïtat, la responsabilitat que s'exigirà a l'ocupant, les característiques físiques o ambientals on es realitzarà la feina i els recursos normalment assignats.

²⁸⁶ BOE número 185, de 3 d'agost de 1984 (rectificat al BOE núm. 229 de 24 de setembre i al BOE núm. 244 d'11 d'octubre). Cfr. igualment l'Ordre del Ministeri de Relacions amb les Corts i de la Secretaria del Govern de 2 de desembre de 1988, sobre relacions de llocs de feina de l'Administració de l'Estat (BOE núm. 294, de 8 de desembre); i l'Ordre del mateix Ministeri, de 6 de febrer de 1989, que publica Resolució conjunta de les secretaries d'Estat d'Hisenda i per l'Administració pública aprovant model de relacions de llocs de feina de personal funcionari, dictan normes per la seva elaboració (BOE número 32, de 7 de febrer de 1989). A Catalunya cal recordar la llei 17/1985, de 23 de juliol, de la funció pública de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 569, de 31 de juliol). I en general s'ha de conèixer la llei 7/2007, de 12 d'abril, de l'Estatut Bàsic de l'Empleat Públic (BOE núm. 89, de 13 d'abril).

²⁸⁷ STSJ Galícia, de 17 de setembre de 1997.

²⁸⁸ Alberto Palomar Olmeda, Francisco de Miguel Pajuelo i César Duro Ventura, *El Régimen...*, cit. pàgina 122.

La pròpia norma hauria d'efectuar la distribució de competències corresponents derivada del desglossament de tasques²⁸⁹.

Amb la reforma de 1984 no decau l'anomenada estructura corporativa, donat el manteniment de accés per cossos i escales, però es considera que el nou model articularà la vida funcional mitjançant la ocupació successiva a diferents llocs de treball²⁹⁰. Hi ha una previsió simplificadora a l'Administració de justícia quan s'eviten graus o nivells –atributs personals dels funcionaris a la resta d'Administracions, adquirits pel temps a un lloc de feina determinat–; distingint entre llocs de feina singularitzats –on l'Administració no pot variar l'adscripció del funcionari– i no singularitzats –on sí podrà fer-ho, per necessitats del servei, entre llocs iguals (la redistribució i la reordenació d'efectius) i sense afectar la immobilitat geogràfica– i sota el paràmetre públic derivat de disposicions administratives generals²⁹¹; en qualsevol cas amb el dret de conèixer els documents administratius que regulen, accedint-hi²⁹².

Estableix l'article 471.1 LOPJ que: “Las competencias respecto de todo el personal al servicio de la Administración de Justicia al que se refiere el artículo anterior, corresponden en los términos establecidos en esta ley, al Ministerio de Justicia o, en su caso, a las comunidades autónomas con competencias asumidas, en todas las materias relativas a su estatuto y régimen jurídico, comprendidas la selección, formación inicial y continuada,

²⁸⁹ Cfr., en general, Josep Aldomà Buixade, *Les relacions de llocs de Treball de les Administracions Públiques*, Cedecs, Barcelona, 1996, pàgina 57; Ricardo de Vicente Domingo, *El puesto de trabajo en el derecho de la función pública*, Tirant lo Blanch, Valencia, 1997.

²⁹⁰ Juan Carlos Ferreiro Pérez, “Los funcionarios en la nueva oficina judicial: las nuevas relaciones de puestos de trabajo en la administración de justicia”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 197.

²⁹¹ El que permet la impugnació jurisdiccional, davant tribunals contenciosos-administratius; cfr. STC 55/1995.

²⁹² Veure l'article 37 de la llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, reformada per llei 4/1999, de 13 de gener; cfr. Francisco González Navarro, “Artículo 37”, en Jesús González Pérez i Francisco González Navarro, *Comentarios...*, I, cit., pàgines 1018 i següents.

provisión de destinos, ascensos, situaciones administrativas, jornada laboral, horario de trabajo y régimen disciplinario”.

L'antecedent de l'actual reglamentació va ser una irreal distribució de tasques i una regulació rígida, sense gaire possibilitat d'adaptació a la realitat judicial i sense tenir present la especialització, mostrant una tradicional divisió tripartita²⁹³. A la pràctica, si més no, “l'adaptació” va sobrepassar la normativa, començant per barrejar funcions entre uns i altres, en molts casos que tothom fes de tot, especialment entre oficials i auxiliars, sovint autònoms en el portar dels expedients o de concretes etapes del procediment seguit. En qualsevol cas es tracta de cossos nacionals (article 470.2 LOPJ), sense perjudici de competències transferides a les CCAA (estatut, règim jurídic, selecció, formació inicial, formació continuada, provisió de destins, ascens, situacions administratives, jornada laboral, horari de treball, règim disciplinari)²⁹⁴.

Factors homogeneïtat o uniformitat a nivell estatal, com ara el disciplinari, poden semblar lògics, però mai evitaran les tensions generades sota les premisses constitucionals de la potestat sancionadora²⁹⁵ i les relacions amb la incidència de les relacions de subjecció especial²⁹⁶.

²⁹³ Que nèix a la llei de 8 de juny de 1947. Fins arribar a l'antecedent últim de la norma vigent, el RD 249/1996, es veu en el Decret de 9 de novembre de 1956, el Decret 14 d'abril de 1956, el Decret de 6 de juny de 1969 i en el Reial Decret 2003/1986 de 19 de setembre.

²⁹⁴ Sobre aquesta problemàtica, en certa manera artificial i artificiosa, v. Rafael Jiménez Asensio, “Funciones de los diferentes Cuerpos y Carreras”, a *La Oficina Judicial*, Departament de Justícia del Govern Basc, Vitoria-Gasteiz, 1994, pàgines 212 i següents; amb cita de les SsTC 67/1983, 76/1983, 87/1989, 120/1992 i 56/1990, l'autor es pregunta quines són les raons de fons per la pretesa exclusió del secretari judicial de la competència autonòmica.

²⁹⁵ La segona Sentència del Tribunal Constitucional, de 30 de gener de 1981, i després les SsTEDH 21-II-1984 (nº. 8544/1979) Oztürk vs. República Federal d'Alemanya o 22-V-1990 (nº. 11034/1984) Weber vs. Suïssa.

²⁹⁶ Sobre el règim disciplinari dels secretaris judicials i la resta de personal no jurisdiccional al servei de l'Administració de Justícia, v. Alberto Palomar Olmeda, Francisco de Miguel Pajuelo i César Duro Ventura, *El Régimen...*, cit., respectivament pàgines 270 i següents i pàgines 277 i següents.

El caràcter reglamentari de les normes reguladores dels llocs de feina suposa, fonamentalment, dues línies d'interpretació amb evidents conseqüències polítiques. Minoritàriament entén que es tracta de simples actes administratius amb múltiple destinatari, sense capacitat d'innovació de l'Ordenament jurídic, sense integrar-lo ni normativitzar amb permanència; només enumeren i singularitzen llocs de feina, sota determinada burocràcia, burocràcia que no ha de significar opacitat sinó respecte a la realitat i a l'accessibilitat de conèixer²⁹⁷.

Fins a mitjans dels anys setanta el model segueix la racionalitat formal: passivitat, garantia i possibilitat de reacció. L'administrat és un destinatari de l'específica activitat administrativa i, com a interessat, només pot promoure aquesta activitat i fer-ne ús, així com dels mitjans de reacció oferts per l'ordenament per lluitar contra les irregularitats. Aquest plantejament burocràtic està superat, naturalment, primer per la concepció del *management*, després per l'anomenada governança²⁹⁸. En efecte, als anys vuitanta la garantia passiva i actuació reactiva dona pas a la realització de prestacions materials per part de l'Administració, i el consens, la participació i l'acceptació introdueixen la idea final de servei públic; eficient, eficaç i econòmic renova la legitimació de l'actuació pública cap a rendiments i gestió per resultats. La posició activa del "administrat" davant l'Administració el converteix en "ciudadà"²⁹⁹, mentre que l'Administració és al servei de l'interès general. Però aquesta situació es considera poc satisfactòria per les necessitats precises i concretes dels usuaris, sota exigències de qualitat i

²⁹⁷ Cfr. Alejandro Nieto García, *La Burocracia*, Instituto de Estudios Administrativos, Madrid, 1976, pàgina 24.

²⁹⁸ Manuel Alcántara, *Gobernabilidad, crisis y cambio: elementos para el estudio de la gobernabilidad de los sistemas políticos en épocas de crisis y cambio*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1994; Joan Prats Català, *De la burocracia al management, del management a la gobernanza: las transformaciones de las Administraciones públicas de nuestro tiempo*, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid, 2005.

²⁹⁹ Sobre la concepció de "ciudadà" en vers "administrat" veure Ricardo Yáñez Velasco, *Refugio y asilo político. Conceptos y problemas jurídicos*, Atelier, Barcelona, 2002, pàgines 173 i següents.

diversitat. Als anys noranta s'avança en aquest sentit, i amb la pretesa cooperació entre institucions públiques i actors privats es persegueix la qualitat de la interacció entre els diferents nivells de govern, entre aquests i la societat civil i les organitzacions empresarials; l'anomenada "governança".

Majoritàriament es consideren disposicions generals de rang reglamentari, dictades per l'Administració en virtut de la seva facultat d'auto-organització, permanents, incidint directament sobre relacions jurídiques funcionals burocratitzades. Ara bé, tot això ha de matisar significativament a l'Administració de justícia, doncs els seus funcionaris públics no han estat precisament l'objecte d'estudi per consolidar l'esmentada tesi majoritària. Per començar l'Estatut de la Funció Pública no els va afectar havent-hi la LOPJ. Nogensmenys, l'article 474.1 LOPJ, precisament, estableix l'equiparació dels Cossos de funcionaris al servei de l'Administració de justícia amb els funcionaris de l'Administració general de l'Estat.

El legislador ha permès una gran discrecionalitat a l'Administració, dins de la seva capacitat auto-organitzativa, per molt que límits i competències vinguin plantejats a l'article 523 LOPJ, destacant la redistribució, la reordenació i l'amortització –encara que de vegades s'amortitza abans de temps, "coix abans de tenir cadira de rodes"–; no obstant, s'estableix que la modificació passarà per negociació sindical, manteniment de denominació, retribucions i altres característiques del lloc de feina, no canvis de municipi, respecte de dotacions mínimes, informe previ del CGPJ i comunicació preceptiva, també prèvia, al Ministeri de justícia.

I si bé el funcionari no pot pretendre la congelació de la seva situació estatutària en els termes com es trobava regulada quan va ingressar al Cos, perquè es col·loca en una situació jurídica objectiva – sota la definició legal i reglamentària només modificable per aquests mitjans segons els principis de legalitat i reserva normativa–, per consolidació pot exigir que els drets adquirits es mantinguin davant del poder organitzatiu de l'Administració³⁰⁰. I com a drets adquirits per consolidació la jurisprudència acostuma a recordar el manteniment global de la retribució i el contingut de la funció a desenvolupar, mentre que els canvis a l'Oficina judicial podem afectar ambdós, igual que la retribució en relació amb la separació de jurisdiccions civil i penal als jutjats mixtes³⁰¹. L'horari, per exemple, és una característica essencial del lloc de feina³⁰².

Les condicions tècniques i els requisits essencials per desenvolupar llocs de treball, dintre de la competència normativa atribuïda a les CCAA, inclouen la forma de cobertura, determinades exigències –per exemple idiomàtiques– i l'establiment d'increments remuneradors variables³⁰³, avançar en el desapoderament del Poder judicial sobre el control del personal no jurisdiccional al servei de l'Administració de Justícia.

De conformitat amb l'esmentat article 521 LOPJ³⁰⁴, dins del Títol VII del Llibre VI, s'inclourà la identificació, el centre gestor (l'òrgan competent del Ministeri de Justícia o de la Comunitat Autònoma), el tipus de lloc (genèrics –per exemple a les UPSDs– o singularitzats –per

³⁰⁰ SsTS 18 d'octubre de 1993, 16 de maig de 1995, 17 de febrer de 1997.

³⁰¹ S'ha dit que res és possible contra els canvis a l'Oficina judicial conseqüència de la seva nova organització, donada la potestat d'autoorganització de l'Administració pública; Juan Carlos Ferreiro Pérez, "Los funcionarios...", cit., pàgina 208.

³⁰² Per exemple, STSJ Catalunya d'11 de novembre de 1994.

³⁰³ V. STC 253/2005, de 10 d'octubre.

³⁰⁴ Cal recordar que aquest precepte estableix uns mínims que les CCAA no podrien alterar malgrat ostentin la gestió del sistema, de la mateixa manera que l'article 522 LOPJ imposa la forma de la seva aprovació i modificació.

exemple amb llengua pròpia—) i el centre de destí³⁰⁵. La resta de normativa afegeix: codi del lloc (una mena d'identificador numèric per la base de dades de l'ens organitzador), denominació, dotació, ordenació (per quantia per retribució segons complements), retribucions complementàries, provisió (el sistema accés: concurs o lliure designació).

Característiques del lloc de treball poden incloure, segons la LOPJ (article 521.4): titulació i/o formació específica, coneixement oral i escrit de llengua co-oficial autonòmica, coneixença informàtica o altres condicions rellevants. En aquest últim sentit, destaca que segons el Model de Relacions de Lloc de Feina de 1988 pot haver-hi mèrits a valorar i circumstàncies o condicions particulars que l'òrgan proponent consideri necessàries. Per molt que aquesta llibertat restava supeditada a la normativa general de referència (la Llei 20/1984, de 2 d'agost) i la Comissió Interministerial de retribucions creada pel Reial decret 469/1987, sense oblidar la mateixa LOPJ (particularment articles 522 i 523).

La valoració del lloc de feina pot fer-se quantitativament i qualitativament. En el primer cas comparant factors o puntuant-los, en el segon mitjançant la jerarquització o la classificació³⁰⁶.

El conflicte de dependències que a la pràctica pot tenir lloc a les UPADs es relaciona amb el comandament orgànic dels centres de destí on s'agrupin aquelles, donat que una vegada el funcionari, per ingrés o per concurs de trasllat, obté adjudicació definitiva d'un lloc de feina en un centre de destí, l'adscripció interna esdevé realitzada per una instància

³⁰⁵ SCP, conjunt d'UPSDs al mateix municipi, siguin d'òrgans col·legiats o unipersonals, Registre civil central i Registres civils únics que hi hagués, cadascuna de les Fiscalíes o Adscripcions, Instituts de Medicina legal, Institut Nacional de Toxicologia i Ciències Forenses, Mutualitat general judicial, cada oficina judicial de suport als jutjats de pau amb plantilla funcional diferenciant entre més o menys de 7000 habitants.

³⁰⁶ Juan Carlos Ferreiro Pérez, "Los funcionarios...", cit. pàgina 226.

no determinada inicialment³⁰⁷. Tanmateix, jutges i magistrats, caps funcionals de les UPADs, han estat marginats absolutament de la determinació dels funcionaris que les integren, malgrat l'aconsellable de la seva participació, inclòs decisòria, en el moment inicial d'adjudicació i en redistribucions internes posteriors.

A cada lloc s'hauria d'establir què fa el funcionari, com ho fa i perquè ho fa. Així, el perfil es configuraria per un conjunt de condicions valuables objectivament que han de concórrer en el titular del lloc de feina perquè aquest sigui eficaç. Una bona descripció del lloc de feina hauria de recollir una descripció genèrica i una descripció de tasques (comportament exigít en quan a capacitat de gestió i presa de decisions; requisits de desenvolupament com ara capacitats personals, materials, formació i experiència professional; responsabilitat assumida amb referència als mitjans personals, materials i objectius del lloc), més la localització del lloc i les seves condicions.

No és viable, doncs, que en aquest àmbit definitori, tingui cap potestat el secretari judicial, per indicar la realització d'un tipus de tasca o una altre, sobre el funcionari jeràrquicament sotmès. Certament que el Ministeri de Justícia té atribucions competencials, i que el secretari judicial obeeix, com a cap administratiu, tot un seguit de superiors que culminen amb el Ministre de Justícia espanyol. Però això no vol dir que obtinguin una mena de delegació normativa d'aquest, que en cop de fer normes els hi permetria decidir sobre tasques extranormativament. Hi ha, no obstant, una sèrie de problemes essencials dins l'àmbit organitzatiu que en deriven de la confusió entre *tasca* i *competència* administratives. Efectivament, sovint l'organització no disposa de regles concretes de distribució de tasques que abastin la totalitat dels llocs de treball de les organitzacions públiques. Amb freqüència, donat això, per confondre

³⁰⁷ En aquest sentit, Francisco Javier Garrido Carrillo, *La Oficina...*, cit., pàgina 74, nota núm. 29 *i. f.*

jurídicament parlant la tasca administrativa amb la competència, es tendeix a l'acumulació de la distribució de tasques en llocs de treball que no són base en l'organització sinó una part de l'estructura piramidal d'aquesta. I així, a continuació, es menysté l'assignació de rols i tasques entre els que componen aquell: l'anàlisi estàtic serà possible per descriure el lloc de treball, però introduint a l'organització un factor discrecional d'assignació de tasques pot dificultar, al terreny dels resultats, el procés de comparació posterior i les seves conclusions³⁰⁸.

h. El gestor processal

L'article 476 LOPJ estableix que col·laborarà en l'activitat processal de nivell superior –ja no mers col·laboradors immediats del secretari judicial com deia el Reglament de 1996– i en la realització de tasques processals pròpies. D'aquesta manera, les funcions de tramitació processal es recullen a l'article 476 LOPJ, segons el qual:

“Con carácter general y bajo el principio de jerarquía, y sin perjuicio de las funciones concretas del puesto de trabajo que desempeñen, le corresponde: a) Gestionar la tramitación de los procedimientos, de la que se dará cuenta al Secretario Judicial, en particular cuando determinados aspectos exijan una interpretación de ley o de normas procesales, sin perjuicio de informar al titular del órgano judicial cuando se fuera requerido para ello. b) Practicar y firmar las comparecencias que efectúen las partes en relación con los procedimientos que se sigan en el órgano judicial, respecto a las cuales tendrá capacidad de certificación. c) Documentar los embargos, lanzamientos y demás actos cuya naturaleza lo requiera, con el carácter y representación que le atribuyan las leyes, salvo que el secretario

³⁰⁸ Alberto Palomar Olmeda, Francisco de Miguel Pajuelo y César Duro Ventura, *El Régimen Jurídico del Personal al Servicio de la Administración de Justicia y Nueva Oficina Judicial*, Thomson-Aranzadi, Pamplona, 2007, pàgina 120.

judicial considere necesaria su intervención. d) Extender las notas que tengan por objeto unir al procedimiento datos o elementos que no constituyan prueba en el mismo, a fin de garantizar su debida constancia y posterior tramitación, dando cuenta de ello, a tal efecto, a la autoridad superior, así como elaborar notas, que podrán ser de referencia, de resumen de los autos y de examen del trámite a que se refieran. e) Realizar las tareas de registro, recepción y distribución de escritos y documentos, relativos a asuntos que se estuvieran tramitando en Juzgados y Tribunales. f) Expedir, con conocimiento del secretario judicial, y a costa del interesado, copias simples de escritos y documentos que consten en autos no declarados secretos ni reservados. g) Ocupar, de acuerdo con lo establecido en las relaciones de puestos de trabajo, las jefaturas en que se estructuran las unidades de apoyo directo y servicios comunes procesales, en las que, sin perjuicio de las funciones asignadas al puesto concreto, se gestionarán la distribución de las tareas del personal, respondiendo del desarrollo de las mismas. h) Colaborar con los órganos competentes en materia de gestión administrativa, desempeñando funciones relativas a la gestión del personal y medios materiales de la unidad de la Oficina judicial en que se presten los servicios, siempre que dichas funciones estén contempladas expresamente en la descripción que la relación de puestos de trabajo efectúe del puesto de trabajo. i) Desempeñar la Secretaría de la Oficina judicial de las Agrupaciones de Secretarías de Juzgados de Paz, de Juzgados de Paz de más de 7.000 habitantes y de Juzgados de Paz de menos de 7.000 habitantes en los que la carga de trabajo justifique su establecimiento, así como los restantes puestos de trabajo de los citados centros de destino adscritos al Cuerpo de Gestión Procesal y Administrativa, todo ello de conformidad con lo que se determine en las correspondientes relaciones de puestos de trabajo, así como desempeñar puestos de las unidades administrativas, cuando las relaciones de puestos de trabajo de

las citadas unidades así lo establezcan, siempre que se reúnan los requisitos de conocimiento y preparación exigidos para su desempeño. j) Su posibilidad de nombramiento como secretarios sustitutos, siempre que se reúnan los requisitos de titulación y demás exigidos, y conforme al procedimiento que reglamentariamente se establezca, percibiendo sus retribuciones conforme a lo dispuesto en el art. 447.5 para secretarios sustitutos no profesionales. k) La realización de todas aquellas funciones que legal o reglamentariamente se establezcan y de cualesquiera otras funciones de naturaleza análoga a las anteriores que, inherentes al puesto de trabajo que se desempeñe, sean encomendadas por los superiores jerárquicos, orgánicos o funcionales, en el ejercicio de sus competencias”.

A la part final s’observa una competència residual –igual que hi estarà a la resta de Cossos– que introdueix diversos conceptes jurídics indeterminats, cridaners inevitables del conflicte. Tanmateix, l’article 7 RD 1608/2005, indica que correspon al secretari judicial: “el impulso del proceso en los términos que establecen las leyes procesales. En el ejercicio de esta función: a) Dictarán las resoluciones necesarias para la tramitación del proceso, salvo aquellas que las leyes procesales reserven a Jueces o Tribunales. Estas resoluciones se denominarán diligencias, que podrán ser de ordenación, de constancia, de comunicación o de ejecución. Las diligencias de ordenación serán recurribles ante el propio Secretario Judicial o ante el Juez o el ponente, en los casos y formas previstos en la leyes procesales. b) Además de las resoluciones anteriormente citadas, los Secretarios Judiciales dictarán decretos cuando con tal resolución se trate de poner término al procedimiento del que tengan atribuida exclusiva competencia, o cuando sea preciso o conveniente razonar su decisión. El decreto será siempre motivado y contendrá, en párrafos separados y numerados, los antecedentes de hecho y los fundamentos de derecho en los que se base la subsiguiente

parte dispositiva o fallo. c) Garantizarán que el reparto de asuntos se realiza de conformidad con las normas que a tal efecto aprueben las Salas de Gobierno de los Tribunales de Justicia y serán responsables del buen funcionamiento del registro de recepción de documentos, expidiendo en su caso las certificaciones que en esta materia sean solicitadas por las partes. d) Será responsabilidad de los Secretarios Judiciales la dación de cuenta, que se realizará en los términos previstos en las leyes procesales. e) En los casos en que los Secretarios Judiciales consideren necesaria su intervención, documentarán los embargos, lanzamientos y demás actos cuya naturaleza lo requiera. f) Expedirán los mandamientos, despachos y exhortos precisos para la ejecución de lo acordado en el procedimiento, de acuerdo con lo establecido en las leyes procesales”.

I si bé la Disposició Addicional Sisena va suprimir les habilitacions (inicial article 282.1 LOPJ 1/1985), l'article 451.3 LOPJ les preveu possibles des d'una perspectiva excepcional; així:

“Excepcionalmente, cuando no hubiera suficiente número de secretarios judiciales, en los supuestos de entradas y registros en lugares cerrados acordados por un único órgano judicial de la Audiencia Nacional y que deban ser realizados de forma simultánea, podrán los funcionarios del Cuerpo de Gestión Procesal y Administrativa, en sustitución del secretario judicial, intervenir en calidad de fedatarios y levantar la correspondiente acta”.

Les funcions lligades a actuacions materials pel desenvolupament del procés o administratives, s'ubicarien a l'article 476 LOPJ, apartats b) a f). De totes destaca una que, de *facto*, ja feien els funcionaris de justícia en general –fins i tot els antics agents judicials–: suprimint la

expressió d'estil “en dono fe”, per mitjà de certificacions –i la formula “certifico”–, els gestors practicaran i signaran les compareixences que realitzin les parts en relació amb els procediments en curs. Aquesta capacitat de certificació permet l'absència de secretari judicial o de jutge, i permet la posada en coneixença del personal jurisdiccional de fets rellevants pel desenvolupament del procés o per fer sol·licituds. S'exclouen les compareixences *apud acta* (article 453.3 LOPJ), oblidant que, majoritàriament, a les mateixes mai és present el secretari judicial. Per altra banda, documentaran embargaments, llançaments i altres actes amb una naturalesa que ho requereixi, menys quan el secretari consideri necessària la seva intervenció.

i. El tramitador processal

L'article 477 estableix, amb caràcter general, que el Cos de Tramitació Processal i Administrativa realitzarà quantes activitats tinguin caràcter de suport a la gestió processal, segons el nivell d'especialització del lloc desenvolupat, sota el principi de jerarquia i de conformitat amb el que s'estableix a les relacions de llocs de feina. Alhora enumera les següents funcions:

“Sin perjuicio de las funciones concretas del puesto de trabajo que desempeñen, le corresponde: a) La tramitación general de los procedimientos, mediante el empleo de los medios mecánicos u ofimáticos que corresponda, para lo cual confeccionará cuantos documentos, actas, diligencias, notificaciones y otros le sean encomendados, así como copias de documentos y unión de los mismos a los expedientes. b) El registro y la clasificación de la correspondencia. c) La formación de autos y expedientes, bajo la supervisión del superior jerárquico. d) La confección de las cédulas pertinentes

para la practica de los actos de comunicación que hubieran de realizarse. e) El desempeño de aquellas jefaturas que en las relaciones de puestos de trabajo de la Oficina judicial estén asignadas a este Cuerpo, en la forma y condiciones que en las mismas se establezcan. f) La posibilidad de ocupar puestos de las unidades administrativas, siempre que se reúnan los requisitos y conocimientos necesarios exigidos para su desempeño en las relaciones de puestos de trabajo de las mismas. g) La realización de todas aquellas funciones que legal o reglamentariamente se establezcan y de cualesquiera otras funciones de naturaleza análoga a las anteriores que, inherentes al puesto de trabajo que se desempeñe, sean encomendadas por los superiores jerárquicos, orgánicos o funcionales, en el ejercicio de sus competencias.

Fonamentalment, destaca l'esmentat article establint la funció a desenvolupar pels tramitadors processals, segons el qual s'encarregaran de rebre, registrar i classificar la correspondència remesa a la unitat, vingui o no vingui del servei comú de registre; proveir i tramitar els passos no atribuïts al SCOP; en alguns casos elaborar les cèdules de citació; i introduir a l'aplicació informàtica de gestió processals les resolucions dictades pel jutge o magistrat.

L'article 5. b RD 1608/2005 es clar en atribuir a aquests últims la funció d'expedir testimonis i certificacions –no per altre raó són fedataris públics–; mentre que el cos de tramitació processal que veurem seguidament té assignada la tasca de fer valer mitjans mecànics o ofimàtics per a la confecció de còpies de documents.

j. L'auxili judicial

El cos d'auxili judicial, segons l'article 478 LOPJ, s'encarregarà de la realització de tota tasca que tingui caràcter d'auxili a l'activitat dels òrgans judicials, sense el detall de l'article 15.3 del Reglament aprovat per RD 249/1996. Ara bé, no s'ha d'oblidar que aquestes tasques auxiliars no podran fer-se si no es troben incardinades al servei comú on els auxilis estiguin adscrits –fora, doncs, de les UPSDs–, i molt probablement, sense la jerarquia que es pretén, obeint directament el secretari judicial director del servei. Tanmateix, és possible la contractació de personal laboral per a realitzar activitats pròpies d'oficis, i actuacions de tipus instrumental relacionades al manteniment i la conservació d'edificis, equips i instal·lacions (article 473.2 LOPJ). L'article 478 LOPJ estableix:

“entre otras funciones, le corresponderá: a) La practica de los actos de comunicación que consistan en notificaciones, citaciones, emplazamientos y requerimientos, en la forma prevista en las leyes procesales, a cuyo efecto ostentará capacidad de certificación y dispondrá de las credenciales necesarias. b) Como agente de la autoridad, proceder a la ejecución de embargos, lanzamientos y demás actos cuya naturaleza lo requiera, con el carácter y representación que le atribuyan las leyes. c) Actuar como Policía Judicial con el carácter de agente de la autoridad, sin perjuicio de las funciones que, en la averiguación de los delitos y en el descubrimiento y aseguramiento de los delincuentes, competen a los miembros de las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad. d) Realizar funciones de archivo de autos y expedientes judiciales, bajo la supervisión del secretario judicial. e) Velar por las condiciones de utilización de las salas de vistas y mantener el orden en las mismas. f) Comprobar que los medios técnicos necesarios para el proceso judicial se encuentren en

condiciones de utilización, requiriendo, en su caso, la presencia de los servicios técnicos que correspondan, para permitir el adecuado funcionamiento de dichos dispositivos, poniendo en conocimiento del secretario judicial las anomalías detectadas que pudieran impedir la celebración de actos procesales. g) El desempeño de aquellas jefaturas que en las relaciones de puestos de trabajo de la Oficina judicial estén asignadas a este cuerpo, en la forma y condiciones que en las mismas se establezcan. h) La posibilidad de ocupar puestos de las unidades administrativas, siempre que se reúnan los requisitos y conocimientos exigidos para su desempeño en las relaciones de puestos de trabajo en las mismas. i) La realización de todas aquellas funciones que legal o reglamentariamente se establezcan y de cualesquiera otras funciones de naturaleza análoga a todas las anteriores que, inherentes al puesto de trabajo que se desempeñe, sean encomendadas por los superiores jerárquicos, orgánicos o funcionales, en el ejercicio de sus competencias”.

A la tasca d'arxius es pot parlar d'expedients “vius” o en tramitació, com dels futurs arxius centralitzats en els serveis comuns³⁰⁹.

El manteniment de serveis i equip s'entén al requeriment d'aquells serveis tècnics que correspongui davant anomalies, avaries o desperfectes, posant-ho en coneixement del secretari judicial.

Tots i cadascun dels tres Cossos inclouen previsions de funcions respecte de caps de secció, possibilitat d'ocupar llocs en unitats administratives i una clàusula general, oberta, segons la qual poden assumir noves funcions, al igual que preveuen els articles 476 i 477 LOPJ per gestors y tramitadors.

³⁰⁹ Es tracta del Servei Comú de Dipòsit i Arxiu Judicial previst al Pla de desplegament de la Nova Oficina Judicial del Ministeri de Justícia (Volum III).

4t. El personal jurisdiccional

a. Alguns principis polítics en presència

Al segle XIX el jutge espanyol va assolir una neutralitat formalista, sense cap facultat de direcció formal del procediment ni de direcció material del procés. No existia l'impuls processal que faria referència a la primera ni els mitjans de prova d'ofici en quan a la segona. Durant el segle XX es van patir tendències pretesament socialitzadores, amb la denominació de "publicització" del procés³¹⁰, i punt de referència obligat va ser la reforma del procés civil austríac³¹¹. Alhora es va patir una confusió reiterada entre les direccions formals i materials a càrrec del jutge, partint d'un context socio-polític antiliberal i autoritari, contrari a l'alternativa del procés civil garantista i liberal, en països i situacions on els jutges eren menys independents. I això va facilitar la ingerència del poder executiu en la efectivitat dels drets subjectius dels ciutadans³¹².

A l'àmbit del procés civil dispositiu es parteix d'un règim econòmic constitucional que distingeix entre els interessos públics i privats arran els articles 33 i 38 CE, deixant de banda sistemes jurídics on la distinció desapareix i, per tan, també la diferenciació entre jurisdiccions³¹³. I dintre d'aquesta realitat econòmica el principi dispositiu determina l'inici del procés declaratiu civil, els recursos i l'execució judicial. Mentrestant,

³¹⁰ Sobre aquests plantejament a l'àmbit del Dret provatori v. Ricardo Yáñez Velasco, *El peritaje...*, cit, pàgines 224 i següents.

³¹¹ Sobre l'obra de Franz Klein (*Materialen zu den neuen österreichischen Civilprozessgesetzen*, Viena, 1897) cfr. Víctor Fairén Guillén, "El proyecto de Ordenanza Procesal Civil austríaca visto por Franz Klein", en *Estudios de Derecho Procesal*, Madrid, 1955, pàgines 301 i següents.

³¹² Juan Montero Aroca, *Los principios...*, cit., pàgines 54 i següent. L'autor considera que, a l'actualitat, s'està reconeixent l'augment de poders del jutge com cosa pròpia d'una ideologia que propicia l'augment dels poders de l'Estat en detriment de la llibertat ciutadana, plantejant la il·lògica reducció sota regles d'imparcialitat, dels poders del jutge penal, magrat en aquesta jurisdicció no predomini l'autonomia de la voluntat i la llibertat en la conformació de les relacions jurídiques materials com passa a la civil, on s'augmenta la potestat; íd., pàgines 55 i següent.

³¹³ Així M. A. Gurvich (director), *Derecho procesal civil soviético*, Instituto de Investigaciones Jurídicas, Mèxic, 1971, pàgina 44, citat per Juan Montero Aroca, *Los poderes...*, cit., nota núm. 54.

dintre dels tràmits ja oberts en virtut d'aquest principi, esdevé necessària la distribució de les facultats de direcció materials i processals.

Per exemple, l'habilitació de dies i hores inicialment inhàbils constitueix una facultat de direcció processal del jutge –per cert de caire irrecurrible– sota la finalitat d'augmentar la eficàcia del factor temps al procés³¹⁴. Donada la urgència habitual en la presa de decisions sobre habilitació –doncs en general és difícil de preveure– no resulta massa comprensible que s'atribueixi al CGPJ, prèvia audiència de la Sala de Govern del TSJ respectiu, cap intervenció d'abast concret. Ara bé, la possibilitat de dictar instruccions genèriques pot resultar útil³¹⁵, sempre i quan no tracti d'un desenvolupament reglamentari de la llei processal, hipòtesi inadmissible en aquest terreny.

L'article 7 del Reglament 5/1995, de 7 de juny, d'aspectes accessoris de les actuacions judicials, amb la referència de l'article 259 de la LEC aleshores vigent, indicava que el fonament de l'habilitació era evitar dilacions indegudes, ampliant d'aquesta manera, a l'empara de l'article 24.2 CE, les circumstàncies que permeten procedir a l'habilitació. Actualment l'article 9 del Reglament 1/2005, del Ple del CGPJ, estableix “de conformidad con lo dispuesto en el art. 184.2 de la Ley Orgánica del Poder Judicial, los Jueces y Tribunales habilitarán aquellos días y horas inhábiles que sean necesarios para la adecuada y puntual tramitación de los diferentes procesos sin dilaciones indebidas”.

³¹⁴ Jaime Guasp Delgado, *Comentarios a la Ley de Enjuiciamiento Civil*, I, Aguilar, Madrid, 1943, pàgina 724.

³¹⁵ Es va fer amb la reforma de l'article 799 LECr l'any 1992, criticada per part de la doctrina. Nicolás González-Cuellar Serrano, “La reforma procesal penal”, en *La reforma procesal civil, penal y administrativa de 1992. Estudio sistemático de la Ley 10/1992, de 30 de abril, de Medidas urgentes de Reforma Procesal* (con otros autores), Madrid, 1992, pàgines 125 i següent. Potser s'entenia que només el jutge, sota els límits legals, podia prendre decisions urgents d'aquest tipus, oblidant que l'opció del CGPJ, amb la participació del TSJ, no es vinculada a cap decisió concreta, sinó a finalitats uniformadores i criteris directrius, que és ben diferent.

La norma reglamentària, entesa com un contingut imperatiu, suposa que l'incompliment del personal jurisdiccional, que no habiliti dies i/o hores inhàbils quan objectivament es posa en perill la dilació deguda del procés, constituïria una infracció disciplinària. I no ho seria si establerta la habilitació no es pot duu a terme per manca d'estructura personal i material de l'Oficina judicial, aliena a la feina per la tarda, per la nit o en els dies festius. Imprescindible, doncs, la col·laboració, igualment urgent, dels òrgans administratius i polítics competents sobre secretaris judicials (Ministeri de Justícia) i sobre la resta del personal no jurisdiccional i ús d'elements materials i infraestructura (normalment les CCAA per transferència de competència a la matèria); actuació que ràpida difícilment ho sigui, a més de suposar, per decisions unilaterals del jutge, un increment pressupostari, doncs produiran retribucions addicionals per hores extraordinàries.

El secretari judicial va rebre competència per adoptar les decisions que calguessin en matèria de jornada i horaris dels funcionaris dependents en quan a les equivalències de les hores treballades fora de l'horari reglamentàriament establert³¹⁶.

Tanmateix, si el Ministeri fiscal resulta implicat –i l'habilitació pot ser més clara en matèries on intervé, com ara el Dret de família–, igualment imposa l'actuació del Ministeri de justícia, malgrat la possible autonomia sobre decisió urgent de l'organització pròpia del Ministeri públic.

Les habilitacions resulten excepcionals, consegüentment, si impliquen actuacions extraordinàries a les oficines judicials. Si el jutge civil és també jutge d'instrucció i utilitza el temps de guàrdia per assenyalaments civils, pot reduir aquesta necessitat de cooperació

³¹⁶ Resolució de la Secretaria d'Estat de Justícia del 8 de febrer de 1996.

excepcional. I si es fa servir el mes d'agost, tenint present que tan el secretari judicial com el jutge, sinó es troben de vacances, han d'estar substituïts, i que el jutjat mixt preveu la presència mínima de funcionaris, també fa possible utilitzat aquest temps –encara que dins dels horaris laborals i fora de dissabtes, diumenges i festius específics– sense atendre necessitat de resolucions extraordinàries o retribucions addicionals.

La instància de part es relaxa al procés penal, on d'ofici es considera possible habilitar dies i hores inhàbils³¹⁷, per tant més enllà de la instrucció criminal de les causes –on no caldria fer-ho. El marge de discrecionalitat judicial en la gestió del temps processal en la jurisdicció civil, laboral o administrativa no existeix de la mateixa manera, però es pot seguir el tràmit específic que ho permet.

Al Dret anglosaxó el jutge té atribuïda una àmplia capacitat discrecional sobre el temps, de manera que la raonabilitat del mateix passa el filtre de les seves facultats de direcció³¹⁸. En el nostre sistema la llei estableix tot un seguit de tràmits que, en abstracte, han de sumar-se per arribar a la terminació ortodoxa del plet. Però això no vol dir que, al marge de terminacions anormals, la realitat de l'objecte del procés en concret plantegi adaptacions, en bona mesura determinades per les parts en el procés civil o laboral, i puntualment en el procés penal.

Per exemple, en el judici civil ordinari, per acabar en sentència és indispensable la presentació d'una demanda, la seva admissió i comunicació a la part contrària, i la compareixença d'audiència prèvia. Són eventuais la contestació a la demanda, la presència del demandat a l'acte de la audiència prèvia, la pràctica

³¹⁷ Nicolás González-Cuéllar Serramp, “La reforma...”, cit., pàgina 125.

³¹⁸ A. L. Schneider, “The Right to a Speedy Trial”, *Stanford Law Review*, vol. 20, 1968, pàgines 476 i següents.

de prova en judici oral o amb antelació, i les conclusions orals de les parts. Convocar judici oral quan fora possible sentència directa no només infringiria la llei processal (els articles 428.3 ó 429.8 LEC) i faria un ús ineficient dels mitjans materials i humans a disposició, sinó que propiciaria dilació indeguda per no resultar temporalment eficaç, vulnerant el principi d'economia processal.

L'acollida de la heterocomposició i la supressió de la autotutela s'emmarca en pressupòsit constitucional implícit per garantir judicialment els drets i interessos legítims dels ciutadans amb efectivitat³¹⁹. Ara bé, d'una banda es fa necessari plantejar-se quin model, o quina barreja de models, és vol pels jutges espanyols. Alhora que recordar la fallida de la delimitació funcional del Poder Judicial quan sota el principi de monopoli jurisdiccional de l'Estat s'estableixen atribucions de funcions de tipus jurisdiccional a òrgans aliens al Poder judicial, que formalment no trenquen aquest monopoli perquè continuen provenint de l'Estat que monopolitza, però indubtablement afecten al Poder de l'Estat que, com a judicial, hauria de catalitzar el dit monopoli, sense oblidar els plantejaments descentralitzadors propis d'un Estat autonòmic.

En el primer sentit exposat pot tractar-se d'un jutge-àrbitre, d'un jutge pacificador social, d'un jutge buròcrata³²⁰ o d'altres hipòtesis (com ara el jutge constitucional³²¹ o el jutge artista³²²). El paper d'àrbitre –i la

³¹⁹ Joaquín García Morillo, *La Democracia en España*, Alianza ed., Madrid, 1996, pàgines 371 i següent; Ignacio Díez-Picazo Giménez, "La Constitución y el Derecho Procesal", en la col·lectiva dirigida per Enrique Álvarez Conde *Administraciones Públicas y Constitución (Reflexiones sobre el XX Aniversario de la Constitución Española de 1978)*, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid, 1998, pàgina 261.

³²⁰ François Ost, "Juge pacificateur, Juge-arbitre, Juge-entraîneur. Trois modèles de Justice", en la col·lectiva dirigida per ell mateix amb Philippe Gérard i Michel van Kerchove, *Fonction de Juger et Pouvoir Judiciaire (Transformations et déplacements)*, Publications des Facultés Universitaires Saint-Louis, Bruxelles, 1983, pàgines 44 i següents.

³²¹ Juan Francisco Sánchez Barrilao, "On the Constitutional Position of Judicial Power in Spain: The Judge as Natural Guarantor of Rights", *Jahrbuch des Öffentlichen Rechts*, núm. 50, 2002, pàgines 415 i següents; AAVV, *La experiencia jurisdiccional: del Estado legislativo de Derecho al Estado Constitucional de Derecho*, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1999.

³²² Entenent la tasca artesana del jutge com la de realitzar la justícia del cas concret, "...ha de sentir la seva feina com la d'un artista, en aquest cas de la mediació social, i cada sentència com una petita gran

funció de la jurisprudència (amb l'article 1.6 CC com a punt de partida)– connecta amb un intèrpret de la voluntat de la societat en relació amb la Constitució, de la manera més adequada a la realitat social (article 3.1 CC)³²³.

En el segon sentit abans apuntat –la descentralització– convé recordar que, als voltants de la sobirania de qualsevol país, hi ha concurrències supranacionals i infraestatals. Unes relacionant els articles 1.2, 10.2 i 93 CE³²⁴, altres vinculades a l'ordenació constitucional del Poder judicial i el territori segons l'article 2 CE en concordança amb l'article 137 CE³²⁵, i particularment amb els Estatuts d'Autonomies com a part del bloc de constitucionalitat³²⁶. De totes maneres, la pretesa desconstitucionalització de la ordenació territorial de l'Estat sobre l'article

obra d'art...tenir la tranquil·litat interna que només dóna un exercici absolutament transparent i neutral de la funció, sense deixar-se influenciar per prejudicis, ideologies o l'opinió pública externa", Josep M. Bachs Estany, "La motivació...", cit., pàgines 71 i 73.

³²³ Al marge de figures dogmàtiques, el jutge director del procés ha deixat bona part de les seves preteses atribucions al secretari judicial. Sobre la caracteriologia de l'anterior v. Niceto Alcalà-Zamora Castillo, "Juez dictador, director o espectador", en *Cuestiones de terminología procesal*, UNAM, Mèxic, 1972, pàgines 204 i següent.

³²⁴ Veure Ricardo Alonso García, *El Juez español y el Derecho comunitario (Jurisdicciones constitucional y ordinaria frente a su primacía y eficacia)*, Tirant lo Blanch, València, 2003.

³²⁵ Consulteu Pedro Cruz Villalón, "La Administración de Justicia en el Estatuto de Andalucía", en la col·lectiva *El Poder Judicial*, II, Dirección General de lo Contencioso del Estado, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1983, pàgines 913 i següents; Ignacio de Otto y Pardo, "La Ley Orgánica del Poder Judicial y las Comunidades Autónomas", en *Estudios sobre Derecho estatal y autonómico*, Civitas, Madrid, 1986, pàgines 179 i següents; José Pascual Ortells Ramos, "La distribución territorial del poder del Estado como presupuesto constitucional de la forma del Poder Judicial", *Revista del Centro de Estudios Constitucionales*, núm. 2, enero-abril 1989, pàgines 265 i següents; Juan Antonio Xiol Ríos, "L'aplicació de l'ordenament autonòmic pels jutges", en la col·lectiva *Autonomia i Justícia a Catalunya*, Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1992, pàgines 13 i següents; Juan Fernando López Aguilar, *Justicia y Estado Autonómico (Orden competencial y Administracion de Justicia en el Estado compuesto de la Constitución Española de 1978)*, Secretaría General Técnica del Ministerio de Justicia e Interior/Civitas, Madrid, 1994; Benito Reverón Palenzuela, *Poder Judicial, unidad jurisdiccional y Estado autonómico*, Comares, Granada, 1996, pàgines 82 i següents; Juan Montero Aroca, "Comunidad Valenciana y Administración de Justicia", *Revista Valenciana de Estudios Autonómicos*, núm. 18, 1997, pàgines 53 i següents; Miguel Ángel Aparicio Pérez, "Jueces y justicia en la Constitución española", en la col·lectiva *Ciudadanos e Instituciones en el Constitucionalismo actual*, Tirant lo Blanch, València, 1997, pàgines 969 i següents; Francisco Balaguer Callejón "Poder Judicial y Comunidades Autónomas", *Revista de Derecho Político*, núm. 47, 2000, pàgines 53 i següents; Juan Carlos Campo Moreno, *El estado autonómico, también en justicia*, Tirant lo Blanch, València, 2005.

³²⁶ Francisco Rubio Llorente, "El bloque de constitucionalidad", en *La forma del poder. Estudios sobre la Constitución*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1993, pàgines 99 i següents.

2 i el Títol VIII de la Constitució³²⁷ ha deixat pas a la idea de que la pròpia Constitució garanteix la autonomia de cada Comunitat, amb expressa reserva estatutària per part de l'Estat³²⁸.

b. Formació i procedència del jutge en relació amb la qualitat de la seva activitat

Qüestió diferent que aquells òrgans jurisdiccionals que superin determinats paràmetres temporals o de pendència, fora dels valors mitjans, siguin objecte concret d'anàlisi per prendre mesures³²⁹. Per exemple demanant aclariment a l'òrgan afectat i mantenint el seguiment fins que aparegui millores superant la disfunció, o efectuen visites alternatives per veure directament els motius del problema o problemes quantitius detectats estudiant el focus de desajust exclusivament³³⁰.

La responsabilitat de caire disciplinari va ser normativa reubicada amb la reformadora llei 16/1994, suprimint-la de les lleis processals civil i penal (aleshores els articles 301, 302, 375 ó 447 LEC i 44, 192, 200, 230 ó 394 LECr). Particularment, es va derogar la responsabilitat disciplinària, i també la civil, per inobservància dels terminis legals per dictar resolucions³³¹. Al mateix moment va desaparèixer la correcció intraprocessal, a mans de superiors funcionals de l'àmbit jurisdiccional, per exemple mitjançant escrits de queixa directament presentats amb finalitat d'una mesura disciplinària no governativa sinó processal³³². De

³²⁷ V. Pedro Cruz Villalón, "La estructura del Estado o la curiosidad del jurista persa", en *La curiosidad del jurista persa, y otros escritos sobre la Constitución*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 1982, pàgines 381 i següents.

³²⁸ Cfr. STS 36/1981, de 12 de novembre; v. Francisco Balaguer Callejón, "La constitucionalización del Estado autonómico", *Anuario de Derecho Constitucional y Parlamentario*, núm. 9, 1997, pàgines 129 i següents.

³²⁹ Amb aquesta finalitat hi és la Guia "Proyecto de Análisis y Evolución" que el Ple del CGPJ va aprovar en data 7 de març de 2001.

³³⁰ V. Guia de visites de coneixement aprovada pel Ple del CGPJ el 22 de març de 2000.

³³¹ Abans del canvi v. Enrique Ruiz Vadillo, "Responsabilidad de Jueces y Magistrados: civil, penal y disciplinaria", *Poder Judicial*, núm. especial V, 1988, pàgines i següents.

³³² A l'àmbit processal civil v. Jaime Guasp Delgado, *Comentarios...*, cit., pàgina 1.216.

fet, la via governativa com a control i sanció de l'incompliment del terminis processals pel jutge es va interpretar com un risc d'ingerència, perquè sinó els òrgans administratius de govern incidirien en l'activitat jurisdiccional³³³. No hem d'oblidar, però, la naturalesa funcional que conté la figura del jutge o magistrat.

Amb l'esmentada reforma, el control intraprocessal desapareix en aquest terreny i es converteix en administratiu, de caire indirecte i independent amb el procés, on difícilment el podrà afectar des del punt de vista pràctic. La LOPJ recull diversos supòsits de responsabilitat disciplinària de jutges i magistrats relacionats amb l'eficàcia temporal del procés, als articles 417.9º, 418.10º i 419.3.

Respectivament: “La desatención o el retraso injustificado y reiterado en la iniciación, tramitación o resolución de procesos y causas o en el ejercicio de cualquiera de las competencias judiciales”; “El incumplimiento injustificado y reiterado del horario de audiencia pública y la inasistencia injustificada a los actos procesales con audiencia pública que estuvieren señalados, cuando no constituya falta muy grave”; i “El incumplimiento injustificado o inmotivado de los plazos legalmente establecidos para dictar resolución en cualquier clase de asunto que conozca el juez o magistrado”.

Els sistemes d'autocontrol també poden arribar a ser importants, per exemple a través de la confecció estadística trimestral, on s'ha inclòs recentment la dada de sentències pendents de dictar i el temps de la demora, evitant d'aquesta manera que es liquiden sentències més senzilles per evitar un increment numèric preocupant, postergant en canvi les més difícils. En quan a la qualitat de les resolucions, se'n deriva de la formació prèvia i continuada, al igual que la competència

³³³ Juan Montero Aroca, *Independencia y responsabilidad del Juez*, Civitas, Madrid, 1990, pàgina 199.

professional personal que permet o no la dita qualitat. Aquí el sistema de formació espanyol, per mitjà d'un sistema d'oposicions i d'Escola Judicial, permet assolir una preparació teòrica destacable a nivell internacional

Cavall de batalla, singularment relacionat amb accés a la carrera judicial i la formació del jutges, radica a la seva maduració personal, donat que la professional com a jutges requereix ser-ho. Tenint en compte que accés de professionals diferents (fonamentalment advocats i docents universitaris) al càrrec de jutge, ja comportaria aquest tipus d'experiència jurídica i, per extensió, personal. En tot cas, aquest plantejament no es pot generalitzar.

Parlem de la immaduresa personal de qui estudia anys sense treballar, havent acabat la carrera com a estudiant, i assoleix un lloc de responsabilitat com a primera feina, de jutge. Però el grau de maduresa d'un opositor potser superior a la de qualsevol altre, fins i tot valorant-la en el seu temps de formació universitària. A més, no es pot negar l'esforç de dedicació, disciplina, sacrifici i motivació, molt sovint vocacional, que compona un quadre de virtuts força destacable per la tasca judicial a desenvolupar. El problema és l'enquistament i manca de progressió personal una vegada assolida la fita d'aprovar la oposició. Tanmateix es podria discutir sobre la immaduresa del jutges que provenen de la docència exclussiva on es van iniciar tot sortint de la llicenciatura i mai han treballat fora del centre universitari. Al menys hauran mantingut un itinerari vital més enllà dels anys de carrera.

S'ha criticat especialment la idea de provenir directament el jutge de l'alumnat universitat, amb expedients destacats, com una lluita contra el preparador en el sistema tradicional, identificant-lo com inculcador del virus neoconservador –que nega–, davant de la universitat (progressista?) com la lògica del món acadèmic projectat a la judicatura, sense acceptar

que sigui aquesta, ara, una tasca de rics –si bé amb beques s’evitaria el plantejament teòric, aquestes hi són en algunes CCAA (Catalunya per exemple) però certament limitades–; “la política judicial socialista està petrificada. Siente *vis atractiva* por la mediocridad y sólo concibe la Justicia para controlarla como instrumento de una empresa de dirigismo ideológico”³³⁴.

Pretendre l’estabilitat al destí i la qualitat de la feina jurisdiccional a partir de la categoria de magistrat³³⁵, suposa desconèixer la raó de la mobilitat entre els jutges i magistrats, de la mateixa manera que no és cert que el mal funcionament d’un jutjat o tribunal depengui, sense més, dels jutges novells que estan poc temps al seu servei³³⁶. Certament que la manca d’experiència del jutge novell afectarà en major o menor grau el resultat de la seva activitat, però amb l’actual preparació s’ha de dir que no necessita molt de temps per realitzar l’adaptació necessària i fer seu el jutjat de primer destí. Ara bé, altre cosa és la tradició negativa del jutjat en concret i, sobre tot, els temps d’interinatge que aquests jutjats tenen, amb múltiples jutges substituïts sense cap al·licient o previsió de futur que, sincerament, no sempre fan més del mínim imprescindible –dictar les resolucions de les vistes celebrades amb immediació. Permetre que el jutge no hagi d’ascendir admet una via d’estabilitat, però ho fa, bàsicament, davant d’ascensos indesitjables o inoportuns en el temps, amb una davallada col·lateral des del punt de vista econòmic –en realitat d’expectatives sobre el deixat de rebre per la nova categoria–; no es tracta de motivar la permanència de ningú, indefinidament, amb un destí concret. La equiparació de categories jutge-magistrat, eliminant l’ascens forçós, plantejaria noves possibilitats cara als nous jutges que, de fet, majoritàriament, poden establir-se de futur en qualsevol lloc perquè no

³³⁴ José Luis Requero Ibáñez, “Más jueces de saldo”, *Derecho y Jueces*, núm. 42, novembre-desembre 2007, pàgines 2 i següent.

³³⁵ Javier Martínez Lázaro, “Organización...”, cit., pàgina 151.

³³⁶ Javier Martínez Lázaro, “Organización...”, cit., pàgina 151.

són destinats d'origen contra preferències arrelades –hi ha, naturalment, lligams a zones geogràfiques per vincles familiars, però és relativament fàcil mantenir-se dintre de la pròpia comunitat autònoma, fins i tot dintre d'una província d'origen i quan estem amb un sistema de distinció entre categories de jutge i de magistrat.

El jutge degà informa a la Sala de Govern del TSJ corresponent sobre la tasca dels jutges substituïts que han servit o serveixen al partit judicial del primer. Per una banda resulta molt difícil conèixer aquesta tasca si no hi ha queixes resoltes o interposades sobre el particular, en qualsevol limitades a casos concrets. Sobre tot enllaçada a reiterades suspensions de vista, nul·la intervenció en la resolució diària (recursos no devolutius i presses de decisió similar). D'una altra part, quan hi ha esment a deficiències, tampoc hi ha resposta de la Sala de Govern.

c. Impuls jurisdiccional

Considerant que el procés jurisdiccional necessita inevitablement un temps de resolució, durant el qual el litigi o conflicte entre parts no està resolt i l'objecte material podria dir-se que es troba immobilitzat, és important donar una resposta ràpida a la situació jurídica plantejada, raó per la qual es va determinar el jutge com a gestor del procés, amb posterioritat rellevat en part –a l'àmbit formal d'aquesta direcció– al secretari judicial. Ara bé, aquí és on convé advertir sobre les confusions de les corrents socialitzadores –“publicadores”– del procés civil i diferenciar entre les facultats materials i processals de direcció del procés³³⁷. Totes dues facultats no han d'intervenir en el contingut del

³³⁷ V. sobre aquest punt, Miguel Fenech Navarro, “La función del juez en la dirección del proceso civil (Facultades procesales de dirección)”, y Jorge Carreras Llansana, “La función del juez en la dirección del proceso civil (Facultades materiales de dirección)”, ambdós estudis en *Estudios de Derecho Procesal*, Librería Bosch, Barcelona, 1962, respectivament pàgines 243 i següents i 255 i següents; Faustino Cordón Moreno, “En torno a los poderes de dirección del juez civil”, *Revista de Derecho Privado*, 1969; Manuel Serra Domínguez, “Liberalización y socialización del proceso civil”, *Revista de Derecho Procesal Iberoamericana*, 1972, núms. II-III.

procés, per influenciar-lo substancialment de cap manera (per exemple iniciant tràmits o practicant prova d'ofici), cosa que no passa amb el poder del jutge sobre el procés mateix (el control dels pressupòsits processals) ni amb el poder del secretari judicial sobre el procediment en curs (l'impuls processal).

La LEC de 1881 preveia una impuls del procediment a partir de les parts processals, suposadament interessades en el seu avenç. D'aquesta manera, l'original article 521 d'aquesta norma estableia que “transcurrido el término señalado a una parte para cualquier traslado, actuación o diligència sin haberlo evacuado, y en su caso la prórroga que se hubiese otorgado, a instancia de la contraria se dará a los autos el curso que corresponda”. A l'entendre dels comentaristes, es tractava aleshores de determinar els saludables efectes de les còpies i envers dilacions i abusos de la pràctica antiga³³⁸. El canvi es produeix pel retard que aquest plantejament normatiu provocava a la pràctica, dictant-se el Reial decret llei de 2 d'abril de 1924, que va derogar l'esmentat article de la LEC (així com els 308, 309, 311 i 312 de la mateixa norma), introduint l'impuls oficial al procés civil espanyol³³⁹. Amb posterioritat es va adaptar la LEC de 1881 a aquesta normativa de 1924, formalment derogada, per la reforma de la llei 34/1984, de 6 d'agost, i els articles 237 i 288 LOPJ van atribuir l'impuls processal al secretari judicial per mitjà de les diligències d'ordenació³⁴⁰. Actualment l'article 179.1 LEC manté aquesta noció, i si bé l'article 216 LEC estableix que la

³³⁸ José Manresa Navarro, *Comentarios a la Ley de Enjuiciamiento Civil Reformada* (con la col·laboració de Francisco de P. Rives i Martí), Ed. Reus, Madrid, 1919⁴, pàgina 544.

³³⁹ V. Santiago Sentís Melendo, “Celeridad en los juicios”, en *Teoría y Práctica del proceso. Ensayos de Derecho procesal*, III, Ediciones Jurídicas Europa-América, Buenos Aires, 1958-1959 (1959), pàgines 58 i següents.

³⁴⁰ Cfr. Jesús Seoane Cacharrón, *La ordenación en el proceso civil e incidencias de la Ley Orgánica del Poder Judicial*, Madrid, 1986, pàgines 204 i següents. Naturalment, la funció decisora distingeix entre les facultats de direcció del secretari judicial (diligències d'ordenació directament, però també de constància i les dacions de compte indirectament; anteriorment les propostes de resolució en general) i les facultats directores del jutge, determinants d'una manera o d'una altre en la decisió final que es prendrà i amb explícita incidència en el fons de l'assumpte. D'aquesta manera es distribueix, també, la responsabilitat d'un i d'altre per la dilació indeguda o la vulneració del termini raonable.

manca d'impuls del procediment per les parts o interessats no originarà la caducitat de la instància o del recurs, s'ha de valorar la seva conducta missiva una vegada el secretari judicial ha ordenat el tràmit d'impuls convenientment, doncs hi ha actes processals de continuació on inevitablement han de participar les parts processals, o al menys alguna d'elles, per poder avançar – per exemple sol·licitar concretes tasques d'esbrinament domiciliari del demandat.

Interessa destacar, en aquest moment, les facultats processals, la direcció formal del procés, com a control de la regularitat formal o tècnica dels actes processals i d'impulsar el procediment perquè superi tràmits. En aquí es pot distingir en tasques pròpiament jurisdiccionals, com ara el control de l'admissibilitat de la pretensió –per després dictar una sentència sobre el fons–, d'aquelles que poden derivar-se a personal no jurisdiccional com és el secretari judicial. L'impuls processal, no gensmenys, també precisa d'activitat jurisdiccional directa, com ara el dictat de les resolucions necessàries per l'avenç procedimental³⁴¹. D'aquesta manera el secretari judicial absorbeix només una part d'aquest impuls processal, començant per la seva tradicional funció de dació de compte.

En tot cas, hi ha visions doctrinals que inclouen a la direcció material l'aportació de prova, la determinació del objecte o la iniciativa instructora d'ofici³⁴².

La preclusió preserva la linealitat o prossecució ordenada del tràmit, el desenvolupament successiu del procediment, malgrat en ocasió pot existir certa simultaneïtat –per exemple de naturalesa incidental. En tot cas és un principi que té excepcions, com ara les recollides als articles

³⁴¹ V. Manuel Serra Domínguez, “Impulso...”, cit., pàgines 445 i següents.

³⁴² Luigi Paolo Comoglio, “Direzione del processo e responsabilità del giudice”, *Rivista di Diritto Processuale*, 1977, pàgina 17.

401.2, 286, 270, 426 i 460 LEC, però fora d'elles la improrrogabilitat dels terminis la fa inexorable³⁴³. Igualment al procediment laboral (article 43.3 LPL) o contenciós-administratiu (article 128 LJCA)³⁴⁴. Tanmateix, l'acord entre parts pot suposar, en els processos dispositius, una certa disposició del temps processal. I part de la doctrina entén que seria una aplicació formalista injustificada i vulnerada de la tutela judicial aplicar la preclusió quan es fa per limitar només l'actuació de les parts, malgrat realitzar aquestes actes fora de termini legal durant temps morts del procés³⁴⁵.

Reprement el tema de la responsabilitat judicial, a l'àmbit pròpiament jurisdiccional qualsevol control està sotmès als límits precisament jurisdiccionals –bàsicament el sistema de recursos–, englobant decisió judicial sobre la norma aplicable al cas i termes d'aquesta concreta aplicació, més els actes i decisions necessaris per arribar-hi. A l'àmbit administratiu, aliè a l'exercici de funcions jurisdiccionals, el jutge és un funcionari més que pot ser advertit o reprovat per negligència, com ocorre a Alemanya sota la seva llei judicial de 1961, que atribueix als òrgans de l'executiu competències de control sobre els jutges³⁴⁶. El discutible és que això no perjudiqui la seva independència³⁴⁷.

³⁴³ V. en general, si bé respecte a normativa anterior, Vicente Gimeno Sendra, “La reforma urgente y la <aceleración> del procedimiento civil”, *Justicia*, 1985-II, pàgines 365 i següent.

³⁴⁴ Cfr. Jesús González Pérez, *Comentarios a la Ley de la Jurisdicción contencioso-administrativa (Ley 29/1998, de 13 de julio)*, II, Civitas, Madrid, 1998³, pàgines 2.001 i següents.

³⁴⁵ Amb cita de Manuel Serra Domínguez y Francisco Ramos Méndez, Cristina Riba Trepas, *Eficacia...*, cit., pàgina 193. Curiosament, segons l'autora només l'incompliment del termini –on hem d'incloure qualsevol, també el que afecta els actes d'iniciativa litigant– ja constitueix dilació indeguda, malgrat aquesta només pot provenir del poder públic i no de les parts –es a dir, del jutge per no aplicar la norma de preclusió quan refereix vulneració de termini de les parts–; l'actuació d'una part durant un temps mort implica, doncs, la absència d'actuació immediata del jutge o secretari, per continuar tràmits en virtut dels efectes preclusius, i el perjudici per la part contrària, que té dret a no veure més vulnerat encara el seu dret de no dilació amb l'admissió d'un acte processal extemporani que, a més, només dependrà de la inactivitat del jutge. Per altre banda, la determinació de la preclusió no ha d'anticipar-se, necessàriament, a l'acte temporalment ineficax, sinó que pot derivar d'ell, per rebutjar la seva existència del procés en curs.

³⁴⁶ Cfr. Günter Schmidt-Räntsch i Jürgen Schmidt-Räntsch, *Deutsches Richtergesetz: Richtergesetz: Kommentar*, C. H. Beck, München, 1988⁴, pàg. 366.

³⁴⁷ Cap problema, en aquest sentit, per Juan Luis Requejo Pagés, “Dependencias...”, cit., pàg. 119; íd., “El control administrativo sobre los Jueces en la Ley Judicial Alemana”, *Revista Jurídica de Asturias*, núm. 14, 1991, pàgs. 51 i següents.

Nogensmenys, qui siguin els jutges –amb majoria en el CGPJ– els qui es “governen” a sí mateixos, i que resolguin també els litigis que els propis jutges els hi plantegen en matèria disciplinària o d’organització de la feina, ha vingut generant el dubte polític del corporativisme judicial, oposant-se a un servei públic de qualitat on es controli el resultat final –el producte–, que són les resolucions judicials en primer terme i el tràmit i el tracte al justiciable paral·lel. Ara bé, no cal oblidar que, mentre que alguns consideren que el CGPJ, des de que es va obrir el període constitucional³⁴⁸, ha aconseguit que el servei públic de la justícia sigui una cosa dels jutges pels jutges, més aviat a aconseguit o permetre la seva politització, així com l’allunyament progressiu del jutge normal i corrents.

En alguns àmbits es proposa que un jutge equivalgui a un vot millor, oposant-se a l’associacionisme, significadorament polititzat. No obstant es rebutja, en general, tornar a canviar de model o tornar a un sistema ministerial. Es promou més pluralisme, més transparència i més i millor motivació a vista de l’ús i abús d’argumentació deficient i escassa, conseqüent amb la professionalització de la política i amb la manca de transparència i competitivitat del propi sistema democràtic³⁴⁹.

Val a dir que l’exemple del TS federal nord-americà pot resultar paradigmàtic en certs sentits. Els jutges conservadors, sobre tot nomenats per Nixon i Ford, i fins i tot Reagan, no van trencar el progressisme de l’era Warren, com es va pensar, sinó que, en termes generals, la van continuar, mostrant un talant –vitalici, perquè l’*impeachment* no s’ha donat mai a la pràctica– aliè

³⁴⁸ Abans de la LOPJ actual, les Normes reguladores del CGPJ es van publicar al BOE núm. 11, de 12 de gener de 1980. V. Carmen Fernández-Miranda Campoamor, “El CGPJ: de la Ley Orgánica 1/1980, de 10 de enero, a la Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio”, *Revista de Derecho Político*, núm. 38, 1993, pàgines 37 i següents.

³⁴⁹ Diego Íñiguez Hernández, “El Gobierno del poder...”, cit., pàgines 294 i següents.

a la política –i partidisme– dels nomenaments, molt diferent de les tasques dels nomenats pel CGPJ –el TC potser és diferent en cert grau– que malgrat no repeteixen mandat³⁵⁰. Potser esperen alguna cosa després del seu mandat?; potser hi ha massa vinculació amb l'associacionisme del que normalment formen part i que malauradament resta vinculat no a la política sense més, qual cosa fora comprensible, sinó al partidisme, a determinats partits polítics?

d. Breu anotació sobre la responsabilitat del personal jurisdiccional

La manca de responsabilitat o absència de rendició o dació de comptes és un problema comú a les Administracions de justícia nacionals, que s'uneix a la manca de maduració o competència professional del jutge, mala qualitat de les resolucions i dels processos³⁵¹. A Espanya no es pot considerar que el Servei d'inspecció actuï en substitució de l'esmentada rendició o dació de comptes, que per sí mateixa no existeix. Resulta voluntària la presentació per part del jutge, una mena de mòduls semestrals, de manera que la justificació d'una productivitat inferior al 80 per cent –dada que exigeix la dita motivació– perd tot el sentit d'obligació responsable, mentre que el resultat estadístic trimestral no sembla útil, a la pràctica, per desenvolupar precisos sistemes de control de jutges i magistrats –de fet, per estadística es podrien obtenir els resultats dels esmentats mòduls.

A un article d'opinió publicat a *El periódico de Catalunya* del dia 21 d'octubre de 2008, es compara un determinat jutge amb un conductor d'autobús forçat a saltar-se el tacògraf per arribar-hi a temps i sancionat per això pels qui li demanen arribar-hi i els poders fàctics. Exemple controvertit, doncs ningú força a cap jutge a treballar malament per ser

³⁵⁰ Vincent Balsi editor, *The Burger Court: The Counter-Revolution Taht Wasn't*, Yale University Press, New Haven, 1982.

³⁵¹ Santos Pastor Prieto, "Elementos...", cit., pàgina 47.

més quantitatiu que qualitatiu –ací una de les polèmiques més usuals del sistema de mòduls–, de manera que no val treballar al 140 per cent, o al 200 per cent, sinó es fa bé –i a diferencia del camioner, no perilla cap lloc de feina judicial per no superar el cent per cent o el cent vint per cent, taxes que sí donen dret al plus econòmic. S’ha de treballar correctament i, si s’escau, superar el 100 per cent, o no arribar-hi perquè la qualitat a desenvolupar no ho permeti³⁵². Tenir mòduls dona certa seguretat perquè presentant un cent per cent ningú podria dir que treballem menys del que pertoca, però sempre i quan, de totes maneres, el que féssim arribés a la qualitat mínima exigible: el que es fa s’ha de fer bé. Altre cosa que un determinat error no provingui del jutge després sancionat, sinó del sistema judicial en funcionament, on el jutge sembla ull que tot ho veu quan això no pot ser així de cap de les maneres, sinó entendre’l com un tipus de treballador cridat a resoldre allò que li posen a disposició. I si es va fer una determinada decisió equivocada, o no es va fer tenint la possibilitat, serà jurídicament responsable, per dilació o per no prioritzar. I si el secretari judicial no va rebre, o va signar sense mirar, la recepció de fermesa d’una resolució condemnatòria provenint de la superioritat, també. Hi ha companys i secretaris judicials que no llegeixen ni miren a cop d’ull el que signen, i això comporta riscos evident, que en tot cas s’hauran d’assumir. Si per exemple signo una provisió que digui que queda per resoldre una determinada qüestió i no la resolc, el problema es meu. Certament, però, podria dir-se, col·loquialment, que el jutge està venut quan la dació de compte es fa per diligència que no es verifica pel jutge de cap manera, de forma que tan pot fer-se de debò però no traslladar materialment la causa, en compliment de la diligència, perquè el jutge ho vegi i decideixi, o a *posteriori* i *abansdatada*, o que el jutge ho vegi i ho resolgui; sigui redactant ell tot i que després no es faci –només i fora de les seves competències ens fixem en les causes greus i les

³⁵² Sobre el cas que va donar lloc a aquest article de premsa, el Consell de Redacció de la revista *Deliberación*, de l’Associació Professional de la Magistratura, va publicar un article el novembre de 2008 (núm. 10) defensant la innocència del jutge en qüestió.

demores significades per assegurar-nos que s'han fet (que han notificat una interlocutòria de llibertat, per exemple) quan en absolut és nostra la feina de complir o d'executar el que hem decidit; o que ho minuten, perquè tampoc tenim obligació de redactar directament, sinó de decidir-ho. En tot cas, després és possible que no es faci el que s'ha decidit. I no té cap lògica que enregistrem personalment tota minuta –diària pel repartiment (admissions de demandes i d'execucions) o pel despatx ordinària de proveïts– a fi de verificar, el dia següent, que s'ha fet i es troba a la signatura del dia. Això sembla ser el que pretén el Ministeri fiscal en determinades pretensions disciplinàries, malgrat que el fiscal, precisament, és el funcionari amb més dilació i despreocupació de seguiment de les causes que existeix, de llarg, a l'Administració de justícia. En termes generals, no sap no contesta des de que se'l comunica la incoació de les causes penals fins que el jutge clausura la instrucció, moment en que (decideixen) enterar-se que la causa existeix, es a dir, al moment d'haver de demanar diligències complementàries mesos o anys després d'haver-se iniciat el tràmit.

CAPÍTOL TERCER: Els òrgans jurisdiccionals i no jurisdiccionals en presència

1r. L'Administració de justícia i els tribunals de justícia

a. Elements fonamentals

El sistema judicial espanyol s'estructura en diverses jurisdiccions ordinàries i aquestes en jutjats i tribunals, amb una organització jurisdiccional distribuïda a partir de l'esquema jutge-jutjat i secretari judicial o president de tribunal col·legiat, resta de membres jurisdiccionals i secretari judicial. En ambdós casos existeixen col·lateralment serveis

comuns, però la unitat tancada de cada jutjat o tribunal es manté, fins i tot, en el plantejament dels serveis comuns generalitzats actualment, on les UPSD no seran, realment, el que teòricament prefiguren fins que les SCOPs absorbeixin bona part de les seves funcions i connectin amb eficàcia els serveis comuns i aquelles, obrin la via a un sistema encadenat de serveis que repercutiran sobre les esmentades unitats, malgrat que encara es mantindria, visiblement, la figura del jutge com el braç jurisdiccional i personalitzat del sistema que, teòricament, s'orienta a permetre la seva activitat. Amb tot, els paradigmes fonamentals del Poder judicial i de l'Administració de justícia que l'envolten, es mantenen³⁵³.

b. Els òrgans de govern del Poder judicial

El *Consell General del Poder Judicial*, amb la creixuda enorme de serveis i seccions, i així amb recursos econòmics per satisfer els humans i materials propis de la seva ampliació, partint de la sempre possible millora, planteja optimització dels seus mecanismes d'actuació i mitjans a disposició, passant per la coordinació interna, la resposta temps-qualitat i l'actuació homogènia.

La seva competència descansa sobre matèries relatives al seu personal, organització i funcionament, contingudes al llistat de l'article 110.2 LOPJ; l'estatut judicial en general; aquells aspectes de la orgànica judicial que necessitin desenvolupament per executar-los o aplicar-los i

³⁵³ Sobre el Poder judicial espanyol v. VVAA, *El Poder Judicial*, Dirección General de lo Contencioso del Estado, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1983; Ignacio de Otto y Pardo, *Estudios sobre el Poder Judicial*, Ministerio de Justicia, Madrid, 1987; Enrique Ruiz Vadillo, "Artículo 117", a l'obra col·lectiva dirigida per Óscar Alzaga Villaamil, *Comentarios a las Leyes Políticas. Constitución Española de 1978*, Edersa, Madrid, 1987; Luis María Díez-Picazo Giménez, *Régimen constitucional del Poder Judicial*, Civitas, Madrid, 1991; Juan Fernando López Aguilar, *La justicia y sus problemas en la Constitución*, Tecnos, Madrid, 1996; Joaquín Borrell Mestre, *Estado autonómico y Poder Judicial*, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2002, pàgines 137 i següents; Luis María Díez-Picazo Giménez, "El Poder Judicial (Breves reflexiones sobre veinticinco años de experiencia)", *Revista Española de Derecho Constitucional*, núm. 47, 2004, pàgines 35 i següents.

òbviament siguin competència del CGPJ o com a mínim afectin a la independència judicial³⁵⁴.

Sobre els consells de justícia autonòmics val a dir que la unitat jurisdiccional restaria garantida perquè aquells haurien de respondre a un criteri de jerarquia significant les seves funcions, amb desconcentració per tant de les funcions atribuïdes en el CGPJ^{355, 356}.

Les CCAA no poden assumir, per mitjà de la reforma estatutària, competències en matèries orientades a preservar la independència judicial, base de tot el sistema de l'Estat constitucional de dret i tutela judicial per garantir el exercici de la funció jurisdiccional i, així, el Poder judicial; el caràcter exclusiu de la competència estatal en matèria de govern de "la justícia" també s'empara en una explícita reserva material a la LOPJ feta a la CE: no és possible dins del marc constitucional l'establiment d'òrgans de govern del Poder judicial de naturalesa autonòmica en analogia amb el que ha passat amb altres institucions constitucionalment disposades a àmbits institucional i funcional del altres Poders (executiu i legislatiu), que sí són objecte específic i necessari de la descentralització política en el sentit propi per a que l'autonomia constitucionalment garantida sigui possible³⁵⁷.

³⁵⁴ Sobre la competència reglamentària del CGPJ i l'article 110.2 LOPJ v. STC 108/1986, de 29 de juliol.

³⁵⁵ Beatriz García Celaá, "El principio de unidad jurisdiccional. Las reformas en el recurso de casación. Los consejos territoriales y la justicia de proximidad y su relación con la jurisdicción social", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 219. L'autora considera que la completa autonomia del Poder judicial passa per que l'òrgan de govern dels jutges nomeni a aquests i a la resta del personal que integra l'Administració de justícia, que la gestió quotidiana del personal adscrit a justícia correspongui al òrgan de govern específic i no al Ministeri de Justícia, i que de manera indispensable que l'esmentat òrgan de govern tingui complet control financer per gestionar i executar els seu presupost, una vegada aprovat pel Parlament; ibidem, pàgina 217.

³⁵⁶ Respecte dels Consells de Justícia en general v. Diego Íñiguez Hernández, "El Gobierno del poder judicial: fracaso y remedio del consejo general y <nuevos> consejos territoriales", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgines 269 i següents; Luis Aguiar de Luque, "Poder Judicial y reforma de los Estatutos de Autonomía", amb Adolfo Prego de Oliver i Juan Antonio Xiol Ríos, *La justicia ante la reforma de los Estatutos de Autonomía*, Ministerio de Justicia, Thomson-Aranzadi, Cizur-Menor, 2005, pàgines 34 i següents.

³⁵⁷ Gregorio Cámara Villar, "La <descentralización> del gobierno...", cit., pàgina 322.

Però l'esmentada descentralització podria conduir a modulacions estructurals equivocades, prenent descentralitzar el control de constitucionalitat de la llei que resideix en els tribunals ordinaris, la qual cosa aniria en contra de la seguretat jurídica en un sistema com el nostre, on no opera la doctrina del precedent³⁵⁸. En efecte, a l'Estat espanyol hi ha una divisió del sistema judicial en jurisdiccions que conclouen en un tribunal superior específic, amb una important quantitat d'assumptes que, com a supremes, els fan nombrosos a la seva composició, i que no segueixen models anglosaxons de precedent, de manera que no hi hauria un sistema efectiu per unificar criteris i evitar discrepàncies respecte de la constitucionalitat d'una llei si s'establís l'esmentada descentralització³⁵⁹.

Convé aclarir que a la major part dels EEAA, les instàncies processals s'esgoten a l'àmbit dels Tribunals Superiors de Justícia, però això no significa que tot judici pugui acabar davant d'aquests tribunals, com tampoc podrien acabar davant del Tribunal Suprem. En molts casos les Audiències Provincials representen el darrer esglaió de la jerarquia impugnativa; a l'ordre civil l'apel·lació en general, a l'ordre penal l'apel·lació dels judicis de faltes i dels procediments abreujats davant del jutge del penal, als ordres social i contenciós-administratiu els supòsits d'irrecorribilitat dels jutjats social i contenciosos-administratius.

I a l'ordre contenciós-administratiu s'adverteix, precisament, un plantejament clarament sectorial –sembla que el principi territorial sempre ha inspirat aquesta jurisdicció–, doncs a

³⁵⁸ Juan Antonio Xiol Ríos, "El precedente judicial en nuestro derecho. Una creación del Tribunal Constitucional", en *El precedente judicial y otros estudios sobre el proceso administrativo. Técnicas de evitación del proceso contencioso-administrativo*, Fundación Beneficentia et Peritia Iuris, Colegio de Registradores de la Propiedad, Mercantiles y Bienes Muebles de España, Madrid, 2005, pàgines 33 i següents.

³⁵⁹ Víctor Ferreres Comella, "Integración europea y crisis del modelo centralizado de justicia constitucional", *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 65, enero-abril 2003, pàgines 73 i següents.

diferència de la normativa estatal de la legislació laboral i de la Seguretat social –convenis apart–, els actes dictats per l'Administració perifèrica i els dictats per les entitats locals i autonòmiques, en la mesura que estan encomanades a jutjats d'àmbit territorial provincial –sense accés a la cassació–, essent el criteri de la seva importància o rellevància cap al recurs l'Administració autora de l'acte, i així l'administració no general de l'Estat. En aquest sentit, s'ha indicat que a la CA li basta amb fer reglamentació perquè una determinada decisió sigui adoptada pel Consell de govern, per excloure la competència dels jutjats del contenciós, i a l'Administració de l'Estat obtenir la competència de l'Audiència Nacional o la Sala administrativa del TSJ establint reglamentació que doni competència a l'Administració central³⁶⁰.

Si es pretengués una elevació del recurs amb la mateixa viabilitat processal que a la primera o en el seu cas segona instància, i deixar a mans de les parts i els seus representants tècnics la presentació del recurs, donat el nivell de litigiositat existent de segur que es perdria la forma piramidal característica de la verticalitat “devolutiva”, i amb això la davallada –que ja en certa manera es pateix– de la seva eficàcia funcional. Es fa servir la jurisprudència constitucional sobre matèria no penal per retallar el plantejament ampli del recurs, com un dret derivat de la Constitució, evitant una hipertutela judicial ni necessària ni convenient³⁶¹. Però no s'hauria de confondre la consideració d'aquest dret a recórrer –sota una construcció seriosament contradictòria del

³⁶⁰ Juan Carlos Zapata Híjar, “La unidad y la distribución de competencias entre los distintos órganos del poder judicial en el orden contencioso-administrativo”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 495. Aquest autor critica l'alliberament del TS respecte de la pràctica totalitat de les actuacions locals després de la Llei orgànica 19/2003, i proposa que el sistema es tanqui per tot tipus d'assumptes amb una cassació per quantia i una altre que atengués a l'interès cassacional (íd., pàgines 498 i següent); no obstant això no farà homogeneïtat ni unitat jurisdiccional –segons la entès Zapata– per supòsits de quanties inferiors –que materialment poder resultar molt diferents– o per casos sense aquest “interès”.

³⁶¹ Fent cita de la STC 251/2000, Maria Eugènia Alegret Burgués, “Competencias...”, cit., pàgina 466.

Tribunal Constitucional³⁶² – amb que tal cosa suposi cap excés de tutela pertorbador per la bona administració de justícia. De la mateixa manera, malgrat es critica com a disfunció del sistema la distribució aleatòria o fins i tot arbitrària de competències entre òrgans jurisdiccionals, i així una afectació negativa de la homogeneïtat de les decisions permeten que uns assumptes tinguin cassació i altres no³⁶³, resulta evident que encara que tots la tinguessin no tota seria la mateixa, donada la varietat de norma aplicable especial o foral. Hem de preguntar-nos si la descentralització pot ser un benefici o pel contrari un inconvenient per determinats serveis públics, si bé es habitual que el debat es fixi en els termes de minvar estructures centralitzades i quan es pot fer³⁶⁴.

L'objectiu reconegut de la creació del CGPJ, o d'altres ens similars al Dret comparat, es troba en la supressió dels perills per a la independència funcional del jutge que el vincuessin orgànicament al poder executiu. Però alhora no es pot evitar que la major o menor força legitimada dels consells territorials de justícia rau en el demèrit del CGPJ durant tots aquest anys d'actuació³⁶⁵, on per cert resideix també part de les crítiques, doncs s'interpreta que reproduir un mal sistema en 17 CCAA és multiplicar els problemes que ara deriven d'un sol òrgan (el CGPJ), afegint altres, a més, propis de les relacions entre aquest i els territorials i, en el seu cas, d'aquests últims entre sí.

³⁶² Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit., pàgines 224 i següents.

³⁶³ Juan Carlos Zapata Híjar, "La unidad jurisdiccional...", cit., pàgines 488 i següents.

³⁶⁴ Així Eduardo Vírgala Foruria, "El poder judicial en las comunidades autónomas", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 400.

³⁶⁵ V., per tots, Alejandro Nieto García, *El desgobierno...*, cit., *passim*. No sembla que el CGPJ hagi complert les seves finalitats instrumental i material –respectivament l'autogovern limitat i la garantia d'independència dels jutges en l'exercici concret de les seves funcions–, i sembla unànim la idea del seu fracàs polític. Doncs, marginant això últim, pateix problemes de legitimitat, responsabilitat i identitat. Hi ha qui el considera exemple d'inconstitucionalitat funcional; Emilio Vicente Berlanga Ribelles, "El gobierno del poder judicial. Consejo general y consejos territoriales", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 342.

S'ha posat de manifest un fenomen contrari a la participació representativa en la participació burocràtica que va desactivar el sistema corporatiu a partir de la llei de funcionaris civils de l'Estat del 1964 i va seguir arran la Constitució de 1978 amb la reforma de la funció pública de 1984 i l'Estatut Bàsic del Servei Públic el 2007³⁶⁶. Sota la justificació de la independència judicial el govern dels polítics electes deixa pas a la burocràcia judicial. La doctrina citada fa esment a la Constitució italiana de 1946, amb antecedent del RD de 20-X-1923 que va crear la Junta Organitzadora del Poder Judicial per l'autogovern de jutges i de fiscals i que va ser suprimit per Decret de 21-VI-1926 després de la oposició dels propis jutges i fiscals (perquè la dita junta apareixia com òrgan polític i irresponsable, lesiva de la disciplina –inferiors decidien sobre ascens de superiors– i configurava amb un sistema electiu d'extrema politització i divisió) i assenyala la multitud d'òrgans i instàncies que participen en el govern de la justícia (CGPJ, Ministeri de Justícia, CCAA i Tribunal Suprem en l'àmbit disciplinari) i que comporten una gestió políticament irresponsable del conjunt del sistema, essent una burla prohibir al jutge formar part d'un partit polític però preveure l'associacionisme judicial que a la practica funciona com satèl·lit dels partits polítics³⁶⁷.

En qualsevol cas, val a dir que si és considera que el poder judicial autonòmic seria clarament controlat pels poders autonòmics, inserit d'aquesta manera en un aparent Poder judicial unitari nacional³⁶⁸, es reconeix la seva impossibilitat d'independència, de manera que també estaria controlat pel poder estatal el poder judicial actual. Perquè el que

³⁶⁶ Seguim en aquest punt a José Ramón Parada Vázquez, “La participación en el poder público. Títulos y enfrentamientos”, en *Examen de la nueva Ley de acceso a la información, participación pública y acceso a la justicia en materia de medio ambiente*, Estudios de Derecho Judicial número 137, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2007, pàgines 26 i següents.

³⁶⁷ José Ramón Parada Vázquez, “La participación...”, pàgina 30.

³⁶⁸ Eduardo Vírjala Foruria, “El poder judicial...”, cit., pàgina 413.

no pot admetre és que el gravíssim perill plantejat només pugui ser producte de les CCAA.

Si el que existeix és una contaminació del sistema judicial, tal i com està configurat a la pràctica, la solució és resoldre'l, de forma que, sigui autonòmic o no, resti independent. I si no és possible la seva solució, potser cal plantejar-se si no importa el més mínim que la influència política sigui a nivell nacional, internacional –amb un sistema judicial europeu de futur– o autonòmica, naturalment menys per aquells a qui els interessa la influència política nacional en contra d'altres, visió tan criticable com la d'aquestes, i que s'endinsa en consideracions típicament polítiques sobre la legitimació, on cal preguntar-se si les proximitats –dels polítics i dels electors dels mateixos i principals justiciables al territori que els tria– no serien més adients.

Potser cal recordar com el Tribunal Constitucional va representar els possibles inconvenients de que el Govern de la nació realitzés determinades funcions, sobre nomenament i ascensos del personal jurisdiccional i sobre molèsties i perjudicis que podrien patir aquests amb inspeccions i sancions: la finalitat del CGPJ era privar al Govern de l'Estat d'aquestes funcions i transferir-les a un òrgan autònom i separat, actuació valorada com raonable però no necessària, i que tampoc es troba a la majoria dels ordenaments actuals³⁶⁹.

Normalment es parla de la proximitat dels centres de poder i la influència que això pot representar, de manera que la proximitat dels consells de justícia amb els destinataris de les seves decisions també l'alerta de aquella altra “cercania política”. Entre els destinataris es troben els jutges i magistrats, fonamentalment pel que ara interessa, però també n'hi ha d'altres subjectes, com el ciutadà queixant o organitzacions i

³⁶⁹ STC 108/1986, de 29 de juliol.

institucions d'intervenció col·lateral. En aquest sentit és obvi que la proximitat és un benefici, destacat, pel qualsevol dels implicats, incloent-hi el Consell de justícia delegat del CGPJ. La unitat del seu govern, a més, es protegeix amb l'assignació al CGPJ de l'anomenat nucli essencial de les funcions de govern, que no ha de restar funcionalitat als òrgans de govern delegat territorials, ni tan sols discutir possibilitats autònomes que no afectin el nucli dur. D'altra banda, pretendre considerar que la influència política és major o menor depenent de la proximitat física, com si es remuntessin a l'Espanya del caciquisme on la distància entre territoris feia il·les de poder esbiaixat, suposa desconèixer la realitat de la pressió política o reconèixer que existeix, ara, una evident influència política estatal contra els legítims interessos de les autonomies, més contra més llunys hi siguin –Galícia, Catalunya, Navarra, País Basc, Ceuta i Melilla, per exemple– i gairebé res contra més a prop –Madrid.

S'ha vinculat la proximitat dels poders interessats en influir sobre la tasca del jutge amb la reducció de la mobilitat derivada de la transferència de competències en matèria de provisió de destins a les Administracions autonòmiques, malgrat la configuració dels cossos de funcionaris sigui sent nacional per la seva manera de selecció i estatut³⁷⁰.

Un òrgan autonòmic orientat a servir de suport al compliment de les funcions relacionades amb les competències pròpies de la CA en matèria d'Administració de justícia³⁷¹, que no un òrgan de govern independent o separat del CGPJ, sinó subordinat, encara que desconcentrat, d'aquests CGPJ, amb les funcions de govern previstes a

³⁷⁰ Diego Íñiguez Hernández, “El Gobierno del poder...”, cit., pàgina 311.

³⁷¹ L'establert a Catalunya pel Decret de 16 d'abril de 2002, al marge de possibles excessos competencials per incloure personal judicial i vocals del CGPJ de manera unilateral; v. Gregorio Cámara Villar, “La <descentralización> del gobierno...”, cit., pàgina 325.

la LOPJ i assumint, per exemple, les pròpies de les Sales de govern dels TSJs en aquest sentit i les delegades pel CGPJ³⁷².

Probable problema, donada l'experiència i com ja hem puntualitzat, radicaria en la politització, típica del CGPJ i no tan marcada a les Sales de Govern esmentades. Naturalment, hi ha un gran número de funcions i activitats relacionades amb la funció jurisdiccional però no decisòries, que podrien ubicar-se als Consells territorials, omplir-los de tasques específicament pròpies i no dependents de ningú més enllà del territori autonòmic, permetent alhora evitar que sigui l'executiu o el legislatiu de la CA el que controli aquests àmbits d'actuació en vers una separació de poders amb major abast, tot i amb independència que aquells, en alguns casos, mantinguin certes activitats complementàries connectades a les seves legitimitats polítiques (per exemple l'establiment per llei autonòmica de la capitalitat dels partits judicials, article 35.6 LOPJ). Així podem parlar de les següents: instar la convocatòria d'oposicions (article 307.1 LOPJ); mantenir relacions permanents amb el Centre d'Estudis Jurídics (article 434.3 LOPJ), i a Catalunya vincular-se al Centre d'Estudis Jurídics i Formació Jurídica Especialitzada; instar la convocatòria de concursos per cobrir vacants a la carrera judicial (article 315 LOPJ); publicar el nomenament del President del TSJ en el butlletí de la CA (article 336.2 LOPJ); presentar ternes de juristes per cobrir places a la Sala del Civil i Penal del TSJ (article 330.4 LOPJ); actuar com a consell consultiu per la creació de seccions o jutjats (article 36 LOPJ); proposta al Govern per la demarcació de partits judicials (articles 152.1 CE i 35.2 LOPJ); potestat reglamentària de desenvolupament de la LOPJ (DA 1ª.2 LOPJ); gestió dels mitjans materials i personals no jurisdiccional de l'administració de justícia (article 149.1.5º CE).

³⁷² Altres tasques funcionals serien informar sobre els nomenaments discrecionals i participar en els dels (futurs?) jutges de proximitat, confeccionar informes sobre justícia demanats pel consell de govern de la Comunitat autònoma, assumir competències atribuïdes per l'Estatut d'autonomia sota els límits constitucionals.

Inicialment, totes les associacions de jutges espanyoles, a excepció de Jutges per la Democràcia, han considerat els consells de justícia territorials com innecessaris i pertorbadors, i que sobrepassar l'atribució de tasques merament consultives atemptaria contra el mandat de l'article 122 CE. També oposada l'Associació de Fiscals (Alacant, octubre de 2005) o el propi CGPJ –encara que amb sis vocals discrepants– en el seu informe a l'avantprojecte de 5 d'octubre de 2005. Són el Govern de la nació i les Corts Generals, no obstant, els òrgans constitucionals a qui correspon la determinació i realització de la política de la justícia, sense que les associacions esmentades, o el propi CGPJ sota la legitimitat d'informar, tinguin capacitat per plantejar ideologies orientades a raons d'oportunitat o conveniència³⁷³.

Millores a realitzar al Consell General del Poder Judicial s'ofereixen a la Inspecció General de Serveis de l'Administració Pública el juliol de 1998, i malgrat que el Servei d'Inspecció és des del 26 de juny de 2001 membre col·lectiu de l'Associació Espanyola per la qualitat, no consta que s'hagi aprofundit en confirmar i oferir pautes de millora a nivell intern de l'òrgan de govern dels jutges³⁷⁴; distingint a continuació l'activitat del CGPJ cap a la satisfacció de jutges i magistrats³⁷⁵ i l'activitat externa, que parteix de la assumpció voluntària de disposicions contingudes al Reial decret 951/2005, segons la seva Disposició Addicional Primera³⁷⁶.

³⁷³ Gregorio Cámara Villar, "La <descentralización> del gobierno...", cit., pàgina 334.

³⁷⁴ Sic María José Gandásegui Aparicio i Caridad Hernández García, "La modernización...", cit., pàgina 75.

³⁷⁵ Destaca, en aquest sentit, el coneixement de la satisfacció d'aquests davant de les seves problemàtiques, la qual cosa s'ha atés començant per l'enviament de questionari i configuració de baròmetres interns d'opinió; subratllant-se en aquest sentit, principalment, l'excès de feina, i després la manca de personal, la manca de preparació del personal existent i, en menor mesura, queixes sobre mitjans tècnics, amb capítol apart sobre mòduls i el treball més ràpid del desitjat que poden provocar.

³⁷⁶ Aquí apareixen els baròmetres externs (ja molt abans, des de 1984), per analitzar i evaluar la demanda i satisfacció de l'usuari, els programes de cartes de serveis i les queixes i suggeriments (amb el Reglament 1/1998, de 2 de desembre, primer, i la Instrucció 1/1999, de 22 de setembre, després). No existeix un Observatori de la Qualitat de l'Administració de Justícia, si bé pel sector material de la violència domèstica i de gènere si n'hi ha un que, en la dita matèria, és relativament útil a nivell estadístic, sociològic i d'inspecció.

Tradicionalment l'Oficina judicial pateix una fragmentació de microestructures normalment autònomes entre jutjats amb heterogeneïtat de funcions no jurisdiccionals i sense estructures organitzatives diferenciades pel tipus de territori on ha de servir o fins i tot el tipus de jurisdicció, manca la homogeneïtat de criteris i la dificultat pràctica de racionalitzar les funcions assignades, sense oblidar que, a cada òrgan jurisdiccional s'adverteixen repeticions innecessàries, despilfarrament en més o menys graus i moltes vegades absència d'especialització funcional. La llei orgànica 19/2003 pretén trencar estructuralment amb el passat organitzatiu de l'Administració de justícia, racionalitzant les eines de treball i els sistemes organitzatius i funcionals, amb homogeneïtat i implantació de les noves tecnologies. Bàsicament l'oficina es dividirà en unitats processals de suport directe (UPSD), encapçalades per un jutge o magistrat o col·legi de magistrats i un secretari judicial (que podrà tenir encomanades dues o més alhora) i serveis comuns processals vinculats a secretaris judicials que es divideixen en tres tipus, al marge de subdivisions a cadascú: el Servei Comú Processal General (SCPG), el Servei Comú d'Ordenació del Procediment (SCOP) i el Servei Comú Processal d'Execució (SCPE). El primer s'ocuparia de les funcions de registre i repartiment, registre de guàrdia, actes de comunicació, auxili judicial, atenció al ciutadà i informació als professionals, jurisdicció voluntària, presentacions de les persones que han restat lliures amb càrrecs i mesures cautelars de comparèixer davant el jutjat, correus, circulacions internes de lliurament i recollida de documents, entre d'altres; es pot dividir en seccions (per exemple de registre i repartiment, d'actes de comunicació i auxili judicial i de jurisdicció voluntària), i dintre de cada secció poden establir-se equips. El segon durà a terme tot tràmit processal sense presència directa del jutge i no atribuït, en aquest sentit, al SCPG; es podria dividir per jurisdiccions i especialització, segons el volum de jutjats a que donés abast (primera

instància, instrucció, penal, social, família, violència domèstica). El tercer servei comú s'encarregarà de l'execució de resolucions jurisdiccionals no complides voluntàriament pel condemnat, incloent-hi l'esbrinament de béns, la realització de subhastes judicials, l'ordenament del pagament d'indemnitzacions i multes, les liquidacions de condemna amb penes privatives de llibertat i alternatives, les retirades de permís de conduir ciclomotors i vehicles a motor derivades de prohibicions del dret a conduir, etcètera; es podria dividir entre les tasques de primera instància, família, mercantil i social, per una banda, i instrucció, penal i violència domèstica, per un altre, tenint present la força atractiva d'aquesta darrera respecte a la jurisdicció civil (família). L'itinerari de qualsevol causa, doncs, passarà d'un servei a altre, des de les unitat de suport directe o cap a elles, de manera que pot utilitzar-se con un mecanisme homogeneïtzador, resultant òptima la seva màxima informatització per evitar pèrdues materials, de temps i d'intervenció fins i tot simultània per part dels diversos operadors en presència.

Tanmateix, es configura la creació d'unitats administratives, no integrades a l'Oficina judicial però inevitablement necessàries per aquesta, amb les funcions a l'àmbit de l'Administració de justícia de dirigir, ordenar i gestionar recursos humans, mitjans informàtics, noves tecnologies i d'altres elements estructurals i materials.

El nou sistema s'ha dissenyat amb un criteri de modularitat que permet l'adaptació de diversos models organitzatius per mantenir o abastar la funcionalitat requerida per tots ells. Cada model, sota criteris uniformes, s'orienta cap a la consecució d'una finalitat i ha d'observar amb detall les tasques a realitzar i com realitzar-les, potser amb la necessitat també, i no aconseguida, d'establir amb claredat qui les ha de realitzar.

Objectiu final del conjunt és una Oficina judicial sense papers i absolutament accessible pel ciutadà i pel professional, de manera que qualsevol dels dos pugui obtenir informació *on line*, realitzar senzills tràmits que segons les lleis processals –de necessària reforma en alguns casos³⁷⁷ – no requereixen la presència física, presentar escrits, rebre notificacions o desenvolupar d’una altra manera el contacte personal o la tasca professional sense anar-hi als jutjats. Naturalment, el funcionari no ha d’augmentar la seva feina per activitat telemàtica relativa a l’expedient judicial, més aviat aconseguirà més i millor dedicació a la feina sense la presència de particulars i professionals, que hauran d’adaptar-se al nou sistema. I és important subratllar aquest element del canvi actituds i mentalitats, doncs pot resultar molt difícil pel ciutadà, culturalment acostumat al tracta de finestreta –fins i tot de caire terapèutic³⁷⁸ – i especialment pel professional, que habitualment campa sense control pels jutjats com si fos una extensió del seu lloc de feina o constitueixin casa professional.

c. Imatge i uniformitat

Els tribunals superiors poden generar imatge enfront els “grans casos”, polititzats moltes vegades, mentre que supòsits aïllats cridant l’atenció, per la seva peculiaritat, vinguin d’on vinguin, normalment de tribunals inferiors. Però la tasca majoritària que a la pràctica constitueix l’activitat jurisdiccional objecte interès deriva dels tribunals inferiors, una mena de trinxeres, sobre tot dels jutjats mixtes, i és necessari desprendre’s del mite del tribunal superior, com a creença que els nivells

³⁷⁷ Ja s’està treballant un avantprojecte sobre reformes processals, responent a la Disposició Final Segona de la Llei 19/2003.

³⁷⁸ Encara que de vegades, o sovint, pot resultar antiterapèutic, origen de malestar emocional i causa destacable de queixes i reclamacions. Cal diferenciar, amb tot, el sentit o funció terapèutica del judici en sí, fins i tot sense contacte personal ampli com el actual, pel fet de pleitejar. Cfr. Lluís Muñoz Sabaté, *Enfermedad y justicia. El papel del derecho en la psicoterapia individual y social*, Ed. Hispano Europea, Barcelona, 1972.

inferiors dels sistema porten els assumptes sense importància³⁷⁹. Si bé es requereix la homogeneïtat total, fins que la heterogeneïtat sigui una excepció cal analitzar les condicions locals i específiques de cada òrgan judicial per avaluar correctament les seves necessitats i, no obstant seguir un model uniforme, actuar específicament sobre aquell per permeti el compliment dels objectius i finalitats del model aplicant la seva estructura tal i com uniformement es pretén.

d. Activitat interna i no jurisdiccional dels òrgans judicials

La participació dels usuaris i destinataris dels sistemes judicials, com a necessitat d'implicar-los en el debat, i en la recerca de solucions, configura exigència derivada de la pràctica en el canvi de mentalitat. I a un nivell més concret, dins de cada òrgan judicial, també l'establiment de calendaris d'actuació, reunions informals entre el jutge i les parts, instruments clarament eficaços per permetre acords, evitar incompliments de durada o ajornaments.

Exemples de fructífera compareixença al-legal va tenir lloc abans del que havia de ser un macrojudici penal del Jutjat 18 de Barcelona (multitud de graffitis d'un grup de joves acusats d'associació il·lícita i un munt de quantiosos danys materials i actors civils reclamants), per arribar a una sentència de conformitat, que es va aconseguir.

El problema de les reunions amb les parts o la intervenció mediadora del jutge, o conciliadora intraprocessal, resideix en la possibilitat de contaminació del jutge que després ha de decidir perquè no hi ha hagut cap entesa entre les parts. Al marge d'això, rebre els ciutadans –en definitiva les parts processals– pot provocar distorsions

³⁷⁹ Jerome Frank, *Courts on Trial*, Princeton University Press, Princeton, 1950, pàgina 222.

sobre la posició *super partes* del jutge, si no hi ha una atenció conjunta de tot litigant implicat a la controvèrsia.

Els funcionaris desmotivats són un obstacle en moltes ocasions insalvable i causa del fracàs real d'una Oficina judicial. I particularment, la desmotivació de les plantilles pot tenir a veure amb la manca de clara definició sobre el rol a desenvolupar. El canvi està relacionat amb valors individuals i grupals, donant rellevància al lideratge, el autocontrol, la formació, la motivació, el treball en equip o el reconeixement.

A la coneguda piràmide de Maslow, on l'autorealització personal és a dalt de tot, la feina pot resultar d'especial importància. Amb tot, fora possible que el lloc de treball signifiqués un mínim de subsistència que, a més, es percebi hostil i humanament perjudicial, situació que poc pot afavorir bons resultats productius quantitius i qualitius.

e. La valoració econòmica de la feina

El cost econòmic d'un procediment moltes vegades supera amb escreix la quantia del litigi, si bé no es valora el dret constitucional exercit; no es quantifica la vàlua de la tutela judicial efectiva desplegada a instància, com a dret subjectiu fonamental més enllà del contingut materialment pretès per mitjà instrumental de l'esmentat dret constitucional. Particularment, si la rendibilitat derivés del valor de l'objecte del litigi, només serien rendibles els grans plets –i potser deixant de banda els honoraris de lletrats– perquè s'hauria de computar tots els temps dedicats al tràmit i vistes per funcionaris, secretaris i jutges –prorratjant el sou de tots aquest durant l'esmentat temps– i proporcionar-ne l'ús de recursos materials –des de la energia elèctrica als edificis, consumibles, personal de neteja, seguretat, etcètera–; no sembla ser un plantejament correcte. Això no obstant, no deixa de ser útil

equilibrar la despesa pública amb el que s'obté per l'activitat d'un servei públic, tot i afegint el valor d'allò que va més enllà d'aquest servei –i més enllà de termes de productivitat– relatiu al jutges i magistrats con titulars d'una funció que s'eleva com a Poder de l'Estat.

En qualsevol cas, per avaluar els costos es parteix de determinats indicadors, reunint la despesa pública i el cost privat (el que paguen els usuaris per accedir a la justícia), sense oblidar costos ocults (produïts com danys i perjudicis per malfuncionament de l'Administració, inversions no realitzades o producció i consum inexistent)³⁸⁰. D'altre banda, amb més concreció es veuen per exemple al Pla de Transparència judicial aprovat per Resolució del Ministeri de Justícia de 28 d'octubre de 2005, i que són els següents: aspectes socials i econòmics significatius (població, nivell econòmic, quota de mercat, índexs industrial, comercial i turístic, producte interior brut, estadístiques oficials del Banc d'Espanya); despesa pública (empleats, pressupostos generals, evolució de la despesa, dades econòmiques d'altres països de l'entorn europeu); les despeses corrents (vigilància i seguretat, neteja, peritatges, serveis, dietes i indemnitzacions, assistència jurídica gratuïta, subvencions, inversions en obres i patrimonis i noves tecnologies); ingressos per taxes judicials; dades econòmiques (i beneficis) de les comptes de dipòsits i consignacions judicials; retribucions; despesa privada (procuradors, advocats i perits, investigadors privats i assessors extrajudicials); oficines d'informació al ciutadà en matèria de justícia (incloent-hi la despesa publicitària de fullets, anuncis, etcètera); dades del partit judicial (superfície, municipis i seus, inversions, volum i classe de litigiositat, evolució de les càrregues de feina); mitjans personals (titulars i substituïts).

³⁸⁰ Santos Pastor Prieto i Víctor Manuel Moreno Catena (dirs.), *El coste de la justicia*, Cuadernos de Derecho Judicial, Madrid, 2001.

Una gestió eficient permet més i millors resultats, també des de la perspectiva de la productivitat numèrica, tenint en compte que sensiblement més de la meitat de la despesa se'n dirigeix cap als recursos humans, per la qual cosa convé per sobre de tot planificar les necessitats de personal i que aquest arribi format, es formi contínuament i compleixi els seus hores, lluiten aleshores contra l'absentisme laboral fraudulent³⁸¹.

Distribuir la despesa de l'Estat a l'Administració de justícia tenint en compte els assumptes ingressats, la població i el producte interior brut en cada territori és un mecanisme que requereix una correcta i molt àmplia formació disponible. Val a dir que el segon factor és el més estable, però tot depèn d'una continuïtat en la determinació de la despesa, que permeti adaptar al moment concret, amb previsions fins i tot inferiors al any, si bé partint d'un repartiment sobre el total anual per ser propi dels pressupostos generals de l'Estat. Certament que les tendències d'assumptes ingressats i de PIB –i les poblacionals dependents de la migració– es basen en dades obtingudes de l'any superat³⁸², en el moment de preveure el vinent, amb dades concretes òbviament desconegudes, però és un mecanisme objectiu justificable.

A més, tota nova legislació, sobre tot quan suposa reforma important del sistema, imposa una memòria econòmica i una dotació pressupostària específica vinculada a la mateixa, i no pretendre que, dintre de tot el pressupost dels sistema judicial en marxa en depengui la novetat, indici clar de deficiències estructurals de bon començament que de seguida es transformaran en cròniques.

³⁸¹ El Servei de Planificació i Anàlisi de l'Activitat judicial del CGPJ, que començà el 2006, ha estudiat els costos.

³⁸² Útil la publicació anual de la liquidació dels pressupostos generals de l'Estat per conèixer com s'ha produït la distribució a nivell estatal i de comunitats autònomes.

Cap memòria econòmica es va introduir amb la promulgació de la normativa específica sobre violència de gènere, i tampoc abans, amb la implantació dels judicis ràpids³⁸³, en particular en atenció a les execucions immediates derivades d'aquests i que sumaven a les ordinàries.

Encara que habitualment incomplet, convé analitzar i aprovar l'impacte econòmic de qualsevol reforma processal o jurisdiccional, supeditant la entrada en vigor de la mateixa a la transferència de recursos necessaris i amb la sempre absent memòria econòmica. En tot cas, s'ha de tenir present que hi ha CCAA amb competència i responsabilitat. Atribuir a les CCAA amb competències transferides en matèria de justícia els ingressos provinents de les taxes judicials i dels interessos de les comptes de dipòsits i consignacions judicials generats³⁸⁴ en el seu territori per adreçar-los a despesa pública de justícia. Això, tanmateix, pot servir per reduir altres aportacions públiques a les necessitats de justícia, de manera que, en definitiva, aquest nous ingressos anirien, en el fons i per molt que es volguessin fiscalitzar, a la distribució global de la CA segons els criteris polítics que s'adoptessin. Ara bé, si es defineix d'avantmà l'aportació de l'Estat, també és possible que aquest tipus d'ingressos s'englobin en ella; al marge de poder crear bancs de bones pràctiques en matèria d'administració de recursos. En qualsevol cas, no sembla que permeti un ingrés addicional o afegit per la despesa pública en justícia.

També és possible implantar un sistema de comptabilitat analítica i per centres per fer comparacions entre òrgans i detectar àrees de millora; o definir costos estàndards de referència per identificar desviaments per

³⁸³ Ricardo Yáñez Velasco, "Apuntes a la reforma parcial de la Ley de Enjuiciamiento Criminal. Especial referencia a los juicios rápidos", *Economist & Jurist*, núm. 66, diciembre 2002-enero 2003, pàgina 44.

³⁸⁴ La Secció d'Estadística del CGPJ, en el llibre "La Justicia dato a dato", mostra indicadors en matèria de costos i els diners per interessos de les comptes.

poder corregir-los; realitzar periòdicament auditories de gestió; facilitar a cada òrgan judicial la informació comparativa del cost generat i establir incentius per aquells amb millors nivells d'eficiència en l'ús dels recursos. I haurà d'afegir-se, també, àrees de despilfarrament o excessos. Els exemples de material a disposició abundant en un partits judicials i no en altres pot ser només anecdòtic. En un sentit més abstracte, eficiència comportaria accessibilitat, agilitat, i explica Toharia que eficàcia i efectivitat. És funcionalitat, en tot cas, i pot ser relativament mesurada, quantificada i objectivada.

Punts a valorar en especial per la millora de costos, segons les actuacions inspectores del CGPJ, són els horaris, els plans d'urgència (control i prioritats), la cobertura de places (de personal no jurisdiccional i jurisdiccional) i sobre tot la coordinació entre les distintes Administracions efectivament implicades.

f. En particular, l'horari laboral

L'horari de feina a l'Oficina judicial es va establir al Reial Decret 1526/1980, de 18 de juliol, i a l'Acord del Ple del CGPJ de 9 de setembre de 1987. Aquesta normativa va ser modificada posteriorment, en qualsevol cas, l'habilitació de dies i hores inicialment inhàbils xoca amb la normativa reglamentària sobre l'horari del jutjat i, dins d'aquest, el marge discrecional per entrar i sortir que en tenen els funcionaris. A part, la instrucció penal no té cap limitació de dies ni hores, doncs tots i totes són hàbils. Ara bé, mentre que el personal jurisdiccional i el secretari judicial no es subjecten a cap horari concret, a cada jutjat torna a funcionar la limitació reglamentària dels horaris de feina pels funcionaris en general, i els primers no poden treballar sols –encara que alguna vegada es pugui fer– en tan es necessita el suport administratiu, gestor i tramitador per la seva tasca diària, a més de l'activitat dels auxilis judicials, per exemple

en el compliment de notificacions. El jutjat de guàrdia no soluciona el problema a l'àmbit instructor penal, doncs igualment té horaris i només amplia els ordinaris quan, precisament, obre un servei de guàrdia.

La justícia sense horaris, perquè sigui desenvolupada a la instrucció o per habilitació, a raó d'urgència, en un altre àmbit de l'activitat jurisdiccional, es contraposa amb el caràcter funcional de les persones adscrites a l'Administració de justícia i els seus règims temporals legals i reglamentaris, per altre banda un dret inherent al seu lloc de treball. Es suma a l'anterior la intervenció dels professionals, màxim si s'estableixen convenis amb aquests per limitar horaris d'eficàcia a les comunicacions, per exemple en el sistemes electrònics que, per definició, permeten prescindir de personal amb independència.

Exemple evident el sistema *Lexnet*, que s'ha pretès limitar de 9 a 14 hores. Una altra cosa que el 151.2 LEC ja preveu, per evitar indefensió, que l'eficàcia de qualsevol comunicació a un ens intermediari del procurador destinatari, comptarà un dia després, per donar temps als gestors del servei o als propis professionals, per disposar i assabentar-se de la comunicació, igual que lliurar de documents per bústia automatitzada permetent el lliurament físic intempestiu malgrat l'efecte compti des de que comenci novament l'horari hàbil, moment en que potser no fora possible acudir a fer el lliurament; per exemple a les 20.30 hores, amb efectes a les 8.00 hores del dia següent, o abans si es tracta del darrer dia hàbil –que esgota a mitjanit per aquest motiu– i no es podria complementar amb personal –que hauria d'estar físicament fins a mitjanit tots els dies hàbils, doncs no se sap quan pot finalitzar un termini pels interessats.

D'altre banda, l'atenció pel matí i per la tarda, segons tipus d'òrgan i volum de feina, sempre ha patit l'eficàcia de l'actuació sindical, començant pels intents de la llei 30/1992 en aquest sentit, al igual que perllongacions de jornada que mai van consolidar.

En moltes institucions similars de l'Administració de Justícia, on qui en general ocupa el mostrador de recepció i registre, a partir d'una determinada data, per exemple l'1 de juny, només actua com a recepcionista, desconeixent si també hi ha una reducció del sou o un increment d'altres feines, donant per suposat que la qualificació per desenvolupar tasques de recepció –en determinades èpoques i horaris pràcticament nul·les– és equivalent a la de registrar sol·licituds i escrits presentats.

La utilització del jutjat de guàrdia només compleix totalment els terminis l'últim dia, fins mitjanit, quan el jutjat resta obert fins aquesta hora, es a dir, a les grans ciutats els jutjats d'instrucció ocupats de qualsevol incidència. Però les cues que arribaven a formar-se a última hora de la nit eren absurdes, de manera que malgrat l'article 41 del Reglament sobre el règim jurídic de l'activitat pròpia dels jutjats de guàrdia, la via del dia següent fins les 15.00 hores soluciona la controvèrsia ampliant, sense més, el termini final (article 135.1 LEC). En relació, els articles 182.2 LOPJ i 45 LPL. No evita, naturalment, l'actuació morosa i del darrer moment. I tampoc ho faria un registre típicament administratiu, amb horaris d'estiu només matinals i més restrictius que als jutjats, a no ser que s'admeti la comunicació per correus segons l'article 38 de la llei 30/1992, que tampoc superaria l'horari d'apertura pública del servei postal ordinari, en principi anterior a la mitjanit. Sigui en el supòsit que sigui, no resulta viable comprovar en el moment de la presentació si es tracta de l'últim dia del termini, cosa que es farà més endavant i pel jutge competent.

2n. Organismes i institucions d'intervenció col·lateral

La incidència dels organismes externs (Ministeri fiscal, Policia, Perits en general i metges forenses en particular) genera evidents situacions de dependència.

L'ús d'agendes per no suspendre visites de metge forense davant citacions, o considerar les primeres com citacions del jutjat per fer prevaler la prioritat –que en té l'actuació del servei de guàrdia, se suposa–, si bé aleshores potser difícil trobar dies lliures i en tot cas es limitarien molt les possibilitats d'assenyalar judicis o vistes amb citació de perits judicials que s'hagin de desplaçar fora de la seva seu. Tanmateix, l'ús de les noves tecnologies permet clarament la presència de l'expert als judicis sense potser pràcticament alterar la seva tasca diària més enllà de possibles endarreriments –encara que els mateixos suposarien pèrdua de qualitat respecte de l'usuari que espera més del compte–, però això no s'ha de confondre amb la implicació del jutjat al que està adscrit el perit, per utilització de l'exhort. En efecte, una cosa es la connexió particularitzada de l'expert a través de videoconferència, identificat aquell pel jutjat on té lloc un judici o vista –si ja el coneix–, i una altra cosa és que allò hagués de fer-se com a mecanisme de cooperació jurisdiccional, amb la presència d'un auxili judicial –respecte a la utilització de l'equip i d'altres tasques que li corresponen en aquest tipus d'actes–, un secretari judicial que en doni fe de qui intervé i, probablement, un funcionari a les ordres del fedatari per efectuar materialment el que s'hagi de documentar, sense oblidar la tasca prèvia referida a l'enviament de l'exhort, la seva recepció i tramitació, i la seva devolució una vegada fet. Al marge de l'esforç humà desplegat, en particular pel temps emprat, on per cert es genera un ventall d'espera equivalent al que patirà l'òrgan exhortant, si es tracta d'un acte únic –per exemple prova anticipada– on han de concorre jutge, secretari, parts, advocats i en el seu cas procuradors; i

més si és tracta d'un judici, on no s'acostuma a preveure l'hora en que intervindrà el perit –normalment perquè no es pot sinó hi ha sessions diverses del judici on una d'elles comencés amb la intervenció del perit–, depenent del més o menys llarg decurs de la vista oral, apart de la inutilitat material en supòsits de conformitat, on igualment ha pogut existir una espera demorada pel retard, amb tota la comissió judicial activa i el perit disposat, per després no ser necessari.

No han faltat jutges que volen imposar l'exhort en aquestes situacions, malgrat, a més, de la poca distància existent entre jutjats; per exemple els 20/30 minuts que separen Vilafranca del Penedès de Vilanova i la Geltrú.

L'únic problema de l'actuació individualitzada del perit, que gaudiria de la tecnologia de comunicació necessària –una vegada haver advertir, amb antelació suficient, que la mateixa es pot trobar a la seva disposició en el moment que ha estat citat–, és la seva identificació com a tal, la qual cosa desapareix si l'expert es conegut, com passa sovint amb la videoconferència utilitzada pel Ministeri fiscal, naturalment sense cap exhort que l'article.

Els equips d'assessorament tècnic civil i penal (SATAF i SATAV) treballen en uns temps d'auxili normalment al marge dels legals: encara que fos prova anticipada –que no resulta procedent–, als judicis de família no arribarien a temps. I si ja és tracta de proposar al judici, amb trenta dies hàbils per practicar prova, menys encara. Si l'anunci de peritatge –aquí institucional i públic, inclòs d'ofici– s'ha de fer a la demanda o a la contestació, permetria l'anorreament de perit en els cinc dies després de rebre la contestació a la demanda si fossin al judici declaratiu ordinari. Però com regeix el tràmit del judici verbal, si s'ha demanat peritatge pel mandat potser hauria d'actuar-se com també

passa al judici verbal i suspendre la vista fins obtenir-lo. En tot cas, si hi hagués mesures cautelars prèvies o coetànies a la demana, en elles es podria demanar aquest tipus de prova pericial, i encara que no arribés a temps –en el incident cautelar es disposa de 10 dies hàbils per practicar prova– potser s’hagi obtingut quan es celebri el judici principal o, al menys, quan acabi el termini de 30 dies hàbils que en aquest s’ofereix. Seria una pràctica no ajustada al tràmit però que no vulneraria el temps preclusiu.

Lege ferenda podria estendre el tràmit del judici ordinari amb contestació escrita, però que a la demanda i a la contestació, en els supòsits previstos pel judici verbal o també dels típics ordinaris, les parts poguessin sol·licitar judici immediat i el jutge s’hagi de manifestar a favor o en contra perquè les parts acudeixin a l’audiència prèvia sabent que passarà –o ja ho facin al judici oral–, decisió judicial que activarà la sol·licitat de citacions judicials tal i com passa al judici verbal.

3r. Peculiaritats als òrgans judicials unipersonals

a. Civil (incapacitat, tutela, menors, família, mercantil, civil general, civil execució)

L’atribució genèrica als “tribunals”, feta a l’article 68.2 LEC, relacionat amb funcions de control de repartiment, deriva el canvi d’assignació als “secretaris judicials”, en relació amb l’article 7.c del Reglament Orgànic d’aquest Cos jurídic. Sense perjudici de la pertinent dació de comptes al jutge, és el secretari judicial qui té la competència sobre tota qüestió governativa interna relacionada amb la correcta aplicació del repartiment.

En alguns països –per exemple Costa Rica– hi ha distribució de funcions jurisdiccionals civils similars a la del enjudiciament criminal, on un jutge admet la demanda i tramita la causa fins al moment d'admissió de prova i judici, encomanats a un altre jutge.

Als jutjats encarregats d'incapacitats i tutela s'ha de tenir en compte la necessitat de practicar exploracions a presumptes incapaços i subjectes d'internament, tant per part del jutge com per part del perit mèdic adscrit, que després potser han d'esperar l'arribada d'una ambulància, amb o sense suport policial. Tanmateix, importa el benefici d'assessors i assistents socials –malgrat casos on aquestes fites havien estat aconseguides, s'han perdut per la gestió explícita del personal judicial, contrari a les mateixes. I, molt particularment, importa comptar amb els experts en mediació familiar, oferida amb gratuïtat en molts partits judicials, perquè el fracàs de la parella de fet o matrimoni no impliqui una afectació personal de pitjors conseqüències i, sobre tot, el fracàs d'aquells com a pares, que moltes vegades, patèticament, judicialitzen penalment el règim civil establert per sentència, quan pretendre fer complir les obligacions civils potser esdevé més senzill per mitjà de l'execució civil, inclosos els impagaments de pensions.

A tot tipus d'ordre jurisdiccional és necessari disposar d'espais per l'espera dels testimonis, que s'agrupen a les portes de les sales de vistes, pels passadissos o immediacions del jutjat, moltes vegades de manera caòtica. En jutjats on es celebrin subhastes o juntes amb nombrosos participants i públic convé, òbviament, oferir espais amples i confortables.

b. Penal (violència contra la dona, violència domèstica, instrucció, del penal, menors, penitenciària, execució en general)

Característica de la instrucció és la necessària presència del jutge instructor al llarg de la tramitació, sense oblidar que les actuacions de la guàrdia poden ser molt variades encara que no sigui imprescindible la immediació judicial; per exemple, a l'entrada i registre ja autoritzada acudiria físicament el secretari judicial–, a l'aixecament de cadàvers va el metge forense o actua directament la policia. És necessària la presència del jutge, i del secretari judicial, als judicis immediats de faltes i ràpids per delictes, compareixença d'ordres de protecció en matèria de violència domèstica, més la coneixença i resolució d'hàbeas corpus amb les compareixences oportunes, igual que en els interrogatoris de imputats – detinguts o no– i testimonis o perits. La resolució per l'extracció d'òrgans i els internaments psiquiàtrics urgents s'afegeixen a la llista, i als segons torna a ser necessària, també, la presència del secretari judicial. Ara bé, malgrat es postula la importància d'aquest últim al servei de guàrdia d'instrucció, a la pràctica és un temps on el secretari judicial potser obté antecedents criminals i signa les resolucions i manaments –sobre tot els de llibertat– que el jutge redacta, realitzant, puntualment, entrades i registres. No hi és per altres diligències, pot eludir la seva presència a les compareixences dels judicis ràpids i les ordres de protecció i acaba limitant-se als judicis de faltes, ocupant el temps en feina ordinària o en substitucions d'altres companys que ja tenen en compte les guàrdies per demanar permisos i poder ser substituïts³⁸⁵.

Des del punt de vista de la resta del funcionariat i la resolució sobre drets fonamentals amb presència constant del jutge, a més de la

³⁸⁵ Tenint en compte l'activitat presencial dels secretaris judicials substituïts; en relació la Ordre del MJ 9/2004, de 14 de gener, que aprova les instruccions relatives al règim de substitucions dels Secretaris Judicials (BOE núm. 13, de 15 de gener).

varietat de funcions a desenvolupar, convé plantejar un major número d'efectius a les UPSD d'instrucció que a la resta de jurisdiccions.

La pura tramitació amb separació d'activitat de directa presència jurisdiccional –adient per tasques al SCOP– s'adverteix a la instrucció per tot tipus de trasllats a les parts d'escrits dels litigants contraris – al-legacions o peticions– en tot tipus de procediments, particularment una vegada incoat procediment abreujat o ordenada l'apertura de judici oral, tràmits de recursos fins a resolució del competent i tot tràmit previ a l'adopció de mesures cautelars penals i civils per assegurar la resolució que s'ha de dictar o assegurar-ne la consecució del propi procediment, sense oblidar els assenyalament dels judicis de faltes i la prèvia identificació de les parts –no, en canvi, l'acreditació de la quantia eventualment indemnitzatòria per danys personals i materials, que formaria part de l'objecte civil acumulat i com a molt suposaria la prova anticipada a instància de la part interessada.

Conèixer quin Jutjat del penal serà l'executor facilitaria els requeriments del jutjat de guàrdia que dicta una sentència de conformitat. I en tot cas hi ha problemes de seguiment de substitucions i suspensions de penes; i problemes de seguiment de llibertat condicional, si bé la policia comunica per consulta registral que li adverteix, i el centre penitenciari i en el seu cas el jutge de vigilància penitenciària demana informació al jutjats.

El temps juga en contra de l'efecte negatiu de trencar la suspensió o substitució, o la llibertat condicional, des del moment que es necessària la fermesa d'una nova condemna per fer efectiva una revocació, i la lentitud dels tràmits ho impedeixen normalment, per molt que al menys no càpiga una altre suspensió o substitució pels antecedents que existeixen quan, finalment, arriba ferma la nova condemna.

Sempre han existit problemes per complir amb la localització permanent, abans amb l'arrest de cap de setmana, a més de la despesa controladora que pot suposar. En quan a les requisitòries per recerca i interconnexió entre jutjats, convé disposar d'un sistema on qualsevol jutjat de guàrdia tingui accés a tota comanda requisitòria del seu partit judicial, per poder dur-la a terme el que sigui sense dilació –suprimint la típica citació del requisitoriat, davant el jutjat requirent, el dia hàbil següent– al marge que el requirent sigui o no a disposició per fer-hi consultes³⁸⁶.

D'altra banda, encara que cercar antecedents criminals de detinguts és habitual, també convé fer-ho de qualsevol altre inculpat no detingut i posat a disposició. En els primers, la policia també hauria d'estar en condicions de detectar recerques en vigor, important sobre tot que les mateixes estiguin actualitzades en quan a baixes. La recerca d'antecedents del qual arriben normalment amb la clausura de la instrucció –fins i tot anys després de la incoació– i difícilment pot advertir-se res a temps, a banda que si no s'introdueixen bé les notes de condemna o no estan actualitzades –fermesa i compliment–, la informació resultarà irrellevant i fins i tot contraproduent.

Cal destacar, igualment, els problemes amb el seguiment de mesures cautelars personals penals, on la *apud acta* per model i habitualment establerta, no es controla en absolut, i quan és detecta tampoc acostuma a suposar la incoació penal per trencament de mesura cautelar.

³⁸⁶ Tot i que la seva disponibilitat justificaria la intervenció directa en cop del jutjat de guàrdia, trobant-se en horari ordinàriament hàbil el primer: article 505.6 LECr i norma 5.8 del repartiment a Catalunya dels jutges instructors (Acord Sala de Govern del TSJ de 16 de desembre de 2003). Cal recordar que, en aquest punt, la habilitat dels dies és la genèrica i no la pròpia de la instrucció de les causes, que seria per qualsevol dia i hora.

Problemes amb els treballs en benefici de la comunitat, per manca de places d'ocupació en aquest camp, es diu, i normativa adient³⁸⁷.

c. Justícia de proximitat

El sistema d'elecció projectat ha estat molt criticat, arribant a parlar de perill de que la proximitat ho sigui en el parentiu, com a porta oberta a la politització o, més exactament, de la incorporació de la judicatura als territoris feudalitzats dels partits polítics³⁸⁸. Val a dir que, en tot cas, els plantejaments en el seu moment existents, primer no suposaven un accés a la carrera judicial (l'anteprojecte de llei), però després si que ho van introduir (el projecte), apartant-se de l'origen municipal o local més acord amb la Carta de Barcelona i retornant als paràmetres de antiga justícia de districte (primer amb jutges municipals i comarcals, després de districte, suprimits el 1989). Però s'ha de reconèixer que la proximitat física no es ara el que era en el passat, i que fora la proximitat virtual l'objectiu realment interessant a resoldre^{389, 390}.

Des de la perspectiva de l'accés a la carrera judicial, cal dir que, després de 9 anys com a jutge de proximitat, només quedaria un any més pel concurs d'accés a la carrera, i no com a jutge sinó com a magistrat; no obstant, com per ser jutge de proximitat s'ha de tenir algun any d'experiència, abans d'acabar els 9 esmentats ja podria concursar a magistrat, per tota Espanya, igual que després de treure's l'ascens amb 9 anys de proximitat. El jutge substituït ocupa destins a qualsevol lloc amb

³⁸⁷ Javier Martínez Lázaro, "La ejecución de las sentencias penales", *Derecho y Jueces*, núm. 45, mayo-junio 2008, pàgina 4.

³⁸⁸ Francisco Sosa Wagner, "Poder...", cit., pàgina 96.

³⁸⁹ V. Pablo Lucas Murillo de la Cueva, *La comunicación de la Administración con los ciudadanos a través de Internet*, Agencia Protección de Datos, Madrid, 2001 (arran les Jornades sobre protecció de la privacitat celebrades els 22 i 23 de juny de 2000 a Pamplona).

³⁹⁰ Questionant la idea de la proximitat; Agustín Azparren Lucas, "Los sistemas de turnos y acceso a la carrera judicial de juristas de reconocido prestigio. La justicia de proximidad y sus opciones", a *Política de selección de jueces*, Estudios de Derecho Judicial núm. 135, Centro de Documentación Judicial, CGPJ, Madrid, 2007, pàgina 120.

molta menys experiència o capacitat tècnica, i també ho fa el magistrat suplent; tot radica en l'objectivitat de accés i el control del canvi de categoria, però potser no és molt diferent de la justícia municipal, primer, i dels jutjats de districte, després, que van existir a Espanya el segle passat.

La designació de jutges de carrera per cobrir les places de primer destí dins de la carrera judicial –en el seu cas fer servir els jutges en expectativa de destí si tornessin a existir–, o crear nous jutjats mixtes, de primera instància i instrucció, eliminaria les dubtes d'ingerència del poder executiu al nomenament dels jutges de proximitat, o en tot cas mantindria les que a dia d'avui existissin. Però de bon començament no s'hauria de rebutjat la possibilitat d'independència judicial de la justícia de proximitat, malgrat altres mecanismes de nomenament. Importa que hagi un moment només on pot haver-hi incidència de la elecció i mantenint controls adients sobre la tasca desenvolupada des d'aleshores. Evidentment, els tercers i quarts torns van significar, durant un temps, certes influències poc recomanables, i raó de moltes expressions despectives emprades (“de cullera”, per exemple) pels uns i els altres.

Cal recordar que amb el grau de diversitat cultural dels nomenats i la funció assumida per aquests en temes de rellevància política, els sistemes que determinen el nomenament configuren els factors de possible politització afectant a la independència judicial. Però cal plantejar-se si qualsevol politització és negativa o només és tracta d'evitar una politització partidista, o potser una politització de dependència, en general, cap a un altre poder de l'Estat –concretament l'Executiu–, sigui quina sigui la seva coloració política en un moment donat. Si el Dret és la cara i la Política la creu d'una mateixa realitat, s'ha de reconèixer la vessant política de la funció jurisdiccional. Però aquesta no és una política de la influència o la tendència perjudicial a la

independència, ni la possibilitat dels jutges de reflectir a la seva tasca idees polítiques personals, sinó el reconeixement d'una realitat radical, i necessària, pròpia de la assumpció –política inevitablement, però no partidista– dels valors constitucionals rectors de la funció jurisdiccional.

Els jutges de proximitat tindrien competències penals, civils i administratives: 1) penals, amb reforma de l'article 14.1 LECr, serien l'enjudiciament de les faltes no atribuïdes al jutge de violència contra la dona (article 14.5 LECr), menys la dels articles 620.1^o i 2°–encara que no si ofès és persona esmentada a l'article 153 CP –, 626, 630, 632 i 633 CP, que corresponen al jutge de pau.³⁹¹; 2) civils, amb reforma de la LEC, afegint l'article 46 bis, l'enjudiciament i execució dels judicis verbals de l'article 250.2 LEC (per quantia), del procés monitori (no superior a 3.000 euros), desnonament de finca urbana per manca de pagament de renda o quantitats assimilades, i terceries de domini dins l'execució de sentències pròpies, rescissió de sentències fermes i nova audiència al demandat rebel; 3) administratives, amb reforma de la LJCA, afegint l'article 7 bis, en primera o única instància segons la llei, els recursos contra actes dels ens locals que suposin multes, si aquestes sancions administratives no superin els 1.000 euros, però sense límit per raó de matèria.

No s'inclouen matèries d'índole laboral o social, si bé alguns autors assegurin inexistència de diferències causals amb l'activitat sancionadora laboral i administrativa, ambdues individualitzades, a diferència de les reclamacions de quantitat per relacions jurídico-laborals, pels molts coneixements específics o tècnics que poden ser necessaris. Cal dir, no obstant, que la irrecurribilitat de les sancions laborals i reclamacions de quantia no superiors a 1.800,03 euros, és argument destacat per tenir en compte la necessitat d'una especialització com la laboral, no obstant la

³⁹¹ La realitat del jutge de pau no aconsella, a la pràctica, aquesta atribució.

especialització també existeix a la jurisdicció administrativa, on també determinades sancions de les establertes pels jutges de proximitats són igualment irrecurribles.

d. El jutjats de pau

El jutge de pau s'endinsa al dret a un jutge predeterminat i a la prohibició dels jutjats d'excepció³⁹². Les seves necessitats imposen, doncs, partir de la seva independència i imparcialitat, a més d'afegir-hi la nota de "competent" de l'article 14 del Pacte sobre Drets Civils i Polítics fet a Nova York el 1966.

Cara a la nova oficina judicial pot mantenir la seva tasca en aspectes de comunicació processal o centrar-se en qüestions més directament vinculades a impartir justícia en els àmbits atribuïts, deixant de banda tasques que, en realitat, mostren una mena d'extensió de l'oficina judicial tipus, respecte dels SCPs i el cos d'auxilis judicials que efectuen notificacions i requeriments.

e. Laboral (general, execució)

La conciliació laboral, més que la civil i especialment, pot arribar a ser una autèntica negociació, de manera que ha de disposar del context adient per facilitar-ho, sigui l'ambient i el lloc, l'espai i la reserva adequades per permetre-ho. Naturalment que, si ja venen les parts amb un pacte fet, ho poden signat al costat del funcionari al mig de l'oficina, però en cas contrari no sembla aquest el lloc idoni.

³⁹² STC 35/2000, de 14 de febrer.

f. Administratiu

En aquest àmbit hi ha un especial colapso, deduït, en part, d'una litigiositat creixent davant l'actuació purament administrativa dels ens públics.

Per últim, no és possible estudiar les peculiaritats en els òrgans jurisdiccionals col·legials i les jurisdiccions especials. D'una part, l'Audiència Nacional i els Jutjats Centrals i la seva configuració com a òrgans jurisdiccionals ordinaris passa per la interpretació constitucional, no sense polèmica³⁹³. No obstant, a l'àmbit de Catalunya aquests òrgans jurisdiccionals només destaquen en quan a les distribucions competencials i inhibicions, sistema de recursos i relacions entre tribunals derivades de tot això, el que pot repercutir, si més no, en el sistema de comunicació establert. Per la seva banda, els òrgans col·legiats més comuns –les Audiències Provincials– funcionen amb serveis comuns generals i distribucions a les Seccions corresponents particularitzades. I es troben en millor condició respecte a plantejaments unificadors a nivell judicial orgànic, on es planteja un únic tipus de tribunal per partit judicial, a cada jurisdicció, amb una plantilla funcional única, i tot un seguit de jutges que vagi reben les causes per atribució del jutge degà.

³⁹³ SsTC 101/1984, de 8 de novembre o 199/1987, de 16 de desembre.

CAPÍTOL QUART: Les funcions. Distribució i sinèrgia

1r. Introducció

Hi ha una gran quantitat d'activitat processal que aporta molt poc a la solució del conflicte litigiós, si bé contribueix, moltes vegades significativament, a les despeses que les parts i la comunitat tota hauran de suportar. Davant d'això es pretén millorar els processos amb l'anomenada gestió judicial, la formació del personal jurisdiccional – incloent-hi manuals d'actuació– i el reports o informes regulars (anuals, trimestrals i mensuals) sobre la càrrega de feina i producció dels tribunals ³⁹⁴, només en part absorbit per l'estadística judicial. Particularment, la gestió de casos –que a Estats Units neix amb l'activisme judicial³⁹⁵– permet controlar la marxa dels casos civils pel jutge, gestió judicial que exigeix una major tasca de col·laboració i treball en equip amb els administradors dels tribunals. Si bé no equivalent, però amb certes semblances, el sistema continental adverteix a França el jutge de direcció³⁹⁶, però la gestió és manté com a element d'anàlisi similar³⁹⁷. A Espanya i Catalunya aquesta feina pivotaria sobre els secretaris judicials, trencant el lligam que la gestió judicial del cas s'estableix cap a la sensibilitat del jutge sobre les necessitats de l'usuari i

³⁹⁴ Santos Pastor Prieto, “Elementos...”, cit., pàgina 75; veure també, d'aquest autor amb L. Maspóns, “El uso de los indicadores con fines de gestión: la medición de la actividad de los jueces”, en *Indicadores Judiciales para las Américas*, Centro de Estudios para las Américas, 2004, pàgines 66 a 68, referit pel primer a “Elementos...”, cit., pàgina 77, nota número 21.

³⁹⁵ P. Albers, “Supervision of the Judiciary and the Role of the Judge in the Development of Quality Criteria”, *Trema*, 24 (4), 2001, pàgines 16 i següents.

³⁹⁶ Christine Capitaine, “The French Directions Judge”, 2002, <http://www.worldbank.org/publicsector/legal/activities>.

³⁹⁷ Ministeri de Justícia francès, *Dossier de Presse: Projet de Loi relatif à la réforme du divorce*, 2004, <http://www.justice.gouv.fr/presse/conf090703.htm>; Roger Depré, Joris Plessers, Annie Hondegheem i Edith Van den Broeck, *The Administration of Justice in Europe: Towards the Development of Quality Standards*, Research project coordinated by the Mission of Recherche Droit et Justice, Ministeri de Justícia francès/CNRS, Ed. Lo Scarabeo, 2003, pàgines 25 i següents; Leibniz Center for Law (Països Baixos), “Council for the Judiciary”, <http://www.leibnizcenter.org/projects/>.

el lideratge del primer³⁹⁸, però mantenint obertes les possibilitats de reducció de costos i duració³⁹⁹.

Convé destacar que la millora de la qualitat dels procediments i la legitimitat del personal jurisdiccional en vers ells, no acaba amb el manteniment de les regles processals formals –exigència de seguretat jurídica, confiança del justiciable i igualtat davant la llei–, sinó amb l'atenció o interès, equitatiu, en front de tot litigant, relacionat amb la responsabilitat dels arguments de la decisió presa.

El Govern central determina les dotacions bàsiques de les unitats processals de suport directe –una per jutjat o tribunal– i els serveis comuns processals que atenen a varis jutjats són creats i organitzats també pel govern central per no haver-hi cap transferència competencial a les CCAA, per tractar-se d'òrgans centralitzats a Madrid (TS, AN), i per les CCAA arran de sol·licituds de les Sales de Govern dels TSJ o Juntes de Jutges, o per iniciativa de la CA. Quan els serveis comuns tinguin per objecte l'ordenació del procediment o altres funcions distintes, la creació exigirà informe preceptiu i favorable del CGPJ.

En el Llibre Blanc de la Justícia es va proposar una clara delimitació entre les funcions judicials i el seu aparell de suport, per una banda, i les funcions de naturalesa administrativa a realitzar per un conjunt de serveis especialitzats, comuns als diversos òrgans judicials de cada demarcació, per un altre. Però no es tractava, simplement, de duu a terme la creació de serveis comuns que, de fet, ja existien en grans

³⁹⁸ D. Stienstra, *Trial...*, cit. (22).

³⁹⁹ V., en aquest sentit, J. S. Kakalik et altri, *An evaluation of judicial case management under the Civil Justice Reform Act*. Rand, The Institute for Civil Justice, 1996; Peter A. Sallmann, "The Impact of Caseflow Management on the Judicial System", *University of New South Wales Law Journal*, 18, 1995, pàgines 193 i següents.

partits judicials, sinó que aquest serveis s'ocupessin de la totalitat de les funcions administratives i el jutge es concentrés exclusivament en la funció jurisdiccional, resolen els litigis amb una unitat bàsica de suport imprescindible.

La separació de les funcions administratives permet amb facilitat l'aplicació de les tècniques administratives, com una mena d'intrusisme en ocasions molt distorsionador respecte de les tècniques processals. I mentre les primeres poden aplicar-se a la gestió dels assumptes para-administratius dels òrgans institucionals de l'Estat diferents del Poder executiu, no haurien d'interferir en l'especificat de les lleis processals⁴⁰⁰, que també es reflecteix en les funcions anomenades administratives dels serveis comuns processals.

El Pacte d'Estat implicava, en aquest sentit, una separació de funcions judicials i administratives i una direcció de l'Oficina a mans dels secretaris judicials; des de la perspectiva política es mantenia la titularitat estatal dels cossos de funcionaris al servei de l'Administració de justícia, malgrat les facultats de gestió de les CCAA, i l'Administració estatal tindria el paper director en la configuració del nou disseny de l'Oficina judicial.

En qualsevol cas, els gestors de l'Administració haurien de ser competents i era precís la reforma de la distribució territorial de les competències sobre el personal administratiu.

Funcions comunes a tots els serveis comuns processals poden ser les següents: 1) complir amb les relacions de llocs de treball i ocupar els comandaments assignats; 2) planificar, organitzar, supervisar i orientar la feina segons instruccions del superior, a qui s'haurà d'ajudar i donar suport; c) col·laborar en la implantació i manteniment dels sistemes

⁴⁰⁰ Ángel Sánchez Bueno, "La Carta...", cit., pàgina 242.

d'organització i gestió que s'estableixin, en la formació al personal que coordina i en les experiències que s'impulsin; d) intermediar i resoldre dubtes i conflictes relacionats amb l'execució de tasques; e) col·laborar a l'atenció del servei de guàrdia, complementant a les unitats de suport directe en la realització de les actuacions pròpies de la guàrdia; f) substituir a altres funcionaris del mateix cos administratiu amb les tasques que correspongui, i si bé la protocol·lització de les mateixes a d'evitar obstacles s'ha de recordar que la especialització de funcions pot obrir evidents desconeixements en les formes i aplicacions i procediments desenvolupats per uns i pels altres, de manera que la substitució pot ser materialment irreal a la pràctica per manca de mínima formació i absoluta falta d'experiència en la tasca del company malgrat sigui del mateix cos. Naturalment, es pot al·ludir a les exigències per accedir a un determinat lloc de feina –on hi haurà tres categories (gestor, tramitador i auxili)–, oblidant que si bé la preparació general fa apte el funcionari per ocupar-se de qualsevol tasca o funció, al cas concret l'alienació pot ser força pertorbadora. Potser no en un primer moment, on la formació genèrica és recent, però sí quan hi ha hagut una adaptació òptima i experta al lloc de treball en concret i, pròpiament, s'ha produït la dita alienació i l'oblit, per manca de pràctica, d'altres tasques. La qual cosa mostra obstacles, igualment, a la funció següent, en la mateixa línia argumentada: executar d'altres funcions encomanades, ajustades a la qualificació professional requerida per accedir i desenvolupar el lloc de treball que s'ocupa.

Tema de fons, donada la saturació de la feina però també la individualització i l'individualisme de la mateixa, que la substitució només té lloc davant ordres directes de secretaris judicials o jutges i que, sinó és per això, probablement *motu propi* només s'actua en substitució, potser, davant casos urgents i ben puntuals.

A l'àmbit de la qualitat es considera important que el ciutadà sàpiga qui està encarregat dels seus assumptes judicials, coneixent doncs qui és el responsable del seu expedient i, per tant, la persona a la qual s'ha d'adreçar per obtenir una prestació o per queixar-se⁴⁰¹. Però això planteja multitud d'inconvenients. En primer lloc, l'alienació de la feina a la nova Oficina judicial suposa la intervenció de diferents serveis comuns i una UPSD, de manera que en un moment donat l'expedient judicial pot trobar-se en qualsevol lloc. Naturalment, la interconnexió del tràmit mitjançant el sistema informàtic permet veure en cada moment la seva activitat, però això no vol dir que qui fa aquesta consulta es consideri el tramitador que en aquell moment s'ocupa del cas. Tanmateix, si ho fos resultaria molt senzill que el funcionari resultés acaparat pel ciutadà, davant d'un problema que per aquest últim és puntualment més important que qualsevol altre cosa, un cas més pel funcionari –per molt que empatitzi amb la qüestió– que es sotmès a les regles d'igualtat respecte d'altres casos i justiciables.

En qualsevol cas hi ha obligació d'informar al secretari judicial responsable del servei, secció o unitat de tota incidència i anomalia contra el bon funcionament del mateix. És relativament lògic que els problemes advertits, objectivament o subjectivament radicats en l'actuació d'un funcionari, no siguin informats per aquest. Paral·lelament, per evitar suposades represàlies –o “mals rotllos”, en paraules col·loquials d'advocats i procuradors–, moltes vegades no hi ha queixes o reclamacions dels professionals ni dels seus clients per ells aconsellats malgrat problemes emergents, situacions greus o que poden ser-ho, advertiments de dilacions, etcètera. En aquests casos, quan la coneixença arriba al jutge o al secretari ha passat força temps, la dilació és irremeiable i la reacció resultarà més complicada.

⁴⁰¹ David Sancho Royo, “La prestació...”, cit., pàgina 252.

No s'han d'oblidar, a més, les següents tasques: 1) obtenir i subministrar la informació necessària per fer estadístiques, estudis, memòries i informes; 2) atendre i utilitzar el telèfon, fax, correu electrònic i d'altres aplicacions informàtiques; 3) facilitar als interessats qualsevol informació que sol·liciten en relació als procediments en tràmit; 4) facilitar a la resta de membres de l'oficina la informació que necessitin sobre l'estat de les actuacions judicials per efectuar les seves funcions; 5) realitzar les tasques de reproducció d'expedients i documents i de els enregistraments que constin en suports tècnics; 6) transcriure actes, resolucions i altres textos; i 7) exercir funcions de recollida, trasllat i lliurament de documents, efectes i peces.

Per últim, com sigui que els superiors immediats i fonamentals dels funcionaris no jurisdiccionals són secretaris judicials, convé reflectir el context d'actuació que hi apliquen. En aquest sentit, els protocols d'actuació de l'article 8 del Reglament de Secretaris Judicials contenen quatre tipus d'aspectes: 1) normatiu, 2) organitzatiu i de personal, 3) interrelacional i de comunicació i 4) de normalització i control de la qualitat⁴⁰².

La interrelació i comunicació parteix, indubtablement, dels marcatges establerts per les lleis processals, però dintre del context normatiu és possible planificar aspectes funcionals i formes d'actuació concreta davant el conflicte i relacionades amb l'àmbit de la responsabilitat. Naturalment, la responsabilitat del jutge no dependrà del protocol confeccionat pel secretari judicial, ni en el seu cas per l'Administració autonòmica; i, de fet, en sentit propi tampoc hi ha competència legal i reglamentària d'abast sancionador envers el personal no jurisdiccional. Indirectament, si més no, cal plantejar la determinació,

⁴⁰² Sobre el contingut del reglament v. José Luis Gómez Arroyo, *Reglamento Orgánico del Cuerpo de Secretarios Judiciales...*, cit.

perquè si la llei o el reglament estableixen una responsabilitat determinada davant supòsits de fet que després no resulten assignats a ningú, el buit resolt per aquesta assignació, per part de qui rep l'encàrrec d'aquesta distribució, concretarà qui serà el responsable.

Una mena de norma en blanc però que genera una intromissió, perquè les normes en blanc –com per exemple passa a les penals⁴⁰³–, no permeten vulnerar el dret del legislador.

Arran de la trobada de Secretaris de govern celebrada en el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Jurídica Especialitzada del 26 de febrer al 2 de març de 2007, es va elaborar una Guia bàsica per al contingut i manera de protocols, de la següent manera:

Manual de Gestió dividit en contingut (presentació de l'Oficina judicial a la qual s'aplica, abast, política de la gestió, objectius generals del servei comú processal o Oficina judicial a la qual s'apliqui i relació de processos i procediments aplicables) i forma (encapçalament que inclogui òrgan, títol i data d'emissió, contingut i control del document i les seves modificacions) i Manual de procediment també amb una part de contingut i una altra de forma, la primera dividida en quatre tipus de procediments (de prestació dels serveis, de direcció, de documentació, i de comunicació i relacions, i aquest últim subdividit entre les reclamacions, queixes i suggeriments i el procediment de comunicació i relacions externes i internes), la segona amb el mateix esquema abans dit, si bé especificant el contingut de la següent manera: objecte i camp d'aplicació, seqüència d'activitats, criteris funcionals o processals aplicables, responsabilitats, evidències documentades de la realització de les activitats que es defineixen, com ara registres informàtics i manuals. Amb els Manuals de gestió i procediment s'incorpora el control de la prestació

⁴⁰³ Ricardo Yáñez Velasco, *Concurso de acreedores y Derecho penal. Aproximación a los tipos penales relacionados con la insolvencia*, Grupo Difusión, Barcelona, 2006³.

del servei, igualment estructurada en un contingut (indicadors –per exemple el temps d’espera–, criteris –per exemple que no es superin els 30 minuts, i si passa informar i corregir per suprimir o reduir l’espera–, freqüència –per exemple cada setmana–, fonts de verificació o mètode –d’on s’obté la dada–, registres o evidències documentades de la realització dels controls, responsabilitats –qui controlarà–) i una forma (encapçalament que inclogui òrgan, títol i data d’emissió, i contingut). Per últim, s’afegeixen annexos sobre normativa (orgànica i processal, reglamentària, instruccions del Ministeri de Justícia, la Comunitat Autònoma, el CGPJ o la SG dels TSJs) i sobre dissenys (el que ha de fer el Ministeri de justícia o la Comunitat Autònoma sobre la Oficina judicial i la relació de llocs de treball).

2n. L’Oficina judicial tipus: unitats processals de suport directe (UPSDs)

La ubicació funcional de les UPSD permet el contacte immediat amb el jutge o magistrat, com ajut directe a l’exercici de l’activitat jurisdiccional, mentre que orgànicament s’agrupen en Centres de destí per raó dels criteris d’ordenació de l’activitat funcional segons l’article 521.3.a LOPJ⁴⁰⁴. I malgrat el secretari judicial pot ocupar-se’n de dues unitats, manté el seu caràcter prioritari en aquest esquema organitzatiu⁴⁰⁵.

Encara avui dia es comú advertir una mena “d’apropiació” dels casos per part dels funcionaris que els tramiten –implicant el seu control des d’un primer moment fins a l’acabament de tràmits–, que normalment assoleixen també les mateixes funcions –afegint una lletra (de vegades la inicial del seu nom) al número del procediment– per molt que hi hagi

⁴⁰⁴ Cfr. Reglament d’Ingrés, Provisió de Llocs de Treball i Promoció Professional del Personal al Servei de l’Administració de Justícia (RD 1451/2005, de 7 de desembre); v. 39.1.d (centre de destí).

⁴⁰⁵ Raquel Blázquez Martín, “El papel de los secretarios judiciales en las unidades de apoyo directo y las reformas procesales”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgines 169 i següents.

responsabilitats diferents segons siguin gestors (els antics oficials) i tramitadors (els antics auxiliars). Distribuir les tasques per etapes del procediment –cosa que ja fan alguns jutjats, alienant la feina, desvincula al funcionari del control directe sobre la causa. Si això té lloc amb una separació orgànica afegida, a cada unitat de feina qualsevol hauria de poder fer qualsevol tasca del tram de procediment assignat a la unitat. Amb aquest sistema alienat, despersonalitzant el contacte amb el tràmit, pot resultar més fàcil que, dintre de cada ens orgànicament diferenciat, tingui lloc una especialització eficient que millori el rendiment, que permeti mantenir al dia el procediments –naturalment després que aquest superin endarreriments o col·lapses presents– i que tothom pugui substituir tothom dintre de la franja de procediment assignada a la unitat o servei on es treballa.

Potser es redueix al·licient o interès per la feina, es clar, si la distribució efectuada abasta una petita part del tràmit a repetir una vegada i un altra. En qualsevol cas, amb aquest mecanisme de separació, igual que amb el tradicional, no es pot admetre que la baixa, les vacances, dies lliures o descans diari puntual d'un funcionari, paralizzi un determinat esglaó de la cadena perquè ningú altre sàpiga fer el que feia aquest o hagi d'aprendre-ho sobre la marxa, amb un esforç i pèrdua de temps significatius. De la mateixa manera que, en el passat –i encara present–, els procediments que porti un funcionari no s'han de congelar perquè no hi sigui al Jutjat durant un temps per la raó que sigui.

Certament, un funcionari pot portar molt bé la feina assignada, tenir-la “al dia”, i és relativament lògic que si ha de fer feina inicialment assignada a un altre, el caire personalista li faci considerar que aquest altre no la tenia al dia i se la posa ell, mentre que “la seva” s'endarrereix. Ací es veu que el desequilibri entre treballadors es clau, i que la feina en equip i les responsabilitats com a conjunt no tan sols precisen d'un

canvia la concepció de la tasca funcional amb una mena d'expropiació dels casos, sinó que els òrgans de direcció han de vetllar per un equilibri del desenvolupament diari, de manera que cadascú pugui fer qualsevol cosa i la plantilla existent en un moment donat sigui la que resol els tràmits judicials en aquell moment mateix, amb independència de qui tingui assignada la tramitació concreta dels assumptes. Nogensmenys que els coneixements directes d'aquests permeten una major eficàcia de tràmit i d'aprofitament del recurs humà, perquè se sap en quin moment es troben i que cal fer a continuació o què fer davant incidències o sol·licituds cap als mateixos. En relació amb això convé que les formes d'actuació no només estiguin protocol·litzades segons el que ordena la llei, sinó que les particularitats de la tasca diària també obeeixin a pautes preestablertes i de compliment comú. Particularment, es sabut que la sobrecàrrega de feina justifica moltes vegades que els funcionaris no arribin a realitzar la seva tasca o la facin amb dificultats. Davant d'aquesta situació, és raonable que la mancança d'un o varis companys faci impossible mantenir el ritme de feina adient per evitar dilacions. S'ha d'admetre, doncs, que sigui tot el Jutjat qui assumeixi el retard equitativament, i que els funcionaris que es mantinguin al seu lloc treballin sobre tots els procediments en curs, la qual cosa farà que, a nivell general, tot s'endarrereixi, però que no ho faci, més greument, el cúmul de procediments o tràmit de procediment assignats al funcionari que falta. La solució resideix en assolir un estat de funcionament òptim on no hi hagi cap retard significatiu o desproporcionat, per la qual cosa cal que els jutjats endarrerits disposin dels mitjans adients per posar-hi al dia, objectiu que no es compleix només amb sistemes de reforços al tribunal, sinó amb la creació de nous tribunals també.

Advertir que a un determinat partit judicial sempre és necessari assignar reforços, vol dir que el volum de feina no s'ajusta amb la planta establerta. Ara bé, potser que el tipus de funcionariat i la seva incapacitat

sigui la causa que provoca, a perpetuïtat, la necessitat del reforç. Això hauria de resultar evident en aquest partits judicials –possiblement, també, amb menys tribunals dels que correspondria– on uns jutjats sempre requereixen de reforços i d’altres no. En aquest sentit, resulta fonamental analitzar la capacitat de qui treballa i de qui dirigeix aquest treball, incloent-hi els jutges, i moltes són les vegades que la variabilitat o interinitat d’uns i d’altres és causa del problema.

I si arribés el moment on els òrgans tribunals funcionen “al dia”, no es pot permetre que l’interinatge de jutges, secretaris i funcionaris trastoqui el particular, per la qual cosa han d’incrementar-se els controls efectius –no merament formals– sobre aquestes situacions. El jutge o secretari de pas té mil formes de dilatar les seves decisions o, simplement, afavorir les suspensions de les vistes o diferir el despatx de tràmits ordinaris i recursos no devolutius, formant un tap significatiu pel proper jutge que òbviament repercutirà en els funcionaris. Igual s’ha de dir sobre els secretaris substituïts, amb abandonament de la jurisdicció voluntària o de la execució. I això, malauradament, té igual lloc amb la substitució feta per un titular, per exemple quan aquest renuncia voluntàriament a fer caixa emparant-se en que les claus accés a les comptes són personals i no les coneix, de manera que durant setmanes no hi ha cap pagament fins que torna el titular, s’incorpora un altre o nomenen un interí, qui amb les seves (noves) claus operará en un parell de dies si tot va bé, evidentment assolint una acumulació inacceptable i que al meu parer enraona sanció disciplinària evident.

L’interní i el titular, sigui jutge, secretari o resta de funcionaris, obté una experiència al seu destí que integra la seva formació professional. Però resulta irracional que quan arriba al seu destí aquest interí no sàpiga gairebé res del que ha de fer, establint-se d’aquesta manera una formació bàsica al propi jutjat, desorganitzada, sense homogeneïtat, i

possiblement desequilibrada en temps de dedicació i coneixements oferts, eliminant significativament la productivitat del funcionari nouvingut durant un temps molt rellevant, disminuint alhora el temps de dedicació a les seves pròpies funcions del jutge, el secretari i els seus companys.

El jutge interí que pregunta al secretari a qui ha de donar la paraula primer en un judici sembla futur protagonista de moltes decisions causants de la dilació i de recursos i actuacions processal a resoldre, bé per ell mateix, bé pel substituït quan torni, que en termes generals impliquen una feina global innecessàriament incrementada pel Jutjat. El secretari o el jutge que consulten als funcionaris més experimentats gaudeixen del temps professionals d'aquests i l'aprofiten, però això no es pot convertir en una habitual forma de treballar sense desbaratar l'exigència de responsabilitat d'uns i d'altres, els no pocs riscos a que s'exposen qui així decideixen –sobre tot si els funcionaris actuen per criteris d'altres jutges o secretaris anteriors, que difereixen els seus eventuais errors, o per mecàniques assumides sense reflexió perquè “sempre s’ha fet així”–, i la pèrdua de temps per qui pregunta i qui respon. I el jutge i el secretari no es poden dedicar a guiar la feina dels tramitadors i dels gestors ocupant el mateix temps que aquest últims necessitarien per fer-la, o corregint-la una vegada i un altra amb el mateix esforç temporal.

Per últim, es clar que un dia lliure de descans, vacances o baixes molt curtes, siguin de jutges, secretaris i funcionaris permeten organitzar l'agenda de manera que el servei quedi cobert, naturalment partint de la responsabilitat dels primers i la supervisió dels permisos del segons per part del secretari judicial, valorant la substitució efectiva d'aquell que se'n va uns dies. Quan es tracta de contingències imprevisibles, com ara baixes no massa curtes, ja avançadament llargues o indeterminades, no es admissible que l'Administració deixi de substituir el funcionari, per

exemple al·ludint a que 15 dies o tres setmanes no és prou per nomenar un substitut.

Tots els esforços efectuats per mantenir un jutjat al dia i equilibrat, amb la plantilla ajustada a les necessitats de feina, poden absorbir petites mancances en el temps, però l'equilibri funcional és molt delicat, i pot desbaratar-se fàcilment. Això mostra la importància d'un sistema de substitucions immediat, amb personal format i preparat amb antelació, doncs si no és així potser resulta contraproduent un interní a qui els altres companys hagin d'auxiliar durant una o dos setmanes, començant el nou a treballar autònomament quan ja toca anar-se'n. Tanmateix, es requereix una fluïdesa del nomenant de substitut que no existeix hores d'ara, en part per la manca de funcionariat interní malgrat l'atur existent, però significadorament per la total falta de preparació que, curiosament en ocasions té lloc una vegada el funcionari interí ha estat adscrit al jutjat.

Resulta inimaginable que un conductor d'autobús o un maquinista de ferrocarril sigui substituït per una que no sap conduir fins que els companys o caps, després d'alguns dies, li ensenyen el més bàsic; en tot cas, en aquest temps no conduirà i després ho farà amb mancances greus i riscos d'accidents. Però aquesta situació inimaginable esdevé, en molts casos, el grau d'actual insuficiència existent al sistema d'interins de l'Administració de justícia catalana, per cert amb una clara desigualtat d'altres comunitats autònomes que gaudeixen d'interins amb una formació qualitativament molt més alta, perquè també el seu accés ho és.

L'estabilitat dels òrgans judicials també pateix amb aquells jutges que, a punt d'ascendir, concorren a destins de poca feina, molt sol·licitats, per gaudir-ne d'això i, a més, d'un temps de "vacances" (20 dies de trasllat). Naturalment, s'ha de dubtar sobre la seva implicació de debò a les causes judicials en aquest nou destí fins que, finalment, es produeix l'ascens mesos després; amb uns altres 20 dies pel "trasllat".

No es estrany, tampoc, perdre un curs de formació perquè manca de jutge substitut –per exemple per cobrir una guàrdia d'instrucció–, obtenint com a resposta que no s'havia demanat el curs amb coneixement de que hi hauria substitut –la qual cosa, sigui dita, és absurda, perquè quan es demanen cursos pot haver-hi substituïts que no hi siguin a l'hora d'assistir-hi a aquells.

Cal recordar que el model previst a l'article 489 LOPJ (pels funcionaris de carrera) és molt diferent de l'establert per seleccionar funcionari interins, on decideix l'Administració que té la vacant.

A més, els sistemes de notificació telemàtica, encara no estesos per complet, però que han estat establerts segons les funcions legalment i reglamentàriament assignades, imposa que els gestors no puguin efectuar citacions o notificacions, acumulant-les els tramitadors, que d'aquesta manera realitzen les “seves” i les dels gestors. D'aquesta manera hi ha un desequilibri de la distribució de feina, donat que normalment aquest últims no tenen assignades funcions pròpies del seu lloc de treball i equivalen a les dels tramitadors, o viceversa. Esdevé necessari un canvi d'aquesta dinàmica, que no passa per l'ús de l'accés electrònic del tramitador a mans del gestor, utilització prohibida pel caràcter intransferible de la tarja magnètica personal de tot funcionari.

És molt important la relació entre funcionaris de la mateixa UPSD i entre els funcionaris de diferents unitats o serveis. La rivalitat amb relació a les diferències entre les exigències entre uns i altres, sols trencar el sentiment d'equip si uns veuen o creuen que els altres no treballen com ells. I el mateix pot dir-se entre funcionaris de diferents categories.

a. Les unitats processals de suport directe. Funcions i plantilla

Arran del contingut de l'article 476 LOPJ, entre d'altres les seves funcions seran les següents.

Gestionar la tramitació no atribuïda al servei comú d'ordenació del procediment és un cul de sac acceptable si les atribucions específiques de unitats i serveis exhaureixen tota funció actualment coneguda.

Elaborar notes de referència, resum d'interlocutòries i d'examen del tràmit, com una manera de col·laborar amb el personal jurisdiccional per preparar la sentència. En certa mesura la dació verbal de l'estat de procediment, per una banda, així com els problemes quotidians de les causes i les tasques que es feien i encara es fan d'escriure els antecedents processals de la sentència, venen a incorporar-se de forma natural dins d'aquesta funció. Ara bé, molt lluny estem d'aquest tipus d'assistència efectiva i, sobre tot, que permeti dotar-la d'una credibilitat significativa.

Practicar i signar, amb capacitat de certificació, compareixences que efectuïn les parts davant la unitat, quan les interlocutòries fossin materialment a disposició de les unitats: de fet, a la pràctica resulta difícil veure els secretaris judicials a aquestes compareixences –malgrat signen les mateixes com si hi hagin estat–, de forma que en realitat és regula normativament i formalment el que ja es fa materialment.

Expedir còpies simples d'escrits i documents sol·licitades per les part intevinents i interessats legítims, quan les actuacions es troben a la unitat: igualment es fa a la pràctica actual, i el particular és justificable de la mateixa manera que les administracions públiques poden fer

compulses de documents públics, capacitat jurídica que no ha de ser exclusiva del secretari judicial malgrat que normalment aquest tipus d'actuació s'articula per testimoni judicial –amb vàlua d'ús que no té la còpia simple–, en certa manera equivalent a la compulsa administrativa però de la que manca la còpia, amb un significat merament informatiu fins cert punt, haguda compte dels articles 267, 268.1, 318 i 326.1 LEC i el valor probatori de les còpies simples incontrovertides. Problema de fons valorar interès legítim, donat que la consideració de part pot resultar més senzilla, tot i recordant el criteri jurídic de la mateixa al funcionari actuant, distingint entre parts processals comparegudes en forma i no comparegudes formalment al procediment.

L'Ordre del Ministeri de Justícia 3244/2005, de 18 d'octubre (BOE 251/2005, de 20 d'octubre), va determinar la dotació bàsica de les UPSDs als òrgans judicials, en les que no es va preveure la incorporació de funcionaris del cos d'auxili judicial, la qual cosa va ser objecte de preocupació específica per part del CGPJ⁴⁰⁶. Recordem, en aquest sentit, la gran vàlua de l'agent judicial, peça clau en el dia a dia de qualsevol jutjat, especialment en el control de les vistes oral i compareixences i en qualsevol tracte entre el jutge i les parts, la qual cosa sembla gairebé perduda amb la figura reconstituïda de l'auxili judicial.

⁴⁰⁶ Eduardo Perdiguero Bautista, “La Oficina judicial”, a *Justicia: Poder y Servicio...*, cit., pàgina 283.

	Denominación	Especialización / Compatibilización	Secretario judicial	Gestor procesal y administrativo	Tramitador procesal y administrativo
CIVIL	Juzgado de Primera Instancia	a) Sin función de Registro Civil	1 por cada 2 UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
		b) Con función de Registro Civil	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
		c) Familia	1 por cada 2 UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
	Juzgado de lo Mercantil		1 por cada 2 UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
	Audiencia Provincial	Secciones civiles	1 por cada 2 UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
PENAL	Juzgado de Instrucción		1 por cada UPAD	2 por cada UPAD	2 por cada UPAD
	Juzgado de lo Penal		1 por cada 2 UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
	Juzgado de Menores		1 por cada 2 UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
	Juzgado de Vigilancia Penitenciaria		1 por cada 2 UPAD		2 por cada UPAD
	Juzgado de Violencia sobre la Mujer		1 por cada UPAD	2 por cada UPAD	2 por cada UPAD
	Audiencia Provincial	Secciones penales	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
CIVIL Y PENAL	Juzgado de Primera Instancia e Instrucción		1 por cada UPAD	2 por cada UPAD	2 por cada UPAD
	Audiencia Provincia	Secciones civiles y penales	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
	Tribunal Superior de Justicia	Sala de lo Civil y Penal	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
CONTENCIOSO-ADMINISTRATIVO	Juzgado de lo Contencioso-Administrativo		1 por cada 2 UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
	Tribunal Superior de Justicia	Sala de lo Contencioso-Administrativo	1 por cada UPAD de Sala, o 1 por cada 2 UPAD de Sección	1 por cada UPAD de Sala, o 1 por cada UPAD de Sección	1 por cada UPAD de Sala, o 1 por cada UPAD de Sección
SOCIAL	Juzgado de lo Social		1 por cada 2 UPAD	1 por cada UPAD	1 por cada UPAD
	Tribunal Superior de Justicia	Sala de lo Social	1 por cada UPAD de Sala, o 1 por cada 2 UPAD de Sección	1 por cada UPAD de Sala, o 1 por cada UPAD de Sección	1 por cada UPAD de Sala, o 1 por cada UPAD de Sección

Un mateix secretari judicial podrà actuar en més d'una UPSD, recordant la tasca genèrica a desenvolupar. Es a dir, que manca un contingut funcional individualitzat que pogués entorpir aquest tipus de feina conjunta. En aquest sentit, l'Ordre del Ministeri de Justícia de 18 d'octubre de 2005 parla de l'assumpció de dos secretaries per un mateix funcionari –sempre que, cal dir-ho, el nombre total de jutjats al partit judicial sigui parell– tindrà lloc: en els jutjats de primera instància sense funcions de Registre Civil; de família –per extensió els de tutela i incapacitacions–; del mercantil, a les seccions civils de les Audiències provincials; en els jutjats del penal –per extensió els d'execució penal–; de menors; de vigilància penitenciària; del contenciós-administratiu; i del

social –per extensió els d'execució social. Les Sales del contenciós-administratiu i del social permetent, també, un únic secretari judicial per Sala. A la resta hi ha una natural restricció de dies d'assenyalaments: dos/tres alternats cada setmana com a màxim.

Però es manté la necessitat d'un secretari per cada UPSD en els següents tipus de jutjats: mixtes (instància i instrucció); de primera instància amb funcions de registre civil; d'instrucció; de violència contra la dona; seccions penals i mixtes de les Audiències provincials i, per obvietat, la Sala del Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia, perquè només és una.

Es planteja si a la vista d'enregistraments audiovisuals on es veu i se sent a les persones –i que la seva avaria no permetrà fer servir l'acta en paper confeccionada, normalment amb molt parquedat, justificable davant l'enregistrament d'àudio i vídeo–, perd lògica la feaent pública. Ara bé, no bastaria la presència inicial del secretari per verificar que les parts i professionals presents són qui diuen ser, així com el jutge, donat que en el curs de la vista oral poden introduir-se nous protagonistes – testimonis, perits, en menor mesura reconeixements judicials–, a més de poder-se'n fer ús de documentació que convé explicitar si una part, un testimoni o un perit l'ha vist.

Les UPSDs absorbeixen etapes molt concretes del procediment perquè el pes de la tramitació se'n deriva fora d'elles –a les SCOP i als SCP d'execució–, i menys els jutjats d'instrucció i els de violència contra la dona, les UPSDs restaran protagonisme, limitant-se a l'inici (demanda i contestació) i a la prova i judici o vista, fonamentalment. Paradoxalment, mentre les SCOP no hi siguin en funcionament, les UPSD potser incrementin la seva activitat respecte dels antics jutjats, perquè els SCP

no estiguin correctament estructurats, ni tampoc la relació intrínseca entre aquests i aquelles.

Controlaran la integració de les resolucions en l'aplicació de gestió processal i d'actualització de les fases i dels estats del procediment, per molt que el secretari judicial, com a responsable de l'execució de les decisions judicials, haurà de llegir les parts dispositives de sentències i interlocutòries, així com les provisions –que personalment signa–, per complir o fer complir el que el jutge disposa, recordant que aquest últim no observa tasca de verificar el compliment del que per escrit signa, o el que decideix verbalment a actes processals i compareixences sota la fe pública de constància.

Encara que pel secretari sigui, moltes vegades, com signar resolucions escrites perquè no hi era present quan realment es fan els actes documentats.

b. Serveis comuns processals

Els SCPGs o SCPs, compartit per tots o només alguns dels ordres jurisdiccionals del partit judicial on aquells estiguin ubicats, sota criteris d'abast territorial local, provincial o fins i tot autonòmic, superant d'aquesta manera la delimitació per partits judicials. Absorbeixen tota funció que no sigui estrictament necessària per assistir a jutges i magistrats a l'exercici de l'activitat jurisdiccional, en el ben entès que aquestes funcions radicaràn per definició a les unitats de suport directe.

Els articles 103 a 106 del Reglament 1/2005 són els directament aplicables als serveis comuns processals, que per cert han estat fortament discutits per col·lectius de secretaris judicials i algunes

administracions autonòmiques ⁴⁰⁷ . Respecte de l'article 106 del Reglament s'ha considerat que el Ple del CGPJ ha ampliat la seva pròpia competència perquè, a part d'ocupar-se de la homogeneïtat en les actuacions als serveis comuns processals –sota l'empara de la LOPJ–, també s'ocupa de la coordinació, connexió i interrelació entre les unitats processals de suport directe i aquests serveis, a més estendre la seva competència al serveis comuns no processals i a les unitats esmentades⁴⁰⁸ . Ara bé, el fet que es reguli sobre les UPSDs no és cap problema perquè el CGPJ resulta explícitament competent, malgrat no en exclusiva. El problema real sorgeix amb la duplicació o contradicció amb altres regulacions, com pot passar davant de qualsevol competència normativa concurrent, examinant-la *ad casum*.

La uniformitat de les actuacions al serveis comuns processals, per altre banda, inclou les actuacions vinculades a la seva relació amb altres, incloent-hi les UPSDs, sense oblidar que l'esquema de finalitats i objectius de tots els serveis comuns han d'orientar-se a favor del bon servei d'aquestes unitats, des d'on definitivament ha de sortir la resposta jurisdiccional cap al ciutadà. Resulta una qüestió de límits, doncs, evitant que el que afecta a la coordinació, com part de la actuació uniforme als serveis comuns, no sigui un tractament aliè a aquesta justificació, relacionat amb els paràmetres no exclusius de la regulació per part del CGPJ de les unitats de suport directe. En quan als serveis comuns no processals resulta clara la manca de competència.

Els Serveis Comuns podran ser dividits en Seccions o Equips – dotats dels seus corresponents llocs de treball– i seran dirigits per secretaris judicials; en una primera fase d'implantació, segons el plantejament del Ministeri de Justícia, hi haurà tres tipus de serveis, el

⁴⁰⁷ Veure, entre d'altres, el recurs interposat per la Associació Progresista de Secretaris Judiciales davant la Sala del Contenciós-administrativa TS (número 323/2005).

⁴⁰⁸ Dionisio A. Carrillo Fullerat, "Consejo General...", cit., pàgina 127.

comú general, el comú d'ordenació del procediment i el comú d'execucions; només el primer i el tercer s'han posat a prova a Catalunya.

S'ha considerat que, a diferència de les UPSDs i la previsió de l'article 437 LOPJ, els serveis comuns i l'article 438 LOPJ poden plantejar problemes quan les raons organitzatives obstaculitzin l'efectivitat de la funció, malgrat és aquesta la que ha d'estar per sobre de la resta i no patir cap obstacle⁴⁰⁹. En efecte, els Serveis comuns estan sotmesos a una doble disciplina; per una banda, l'àmbit organitzatiu i funcional obeeix el secretari judicial respectiu, però aquest rep també ordres i circulars dels seus superiors jeràrquics que haurà d'acatar. D'altra banda, l'àmbit jurisdiccional subordina el secretari judicial a les decisions jurisdiccionals que adoptin els jutges en el exercici de les seves competències. Ara bé, això passa igualment a les UPSDs, on el secretari judicial adscrit és també el director administratiu, malgrat la mateixa existència de resolucions judicials que dictarà el jutge. En tot cas, per afirmar a la pràctica la superioritat de la jurisdicció efectivament exercida, es considera necessari establir un sistema de responsabilitat disciplinària de secretaris judicials i funcionaris per incompliment dels seus deures auxiliars en les funcions jurisdiccionals exigibles pels jutges i els seus òrgans de govern, única manera –s'entén– que el jutge sigui garant efectiu del compliment de les seves resolucions⁴¹⁰. No obstant, els òrgans de govern dels jutges no són superiors jeràrquics dels secretaris judicials ni de la resta del personal no jurisdiccional, el que limita la reclamada responsabilitat a una via indirecta, on els jutges, els degans i les Sales de govern dels TSJs, comuniquin als competents en matèria disciplinària el que considerin oportú.

⁴⁰⁹ Luis Rodríguez Vega, "Taula rodona <La millora...>", cit., pàgina 185.

⁴¹⁰ Luis Rodríguez Vega, "Taula rodona <La millora...>", cit., pàgines 185 i següents.

Les funcions del SCG abasten tot l'enregistrament i repartiment de demandes, denúncies, atestats, querelles i qualsevol altre escrit iniciador del procés, escrits que es presentin durant la tramitació dels procediments i qualsevol altre document, escrit o correspondència que tingui entrada a l'Oficina judicial. Tanmateix s'inclou la recepció i classificació de la correspondència rebuda a l'Oficina judicial.

A Correus no fan cap favor per repartir la correspondència adreçada als jutjats o les persones que hi treballen –no resulta inhabitual respondre al jutge directament els oficis o requeriments fets durant la tramitació de les causes–, que com a tal, amb pagament de les corresponents tarifes postals, indiquen una adreça i un destinatari persona física o jurídica concreta. Obvi que el funcionari de correus observa una gran facilitat a l'hora de lliurar el correu si només ha de portar-lo a un determinat mostrador que s'encarregui de tota carta o paquet remés al partit judicial. La tasca que després farà el SCP, per distribuir-ho, és en realitat una tasca a fer pel funcionari de Correus, no en va és aquest servei públic el que percep econòmicament la despesa de qui envia la correspondència perquè arribi al seu destinatari final, no a un intermediari no reconegut.

És possible que l'adreça pública d'aquest últim –el jutjat o tribunal– permeti esquivar el destinatari personalitzat⁴¹¹, però mai el destinatari públic i concret que no és un SCP sinó un jutjat concret, ara identificable amb les UPSDs. D' aquesta manera hauria d'ésser el funcionari de correus qui hauria d'acomplir correctament amb la seva funció i fer les lliurés al destinatari determinat pel remitent. Altre cosa que hi hagués una bústia individualitzada –o sempre algú als efectes de signar les recepcions que reclamin rebut i evitar que es deixés avís, certament

⁴¹¹ Encara que aquest punt s'hauria de matisar si es requereix la seva signatura en una carta certificada amb rebut de recepció.

incomprensible en un servei públic en horari obert– per facilitar aquesta tasca del lliurament.

Realitzar tasques de documentació, particularment les referides a expedició de diligències i rebuts de presentació; situació que requereix la verificació d'allò que se'n lliura o és rep i a qui se li lliura o de qui es rep. Si es tracta d'originals irremplaçables o originals de poders judicials, després els poden reclamar –amb responsabilitat per no retornar-los– o discutir la subsanació per manca de poder notarial original, al·legant no només la seva presentació prèvia sinó fent queixa de la pèrdua. Incrementa la problemàtica que el SCP no serà el destí natural dels documents, i que l'advertiment de que aquests no són originals potser tingui lloc en un altre servei comú –d'ordenació o d'execució– o a les unitat de suport directe, sense descartar la discussió entre uns i altres sobre la pèrdua dels documents originals –si es que ho han estat alguna vegada– si els primers han certificat la correcta recepció i negat haver-se equivocat en aquest punt, significant amb tot allò la discutible necessitat de mecanismes de correu i trasllats interns pels qui també permetin constatar la fefaença sinó és vol duplicar contínuament aquest tipus de tasques registrals de lliurament i recepció.

I, naturalment, la classificació i repartiment d'assumpes, sota direcció d'un secretari judicial. S'ha considerat que el registre i repartiment assignat al SCP participa més d'una naturalesa governativa o organitzativa⁴¹², si bé no s'hauria d'oblidar l'aplicació de les normes processals pròpies del repartiment d'assumpes i la seva vinculació amb el jutge ordinari predeterminat per la llei i la jurisprudència constitucional sobre la matèria. Ara bé, fugen a la consideració del Dret processal pròpiament dit la recollida de dades i el seu tractament, en l'àmbit de

⁴¹² Francisco Martínez Espinosa, "Otros servicios comunes", en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 141.

l'estadística judicial, o per confecció d'informes i memòries, tot i estar assignat als serveis comuns donat que les fons d'informació hi són. En part per aquesta raó, però també per les regulacions processals explícites sobre l'arxiu de les causes –i relacionat indirectament amb això, també, la seva consulta–, l'arxiu d'expedients s'inclou al servei comú processal, per molt que l'execució de l'arxiu ordenat, en sí mateixa, al igual que actes col·laterals, no siguin estrictament jurisdiccionals: gestió dels expedients en situació d'arxiu, llistat d'assumptes, la seva custòdia, la classificació, registre i catalogació, més la confecció d'alardes i sèries documentals –transcripció ofimàtica de textos, recepció de correu electrònic i postal i ordenació i manteniment del arxiu d'escrits i documentació⁴¹³.

Col·laborar i donar suport al secretari judicial en la redacció dels acords governatius en matèria de repartiment, si bé recordant que el repartiment ordinari correspon a Deganat, es tractaria d'una tasca del SCP pròpia de la seva vinculació a l'activitat degana.

Trasllat i lliurament a les UPSDs i SCPs de tota la correspondència, peces de convicció, documentació, demandes i escrits registrats i repartits de la secció de registre i repartiment, correspondència i documentació sortint de les oficines judicials. Convé singularitzar aquests reenviaments externs, en el sentit que no calen quan les actuacions es troben als serveis comuns o quan les peces de convicció no han d'estar a disposició –per exemple per realització del judici, si bé la pràctica *contra legem* habitual les manté al dipòsit judicial⁴¹⁴. De la mateixa manera s'inclou el segellat i distribució d'escrits i de documents.

⁴¹³ Francisco Martínez Espinosa, "Otros servicios...", cit., pàgina 142.

⁴¹⁴ La qual cosa no impediria que, si qualsevol part processal, o el mateix jutge, les necessiten durant el decurs d'una vista de judici penal, s'hagués aquesta d'interrompre. Diferent quan es tracti de judicis civils, on la presència d'objectes –no peces de convicció en sentit penalment característic– pel seu reconeixement judicial, només té lloc si aquest últim ha estat admès com a mitjà de prova. En la resta de casos, es planteja que l'objecte en qüestió tingui la consideració provatòria de document, per la qual cosa si ha estat proposat i admès ha d'estar també a disposició en el moment de la vista, per molt que els

Actes de comunicació, a efectuar per una secció específica, dirigits a professionals, parts processals, testimonis i perits, a realitzar dintre o fora de l'Oficina judicial, incloent-hi actes d'execució com ara embargaments, llançaments, remocions de dipòsits, etcètera. Igualment realitzaran diligències practicades en comissió judicial, al marge d'elaborar sistemes d'optimització de rutes amb els mecanismes tecnològics que es determinin i l'ajut i col·laboració a les tasques pròpies de rebre, admetre i ordenar diligències. Tanmateix inclourà el trasllat de còpies a procuradors, sota el contingut de l'article 276 LEC.

S'ha de recordar el Protocol d'actuació de perits judicials, conforme a la llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil, i d'administradors del concurs, conforme a la llei 22/2003, de 9 de juliol, concursal (LC), aprovat pel Ple del CGPJ el 9 de febrer de 2005, sota l'article 438.3 LOPJ després de la LO 19/2003. S'aplicarà als serveis comuns que per aquest fi prestin serveis a qualsevol òrgan jurisdiccional amb competència que no s'estengui a tot el territori nacional, excloent TS i AN. Regula la forma de remissió de llistes de perits, el sorteig del primer perit de cada llista, la petició dels òrgans jurisdiccional d'assignacions de perit i finalment el mètode d'assignació del perit a l'òrgan jurisdiccional per part del SCP. I s'inclou a les llistes anuals la oportunitat d'un annex orientatiu de barems d'honoraris, entenent important que el ciutadà conegui anticipadament i aproximadament el previsible cost del procés, on el peritatge resulta significativament important, tot allò amb relació als drets ciutadans recollits a la Carta de 2002.

“documents” tots, però fonamentalment els de suport paper, ja es troben a les actuacions, fins i tot quan s'ha configurat una “peça” adicional per motius practics i millor maneig.

Prèviament es va dictar pel CGPJ la Instrucció 5/2001, de 19 de desembre, sobre remissió anual als òrgans jurisdiccionals de llistes de professionals per a la seva designació com perits, en relació amb l'article 341 LEC, que òbviamment no va poder incloure similars previsions de l'article 27 LC. El nomenament de l'administrador concursal recau en el jutge, però aquest pot ajudar-se del servei comú processal i les seves funcions governatives, que complirà estrictament amb les indicacions judicials competents. Es persegueix la utilització de criteris uniformes pel desenvolupament del procediment recollit a l'article 27 LC, amb garantia de transparència, rapidesa, eficàcia i menor cost possible pels òrgans jurisdiccionals, des de la remissió de llistes professionals per a designació d'administradors concursals fins al sorteig i concreta designació. Es preveu, tanmateix, la creació d'un servei comú processal de designació d'administradors concursals que concreti i centralitzi la tasca en aquells partits judicials o circumscripcions on es justifiqui pel nombre d'òrgans judicials existents amb idèntica classe, dependents del secretari judicial segons l'article 438.5 LOPJ.

El servei d'auxili judicial s'organitzarà dintre de la secció d'actes de comunicació, si bé la tasca dels auxilis judicials desborda els actes de comunicació, com es veu alhora d'establir les seves funcions:

Els actes de comunicació s'atribueixen al secretari judicial, però certament que l'article 152 LEC no estableix l'obligatorietat de realització material dels actes de comunicació per part del secretari judicial, que segons aquest precepte els dirigeix i pot actuar directament o per mitjà de funcionari que designi. D'aquesta manera, i per les propostes del secretaris judicials després de les primeres experiències pilot, amb la finalitat de no absorbir una tasca que consideraven excessiva sobrecàrrega de feina –malgrat la validació pot ser general– van permetre l'activitat notificadora telemàtica d'altra personal no

jurisdiccional. En aquest sentit, l'article 478.a LOPJ estableix que "la practica de los actos de comunicació que consistan en notificaciones, citacions, emplazamientos y requerimientos, en la forma prevista en las leyes procesales, a cuyo efecto ostentará capacidad de certificación y dispondrá de las credenciales necesarias" correspon al Cos d'auxili judicial (els antics agents judicials); derogant tàcitament l'article 152 LEC.

S'ha considerat, no obstant, que malgrat la recepció material dels rebuts per la seva incorporació a l'expedient judicial es pugui fer per funcionaris del Cos de Gestió processal i Administrativa –i no auxiliis judicials– la validació de les comunicacions telemàtiques a realitzar als procuradors ha de ser efectuada pel secretari judicial amb la seva signatura electrònica com a control de l'Oficina judicial⁴¹⁵. Ara bé, cal recordar que no es tracta de validar la resolució judicial que s'ha de notificar –signat l'original, actualment de manera manuscrita i amb el futur expedient digital per signatura electrònica– sinó de notificar-la. I de la mateixa manera que un auxili judicial mostra total capacitat tècnica –i legitimitat normativa expressa– per fer a mans de les parts litigants requeriments i citacions a terminis –que a la pràctica poden ser més importants i delicades que certs comunicacions amb procuradors–, no té sentit que un tràmit mecànic com és el de la comunicació material telemàtica hagi d'estar absorbit pel secretari judicial. Amb tot i això, perd sentit que la tasca de comunicació amb Lexnet hagi de passar per diversos operadors quan el mateix funcionari que se n'ocupa de la redacció de la resolució –per minuta o criteri formulari del seu superior– que s'ha de notificar, pot per sí mateix fer també l'acte material d'enviament al destinatari. En qualsevol cas, sigui aquest funcionari, sigui el secretari judicial, sigui l'auxili judicial, la impressió en paper del justificant de rebut, que conté totes les dades útils, constata efectivament l'enviament, que és allò que importa.

⁴¹⁵ Francisco Javier Garrido Carrillo, *La Oficina...*, cit., pàgina 133 i nota núm. 79 a la mateixa pàgina.

Si parléssim d'un expedient digital, on el secretari judicial ha de signar dins de l'aplicació informàtica on s'ha confeccionat el document electrònic que després s'ha de notificar, fora lògic que alhora el signa electrònicament faci servir l'aplicació Lexnet –ja complimentada al respecte– per validar l'enviament d'allò que acaba de signar, subratllant la necessitat de fer servir links o d'integrar a la pantalla d'una aplicació ofimàtica el servei de comunicació esmentat, doncs res optimitza que una vegada signat el document s'hagi de sortir de l'aplicació de gestió de l'expedient i entrar en una altra per notificar-lo.

Mentrestant no sigui una realitat aquest sistema, el funcionari encarregat de la redacció material de la resolució, una vegada aquesta ha estat signada en paper, ja pot notificar-la. En tot cas, si els actes de comunicació se'n deriven de les UPSDs i de les SCOPs a les SCPs, la duplicitat de persones involucrades en la notificació no s'evitaria, de manera que es podria complir sense més l'atribució als auxiliars judicials d'aquesta tasca. No evitariem tasques addicionals de remesa –perquè les SCPs sàpiguen que hi ha determinades resolucions judicials ja signades preparades per ser enviades– i realment no es guanyaria temps ni esforç.

Actualment s'ha considerat la pràctica de permetre als funcionaris de les UPSDs –i en el futur entén que els de les SCOPs– per emetre les notificacions i treure en paper el justificant de recepció –malgrat en alguns casos això últim no es fa (només s'apunta informalment a les actuacions) i no permet la comprovació immediata a l'expedient judicial si no és entrant al sistema Lexnet de nou–, limitant-se el secretari judicial a signar, prèviament i sobre el paper, les resolucions que han de ser notificades. Problema inevitable és que aquesta atribució es limita al Cos de Tramitació processals i administrativa (antics auxiliars), de manera que els gestors processals no disposen de tarja autoritzada per fer-ho i,

com sigui que uns i altres solen realitzar la mateixa feina, les resolucions directament produïdes pels gestors processals han de ser notificades via Lexnet pels tramitadors processals, que a més tenen les seves pròpies.

Aquestes targetes són intransferibles, malgrat que en alguns casos s'estan intercanviant per eludir l'esmentada sobrecàrrega i permetre que els gestors processals realitzin també les notificacions per Lexnet que els hi pertoca, tot i recordant que el desajust advertit comença amb el desajust de no distribuir correctament la feina entre gestors i tramitadors.

Realitzar tasques de recepció, control, registre, classificació i distribució dels actes de cooperació o auxili judicial rebuts del Servei Comú d'Actes de Comunicació (SAC).

Gestionar i realitzar tasques necessàries perquè el acte judicial pugui portar-se a efecte, tals com sol·licitud de data al titular de l'òrgan judicial per a la pràctica del mateix, interessar la designació d'intèrprets i qualsevol altre tasca administrativa que procedeixi.

Gestionar i realitzar tasques necessàries perquè l'acte de cooperació o auxili judicial que no requereixi intervenció judicial pugui portar-se a terme i qualsevol altre activitat administrativa que correspongui.

Dins del SCP un o varis gestors processals i tramitadors s'encarregaran de l'estadística judicial sota la direcció del secretari judicial director del servei comú, obtenint les dades dels assumptes del sistema informàtic, de manera que, realment, l'habilitat del programador hauria de permetre que la obtenció de dades i confecció de l'estadística es pugui fer pràcticament sola, incloent-hi les dades que provenen d'altres serveis comuns i de les unitats de suport directe. La normativa

atribueix, dins d'aquest conjunt d'activitat estadística, no només la recollida, sinó també el tractament i el proveïment, la conservació, arxiu i ordenació segures de la documentació generada i la confecció d'estudis, memòries i informes. Menys aquest últim grup, la resta pot venir donada pel propi sistema informàtic que es faci servir.

Per últim, el SCP s'ocuparà del dipòsit i arxiu judicial al partit judicial pel que estigui ubicat, sota l'estructura d'una secció pròpia. D'aquesta manera rebrà, classificarà i custodiarà els efectes intervinguts en els procediments judicials, i arxivarà els expedients judicials. Les seves funcions seran, fonamentalment, la gestió d'expedients en situació d'arxiu, inclosa l'obtenció de llistats de causes; el dipòsit dels efectes judicials; la custòdia i classificació de l'arxiu; el registre, catalogació i etiquetat de fons de l'arxiu; la confecció de relacions i alardes; la elaboració de sèries documentals; la transcripció ofimàtica de textos, recepció i remissió de correus electrònics i postals, l'ordenació i manteniment de l'arxiu d'escrits i documentació; el manteniment de expedients, arxivadors, carpetes, llibres, peces i objectes degudament ordenats i etiquetats; gestió d'entrades i sortides en el arxiu i en el dipòsit judicial; el trasllat d'expedients, peces o efectes entre unitats o serveis comuns processals i qualsevol altra tasca administrativa que procedeixi.

No inclou la consulta dels expedients arxivats, i no té gaire sentit que la sol·licitud és realitzi a la UPSD, aquesta demani el desarxiu al SCP, que lliurarà l'expedient a aquella i que, una vegada vist, el retornarà al servei comú perquè l'arxivi novament. De manera que sembla més lògic que tot allò es faci directament al SCP, enllaçant amb la tasca d'informació i valorant els controls de legitimitat de qui pot consultar l'expedient o obtenir-ne informació del mateix.

Val a dir que pretendre excloure del SCP –i del secretari judicial corresponent– la custòdia dels arxius judicials, estendria conseqüències respecte de les sol·licituds de consulta i desglossament dels mateixos, fora del control sobre la legitimitat del consultant i sol·licitant, o el caràcter reservat dels mateixos. Només es tractaria de que, sota determinats paràmetres de seguretat i accessibilitat, els arxius judicials fossin una part dels arxius públics restants de caire administrativa, malgrat la presència de peculiaritats processals. En qualsevol cas, la custòdia característica dels trasllats entre unitats i serveis, i que recau sobre el secretari judicial, amb el temps s’haurà de convertir en esporàdica, donat el desenvolupament de la signatura electrònica i la digitalització de l’expedient, així com l’aprofitament del sistema de comunicació Lexnet –i ja abans l’enviament de faxes o d’actuacions fotocopiades– o la implantació del mòdul d’intercanvi genèric (MIG)⁴¹⁶.

En quan als alardes cal exposar que formalment es plantegen com una activitat personal del jutge, cara al seu control d’activitat final. Però a la pràctica existeix una inevitable desvinculació del jutge a l’hora de confeccionar-los, tasca que resulta de dades objectives que, en realitat, podríem plantejar-ne una desvinculació, també, formal.

c. Servei comú d’ordenació del procediment

Els SCOPs operen de conformitat amb les previsions de l’article 438.3 II LOPJ i en els aspectes on no resulta imprescindible la intervenció de personal jurisdiccional, sota el principi de desvinculació de jutges i magistrats. Aquest tipus de servei pot dividir-se en seccions de tramitació civil (general, família i mercantil), penal (instrucció i enjudiciament, inclòs jurat), social i contenciosa-administrativa, menys

⁴¹⁶ El mòdul d’intercanvi genèric (més conegut com MIG), permetrà la comunicació telemàtica de les distintes unitats d’una oficina judicial o de diverses oficines judicials entre sí i permetrà la signatura electrònica de les resolucions judicials.

quan en el partit judicial no hi hagi jutjats d'alguna d'aquestes jurisdiccions. Les seves funcions serien les següents:

Es considera que els SCPs ja existeixen a l'experiència i són ara aprofundits aprofiten la cultura de l'organització desplegada, però la virtualitat de les UPSDs només s'advertirà amb la creació de les SCOPs, on per això radica el canvi fonamental del nou sistema de tramitació processal, sense cap prova pilot a Catalunya i sense la qual no es pot determinar correctament la dotació bàsica de les UPSDs i la reordenació dels secretaris judicials, recordant que aquests depenen exclusivament del Ministeri de Justícia, mai complementats ni ampliat per les CCAA. Tanmateix, la creació dels SCOPs exigeix informe vinculant del CGPJ i probablement no s'actuarà fins la consolidació generalitzada dels SCPs. En qualsevol cas, s'hauran d'evitar els continus desplaçaments entre SCOPs, SCPs i UPSDs entorpidors del bon curs de la tramitació, al menys mentre es mantinguin les actuacions en paper.

Col·laborar i donar suport al director del servei o la secció en l'organització, planificació, supervisió i gestió de la unitat, a més de complir, orientar i coordinar les tasques sota les instruccions establertes per aquest director.

Supervisar l'adequada integració de resolucions i actuacions en l'aplicació de gestió processal, tramitar procediments i expedients assignats, formar actuacions i expedients sota supervisió del superior jeràrquic, mantenir i actualitzar els estats i fases informàtics previstos als tràmits processals que realitzin.

Fer la recerca informàtica d'antecedents penals ordenats. Si des de cada jutjat es demana, per ofici, al secretari degà, i aquest, per mitjà del funcionari que correspongui, emet l'antecedent i ho lliurarà al jutjat requirint, genera una feina a dues bandes que es pot suprimir si, fent servir el despatx ordinari entre el funcionari gestor o tramitador i el seu secretari judicial, aquest darrer cerca i imprimeix els antecedents penals i els uneix a la causa, malgrat el sistema d'aplicació informàtica mostri una presentació formal diferent⁴¹⁷.

També s'ocuparà de les tasques necessàries per portar a efecte la designació d'intèrprets i perits acordats; d'advocats i procuradors d'ofici, de realitzar les cèdules pertinents per duu a terme actes de comunicació, de rebre i fer constar el manifestat a les compareixences *apud acta* fetes al SCP, d'examinar alardes proporcionats per les aplicacions informàtiques i així poder fer el seguiment de l'estat dels procediments, d'obtenir i imprimir llibres de registre per aplicació informàtica, amb la periodicitat que es determini i de controlar la pendència d'escrits i seguiment de l'estat de tramitació i fases dels expedients, evitant inactivitat processal o dilacions indegudes.

Afegirà el control de l'adequada pràctica dels actes de comunicació, quan la seva eficàcia determini la realització d'actes processals ja programats i verificació amb antelació suficient més l'acreditació a l'expedient de tota citació acordada. I s'encarregarà de comunicar als interessats suspensions de vistes i judicis per evitar desplaçaments i esperes innecessàries.

⁴¹⁷ A Vilafranca del Penedès es va proposar l'estiu de 2006, finalment va ser producte d'un acord de secretaris judicials l'any 2008.

No es planteja la seva activitat a l'àmbit de l'execució, fins i tot davant de jutjats especialitzats –a la jurisdicció laboral o penal–, tenint en compte que hi ha previstes seccions específiques al servei comú general.

Dintre del SCOP es preveu una secció d'assenyalaments i vistes, ajut i auxiliars, que persegueix la coordinació de tots els assenyalaments per mitjà d'un sistema informàtic que aprofiti al màxim i racionalment, l'activitat de les oficines judicials i optimitzi la gestió de les sales de vistes disponibles en cada partit judicial durant tots els dies hàbils i des de primera hora del matí, sempre partint de les indicacions i criteris generals i sobre durada estimada proporcionats pel titular de l'òrgan judicial o president de la sala o secció del tribunal col·legiat. Tanmateix, complementarà l'agenda d'assenyalaments i mantindrà actualització en tot moment de la mateixa, sense oblidar les actuacions que corresponen davant del secretari exclusivament (subhastes, compareixences d'impugnació de costes per indegudes, etcètera).

Naturalment, en aquells casos on l'assenyalament pot tenir lloc en una vista oral –sigui perquè el judici previst és suspès per causa justificada, especialment davant d'acords de les parts, sigui a les audiències prèvies al judici ordinari–, l'assenyalament decidit pel jutge i oralment al mateix acte, exigeix verificar d'avançat la disponibilitat d'una sala, la qual cosa és viable si en aquesta hi ha accessibilitat a l'agenda esmentada i la mateixa es troba permanentment actualitzada. Com s'ha dit, de totes maneres, l'assenyalament no es faria des de la SCOP sinó directament pel jutge.

D'altra banda, s'ocuparà de l'atenció a les vistes, assistint-hi els funcionaris de tramitació processal i els auxiliars judicials que correspongui, amb les següents funcions: 1) assistir-hi a judicis, vistes i compareixences aixecant les actes pertinents sota la fe pública del

secretari judicial actuant. El secretari judicial es qui deixa constància fefaent de la realització d'actes processals en el tribunal o davant d'ell, deixant igualment constància de fets amb transcendència processal, per mitjà d'actes o diligències; 2) realitzar tota tasca necessària durant la celebració dels judicis, vistes i compareixences per posar en funcionament e introduir dades als mitjans tècnics d'enregistrament o reproducció disponibles, sota supervisió del secretari judicial; 3) mantenir l'ordre a la sala de vistes. En aquí convé recordar la evident manca de preparació en matèria de protecció i seguretat dels auxilis judicials, perquè davant d'aldarulls difícilment podrien posar ordre la majoria d'aquests funcionaris⁴¹⁸; i 4) elaborar i controlar el llistat de professionals i particulars que intervenen a les vistes, per proporcionar-los tota informació que demanin. És això una consulta instantània de tot o més aviat es tracta de consultes relatives a l'estat de l'agenda en vers determinats procediments on un interessat ha de concorre? En el segon cas té lògica, en el primer limitat amb aspectes relatius a les vistes ja concloses, i vinculats a l'obtenció de còpies de les actes audiovisuals, enregistraments que per altre banda poden obtenir directament si tot va bé.

Finalment, també hi hauria una secció d'atenció i informació als professionals i a les parts interessades, que es relacionaria amb el que s'acaba de dir. Es tractaria d'un punt d'informació per al litigant i els professional que el representen, no obstant s'ha de recordar que aquest últims haurien de ser el destinataris de la informació, per no duplicar la tasca d'atendre e informar quan aquest operadors jurídics la tenen encomanada dins de les seves funcions professionals per les quals cobraran honoraris i drets. L'objectiu radicaria en oferir qualsevol dada del seu interès relativa al procediment en curs, al marge que hi hagués

⁴¹⁸ A la pràctica, malgrat tot, no s'acostumen a veure problemes seriosos de desordre.

punts d'informació a víctimes i al públic en general en les unitats administratives.

S'ha considerat aliè a la actuació processal el suport informatiu⁴¹⁹, si bé no sembla possible evitar entendre aquest com una part del dret de tutela, amb una particular, i tradicional, concreció a les lleis processals (per exemple l'article 234 LEC).

d. Servei comú d'execució

No s'ha de deixar de banda la discussió sobre si es pot administrativitzar en cert grau, però ara per ara és clarament un àmbit de decisió jurisdiccional. En aquest servei s'integrarien seccions i unitats d'esbrinament patrimonial i de caixa judicial. La primera s'ocuparà de donar resposta a les consultes sobre domicili i bens per mitjà dels accessos telemàtics a registres i organismes públics, a la vegada que, de no existir-hi, es sol·licitarà informació a aquests i a empreses –sense que hagi de descartar els particulars, si bé no es recullen–; controlaran les sol·licituds rebudes i el seu seguiment –que si són informatitzades pot haver-hi un control i seguiment automàtic–; i obtenir, actualitzar i conservar la clau informàtica o elements de signatura digital establerts per accedir a les bases de dades de les administracions públiques i registres. La segona s'ocuparà de expedir tots els manaments de pagament i ordres de transferència que acordin lliurar tots els òrgans judicials i els serveis comuns processals. Però s'ha de tenir en compte les funcions en relació amb la caixa judicial ubicades a la UPSD i el principi de unitat de caixa.

⁴¹⁹ Francisco Martínez Espinosa, "Otros servicios...", cit., pàgina 143.

En particular, el personal adscrit a la caixa judicial realitzarà les següents funcions: 1) rebre i registrar les resolucions que ordenen la expedició de manaments de pagament i ordres de transferència; 2) col·laborar amb el superior jeràrquic a l'hora d'admetre el control i la verificació de la competència, autenticitat i regularitat formal de la resolució que ordena el pagament; 3) confeccionar i controlar les relacions de comandes rebudes i arxiu de la documentació justificativa del lliurament de les realitzades a la unitat o servei ordenant; 4) accedir a l'aplicació informàtica de gestió del compte de dipòsits i consignacions, amb la pròpia clau i contrasenya; 5) recerca del compte-expedient dels expedients de referència, omplint les dades necessàries a l'aplicació; 6) comprovar la concordança de les dades de les parts i/o beneficiaris que consten a la resolució amb els que hi consten a la aplicació, així com comprovar l'existència de saldo disponible; 7) elaborar electrònicament el manament de pagament o l'ordre de transferència, omplint totes les dades precises del beneficiari, import, concepte i observacions, en el seu cas, desant el document electrònic confeccionat a la secció que correspongui de l'aplicació informàtica de gestió del compte de dipòsits i consignacions; 8) preparar els trasllats i canalitzar el seu retorn a la UPSD o al SCP que va ordenar el pagament; i 9) col·laborar en portar els llibres de registre i control de gestió del compte de dipòsits i consignacions judicials, així com introduir adequadament les dades de constància de les operacions, més realització de les tasques periòdiques i necessàries per al manteniment actualitzat de la informació.

Depenent de la jurisdicció, pot haver-hi diferents tipus d'execució, amb subdivisions per matèries. A l'àmbit civil les matèries generals i família, si bé no caldria oblidar les peculiaritats de les incapacitacions i tuteles, que poden perllongar-se durant molt de temps en quan a control dels internaments i de les comptes dels incapacitats o pròdigs. A l'àmbit penal es distribuiria entre les penes privatives de llibertat, les penes

limitatives d'altres drets, les penes pecuniàries, el compliment de sancions alternatives a les anteriors, les mesures de seguretat i les educatives. Particularitat les actuacions provinents de la jurisdicció de menors. A l'àmbit social convé utilitzar, com al penal, l'experiència dels jutjats d'execucions, mentre que al contenciós-administratiu el control es diferit, donat que la pròpia Administració és protagonista⁴²⁰.

S'ha dit que la secció o unitat de jurisdicció voluntària del Servei comú general, expressament prevista, no ha estat implantada dins dels programes pilots per manca d'adequat desenvolupament normatiu de l'establert a la Disposició final XVIII de la LEC vigent⁴²¹. No obstant això, al marge d'una reforma integral de la jurisdicció voluntària, la seva existència actual mostra sovint un desenteniment del secretari judicial – malgrat que és aquest qui ha d'assumir majoritàriament la seva gestió–, per molt que segueixi utilitzant-se la llei d'enjudiciament civil de 1881.

Amb tot, l'actual article 456 LOPJ s'estableix que la tramitació i la resolució del expedients –si segons les lleis processals no s'atribueixen al jutge– corresponen al secretari judicial⁴²². De la mateixa manera, el procés penal obeeix la norma de 1882 –i algunes institucions sense gaire canvis des d'aleshores– i no per això s'ha deixat al marge de la nova Oficina judicial fins una nova llei d'enjudiciament criminal. Es clar, a més, que la jurisdicció voluntària serà tractada dins dels serveis comuns, però de la mateixa manera que ho farà la resta d'activitat que partirà de les UPSDs. La raó potser radica en motius orgànics, tenint present que la tasca del secretari judicial no es desvincula de l'actuació directa del jutge, i que l'accepció estricta de la jurisdicció voluntària com aliena al caràcter

⁴²⁰ Cfr. Ricardo Yáñez Velasco, *Refugio...*, cit., pàgines 467 i següents.

⁴²¹ Francisco Martínez Espinosa, "Otros servicios...", pàgina 136.

⁴²² Sobre la racionalització i distribució de les competències en matèria de jurisdicció voluntària v. Antonio Fernández de Buján, "La jurisdicción voluntaria: una reforma legislativa pendiente", a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d'Estudis Jurídics de l'Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002, pàgines 574 i següents.

jurídicament contenciós no és suficient, al menys a la norma actualment en vigor, per apartar al jutge de la presa de decisions al llarg del decurs dels procediments d'aquesta "jurisdicció".

La tendència del projecte permet establir la diferenciació entre expedients referits a matèria de persones i de família, amb intervenció judicial, i tota la resta, sota unificació sistemàtica i desjudicialitzadora.

e. Les unitats o serveis comuns no processals: les unitats administratives

L'article 439 LOPJ exclou les unitats administratives de la Oficina judicial, i així s'han de considerar els serveis no processals destinats a personal i habilitació, subministra i patrimoni, informàtica i reprografia, manteniment i obres, assistència a les víctimes, atenció al ciutadà, servei de prevenció de riscos laborals, assistència a Deganat. Aquest últim esdevé per necessitats organitzatives i governatives, fora de les jurisdiccionals, mentre que l'anterior dona resposta a l'activitat de seguretat i salut a la feina, així com vigilància, seguiment i control, propis de qualsevol centre de treball.

Fer signar en diumenge o festiu una pressa de possessió o un cessament, absurd que alhora documentalment fals, perquè una cosa és quan es fa el document –en dia hàbil– i altre l'efecte d'aquest document –potser en dia natural inhàbil al jutjat on es fa.

L'article 439 LOPJ permet que sota uns requisits i condicionaments mínims, establerts a la pertinent relació de llocs de treball, els funcionaris de les unitats administratives puguin ser tant de l'Administració de justícia com de l'Administració de l'Estat. Naturalment, el coneixement i la formació necessària no és la mateixa que es requereix dels funcionaris

directament implicats en tasques processals, però en certa mesura ha d'haver-hi una mínima vinculació, al menys per empatitzar i permetre una millor sinèrgia entre les activitats d'uns i dels altres. En qualsevol cas, han de trobar-se connectades amb les diferents unitats de l'Oficina judicial d'una manera àgil, i així servint-se d'un suport informàtic i de comunicacions intern.

Les unitats administratives són l'estructura organitzativa que sense estar integrada a l'Oficina judicial es constitueix en l'organització de l'Administració de justícia per al comandament, organització i gestió dels recursos humans, així com sobre els mitjans informàtics i resta de mitjans materials, que són unitats de gerència per ajudar a les unitats pròpies de l'Oficina judicial, ja sigui a les unitats de suport directe, ja sigui als serveis comuns.

S'ha propugnat trencar amb l'existència de Cossos nacionals, permeten que els funcionaris del personal administratiu al servei de la justícia s'integrin dins de l'Administració autonòmica en les CCAA que haguessin assumit competències en matèria de personal. No és una opció estranya, tenint en compte, si bé no la integració, sí el transvasament, a altres àmbits de la funció pública tan sensibles com el de la seguretat, on els Mossos d'esquadra s'han enriquit amb ex-membres de la Policia nacional o de la Guàrdia civil, evitant per cert que aquests quedin sotmesos a una mobilitat geogràfica per altre banda produïda per la pèrdua de funcions al territori català. S'adverteix que la desaparició dels cossos nacionals és qüestió complexa i arriscada⁴²³,

⁴²³ Pablo Lucas Murillo de la Cueva a la col·lectiva *La justicia ante la reforma de los Estatutos de Autonomía*, Centro de Estudios Jurídicos-Aranzadi, Cizur Menor, 2005, pàgina 127, citado por Eduardo Vírjala Foruria, "El Poder Judicial...", cit., pàgina 410, qui considera que la patrimonialització dels cossos de funcionaris produïda a les administracions autonòmiques, molt més que en la general de l'Estat, es reflexaria també en el poder judicial autonòmic, la qual cosa –continua aquest autor– és especialment perillós en CCAA amb greus dèficits democràtics com ara el País Basc; íd. pàgina 411. Naturalment, aquest autor considera que hi ha tres CCAA amb objectius independentistes i no d'un desenvolupament harmònic de l'Estat autonòmic, amb estratègies de desbordament constitucional (*ibídem*). Però potser

però inevitablement reduiria la fragmentació competencial i la mobilitat funcional dins de la CA, permetent dissenyar una política autonòmica pròpia ⁴²⁴. Problema fonamental la necessitat o no de respectar determinades exigències d'uniformitat, perquè una cosa és el servei desplegat i una altra les persones –i el règim jurídic a elles aplicable– ocupades en portar-ho a terme; i naturalment la limitació intrínseca de la mobilitat geogràfica, sense perjudicar que qualsevol ciutadà pugui accedir al lloc de funcionari, com ho pot fer ara, per exemple, per ser mossos d'esquadra. Naturalment, mantenint la noció de cos únic, no deixa d'haver-hi inconvenients fàctics d'accessibilitat o promoció, com ara ho és l'idioma co-oficial.

Les seves funcions es poden dividir en dos grups. Per una banda el personal i l'habilitació, per una altra els subministrament i el patrimoni. En el primer grup es realitzarien tasques com ara gestionar operativament les resolucions i acords de regulació de les condicions de treball, situacions administratives; formació; coordinació en matèria de personal amb la resta d'administracions; assistir als òrgans judicials i a les seves autoritats respecte de les necessitats organitzatives i governatives; controlar l'horari i l'absentisme laboral (calaix de sastre ben generós a l'Administració, en particular la de justícia); mesures en matèria de salut i higiene laboral; desenvolupar les actuacions que li son encomanades en relació a la gestió del personal interí, substitut i laboral al servei de l'Administració de justícia; i vetllar per la consecució i respecte dels acords i directrius comunicats pel Ministeri de justícia o d'altre autoritat administrativa competent.

Vírgala confon, greument, el tarannà d'alguns partits polítics independentistes amb els governs autonòmics i, sobre tot, amb la majoria parlamentària i la ciutadania que els li dona legitimació democràtica.

⁴²⁴ Juan Francisco López Aguilar, *Justicia y Estado autonómico*, Ministeri de Justícia-Civitas, Madrid, 1994, pàgina 275; Miguel Ángel Cabellos Espiérrez, "La adecuación del poder judicial al modelo de Estado", *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 68, pàgina 115.

En el segon grup es realitzarien les següents tasques: informàtica i reprografia; control i manteniment dels sistemes informàtics, del hardware, dels software i de les xarxes telemàtiques dels òrgans judicials; coordinar els suports de les aplicacions judicials; coordinar i distribuir la telefonia mòbil; implantar servidors, impressores, ordinadors personals; instal·lar faxes i mecanismes de videoconferències, ocupant-se de mantenir el seu funcionament i manteniment; gestionar el proveïment de consumibles informàtics; instal·lar i mantenir els mitjans mecànics de enregistrament i reproducció de la imatge i el so a les sales de vistes dels tribunals; manteniment general i obres; assistència pericial i d'interprets i traductors; assistència jurídica gratuïta, la seva ordenació i coordinació, així com informes i anàlisi relatius a les sol·licituds sobre assistència jurídica gratuïta, més tramitar-ne els expedients pertinents de la mateixa; oficines d'assistència a les víctimes; recepció i acollida del ciutadà demanant d'ajuda i d'informació; i assistència a degans i presidents de les audiències provincials.

Destaquen les següents possibles unitats administratives: 1) d'orientació jurídica que resolgui dubtes essencials dels ciutadans des del punt de vista jurídic, que a més s'ocuparia de l'organització i coordinació en matèria d'assistència jurídica gratuïta; 2) unitat d'atenció i ajuda a les víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual; 3) unitat d'atenció al ciutadà; 4) unitat de mitjans econòmics i materials; 5) unitat d'informàtica; 6) unitat de mitjans audiovisuals; 7) unitat de gestió de Sales de Vistes; 8) unitat de perits; 9) unitat d'interprets; 10) unitat de reprografia per supòsits excepcionals (volum o característiques) que no puguin atendre d'ordinari les oficines judicials; 11) unitat de gestió i administració de personal; 12) unitat de coordinació amb institucions penitenciàries i forces i cossos de seguretat de l'Estat; i 13) unitat d'assistència al jutge degà i president de l'Audiència provincial.

I importa un específic esment a la unitat de gestió de l'oficina del jurat per la seva importància específica i volum de treball burocràtic i d'efecte directe sobre l'activitat jurisdiccional i d'atenció al ciutadà.

En primer lloc el sorteig biennal que obté llista provisional de candidats, a qui s'ha de comunicar per eventuais exclusions, la determinació de la llista definitiva, localització efectiva dels candidats, per contactar sense demora amb els 36 necessaris per cada judici amb jurat. En el seu cas, els jutjats degans resoldran les excuses presentades en primer terme. S'ha de superar la manca de criteris uniformes pel tràmit ordinari, destacant que si no existís plaça de secretari judicial pel tribunal del jurat – particularment vinculat com lligam entre magistrat-president, jurats, professionals i ciutadans– se n'ocuparà un secretari de l'Audiència provincial que inevitablement paraitzarà la seva tasca ordinària com a tal –amb la presència física a les vistes i recordant que a seccions penals de tres magistrats, que es tornen per presidir Tribunals del jurat, només hi ha un secretari judicial, que per tant triplica– i hauria de seguir criteris únics en el tràmit que correspon seguir i particularment en portar els llibres registres, amb singularitat respecte del presos, peces de convicció, dipòsits i consignacions.

En segon lloc, no s'ha d'oblidar que el tracte cap als membres jurats resulta específic, les sessions de judici poden durar dies de matí i tarda –l'horari mensual de feina, pels funcionaris actuant, supera el promig obligatori–, les suspensions suposen un cost privatiu –destacant així tràmit acurat per evitar-les–, i els casos solen lligar-se a situacions d'alarma social i gran repercussió mediàtica, al marge també de la complexitat jurídica en molts casos.

És necessari contextualitzar aquesta activitat segons el significat polític de l'article 125 CE, on es recull la participació del ciutadà a la justícia i la institució del Jurat, afegint els tribunals consuetudinaris i tradicionals segons l'article 19 LOPJ, en particular el Tribunal de las Aguas de la Vega Valenciana⁴²⁵ i el Consejo de Hombres Buenos de Múrcia⁴²⁶. Respecte del primer s'afirma, sense manca de raó en molts casos, que jutges, fiscals, advocats i secretaris judicials eviten tot el que poden el procediment penal davant de jurat i l'acció popular⁴²⁷. Òbviament, alguns d'aquests subjectes tenen més o menys possibilitat "d'oposició", incardinada, fonamentalment, en jutges i fiscals, i que s'estén al sumari per delictes greus –incoat després de diligències prèvies.

També resulta prioritzable la unitat d'atenció psico-social que inclou l'assistència de professional en l'àmbit del Dret de família, el seguiment del compliment de penes alternatives i mesures i la mediació⁴²⁸. I totes aquestes actuacions especialment coordinades a l'àmbit de la violència de gènere, plantejant l'existència de serveis comuns només en partits judicials on hi hagi diversos jutjats especialitzats o en relació amb agrupacions de jutjats de violència contra la dona de diferents partits judicials. Una opció d'agrupament seria la unió de competència territorial de diversos partits, sense oblidar que depenent del número d'aquests òrgans resulta viable un servei de guàrdia específic, subsumint d'aquesta manera las funcions de garantia genèriques sense fer jutges i jutgesses en guàrdia permanent i amb tasques no monotemàtiques (la violència contra la dona no exclussiva)

⁴²⁵ V. Víctor Fairén Guillén, *El Tribunal de las Aguas de Valencia y su proceso (oralidad, concentración, rapidez y economía)*, Valencia, 1975.

⁴²⁶ Cfr. Llei Orgànica 13/1999, de 14 de maig.

⁴²⁷ Carlos Carnicer Díez, "El servicio público...", cit., pàg. 218.

⁴²⁸ Sobre els mitjans alternatius i la mediació en particular, particularment davant les dificultats del Dret penal, però també en àmbits administratius i contenciosos i naturalment civil, v. Manuel Campos Sánchez-Bordona, "Alternativas no jurisdiccionales a la resolución de litigios", a *Justicia: Poder y Servicio...*, cit., pàgines 388 i següents.

que, jurídicament, no comporta en realitat una especialització tècnicament complexa.

La separació entre funcions procedimentals atribuïdes a la direcció tècnica del secretari judicial i funcions estrictament administratives són més senzilles que la diferenciació entre les primeres amb les jurisdiccionals, si bé igualment pot haver-hi dificultat per a gestionar-les sense control o per manca de coordinació amb les unitats administratives. En qualsevol cas, el secretari judicial –d’actuació característica a l’àmbit estadístic i també en la gestió d’elements materials i personals– no hauria d’estar obligat a compaginar la gestió del procediment amb tasques administratives totalment alienes (paper d’ofici, tòner d’impresora, recull de dades que ja consten als arxius, alta i baixa dels funcionaris subordinats quan s’incorporen al lloc de treball i cessen), però pot tenir incidència respecte de permisos administratius del personal al servei, doncs es vinculen a la gestió de personal per desenvolupar tasques de guàrdia o ordinària, per exemple.

El servei de subministra i patrimoni s’ocuparà d’auxiliar al Ministeri de Justícia en la recerca de solars i immobles, així com gestionar en general el patrimoni existent i en particular el parc mòbil del Ministeri de justícia. Reclamarà dels òrgans judicials i de Fiscalies informació sobre les necessitats dels immobles o bens inventariables, executarà el pressupost per subministres, informarà per l’exercici de les competències del Ministeri de Justícia sobre edificis judicials i realitzarà l’inventari d’immobles i altres bens que puguin inventariar-se.

El servei d’informàtica i reprografia està destinat a control i manteniment dels sistemes informàtics i les xarxes telemàtiques dels òrgans judicials, amb independència de la subcontractació de serveis d’assistència i formació en matèria informàtica. Realitzarà la coordinació i

distribució de la telefonia mòbil, coordinarà i efectuarà el seguiment dels operadors del CU i la formació d'usuaris, implantarà servidors, impressores i ordinadors personals, el funcionament i manteniment de faxes, la gestió del subministra de consumibles informàtics, la instal·lació i manteniment dels mitjans mecànics d'enregistrament i reproducció de la imatge i el so de les sales de vistes, més els sistemes de videoconferència, així com dotar de qualsevol sistema o suport necessari per tramitar correctament les causes, facilitant accés a documents que no es trobin en suport paper quan l'òrgan jurisdiccional no tingui un sistema adequat de reproducció (televisió, vídeo, audio, determinat software). Arxivarà i conservarà enregistraments, per posar-los a disposició del jutjat quan es demanin, reproduirà expedients i documents i enregistraments que constin en suports tècnics, així com realitzarà fotocòpies quan pel seu volum o especials característiques (plànols i planells de gran grandària, per exemple, o a color) no pugui realitzar l'Oficina judicial.

El servei de manteniment i obres assumirà el control de l'execució de les obres i en general la seva gestió, controlarà la recepció, implantació i funcionament dels mitjans materials necessaris pel funcionament de l'Oficina judicial. I s'ocuparà del manteniment dels edificis, o bé del control i seguiment de les actuacions de les empreses de manteniment, efectuant un informe anual sobre el cost dels centres judicials.

L'atenció a les víctimes recull la regulació feta a la llei 35/1995, sota principis de solidaritat i de sensibilització, mentre que l'atenció al ciutadà atindrà, concretament, el següent: demandes d'informació sobre actes judicials públic interès pel demandant; centralitzarà l'atenció telefònica de la Unitat, amb trasllat de tots els avisos rebuts; recepció i acollida dels ciutadans i orientació i ajuda que necessitin; informació

sobre l'existència, situacions i funcions de tots els òrgans judicials fiscals i administratius del territori i manera de contactar-hi; campanyes informatives sobre assumptes d'especial interès general i elaboració de publicitat.

Particularitat l'assistència jurídica gratuïta –i els informes corresponents a les sol·licituds de gratuïtat, incloent-hi la certificació de la sol·licitud mateixa a efectes de suspensió del tràmit processal en curs–, perquè si bé la seva activitat pot derivar cap a la jurisdicció contenciosa – la impugnació de denegacions generadora de l'incident de l'article 20 LAJG–, abans d'això no deixa de ser un aliè tràmit administratiu⁴²⁹.

És més difícil excloure l'activitat referida a l'assistència pericial i d'intèrprets, no en va aquests són designats i citats com poden ser citats els testimonis i les parts, activitat aquesta de signe processal i que ningú discuteix sobre la base d'una normativa explícitament processal. Ara bé, distingint aquesta de les tasques de suport administratiu, podria efectuar-se una separació de funcions aïllant aquelles només de naturalesa administrativa, però recordant que algunes venen igualment contingudes en les lleis processals. En efecte, aquest servei s'ocuparia d'ordenar i coordinar la activitat pericial a prestar als òrgans judicials, sobre tot de funcionaris, de manera que ja es tractaria d'activitats vinculades al règim de la prova al procés.

Tanmateix, es reclamaria dels Col·legis i Associacions els llistats anuals corresponents, tal i com es recull a l'article 341 LEC, amb directa intervenció del secretari judicial.

⁴²⁹ Sigui dit que, com a administratiu, no obstant és valora per jutges no necessàriament contenciosos-administratius.

CAPÍTOL CINQUÈ: Plantejaments tècnics sobre les necessitats humanes i materials

1r. Les necessitats d'un servei públic

a. Perspectiva general

Sota el contingut dels articles 9.3, 31.2 i 103.1 CE (prohibició de l'arbitrarietat, economia i eficiència, efectivitat, coordinació i eficàcia) el ciutadà ha adquirit l'anomenat dret a la bona administració⁴³⁰, refermant-se a nivell internacional, primer l'any 2000 a la Carta de Niça (dels drets fonamentals de la UE) i després al Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europa (article II.101)⁴³¹.

Als anys vuitanta la teoria de l'economia institucional va posar de relleu la relació entre la eficàcia de la justícia i l'economia, on destacava la rapidesa de les decisions i la certesa de la resolució del conflicte, disminuint ambdós aspectes els costos de transacció i, d'aquesta manera, evitar a la pràctica la supressió de les expectatives de renda dimanants del mercat i de la innovació tecnològica. Són les incerteses creades per l'actuació judicial la part més rellevant del risc que assoleix l'emprenedor. Per això també és rellevant parlar de la seguretat jurídica i la credibilitat de les decisions judicials com eines fonamentals de l'estabilitat institucional, la qual cosa és necessària per a l'eficiència de l'activitat econòmica, en especial les activitats inversores, i cada vegada més amb una específica vinculació amb la societat de la informació: protecció de

⁴³⁰ El particular es reflecteix, també, en altres normes de rang inferior, per exemple a l'article 30 de l'EA de Catalunya (LO 6/2006, de 19 de juliol). A nivell autonòmic ja es podia apreciar a l'article 58.1 de la Llei foral navarra (14/2004, de 3 de desembre) i a nivell nacional a l'article 4 de la Llei de contractes de les administracions públiques.

⁴³¹ Cfr., tanmateix, el *Codi europeu de bona conducta administrativa*, aprovat per resolució del Parlament Europeu el 2001.

drets de creació en relació amb la inversió, l'accés a les noves tecnologies i la recerca com a element de desenvolupament econòmic⁴³².

A la transició política espanyola la justícia com a Poder de l'Estat va necessitar una redefinició i afirmació institucional específica, primer a l'àmbit democràtic de la independència judicial, segon a l'organigrama competencial de la nova organització territorial de l'Estat.

La perspectiva de l'Administració de justícia com a servei públic es va consolidar formalment en el Llibre Blanc de la Justícia de 1997, i si bé es va configurar sota cap concepte unívoc la percepció majoritària era la d'una activitat pública com a constitutiva d'una prestació al ciutadà, avaluable en termes quantitativs i qualitativs. I en certa manera, es va entendre com a mitjà o instrument per arribar a l'efectivitat de la tutela judicial efectiva com a exigència prestacional del ciutadà, particularment a la vista de drets concrets com el de la prohibició de dilacions indegudes que, de fet, connectaven amb el valor justícia per nocions immemorials (la justícia amb retard no és justícia).

Una reforma substancial requereix anàlisi i mesures de conjunt i plans globals, perquè la justícia com a servei públic es configura com un sistema compost d'elements interrelacionats i interdependents, i alterar qualsevol d'ells (normes processals, distribució de competències, mitjans personals i materials) suposa canvis rellevants a la resta⁴³³.

⁴³² Ricardo Yáñez Velasco, "Propiedad intelectual y piratería en la sociedad de la información. Especial referencia a la Directiva 2001/29/CE, de 22 de mayo de 2001", *Economist & Jurist*, núm 54, octubre 2001, pàgines 49 i següents; o, del mateix, "Hacia la armonización de los derechos de autor en la sociedad de la información", *Actualidad Civil*, núm. 21, maig 2002, pàgines 701 i següents.

⁴³³ Luis López Guerra, "El Llibre Blanc de la Justícia deu anys després", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 165.

La sentència justa i de qualitat que mereix el justiciable és paradigma de la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans, en aplicació del procés equitatiu proclamat a l'article 6.1 CEDH: s'assumeix el concepte de bona administració de justícia com a principi d'organització de l'Administració de justícia, vinculat amb el compliment efectiu per part de les autoritats judicials de les garanties fonamentals inherents al contingut de l'esmentat precepte⁴³⁴. El dret a una bona administració de justícia resulta prioritari al punt d'entendre'l intrínsec a la finalitat i objecte de l'article 6.1 CEDH⁴³⁵: el dret a un judici equitatiu gens restrictiu ni formalista, basat en una interpretació teleològica que valora l'objecte i la finalitat com element fonamental pel *rule of law* o imperi de la Llei⁴³⁶. El principi d'aplicabilitat directa, en el nostre ordenament, del CEDH, ha posat de manifest problemes de coordinació entre el sistema intern de drets fonamentals i el sistema europeu de protecció dels drets humans del CEDH⁴³⁷, essent necessari un diàleg institucional i de projecció bidireccional entre el TEDH i el TC⁴³⁸.

Però si bé l'aplicació del CEDH i de la jurisprudència internacional que se'n desprèn va més enllà de l'absorció com a part del Dret intern en virtut de l'article 96.1 CE⁴³⁹, perquè l'article 10.2 CE imposa la conformitat d'interpretació de les normes pròpies en virtut de la internacional esmentada, no sempre es pot considerar això com un avenç en l'àmbit dels drets fonamentals i llibertats públiques⁴⁴⁰. De fet,

⁴³⁴ STEDH 23-VII-1968 (n°s. 1474/1962, 1677/1962, 1691/1962, 1769/1963, 1994/1963 i 2126/1964) Padres de familia belgas vs. Bèlgica.

⁴³⁵ Cfr. SsTEDH 27-VI-1968 (n°. 2122/1964) Wemhoff vs. República Federal d'Alemanya i 17-I-1970 (n°. 2689/1965) Delcourt vs. Bèlgica.

⁴³⁶ José Antonio Pastor Ridruejo, *La tutela judicial efectiva en la jurisprudencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos: Temas escogidos. El derecho internacional en los albores del siglo XXI*, Trotta, Madrid, 2002, pàgines 521 i següents. Cal recordar que, segons el context normatiu, *rule of law* també es tradueix per *principi de legalitat*.

⁴³⁷ Veure, per exemple, STEDH 10-VIII-2006 (n°. 24668/2003) Olachea Cahuas vs. Espanya

⁴³⁸ STEDH 15-X-2002 (n°. 55782/2000) Cañete de Goñi vs. Espanya.

⁴³⁹ STC 245/1991, de 16 de desembre.

⁴⁴⁰ En aquest sentit, Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...* (1999), cit., pàgines 214 i següents. Sobre l'article 10.2 CE en general cfr. Alejandro Sáiz Arnáiz, *La apertura constitucional del Derecho internacional y europeo de los derechos humanos: el artículo 10.2 de la Constitución española*, CGPJ, Madrid, 1999.

l'article 60 CEDH indica que aquest Text internacional estableix un quadre de mínims a garantir, però que no poden ser interpretats de manera que constitueixin una restricció o limitació dels drets de la persona o de les llibertats fonamentals reconegudes, sigui per lleis de cada Estat contractant o per convenis supranacionals subscrits per aquest. Naturalment que, en general, aquest sistema de mínims va permetre signar el CEDH amb el convenciment dels Estats que les seves normes internes els superaven amb escreix, veient després com el TEDH, aprofundint en el text aprovat, els condemnava per vulneració d'algun dret concret⁴⁴¹.

Repasant la tasca feta pel TEDH en aquesta matèria, i de força obligatòria per a les parts contractats segons l'article 46 CEDH⁴⁴² els caràcters exigibles pels sistemes judicials són: 1) accessibilitat, 2) independència i imparcialitat del tribunal, 3) equitativitat, 4) transparència, 5) eficiència, 6) no arbitrarietat, i 7) al servei del Dret i la Justícia⁴⁴³.

L'accessibilitat⁴⁴⁴. Tota persona té dret accés a un tribunal de justícia i al sistema de recursos, i la llei processal interna no pot imposar restriccions o limitacions injustificades que no obeeixin a un fi legítim. Tanmateix, la carència de mitjans econòmics no ha de significar cap obstacle per accedir als tribunals o als recursos jurisdiccionals. En aquest

⁴⁴¹ Eduardo García de Enterría, "Valeur de la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l'Homme en droit espagnol", en *Protection des droits de l'homme: la dimension européenne. Mélanges en l'honneur de Gerard J. Wiarda*, F. Matscher i H. Petzold editors, Köln, 1988, pàgines 223 i següents.

⁴⁴² Cfr. SsTEDH 9-X-1979 (nº. 6289/1973) Airey vs. Irlanda i 13-V-1980 (nº. 6694/1979) Artico vs. Itàlia. A més, segons l'article 19 CEDH el TEDH ha d'assegurar els compromisos resultants del Conveni: les autoritats nacionals, i en particular els tribunals de justícia, interpretaran i aplicaran el Dret intern conforme les exigències del Conveni i la jurisprudència especialitzada derivada (STEDH 14-XI-2006, nº. 44301/2002, Louis vs. França).

⁴⁴³ Seguim en aquest punt els treballs de José Antonio Pastor Ridruejo, *La tutela...*, cit., i de Gérard Cohen-Jonathan, *La Convention Européenne des Droits de l'homme*, Aix-en Provence, Presses Universitaires d'Aix Marseille, Economica, París, 1989; així com l'exposició de José Manuel Bandrés Sánchez-Cruzat, "Els estàndards de qualitat de la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans: el dret al procés equitatiu i el termini raonable de resolució", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgines 78 i següents.

⁴⁴⁴ Vgr. SsTEDH 9-X-1979 (nº cit.) Airey vs. Irlanda; 16-XI-2000 (nº. 39942/1998) S.A. "Sotiris et Nikos Koutras ATTEE" vs. Grècia; 9-XI-2004 (nº. 77837/2001) Sáez Maeso vs. Espanya.

sentit, el personal jurisdiccional ha d'interpretar les lleis processals sobre causes obstatives a accés a la jurisdicció o limitatives al recurs, segons el principi de proporcionalitat entre la finalitat legítima de la norma processal (el dret no és absolut i la seguretat jurídica és fonamental) i les conseqüències derivades de la seva aplicació pel litigant.

La Independència i imparcialitat del tribunal⁴⁴⁵. L'òrgan competent per resoldre la controvèrsia civil o penal ha de ser de naturalesa judicial, separat del poder executiu, amb plena competència jurisdiccional, que exerceixi la seva funció sotmès a l'imperi de la llei, sense influència o pressió externa o de les parts, actuant conforme a criteris d'imparcialitat. La imparcialitat del tribunal obre dues dimensions, una objectiva i una altre subjectiva, i basta una mancança de qualsevol de les dues per entendre vulnerat el principi exigint pel Conveni. Normalment acaba per descartar-se vulneració de la imparcialitat en quan a la seva dimensió subjectiva, en no trobar-se cap element susceptible de posar en dubte la imparcialitat personal dels jutges recusats, essent més fàcil concloure en la deficiència del pla nol objectiu.

Particularment té molt poca lògica que el jutge que dicta la interlocutòria de quantia màxima, mentre que per raó de les normes de repartiment no s'ocuparà de la seva execució, malgrat haver estar el jutge que ha dictat el títol judicial objecte de execució sol·licitada i potser que respecte d'ell no ha tingut cap coneixença material a part dels càlculs derivats d'un peritatge oficial. Però havent dictat sentència penal absolutòria per una falta de l'article 621 CP, amb objecte civil acumulat, després podrà entendre del procés civil declaratiu per responsabilitat

⁴⁴⁵ Vgr. SsTEDH 22-X-1984 (nº. 8790/1979) Sramek vs. Àustria; 26-X-1984 (nº. 91861/1980) De Cubber vs. Bèlgica; 24-V-1989 (nº. 10486/1983) Hauschildt vs. Dinamarca; 10-VI-1996 (nº. 17602/1991) Thomann vs. Suïssa; 7-VIII-1996 (nº.) Ferrantelli i Santagelo vs. Itàlia; 28-X-1998 (nº. 28194/1995), Castillo Algar vs. Espanya; 25-VII-2002 (nº. 45238/1999) Perote Pellón vs. Espanya.

extracontractual⁴⁴⁶. I si en un procediment d'execució del títol de quantia màxima triomfa cap causa d'oposició distinta de la pluspetició, el judici ordinari posterior, amb pretensions idèntiques, no sembla que el pogués jutjar també sense caure en contaminació.

L'equitativitat⁴⁴⁷. Assegurament a les parts dels principis d'igualtat de tracte, igualtat d'armes i contradicció. La seva concreció es troba en el reconeixement de les mateixes oportunitats d'exercir el dret de defensa, sense que cap litigant pugui assumir una posició processal de desavantatge respecte de les altres parts. Inclou el dret a conèixer l'existència del procés i ha participar-hi sota iguals condicions que la resta de parts. Nogensmenys, importa destacar que les igualtats esmentades han de contextualitzar-se, per respectar l'article 9.2 CE, en el marc de la igualtat real i efectiva, de manera que pot haver-hi sensibles diferències processals per arribar-hi a complir aquest paradigma, particularment en el procés penal⁴⁴⁸.

La transparència⁴⁴⁹. Garantia de publicitat de les audiències i de les decisions judicials, amb la finalitat de protegir el justiciable d'un secretisme judicial aliè al control del públic en general, que per altre part dona confiança dels ciutadans en els tribunals de justícia. La publicitat interna respecte de les parts processals i els seus representants, la publicitat externa sortint d'aquest limitat àmbit. Dintre de la primera incloent tot el que intervingui (testimonis, perits), si bé per aquests hi ha una doble limitació: com a públic en general es troben privats, sempre,

⁴⁴⁶ No accepta la causa d'abstenció, per exemple, IAP Barcelona, Secc. 1^a, núm. 91/2008, de 8-VII, rotlle núm. 366/2008.

⁴⁴⁷ Vgr. SsTEDH 6-V-1985 (nº. 8658/1979) Bönisch vs. Àustria; 6-XII-1988 (nº. 10588/1983) Barberá, Messegué i Jabardo vs. Espanya; 23-VI-1993 (nº. 12952/1987) Ruiz Mateos vs. Espanya⁴⁴⁷; 15-II-2000 (nº. 38695/1997) García Manibardo vs. Espanya; 15-VI-2006 (nº. 41745/2002) Lacárcel Menéndez vs. Espanya.

⁴⁴⁸ Sobre la igualtat i contradicció al procés penal, sota la igualtat real i efectiva i l'acció processal concreta de l'imputat, de millor condició processal que l'acusació, v. Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit., pàgines 320 i següents.

⁴⁴⁹ Vgr. STEDH 8-XII-1983 (nº. 7984/1997) Pretto et altri vs. Itàlia.

d'una publicitat externa fins que han intervingut, per òbvies raons de contaminació; i en segon lloc, quan ja ho han fet poden tornar a ser limitats per mantenir-se a la Sala de justícia si la publicitat externa està suprimida per les raons que siguin. Amb aquesta possibilitat, igual que quan un subjecte és expulsat de la Sala de vistes –o donada la lliure circulació, al menys per sortir de la Sala una vegada hi és a dins, de qualsevol públic en general– s'ha de evitar el contacte amb testimonis o perits que esperen per entrar, i que no estan dintre, precisament, per evitar la influència d'allò que es digui. Tanmateix, les interrupcions de les vistes poden permetre que qui no ha declarat s'assabenti del que han dit a judici els que sí ho han fet, la qual cosa és facilitada amb les còpies de enregistraments audiovisuals de les vistes. Per una altra banda, la part mateixa pot ser exclosa de la vista per no escoltar el que diu un litigant comú (article 301.1 LEC), excepció relativa de la publicitat interna perquè l'advocat i el procurador d'aquesta part que momentàniament sortirà de la Sala mai serà exclòs.

Particularment, a nivell espanyol s'ha criticat obertament l'objectiu d'aconseguir una “Administració de justícia responsable davant els ciutadans” perquè pretén homologar l'Administració de justícia amb l'Administració pública, esborrant les diferències que la divisió de Poders de l'Estat imposa entre el Judicial i l'Executiu, equivocant el terme Administració de justícia com si fos el de l'anomenada administració de l'Administració de justícia, assimilant organització i operativa de l'Administració de justícia a l'administració de l'Administració de justícia⁴⁵⁰. En aquest sentit, es considera que l'esment a la Carta de drets ciutadans davant la justícia, i l'ús en minúscula d'aquest terme, suposa la relativització d'una funció institucional que ha estat marcada pel temps i

⁴⁵⁰ Ángel Sánchez Blasco, “La Carta de drets dels ciutadans davant l'Administració de justícia i el control dels supòsits de mala administració”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 226.

les formes determinades a les normes processals, per la simple societarització com una funció pública assimilada a la funció administrativa: els aspectes organitzatius de la justícia i el seu adequat coneixement per part dels ciutadans són l'objecte preferent d'atenció dels drets reconeguts a la Carta de Drets sota la idea de transparència⁴⁵¹. La dispersió immobiliària, la carència de mitjans informàtics i telemàtics, obstaculitza, de totes maneres, l'oferiment a la pràctica d'una informació transparent tal i com es vol teòricament.

Capítol apart mereix l'accés a bases de dades jurisdiccionals amb l'objecte de procedir a la prevenció de determinats delictes, com ara relatius a la violència domèstica o la pederàstia⁴⁵², amb un evident conflicte envers el dret a la intimitat i amb els principis constitucionals de la sanció penal⁴⁵³.

L'eficiència⁴⁵⁴. Es tracta de respectar la durada raonable de qualsevol procés jurisdiccional, essent els Estats contractants del CEDH responsables d'organitzar el seu sistema judicial de forma que respongui a les exigències de l'article 6.1, sobre celeritat processal i deguda execució de les sentències. El manteniment durant anys dels motius dels retards en la resolució de les causes suposa una dimensió estructural i no ocasional o temporal, i la responsabilitat es dirigeix contra l'Estat que ho ha permès per acció o omissió. Un embús temporal d'un tribunal, en canvi, no implica la responsabilitat internacional d'un Estat contractant si

⁴⁵¹ Ángel Sánchez Blasco, "La Carta...", cit., pàgina 227.

⁴⁵² A la primavera de 2008 el Congrés dels Diputats va plantejar la creació d'un registre de pederastas, amb la idea d'adoptar mesures de seguretat destinades a evitar la reincidència. A l'estiu d'aquest any es va mantenir aquesta tendència de seguiment dels condemnats que havien complert les seves penes sense una prognòsis favorable de reinserció.

⁴⁵³ Ricardo Yáñez Velasco, "El peritaje psicológico en el enjuiciamiento criminal español", a *Manual de peritaje psicológico penal forense*, Atelier, Barcelona, 2001, pàgina 114 i nota núm. 135.

⁴⁵⁴ Vgr. STEDH 6-5-1981 (nº. cit.) Buchholz vs. República Federal d'Alemanya; 15-VII-1982 (nº. cit.) Eckle vs. República Federal d'Alemanya; 13-VII-1983 (nº. cit.) Zimmermann i Steiner vs. Suïssa; 7-VII-1989 (nº. 11681/1985) Unión Alimentaria Sanders S.A. vs. Espanya; 11-X-2001 (nº. 49468/1999) Díaz Aparicio vs. Espanya; 23-X-2001 (nº. 44503/1998) Squillante vs. Itàlia; 28-X-2003 (nº. 59072/2000) González Doria Durán de Quiroga vs. Espanya; 16-XI-2004 (nº. 72773/2001) Manuel Alberto Sánchez vs. Espanya.

pren, amb la deguda rapidesa, les mesures adequades per remeiar-ho, situació on és viable establir amb caràcter provisional un determinat ordre de preferència en la provisió dels procediments. Però si la crisi es perllonga, aquests mitjans són insuficients i s'ha d'optar per altres més eficaços per respectar l'article 6.1 CEDH: el fet que les situacions d'embús es converteixin en habituals no justifica l'excessiva durada d'un procés⁴⁵⁵. La bona administració de justícia, no obstant, pot oposar-se al principi de celeritat⁴⁵⁶.

En general s'inclou tota la durada del procés, afegint l'execució i, en el seu cas, el recurs d'empara davant del Tribunal Constitucional, més si té influència sobre el desenllaç del litigi⁴⁵⁷.

La no arbitrietat⁴⁵⁸. Les decisions judicials han de ser motivades. El caràcter merament prestacional de l'activitat jurisdiccional pot generar òrgans judicials amb una concepció extremadament reaccional del dret a la tutela, evolucionant numèricament cap a la resposta, sigui quina sigui, estereotipada, sense motivació o inclòs precipitades. En els jutjats sobrecarregats, però, s'arriba molt fàcilment als mòduls de rendiment, amb la qual cosa resulta molt difícil parlar d'obsessió amb els criteris estadístics, com una via de reducció de la qualitat. Potser és quan el jutjat està per sota de la feina mínima quan sorgeix un interès crematístic que no es vincula a treballar més, sinó el mateix però amb argúcies i picardies per obtenir el plus econòmic vinculat als mòduls. En qualsevol

⁴⁵⁵ La dilació indeguda i la duració irraonable no són, simplement, la superació del terme legal; cfr. *supra* Capítol Primer, apartat 5è.

⁴⁵⁶ STEDH 24-V-2005 (nº 42585/1998) Intiba vs. Turquia.

⁴⁵⁷ STEDH 23-IV-1987 (nº. 9816/1982) Poiss vs. Àustria, on s'inclou el Tribunal Constitucional Federal per aquest motiu; v. en general STEDH 29-III-1989 (nº. 11118/1984) Bock vs. República Federal d'Alemanya; STEDH 6-V-1981 (nº. cit.) Buchholz vs. República Federal d'Alemanya, on s'exclou perquè la seva decisió no afectava el dret reivindicat; STEDH 7-VII-1989 (nº. cit.) Unión Alimentaria Sanders S.A. vs. Espanya; també exclòs perquè el TC no va suspendre el procés jurisdiccional, que va continuar paral·lament –si bé l'execució es va paraitzar.

⁴⁵⁸ Vgr. STEDH 19-IV-1994 (nº. 16034/1990) Van de Hurk vs. Països Baixos; 9-XII-1994 (nº. 18064/1991) Hiro Balani vs. Espanya; 9-XII-1994 (nº. 18390/1991) Ruíz Torija vs. Espanya.

cas, s'afirma que manca la motivació *ad hoc* i abunden les respostes repetitives.

Hem de suposar que qui fa aquesta afirmació les ha llegides, per exemple a causa de servir en un òrgan jurisdiccional d'apel·lació; sigui dit, en qualsevol cas, que no resulta estrany que el Tribunal Suprem dicti resolucions sense cap referència a la norma aplicable concreta o que emeti còpia darrera còpia a infinitat de matèries ja tractades sota interès cassacional.

En tot cas, hi ha un bon nombre de casos on la repetició i la motivació model és inevitable i no contradiu cap dret; ens referim a supòsits estandards, com ara l'atestat policial sense autor conegut ni mitjà per obtenir-lo, o la falta penal deduïble d'un informe mèdic que per requisit de procedibilitat precisa denúncia i no la té. Quina motivació addicional a l'exposició genèrica indicada pot haver-hi?

Ja hem comentat la necessitat de comprensió de les resolucions judicials per part del ciutadà, la qual cosa es vinculava directament amb la qualitat. I en aquest àmbit, també, es parla de vegades sobre la necessitat d'escriure fets provats a les sentències civils ⁴⁵⁹ i la polemitzada expressió "en el seu cas" de l'article 209.4 de la LEC. Sempre que sigui possible fer un relat de fets enjudiciats desconnectat de tota valoració probatòria i tota consideració jurídica, s'hauran d'escriure els fets base de la discussió, més fàcil encara si aquests són

⁴⁵⁹ Precindint de la Llei 1/2000, d'enjudiciament civil, i prenent la LOPJ i jurisprudència aliena a la primera norma citada, no es considera necessari a SsAAPP de Tenerife (28 d'abril de 2003, AC 1602/03), Madrid (29 de setembre de 2004, AC 2365/04), Ourense (16 de juny de 2005, JUR 205541/05) o Cuenca (22 de juny de 2005, AC 1321/05). Curiosament, prescindir del contingut de l'article 248.3 LOPJ –on s'inclouen els fets provats– es basava en norma processal civil específica –la LEC de 1881– que no feia previsió a la regulació processal civil –i igualment la contenciosa-administrativa, a la llei 29/1998, de 13 de juliol– (així, per exemple, SsTS de 6 d'octubre de 1988, RJ 7387; 28 de juny de 1990, RJ 4942; 27 de novembre de 1997, RJ 8434; 6 de maig de 1998, RJ 3704; 17 de juny de 1999, RJ 6354; 22 de juny de 2000, RJ 4431; 8 de juliol de 2002, RJ 5902; 18 de març de 2004, RJ 1330; 3 de juny de 2004, RJ 4086; 25 de febrer de 2005, RJ 2800), de manera que, quan la regulació processal civil específica ja conté la previsió de fets provats (article 209 LEC), igual que la LOPJ, desapareixen les suposades excuses. En contra, encara, STSJ Catalunya de 16 d'octubre de 2003 (RJ 8210).

incontrovertits i la qüestió debatuda és merament jurídica. Però hi ha qui atribueix als fets provats característiques impròpies, i també qui els hi dona finalitats errònies. És veritat que la base fàctica permet el control impugnatiu de l'encert de la decisió judicial presa, doncs el tribunal superior valorarà les argumentacions jurídiques sobre els fets que han resultat acreditats. Ara bé, abans de fer-ho, i dins de la congruència exigible a la segona instància, haurà de confirmar aquesta acreditació quan el recurrent la discuteixi –o d'ofici si es tracta de processos no dispositius–. D'aquesta manera, no és totalment correcte afirmar que la fixació dels fets provats evidència que el raonament jurídic té una base interpretativa i no arbitrària: la arbitrietat o la base interpretativa residirà a la descripció de com s'ha acreditat el fet, i després de com s'ha aplicat la Llei al fet acreditat. Aquest ordre intel·lecte, típicament sil·lògic, també és important, però no s'assegura pel fet de “redactar” la sentència sota un determinat itinerari que acabi amb la part dispositiva –en altres Drets processals això últim és el primer. Efectivament, el jutge pot arribar a una conclusió, establir-ne els fets materials necessaris per la mateixa i, després, simplement ajustar els elements de dret adients. En qualsevol cas, si la discussió fàctica existeix –sense ella la descripció dels fets prové de l'avinença de les parts, per regla general vinculant pel jutge–, per exemple en la realitat d'una signatura contractual o en el contingut d'un contracte verbal, els fets provats es redactaran indicant que la part demanda va signar el contracte –amb el contingut d'aquest segons el document indubtable incorporat a les actuacions– o que el contracte va contenir un concret contingut, que igualment s'exposarà. El raonament jurídic a partir d'aquí serà, probablement, una qüestió pacífica, i la part vençuda discutirà per la via del recurs l'argumentació jurídica sobre valoració de prova, es a dir, perquè s'ha considerat acreditat la versió del contrari. S'intentarà, d'aquesta manera, desvirtuar el contingut dels fets provats per assolir una altre versió o, potser, introduir el dubte raonable que no permeti cap afirmació fàctica favorable a la contrapart, aplicant

d'aquesta manera les normes sobre càrrega probatòria i produint una redacció dels fets provats com una incertesa –el seu caràcter negatiu: “no ha resultat provat que...”–; i si la discussió rau en qüestions jurídiques, els fets provats haurien de resultar ineludibles.

Els fets de la vida, desprovistos de qualsevol element jurídic explícit, configuren el relat fàctic viable. I això es sempre possible si partim de la base que el Dret es nodreix en fets de la vida. No, en canvi, quan la terminació té lloc motivada per fets intrínsecament vinculats als antecedents processals de la causa, per exemple el desistiment o la transacció o l'aveniment, al marge que els fets provats poden ser molt reduïts en casos de prescripció, absolució a la instància, manca de legitimació activa. En dret de família potser bastaria dir “es casen en...”, “es separen en...”, per confirmar que han superar els tres mesos mínims pel divorci. D'altre banda, les bases fàctiques de mesures civils són més argumentals sobre horaris i economia i ingressos que no pas fets, malgrat que aquests existiran per permetre els esmentats arguments. Altres casos molt senzills foren la renúncia de l'article 20.1 LEC, o la incompareixença del 440.3 LEC al desnonament⁴⁶⁰. Però amb més o menys grau, per raons de qualitat convé exposats els fets acreditats i vincular la motivació de la decisió directament amb aquest i amb el perquè probatori concret.

L'Administració de justícia al servei del Dret i de la Justícia⁴⁶¹. S'imposa la institucionalització d'una organització judicial que doni garantia d'efectiva protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals

⁴⁶⁰ Si bé aquí convé analitzar mínims –potser a l'admissió de la demanda no viables– com ara la legitimació passiva: no es pot desnonar, o cap sentit tindria, a un subjecte que no figuri com a part contractual arrendatàri –potser fora a precari, però això seria un altre tipus de procés judicial. O de la prova a disposició es veu el pagament de la renda que es diu impagada –exemple d'entrega de rebuts on constava pagament, per error de la part actora–, etcètera: el desnonament del rebel no pot ser un automatisme cec. Sobre tot perquè si ho fos, constatada la correcta declaració de rebel·lia, la decisió final seria materialment irrecurrible.

⁴⁶¹ Vgr. STEDH 10-VII-1984 (nº. cit.) Guincho vs. Portugal.

i resolgui les controvèrsies relatives als drets i obligacions de caràcter civil i sobre el fonament d'acusacions en matèria penal a través de la prossecució d'un procés equitatiu i just.

b. L'imperi de la Llei pel servidor públic

Si el jutge ha de sotmetre a la Llei, ha de començar per la Normativa comunitària vinculant i la Constitució espanyola, perquè és l'ordenament jurídic vigent –tot i que amb els seus valors i principis inspiradors–, sense oblidar un llarg abast de Dret internacional no comunitari, la legalitat a que estrictament es deu.

Fa poc eren d'actualitat política els processos relacionats amb les fosses comunes de la guerra civil espanyola. Malauradament, el Ministeri fiscal va tornar a actuar com graciosament –per equivaler a acta de gràcia, en realitat– ho va fer al cas Pinochet. I oblidar que el nostre país ha condemnat delictes contra la humanitat i de guerra contra tàctiques de punt final o tesis prescriptives, i desconeixent que l'àmbit de la llei d'amnistia espanyola de 1977 només es relaciona amb actes d'intencionalitat política –i fora de l'espai comprés entre desembre de 1976 i octubre del 77. Més patètic resulta pretendre que la llei 52/2007, sobre la memòria històrica, hagi significat una restricció a l'actuació judicial i la supressió del Dret internacional penal aplicable.

És el jutge un servidor públic perquè respon al bé configurat pel legislador a les normes positives. Això no pot confondre el jutge com a un servidor *del públic*, considerat aquest com a destinatari de les normes, no com a mirall del Poble constituent. En el sentit expressat, el jutge es deu a allò que és públic, no al públic; al ciutadà, no al consumidor⁴⁶².

⁴⁶² Juan Luis Requejo Pagés, "Dependencias...", cit., pàgina 107.

Des d'una perspectiva europea continental, amb l'arrel significat de la doctrina francesa, la Justícia és un servei públic de caràcter no econòmic sinó administratiu, però amb una derivació o conseqüències econòmiques fonamentals⁴⁶³. No en va la majoria dels litigis civils, socials i administratius, observen substància econòmica⁴⁶⁴. També s'adverteixen, indirectament, als judicis penals, si és tracta de valorar la incidència de despesa econòmica a nivell penitenciari; però l'objecte civil acumulat al penal no deixaria de participar de la noció de judici civil associat, mentre que el nucli del procés criminal, en aquest cas d'acumulació i també en altres on no hi haurà reclamacions indemnitzatòries acumulades, s'ajusta perfectament a la distinció del caire no econòmic, a menys que es vulgui separar conceptualment entre servei públic de la justícia penal i de la resta de jurisdiccions –on no totes, encara que minoritàriament, és basen en pretensions avaluables econòmicament.

El contingut del servei públic és canviant al llarg del temps. D'aquesta manera, en relació amb l'article 3 CCiv (interpretació segons la realitat social del moment d'aplicació d'una norma), ho ha destacar el Tribunal Suprem (S d'11 de març de 1988) establint que els deures prestacionals tenen una expressió dinàmica que afecta la construcció tècnico-jurídica dels serveis públics⁴⁶⁵.

⁴⁶³ Luis López Guerra, *La modernización de la Justicia como servicio público*, Universidad de Verano de la UNED, Àvila, 5 de juliol de 1999; Javier Tajadura Tejada, *La Justicia como servicio público*, Madrid, Ministerio de Justicia, 2003, pàgines 41 i següents; ell mateix, "La Justicia como servicio público (una reflexión en el XXV Aniversario de la Constitución)", *Sistema*, núm. 177, 2003, pàgines 74 i següents; Francisco Javier Rubio Delgado, "Mesa Redonda: La Justicia, ¿poder o servicio público?", *Temas para el debate*, número 124, 2005.

⁴⁶⁴ Potser per això alguns autors veuen artificial la distinció entre "econòmic" i "administratiu", al marge d'admetre determinades funcions; v. Francisco Sosa Wagner, "Poder...", cit., pàgina 89.

⁴⁶⁵ Sobre la mobilitat conceptual v. *Comunicación sobre los servicios de interés general en Europa*, DOCE de 26 de setembre de 1996.

Com a servei públic parlem d'una activitat prestacional a càrrec d'un poder públic, d'una tasca en realitat formal, que serà la realització d'una activitat; com a justícia es cerca la solució justa en un cas concret, més enllà de l'esmentada actuació prestacional del servei que, precisament, ha d'ajudar a obtenir la realització de la justícia i la pau social, cobrint les necessitats materials. Aquesta funció, instrumental de la fonamental –la jurisdiccional, que és obligació de resultat–, és pròpia d'una Administració pública prestacional –la obligació d'activitat, de donar una resposta–; doncs, l'Administració pública, i no el jutge, és la titular del servei públic, que desenvolupa a través de l'Oficina judicial. Conseqüentment, en sí mateixa mai pot identificar-se l'Administració amb la “justícia”, ni aquesta, en sentit propi, pot ser un servei públic tal i com s'acostuma a entendre. Si els paràmetres conceptuals es barregen resulta senzill la generació de distorsions pràctiques, en part per una judicialització de qualsevol conflicte, creditor d'un jutge, d'una decisió justa que s'interpreta com el servei públic prestacional reclamat. Sense oblidar que aleshores les mancances i dèficits del servei públic s'imputin exclusivament a jutges i magistrats que no en són els titulars del mateix, que no han de planificar-lo, d'actuar-lo des del punt de vista legislatiu o de la pràctica administrativa, ni organitzar-lo sota tècniques de gestió de servei públic.

Així es comenta que, com els ciutadans perceben el servei públic de la justícia com qualsevol altre servei públic, demanden contínuament la seva prestació, propicien un embús en els jutjats que, aparentment, només es soluciona creant més jutjats, cercle viciós que en realitat no es resol perquè progressivament creix la demanda, amb una tendència de presència absoluta dels jutges a la vida diària que acabarà en una proporció jutge/ciudadà aliena a la solució d'altres països de més tradició jurídica i democràtica, i on els seus ciutadans mostren més exigència als seus poders

públics⁴⁶⁶. Considera aquest autor, en el sentit exposat, que la percepció social que la justícia no funciona, comporta un descrèdit cap a la mateixa que identifica com l'atac més important a la independència judicial⁴⁶⁷. S'ha de dir que el ciutadà com a part de la massa social no identificable, resulta altament irracional moltes vegades, i excessivament exigent forma de la racionalitat, el que també passa amb el ciutadà individualment considerat⁴⁶⁸.

El dret fonamental a la tutela judicial efectiva (article 24.1 CE) té un contingut prestacional, com resposta dels òrgans jurisdiccionals⁴⁶⁹. Però si només fos prestacional no pretendria garantir la justícia de la decisió judicial singularment necessària. Per altre banda, el simple creixement quantitatiu no pot ser la resposta als problemes de la justícia, sigui per l'obvietat de límits pressupostaris, sigui per la gestió adequada dels recursos a disposició, consideració d'eficiència que respon a criteris d'economia i ús racional⁴⁷⁰. I precisament convé avaluar el rendiment derivat de la utilització dels mitjans humans i materials de l'administració de l'Administració de justícia, alhora que l'activitat nuclear dels òrgans judicials i concretament dels jutges i magistrats que hi serveixen.

Altre cosa que el jutge sigui el responsable d'incomplir l'obligació de resultat, fent ineficaç tot esforç d'una Oficina judicial eficient, de l'Administració pública que n'és instrument per donar solució justa a cada conflicte litigiós. Indirectament pot provocar, igualment, un funcionament anormal i un deficient servei públic.

⁴⁶⁶ Joaquín García Bernaldo de Quirós, "La responsabilitat...", pàgines 134 i següent.

⁴⁶⁷ Joaquín García Bernaldo de Quirós, "La responsabilitat...", pàgina 135.

⁴⁶⁸ Cfr. "El ciudadano, el cliente más exigente", <http://www.baquia.com>.

⁴⁶⁹ Malgrat no s'hagi d'oblidar la seva característica reaccional; Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit., pàgines 252 i següents.

⁴⁷⁰ Luis López Guerra, "El *Llibre Blanc...*", cit., pàgina 174.

La qualitat de mitjans i de resultats passa per polítiques d'organització i gestió, que treballen manuals de bones pràctiques, protocols i procediments estandarditzats, millores en els mecanismes de govern i distribució de competències, així com mesures de caire estructural on esdevé la distribució competencial entre tribunals⁴⁷¹.

c. L'Administració pública-servei i el Poder de l'Estat

L'Administració de justícia propera al ciutadà i protectora dels seus drets i llibertats, altera la visió tradicional de la Justícia com a “poder” en vers la Justícia com a “servei”, i la pedra angular del sistema judicial passa a ser l'usuari real o potencial d'aquest, i no, com ha vingut passant i passa actualment, els professionals jurídics en presència.

Però centrar l'Administració de justícia sobre l'element de pivotació del sistema judicial i normatiu –a partir de l'individu, el valors, drets i llibertats individuals⁴⁷²–, no pot oblidar que el servei, en si mateix, suposa impartir justícia en representació de la voluntat popular conformada per l'individu que n'és l'eix central del sistema. De manera que els procediments, protocols d'informació, perspectives d'actuació en benefici del bon tracte de l'usuari i possibilitats d'enteniment, participació, queixes i reclamacions d'aquest, no poden superposar-se, ni obstaculitzar mínimament. L'objectiu prioritari que les justifica i que defineix el contingut nuclear del servei: la impartició de justícia. De vegades hi tal cúmul d'activitat al voltant d'una tasca que l'enfosqueix al punt de dificultar la seva finalitat, i les formes es superposen al fons.

⁴⁷¹ Marco Fabri, Philip M. Langbroek i K. Hélène Lanbroek (directors d'investigació), *The Administration of Justice in Europe: Towards...*, cit.

⁴⁷² No només l'Administració de Justícia, sinó l'Ordenament jurídic i el Poder Judicial, es construeixen modernament a partir de la persona. Fora absurd que el seu mitjà material i estructural, la Administració de justícia i l'anomenada administració de la Administració de Justícia, no ho facin.

Aquest pensament també ha repercutit a l'àmbit estrictament processal, de caire substantiu, i s'ha arribat a dir que es pateix un excés de garanties –amb no massa estil es parla de “garantitis”–, fins arribar a recursos d'empara constitucional significativament ineficaços perquè s'han convertit en un esglaió més –però no jurisdiccional– del sistema de recursos, raó de saturació del Tribunal Constitucional, qui en molt casos, certament, s'està convertint en un Tribunal de Dret Històric⁴⁷³. Els instruments per arribar a emetre i complir resolucions judicials, per molt que subsumeixen la servitud al usuari, ni podem participar de la idea de que el client sempre té raó ni podem prioritzar actuacions que finalment restin temps, esforços i mitjans econòmics a l'objectiu que l'usuari, realment, vol obtenir i configura el servei.

Per atendre a la demanda de la societat civil en matèria de justícia són necessaris uns recursos financers particularment significatius que, tradicionalment, han estat negats a l'Administració de justícia. Mai han donat resposta als mínims indispensables i sempre s'ha observat la discriminació del servei públic de la justícia espanyola respecte d'altres països del nostre entorn socio-cultural, on s'ha de destacar el paper del jutge. Aquest no només obté una remuneració molt per sota de la mitjana europea sinó que, el que resulta més preocupant, el seu nivell de treball és quantitativament molt més alt. D'aquesta manera, la diferència numèrica entre el que percep un jutge espanyol i un jutge estranger promig, encara calculant la realitat del poder adquisitiu en cada context, no es tan gran com la diferència que produeix dividir el sou per les causes, obtenint una *ratio* altament preocupant⁴⁷⁴. I cal recordar que, amb referència a la majoria de països, no hi ha compensacions

⁴⁷³ En efecte; quan resol qüestions de constitucionalitat, per exemple, pot arribar a fer declaracions sobre normes ja derogades explícita o implícitament per noves normes, sobre tot en una Espanya amb una certa inestabilitat legislativa, on continuament es modifiquen lleis i reglaments, amb pràctiques poc raonables – disposicions addicionals de lleis que no tenen res a veure–; cfr. Ricardo Yáñez Velasco, *Comentarios...*, cit., pàgina 1.101.

⁴⁷⁴ I si propocionem la puntuació atribuïda als models de productivitat a qualsevol resolució, en relació amb el sou mensual del jutge, el valor d'una d'aquestes resolucions resulta sorprenent.

qualitatives, donat que la dificultat del Dret espanyol –incloent-hi la constant activitat legislativa– suma la dels drets autonòmics –per exemple a Catalunya– i un nivell relativament baix d’especialització que imposa –sobre tot i paradoxalment al jutges que acaben ingressar a la carrera judicial– un ventall significatiu de matèries sobre el que dictar sentències⁴⁷⁵.

Més jutges i més mitjans genera, a criteri d’alguns⁴⁷⁶, que el millor funcionament dels jutjats farà que més gent acudirà a ells, provocant un col·lapse en un cercle viciós i fatal. Al marge que hi haurà un límit natural⁴⁷⁷, hi ha mitjans per establir límits processals constitucionalment legítims que comparteixen rellevància amb una cultura de litigar com a darrer recurs i de resoldre alternativament els conflictes, alhora que també identificar la realitat i no artificialitat, dels mateixos conflictes. I aquí cobren especial importància les normes reguladores de les bones pràctiques mercantils i el seu compliment, tan debò no igualment importants que les conductes socials, des de les primeres normes d’educació bàsica.

És precís un conjunt de moderns mètodes d’organització, dintre dels quals resulta ja inopinable la incorporació de noves tecnologies i la capacitat d’absorbir progressivament la innovació que es vagi produint dia darrera dia, tot seguit dels instruments processals més adequats amb

⁴⁷⁵ No es tracta, només, d’absorbir qualsevol qüestió civil –incloent-hi sobre el Dret de família–, si bé eludint la competència objectiva dels jutjats mercantils, sinó de resoldre alhora sobre matèria penal, tan a nivell plenari (els judicis de faltes) com per instrucció de tot tipus de delictes –menys els atribuïts a la Audiència Nacional. Sobre aquesta problemàtica veure Juan Luis Gómez Colomer, “El objeto del proceso”, a *Derecho Jurisdiccional. III. Proceso penal*, José María Bosch ed., Barcelona, 1993, pàgina 97; Ricardo Yáñez Velasco, *El recurso...*, cit., pàgines 43 i següents.

⁴⁷⁶ Alejandro Nieto García, *El desgobierno...*, cit.

⁴⁷⁷ Si la població necessita menjar i beure, proveïr de més aliments i begudes pot provocar una absorció en excés i significats problemes de salut, però la resposta no radica en limitar l’oferta ni reduir-la o mantenir situacions de mancança. La gana o voracitat del ciutadà, no obstant, pot créixer com a demanda, i aquí és on s’ha d’afrontar racionalment. És característic, avui dia, la juridificació i tecnificació del conflicte d’interessos, sota una pretesa neutralitat de les Administracions independents; cfr. Eduardo Vírjala Foruria, *La Constitución y las comisiones reguladoras de los servicios de red*, Centro de Estudios Jurídicos y Constitucionales, Madrid, 2004.

relació amb els mètodes emprats i sota les finalitats constitucionals que els justifiquen.

El dret a queixar-se, reclamar i suggerir no pot ser un mer mecanisme de desfogament, especialment en un moment de crispació. Ha de repercutir en la millora del servei alhora que la mateixa queixa, reclamació o suggeriment s'absorbeix pel sistema donant al ciutadà una sensació d'aprofitament i d'utilitat.

La optimització del ventall de drets del ciutadà passa per prioritzar actuacions directes i específiques sobre l'arrel dels problemes, per permetre que les causes vagin desapareixen en cop de reiterar-se – donant prevalència a les més importants– la qual cosa precisa de l'estudi sistemàtic i conjunt de les reclamacions i les queixes i suggeriments, a partir de resultats quantitius i anàlisi estadístics que reuneixin els casos rebuts per totes les institucions implicades. Naturalment, tot el territori nacional ha de gaudir de les Oficines d'atenció al ciutadà, correctament establertes.

Algunes anècdotes. En el seu moment es va criticar que les administracions públiques tanquessin els edificis i oficines judicials els dissabtes, indicant que això obeïa exclusivament a necessitats organitzatives de l'Oficina judicial, al marge del Consell General del Poder Judicial i amb evident merma de la qualitat del servei i de les garanties del ciutadà⁴⁷⁸. Tornarem sobre l'accessibilitat del ciutadà al servei públic de la justícia més endavant⁴⁷⁹, avançant que les limitacions als matins laborables són clarament negatives, però s'ha d'enraonar sobre l'habilitat dels dies –el dissabte ja no és hàbil– i sobre la realitat

⁴⁷⁸ Javier Martínez Lázaro, “Organización judicial y servicio público de la justicia”, en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006, pàg. 131.

⁴⁷⁹ *Infra* apartat 3r. en aquest mateix Capítol Cinquè.

pràctica del que significava tenir oberta l'Oficina judicial els dissabtes pel matí. O dit d'un altra manera, si la tasca que es feia els matins del dissabte –per atenció al públic en general i per feina del funcionari adscrit en particular– era productiva o no. La resposta és, inevitablement, negativa. Les oficines estaven majoritàriament buides, el funcionari tancava amb clau la porta del jutjat per seguretat personal i relativament poques eres les visites de professionals o de particulars. El servei públic mostrava, doncs, una caòtica economia que, en termes d'eficàcia productiva, aconsellava un canvi. La facilitat d'accés del justiciable, conjuntament amb els mitjans telemàtics que eludeixen la presència física i ni de bon lluny s'han assolit, pot limitar-se a l'horari hàbil, establert a la llei però que a la pràctica –durant les tardes dels dies hàbils– no té gaire sentit d'ús. En l'àmbit de la instrucció penal, on tots els dies i hores són hàbils, convindria igualment servir-se dels mecanismes tecnològics de comunicació al jutjat –i des del jutjat– sense cap límit, mentre que el servei de guàrdia –al menys el de permanència– mantindria una certa disponibilitat d'accessibilitat física⁴⁸⁰.

També la disponibilitat de jutges del penal fins les 15.00 hores –a manera de guàrdies no retribuïdes–, o en el seu moment els dissabtes⁴⁸¹, per incidències relacionades amb la recerca i captura, indults i altres possibilitats similars, planteja si aquestes incidències no poden tenir lloc, igualment, als tribunals col·legiats o per les tardes –després de les 15.00 hores–, o els diumenges i festius, motivant no només la utilització del servei de guàrdia dels jutjats d'instrucció, sinó també que aquest ús resulti efectiu: si les crides i recerques no estan sistematitzades de manera que se sàpiga l'objectiu concret d'aquestes, la manca de comunicació amb el jutjat requirint –l'ordenant– impedeix el seu

⁴⁸⁰ Cfr. Capítol Sisè, apartat 3r.e.

⁴⁸¹ Veure el Reglament d'activitats accessòries del Consell General del Poder Judicial. No va haver-hi, malgrat tot, establiment de torns de guàrdia concrets per secretaris judicials i funcionaris, per part del Ministeri de Justícia competent, mentre que les Comunitats Autònomes van tancar els edificis i locals judicials els dissabtes o van considerar inhàbils per actuacions judicials aquest dia.

compliment més enllà de la citació del cridat i capturat el dia següent hàbil.

A Vilafranca del Penedès, es va aprovar que totes les requisitòries hi fossin per còpia al servei de guàrdia, i per tant a disposició del jutjat que en cada moment ostenti aquesta funció, amb l'afegit de l'actuació concreta que s'hagi de realitzar –prendre declaració (amb relat de fets que s'imputen), notificar una resolució, fer un requeriment, etcètera–, la qual cosa no només servirà per resoldre definitivament la qüestió pendent al jutjat requirent, sinó també per no alterar la seva dinàmica diària quan la situació tingué lloc durant dia i hora hàbil.

Això no passarà si el jutjat d'instrucció en funcions de guàrdia és d'un altre partit judicial, però si aquest últim comunica directament amb el jutjat de guàrdia del partit judicial del jutjat requirent, tampoc aquest haurà de ser destorbat. Incís inevitable relatiu a la situació personal de l'eventual detingut per requisitòria: és el jutjat de guàrdia qui té a disposició al subjecte qui ha de resoldre sobre la seva llibertat, sense cap cautela –inclosa la compareixença periòdica *apud acta*– i molt menys la presó, si la mateixa no ha estat dictada prèviament pel jutge competent. És un error pretendre que el jutjat competent per la causa, però que no té a disposició el requerit, hagi de dictar una interlocutòria de llibertat provisional –certament una mesura cautelar per defecte o subsidiària a qualsevol altra–; per molt que, feta la comunicació entre jutjats, el requirent plantegi formalment un exhort (o suplicatori o manament) – formalitat de la cooperació o auxili judicial que una vegada fet el requeriment concretant l'objectiu d'aquest tampoc caldria–, on es demanarà que vol, perquè l'altre faci, i on si no s'indica l'ingrés a presó – per resolució prèvia o mitjançant compareixença per videoconferència– no cal dir res sobre una situació personal que correspon al jutjat

instructor que en té la responsabilitat perquè en té la disposició de la persona.

Exemples peculiars aquells on es fa compareixença amb el requerit, amb fiscal (fungible) del lloc on resta detingut el requerit i advocat d'ofici pel detingut sinó s'ha designat un particular, per després resoldre el jutge d'instructor requerit, sobre tot en casos on el detingut requerit no pot ser traslladat durant el termini legal al jutjat requerit per la compareixença de l'article 505 LECr; o acordar presó i després fer aquesta audiència, la qual cosa és més problemàtica des del punt de vista de les garanties formals i materials del procés cautelar.

Es recordarà el jutge civil –ara mercantil– de guàrdia en permanència, en situacions relacionades amb l'embargament de Dret marítim, que tots els dissabtes estava disponible davant incidències d'aquest tipus que, d'aparèixer, podien cursar molt rellevants efectes econòmics, per això la presència judicial.

2n. Les necessitats estrictament jurisdiccionals

a. Funció jurisdiccional i activitats alienes

Cal recordar els elements fonamentals de la funció jurisdiccional per tenir present quins són els paràmetres, i les exigències, de qualsevol jutge en actiu. I amb aquest context de referència caldrà afrontar l'organigrama administratiu des d'una perspectiva més mecanicista i de coordinació distributiva quotidiana.

Distingir entre funció jurisdiccional pròpiament dita i ordenació d'elements intrínsecament units a la determinació de la independència amb que ha de desenvolupar-se, tanmateix sustenta personal i material.

D'altra banda, els jutges també assumeixen funcions no genuïnament jurisdiccionals, com per exemple les relatives al Registre Civil o a la Jurisdicció voluntària, participació en Jurats provincials d'expropiació forçosa i Juntes electorals.

El Registre civil és un aspecte de funció no jurisdiccional feta o controlada per òrgans jurisdiccionals on més es veu la manca de previsibilitat estructural a nivell d'accés, espera, capacitat d'edificis i espai per arxius, a banda de personal.

La territorialització del Registre⁴⁸², sense perdre la coneixença a nivell nacional donada la interconnexió informàtica i accessibilitat immediata arran d'ella des de qualsevol punt del país, és un proposta respecte del Registre Central, alhora centralitzador i incrementador de una bona part dels dèficits esmentats pels registres civils en general. En qualsevol cas, convé progressar en la informatització del Registre civil, encara molt enquistat en plantejaments decimonònics⁴⁸³. El projecte Inforeg és una eina per realitzar anotacions i inscripcions informatitzades en el Registre Civil i la seva gestió, però només és un petit pas en el sentit esmentat. I no jurisdiccionals són també les relacionades amb tasques de defensa i representació processal, accés a l'advocacia i assistència jurídica gratuïta.

Dintre dels principis abordats pel Consell d'Europa sobre la funció dels jutges, destaca que aquests han de poder tenir poder suficient i

⁴⁸² Proposta del Síndic de Greuges de Catalunya, per exemple, v. Laura Díez Bueso, "Taula rodona <La Carta dels drets dels ciutadans davant l'Administració de justícia i el control dels supòsits de mala Administració>", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 161.

⁴⁸³ V., en general, Ana López-Monís Gallego, "Visión actual y futuro del Registro Civil. La informatización del Registro Civil", a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centro de Estudios Jurídicos de la Administración de Justicia, Ministerio de Justicia, Madrid, 2002, pàgines 361 i següents.

estar en disposició d'exercitar-lo per complir les seves obligacions⁴⁸⁴, insistint sobre la necessitat de reduir progressivament el volum de tasques no jurisdiccionals absorbides pels jutges i confiar-les a tercers⁴⁸⁵. Desapareixen ara les competències sobre l'oficina i el seu personal que l'antic article 473.2 LOPJ atribuïa a jutges i magistrats. Naturalment, això pot comportar una ruptura o aïllament del personal jurisdiccional respecte de la activitat instrumental de la que depèn no solament la eficàcia de la funció de jutjar, sinó també la possibilitat del seu adequat exercici⁴⁸⁶. Per evitar-ho, haurà de construir-se una Oficina judicial de manera que, com a instrumental de la funció jurisdiccional, suport i ajut d'aquesta, no l'afecti de cap manera, orientant-se a la descàrrega dels jutges i tribunals de facultats que no són pròpiament jurisdiccionals, que recaiguin en els secretaris judicials⁴⁸⁷.

El problema és que la desvinculació total no existeix, i que per evitar la influència negativa de tasques no jurisdiccionals i no controlables sobre les jurisdiccionals, les primeres deuen ésser clarament establertes, així com els seus responsables, i el mecanisme de control davant discrepàncies advertides en relació a la tasca jurisdiccional a desenvolupar sobre la seva instrumentalitat. En tot cas, cal plantejar la prohibició o negativa absoluta de que els jutges realitzin tasques no jurisdiccionals⁴⁸⁸, la qual cosa reclama la seva assignació sense controvèrsies a altres operadors.

⁴⁸⁴ Principi II.2 de la Recomanació (94) 12, de 13 d'octubre de 1994, del Comitè de Ministres del Consell d'Europa sobre la independència, la eficàcia i el paper dels jutges.

⁴⁸⁵ Punt II de la Recomanació (86) 12, de 15 de setembre de 1986, del Comitè de Ministres del Consell d'Europa sobre certes mesures destinades a prevenir i reduir la sobrecàrrega de feina dels jutges.

⁴⁸⁶ Conclusió 4.2 del Seminari sobre la Nova Oficina Judicial organitzat a Madrid el març de 2005 pel CGPJ.

⁴⁸⁷ Conclusió 31 del Seminari sobre la Nova Oficina Judicial abans anotat.

⁴⁸⁸ Sobre aquestes v. Juan Francisco Sánchez Barrilao, *Las funciones no jurisdiccionales de los jueces en garantía de derechos*, Civitas, Madrid, 2002.

Funcions clarament jurisdiccionals són el dictat de sentències i interlocutòries que afectin els drets, l'admissió de demandes declaratives i d'execució, denúncies i querelles, resolució de recursos, admissió processal de proves i limitativa de drets, celebració de judicis i decisions sobre tramitacions que limitin accés per preclusió processal. La resta d'actuacions de tramitació i ordenació processal es reserven, bàsicament, al secretari processal, la qual cosa implica que les mateixes no han de donar lloc a provisions que el jutge hagi de signar, sinó a diligències i actes, i en el seu cas decrets.

Certament, admissió de la demanda és la regla general, només supeditada a la subsanació de defectes processals –habitualment manca de poders, consignacions o taxes judicials–, perquè resulta molt difícil establir la seva inadmissió *in limine litis*. Això permetria valorar la possibilitat que fos el secretari judicial qui resolgui sobre les admissions, donant compte al jutge pels casos que considerés propis d'una inadmissió, i que aquestes fossin, en altre cas, estudiades pel recurs de la part contrària. Ara bé, només amb l'examen de la competència objectiva, funcional i sobre tot territorial, així com per valorar peticions específiques a resoldre en un primer moment –normalment per altres–, no s'aconsella l'opció.

b. Imparcialitat i independència

La defensa de la imparcialitat objectiva i subjectiva del jutge proposa el respecte del principi d'igualtat real, davant la llei aplicada, amb una ferma determinació i assegurament de l'equilibri entre parts. La manca de previsibilitat de les resolucions judicials es troba relacionada amb la (in)seguretat jurídica, i perjudica la igualtat davant la llei⁴⁸⁹. I és la

⁴⁸⁹ Cfr. *supra* l'apartat 4t. del Capítol Segon, on ja es va tractar aquesta problemàtica des del punt de vista de la formació i capacitat professional de jutges i magistrats.

independència –de la que en realitat no disposa el funcionari assalariat, ni el secretari judicial que n'és el seu director– indispensable per permetre l'actuació imparcial. D'aquesta manera s'activa, com un mitjà de la imparcialitat i així de la justícia, en cop d'enlairar-se erròniament com un fi de la Justícia.

La submissió exclusiu del jutge a la Llei és també el fonament últim, en els termes de l'article 117 CE, de la seva inamovibilitat i responsabilitat. Però la referida submissió expressa un principi finalista a que es subordinen els altres principis. L'estatut constitucional del jutge pretén l'existència d'un poder que tingui per objectiu la garantia d'indemnitat de l'Ordenament jurídic. El rescabament institucional i social és important pel desenvolupament de la feina independent del jutge, de la seva tasca específicament institucional. Això es així perquè aquesta reflecteix, a fi de comptes, que jutjar i executar el jutjat prové de la sobirania popular, de manera que el jutge dona a la comunitat el que aquesta vol que li doni institucionalment, sota la convicció de la legitimació causant.

Hi ha tot un seguit de conflictes de tipus intern que són rellevants per mesurar la independència dels òrgans judicials, i apart de la corrupció i de les tensions entre els òrgans amb poder jurisdiccional, destaquen els referits a qüestions de pura organització interna amb repercussió en el servei públic prestat: l'organització de la feina, de l'Oficina judicial i fins i tot el compliment de l'horari⁴⁹⁰.

L'activitat jurisdiccional ha plantejat la seva avaluació quantitativa, amb un sistema de mòduls que ha estat successivament modificat, sempre rebent les crítiques sobre la manca de qualitat que pateix. A la pràctica, sembla ser que els òrgans que més produeixen són també els

⁴⁹⁰ Diego Íñiguez Hernández, "El gobierno del poder...", cit., pàgina 283.

de millor qualitat de decisió⁴⁹¹. No obstant, ja vàrem matisar el necessari sobre anomenat sistema de mòduls⁴⁹². Dit això, el que no es pot acceptar, per “productivista”, és que la feina del jutge ha d’èsser de qualitat i no de quantitat perquè és aquella i no aquesta la essència de la justícia, de manera que la qualitat no es pugui mesurar ni així el resultat de les decisions judicials. Aquest plantejament no deixa de ser un foment de la irresponsabilitat i manca d’eficiència d’alguns individus⁴⁹³. La norma que determina la motivació i el termini de les resolucions estandarditza la qualitat d’aquestes, mentre que la seva eficiència es mou sobre el número de decisions per jutge (productivitat) i sobre la despesa del litigi o la seva economia i la eficàcia executiva valora el cost d’obtenir el demanat i la diferència entre el dret obtingut per la decisió judicial i el que s’ha obtingut a la realitat.

Els mòduls d’actuació o d’activitat de jutges i magistrats, espai amb clares discrepàncies entre el CGPJ i el Ministeri de Justícia, es plantegen com la base de qualsevol sistema d’organització, relacionats amb la determinació correcta de les plantilles necessàries i per tan l’assignació correcta dels recursos. Agradi o no, millorable segur, s’ha d’entendre com un sistema d’organització. Per alguns ho és perquè explicita les necessitats reals de planta judicial atenent a criteris predeterminats i prescindint d’interessos polítics o localistes i permet, a més, precisar les responsabilitats en el mal funcionament d’un òrgan jurisdiccional⁴⁹⁴. Si un jutge treballa per sobre del mínim exigible, no serà fàcil atribuir a aquest jutge responsabilitat per una demora a la resta d’assumptes. Ara bé, superar el mínim establert no suposa immunitat davant possibles ingerències disciplinàries⁴⁹⁵.

⁴⁹¹ Per exemple, Brian J. Ostrom, *Efficiency, Timeless, and Quality: A New Perspective from Nine State Criminal Trial Courts*, Williamsburg, Virginia, National Center for State Courts, 1999.

⁴⁹² Cfr. *supra* Capítol Cinquè, apartat 2n.

⁴⁹³ Pastor Prieto, “Elementos...”, cit., p. 55.

⁴⁹⁴ Javier Martínez Lázaro, “La organización del trabajo de los jueces”, *Derecho y Jueces*, número 24, abril 2005, pàgina 2.

⁴⁹⁵ En aquest sentit, Javier Martínez Lázaro, “La organización...”, cit., pàgina 2.

Quantitativament pot haver-hi compliment de mínims generals però una absoluta manca de criteri a l'hora de fer-ho. Per exemple, el jutge assoleix els límits amb els casos més senzills i va deixar les causes difícils sense resoldre durant mesos. Particularment, a l'àmbit de l'execució judicial no hi ha als mòduls un reflex suficientment clar del que fa o pot fer el jutge, essent un aspecte de la seva feina on es dediqui força temps sense gaire repercussió. I el mateix s'ha de dir dels arxius per sobreseïments penals provisionals o lliures, de vegades amb més tasca resolutiva per l'instructor que interlocutòries d'apertura de judici oral que no en tenen cap i que suposen el còmput d'haver elevat a judici penal la instrucció, el que per cert depèn de la feina a fer per l'acusació – on el seu retard repercuteix negativament, doncs, per l'òrgan jurisdiccional–, quan la del jutge, pròpiament dita, haurà acabat amb el tancament de la instrucció i enviament al fiscal i en el seu cas acusació particular per qualificació provisional.

Qualitativament, malgrat el que resolc no suposi desajust o desequilibri temporal i mantingui al dia les causes, les resoltes poden patir contínues nul·litats d'actuacions que retrotrauen tràmits, sense que això anul·li el que s'ha fet – comptabilitzat prèviament en mòduls anteriors–, sobre tot tenint en compte nul·litats que sorgeixen en grau d'apel·lació i per tan molt temps després. I per últim, errades greus, ignoràncies inexcusables o actuacions fins i tot criminoses no han de tenir res a veure, necessàriament, amb la superació o no superació dels mòduls mínims; seran casos particulars on s'haurà d'analitzar la responsabilitat del jutge independentment de la resta de feina desenvolupada. Tanmateix, pot haver-hi responsabilitat disciplinària aliena a la resolució dels assumptes, vinculada amb la relació cap els superiors jeràrquics o institucions, el tracte a professionals i parts, la inassistència a l'Oficina judicial o d'altres.

El treball raonable que pot i deu assumir un jutge que no té horaris en funció de la pròpia naturalesa de la seva funció, es connecta amb la capacitat de gestionar la pròpia feina, podem dedicar un jutge menys hores que un altre per realitzar la mateixa tasca, obtenint fins i tot millors resultats si hi ha una dedicació efectiva. Ara bé, no té gaire sentit que l'activitat a realitzar per cadascun dels integrants de la carrera judicial sigui la que cada qual estimés oportuna. Dit d'una altra manera, fora absurd que hi hagués un mòdul personal de treball per a cada jutge, marginant uns mínims indispensables exigibles d'acord amb la capacitat tècnica que al jutge se li suposa i la dedicació horària també imprescindible per la qual cobra un sou. No té cap lògica que en uns jutjats hi hagués reforços o comissions de servei, discriminant fàcticament a aquells jutges que han fet esforços equivalents sense cap remuneració addicional com la que es destina al reforç o comissió de servei en els altres casos⁴⁹⁶.

Hi ha autors que consideren els mòduls com un estímul del treball com estàndard de productivitat alhora que compensació econòmica, però a fi de comptes un establiment de xifres absolutes de feina que suposa desconèixer la heterogeneïtat dels assumptes i les diferències de la seva dificultat, cosa que pot imposar ritmes de feina excessius i menysprea la qualitat i el treball ben fet "inmolados en aras de la numerolatría"⁴⁹⁷. En aquest sentit s'ha estimat que la combinació d'un model quantitatiu amb un incentiu econòmic per resultats suposa desconèixer que la millora i transformació s'ha produït degut a la vocació del col·lectiu i a l'assumpció dels valors constitucionals i de prestació de Justícia sense necessitat que funcionessin compensacions econòmics per mòduls de productivitat⁴⁹⁸.

⁴⁹⁶ En aquest sentit, Javier Martínez Lázaro, "La organización...", cit., pàgina 2.

⁴⁹⁷ Miguel Ángel García Herrera i Alberto López Basaguren, "Constitución y poder judicial...", cit., pàgina 189. Conclou que si no es materialitza el quadre de previsions no haurà que dirigir-se contra l'aparell polític de direcció sinó contra els jutges i magistrats improductius.

⁴⁹⁸ Miguel Ángel García Herrera i Alberto López Basaguren, "Constitución y poder judicial...", cit., pàgina 190.

Ara bé, si això és cert, no s'hauria de patir per resolucions judicials sense motivació o qualitat mínima. I crec difícil que és treballi més del que es treballa només per obtenir el plus econòmic. No obstant, davant una qüestió d'estar a prop dels límits pot haver-hi petits esforços o certes corrupteles –qualsevol mort que produeixi la incoació d'un sumari, per exemple. En qualsevol cas, pot considerar-se un incentiu per no figurar per sota de la “producció” que genera una justificació o inspecció, mentre que no té lògica gaudir el benefici per qui l'hagués fet igualment en situacions superiors a les normals o bàsicament exigibles.

Les retribucions variables poden significar un sobresou habitual, un simple complement remuneratori funcional, operant d'aquesta manera una generalització aliena al sistema de mòduls que s'està comentant. Però com a fórmula d'estímul a la productivitat racional, a l'augment quantitatiu de la feina a desenvolupar sota uns mínims de qualitat sempre exigibles, podria només compensar-se l'esforç puntual i extraordinari. D'aquesta manera no seria generalitzable sinó excepcional, amb la finalitat d'activar l'alerta necessària perquè, per la via del suport judicial, i la via d'ampliació de la planta, evités la continuïtat d'aquest tipus d'esforç que, pels plantejaments de la normalitat, és excessiu i no s'ha de permetre durant molt temps. Sinó, es perjudica al jutge, que en alguns casos fa girar la seva vida gira només al voltant de la feina, absorbit pel desbordament d'aquesta. El contrari suposa motivar la sobreproducció com una manera de reduir les despeses de l'Administració de justícia, doncs si un jutge arriba, per exemple, al 125 per cent, significa que l'Oficina judicial també treballa instrumentalment per arribar-hi, i que cada quatre jutges que ho fessin suposarien l'estalvi pel pressupost, no només d'un altre jutge, sinó també d'un cinquè jutjat. En comparació, el complement o increment salarial semestral que el jutge obté per arribar al 120 per cent, és molt inferior al que suposaria el sou anual d'un nou jutge i encara molt més distant que els mitjans materials i personal que li

acompanyen. El sistema de rendiment extraordinari tampoc pot cercar la finalitat de la retribució adequada, doncs aquesta ha de ser genèrica, no afectada per situacions excepcionals que, com a tals, en tot cas haurien d'entendre's puntuals.

La fixació de mòduls adverteix l'objectiu de comparació, en el sentit de constatar el rendiment de cada jutjats segons les demandes de justícia (els mòduls com a criteris d'avaluació de la sortida de casos), però prèviament tendeixen a l'objectiu de verificar si s'atenien les necessitats reals de la demanda, detectant càrregues de feina excessives o manca de feina mínima⁴⁹⁹. L'incentiu al rendiment i el premi econòmic associat al primer objectiu ha estat un punt de conflicte des del principi. Però en termes generals no pot renunciar-se, sense més, a la part funcional que s'inclou a la figura del jutge –normalment a l'àmbit de les exigències i responsabilitats⁵⁰⁰–; i els estatuts de la funció pública –malgrat aliens a l'estatut separat per a jutges i magistrats– tendeixen a flexibilitzar-se per aconseguir adequar el personal a les necessitats del ciutadà destinatari, al mateix temps que premiar l'esforç personal en assolir objectius de rendiment⁵⁰¹.

Els mòduls d'activitat poden ser útils si acullen amb objectivitat l'activitat necessària per acomplir amb les bases normalitzades de la feina, permeten increments pels litigis puntualment exigents fora del habitual, incloent-hi el temps d'estudi jurisprudencial i doctrinal precís tan per la resolució de les causes en concret com per la formació professional del personal jurisdiccional, on s'ha de preveure l'assistència

⁴⁹⁹ El Llibre Blanc de la Justícia no va innovar en aquest punt, però sí la seva proposta d'introducció i ocupació per a la determinació de la planta judicial.

⁵⁰⁰ V. Ricardo Yáñez Velasco, *Derecho...*, cit. El jutge, si bé part d'un Poder de l'Estat, és a més funcionari públic subjecte a un conjunt d'obligacions i deures que li poden ser exigits com a tal, Santiago Olmo Hervás, "La Carta...", cit., pàgina 260.

⁵⁰¹ Carles Ramió i Miguel Salvador Serna, "Repensando la Función Pública como Institución. Oportunidades y amenazas para su extensión en las realidades político-administrativas latinoamericanas", *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 65, 2003.

a cursos jurídics interns (estatal i autonòmics) i externs (al país i a l'estranger), de vegades renunciats per no haver-hi possibilitat de substitució ordinària ni extraordinària al seu jutjat. I això implica una evident compatibilitat amb la vida personal i familiar, computant el temps màxim de descans anual per vacances i permisos reglamentaris ordinaris i, si s'escau, extraordinaris.

És tema de debat la pèrdua d'incentius econòmics –i professionals– quan es treballa sota mínims. Potser la via d'atenció fora la inspecció i la correcció disciplinària que calgués. Però l'increment dels emoluments quan es sobrepassen els límits –una mena de plus per productivitat– subratlla la necessitat de controlar els excessos artificials. No té lògica, per exemple, pressuposar un nivell de qualitat inferior a l'exigible perquè el jutge vulgui resoldre més ràpid les causes per així poder dictar més sentències. És el control de la qualitat de les resolucions judicials i la seva motivació la eina a disposar, no negar la realitat d'una tasca quantitativament més nombrosa.

S'ha proposat la pèrdua de destí o el canvi de destí per no complir les exigències del lloc de treball, sempre i quan les raons fossin imputables al propi jutge⁵⁰². Però assolir aquesta proposta passaria per reestructurar el nivell d'exigència que actualment hi ha als diferents jutjats i tribunals de primer destí amb relació d'altres, en principi de categoria superior. En efecte, normalment el nivell o volum de feina a desenvolupar decreix a mesura que s'avança a l'escalafó, de manera que el canvi de destí referit estaria orientat a l'ascens, la qual cosa no deixaria de ser paradoxal.

⁵⁰² Javier Martínez Lázaro, "Organización...", cit., pàgina 148.

c. “Distraccions” i motivació

Des d'un punt de vista més aviat contingent i col·lateral, les necessitats a la feina d'un jutge passen per identificar el que no ha de fer, purgant d'aquesta manera tasques tradicionalment adherides al personal jurisdiccional però que, per regla general, no tenen cap sentit. S'ha de recordar que ha desaparegut de la LOPJ la direcció i inspecció del procés assignada als jutges segons l'antic article 165 d'aquella norma, que es justificava per la bona marxa de l'Administració de justícia i permetia prendre resolucions dins del seu àmbit competencial. Nogensmenys convé apuntar que pot haver qüestions no jurisdiccionals però amb directa incidència sobre l'exercici de la jurisdicció, sigui per motius sempre presents i sota una justificació general, sigui per raons puntuals. I en aquests casos s'hauria d'afrontar la solució al problema abans plantejat, relatiu als conflictes en l'àmbit de la direcció de l'Oficina judicial⁵⁰³. Però al marge d'aquest debat, no sembla gaire discutible que el jutge ha de deixar de banda els problemes administratius, que el jutjat pugui funcionar com ens de gestió processal amb certa independència, que l'atenció i informació al justiciable, al ciutadà interessat i al professional, no vinculin o requereixin l'activitat del personal jurisdiccional dedicat a resoldre les causes.

Naturalment, la Carta de drets del Ciutadà implica conciliar el que en ella es diu amb l'autèntica funció imprescindible del jutge, comptabilitzant l'apropament d'aquest al justiciable en la mesura d'una utilitat pragmàtica i no merament formal. Però tot sigui dit que decisions de caire intrínsecament jurisdiccionals es poden veure obstaculitzades per decisions a mans del secretari judicial i concebudes com característiques de la seva direcció de l'Oficina judicial. En primer lloc perquè qualsevol d'aquestes que pugui prendre només s'orienten a la

⁵⁰³ Veure *infra* Capítol 1, apartat 3r.

tutela judicial efectiva que es demanda i que el jutge resol, i segon, perquè la distribució de funcions efectuada pel director administratiu que és el secretari judicial pot prioritzar determinades actuacions del funcionariat que no repercuteixin, correctament, en vers la dilació existent a les causes, incrementant-la o mantenint-la en cop de reduir-la. Per exemple groller, imaginem l'especial interès d'un secretari judicial sobre dades estadístiques o formes de redacció dels documents –ambdues tasques a desenvolupar pels funcionaris sota la direcció directa d'aquell– que obligui a gestors i tramitadors d'una UPSD a una constant revisió i rectificació de dades i d'expedients, implicant la davallada de la comunicació processal que, al no arribar d'hora als serveis comuns, no permet complir els terminis legals i, o bé resulta infructuosa comportant la suspensió de judicis o vistes, o bé permet la sol·licitud de suspensió per incompliment de terminis mínims.

Per la seva part, també cal distingir la tasca pròpiament jurisdiccional front la viabilitat de serveis comuns de comunicacions, d'execució dels pronunciaments judicials, particularment en matèria de embargament i realització de bens, no enllaçats directament amb la direcció del jutge, provocant delimitar molt clarament les tasques d'uns i dels altres, malgrat l'activitat jurisdiccional impregnarà i serà present a l'organització instrumental dels esmentats serveis.

Fins 1870 hi existia una mena de separació funcional davant la física de la escrivania i el Tribunal, *usus fori* que continua amb clàusules model tradicionals que, donada compte al jutge dels assumptes a proveir, expliciten el moment en que comença la responsabilitat de personal jurisdiccional⁵⁰⁴. Amb aquest preàmbul, la dació de compte s'ha defensat com clau per fixar amb nitidesa els camps de responsabilitats entre els

⁵⁰⁴ V. un plantejament històric general, immediatament anterior a 1870, a Marta Lorente Sariñena (dir.), *De justicia de jueces a justicia de leyes: hacia la España de 1870*, Cuadernos de Derecho Judicial, Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 2006.

judges i els secretaris judicials⁵⁰⁵. No obstant, aquesta delimitació ha existit sempre, no impedit que el jutges efectuïn tasques que no li corresponen. I val a dir que la implicació del jutge en els afers domèstics del propi jutjat potser tan positiva com negativa. De vegades, es precisament el secretari judicial qui no s'implica prou, malgrat les necessitats del funcionariat en el context laboral diari que els afecta, incloent-hi la formació continua dins del lloc de treball.

La motivació de les providències d'inadmissió del Tribunal Constitucional no pot ser tema d'avaluació sobre el Poder judicial perquè aquell no forma part d'aquest. La motivació de les provisions dels tribunals ordinaris en general sí, i connecta amb la legitimitat de l'òrgan jurisdiccional decisor. Als superiors, destaca conjuntament amb la irrecurribilitat i la possibilitat de fer "la pròpia llei" sabedors que les seves decisions són en molts casos un punt i final al tràmit judicial obert, moment en que la exigència de responsabilitat subratlla la seva importància. Malgrat tot, el prestigi de l'actuació, i el significat jurídic-polític establert, pot relativitzar aquest tipus de consideració. Vegi's, en aquest sentit, que el sistema de *certiorari* al Tribunal Suprem dels Estats Units d'Amèrica, on cada any judicial es trien els casos a estudiar⁵⁰⁶, no motiva la inadmissió del recurs, que és la situació àmpliament majoritària. Dels admesos es pot fer una divisió entre aquells que tindran un desenvolupament judicial ple, incloent-hi vista oral, i els que obtindran un

⁵⁰⁵ María Ángeles García García, "La Justicia, un servicio público deficiente y tardío", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial, número 109, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàg. 19. L'autora considera que la reforma de la LOPJ no ha col·locat el secretari judicial on li pertoca blindant la fe pública processal i regulant la dació de compte malgrat que és clau de la coordinació de l'activitat judicial amb la organització instrumental que és el seu suport; íd., pàg. 20.

⁵⁰⁶ Dividida la jurisdicció del Tribunal Suprem nord-americà entre originària i revisora, tan una com l'altra adverteixen espais improrrogables i discrecionals; en aquests no és precisa l'admissió, en els primers sí (contenciosos entre Estats a l'àmbit originari i supòsits taxats a l'àmbit revisor, on destaquen qüestions relatives a la inconstitucionalitat de lleis dictades pel Congrés).

procediment de tramitació limitada (sense vista, sense fonamentar ni signar la resolució decisòria *per curiam*)⁵⁰⁷.

Als EUA, com a sistema de *common law*, el jutge té encomanat l'enjudiciament de la constitucionalitat i la determinació de la llei aplicable i el seu contingut (*to say what the law is*) en el marc d'una controvèrsia real i concreta entre parts enfrontades; l'Ordenament americà, sota el principi del precedent (*stare decisis*) reconeix la tasca creativa dels tribunals, a nivell estatal i a nivell federal. Ara bé, l'ordenament federal nord-americà atribueix al Tribunal Suprem Federal, segons la *Rules Enabling Act* de 1934, l'elaboració i reforma de les normes processals, a proposta del Comitè Permanent de la Conferència Judicial dels EUA, després supervisades i controlades pel Congrés i el Senat i recollides les *Federal Rules of Criminal Procedure, Admiralty Procedure, Civil Procedure, Bankruptcy Procedure i Appellate Procedure*. De fet, el Tribunal Suprem Federal dels EUA és un ens polític, més enllà de la participació del sistema polític que té qualsevol òrgan jurisdiccional com a institució política en sentit col·loquial, i entra en l'àmbit habitualment negat als tribunals, com elements al marge del procés polític en sentit estricte i sense influències partidistes; de fet, no es pot entendre el Tribunal Suprem nord-americà fora d'aquest context polític⁵⁰⁸.

La motivació de les interlocutòries com extensió de la motivació constitucional de les sentències (article 120.3 CE), es recull a multitud de

⁵⁰⁷ Lawrence Baum, *El Tribunal Supremo de los Estados Unidos de Norteamérica*, Librería Bosch, Barcelona, 1987, pàgina 129 i següents.

⁵⁰⁸ En aquest sentit, Lawrence Baum, *El Tribunal Supremo...*, cit., pàgina 14; sobre els aspectes polítics del Tribunal, en particular, pàgines 223 i següents. L'autor identifica aquest TS com agent polític, al igual que la resta de tribunals inferiors, el poder legislatiu o el poder executiu; íd., pàgina 16.

resolucions del TC⁵⁰⁹. Però s'ha de recordar que és possible la utilització de models o formularis estereotipats per respectar la existència de motivació⁵¹⁰, a no confondre amb la manca de resposta davant determinades pretensions, incongruència missiva vulnerada de l'article 24.1 CE⁵¹¹. Quan cap part processal pretén o argumenta res, i correspon decidir, és possible que ens troben davant de supòsits de fet també estereotipats; per exemple l'absència de qualsevol autor conegut per dictar una interlocutòria de sobreseïment provisional a l'empara de l'article 641.2 LECr. De manera que pretendre una motivació especial o concretada a aquest cas no deixaria de ser impossible, sinó es demana un seguiment del que a la causa se ha fet per descartar que la determinació indiciària de l'autoria –a l'exemple exposat– ja no és possible. Això entronca dintre dels antecedents processals –les investigacions policials fetes, les diligències ordenades pel jutge, etcètera– més que el nucli de la decisió jurisdiccional de sobreseure. Aquí es veuria, potser, que no s'ha fet res per investigar l'autoria, i que s'hagi de motivar perquè no és pot fer res més del que, si s'escau, es desprendria de l'activitat policial sobre el particular a l'atestat remès.

Més controvèrsia genera l'abstenció del procediment, també a l'àmbit penal, donat que davant de fets sense característiques de delictes o falta, poc ser molt difícil justificar-ho més enllà de dir, simplement, que no hi ha cap indicatiu de cap il·lícit penal. Fer esment als fets denunciats o exposats no és imprescindible, perquè hi cap perfectament utilitzar la remissió a l'atestat o la denúncia que hi constaran a les actuacions.

Una de les crítiques que es fan contra l'actuació judicial resideixen en la cada vegada més extensa resolució judicial però alhora menys motivada i en particular amb menys relació entre els fets i la

⁵⁰⁹ SsTC 14/1991, de 28 de gener, 122/1991, de 3 de juny, 231/1997, de 16 de desembre.

⁵¹⁰ SsTC 184/1988, de 13 d'octubre, 74/1990, de 23 d'abril; ATC 73/1996, de 25 de març.

⁵¹¹ STC 169/1996, de 29 d'octubre.

fonamentació, la qual cosa és deutora de les facilitats informàtiques de “tallar i pegar” –moltes vegades sense el menys mínim estil a l’hora de enllaçar textos o d’unificar tipus de lletres entre uns i altres. S’ha produït un canvi respecte de l’efecte de l’extensió, en altres èpoques generador d’un pes qualitatiu que ara en absolut existeix. Podem estar llegir una interlocutòria de presó provisional i passar varies pàgines amb la doctrina constitucional a l’ús i les interpretacions genèriques del Tribunal Suprem sobre la matèria, i només arribar a un paràgraf final que ràpidament estableix els fets imputats –o ni tan sols això– per concloure que en el supòsit estudiat es donen els requisits que permeten l’adopció de la mesura cautelar personal –que en realitat es dedueix de la decisió que apareix a la part dispositiva i conforma una mera redacció model que molt bé podria estalviar-se, com gairebé tota la resta. No caldria més que al·ludir els preceptes aplicables, raonar la seva adaptació al cas prèvia exposició dels fets objecte d’investigació –la qual cosa ha de ser relativament fàcil perquè abans de dictar la interlocutòria de presó provisional s’haurà pres declaració al imputat amb obligació de referir-li aquests fets (i fer-los constar a l’acta de declaració)–; de manera que, en la majoria dels casos, poc més d’una pàgina poc fonamentar perfectament la decisió que aculli el jutge, facilitant, òbviament, la lectura dels interessats, la preparació dels eventuais recursos i l’anàlisi dels superiors jeràrquics que els resoldran.

La consulta de col·leccions de jurisprudència, els comentaris legals i la literatura especialitzada, és una tasca intrínseca de tot jutge, no només com a part indispensable de la seva continua formació i aprofundiment –i actualització– dels seus coneixements, sinó element integral de la resolució dels casos judicials que li corresponen. Ara bé, la saturació de la feina fa que al jutjat se n’ocupi amb el despatx ordinari amb els funcionaris i secretari judicial, la signatura d’aquest fet el dia anterior, de qüestions urgents, més aquelles de tràmit i poc més;

normalment, a casa s'ocuparà de l'estudi dels litigis que ha de "resoldre". El temps per l'estudi en general desapareix sense remei, i, si n'hi ha, el temps per l'estudi doctrinal i jurisprudencial per la resolució dels litigis, és molt reduït. Pensem que, de la mateixa manera que la correcció sistemàtica de determinades actuacions irregulars d'un tribunal inferior per part d'un superior podem donar lloc a la intervenció de l'autoritat inspectora, no fora possible igual conseqüència per la no utilització, per part del jutge, dels mitjans auxiliars més elementals, com passa a altres països del nostre entorn⁵¹²; tot i que, a diferència de fa pocs anys, el jutge espanyol disposa ara d'una millora considerable respecte a la disposició d'aquests mitjans auxiliars⁵¹³.

Els jutges i magistrats no tenen cap obligació legal o reglamentària d'escriure, per sí mateixos, les resolucions que en dicten, cosa que poden manar als funcionaris, si bé aquests no podem prendre cap decisió ni emetre, pròpiament, cap motivació fàctica o jurídica de la mateixa, tasca exclusiva del jutge. A la pràctica hi ha jutges que fan un esborrany, fins i tot manuscrit, altres que dicten verbalment sentències i interlocutòries, al moment i directament o per enregistrament d'àudio, i es podem fer anotacions on només consti la fonamentació fàctica i decisió, per anar dirigides a models prèviament ajustats pel mateix jutge o d'ús al jutjat, o bé pot redactar el jutge tota la resolució, imprimir-la i signar-la, segons la mateixa aplicació informàtica del jutjat o segons la seva⁵¹⁴, cas aquest últim on de vegades cal transposició i registre al sistema del jutjat

⁵¹² Per ex. Alemanya; cfr. Günter Schmidt-Räntsch i Jürgen Schmidt-Räntsch, *Deutsches...*, cit., pàg. 368.

⁵¹³ Si bé les biblioteques dels partits judicials fora de les grans ciutats no són gaire òptimes –i poc aprofitades les que ho són–, sí es disposa d'un ampli ventall de bases de dades jurisprudencials i, també, de la documentació doctrinal propiciada pel Consell General del Poder Judicial (Cuaderns, Estudis, etcètera).

⁵¹⁴ En aquest cas convé recordar que l'original de la resolució –que anirà al llibre registre corresponent– hauria de coincidir amb la còpia que es traslladarà a les parts i la que restarà a l'expedient; primer perquè les segones han de ser fidedignes amb l'original, especialment si s'emeten com a testimoni, segon perquè si una part o el tribunal superior –en via de recurs devolutiu– es refereix a una part de la resolució judicial o la llegeix, ha d'existir coincidència total per evitar equívocs. La digitalització dels documents i resolucions, i la comunicació dels digitalitzats per mitjans telemàtics com ara el correu electrònic, imposa consideracions específiques en aquest punt; cfr. *infra* Capítol Sisè, apartat 3r, subapartat a.

pel funcionari abans de la seva impressió i signatura. I també és possible que el jutge decideixi verbalment, ordenant al funcionari competent que dicti una resolució determinada, potser segons tal o qual model preestablert –els sistemes informàtics ja incorporen tot un seguit d'aquests– o segons un cas similar anteriorment emès on el funcionari, òbviament, haurà d'adaptar noms dels intervinents i data de resolució.

S'ha d'entendre que qualsevol jutge ha de ser capaç de redactar qualsevol resolució sencera –encara que, per les raons que siguin, ho hagi de fer de manera manuscrita–, però també que una part de les resolucions judicials –certament la menys important– manté esquemes idèntics, tan formals i inamovibles –lloc per la data, el tribunal actuant, el lloc, els signants, els apartats legalment previstos a una determinada resolució (títol, antecedents, fonaments, decisió), etcètera– com objectius i variables però inequívocs –els passos donats fins al moment de dictar la resolució (els antecedents processals) i els intervinents litigants i d'altres (les parts, els professionals actuants, els testimonis i perits, etcètera). El jutge pot redactar-ho tot, i per sí mateix, però també pot concentrar el seu temps a la motivació jurídica i fàctica que porta a una decisió concreta. No és una necessitat jurisdiccional, per tant, que faci el primer, i sí ho és que faci el segon ineludiblement, en qualsevol de les formes abans indicades. Naturalment, una vegada procedeix la signatura de la resolució completa, fora necessària la lectura de la mateixa, donat que qui signa la signa tota. D'aquesta manera, si el jutge ha escrit dues ratlles de succinta motivació d'una provisió al despatx diari ordinari, o ha pres la seva decisió jurisdiccional i l'ha comunicada verbalment al funcionari, convé que al signar llegeixi la resolució completa –que amb certa pràctica pot fer gairebé amb un cop d'ull per detectar errades–; i així pot advertir errors de redacció –malauradament tan freqüents, sense que hi hagi costum per fer servir els correctors ortogràfics i gramaticals incorporats al sistema informàtic en ús–, de dates, de noms –el seu inclòs– o, i ací

resideix el més important, del que realment ha decidit per minuta oral o escrita. Si el propi jutge treu impresa la sentència, la interlocutòria o la provisió que cal dictar, lliurant-la signada, és clar que estalvia la feina de revisió –que moltes vegades pot implicar també la correcció de faltes ortogràfiques o d'altres equivocacions més importants, i una posterior segona revisió⁵¹⁵ –, i al punt que dona la resolució al funcionari corresponent, normalment a les actuacions, pot passar pàgina i oblidar-se'n. Nogensmenys, el secretari judicial ha de signar moltes de les resolucions judicials, i respecte d'altres afegir concretes diligències de publicació, compliment i informació de recursos –diligències en ocasions ja incorporades a la resolució model o a la feta pel mateix jutge–, de manera que pot efectuar, també, tasques de verificació genèriques: si dona fe d'un determinat compliment, no pot passar per alt un error a la data, de les persones que consten com a signants, o fins i tot d'un concret contingut. I això últim resulta especialment important perquè potser dona fe de que es complirà el que mai fora possible de complir, per contradictori o inversemblant a causa d'un error. En aquest punt convé subratllar que el jutge decideix però no fa complir les seves decisions –començant per la notificació de la resolució emesa–, tasca del secretari judicial, qui per això mateix ha de llegir el que signa i preocupar-se de que es compleixi, essent responsable si no es fes, per una incompetent implícita delegació al funcionari, tot i que aquest ja acostuma a llegir el que el jutge ha decidit per dur-ho a terme i continuar la tramitació, i on la comunicació a les parts forma part natural d'aquesta activitat. De fet, les costums d'aquest tipus relaxen de vegades la feina del fedatari públic, i sempre és fàcil trobar resolucions que no han estat complides, precisament, perquè cap ha llegit la decisió judicial presa. També es cert que el propi jutge, en no poques ocasions, està preocupat en aquest compliment efectiu, especialment quan les seves decisions

⁵¹⁵ En ocasions aquestes revisions es repeteixen, i no falta advertir la pugna que determinats funcionaris presenten així, potser pretenent que sigui el jutge qui redacti per sí sol, el·ludint tasques de transcripció.

resulten més peculiars del que normalment té lloc a l'Oficina judicial. Fins i tot no cal dir la conveniència d'instruir verbalment al funcionari que rep la resolució minutada o signada, o comentar el pertinent al Secretari judicial sobre un determinat assumpte que es resol.

La mecànica judicial permet, tanmateix, que el propi funcionari presenti una resolució model ja adaptada i feta per signar, sobre supòsits on, per ordre de jutge o secretari, només s'està aplicant un determinat criteri a casos similars. La verificació del jutge –i del secretari–, de l'escrit en qüestió i de les actuacions de la que aquest es deriva, resulta igualment necessària, i no pot dir-se que, en situacions d'aquest tipus, no sigui el jutge qui decideix. Ho fa, però limitant-se al màxim a la tasca resolutiva, nucli de la feina jurisdiccional. D'aquesta manera, i al marge dels funcionaris dedicats a la transcripció de les resolucions –ordenades, també, per la uniformitat d'aquestes– malgrat les puguin rebre dels jutges senceres i en suport informàtic, es planteja que part de les resolucions judicials puguin ser omplertes mecànicament pels funcionaris: dates d'interposició de demandes o recursos, prova admesa i practicada, etcètera. Es tractaria de dades que consten a l'expedient, i que conformen antecedents processals inamovibles, que ja s'han produït, que poden resultar útils a la redacció d'una sentència o altre tipus de resolució judicial, i que a base d'espais en blanc dintre d'un model preconfigurat, i la confrontació amb l'expedient concret, no comporten dificultats rellevants per la seva inclusió. Certament, el jutge no podria verificar la seva realitat sense confrontar la causa, potser perdent més temps del que hauria trigat en fer-ho ell mateix. Sembla més adient, doncs, que aquesta tasca de verificació s'efectuï per qui donarà fe pública de la publicació de la sentència o signi com a fedatari la resolució mateixa⁵¹⁶.

⁵¹⁶ Santos Pastor Prieto (“Elementos...”, cit., pàgina 50) defensa la supervisió d'aquest tipus de tasca pel secretari o el seu equivalent, i no només es justifica per la concentració de la labor del jutge en el que és més important i pròpiament jurisdiccional, sinó també per permetre unificar i estendre la informació més

Una declaració d'objectius passa per premiar la qualitat per sobre de la quantitat a fi d'oferir la millor decisió possible al cas concret. Això imposa que l'Estat doti el jutge d'una independència adient, no només de mitjans personals i materials, sinó d'una capacitat econòmica –que segons alguns permeti exigir la total dedicació⁵¹⁷– i sense cap pressió. Hi ha qui considera element de pressió els mòduls de productivitat, l'estadística o els objectius⁵¹⁸, per s'ha de conciliar la tasca independent amb el control, no només de l'activitat jurisdiccional en sí mateixa, sinó de l'organització administrativa que la envolta i que el seu èxit, es vulgui o no, passa per verificar els resultats finals pels quals està establerta i cobra vida: la resolució jurisdiccional dels conflictes i litigis.

Tanmateix, els cursos de formació continuada són irrealistes si no hi ha un sistema de suplències, i que en realitat serveixi per mantenir el ritme del jutjat o tribunal objecte de substitució. Nogensmenys, durant anys els jutges i magistrats substituïts van patir molts abusos per part dels titulars, que acumulaven gran quantitat de judicis o aquells especialment conflictius o complexos en dies que demanaven permisos per assumptes propis. Es repassava l'agenda del jutjat i es veia que gairebé tot el mes no hi havia judicis i els tres dies de substitució estaven atapeïts –sense oblidar que els substituïts substituïen els dies de judici oral i després dedicaven el seu temps no retribuït a fer les sentències– o que un mes per permís d'estudis del titular tenia més judicis ordinaris que tot el semestre restant que ja s'havia fet, o que s'havia deixat pel substituït un judici sobre marques de 4 volums o un de propietat industrial de 7 volums.

completa possible sobre els antecedents processals que, a la pràctica, no sol produir-se generalitzadament. Segons l'esmentat autor només el quinze per cent de les sentències civils de primera instància indiquen la data d'interposició de la demana, i és l'u per cent de les sentències que inclou la prova (*ididem*).

⁵¹⁷ Així, Josep M. Bachs Estany, "La motivació...", cit., pàgines 52 i 73. Desconeixem si la total dedicació exclou, per aquest autor, l'activitat científica d'impartir conferències o publicar estudis.

⁵¹⁸ Josep M. Bachs Estany, "La motivació...", cit., pàgina 52.

No s'ha de descartar la renúncia a cursos quan no s'aconsegueix obtenir cap substitut, havent-ho demanat quan ja estaven fets el assenyalaments –el que sols passar quan hi ha molts mesos per endavant assenyalats– o amb coincidència de la distribució de guàrdies. Fins i tot la funcionària de torn arriba a dir que per demanar cursos primer s'ha de demanar el substitut pertinent o assegurar-se que hi haurà; la qual cosa seria, per cert, absurda, doncs el procediment sempre s'articula a l'últim moment, sota concretes preferències entre substituïts i depenent de les substitucions que existeixen en el moment de la demandada.

d. La prioritat del servei. La vaga

Els criteris per prioritzar uns temes o d'altres, establir que és el mínim quan habitualment no s'està al màxim per la saturació, i la consideració del dret de vaga en serveis públics que afecten la ciutadania amb molta diferència d'altres àmbits privats i empresarials on es té dret a la vaga també. Aquí convé recordar la possibilitat de limitació i fins i tot de prohibició si es tracta de serveis essencials que interromputs podrien generar un perjudici greu a la col·lectivitat nacional⁵¹⁹.

El Registre civil regula aspectes amb enormes repercussions fora del Registre mateix i els interessos sobre l'estat civil que desplega l'aparell estatal. Per exemple, la inscripció del naixement, natural o per adopció, determina el dret a la salut i a l'educació del menor, afectant la mobilitat de la família i la gestió dels permisos per paternitat, ajuts i subvencions. Els serveis públics van anar a la vaga, i els mínims establerts van ser insuficients; tal és la saturació i demanda que, per no resultar insuficients, no només hauria d'haver anar tota la plantilla a treballar, sinó que s'haurien d'haver proveït reforços.

⁵¹⁹ Fernando Valdés Dal-Ré, "Los servicios esenciales y los servicios mínimos en la función pública", *Relaciones Laborales*, núm. 9, 1986, pàgina 955.

La STC de 8 d'abril de 1981 va eludir manifestar-se sobre el dret del funcionari a la vaga, parlant d'un eventual dret de vaga que en tot cas ja no seria delictes si no atenta intencionadament contra la seguretat de l'Estat i que únicament hi ha regulació al Reial Decret Llei de Relacions de Treball pels treballadors amb contracte de treball. La Jurisprudència administrativa, no obstant, va ser clara i reiterada en admetre el dret de vaga (SsTS 22-V-1982, Ar. 2984 ó 23-II-1984, Ar. 666), i l'article 496.d LOPJ reconeix el dret de vaga al personal al servei de l'Administració de justícia inclosos els secretaris judicials per remissió de l'article 444 LOPJ i ho prohibeix pels jutges i magistrats⁵²⁰, així com a les Forces Armades i Instituts Armats de caràcter militar, i a les Forces i Cossos de Seguretat segons l'article 6.8º de la Llei Orgànica 2/1986, de 13 de març que afecta estatutàriament a la Guàrdia Civil, a les Unitats de la Policia judicial, al Cos Nacional de Policia, a les Polícies autonòmiques i a les locals i inclou accions substitutives amb finalitat d'alterar el normal funcionament del servei.

Punt de partida, en relació amb l'article 28.2 CE, afirmar que ser funcionari públic no implica necessàriament realitzar un servei públic essencial, mentre que un treballador no funcionari –un conductor d'autobús o de ferrocarril, que realitza un servei públic– pot desenvolupar un aspecte essencial per la comunitat. En qualsevol cas, com passa en qualsevol altre dret, inclosos els drets a la vida o a la llibertat, el dret a la vaga no és il·limitat i exigeix proporcionalitat i equivalència de sacrificis. Especialment, la no imposició a altres sectors de la inactivitat dels treballadors en vaga, la llibertat per fer-la i la no producció d'efectes multiplicadors en el terreny de la desorganització empresarial (administrativa), la lleialtat i honradesa en el marc de les relacions laborals (funcionaries) i els danys a l'empresa (a l'Administració).

⁵²⁰ En aquest sentit es posen en relació els articles 395 LOPJ, 1.4 de la Llei Orgànica de Llibertat Sindical i l'article 127.1 CE (sobre pertinença a sindicat), Alberto Palomar Olmeda, Francisco de Miguel Pajuelo i César Duro Ventura, *El Régimen...*, cit., pàgina 404.

Convé al·ludir a la vaga de secretaris judicials del 21 d'octubre i el moviment de jutges i magistrat reflectit a les generalitzades juntes de juntes convocades el mateix dia. Ara bé, la bel·ligerància que comporta la vaga com a primera mesura, és pròpia d'una immaduresa política evident, doncs la vaga és precisament tan importat com a mitjà de pressió, i alhora sacrifici per qui realment la fa, que esdevé un autèntic darrer recurs dins la conflictivitat palesa. Patètic en canvi per aquells que obtenen una baixa mèdica per afectar l'atur de feina però també cobrar el seu sou –com va passar generalitzadorament a les vagues de conductors de RENFE o de TMB fa ben poc. A la vaga de conductors de TMB, quan el cessament voluntari de treball va acabar per acord, el servei va romandre obstaculitzat perquè molta gent estava en baixa mèdica. Tampoc seria coherent fer servir subterfugis com ara la convocatòria de juntes de jutges per encobrir una vaga. Si convé la junta s'ha de convocar, amb totes les seves conseqüències, i sense pretendre que aquesta funció judicial s'hagués de realitzar fora d'horari habitual –o sigui, en temps personal del jutge–; i si es vol defensar la opció de fer vaga com a legítima –qüestió jurídicament controvertida–, s'ha de fer amb totes les conseqüències també, com ara les que tindria un treballador assalariat que deixaria de cobrar el seu sou.

3r. Les necessitats socio-laborals de l'usuari, del professional i del personal al servei

a. Ciutadà

El nivell d'estabilitat o desestabilitat econòmica de la societat és representatiu en general, però ha vingut oscil·lant amb efectes dispers, segons el tipus de jurisdicció (civil i social) i el volum de feina a

determinats processos (fallides, desnonaments, hipotecaris, i acomiadaments, expedients de regulació); en realitat esdevé, bàsicament, una situació cíclica, amb augments i davallades. Però als darrers anys s'ha produït un sensible canvi demogràfic i sociològic que sense cap mena de dubte afecta l'eficàcia de l'Administració de justícia i el nivell d'exigència que se li pot plantejar i difícilment es podrà considerar esgotat dintre d'uns anys. Per una banda, ha hagut una enorme arribada de persones provinents de l'estranger i que es col·loquen en una franja socio-econòmica relativament baixa. Això últim pot variar, però no ho farà el cúmul quantitatiu de ciutadans en presència. A més, per molt que el Dret sempre ha estat present a la vida diària, malgrat de vegades ni es noti, la litigiositat, la judicialització de la vida quotidiana –a més de la política–, i la manca de tendències clares cap a sistemes autocompositius civilitzats o alternatius del sistema judicial, implanten una activitat jurisdiccional *in crescendo* (perquè certament l'esforç pressupostari s'ha notat), i sensibilitzada cap al servei (la millora de l'Administració de justícia és objectiu consolidat a Europa i els països del nostre entorn), tot i que inferior a la demanda quantitativa i qualitativa que de la mateixa hi ha, que no necessàriament mostra la salut humana, ètica i de pau social de la comunitat en que vivim.

Les aplicacions informàtiques permeten detectar que un mateix usuari pot tenir diferents procediments en curs, i si bé els actes que impliquin a més justiciables –normalment els judicis orals– no permeten la personalització i agrupació d'actuacions d'aquell en concret, fent servir un mateix dia d'assenyalament de judici, si existís, a aquest es pot agrupar tota la resta d'actuacions judicials que hagi de fer la mateixa persona, evitant que acudeixi al tribunal multitud de vegades. En aquest sentit funcionen, per exemple, moltes administracions executives de tribunals nord-americans, sobre tot en situacions on, per ser moltes les

compareixences previstes, patirà la feina o cabria provocar la inassistència al jutjat.

Entre els procediments per millorar la gestió de les organitzacions ressalta l'anomenada reingenieria de processos, essent aquests últims, a l'àmbit de l'Administració pública, les peticions d'informació en qualsevol finestreta i com arriba la dita informació fins al peticionari, normalment el ciutadà destinatari o qui el representa. A l'administració de Justícia els processos (jurisdiccionals) són processos de treball que finalitzen amb la sentència o altra resolució judicial que els hi posi fi, tot plegat sota economització de mitjans, compliment de la llei processal i efectivitat cara objectius i finalitats.

La justícia gratuïta s'ha considerat un despropòsit en el sentit que, si bé hi ha d'haver-hi una igualtat real i efectiva, amb relació s'ha de cobrar a tothom segons la seva capacitat econòmica⁵²¹. D'altra banda, la feina seguida pels professionals de la justícia als països del tercer món, en ocasions ha aconsellat el cobrament, encara que sigui mínim, davant la gratuïtat absoluta, raonant que l'absència d'emoluments pot minvar la legitimació i credibilitat del professional davant l'usuari.

Convé matisar que la justícia sempre és gratuïta, perquè no hi pot haver-hi una justícia "cara" i una justícia "pobre". El que s'ha de pagar és la manera d'arribar-hi, i la terminologia correcta passaria per substituir "justícia" per assessorament (tècnic, pericial), representació (processal) i servei públic (gestió administrativa aliena als sous de jutges, secretari judicial i altres funcionaris), elements tots ells que poden tenir despeses,

⁵²¹ Francisco Sosa Wagner, "Poder...", cit., pàgina 95, anotant l'obra de Alejandro Nieto, *El desgobierno...*, cit.

excloent les taxes judicials inexistents per les persones físiques, tinguin o no dret al benefici⁵²².

Es pretén que si determinats serveis públics es cobren als usuaris, en lloc del tradicional finançament dels impostos, la seva utilització es racionalitzarà⁵²³. En primer lloc convé advertir que les despeses de l'Administració de justícia no podrien assolir-se, exclusivament, amb aquest tipus de pagament, a no ser que fos altíssim. En segon lloc, resulta de justícia que aquell contribuent que mai acudeix al jutjat i tampoc esdevé partícip involuntari d'actuacions judicials –per exemple penals on sigui víctima u ofès directe⁵²⁴– hagi de satisfer econòmicament la despesa de Justícia moltes vegades generada per conductes querulants o ànims litigadors que es podrien resoldre pacíficament depenent del tipus de persona implicada a l'afer.

El co-pagament específic d'un usuari que ja contribueix, a través dels seus impostos, al sosteniment del servei públic a qui acudeix, planteja el límit justificable de la seva aportació, per evitar que això sigui un obstacle absolut per accés a la justícia. I amb un context publicitat que li permeti saber, i valorar, que el seu triomf li reportarà una satisfacció econòmica per costes on, a part del reclamat, obtingui les despeses realitzades per sortir indemne del litigi si l'ha guanyat, no així en cas contrari; coneixent igualment el risc de satisfer les costes processals del contrari. I davant de la possible insolvència del condemnat, però només

⁵²² No hi ha dret a la “justícia” gratuïta de les persones jurídiques, cfr. Ricardo Yáñez Velasco, *El peritaje...*, cit., pàgines 301 i següents.

⁵²³ Veure, en general, però relacionat amb la sanitat o la cultura, a més de la justícia, Paul Nolte, “Generation Reform”, *Jenseits der blockierten Republik*, 2004.

⁵²⁴ Mai podria evitar ser interessat indirecte quan es tracta de enjudiciament criminal per delictes on tota la comunitat resulta víctima, o quan és l'Estat central, l'Administració autonòmica o local, o els seus Cossos de seguretat, són les víctims. Així, delictes contra la salut “pública”, l'Administració de justícia, l'Administració pública, el medi ambient, l'ordenació del territori, el patrimoni històric, la seguretat col·lectiva, l'ordre públic, la Comunitat internacional o particularment contra la Hisenda Pública i la Seguretat Social; sense oblidar que aquells procesos penals –i també contenciós-administratius i fins i tot socials– amb interessats concrets, mostrant un debat jurídic que es resol en benefici de la comunitat tota. Tanmateix, les despeses d'actuació per unificació de doctrina jurisprudencial afectarien irremediament tota la societat.

en el que és relatiu a les costes processals, convindria un pagament de l'erari públic el més aviat possible, convertint-se l'Administració, per cessió, en creditora contra el deutor de les costes, arbitrant-se un sistema de exacció no processal sinó administratiu⁵²⁵.

Una càrrega pressupostària excessiva per a l'Estat o les CCAA pot derivar en l'exigència de taxes per la prestació del servei públic, més enllà dels impostos i de manera generalitzada. Però cal recordar que les despeses d'advocats, perits i procuradors poden ser exigides amb antelació, i que aquests professionals no poden fer de creditors habituals per tasques que formen part de la seva manera de guanyar-se la vida. D'altra banda, el perit gratuït comporta una dilació significativa –en relació amb el perit designat judicialment, però sobre tot en quan a l'aportat per la part–, la qual cosa aconsellaria arbitrar mecanismes preprocessals, inviàbles respecte del mandat, però que eliminarien el temps de tramitació processal i peritatge respecte del perit proposat pel demandant.

b. Personal

S'ha identificat el personal al servei de l'Administració de justícia com la part humana d'un conjunt de mitjans personals i materials aliè al nucli de competència estatal reservada com exclusiva a l'article 149.1.5º

⁵²⁵ I suprimint el tràmit processal previ per obtenir el pagament de les costes processals, que és la seva taxació. Si una vegada ferma la interlocutòria de taxació no són satisfetes voluntàriament, s'hauria d'evitar la sol·licitud d'execució jurisdiccional –que enceta un procés d'execució ordinari malgrat certes pràctiques estranyes. Fora prècis que el pagament és verificat davant del jutge –sigui per consignació al compte del tribunal, sigui per acreditació documental del pagament extrajudicial–, i si no en tingués lloc –després del tràmit d'abonament voluntari de 20 dies (article 548 LEC)–, que hi hagués un arxiu processal amb comunicació del títol i deutor a l'Administració, que abonaria el deute al creditor començant no la reclamació a l'obligat sinó la seva exacció directa, gaudint l'Administració de mitjans d'investigació directes que el jutjat, cas d'executar, hauria de demanar-li. El principi dispositiu i de rogació, pel qual el creditor s'ha de convertir en executant per mitjà de demanda, és transformaria per una pretensió tàcita, nascuda de la sol·licitud de taxació i reafirmada, per omissió, amb la manca de renúncia expressa durant el tràmit d'eventual pagament voluntari, la qual cosa s'advertiria explícitament a la interlocutòria irrecorrible que aprova la taxació de costes. Actualment la sol·licitud de taxació de costes no pot ser entesa com a equivalent a sol·licitud del seu pagament; cfr. Ricardo Yáñez Velasco, “¿Es necesaria demanda para ejecutar las costas?”, *Economist & Jurist*, (XVI), número 122, julio-agosto 2008, pàgines 26 i següent.

CE, no estrictament integrat en l'Administració de justícia segons l'article 122.1 CE⁵²⁶. D'aquesta manera, sembla que no són funcionaris propis sinó aliens, col·laboradors de qui en sentit estrictament formarien l'Administració de Justícia i, d'aquesta manera, discutint sobre si aquests últims són els jutges i els secretaris judicials o només els primers.

Els Manuals de bones pràctiques són eines útils si es troben configurats arran de experiència i amb coneixença puntual de la normativa aplicable, però es en qualsevol cas imprescindible que es controlin pels directors de l'organització i es divulguin entre tots els integrants i possibles destinataris beneficiaris dels mateixos, millorant les tècniques i la qualitat sempre que es també parteixi d'abastar una millora, potser sorprenent però certa, de la motivació i de la implicació de les persones.

Els models mecanicistes, on el funcionari assumeix el pagament d'un preu per la seva feina i es aquest el fi últim de la mateixa, mostra un deteriorament progressiu de l'objecte de l'organització, suprimint incentius i fent el funcionari una persona dependent i al seu directiu un constructor d'estratègies amb aquests elements. El model psicològic i sociològic afegeix que als diners la satisfacció personal, és típic dels Estats Units i treballa significativament els aspectes emocionals, presentant persones independents i amb feines atractives que milloren la seva eficàcia per objectius, plantejant un directiu executiu. L'anomenat model humanista tendeix a identificar el treballador amb l'empresa, que suma als anteriors elements el sentiment d'utilitat de la funció cap als altres, fent a la persona interdependent, treballadora en grup. En aquí el directiu assoleix la funció de líder.

⁵²⁶ STC 56/1990, de 29 de març.

En qualsevol cas, un mal cap que no pren decisions a temps i que no assumeix les seves conseqüències genera inseguretat en els seus subordinats, així com ansietat i desinterès. Es plantegen al menys tres tipus de resistències quotidianes: intel·lectuals (no ho veig no ho entenc), emocionals (por als canvis, i oposició a les imposicions) i corporatives (interès del propi grup)⁵²⁷.

El jutge ha de ser reforçat en termes econòmics, però també per funcionaris competents, potser especialment millorant els interins per constituir un cos homogeni i realment útil, malgrat tendir a una plena ocupació a justícia, la qual cosa pot ser difícil a la vista de la extraordinària mobilitat a determinats territoris del personal titular que no es nascut a ells. Tanmateix importa obtenir una bona comunicació interna, que evita informació informal i possiblement adulterada, en part causa de la manca de compromís, desmotivació i actituds defensives que restringeixen tota possibilitat de creixement personal i professional.

El funcionari ha de gaudir un ambient confortable, suport dels caps, sinèrgia i equip, un orgull per la seva feina i pel resultat de l'òrgan. Eludir l'enrarament a la feina i la incomoditat de l'àmbit comença per posar fre als fraus de control d'horaris d'alguns companys, el greuge comparatiu dels que sempre eviten el treball o ho intenten encolomar als altres, o d'un jutjat del costat que va fatal però té funcionaris de suport i més hores afegides retribuïdes. El psicòpata a l'Administració de justícia, el pocavergonya que seria despatxat en una empresa privada⁵²⁸, només perjudica tot el col·lectiu treballador i alhora el servei ofert al públic que, realment, està pagant el seu sou. En tot cas, es considera que un

⁵²⁷ Luciano Borges Alejo, "Macrooficinas judiciales II", a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d'Estudis Jurídics de l'Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002, pàgina 409.

⁵²⁸ Encara que en alguns casos, hi ha empreses privades amb singulars departaments de recursos humans que també ho permet, amb un despilfarrament increïble per arribar a acords d'acomiadaments improcedent davant de pràctiques laborals creditors de sancions reiterades i greus, i així de comiats procedents en cop d'indemnitzacions milionàries en el seu lloc.

elemental principi totalment acceptat en el món de l'Administració i l'empresa, aconsella que no sigui el superior jeràrquic de cada unit –el secretari judicial– qui s'encarregui de controlar-lo⁵²⁹, plantejament que finalment ha derivat, només parcialment, cap a sistemes de fitxa i controls automatitzats dels propis funcionaris, la qual cosa no deixa de permetre múltiples corrupteles amb poc interès de controlar-les, sembla ser.

L'atur al sector interí –i per extensió de qualsevol graduat escolar, i més si és llicenciat en dret– no crec que existeixi quan hi ha manca de personal, incloent-hi jutges substituïts.

La conciliació amb la vida familiar⁵³⁰ i les demandes d'horaris flexibles i amb espai lliure, no sembla preocupant a l'Administració de Justícia, i la pública en general, en comparació amb el que succeeix a l'empresa privada. És comú que els treballadors prefereixen la primera i no la segona, entre d'altres raons pel temps disponible. Les demandes de jornades que per exemple finalitzin a les 18.00 hores no tenen el mateix sentit pel funcionari de justícia –a part de situacions laborals peculiars com ara la molt temporal actuació a la guàrdia penal–, donat que a aquesta hora ja pot ser a casa de sobra. D'altra banda, per anar-hi al jutjat a fer qualsevol gestió, donat l'horari d'atenció existent, s'ha de demanar festa a la feina –de fet, el mateix passa si hem d'acudir, per exemple, a determinades visites pediàtriques pels nostres fills–, per això importa sobremanera que les visites als òrgans judicials siguin el més fructíferes possibles.

⁵²⁹ Juan Antonio Xiol Ríos, “Reforma de la Oficina Judicial”, a *La Oficina Judicial*, Departament de Justícia del Parlament Basc, Vitori-Gasteiz, 1994, pàgina 27.

⁵³⁰ V. Llei 39/1999, de 5 de novembre, de conciliació de la vida familiar i laboral de las persones treballadores (BOE núm. 266, de 6 de novembre, corregit al BOE núm. 271, de 12 de novembre).

c. Professionals

Tan en els capítols precedents com en aquest mateix s'han fet consideracions directament o indirectament referides als advocats –per extensió graduats socials a l'àmbit de la jurisdicció social– i procuradors, que ara no convé reiterar. No obstant, cal afegir un parell de comentaris relatius al servei ofert com a col·lectiu.

Per mitjà del Col·legi d'advocats es gestiona el servei de justícia gratuïta i s'ofereixen models de sol·licituds de suspensió de tràmits que, malgrat ser això –una petició– i, consegüentment, recordant que no existeix cap vinculació judicial a la suspensió sol·licitada –el tribunal examinarà la possible intenció merament dilatòria (per exemple amb presentacions de sol·licituds demorades)–, alguns advocats comenten com a fet notori que el sol·licitant rep el missatge de que el procés judicial en curs ja ha estat paralitzat amb la presentació de la seva sol·licitud (i?), petició que, per començar, ha d'arribar al tribunal destinatari dintre del termini preclusiu existent (per contestar la demanda, per comparèixer a judici verbal, per oposar-se a l'execució, per apel·lar, etcètera), doncs després mai cabria retrotraure actuacions.

El servei de torn d'ofici, particularment en matèria penal, no comporta retribucions significatives, però malgrat tot pot configurar un ingrés addicional relativament interessant si es relaciona amb l'esforç professional desplegat. D'aquesta manera, l'assistència lletrada al detingut, a comissaria de policia, pot limitar-se a una estoica presència, sense cap declaració del client i, sovint, sense una autèntica entrevista reservada després de la diligència. Tanmateix, un cop d'ull a l'atestat policial serveix a un bon grapat d'advocat per assistir-hi a la declaració del detingut davant l'autoritat judicial i, després, fins el judici en no pocs casos. Cap altre tipus de contacte, cap altre tipus de feina. I quan la

designa esdevé per assistir a un imputat no detingut, resulta habitual que comparegui el lletrat sense haver contactat amb el seu client, a qui probablement no coneixerà en absolut, demandant les actuacions a l'hora de l'assenyalament, creuen ràpida conversa amb l'inculpat, abans i després de la diligència i, probablement, fins el moment d'emetre escrit de defensa. Es clar que hi ha advocats responsables i treballen les causes com autèntics professionals, però en termes generals, el tipus d'actuació no sembla ajustada als estàndards bàsics de la qualitat.

L'anterior no vol dir que l'advocat desenvolupi –i en tot cas hagi de desenvolupar– un paper fonamental en la millora i evolució de la Justícia, tal i com es va expressar el president del Consell General de l'Advocacia Espanyola, Carlos Carnicer, a una *Jornada* sobre “La reforma de la Justícia des de la Sociedad Civil”, organitzada recentment per la Fundació Wolters Kluwer España, on es va presentar l'observatori de l'activitat de la justícia i es va indicar que de tots els casos presentats als despatxos d'advocats només el 52 per cent acaba al jutjat⁵³¹. No obstant la importància de la tasca lletrada, a vista dels resultats, després, als tribunals, la previsibilitat de les resolucions que se'n dictaran i que els experts jurídics coneixen perfectament abans de presentar la demanda, i particularment constatant l'efecte negociador que existeix al Dret comparat, la meitat es un percentatge significativament alt.

d. En particular, l'idioma

Als Estats plurilingües el factor determinant de la llengua és decisiu a l'organització i prestació del servei públic de la justícia. A Espanya, on gairebé la meitat de la població habita en Autonomies bilingües, els Tribunals d'àmbit nacional no mostren senyals de que aquest país sigui

⁵³¹ La referència a la *Revista del Consejo General de la Abogacía Española. Abogados*, núm. 52, novembre 2008, pàgina 61.

plurilingüe⁵³². I això tenint en compte que a l'any 1997 ja es va plantejar la necessitat d'adaptar l'Oficina judicial amb el seu entorn social, destacant críticament la manca de preparació lingüística del personal al servei de l'Administració de justícia. Efectivament, en el Llibre Blanc de la Justícia es deia que els ciutadans tenen el dret a expressar-se en la seva pròpia llengua i que la condició plurilingüe de l'Estat espanyol havia motivat reformes a les Administracions públiques, malgrat que a l'Administració de justícia hi ha una impermeabilització en aquest sentit: resistència pròpia del món jurídic a canviar el seu llenguatge, la manca d'instruments informàtics en les distintes llengües co-oficials, la mobilitat funcional i la manca de material jurídic redactat en idioma propi de les CCAA.

Particularment s'ha considerat que la normalització del plurilingüisme ha estat pertorbat per una discriminació dels drets lingüístics del ciutadà davant l'estatus quo de l'actual personal al servei de l'Administració de justícia, plantejament contrari a la visió del ciutadà com a centre del servei que contra la jurisprudència del Tribunal Suprem va suposar la jurisprudència constitucional (STC 82/1986 i següents). I molt greument un irresponsable ús polític partidista i demagògic que feien servir les exigències derivades de la pluralitat lingüística com arma llençadisa a la menor oportunitat⁵³³.

Un exemple entre d'altres, triat per centrar-se en la legislació processal, es el següent. El Grupo Popular en el Congrés va interposar recurs d'inconstitucionalitat contra l'article 231.4 LOPJ, redactat segons la reforma de la Llei orgànica 16/1994, per entendre que el jutge no podria ordenar la traducció si les parts processals arribaven a un acord sobre la llengua a fer

⁵³² Iñaki Agirreazkuenaga Zigorraga, "Balance conclusivo sobre la administración de justicia en un estado plurilingüe", en *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 1999, pàgina 390.

⁵³³ Iñaki Agirreazkuenaga Zigorraga, "Balance...", cit., pàgines 392 i següent.

servir⁵³⁴. El mateix contingut normatiu va ser aprovat pel mateix Grup Parlamentari –ja al govern– respecte de l'article 142.4 LEC, l'any 1999.

A Suïssa la majoria de cantons només té una llengua oficial –alemanya en 17, només en 4 francesa i en 1 italiana–, mentre que tres són bilingües –francès i alemany– i un trilingüe –alemany, italià i romanche–. A Itàlia advertim tres situacions lingüístiques bàsiques distintes de l'italià: l'alemany, l'eslovè i el francès.

El Preàmbul de la Constitució Espanyola (CE) indica que “La Nación Española, deseando establecer la justicia, la libertad y la seguridad y promover el bien de cuantos la integran, en uso de su soberanía, proclama su voluntad de: ...Proteger a todos los españoles y pueblos de España en el ejercicio de los derechos humanos, sus culturas y tradiciones, lenguas e instituciones”. Tanmateix, el pluralisme lingüístic troba indirecta referència a l'article 1 CE, com a valor superior de la Constitució.

L'article 3 CE estableix que “1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la. 2. La resta de llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes, d'acord amb els seus Estatuts. 3. La riquesa de les distintes modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció”⁵³⁵.

⁵³⁴ La STC 105/2000, de 13 d'abril, va establir que el tenor literal de la norma qüestionada no permet una interpretació completament absurda com la feta pel recurrent.

⁵³⁵ José Luis Rodríguez Pardo, “La cooficialidad de las lenguas españolas como principio constitucional. Valor normativo”, *Jornadas de Estudio sobre el Título Preliminar de la Constitución*, vol. II, Secretaría General Técnica, Centro de Publicaciones, Ministerio de Justicia, 1988, pàgines 1.389 i següents; Iñaki Agirreazkuenaga Zigorraga, “Reflexiones jurídicas sobre la oficialidad y el deber de conocimiento de las lenguas”, en *Estudios sobre la Constitución española. Homenaje al profesor Eduardo García de Enterría*, II, Civitas, Madrid, 1991, pàgines 675 i següents. Sobre la relació amb l'article 20 CE v. José M. Desantes Guanter, “El derecho a la información en las diversas lenguas españolas”, *Jornadas de Estudio sobre el Título Preliminar de la Constitución*, vol. II, cit., pàgines 1.117 i següents.

Els EEAA han d'especificar prèviament quines són les modalitats lingüístiques que integren la categoria constitucional de llengües espanyoles i, en aquest sentit, mereixen la protecció constitucional d'un tractament jurídic d'oficialitat amb el castellà en els seus territoris⁵³⁶.

Sota plantejaments monolingüístics la Constitució francesa es defineix –segons el seu Consell Constitucional– incompatible amb la Carta Europea de llengües regionals i minoritàries, de 7 de maig de 1999 –que França va subscriure–, perquè atenta la unitat i indivisibilitat de la República francesa, contradiu la prohibició de reconeixement de grups ètnics o lingüístics dins del poble francès, desconeixent la consideració de la llengua francesa com únic idioma del país i vulnerant el principi d'igualtat de tots els francesos davant la Llei.

Des del punt de vista competencial, arran l'article 149.1.5 CE l'Estat ha rebut amb exclusivitat la competència sobre l'Administració de justícia, mentre que té reservat l'establiment de les bases del règim jurídic de les administracions públiques i de l'estatut dels funcionaris que hi treballen (article 149.1.18 CE), sense oblidar la legislació processal (article 149.1.6 CE). Les clàusules subrogatòries d'alguns EEAA (per exemple l'antic article 18.1 de l'Estatut català, ara l'article 109), permeten exercir totes les facultats que les lleis orgàniques sobre el poder judicial o el CGPJ atribueixen o reconeixin al poder de l'Estat central. I en aquest sentit la jurisprudència constitucional ha reservat per aquest últim l'anomenat nucli dur del Poder judicial –l'article 117 CE– i permès

⁵³⁶ En aquest sentit, no sembla que s'adverteixen els drets lingüístic fora del territori autònom d'on s'ubica la llengüa, fora del basc a la Comunitat Foral de Navarra: en una part de Castella i Lleó es parla el gallec però no es reconeix jurídicament en el seu EA. Altre qüestió és entendre que s'entengui una manera de parlar com a llengüa o modalitat; particularment, a l'Estatut asturià no s'eleva a rang co-oficial el bable.

l'entrada de competències autonòmiques a l'administració de l'Administració de justícia (STC 56/1990 ó 105/2000)⁵³⁷.

Ara bé, és competència de l'Estat la fixació de l'estatut jurídic dels funcionaris que, com a part de Cossos nacionals, impedeix a les CCAA la regulació d'aspectes imprescindibles o essencials pel manteniment d'aquest àmbit territorial (SsTC 99/1987, 56/1990⁵³⁸). Les CCAA podran col·laborar en la seva gestió si hi ha hagut una transferència de competències d'ordenació d'aquests Cossos.

La necessària existència d'un nucli homogeni en el règim jurídic del personal al servei de l'Administració de justícia justifica, a l'entendre del TC (Ss 105/2000 ó 253/2005), la reserva a unes instàncies comunes d'aquelles matèries que poden afectar decisivament elements essencials de l'estatut d'aquest personal, tal i com vingui configurat a la LOPJ, i suposa un límit a les clàusules subrogatòries esmentades. Tanmateix, tan l'Estat com les CCAA poden incidir en la regulació lingüística, perquè es tracta d'una competència concurrent segons expressa la jurisprudència constitucional darrerament citada.

A Catalunya, sota els paràmetres establerts, es va dictar la Llei 17/1985, de 23 de juliol, del Parlament de Catalunya, de la Funció Pública de l'Administració de la Generalitat. Posteriorment, en el terreny de la llengua, destaca la Llei 1/1998, de 7 de gener, del Parlament de Catalunya, de Política Lingüística⁵³⁹; on la normativa autonòmica resulta

⁵³⁷ Rafael Jiménez Asensio, *Competencias de las Comunidades Autónomas en materia de Administración de Justicia y Libro Blanco de la Justicia*, Madrid, 1998, pàgina 17.

⁵³⁸ Cfr. Rafael Jiménez Asensio, "Un aspecto polémico de la STC 56/1990, el personal al servicio de la Administración de Justicia", *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 28, 1990, pàgines 185 i següents.

⁵³⁹ V. Antoni Mirambell Abancó, "La llei 1/1998, de 7 de gener, de Política Lingüística: El nou desplegament de l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i els conceptes de llengua pròpia i llengua oficial", *Llengua i Dret*, núm. 29, juliol 1998, pàgines 57 i següents.

més apta per l'adequació a la seva realitat social que una norma estatal difícilment adaptable a cada context social i lingüístic si pretén uniformitat.

Respecte de la llei de normalització lingüística gallega 3/1983 es va manifestar el TC. Convé recordar que la STC 84/1986 va indicar que el govern autonòmic no va envair la competència de l'Estat segons l'article 149.1.6 CE⁵⁴⁰.

Particularment, respecte del personal al servei de l'Administració pública de Catalunya, la exigència de coneixements lingüístics no és discriminatòria per aquells que no coneguin la llengua catalana, sense que tampoc pugui entendre's com un requisit contrari al principi de mèrit i capacitat que exigeix l'article 103 CE (per ex. STC 46/1991).

En quan als fiscals actuants, l'article 124.3 CE remet a la llei per configurar el seu estatut orgànic, i sota la competència estatal – reconeguda, per exemple, a l'EAC (antic article 23.2, actual article 96)– és doncs el Ministeri de Justícia el responsable perquè el seu personal disposi dels coneixements necessaris per assegurar la llibertat d'opció lingüística de qualsevol ciutadà davant els procediments judicials. Ara bé, es reconeix el dret a fer servir i a rebre comunicacions en català, també, en relació amb el Ministeri públic (article 33.2 EAC).

El dret internacional i constitucional d'opció lingüística, de qualsevol de les llengües oficials, implica el coneixement de les mateixes, doncs resultaria impossible l'opció si ambdues o més no és coneixen; alhora, el lliure dret d'ús de la llengua oficial amb l'Administració requereix que aquesta compregui al ciutadà i l'atengui en la llengua per

⁵⁴⁰ V., en general, Caminal Badia, "L'ús de les llengües a l'Administració de Justícia", a *Autonomia i Justícia a Catalunya*, Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1998, pàgines 63 i següents.

aquest triada⁵⁴¹. En aquest sentit, les administracions autonòmiques, locals, perifèriques de l'Estat i universitàries, exigeixen el coneixement de la llengua autonòmica com a requisit d'ingrés al cos funcional o laboral, mentre que a l'Administració de justícia es fa, no obstant, com a mèrit, la qual cosa permet l'accés de qui no té cap capacitat lingüística, plantejant la lesió dels drets del ciutadà que es relaciona amb l'Administració de justícia, amb contradicció de la finalitat constitucional.

I en aquest sentit s'ha entès que els jutges i magistrats no només han de conèixer el Dret civil propi –un altre mèrit, que no requisit– d'un territori autonòmic, sinó també els seu ordenament jurídic públic i privat no civil efectivament aplicable⁵⁴².

Sobre la viabilitat d'un repartiment d'assumptes judicials tenint en compte la llengua emprada en l'escrit inicial (Acord del Ple del CGPJ de 29 de juny de 1999), es considera que, descartada la finalitat d'obtenir un procés monolingüe excloent-hi el castellà, i assumida la promoció d'un procés bilingüe, seria necessària la permanència del bilingüisme de l'òrgan judicial, jutge inclòs, i no s'evitaria la discrecionalitat de les parts per triar lliurement jutge –segons la redacció del primer escrit presentat al jutjat–, sense permetre res a dir en aquesta qüestió per l'altre part processal, no iniciadora del procés⁵⁴³. Naturalment, la tria del jutge resultaria més o menys significativa a la vista del nombre de jutges –i jutjats per sobre del jutge, que també es volen triar– que només fessin ús del castellà. Tanmateix, la lliure presentació d'una demanda en un lloc

⁵⁴¹ Jaume Vernet Llobet, “Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces, fiscales y personal al servicio de la administración de justicia de las comunidades autónomas con doble oficialidad lingüística”, a *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 1999, pàgina 316.

⁵⁴² Jaume Vernet Llobet, “Los principios...”, cit., pàgina 319.

⁵⁴³ Ignacio Díez-Picazo Giménez, “Derecho al juez ordinario predeterminado por la ley y posible reparto de asuntos por razones lingüísticas”, en *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 1999, pàgines 334 i següents. L'autor considera que la finalitat referida, donada l'actual legislació, no cap per via del repartiment.

determinat, sota la previsió de la submissió tàcita, no es considera elecció de jutge, tot i incidir directament a la competència territorial, malgrat que, certament, l'altra part podria plantejar declinatòria per evitar-ho, de manera que la voluntat de les parts hi és present, al menys a l'àmbit del procés civil dispositiu⁵⁴⁴.

La immediació es relativitza quan el jutge no entén la llengua feta servir per una part, un testimoni, un perit o els propis professionals actuants, sense oblidar les distorsions que, per aquest principi processal, suposen les traduccions orals, difícilment simultànies. S'afecta inevitablement la igualtat d'armes, amb interrupcions constants, trencament del ritme professional dels interrogatoris, reiteracions per no haver entès bé, instruccions de parlar lentament, etcètera.

En el tracte del ciutadà per part de l'Oficina és igualment representatiu. El deure de conèixer el castellà, per part dels ciutadans espanyols, no impedeix que si la llei ho preveu, rebin les comunicacions processals en altre idioma co-oficial: una interpretació diferent d'aquell deure de conèixer el castellà deixaria sense efecte el dret actiu i passiu del ciutadà en relació amb la resta de llengües oficials⁵⁴⁵. Altra qüestió quan no es tracti d'espanyols, ni el castellà sigui llengua suficient per assegurar l'eficàcia de la comunicació, provocant en aquest cas indefensió, igual que si alguna de les parts, inclòs el Ministeri fiscal, desconeix la llengua en que es desenvolupa l'activitat judicial. En principi, doncs, excloent-hi el castellà pels nacionals espanyols, donat el deure de conèixe-la –sota la responsabilitat dels poders públics d'incloure'l en els

⁵⁴⁴ Sobre la constitucionalitat dels criteris de submissió expressa i tàcita v. STC 101/1984; la actual LEC ha limitat sensiblement els supòsits, amb una clara tendència cap a la improrrogabilitat processal civil, cfr. Ricardo Yáñez Velasco, *La competencia territorial improrrogable en el proceso civil español*, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1995, pàgines 237 i següents.

⁵⁴⁵ Joaquín Bayo Delgado, "Problemas planteados por la traducción y la interpretación: especial referencia al principio de inmediación en los juicios orales", en *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 1999, pàgines 353.

plans educatius de l'ensenyament obligatori–, però si aquests no el coneixen o ho fan insuficientment, la incomprensió davant preguntes i la incapacitat per respondre, permet entendre que causaria indefensió⁵⁴⁶.

Per últim, no es pot admetre la petició de llengua en el moment de la notificació processal, fent aquesta impossible. La mateixa és de plena eficàcia feta en l'idioma de la resolució que es notifica, rebutjant analogies amb l'article 267.3 LOPJ que oferiria dues dies per demanar la traducció –que per manca evident de mitjans no podria fer-se al dia següent com demana l'article 13.3 de la llei catalana 1/1998 que proscriu la dilació en aquest punt– i permetria que la pròpia part endarrerís el *dies a quo* dels terminis preclusius que li poden afectar. L'interessat podria demanar traducció *a posteriori*, la qual cosa reduiria interès si el termini no es suspèn, per això és bàsic que s'avanci a aquest tipus de necessitat idiomàtica.

No hi ha possibilitat d'acceptar peticions implícites d'utilització d'un idioma co-oficial pel jutjat sense trencar la quotidianitat del bilingüisme oral i escrit, de manera que una part utilitza una llengua però accepta perfectament l'altra des del punt de vista passiu. D'aquesta forma, la demanda d'ús ha de ser explícita, per escrit concret o per petició altressí.

Habitual que els secretaris judicials escriguin l'acta judicial en un idioma, si s'escau efectuant simultània traducció en cop d'escriure amb la llengua concretament emprada per qui parli. Actualment es relativitza la qüestió de l'acta escrita succinta que no recull el que les parts o intervinents declaren, sinó quan ho fan, perquè hi ha una completa enregistrament audiovisual de l'acte; continua l'inconvenient quan es tracta de judicis que no s'enregistren o altres compareixences o vistes

⁵⁴⁶ Cfr. STC 74/1987, de 25 de maig, sobre l'article 520.2.e LECr que esmentava els estrangers però no als espanyols.

que només es recullen en acta escrita, per exemple les declaracions de testimonis i imputats a la instrucció penal⁵⁴⁷.

Tampoc es compleix l'article 440 LECr, que preveu la constància de la declaració a l'idioma emprat pel testimoni i la seva traducció a l'espanyol, per garantir el contrast i així de la fidelitat de l'interpret. Naturalment, caldria que qui prengués l'acta, en conegués l'idioma fet servir, perquè sinó fora impossible la seva transcripció original. En aquests casos, i expressament en la previsió de l'article 143 LEC, l'única solució radica en la enregistrament audiovisual. Val a dir, no obstant, que les llengües espanyoles estan excloses d'aquesta duplicitat, referida per a les estrangeres⁵⁴⁸.

Sense oposició de cap part s'entén que no és sensat introduir la constància bilingüe⁵⁴⁹, si bé cal recordar que encara es faci la declaració amb l'idioma de qui la recull per escrit, difícilment s'agafa exactament el que diu en aquell idioma, de manera que la finalitat d'estricta fidelitat es perd si no hi ha una enregistrament audiovisual d'allò que s'ha dit.

El jutge pot necessitar, per exercir la potestat jurisdiccional, la traducció al castellà que obligadament ha de conèixer (així STC 105/2000, en relació amb l'article 24 CE). Curiosament, a l'àmbit de magistrats suplents i jutges substituïts s'ha rebutjat la valoració de la llengua pròpia de la CA⁵⁵⁰, mentre que és aplicable pels titulars. Es considera, en aquests sentit, que si de debò es volen garantir els drets lingüístics dels ciutadans, hi ha d'haver una planificació lingüística en la

⁵⁴⁷ La traducció no total del testimoni no causa indefensió a l'acusat, segons la STEDH 19-XII-1989 (nº. 9783/1982) Kamasinski vs. Àustria.

⁵⁴⁸ Comentaris art. 143 LEC

⁵⁴⁹ Joaquín Bayo Delgado, "Problemas...", cit., pàgina 366.

⁵⁵⁰ SsTS 2 de juny de 1997, Ar. 4917, 14 d'abril de 1998, Ar. 4528, 20 d'abril de 1998, Ar. 4527.

que s'articuli la valoració o l'exigència del coneixement de la llengua pròpia de la CA en els diferents llocs de feina⁵⁵¹.

Respecte de la necessitat que gestors, tramitadors i auxiliis judicials coneguin l'idioma, actualment existeix un conflicte positiu de competències plantejat pel Govern de l'Estat davant el TC contra preceptes del Decret del Govern autonòmic basc 63/1998, de 31 de març, que aprova l'Acord amb les organitzacions sindicals sobre modernització en la prestació del servei públic de la justícia i la seva repercussió en les condicions laborals del personal al servei de l'Administració de justícia, i regula l'establiment de plantilles amb un número de places que requereixen el coneixement de l'euskera, cosa que segueix el plantejament del Llibre Blanc de la justícia i va obtenir l'aprovació del CGPJ.

Els mateixos paràmetres afecten a secretaris judicials, metges forenses i altres perits i, particularment, el Ministeri públic, com ja hem avançat amb anterioritat. El Ministeri fiscal, que per missió té la promoció dels drets del ciutadà, entre d'altres, òbviament ho desenvoluparà millor coneixent la llengua pròpia de la CA on hi sigui, la qual cosa crida a la planificació per part de l'Administració General de l'Estat. I la resta de parts, per evitar la indefensió material, ha de poder parlar i entendre en el idioma co-oficial que vulgui exercir, però sense que s'admeti l'abús de dret i el frau de llei. Al Dret comparat es parteix, majoritàriament, del dret material a utilitzar una llengua oficial davant dels tribunals i a ser entès *directament* pel jutge o el jurat: en efecte, a més de reconèixer als ciutadans el dret d'ús, es garantitza el compliment del correlatiu deure per part dels poders públics d'exigir com requisit de capacitat per ocupar

⁵⁵¹ Iñaki Agirreazkuenaga Zigorruga, "Balance...", cit., pàgina 401.

determinades places, del coneixement i domini de les dues llengües oficials que pugui haver-hi⁵⁵².

El traductor s'oposa al intèrpret pel tipus d'activitat, escrita la primera i oral la segona. En el primer cas ha de ser oficial sempre (article 231.5 LOPJ i 142.5 LEC). En el segon, per aplicació de l'article 231.5 LOPJ, pot haver-hi l'habilitació de qualsevol persona, la qual cosa no entén raonable per una part de la doctrina, en el sentit que s'ha de pressuposar el coneixement de la llengua interpretada per una actuació que garanteixi la interpretació íntegra i exacta. En aquí és important entendre que la feina de l'intèrpret i el traductor imposa una exacta comprensió i reproducció d'una altre llengua, no només en quan allò que es digui pel traduït, sinó d'allò que se li digui a ell, de manera que s'han de conèixer tots els matisos jurídics que ho permetin⁵⁵³. Nogensmenys, els intèrprets oficials sovint mostren selecció del que tradueixen i no sempre mostren coneixement de mínimes nocions jurídiques imprescindibles per procurar una correcta traducció. Tanmateix, l'article 6.3 CEDH estableix la gratuïtat de l'intèrpret⁵⁵⁴.

L'article 143 LEC indica expressament que l'intèrpret signarà l'acta on constin els textos en idioma original i la seva traducció al idioma oficial. Naturalment, això és excepció de la manca de signatura a les actes aliena al secretari judicial que les escriu, malgrat hi ha autors que no contempen aquesta possibilitat.

⁵⁵² Iñaki Agirreazkuenaga Zigorraga, "Balance...", cit., pàgina 386.

⁵⁵³ V., en general, G. Gallo, "Les juristes linguistes de la Cour de Justice des Communautés européennes. Quelques aspects de leur activité", en *Les multiples langues du droit européen uniforme*, Torino, 1999, pàgines 71 i següents.

⁵⁵⁴ STEDH 28-XI-1978 (n°s. 6210/1973, 6877/1975 i 7132/1975) Luedicke, Belkacem i Koç vs. República Federal d'Alemanya.

L'Oficina d'Interpretació de Llengües, estrangeres i co-oficials autonòmiques espanyoles, depèn del Ministeri d'Assumptes Exteriors. La condició d'interpret jurat es regeix pel Reial decret 2555/1977, de 27 d'agost (BOE 8 d'octubre), modificat per Reial Decret 752/1992, de 27 de juny (BOE 22 de juliol) i Reial Decret 79/1996, de 26 de gener (23 de febrer). El cost és de l'Estat, sense que una condemna en costes el pugui incloure. Respecte de l'article 231.4 LOPJ, en quan als efectes fora de l'àmbit territorial d'una llengua oficial distinta del castellà, i la dilació que pot generar l'acte processal –recurs de cassació, exhorts–, tot depèn del servei de traducció i la seva diligència, tot i tenint en compta capacitat i mitjans a disposició.

4t. Preparació i capacitat del personal actuant

La productivitat, entesa com l'increment de producció real per hora treballada, pot fer servir multitud de variables, com ara edat, experiència o educació específica de la plantilla a efectes de reflectir la qualitat promig de cada hora de treball, la quantitat de tramitació disponible per hora treballada, els recursos existents en aquest temps, la taxa d'utilització d'aquest recursos, el nivell d'inversió en millora del sistema judicial, i naturalment la investigació de la ciència i de la tècnica del procés per optimitzar els seus resultats pràctics. Però això només seria una part de l'anàlisi sobre productivitat –o manca de productivitat–; és obvi que més avenços tecnològics, més mitjans materials, més personal, més intensitat a la feina o simplement menys feina a fer, augmentarien la productivitat, o la taxa de productivitat vinculada a la *ratio* entre feina feta, temps i feina per fer.

Clau soterrada del sistema és la influència de les persones que participen en el procés, en principi amb separació del seu entorn. I ha un fenomen batejat amb “eficiència X” relatiu a ràpids increments

experimentats per la productivitat a l'àmbit econòmic⁵⁵⁵, vinculat amb un model social de la productivitat on les persones interactuen i es motiven sota les pròpies aspiracions i frustracions, reaccions davant la jerarquia i la desigualtat, amb necessitats i ressentiments.

En aquest marc d'estudi les pressions que perceben al lloc de feina en particular i al sistema judicial en el seu conjunt en general, així com en relació amb l'Administració o Administracions implicades en el control i la gestió de la feina –sense oblidar la intensitat amb que aquesta es desenvolupa–, reflecteixen valors, conductes, expectatives i lluites que influeixen inevitablement en el resultat de la tasca requerida. Aquesta intensitat laboral pot estar referida al quocient entre la quantitat de treball productiu i útil realitzat i el temps (en hores, dies o setmanes) emprat en fer-ho.

Una millor formació prèvia permet a cada treballador suprimir bona part de les consultes que, per una banda, li faran perdre temps a ell mateix per resoldre el problema, per una altra part, li faran perdre temps al consultat per la tasca que estigui fent, al marge que, mentre que no pugui atendre la consulta qui la necessiti pugui estar immobilitzat per complet o, després, hagi de tornar a la situació prèvia a la consulta novament (per exemple tornar a la aplicació informàtica en un primer moment oberta i a disposició). L'estalvi de temps també passa per la concentració a la feina i per disposar de mecanismes d'autoconsulta (protocols, manuals de procediment, esquemes del tràmit judicial) que conegut a l'etapa de formació per permetre un ràpid maneig, solucionarien imprevistos o problemes quotidians sense implicar a ningú més ni estendre el temps òptim per resoldre'ls.

⁵⁵⁵ Referent a l'increment de producció durant la II Guerra mundial als EUA v. Harvey Leibenstein, "Allocative Efficiency vs. X-Efficiency", *American Economic Review*, juny 1966, pàgines 392 i següents, citat per Samuel Bowles et altri, *Beyond...*, cit., nota 5 al Capítol Sisè.

Sobre la concentració a la feina, no té sentit que contínuament s'interrompi la tasca per atendre usuaris i professionals, sobre tot amb la premura o urgència que uns i altres, moltes vegades, plantegen les seves necessitats d'atenció.

En el conflicte, les estructures institucionals de control intern tendeixen a vèncer la resistència del treballador i obtenir un major rendiment; mentrestant, l'organització informal, el tarannà personal i en menor mesura els sindicats, s'oposen a la reorganització i fins i tot a la innovació quan i on el canvi posa en perill els ingressos –a nivell, per exemple, de complements salarials–, la seguretat, la qualitat de les condicions de feina. L'ascens o l'increment salarial, així com la degradació, la negativa a l'ascens o l'acomiadament, no són elements fàcils d'aplicar a l'Administració en general ni a l'Administració de justícia en particular, on les estratègies per induir els treballadors a l'esforç resulta complex. La intensitat de la feina depèn del control de direcció sobre els treballadors però més encara de la força de la pròpia motivació de cadascú d'ells.

La eficàcia del control de la direcció sobre els treballadors depèn de la seva capacitat per supervisar el rendiment i cost per aquells funcionaris sorpresos sense treballar u oposats a l'esmentat control. S'ha de recordar que la capacitat directiva per mantenir el control és inversament proporcional a la capacitat dels treballadors per organitzar-se amb el fi d'oposar-se a ser controlats. I és inevitable tenir present, per una banda, la manca de control real sobre la seva tasca o el malestar en fer aquesta funció de control sobre qui hauria de fer-ho (els secretaris judicials, i fins fa poc temps, també, els jutges) i, per una altra, el context de corruptela que distorsiona les legitimitats (la costum de les tasques que no corresponen, fruit de delegacions tàcites i il·legals de jutges i secretaris judicials) i la inestabilitat de la feina que posa en risc –o es

valora en risc pel funcionari interí– la seguretat del seu lloc de treball en cas d'oposar-se a directrius fins i tot alienes a la llei.

Establir comissions, grups de seguiment, equips de control, coordinadors, delegats dels uns i els altres, etcètera, pot incórrer en el risc de diversificar la despesa sota un mateix vincle materialment improductiu si no s'aconsegueix el propòsit perseguit al mínim cost humà i material i que no resulti incompatible amb incentius intrínsecs i directes instal·lats en el treballador.

El secretari judicial, sense cap dubte, és el funcionari qui més tindria a perdre d'aplicar-se la llei processal tal i com és. Potser en segon lloc aniria el jutge, a l'àmbit penal molt més que al civil, on destaca que la pròpia LEC ho impedeix expressament a diferència d'un procediment eminentment escrit que permetia el contrari a la LEC 1881.

En un sentit diferent, contra més satisfacció reporti la feina a un treballador, major serà el seu grau de motivació per treballar intensament, incloent-hi en l'àmbit satisfactiu la remuneració econòmica i la qualitat de l'experiència laboral. L'alienació de la feina, i la reducció de les tasques encomanades a petites parcel·les de la dinàmica judicial, poc tendir a un avorriment negatiu per a aquesta satisfacció. En qualsevol cas, el menyspreu del talent i de la creativitat que comporten certes rutines destrueix el valor inherent al capital humà com anomalia del sistema.

Tanmateix, moltes vegades el personal jurisdiccional i no jurisdiccional té la sensació de treballar per procuradors o lletrats, essent interromput sovint per aquests, professionals que normalment no es consideren col·laboradors amb una finalitat de justícia o si més no amb el desenvolupament efectiu d'un servei públic amb destinataris reals amb qui identificar-se que gaudeixen de la feina ben feta i pateixen de la

malament realitzada. Les demandes sobre major seguretat e higiene en la feina, sobre protecció i conciliació familiar i sobre una menor pertorbació de la vida diària potser no aconseguiran directament una major productivitat, però sí indirectament quan es valori, d'una banda, la ganància social obtinguda i, d'altre, un context de satisfacció que motivi la tasca quotidiana.

A la perspectiva estructural, l'Administració de justícia no pateix els inconvenients de la competència entre empreses característica de l'economia de mercat, i malgrat la manca d'innovació pot resultar perjudicial, tampoc resulta problemàtic un millor avenç al sector privat. Abans el contrari, són incentivats els mitjans substituïts de la jurisdicció com mecanismes alternatius de conflictes (mediació, arbitratge, etcètera), sense cap vincle directe amb enveges derivades de beneficis econòmiques –que no hi ha– ni resultats productius que afectin el nivell de feina. Però el quocient derivat de la intensitat del treball pot augmentar negativament si depèn fonamentalment per l'assetjament dels superiors o una acceleració de la feina que no faci benestar al capital humà. Un compromís amb el que es fa, sense perills per la salut (fonamentalment la psíquica), incrementa la eficàcia.

*Jutges*⁵⁵⁶.

La manca de racionalització en els nomenaments, on no només es prescindeix dels mèrits objectius sinó que també s'incompleixen les regles bàsiques dels acords col·legiats, sovint important més els ajuts polítics o corporatius contra els mèrits⁵⁵⁷. En tot cas, constitueix un pobre

⁵⁵⁶ Sobre l'accès de jutges v. AAVV, *Política de selecció de jueces*, Estudios de Derecho Judicial número 135, Centro de Documentación Judicial, Escuela judicial del CGPJ, Madrid, 2007; Pastor Prieto "Elementos...", cit.

⁵⁵⁷ Víctor Fairén Guillén, "Independencia constitucional y desarrollos de dependencia de los jueces españoles", en *L'Indipendenza della giustizia, oggi. Judicial Independence, today. Liber Amicorum in onore di Giovanni Longo*, Giufrè, Milano, 1999, pàgines 126 i següents; Perfecto Andrés Ibáñez,

indicatiu de la racionalitat a les tasques que depenen del propi govern del Poder judicial. A la desconeixença de les causes de preferència s'uneix la impossibilitat del control dels fonaments de la decisió.

Sobre la tasca a fer (capacitat per identificar i analitzar el tema o temes a tractar, jutjar i aplicar la llei), el temperament i tracte, l'habilitat a la gestió de casos, el coneixement jurídic, l'objectivitat i els esbiaixaments, el grau de preparació. I cal objectivar els criteris de promoció, de manera que la qualitat, el servei desenvolupat i millora a la formació tinguin més importància que l'antiguitat i els elements subjectius.

El control inspector pot efectuar-se en virtut d'una correcció sistemàtica del tribunal superior sobre el inferior, però els fulls estadístics trimestrals –on es veuen les resolucions revocades– només pot funcionar com un primer indicatiu d'alerta. Tanmateix, aprofundint en les raons d'aquest tipus de correccions, es podem advertir actuacions determinades irregulars, errors manifestos, aplicació de lleis derogades o inaplicació de normes especialment conegudes.

No va ser normal que les resolucions estiguin farcides de errades ortogràfiques i gramaticals, que no es facin servir els correctors automàtics a disposició en el sistema d'aplicació informàtica, que els propis models inclosos dins d'aquest pateixin aquest tipus de problemes, que el secretari judicial o el jutge hagin de dedicar el seu temps –en el cas que ho facin– a ordenar o efectuar les correccions necessàries donat que són qui signen les resolucions emeses, o que el justiciable rebi un text lamentablement escrit i amb vergonyoses manques d'enllaç entre el que s'ha volgut dir amb el sistema de tallar i pegar. La imatge perjudicial és obvia, però moltes vegades no sembla que al funcionari actuant

“Racionalizar (y moralizar) la política de nombramientos”, *Jueces para la Democracia*, núm. 52, 2005, pàgines 12 i següents.

l'importi gaire aquest patètic resultat. Certament, un alt volum de feina permet justificar que la tasca important es "treure's paper" i proveir les causes, i les errades esmentades sovint es deuen a la velocitat de redacció. Nogensmenys, la manca d'atenció del funcionari per aquesta redacció, vinculada a la baixa autoestima de la seva feina, la menysvalua d'aquests aspectes formals i, perquè no dir-ho, la de vegades també manca de capacitat bàsica i conducta deixada, permeten veure errors inadmissibles a la classe de llengua d'una escola primària. L'orgull de la pròpia feina es un valor a recuperar en molts aspectes i casos, i la tasca desplegada a la funció pública en general i l'Administració de justícia en particular, n'és una.

Els funcionaris de suport o reforç s'estableixen pels jutjats amb deficiències amb la finalitat de superar-les. El que no té sentit és que, establerts, no hi hagi un seguiment subratllat de l'evolució d'aquests jutjats per corregir ineficàcia o fins i tot abusos, donat que, molt sovint, els sistemes de distribució i manera de treballar fa que es compti amb el reforç com una part integral de la plantilla, i que la resta de funcionaris treballin tenint present això, treballant menys del que ho farien sense aquest suport⁵⁵⁸. Així les coses, l'acomodació de la plantilla establert una adaptació fraudulenta que, precisament, manté la necessitat de l'ajut, millorant la comoditat de tot el conjunt de treballadors, que treballen a un nivell subproductiu sense cap rubor. En canvi, el jutjat que disposa d'una plantilla laboriosa i treballadora, i moltes vegades amb una marcada responsabilitat de la feina especialment ben feta o, al menys, correcta i feta a temps, amb significatiu esforç treu la feina que pot i justifica la negativa del reforç perquè, treballant amb un ritme i amb una productivitat superior a la realment exigida, ofereixen uns resultats

⁵⁵⁸ Tampoc hem d'oblidar que, quan des del propi Jutjat, s'emeten informes sobre la incompetència o incapacitat del funcionari, aquest continua mesos al seu lloc de feina, cobrant el seu sou per no fer gaire cosa o per provocar problemes en els tràmits i procediments, i moltes vegades no es rep cap decisió d'exclusió sinó lleus sancions personals, com a molt, que no solucionen res.

estadístics millors que el jutjat numèricament deficitari malgrat el reforç gaudit.

No es pot admetre ni un ni altre exemples, però s'ha de reconèixer que l'acomodació de funcionaris –experts i no experts–, sovint la seva manca de preparació i experiència professional –que entorpeix la tasca d'altres companys, secretaris i jutges–, la disfunció de la distribució de tasques –on s'inclou l'atenció constant al públic i als professionals en una mostra d'absoluta ineficàcia i irracionalitat–, i el volum de feina a realitzar, condueix a una Administració de justícia numèricament molt deficitària. Tot i això, excloent-hi les excepcions que òbviament existeixen, estic convençut que l'últim inconvenient de excés de feina podria estar superat amb la millora de la resta dels factors assenyalats.

Personalment, servint en un jutjat dels que es diuen saturats i amb alguns –però molt pocs– membres de la plantilla amb mancances rellevants en certs àmbits de la seva actuació, ens em apropiat al 200 per cent segons els mòduls d'actuació de jutges i magistrats. I això significa que, als voltants del 100 per cent, el nivell de dedicació de la plantilla, en temps i qualitat, no només és viable, sinó saludable i satisfactori dins de l'equilibri entre la tasca a desenvolupar i la desenvolupada pel funcionari, el que forma part d'una autoestima que mai s'ha de deixar de banda.

La motivació ha d'equilibrar entre la satisfacció personal i grupal i la productivitat: suscitar i mantenir el desig i la voluntat de treballar eficaçment. Això comporta cercar incentius, reptes, sentit al que es fa, un cert grau de diversitat i responsabilitat personal i social. I sembla ser que el rendiment d'un treballador és major quan pot exercir una més gran influència en la definició dels objectius, els mètodes i la remuneració. En aquest sentit, a l'Administració de justícia difícilment podrà participar el funcionari de la remuneració –fora de la negociació sindical i de

determinats complements per lloc de feina–, només s’implicaria en els objectius i els mètodes des d’un punt de vista molt particular –relatiu als plans de treball per assolir fites concretes amb els seus superiors i subordinats.

Particularment, és necessària l’estabilitat. Els funcionaris interins, que no estaran o no saben si estaran temps en una determinada feina, tendeixen a despersonalitzar-la, a determinar una mínima responsabilitat, de manera que passa el temps, cobren el seu sou i potser treballen el mínim imprescindible. Es planteja d’aquesta manera una caracteriologia molt negativa del substitut de la feina d’un altre.

Un exemple entre secretàries titulars pot ser paradigmàtic. La secretària judicial un jutjat rep baixa laboral i la seva substituta –que a més ja coneix que aviat se’n anirà per ascens, considera oportú no fer servir claus accés en el compte corrent del jutjat gestionat per la primera, ni demanar-les; ni l’altre donar-les per fer pagaments, evidentment. Durant setmanes no es va fer cap devolució, pagament o transferència, malgrat ser una tasca que es prepara pel funcionari subordinat, limitat en aquest sentit.

L’exemple suposa una greu manca de responsabilitat i oblit de funcions, sobre tot quan la responsabilitat intrínseca d’accedir al compte d’un altre jutjat resulta controlable segons la clau d’accés feta servir i el temps on un secretari judicial substitueix a un altre⁵⁵⁹. Naturalment, obtenir aquest tipus d’accés substitut no hauria de perllongar-se, com per exemple passa, en massa dies. La tardança resulta molt perjudicial, mentrestant el secretari judicial o restarà inactiu en certs aspectes operatius o haurà de demanar favors –a un altre secretari judicial– per obtenir-los, per

⁵⁵⁹ Únic frau de risc que, durant la baixa, el malalt entri en el sistema. Però això s’evita, simplement, no deixant-se la clau un a l’altre, actuant amb clau pròpia en tot cas, enregistrant-se així el que cadascú fa i quan ho fa, i suprimint la duplicitat d’accessos si es donés d’alta, encara que momentàneament, una segona clau.

exemple els antecedents penals a les guàrdies de jutjats instructors.

El problema de que tot funcionari fa o pot fer el de tots, planteja que substituir a un altre és possible però també endarrereix el treball “propi”, de manera que un funcionari pot perdre un ritme ben òptim de feina, millorar el del seu company no tan treballador com ell o que porta fatal els expedients encomanats. És clar que si ningú tingués aquest control es tractaria d'una feina per hora i donaria el mateix d'on provingués. Però així la despersonalització de la feina –el no sentir-la massa pròpia– podria reduir-se fins cotes no productives sinó negatives. Hem de perseguir l'equilibri entre una i altre posicions.

Les noves responsabilitats poden suposar una millora de l'autoestima laboral i, també, un horitzó de motivació específica. Nogensmenys, hi ha qui preferirà cap implicació responsable, i, majoritàriament, qui rebutgi responsabilitats no acompanyades de drets⁵⁶⁰.

5è. Principis de racionalitat, eficiència, eficàcia i agilitat

a. Eficiència

Als Manuals de procediment es considera que la racionalització significa conjugar els principis de legalitat i eficàcia, per aprofitar al màxim els recursos humans i materials fets servir, obtenir qualitat i satisfer les necessitats del servei complint la llei: simplificar tràmits i compliment de terminis previstos a la norma; informatització total dels tràmits prèviament conèixer funcionalment la necessitat de la tramitació

⁵⁶⁰ En aquest sentit s'ha considerat que els drets sense responsabilitats són poc menys que una farsa; James O'Toole, *Making America Work: Productivity and Responsibility*, Continuum, New York, 1981, pàgina 102, citat per Samuel Bowles et altri, *Beyond...*, cit., nota núm. 10 al Capítol Setè.

totalment; i normalitzar la documentació emprada fent servir un llenguatge jurídicament rigorós però accessible al destinatari.

Per aplicar mesures de canvi i millora racional resulta imprescindible començar determinant l'estat de situació real a l'àmbit d'actuació on es pretén intervenir, de manera que són útils tots els sistemes de control i seguiment, però especialment la col·laboració entre el servei i l'usuari d'aquest servei, horizontalitzant les relacions entre l'Administració de justícia i el destinatari de la mateixa, particularment mitjançant els serveis d'atenció ciutadana⁵⁶¹. Naturalment, si en aquest s'opera amb la desídia del reenviament a altres seccions o unitats del partit judicial, o a institucions o serveis judicial, i amb l'estèril lliurament de models i formularis, difícilment es convertirà en una font d'informació del grau de satisfacció que el servei proporciona i pretén proporcionar. El principi de racionalització a la feina serveix per introduir elements d'organització i sistematització al treball i al funcionari que el desenvolupa.

L'agilitat i l'eficiència venen constituint, al menys sobre el paper, objectius prioritaris de l'Administració de justícia⁵⁶². El principi d'agilitat és instrumental, característic com a principi de funcionament, igual que ocorre amb els d'eficàcia, eficiència i racionalitat de la feina o responsabilitat per la funció desenvolupada. Al principi d'agilitat es vincula significadorament la Llei 59/2003, de 19 de desembre, i la implantació del sistema informàtic Lexnet, malgrat en alguns sentit això ha suposat intents precisament contraris a l'agilitat⁵⁶³.

⁵⁶¹ La concienciació a l'Administració de justícia del grau de malestar dels ciutadans per una via tan directa acaba per generar elements de canvi i millora; com per exemple amb els reforços del Ministeri de Justícia al Registre Civil Central, els reforços a la CA de Madrid o l'ampliació d'horari en jornada de tarda a Andalusia; Raquel Blázquez Martín, "Otra visión de la Unidad de Atención Ciudadana (UAC) del CGPJ", *Derecho y Jueces*, núm. 42, novembre-desembre 2007, pàgina 4.

⁵⁶² El Pacte d'Estat per la Reforma de la Justícia contemplà als seus objectius la rapidesa, la eficàcia i la qualitat.

⁵⁶³ Cfr. *infra*, Junta de jutges de Vilafranca del Penedès de 24 d'octubre de 2008. Els temps d'activitat real d'ús és, precisament, a principi de matí i a final de la jornada, quan els funcionaris treballen més productivament.

El marc d'ineficiència per despilfarrament establert en termes econòmics⁵⁶⁴ pot interpolar-se en certs aspectes. La eficiència productiva fa referència a allò que es pot obtenir amb els recursos que s'utilitzen, mostrant un quocient entre la producció total i la quantitat de treball productiu realitzat. En aquell àmbit el despilfarrament pel costat de la demanda és el resultat de la incapacitat de l'economia per funcionar en el nivell de plena ocupació i de plena utilització de la capacitat, amb existència de recursos ociosos que podrien utilitzar-se amb fins productius.

El personal d'un jutjat va començar a fer servir fotocopiadores d'altres per manca de tòner, problemes també relatius al fax, que afectava a un altre jutjat i va suposar la impossibilitat de rebre comunicacions per aquest mitjà; tres setmanes després, havent-hi parlat amb l'empresa subministradora, comunica aquesta que no hi ha cap problema en proveir material, però sempre hi quan es pagui en efectiu i directament perquè la seva concessió amb el Departament de Justícia no ha estat renovada, no es pot comunicar amb gerència i es trasllada el problema a deganat, moment en el qual s'adverteix que l'esmentat tòner estava enviat fa temps, i es trobava al SCP emmagatzemat, rebut sense cap destinatari, es a dir, sense que s'hagués indicat l'adreça del jutjat sol·licitant. A més, el problema identificat pel secretari degà no era la manca de tòner, sinó un altre de caire tècnic, però elemental, que va solucionar immediatament. Aquesta segona part mostra la evident manca de coneixença bàsica del personal no jurisdiccional que fa servir els equips –fins i tot van demanar el retorn dels antics i coneguts–, mentre que alhora planteja un problema de comunicació en la recepció dels subministraments entre receptor efectiu –qualsevol servei comú que tingui aquesta tasca assignada– i sol·licitant destinatari, així com en el

⁵⁶⁴ Veure l'interessant estudi de Samuel Bowles, David M. Gordon i Thomas E. Weisskopf, *Beyond the Waste Land. A Democratic Alternative to Economic Decline*, Anchor Press/Doubleday, New York, 1983; hi ha traducció al castellà per Esther Rabasco i Luis Toharia (Alianza ed., Madrid, 1989).

mateix enviament, que s'hauria de dirigir cap a un destinatari judicial en concret. El contrari podria suposar que les sol·licituds, encara que rebudes individualitzadament, s'acorden com si fossin pròpies de tot el partit judicial, permetent que el registre dels bens materials subministrats comptabilitzi en global pel partit judicial i no en particular per cada jutjat o servei comú, ens específic que fa la despesa i concretament responsable de la gestió, despilfarrament o pèrdua del material rebut. La primera part de l'exemple, malgrat que basada en l'error, mostra una dificultat manifesta a l'hora de resoldre mancances de material, que en determinades localitats són freqüents.

A l'àmbit de la justícia la plena ocupació és no poder donar sortida al volum de litigis, en bona part per un excés de judicialització dels conflictes humans, la plena utilització de la capacitat deriva cap a les persones, els mitjans materials i les lleis; essent recursos ociosos, en particular, la infrautilització dels secretaris judicials.

En termes de teoria econòmica, el despilfarrament pel costat de l'oferta té a veure en la utilització ineficient del treball i dels recursos emprats, en particular els intel·lectuals; una ineficiència de la producció deguda als conflictes entre treballadors i empresaris. Als tribunals de justícia, les vagues, o les tasques repetitives o que sense cap complexitat que hi dediquen els funcionaris altament qualificats; per exemple els jutges redactant antecedents fàctics o resolent tràmits menors.

Evitar el despilfarrament, la degradació del treballador, la pèrdua d'usos dels que tenim a disposició i evitar el perjudici a la societat civil d'una presència excessiva del jutge a la vida diària.

b. Eficàcia

L'eficàcia es vincula amb les actuacions ajustades amb els objectius establerts, que per principi de coherència siguin consistents i coordinats, sota la creació d'una cultura institucional que ara per ara no existeix en sentit propi. L'eficiència, no obstant, hauria de partir de la utilitat d'allò que es fa, per no perdre el temps en feines i tasques que ningú vol, dimensió de la eficiència com un quocient entre la producció útil i la producció total.

El principi d'eficàcia es troba a diverses normes constitucionals (articles 9.2, 24.1, 31.2, 48, 51, 103.1, 129.1 i 138.1 CE) i com a principi d'actuació de l'Administració (STC 178/1989, de 2 de novembre) resulta essencial per consagrar un bé o interès jurídic integrat en l'ordre material constitucional de valors, intrínsecament relacionat amb la gestió de la qualitat⁵⁶⁵, amb la funció d'assegurament del compliment o la realització efectiva de l'esmentat ordre, és vinculant per l'Administració i és genèric o en gran mesura indeterminat, amb capacitat per legitimar diverses opcions legislatives en el seu desenvolupament constitucional⁵⁶⁶. A l'àmbit administratiu en particular, el principi d'eficiència es vincula amb un mitjà de protecció econòmic, de productivitat de la despesa pública.

El principi d'homogeneïtat –en tot el territori nacional– de l'article 435.2 LOPJ es concreta en els principis de jerarquia, divisió de funcions i coordinació. Per altra banda, la recerca de la veritat podria justificar una major activitat dirigida a obtenir-la, però la seguretat jurídica demana el restabliment de l'ordre vulnerat, contra més ràpid millor pels interessats que ho pateixen. L'eficàcia material es troba en el primer aspecte, la temporal en el segon, però la processal ha de ser la compatibilitat d'ambdues: la millor tutela en el menor temps possible.

⁵⁶⁵ C. Boix, "Hacia una Administración Pública eficaz: modelo institucional y cultura profesional en la prestación de los servicios públicos", *Revista de Gestión y Análisis de Políticas Públicas*, núm. 1, setembre-desembre 1994, pàgines 21 i següents.

⁵⁶⁶ Luis Parejo Alfonso, "La eficacia, principio de actuación de la Administración", en *Eficacia y Administración. Tres estudios*, Madrid, 1995, pàgines 89 i següents.

c. Jerarquia

El principi de jerarquia ha sofert una forma davallada pràctica i dogmàtica a vista de l'apoderament polític insaciable de les àrees administratives i alhora un creixement de la ideologia de la participació, sense oblidar l'estructuració administrativa autonòmica a l'Estat espanyol i la desvinculació entre el principi real de jerarquia i la jerarquia funcional⁵⁶⁷, subratllant la dicotomia jerarquia funcional-funcionarial respecte del secretari judicial que a més col·labora amb l'Administració pública gestora de la resta del personal no jurisdiccional a l'Administració de justícia.

La responsabilitat de la gestió actua com un principi de funcionament al marge de la disciplina –de totes formes activa sota el règim sancionador administratiu–, de manera que com a mecanisme de caràcter professional que sotmès el funcionari a una avaluació objectiva respecte de les seves obligacions, la qual cosa precisa, de bon principi, conèixer aquestes amb un cert grau de concreció: la identificació de la funció com eina inevitable per responsabilitat de corrupteles i desviaments.

La jerarquia de l'organització que treballa en equip pot detectar més fàcilment les solucions dels problemes, i aquests es veuen potser millor en el seu conjunt, col·laborant els distints grups, equips, unitats o serveis comuns. Ara bé, la disfunció sobre la direcció –on la jerarquia existeix, però separada dels jutges– i la especialització del funcionari segons la divisió organitzativa feta, on no tothom ho coneix tot, podem alterar aquests beneficis apriorístics i segmentar el funcionament que es pretén global. La coordinació i els sistemes immediats d'actuació davant

⁵⁶⁷ Juan Alfonso Santamaría Pastor, *Fundamentos de Derecho Administrativo*, I, Madrid, 1998, pàgina 943. Veure, també, Alejandro Nieto García, "La jerarquía administrativa", *Documentación Jurídica*, núm. 229, gener-març 1992, pàgina 58.

conflictes interns de qualsevol tipus, sense oblidar els mecanismes d'autocontrol de la qualitat, permetran evitar-ho i aconseguir, a més, un major rendiment en el treball, sota un superior motivació i participació dels membres de l'organització, mantenint obertes les vies de diàleg i comunicació en el seu entorn. Però no pot evitar-se recordar l'experiència existent al funcionament administratiu en altres àmbits, on les diversitats de les dependències orgàniques provoquen problemes de fluïdesa en el funcionament, la qual cosa podrà reproduir-se a l'Oficina judicial en relació amb el desenvolupament de l'activitat dels òrgans jurisdiccionals, de manera que les polítiques de personal i de la seva gestió, marginant els titulars de l'òrgan judicial, poder fer que aquests vegin seriosament afectada la seva capacitat de direcció de l'activitat jurisdiccional en el seu conjunt⁵⁶⁸.

Dividir la funció no equival a dividir orgànicament –encara que un secretari coordinador provincial estableixi o pugui establir criteris generals d'actuació–, perquè la manca d'una direcció única i comuna pot afectar la marxa diària per arribar a dictar una sentència o una interlocutòria sota la idea que els serveis comuns i la pròpia UPSD treballen per aquesta finalitat, encomanada al jutge irremeiablement.

La eliminació del paper resulta significativa cara a la millor i més ràpida comunicació dels continguts, igualment que la immediata consulta dels expedients, al marge que l'espai físic d'arxiu també mostraria un estalvi destacable, tot això en relació amb la despesa ecològica que desapareixeria. L'ús del paper en el dia quotidià d'un jutjat és immens, i el despilfarrament resulta constatable igualment a diari: còpies en paper d'ofici –és molt còmode clicar des de l'ordinador perquè la impressora faci totes les còpies necessàries–, inclòs les fetes a les fotocopies –per

⁵⁶⁸ Miguel Ángel García Herrera i Alberto López Basaguren, “Constitución y poder judicial...”, cit., pàgina 199.

manca de previsió o de proveïment (o desviaments desconeguts) de paper reciclat.

A gran part d'Europa funciona l'expedient informàtic a moltes administracions, especialment la tributària, on el fitxer informàtic ha substituït al paper, fins i tot estenent la digitalització a les tasques dels declarants en vers l'Administració. Però l'expedient virtual ha de passar al paper a l'àmbit judicial contenciós-administratiu, on no hi ha mitjans adequats per suportar una tramitació informàtica.

El principi o la finalitat de coordinació importa especialment, sigui dins de les unitats sota direcció o inter-unitats d'un mateix àmbit jurisdiccional, d'un mateix territori –autonòmic sota un TSJ o estatal (article 464 LOPJ)– i configura un principi comú en la gestió pública, conjuntament amb la jerarquia⁵⁶⁹.

Com a principi de funcionament, i conjuntament, destaca la coordinació i cooperació entre Administracions, amb base normativa a l'article 3.2 LRJPAC⁵⁷⁰ i principi finalista (des de STC 77/1984): un conjunt de regles de relació entre poders, derivat de procediment acordats i sense afectar l'autonomia de cadascú. Al servei públic de l'Administració de justícia es pot advertir la coordinació o la cooperació als articles 447, 452.3, 454.2 ó 495.1.d LOPJ, a banda de l'intercanvi

⁵⁶⁹ Cfr. A. Pallares Serrano, “El concepto de coordinación en nuestro ordenamiento jurídico: diferenciación con el concepto de coordinación y colaboración y relación con el concepto de integración”, *Revista Española de Administración Pública*, núm. 131, juliol-setembre 2006. Sobre la negació de la coordinació com a principi v. Francisco González Navarro, “Artículo 3”, en Jesús González Pérez i Francisco González Navarro, *Comentarios...*, I, cit., pàgina 337.

⁵⁷⁰ AAVV, *Las relaciones interadministrativas de cooperación y colaboración*, Barcelona, 1993; A. de Marcos, “Jurisprudencia constitucional sobre el principio de cooperación”, *Documentación Administrativa*, núm. 240, octubre-desembre 1994, pàgines 273 i següents; A. Hernández Lafuente, “Técnicas y fórmulas de cooperación” i “Coordinación, colaboración y cooperación. El desarrollo del principio de cooperación”, ambdues en *El funcionamiento del Estado Autonomico. I Curso sobre Administraciones territoriales para personal directivo y superior*, Madrid, Secretaría General Técnica, Ministerio de Administraciones Públicas, 1996; respectivament a pàgines 421 i següents i pàgines 481 i següents (hi ha ed. augmentada de 1999). Particularment, Enoch Albertí Rovira, *Federalismo y cooperación en la República Federal alemana*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1986.

general d'informació, com a obligació recíproca que forma part d'un deure de col·laboració (des de la STC 18/1982, de 4 de maig).

El principi jurídic d'economia processal neix a l'Estat liberal sota els paràmetres de la teoria econòmica moderna, i acaba per convertir-se en una garantia de garanties com a part de l'Estat Social de Dret, funcionant com necessitat pel legislador⁵⁷¹ i com instrument interpretatiu del jutge en l'aplicació de les normes processals. El principi procedimental de la celeritat ha de diferenciar-se de l'anterior, doncs ser ràpid no vol dir, necessàriament, ser fructífer i econòmic des del punt de vista del temps en el procés i particularment la seva compatibilitat amb la tutela demanda per l'interessat.

Destruir la inèrcia és un element primordial a l'Administració de justícia. La frase "sempre s'ha fet així" imposa al funcionari un actuar irracional, perquè sense pensar sobre la conveniència o la millor actuació, es fa la feina com es feia al marge de la racionalització. Això no vol dir que cada funcionari valori, a cada moment, que és el més convenient o millor, sinó que pugui contribuir a modificar el sistema dins del marc de participació constant pròpia de la interrelació interna, mentre sota criteris clars, escrits per seguretat jurídica, i planificat sota uniformitat i estandardització d'activitats, permeti desvincular-se de mecàniques vigents on ningú recorda com van néixer, o on la causa de les mateixes va ser una decisió sui generis, alegal o fins i tot *contra legem*.

Un grup de científics va col·locar cinc micos en una gàbia, en el centre es va posar una escala i a sobre una cistella de plàtans, quan cap mico volia agafar-ne un els científics mullaven amb aigua freda a pressió la resta de micos que hi havia a la gàbia. I després d'un temps, quan qualsevol mico volia pujar a

⁵⁷¹ En aquest sentit Luigi Paolo Comoglio, "Il principio d'economia processuale nell'esperienza di ordinamenti stranieri", *Rivista di Diritto Processuale*, XXXVII, núm. 4, 1982, pàgines 664 i següents.

l'escala la resta no el deixava de colpejar perquè no ho fes. Més tard, cap micos volia pujar a l'escala malgrat el premi que hi havia a dalt. Aleshores, els científics van substituir un mico, que al veure els plàtans va intentar pujar per l'escala per agafar-les, i la resta de micos el van baixar i li van donar una pallissa. El nouvingut ho va intentar alguna vegada més, però després de més pallisses va suprimir la temptació i no va pujar mai més l'escala; no obstant, mai va saber perquè l'apallissaven quan ho feia. Aleshores van substituir un altre mico, que va veure els plàtans i va pujar a l'escala per agafar-los, rebent una pallissa de la resta, incloent-hi el primer nouvingut. I el segon nouvingut va acabar per no pujar a l'escala i no saber perquè l'apallissaven quan ho feia. Poc a poc, tots els micos veterans que havíem rebut l'aigua freda van ser substituïts, mentre que els nouvinguts, que mai la van rebre, van continuar apallissant a qualsevol altre que vulgues pujar l'escala.

6é. Operadors jurídics col·laboradors de l'Administració de justícia

Hi ha drets del justiciable directament orientats a la finalitat de mantenir-lo informat com a client –estat del procés i resolucions dictades–, saber anticipadament el cost aproximat de la intervenció professional i la forma de pagament. D'aquesta manera l'advocat i el procurador venen obligats a lliurar pressupost previ i a fomentar l'ús d'encàrrecs professionals, així com de les conseqüències d'una condemna a pagar les costes processals del litigant contrari⁵⁷², i del dret a la justícia gratuïta.

⁵⁷² Santiago Olmo Hervás, “La Carta de drets dels ciutadans davant l'Administració de justícia I el control dels supòsits de mala administració”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, pàgina 258.

Cal recordar que és improcedent el cessament d'advocat i procurador provisionalment designats metre es resol sobre justícia gratuïta. Ara bé, el tribunal ha d'assegurar-se que la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta ha notificat personalment a l'interessat – no al procurador que provisionalment el representa, si hi ha hagut aquesta designa interina– la negativa a la seva sol·licitud. Només aleshores la resolució és efectiva, per la qual cosa el tribunal hauria fins i tot de mantenir la suspensió del curs del procés fins a verificar l'esmentada notificació. El caràcter personal esdevé necessari des del moment que, sense advocat ni procurador designats definitivament, i finalitzada les tasques dels professionals que, en el seu cas, hagin estat designats provisionalment, la part interessada ha de decidir la contractació pel seu compte de representants processals i assessors tècnics o no fer-ho.

a. En particular: els procuradors

S'afirma que la postulació processal és la gran desconeguda de l'acció judicial, i que la tramitació temporal dels assumptes amb procuradors és redueix en un promig de quasi sis mesos respecte del que no ho fan⁵⁷³. Desconeixem d'on provenen aquestes dades, però cal recordar que són els advocats els que s'hi relacionen realment amb el client, el criden per anar a judici, pacten o renuncien en el seu nom, etcètera; quan acudeix un advocat en substitució sovint no pot arribar a cap acord o transacció oferta, manera que l'apoderament resulta merament formal. I mancat d'una base material rellevant hem de preguntar-nos el sentit que té.

⁵⁷³ Juan Carlos Estévez Fernández-Novoa, "Las profesiones liberales en el servicio público de la justicia", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006, pàg. 228.

Suprimir els poders per a plets, i també la presència del procurador a les vistes de judicis i compareixences, permetria l'exclusiva dedicació al mer tràmit, la qual cosa, si es pot fer des d'un mitjà telemàtic –igual que a un advocat, com per exemple ja passa amb el lletrat que representa processalment l'imputat a diligències prèvies penals– planteja la seva inutilitat institucional. Els procuradors no són clients de l'advocat sinó de la part, però treballen, de fet, pels primers, amb qui tenen la veritable confiança durant el tràmit, dubtant de que existeixi una consulta inicial o una realitat material del significat dels poders, començant per l'absoluta absència d'implicació del secretari judicial quan l'apoderament és *apud acta*.

S'ha manifestat la recuperació de la figura antiga del procurador, vigent actualment al Codi civil, on aquest professional es converteixi en una instància prèvia al litigi judicial, en un assessor de la part que vol litigar, orientant-lo sobre el cost, temps, forma i lletrat expert més convenient al cas: l'anomenat metge de capçalera jurídic⁵⁷⁴. Avui dia hem de dubtar de la immediatesa i del contacte personal del causídic amb el justiciable, i és un risc assumir noves competències com a execució delegada si les actuals o bé resulten inservibles o supèrflues.

Implicar-se més a la execució, com a gran oblidada, havent-se proposat que en aquest àmbit se'n vagi més enllà de la estricta representació processal, delegant en la persona del causídic la pràctica de tots els tràmits⁵⁷⁵.

Sota la condició de servei públic, el procurador defensor dels drets del justiciable a qui representa en la seva acció de litigar judicialment mostra, segons els seus representants col·legials –malgrat contradiccions advertides a la pràctica del fur–, un clar interès social acreditat durant

⁵⁷⁴ Juan Carlos Estévez Fernández-Novoa, "Las profesiones liberales...", pàg. 228.

⁵⁷⁵ Juan Carlos Estévez Fernández-Novoa, "Las profesiones liberales...", pàg. 230.

més de sis cents anys de vigència històrica i ininterrompuda –qui era el procurador i a qui defensava “socialment” fa cent anys fora un tema d’anàlisi interessant, entre d’altres–, garants de la igualtat jurídica a l’àmbit processal, evitant riscos d’indefensió –compte, no obstant, si els assenyalaments són just abans de vacances o en pont entre festius, perquè la demanda de suspensió no tindrà present l’interès del representat–, com operadors excepcionalment efectius en el compliment dels tràmits procedimentals –per exemple defensant amb bel·ligerància l’execució de desnonaments dins del tràmit plenari.

En molts casos es pot parlar de penalització del justiciable que rep assistència jurídica gratuïta –en qualsevol tipus de plet on es mostra el mínim esforç–, o assistència d’ofici al detingut, on l’advocat acudeix materialment a comissaria però no sempre realitza correctament la seva feina, la qual cosa es pot advertir fàcilment quan consta que es va produir davant la policia tot un seguit de preguntes i respostes –o simplement la lectura de drets i l’acull del detingut a no declarar sinó davant del jutge– i després el subjecte no entén res al jutjat, precisant un intèrpret, el que vol dir que difícilment l’advocat ha pogut practicar cap entrevista personal útil amb el seu defensat –com procediria després de la diligència policial– ni confirmar que aquest últim coneix els seus drets llegits per la policia.

No és estrany que l’advocat es limiti a signar la documentació pertinent a comissaria perquè la seva estada a la mateixa sigui el més breu possible al temps que deriva l’entrevista professional –si és que la fa o pretén fer– al moment de la compareixença judicial, sigui abans⁵⁷⁶ o després de la mateixa,

⁵⁷⁶ És convenient recordar que després de les diligències policials pot haver-hi una entrevista entre l’advocat i el seu client, al igual que després de l’interrogatori efectuat pel jutge a la seu judicial, però tècnicament no és possible que aquesta entrevista tingui lloc abans de l’interrogatori judicial, malgrat la reforma legal de 2002; cfr. Ricardo Yáñez Velasco, “Apuntes...”, cit., pàgines 49 i següent. Convé subratllar que *després* de la policia és *abans* al jutjat, però que a la comissaria pot haver tingut dificultat per accedir a l’atestat complet (potser perquè s’està emplenant) i que al jutjat es podem realitzar d’altres

sense oblidar substitucions entre companys que eviten l'anada a jutjats de lluny. Naturalment, això últim pot molt fàcilment endarrerir els procediments de diversos jutjats quan el mateix advocat ha d'atendre en tots –per exemple entre el jutjat de guàrdia sortint i l'entrant, o entre qualsevol d'aquest i el jutjat de violència contra la dona–, perjudicant els justiciables implicats i generant temps morts a l'Oficina judicial en estat d'espera pacient, quan no postergant el tancament de la mateixa fora d'hores oficials. I cal afegir la corruptela advertida en no poques ocasions respecte d'un servei d'assistència lletrada de 24 hores que no funciona a partir de determinades hores nocturnes i de matinada, on el servei centralitzat del Col·legi crida al col·legiat a partir de les 8.00 hores –o ja la mateixa policia per la practica acumulada no truca al Col·legi abans. Evidentment, el detingut no serà posat a disposició davant del jutge a primera hora del matí, comptant que encara l'advocat no esgoti les seves 8 hores (efectives des de la primera comunicació), ha d'arribar a la comissaria, s'ha de practicar la diligència policial i, després, s'ha de tancar l'atestat, la qual cosa no implica que, només acabada la tal diligència és pugui conduir al detingut a la seu judicial.

La qualitat també és exigible respecte de la defensa pública –advocats de l'Estat, Comunitats autònomes i Ens locals– i d'advocacia privada, formació que comença als propis col·legis –quan efectuen preparació professional i deontològica i quan verifiquen el compliment diari de l'ètica professional– i continua davant dels tribunals⁵⁷⁷. Resulta comú que quan es tracta de judicis de faltes o declaració d'imputats, el lletrat vagi al jutjat el mateix dia d'assenyalament i demani la causa per veure-la –de vegades fins i tot saber de què es tracta–, i sovint a l'inici de l'actuació, amb la qual cosa no només mostra una manca de preparació

compareixences, respecte de les quals l'advocat ha pogut tenir accés a informació rellevant (per exemple testimonis).

⁵⁷⁷ Anexos al Libro Blanco de la Justicia, CGPJ, 1997.

destacable, sinó que endarrereix tan la pròpia diligència com tota aquella que vingui continuació. No s'explica perquè des del Col·legi d'Advocats és demana del jutjat un termini de 15 dies com a mínim per la designació de lletrats d'ofici, donat que deixant de banda eventuais necessitats burocràtiques o administratives del propi Col·legi, és un temps mort d'espera sense cap sentit pel decurs del tràmit judicial.

És comú considerar deficient el Servei d'Orientació jurídica del Col·legi d'Advocats de Barcelona⁵⁷⁸, en relació amb l'enorme volum de demanda d'aquest servei –no tant a la resposta final que s'acaba donant en cada cas concret–, requerint-se més mitjans personals i materials que permetin fer efectiu un servei ràpid, en el ben entès que d'això pot dependre, precisament, el dret d'accés a la justícia.

La qualitat és igualment exigible en referència al Ministeri fiscal, institucionalment preparat per no ser-hi o actuar des del seu despatx sense cap contacte amb les persones implicades en les instruccions i judicis.

v supra comentaris a la seva tasca de legalitat..., en més de dos anys cap lesionat no denunciat ha permès el curs d'una instrucció o judici de faltes. Cap. Malgrat tot, s'insisteix en recórrer arxius provisionals de procediments de falta per manca d'autor conegut a partir d'un informe mèdic d'urgències que motiva el recurs.

7è. La formació inicial i continuada

La formació universitària –i el jutjat clínic com equivalent de l'hospital universitari– ha de ser millorada, amb o sense els plans de Bolònia, amb o sense la reducció d'anys bàsics i l'augment d'anys dels d'especialització. Fins i tot començant per la correccions ortogràfiques de

⁵⁷⁸ Per referència ho fa el Síndic de Greuges; cfr. Laura Díez Bueso, "Taula Rodona...", cit., pàgina 160.

bon principi, que veuen negatius arrels a l'ESO i educació primària, on neixen més problemes del que sembla s'identifiquen.

Per alguns la sòlida formació humanística i jurídica, la perspectiva centrada, racional i alhora equilibrada i humana de la vida, de la situació pròpia i dels altres, així com el tracte equitatiu, configuren característiques exigibles a qualsevol jutge que surti de l'Escola judicial⁵⁷⁹. No obstant, sembla que es tracta de requisits vitals, per començar difícils no només d'aconseguir sinó de mantenir-los en el dinamisme propi tan del món jurídic com de l'entorn socio-cultural en general, que requereixen temps i experiència vital normalment incompatibles per raons d'edat –i dedicació a l'estudi d'opositor– d'aquells que ingressen a l'Escola judicial pel torn de lliure accés. Potser la tasca judicial, en bon grau funcionaritzada, convindria replantejar-la cap a un ingrés per professionalitat reconeguda; professionalitat que n'asseguri el coneixement teòric i pràctic, reconeixement que prestigiés i afavoreixi l'experiència més enllà de l'entorn jurídic.

La formació d'abast jurídic, encara que a mínims, s'ha de complimentar amb formació sobre tot un seguit d'aspectes organitzatius i peculiarment els jeràrquics –especialment en el nou marc d'Oficina judicial– i s'ha estendre a totes les eines informàtiques, moltes novetats i per venir. En aquest darrer sentit, el CGPJ ha donat especial importància a la formació i conscienciació dels usuaris, per exemple en els *Criteris de Seguretat* aprovats pel seu Ple el 13 de setembre de 2007, per mitjà de cursos periòdics, presencials o e-learning, que tractin el coneixement del marc normatiu que sigui rellevant per l'operativa de l'usuari, funcions i responsabilitats d'aquest, confidencialitat i privacitat de contrasenyes o altres mecanismes d'autenticació –sota la lògica privacitat i confidencialitat de la informació a que aquelles poden accedir–, criteris

⁵⁷⁹ Josep M. Bachs Estany, “La motivació...”, cit., pàgina 73.

de conservació i emmagatzemat de fitxers, polítiques de bloqueig de pantalla, lloc de feina sense papers i suports amb informació sensible, condicions de feina fora de les oficines habituals, etcètera.

La formació específica dels secretaris de govern i secretaris coordinadors en matèria d'auditories de gestió per treballar aquestes alhora que les inspeccions, com a eines de coneixement personal i real del funcionament dels serveis comuns, base de la millora continua.

Les polítiques de recursos humans al servei de l'Administració, donant més importància a la formació i a la participació, sigui individual sigui col·lectiva (sindicats i associacions professionals) en el disseny i implementació dels programes públics⁵⁸⁰. En tot cas, es fonamental la capacitació tècnica dels recursos humans al servei de l'Administració.

La formació i l'acolliment del nou funcionari, partint de l'actual deficiència formativa per al lloc específic que ha d'ocupar, i superant les improvisades lliçons, apunts o esquemes que per aquest fi fan jutges o secretaris judicials, passa per disposar d'un protocol d'actuació amb manuals de procediment que facilitin incorporacions immediates i la resolució de la major part de dubtes que, tan inicial com progressivament, es vagin suscitant. Tanmateix, un funcionari tutor –com els que ja existeixen, retribuïts– amb la funció d'acolliment pot servir per millorar l'adaptació del nouvingut.

El tracte correcte i apropiat, però també dels usuaris –no sempre amb un mínim d'educació, que no depèn de la seva classe social o formació acadèmica necessàriament–, i dels professionals, potser a les petites poblacions més descortesos i malcarats, sense respecte de la

⁵⁸⁰ Manuel Villoria Mendieta i Eloísa Del Pino Matute, *Manual de gestión de recursos humanos en las Administraciones públicas*, Tecnos, Madrid, 2000² (2001¹).

dignitat del tribunal, i per extensió del jutge i el que representa, o tot el contrari, mai se sap.

En la sala de vistes al mateix nivell que els jutges potser és més “progre”, però no respon a la realitat *superpartes* del jutge, a qui potser no l'importa el més mínim, com tampoc els petits detalls d'estar de peu si el jutge ho està, que s'aixequin si entra, la salutació cerimonial. Són pràctiques oblidades per la majoria. Però això no vol dir que, malgrat suprimits rituals innecessaris i contradictoris –el tradicional “suplico”⁵⁸¹– propis d'un altre temps, s'hagi d'oblidar la posició de respecte institucional que no es té.

L'advocat inexpert pot provocar irreparables mals, malgrat que la responsabilitat professional, fins i tot penal, estigui prevista davant d'aquestes eventualitats. Però s'ha de garantir uns mínims accés professional i una millora a les condicions d'exercici de l'advocacia, així com una formació permanent, incloent-hi aspectes deontològics, tecnològics i de Dret comunitari, afegint promoció i impuls de mecanismes i normes legals de mediació, arbitratge i conciliació com via extrajudicial i fórmula real per descongestionar jutjats sobrecarregats⁵⁸², subratllant que la qualitat de la justícia comença per la qualitat de l'advocat⁵⁸³.

Demandes, qualificacions penal i escrits models –com l'acostumat escrit de defensa penal⁵⁸⁴–, abús del copiar i afegir textos obtinguts de les bases de dades informatitzades. D'altra banda importa l'equiparació de capacitats i coneixences entre fiscals i advocats, per fer més certa la

⁵⁸¹ Ricardo Yáñez Velasco et al., *Formularios de la Ley de Enjuiciamiento Civil*, Difusión Jurídica y Temas de Actualidad, Barcelona, 2000, pàgina 120, nota núm. 7.

⁵⁸² Carlos Carnicer Díez, “El servicio público...”, pàg. 221; si bé respecte de la formació universitari de jutges, fiscals i advocats aquest autor sembla rebutjar l'ètica jurídica, la deontologia aplicada, la psicología, les tècniques de mediació i la conciliació i l'arbitratge; *ibidem*, pàgina 220.

⁵⁸³ Com inclou Carlos Carnicer Díez, “El servicio público...”, pàg. 220.

⁵⁸⁴ Ricardo Yáñez Velasco, “Apuntes...”, cit., pàgina 53.

igualtat d'armes i contradicció, no tan amb el jutge⁵⁸⁵, que no es troba dins d'aquesta dialèctica sinó formalment *superpartes*.

Que el client ignori els consells de l'advocat és una possibilitat evident, però sempre que aquest advocat hagi assessorat jurídicament amb objectius molt significats per evitar el litigi. Hi ha molts judicis més cars que la valoració econòmica de l'objecte pretès, sense comptar amb els emoluments dels professionals que intervenen.

La negociació entre lletrats arriba moltes vegades minuts abans del judici verbal o l'audiència prèvia al judici ordinari, el que no resta que hagi hagut un bon anàlisi de la tesi contrària, però que aconsella comunicació anterior, més tranquil·la i amb més opcions de temps, fins i tot amb antelació a la interposició de la demanda, amb assessoraments i negociacions preprocessals que podrien evitar qualsevol activitat jurisdiccional. No es pot negar que hi ha un bon nombre d'advocats que consideren clarament la bonança d'un pacte per sobre del litigi, fins i tot guanyant-lo –després de totes les instàncies i incidències processals possibles–; i també que hi ha empreses que són de la mateixa opinió –per exemple companyies asseguradores. Però sovint marginen aquests objectius la improvisació, la manca de respecte intel·lectual entre professionals que moltes vegades ni es coneixen per poder-la tenir, l'actuació per substitució, les intervencions estereotipades, i fins i tot el desconeixement a fons de les causes. I s'eludeixen, tanmateix, l'anticipació de la sentència final que un professional de coneixença mitjana podria arribar a obtenir.

Potser no sempre en la varietat de primera instància, però amb un cert grau de seguretat a les instàncies superiors, on els criteris poden saber-se consolidats. El cobrament de l'advocat en l'àmbit de la

⁵⁸⁵ Com inclou Carlos Carnicer Díez, "El servicio público...", pàg. 220.

prevenció i evitació podria mantenir igualment les seves expectatives econòmiques, permetent que els jutges i tribunals no dictin contínuament sentències previsibles, acaparant temps i recursos humans i materials que podrien estalviar-se. En aquest sentit, s'ha considerat que tard o d'hora hi hagi un acompassament entre l'estructura, l'organització i el funcionament de societats professionals jurídiques i les normes de Dret processal nacional, perquè, des d'una perspectiva conceptual, l'advocat posseeix legitimitat pròpia per interpretar el dret just davant una controvèrsia jurídica, i cal donar-li el necessari protagonisme i recolzament legal, processal i econòmic perquè així sigui⁵⁸⁶.

8è. Les noves tecnologies: servituds i beneficis

a. La innovació

L'avenç imparable de la renovació tecnològica s'afirma sota aplicacions processals noves i àgils, superadores dels mecanismes de gestió processals desfasats per seguir esquemes tradicionals⁵⁸⁷. En aquest sentit, el Departament de Justícia de la Generalitat catalana planteja quatre blocs d'objectius: innovació, integració, adaptabilitat i proximitat (a través de e-justícia.cat).

La innovació s'ha de reflectir en les persones (serveis personalitzats i accessibles) i en els processos (dinàmics i transparents, interoperables i de suport a les preses de decisions de tot operador), sota una tecnologia que integri funcions i bases de dades, estandardització

⁵⁸⁶ Joaquín García Bernaldo de Quirós, "La responsabilitat...", pàgines 140 i següent.

⁵⁸⁷ Els antecedents de la informatització administrativa comencen amb la mecanització de la Llei de Procediment Administratiu de 17 de juliol de 1958, obté les primeres experiències informàtiques des de l'any 1970 i comença a racionalitzar-se la informatització amb el Sistema Informàtic Nacional des del 1983 al 1992, moment de dictar-se la LRJAPiPAC i iniciar-se el desenvolupament del seu article 45; cfr. Agustín de Asís Roig, "Documento electrónico en la Administración pública", en *Ámbito jurídico de las tecnologías de la información*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1996, pàgina 146 i següents.

homogeneïtzadora i connectivitat⁵⁸⁸, amb la finalitat d'un expedient digital⁵⁸⁹. La integració pretén ser-ho de les aplicacions, amb una interfície unificada, no només estètica sinó en quan a la utilitat i l'accessibilitat; dels operadors directes i usuaris indirectes que interaccionen respecte de la informació derivada de l'expedient judicial; i integració de la informació perquè valors de codificació i informació siguin únics. Conjuntament amb la creació de protocols d'actuació, que recollint la interrelació del servei comú amb les unitats processals de suport directe i amb d'altres serveis comuns, s'han de configurar documents unificats per tota tramitació. La indicació de gestió resulta igualment important, perquè amb les estadístiques judicials ha de permetre plans específics d'actuació per situacions concretes.

L'adaptabilitat funciona respecte dels canvis legislatius en un primer lloc, permetent que la infraestructura jurídica sigui independent del sistema i, així, una ràpida adaptació a les reformes processals; tanmateix, ha d'haver-hi adaptabilitat a les diferents organitzacions, de manera que el disseny modular abans esmentat permeti realment utilitzar el sistema amb independència del model organitzatiu de la instància judicial. Per últim la proximitat que, de fet, s'aconsegueix parcialment amb les finalitats de l'objectiu d'innovació, parteix de la mobilitat cap als usuaris, els intercanvis d'informació amb entitats relacionades i aplicacions de col·laboració, però sobre tot amb els ciutadans, amb una oficina d'atenció eficaç en sí mateixa i les seves finalitats últimes relatives a la reforma

⁵⁸⁸ Cal recordar que, segons els Criteris de Seguretat aprovats pel Ple del CGPJ el 13 de setembre de 2007, la connectivitat remota a través de xarxes públiques de dades, la connectivitat per xarxes inalàmbriques i la xarxa on s'ubiquen els sistemes i accedeixin els usuaris d'aquests, estaran protegides d'accesos no autoritzats, igual que l'accés a altres xarxes, amb sistemes de tallafocs o similars sistemes protectors, incloent-hi dispositius de xarxa com ara els *routers*.

⁵⁸⁹ Els dies 15 i 16 de novembre de 2007 es va celebrar a Pamplona la Sisena Reunió de responsables tècnics de les Administracions competents, amb participació de Directors Generals i Secretaris Generals de Modernització de la Justícia, acordant la creació d'un grup de treball amb l'objectiu de començar les tasques tendents a definir els estàndars mínims per aconseguir la implantació progressiva en les oficines judicials de l'expedient digital, amb la consegüent desaparició del paper.

continua i controls indirectes del sistema, les consultes remotes i els avisos i comunicacions.

La gestió informàtica del procés mostra antecedent destacat, malgrat existir d'altres, a l'article 230 LOPJ. Segons la redacció d'aquest precepte efectuada a l'article 8 LO 16/1994, de 8 de novembre, s'estableix que respectant les garanties i requisits previstos a les lleis processals, les persones que demanin tutela judicial dels seus drets i interessos podran relacionar-se amb l'Administració de justícia pels mitjans tècnics de l'apartat primer, es a dir, qualsevol mitjà tècnic, electrònic, informàtic i telemàtic, sota les limitacions de la llei orgànica 5/1992, de 29 d'octubre. Cal recordar que les administracions competents hauran d'elaborar i executar el Pla d'acció detallat de mesures de seguretat sota els Criteris Generals. En aquests, la configuració d'una infraestructura tecnològica imposa tècniques relatives a que els servidors on s'ubiquen els sistemes de gestió processal hauran de prevenir riscos associats a accessos no autoritzats derivats de l'existència d'aplicacions i/o sistemes no relacionats amb aspectes jurisdiccionals; a més, les plataformes tecnològiques suport dels sistemes de gestió processal, incloent-hi els sistemes operatius, bases de dades i, en el seu cas, configuracions en llocs-clients, estaran configurades sota guies i estendards de securització adequadament formalitzats i actualitzats.

Les noves tecnologies ofereixen costos temporals molt baixos amb tràmits administratius *on line*, sempre que funcionin i no enceti una reclamació burocràtica, després, d'abast interminable. Resulta inadmissible que la dependència de la tecnologia sigui tal que una fallada en el sistema informàtic instal·lat a l'Oficina judicial tingui aturats als funcionaris. Si és necessari treballar a mà sobre el paper d'ofici així s'ha de fer, superant, per la mínima experiència del funcionari, el secretari

judicial i el jutge, la manca de disponibilitat dels models introduïts al sistema informàtic, sense oblidar que en alguns casos aquests models han estat copiats en paper per aquest tipus d'imprevistos o per constituir una guia de referència amb un índex de codis de recerca pel sistema informàtic.

Els usuaris dels òrgans judicials, amb una arquitectura integrada orientada als serveis ⁵⁹⁰ i una gestió centralitzada de l'usuari, conjuntament al Punt Neutre Judicial, facilita l'accés als serveis, els espais comuns per desenvolupament i feina, la reducció de formació necessària al funcionari judicial en l'ús de les aplicacions, més productivitat de l'òrgan del jutjat, obtenint dades en línia en cop de setmanes fins i tot per obtenir informació en paper. Els professionals, igualment, obtindran informació més immediata i sense desplaçaments, alhora que es reduiran els temps i costos de l'enviament de dades pel torn d'ofici. En el terreny del proveïdor es reduiran els costos econòmics i els recursos humans gestionant oficis des de l'oficina judicial. Un Centre d'Atenció d'Usuaris (CAU) ha de servir per solucionar sense demora tot tipus d'inconvenients i obstacles d'ús diari.

El Codi de Conducta per a Usuaris d'Equips i Sistemes Informàtics per a l'Administració de Justícia ⁵⁹¹ s'ha d'incloure en el Reglament 1/2005 del CGPJ, segons sessió de 14 de novembre d'aquest últim. Nogensmenys, l'Acord del Ple del CGPJ de 13 de setembre de 2007, va establir criteris generals de seguretat en els sistemes d'informació al servei de l'Administració de Justícia, amb els antecedents del mateix codi i la realització d'auditories de seguretat en els sistemes d'informació al servei de l'Administració de Justícia (Ple de 23 de juliol de 2003) ⁵⁹².

⁵⁹⁰ L'arquitectura orientada a serveis (SOA) converteix un entorn d'aplicacions heterogènies en un model basat en un portal centralitzat (catàleg) i un intermediador de serveis, el que sigui, oferint una manera d'utilització homogènia dels recursos del CGPJ i proveïdors adscrits al Punt Neutre Judicial.

⁵⁹¹ Instrucció 2/2003, de 26 de febrer (BOE 10 de març).

⁵⁹² I en matèria de fitxers l'Acord del Ple del CGPJ de 20 de setembre de 2006 (BOE 12 d'octubre).

L'article 98 del Reglament 1/2005, de 15 de setembre, dels Aspectes Accessoris de les Actuacions Judicials, estableix: "1. L'aprovació dels programes i aplicacions informàtiques previstes a l'article 230.5 de la Llei Orgànica del Poder Judicial, correspon al Ple del Consell del Poder Judicial, a proposta de la Comissió d'Informàtica Judicial. En els mateixos termes, li competeix establir les característiques que han de reunir els sistemes informàtics que s'utilitzin a l'Administració de Justícia. 2. Les Sales de Govern dels Tribunals Superiors de Justícia, de la Audiència Nacional i del Tribunal Suprem vetllaran perquè els programes, aplicacions i sistemes informàtics implantats al seu àmbit satisfacin els requisits exigits per la Llei. Tanmateix, recolliran les iniciatives dels òrgans judicials en relació amb la informatització de l'Administració de Justícia i les canalitzaran en el marc del previst a l'article 91 del present Reglament." En aquest àmbit material la tasca del CGPJ es desenvolupa als articles 101 i 102 de l'esmentat Reglament.

És necessària la garantia d'autenticitat i d'integritat –condicionants del document públic–, i naturalment s'han de complir els requisits i exigències de les normes jurídiques reguladores de l'acte processal en concret, amb independència que l'ús del paper pugui mantenir la seva practicitat diària de consulta mentre l'extensió absoluta dels mecanismes de lectura i consulta immediata del document informàtic no estiguin totalment instaurats⁵⁹³. Nogensmenys, el paper és una còpia davant pèrdua de la informació informàtica, sobre tot en els procediments en curs, i si bé aquest tipus de còpia no és necessària quan els mateixos han estat arxivats, com ja estaria feta s'hauria de destruir per no mantenir arxius en paper que, encara que sigui per mera qüestió d'espai, suposen un inconvenient inexistent, o al menys en grau molt diferent, en els emmagatzemats de suports informàtics.

⁵⁹³ V., en general, Eugenio Alberto Gaete González, *Instrumento público electrónico*, Bosch, Barcelona, 2002².

A qualsevol judici fora imprescindible que es disposés d'una terminal per cadascuna de les parts intervinents sinó es vol que aquestes acudeixen amb còpies de l'expedient en paper, doncs exigir que ho fessin amb ordinadors personals sembla afegir inconvenients pràctiques a la quotidianitat del professional més que avantatges. Tanmateix, si la part, el testimoni o el perit han de verificar el contingut d'uns documents (un informe, un testament, una carta, un contracte, el peritatge mateix) només es podria fer mitjançant ordinador si estigués correctament escanejat i introduït a les actuacions informatitzades i es disposés d'una alta definició de la imatge. Sinó, es tractaria com si el document en qüestió fos una peça de convicció penal, a disposició del tribunal a la Sala de vistes per la seva comprovació material, si s'escau.

Resulta interessant fer esment en aquest punt a les novetats establertes al marc de la Hisenda pública i el document electrònic, com ara l'emissió de factures exclusivament en suport informàtic o, naturalment, la presentació telemàtica d'autoliquidacions, resum anuals i declaracions informatives de caràcter tributari⁵⁹⁴.

En qualsevol cas, l'article 1.4 del RD 937/2003, de 18 de juliol, de modernització d'arxius judicials, atorga validesa als documents judicials i als aportats per les parts o per tercers, amb independència del mitjà i/o suport material fet servir. Es permet, inclòs, la digitalització, microfilmació i altres sistemes de conversió de documents en paper en suports magnètics i similars, i viceversa.

La llei 11/2007, de 22 de juny, permet que els ciutadans realitzin els seus tràmits administratius per mitjà de la xarxa i els procediments telemàtics. Ara bé, el que no pot admetre's és que per mera comoditat

⁵⁹⁴ Cfr. Ordre EHA/3435/2007, de 23 de novembre, del Ministeri d'Economia i Hisenda.

s'imprimeixin els documents electrònics tenint a disposició els equips necessaris per llegir-los, com de vegades passa amb referències jurisprudencials. L'inconvenient resideix en que no fer-ho esclavitzava el contacte amb l'ordinador, en cop de permetre la llegida a un lloc més còmode, mentre que la despesa de paper no sempre pot compensar-se per la despesa energètica. En tot cas, la doble garantia inicialment esmentada ha suposat l'obstacle més rellevant a l'hora d'avançar cap a la informatització del procés judicial⁵⁹⁵.

Exemples n'hi ha a tot arreu, i mostren una incompetència de vegades incomprensible; naturalment, sense cap responsabilitat i on l'usuari pateix sense remei. Un recent cas de la negativa exclusivitat va passar –i passa– al Centre d'Atenció Primària Vila Olímpica (Barcelona) i la caiguda reiterada de les seves xarxes informàtiques, impeding materialment el servei públic (¡!). Malgrat mesos de durada dels errors i inconvenients, no es va activar un programa alternatiu en paper o emmagatzemat informàtic fora de xarxa, de manera que ni es podien donar hores de visita o hi havia errors quan es feia, significat que es perllonguessin les esperes –i haguessin més temps morts pels metges i infermers actuant– amb demores rellevants, per exemple per les primers visites de nadons. Naturalment, l'excusa informàtica és molt sovint parany per la més oberta de les incompetències, des del punt de vista de la tasca diària a qualsevol mecanisme d'abstencionisme –no respondre telèfons, activar els contestadors automàtics 15 minuts abans del tancament dels horaris, etcètera.

La integritat constitueix exigència de validesa i eficàcia del document informàtic, sobre tot tenint en compte la major facilitat d'alteració dels continguts en suports informàtics que hi ha respecte a

⁵⁹⁵ Veure, en general, José María Álvarez-Cienfuegos Suárez, "La informatización de la administración de justicia", *Actualidad Jurídica Aranzadi*, núm. 36, juliol 2000.

aquells amb suport paper. Però convé recordar que, a diferència d'aquests últims, el sistema informàtic permetria conèixer el moment exacte en el qual un text, una part d'un text o fins i tot una sola paraula del text ha estat escrita, malgrat després sigui modificada. És a dir, la datació del document en paper, sovint fruit d'una corruptela constant, no podria realitzar-se igualment en suport informàtic. La data automàtica s'estableix en obrir determinat document en suport informàtic, però fins que aquest es bloca el seu contingut pot variar; la data en suport paper es pot escriure amb total independència de la realitat. En qualsevol cas, es tracta que quan el document es consideri acabat i preparat per la signatura o signatures que corresponguin, el seu contingut sigui immodificable. I per això es fan servir les tècniques d'enciptació a l'ús, que xifren el document per mitjà de processos matemàtics on es fa servir un resum o una compressió del mateix (la funció HASH o d'empremta digital), partint de la base que la vinculació a la identificació del signatari es relaciona amb un mecanisme sota control d'aquest i amb les dades per aquest introduïdes, detectant en conseqüència qualsevol modificació posterior dels mateixos i també quan s'ha produït dita modificació.

La seguretat s'adverteix incrementada amb un sistema de xarxa tancada –la xarxa interna o intranet– on se sap quines operacions es poden realitzar i la identificació dels usuaris que les poden fer⁵⁹⁶.

Els usuaris del sistema Lexnet, per exemple, estan predeterminats a l'annex II del RD 84/2007: funcionaris de l'Administració de Justícia, Fiscalia, Advocacia de l'Estat, advocats, procuradors, graduats socials, administrador del Col·legi de Procuradors i Òrgans de l'Administració General de l'Estat i d'altres Administracions que habitualment es relacionin amb l'Administració de justícia.

⁵⁹⁶ Montserrat de Hoyos Sancho, "Actos procesales de notificación y nuevas tecnologías", *Diario La Ley*, 1-IV-2003.

A Catalunya es va executar el projecte IUSCAT durant els anys 2004-2005, partint de la base que una Oficina judicial sense papers i una Administració oberta al ciutadà implicava tot un seguit d'eines informàtiques adequades que no se'n tenien. Era possible advertir ordinadors personals que feien tasques de servidors, la qual cosa minvava sensiblement el rendiment del servei, alhora que es multiplicaven el tipus de models d'ordinadors, les impressores i els sistemes operatius. A principis de 2006 es va produir una millora en la infraestructura tecnològica visible, òbviament per comparació amb la situació precedent, i a part de dotar d'ordinadors portàtils als jutges i magistrats, es van instal·lar ordinadors, impressores i servidors d'última generació, es va facilitar l'accés a internet i extranet, potenciant l'ús del correu electrònic pel funcionariat de justícia i permetent l'intercanvi d'informació per mitjans segurs amb la incorporació de l'ús de la targeta electrònica en ordinadors de sobretaula i portàtils⁵⁹⁷.

b. Les tecnologies tradicionals i en part desaprovechades

Per molt que sigui una tecnologia comuna, la utilització del telèfon –no el missatge deixat a un contestador– n'és un d'aquests mitjans. Si bé la comunicació unidireccional del jutjat cap al justiciable es pot constatar amb les diligències de constància telefòniques –i sempre amb el dubte de fefaent sobre qui era la persona amb la qual es va parlar per aquesta via–, resulta especialment refutable, per manca de suficients garanties de veracitat, la comunicació del justiciable al jutjat, on des d'aquest es podria, igualment, deixar constància de qui diu que ha trucat, fins i tot des de quin número de telèfon ho ha fet quan el mateix és identificable; però

⁵⁹⁷ La validació de les dades per a la targeta electrònica suposa el lliurament a tot el personal del Departament de justícia catalana d'un certificat digital –per mitjà del projecte IUSCER, incloent-hi fotografia–, útil per fitxar segons horaris; però les funcions identificatives formals no suposan unitat de funcions aplicatives. Doncs, només els tramitadors seràn qui puguin realitzar tasques de comunicació processal telemàtiques.

l'origen de la trucada sembla poc adient per la seguretat del propi subjecte. No importa, en aquest sentit, que el número de telèfon fet servir, i potser identificat, hagi estat prèviament identificat i designat pel ciutadà com a mitjà de comunicació vàlid, no obstant això, depenent de quines siguin les actuacions telefòniques fetes, podria servir per relaxar les exigències sobre identitat. Diferent problemàtica referida al fax i al correu electrònic, dons tan un com l'altre deixen constància directa de la recepció material positiva, sorgint el problema a l'àmbit de la recepció personal. Es a dir, encara que pot assegurar-se l'enviament correcte, no és possible confirmar que el seu destinatari, o algú en el seu nom –als efectes de l'article 161.3 LEC o com a mandatari verbal– l'hagi rebut efectivament. Doncs, si no es contesta el fax o al menys s'indica, al rebre l'e-mail, que efectivament s'ha rebut, el destinatari pot discutir que la comunicació unidireccional del jutjat tingui cap efecte.

En la línia de comunicació inversa, per la que comunica el ciutadà amb el jutjat, s'hauria de considerar que el fax correctament remés gaudeix sempre d'un destinatari al jutjat sense necessitat de cap segell de recepció que, d'existir, tampoc donaria justificant a l'emissor –ho és el report del fax en sí mateix–, de forma que, si es perdés el fax rebut, és com si també s'hagués perdut un escrit de presentació segellat sense haver donat còpia segellada a la part presentant. Altre cosa que l'efecte jurídic de la presentació no tingui cap vàlua sense una decisió jurisdiccional, de manera que, encara que consti i no es perdi un fax rebut, o un escrit presentat i segellat, sigui el proveir d'un o l'altre i qualsevol tipus de resolució judicial derivada, el fet processal que interessa.

Importa, en aquest sentit, fer referència a la diferència de la interrupció de la prescripció a l'àmbit civil, laboral o contenciós-administratiu, on basta la constància d'una presentació d'un escrit

o comunicació on consti la voluntat d'exercir un dret, i la interrupció a l'àmbit penal, mitjançant denúncies o querelles on la seva presentació no és, per sí mateixa, interruptiva de res, doncs es requereix la decisió jurisdiccional per la qual s'iniciï un procediment penal⁵⁹⁸. Òbviament, la primera actuació en un procés jurisdiccional sols requerir presentació d'escrits originals, o la subsanació d'aquesta originalitat per raons de feaent, de manera que difícilment trobarien situacions on el fax o el correu electrònic, o fins i tot el telèfon, es fessin servir per sol·licitar inici de tràmits (o efectes) judicials.

La comunicació directa amb les parts, els testimonis o els perits planteja una problemàtica respecte de la seva prova, superable quan la notificació es pot fer constar per diligència de constància o pel *report* del fax utilitzat; o un problema d'identificació, en el primer cas, on des de la Secretaria (l'oficina) es parlarà amb algú que diu ser la persona a qui s'ha de notificar però que no necessàriament ha de ser-ho. Naturalment, si la part, el testimoni o el perit acudeixen a l'acta pel qual han estat citats, no es presentarà cap tipus de problema. Si no ho fan, sí es plantejarà el dubte. Resulta discutible que això passi quan el destinatari mateix, o per mitjà d'algun mecanisme objectiu, s'hagi determinat un número de fax que, com si fos un correu certificat, assegurí l'enviament –no, malgrat tot, la recepció efectiva, al igual que missatges deixats a la bústia de veu del telèfon o correus electrònics sense confirmació de la seva rebuda–; de significada importància que el fax s'hagi determinat com a mitjà telemàtic de comunicació per la pròpia part interessada. Si es tracta del telèfon, en canvi, a pesar que es pugui confirmar la correcció del número fet servir,

⁵⁹⁸ Es coneguda la lamentable polèmica existent en aquesta matèria, a l'àmbit penal, entre el Tribunal Constitucional i el Tribunal Suprem; cfr. Ricardo Yáñez Velasco, *Concurso de acreedores y Derecho penal. Aproximación a los tipos penales relacionados con la insolvencia*, Grupo Difusión, Barcelona, 2006³, pàgines 279 i següents; el mateix, "El juicio...(I)", cit., pàgina 83; Ramon Ragués Vallès i Jesús María Silva Sánchez, "La prescripción de los delitos: guerra institucional y efectos colaterales", *Economist & Jurist*, abril 2008, pàgines 92 i següents. Hauria de ser pacífic, a dreta llei, que causalment el sumari –la instrucció en general– s'iniciï només en virtut de la interlocutòria del jutge d'instrucció admetent la querella –en el seu cas per denúncia de particular o atestat policial–; cfr. Manuel Serra Domínguez, "Impulso...", cit., pàgina 451.

la part interessada pot negar haver rebut cap missatge, discutint la diligència de constància segons la qual es va identificar com a destinatari de la comunicació. En aquest sentit, serà el destinatari qui hagi de negar expressament la vàlua de la diligència de constància, pels mitjans impugnatius o de nul·litat que corresponguin –cas de conèixer-la i des d'aleshores, segons el punt de vista defensat– i passant per la inexistència d'actes processals propis que diguin el contrari.

En qualsevol cas, si la comunicació directa és efectiva i no genera problemes de discussió –sobre tot si la persona notificada assisteix a l'acte processal pel qual ha estat convocada o acudeix a recollir documentació o còpies– l'agilitat dels tràmits és evident. Amb un telèfon, un fax o un correu electrònic, es suprimirien les setmanes i fins i tot mesos de tardança per comunicar a través d'exhorts. En fi, per telèfon és viable citar a compareixença i a judici. Igualment les citacions a termini, si bé en aquestes, si calgués, adreçant al propi jutjat o a un tercer jutjat (el de pau inclòs) per recollida d'escrits, moment de la recollida efectiva en que començaria el termini.

L'ordinador personal i els seus accessoris (impressores, scàners) ha operat una substitució de la màquina d'escriure, les multicòpies en paper carbó o similar, i ha permet superar la problemàtica dels errors mecanogràfics i la dificultat per corregir-los de manera adient d'acord amb les exigències de la fe pública judicial –altre cosa que es faci servir aquest benefici. Tanmateix, és útil per emmagatzemar dades –la majoria de continguts per curt temps– i permetre la seva consulta immediata –al menys dels tràmits efectuats pas a pas i encara que el seu contingut hagi estat esborrat–. Ara bé, aquesta substitució no és, en sentit propi, cap informatització del procediment judicial, del procés o de l'activitat jurisdiccional. L'avenç de la utilitat dels equips informàtics dins d'aquest àmbit sí ha operat, en canvi, a tot un seguit d'actes processals

pròpiament dits i la seva documentació, començant per l'enregistrament audiovisual de vistes i compareixences o comunicació processal per internet. Es tracta d'un ús de la informàtica en el procés que tendeix al procés informàtzat, identificant aquest amb la total documentació dels tràmits en suport informàtic.

Crida l'atenció que a Portugal s'hagi establert la digitalització com una pauta obligada de treball d'arxiu, emmagatzemat i control procedimental ofimàtic de les actuacions processals, mentrestant Espanya entén la digitalització com a mecanisme accessori per a la comunicació processal però, curiosament, sense el pas previ d'utilitzar la digitalització com a suport d'arxiu i control ofimàtic d'obligat compliment. D'aquesta manera, no importaria que es digitalitzés tot o part perquè després es prescindeix de les dades ofimàtiques per controlar el procediment.

Cal recordar la separació entre la documentació d'un acte judicial – per exemple enregistrant-ho audiovisualment– i la fe pública que esdevé sobre l'acte, després documentat completament –amb la signatura del secretari– assegurant-ne la realitat del seu contingut i aquells que han participat. En qualsevol cas, i tenint en compte l'aspecte de documentació però no la fe pública (article 453 LOPJ, sota sanció de nul·litat processal si faltés –238 LOPJ–), s'ha considerat poc suportable veure un secretari judicial a judicis o vistes que s'estan gravant⁵⁹⁹. S'ha passat del funcionari escrivà o redactor al funcionari responsable de la exactitud, integritat i seguretat dels suports informàtics de documentació⁶⁰⁰.

⁵⁹⁹ Juan Montero Aroca, “Del Manuscrito a la Informática (Revisión del papel del Secretario Judicial en la Sociedad de la Información)”, *Actas de las XV Jornadas Nacionales de la Fe Pública Judicial*, Las Palmas de Gran Canaria, 6-8 de junio de 2001.

⁶⁰⁰ Sobre aquest veure, en general, Guillermo Ormazábal Sánchez, *La prueba documental y los medios e instrumentos idóneos para reproducir imágenes o sonidos o archivar y conocer datos*, La Ley, Madrid, 2001.

L'ús adequat de les tecnologies de la informació augmenta l'eficàcia del funcionament administratiu, sense una despesa econòmica exagerada, permetent una rapidesa de resposta a la demanda impossible en suport personal i paper⁶⁰¹. Una videoconferència amb el fiscal, per exemple, no és el mateix que utilitzar la webcam o un telèfon amb pantalla, molt més econòmics. Per exemple, una vegada gravada audiovisualment una vista o judici, la norma processal civil –menys alguna excepció– no s'exigeix expressament que a l'acta hagi d'aparèixer la signatura dels intervinents a l'acte. És suficient la fe pública judicial determinada per la signatura del secretari judicial per acreditar l'autenticitat de tot el seu contingut, incloent-hi qui hi ha estat present amb efectes processals rellevants.

La vista "oral"⁶⁰² resulta imprescindible per la publicitat. En aquest sentit s'ha considerat que en un procediment escrit les normes legals poden establir la publicitat, però són normes d'impossible compliment a la pràctica⁶⁰³. Ara bé, aquest plantejament mostra una radicalitat poc realista, tenint present que totes les resolucions judicials dictades, per

⁶⁰¹ J. Jordana, "Regulating Telecommunications and Enforcing the Information Society in Europe", en la col·lectiva *Governing Telecommunications and Information Society in Europe*, Edward Elgar Pub., Northampton, MA, 2003.

⁶⁰² Encara que només oral pot ser la vista, de vegades cal subratllar-ho perquè no sempre s'ha entès així, i encara amb manca de la necessària immediació –sense una real oralitat– es signen compareixences i vistes segons la fe pública que es fa constar documentalment. La publicitat de les vistes, en canvi, pot relativitzar-se; com interna sempre existeix, inevitablement, als actes orals sota immediació menys en supòsits excepcionals (el secret de sumari a la instrucció penal, l'exploració d'un menor), però no sempre és així amb l'externa, del públic en general, amb especial consideració dels mitjans de comunicació. En efecte, habitualment s'acorda la porta tancada a la Sala de vistes –o s'arribaria a acordar si hi hagués públic amb intenció d'accedir-hi– en determinats tipus de procediments (judicis per violació, amb menors involucrats, família en general). Convé recordar que, malgrat el TC (S 176/1988, de 4 d'octubre) vincula a la publicitat externa al control de la comunitat i a l'autèntic principi de publicitat establert a la Constitució (S 30/1982, d'11 de juny) el concepte de publicitat s'exigeix per norma processal no incompatible amb la limitació d'accés al públic en general, i no suposa una identitat amb l'audiència i la contradicció necessàriament, perquè aquestes poden fer-se davant el jutge però no davant l'altre part, com era audiència contradictòria la intervenció d'una part i després d'una altra a l'antiga LEC de 1881, o com hi ha contradicció entre demanda i contestació sense unitat de les dues actuacions al·legatòries, o com hi ha audiència d'una part quan expressament se li dona l'oportunitat de ser escoltada en referència a una situació de fet o petició de la contrapart. La publicitat externa també s'anomena absoluta malgrat els inconvenients del terme, doncs *absolut* sembla identificar-se amb *total* i amb un àmbit de resultats i mai ho pot ser, entre altres raons per l'espai disponible; així la STC 96/1987, de 10 de juny: importa que qualsevol ciutadà pugui presenciar el judici metre es disposi d'espai per això, no tant la presència efectiva d'assistents.

⁶⁰³ Juan Montero Aroca, *Los poderes...*, cit., pàgina 187.

exemple, són igualment públiques i només en una petita part, i parcialment, han estat emeses oralment. Particularment, no existeix la “publicació” referida a les sentències i que consta per clàusula d’estil del secretari judicial en aquest tipus de resolució. En concret, és respecte de la jurisprudència on s’ha debatut respecte de l’accessibilitat com a expressió de la publicitat externa, també dita absoluta o general⁶⁰⁴.

La característica processal de la oralitat del procés penal i laboral, de fet anterior al procediment oral de la nova LEC però posterior en quan a la documentació electrònica dels actes processals efectuats en unes i altres jurisdiccions ordinàries, facilita mecanismes de documentació com l’enregistrament audiovisual, no obstant abans també eren possibles malgrat desvinculats d’un principi de concentració connatural a l’oralitat i fins i tot prevalent a la mateixa. En aquest sentit, la immediació participa del nou esquema per justificar certs límits a la utilització dels últims mitjans tecnològic fets servir. En efecte, la necessitat d’una presència física comú dels protagonistes, amb el jutge i el secretari judicial evita tràmits a distància –videoconferències per exemple–, que es releguen a circumstàncies excepcionals, que precisament són la seva justificació.

Cal recordar que l’article 137.1 LEC prescriu que el personal jurisdiccional hi serà present a “les declaracions de les parts i de testimonis, les confrontacions (careos), les exposicions, explicacions i respostes que hagin d’oferir els perits, així com la crítica oral del seu dictamen i qualsevol altre acte de prova que, conforme a allò disposat a aquesta Llei, hagi de portar-se a terme contradictòria i públicament”. Igualment, l’apartat segon del mateix precepte indica la presència del jutge a “vistes i compareixences que tinguin per objecte escoltar les parts abans de dictar una resolució”. Com a mitjà de garantia en el seu compliment, l’article 137.3 LEC estableix que “la infracció del disposat en els apartats

⁶⁰⁴ Cfr. *ut supra* els acords CGPJ i el seu Reglament de 1997 sobre el Centre de Documentació judicial.

anteriorment determinarà la nul·litat de ple dret de les corresponents actuacions”⁶⁰⁵.

Però és necessari subratllar que la presència judicial a la pràctica de les proves (ja a l'article 229.2 LOPJ) no imposa la immediació judicial, sinó, precisament, la dita presència. La immediació suposa, en sentit estricte, el contacte del jutges amb els fonts de prova, per permetre que la formació de la seva convicció tingui lloc sobre el que veu i escolta, i no sobre el reflex documental dels mitjans de prova. Així es pot dividir la presència judicial com una mena de requisit de formalitat, segons els articles 137 i 289.2 LEC, mentre que els documents i la documentació, dintre d'aquest aspecte relatiu a la formalitat de la pràctica de la prova, recauran en el secretari judicial.

L'article 289.3 LEC estableix, d'aquesta manera, la presentació de documents originals o còpies autèntiques, aportació d'altres mitjans o instruments probatoris, el reconeixement de l'autenticitat d'un document, la formació de cossos d'escriptura pel contrast de lletres i les meres ratificacions de l'autoria del dictamen pericial fetes per experts judicialment designats, d'ofici o a instància de part.

Les diligències finals es sotmeten a la regla general de la pràctica de la prova, i per tant poden efectuar-se, també, per mitjà d'un exhort. Ara bé, pel fet de tractar-se d'una diligència final no s'elimina la exigència d'immediació del jutge de la causa –que haurà de dictar la sentència– que és regla general, encara que per exemple hagi estat traslladat a un altre jutjat.

⁶⁰⁵ Cfr. Carlos Gómez Martínez, “Artículo 137”, en la col·lectiva *Comentarios a la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*, I, Iurgium ed., Barcelona, 2001, pàgines 599 i següents; Vicente Magro Servet estudia els articles 137 i següents en “De la intermediación, la publicidad y la lengua oficial”, a la col·lectiva *Proceso Civil Práctico*, II, cit., pàgines 360 i següents.

Si un jutge substitueix i la prova requereix pràctica oral – gairebé totes menys la documental–, és el substituït el que ha de fer-ho, però si la prova a practicar només és documental (per exemple un judici de família amb pacte –774.1LEC– o una audiència prèvia que resta per sentència –429.8 LEC–), el substituït manté la competència per dictar la resolució oportuna perquè no hi ha cap raó relativa a la immediació que ho impedeixi. És clar, no obstant, que si el substituït estarà substituint els 10 ó 20 dies establerts per dictar sentència l'hauria de dictar ell per evitar la vulneració d'aquests terminis impropis.

La immediació, en sentit processal propi, prové de l'específica determinació legal dels articles 137.2 i 431 LEC, recordant que l'article 138 LEC fa públiques totes les actuacions orals perquè estableix precisament l'audiència pública com a regla d'actuació de prova, vistes i compareixences amb l'objecte d'escoltar a les parts abans de dictar una resolució.

Per avançar des de l'esquema de tramitació al pla de sistemes s'ha evolucionat a partir del sistema d'aplicació informàtica “Adriano” per obtenir determinades consideracions⁶⁰⁶: requeriments genèrics; agilitat i fiabilitat; navegació i utilitzacions fàcils oferint un entorn intuïu i d'aprenentatge senzill; intercanvi segur d'informació (integració de dades de distintes estances de manera segura); recerca i generació de plantilles, amb facilitat en el seu ús i possibilitat de crear versions de les mateixes; esquemes processals (control del procediment mitjançant la utilització d'esquemes de tramitació); en matèria de consultes i informes la possibilitat d'estudiar els resultats de la gestió processal; facilitar la confecció informàtica de les estadístiques del CGPJ i Fiscalia (estadístiques i inspecció remota); rebre notificacions de les Comissions Provincials de justícia gratuïta; gestió de comptes de consignació; gestió

⁶⁰⁶ Seguim aquí l'enumeració feta per Joaquín García Bernaldo de Quirós, “El diseño...” cit., pàgina 48.

automàtica de terminis processals (escriptori de tasques); i automatització dels processos de notificació i incorporació d'escrits a l'àmbit de la comunicació electrònica amb els professionals.

En els models i plantilles, particularment la creació de versions, s'ha de distingir entre l'adaptació a cada jutge i secretari judicial –i en el seu cas gestor amb capacitat de certificació i d'aquesta manera amb tasques pròpies de redacció independent d'escrits– i la finalitat d'aquests serveis. Qui signa una resolució és qui l'assumeix i, evidentment, pot redactar-la com vulgui. Els models poden dinamitzar i, sobre tot, agilitar les tasques, però la seva homogeneïtat i uniformitat –que és fàcil trencar amb les “versions” que els modifiquin totalment però que com a tals es facin per romandre al sistema per usos posteriors– només pot predicar-se d'aspectes exigibles en general com a objectius, mai com estructures formals i de redacció. Per exemple, una sentència de conformitat penal, una sentència de divorci de mutu acord, una interlocutòria d'aclariment, una resolució de desistiment o una altra sobre un acord que s'hagi d'homologat, es poden escriure directament pel jutge –fent servir aquest els models que vulgui o sense fer-ho– o minutar-se sobre els aspectes propis de la decisió perquè els funcionaris els incloguin al model a disposició.

Seguint els exemples abans dits: els fets provats (encara que aquests derivin de la qualificació provisional del Ministeri fiscal) i la pena imposada; les mesures definitives aprovades i les que no; els extrems erronis i les expressions aclarides i el tipus d'aclariment (omissions, errors materials, etcètera); la inclusió o no de costes pel desistiment; el contingut homologat (tot o part del que s'ha presentat).

Hi ha qui considera, tanmateix, que d'un moment històric en el qual els funcionaris assumien funcions que corresponien exclusivament al jutge, com ara la pràctica de la prova, s'ha passat a una situació inversa on els jutges assumeixen funcions que no els corresponen en detriment de la funció jurisdiccional, com ara minutar escrits de mer tràmit, tot allò relacionat amb una Administració autonòmica que està reclutant persones sense formació adequada per cobrir les places vacants⁶⁰⁷. En qualsevol cas, les exigències sobre llenguatge planer –com a requisit genèric per la comprensió del destinatari–, o les exigències legals – identificació dels intervinents i estructura legalment indicada, tan des del punt de vista formal com material– no es podrien imposar per parts del model intocable. En certa mesura potser caldria fer-ho en alguns aspectes, i no és estrany que la introducció de resolucions judicials als sistemes informàtics d'emmagatzematge ho exigeixen, com ara passa amb el número de la resolució, normalment inclosa per defecte i amb un registre de la data que, per cert, no ha de coincidir amb el de la data que consta signada. Efectivament, si avui es redacta i signa una sentència, una interlocutòria o una provisió, la data que consti al sistema serà posterior de necessitat menys quan el funcionari tramitador la introdueixi el mateix dia. En efecte, si personalment es deixa sobre la taula del tramitador perquè aquest s'encarregui d'introduir-la a l'aplicació informàtica pel seu registre i fer-ne les comunicacions oportunes a les parts, prèviament havent-la signada el secretari judicial si calgués⁶⁰⁸, el temps pot passar significativament; sobre tot si, sigui com és el jutge aliè, en puritat, al que es faci després d'haver signat la resolució, l'activitat desplegada a continuació depengui de l'organització de l'Oficina judicial⁶⁰⁹. De la mateixa manera, si la tarda s'ocupa dictant sentències o

⁶⁰⁷ Per exemple, Luis Rodríguez Vega, “Taula rodona...”, cit., pàgina 185.

⁶⁰⁸ A interlocutòries i sentències per la informació de recursos, si bé en alguns casos (els penals) sigui la notificació l'àmbit d'aquesta informació, dissociada de l'activitat jurisdiccional i dirigida en exclusiva al secretari judicial.

⁶⁰⁹ La diferència de dades entre la data de la resolució i la data del seu registre no és important des del punt de vista que el secretari judicial signa la provisió donant fe de la seva data. Diferent consideració tenen les interlocutòries, alienes a la signatura del secretari si no s'afegeixen manifestacions explícites de

d'altres resolucions sobre vistes, judicis o causes fetes pel matí, no hi ha necessitat de postdatar-les pensant en el moment en que es lliuraran a l'Oficina judicial –el dia següent o després d'una festa o cap de setmana–, màxim perquè, quan el funcionari la rebi potser tampoc la introduiria en aquest moment hàbil sinó posteriorment, per volum de feina, urgències o d'altres actuacions prioritàries que hagi de fer, o per trobar-se de permís o vacances i no tenir cap substitut.

D'altre banda, hi ha tràmits obligats i d'altres que no ho són, mentre que els primers observen actes encadenats indisponibles –les resolucions han de notificar-se– i els segons depenen de la voluntat discrecional –que no arbitrària– de l'òrgan jurisdiccional i absolutament lliure –malgrat possibles càrregues processals– de la part. Però si tot tràmit ha d'estar previst –amb entrada individual a l'aplicació a l'esquema procedimental–, l'arbre d'hipòtesi que es produirà serà enorme, ampliat i complicat sensiblement, més difícil d'apaïr, pel seu maneig i la seva evolució. La modularitat es planteja, aleshores, com a peça essencial de l'esquema de tramitació ⁶¹⁰, donant agilitat i facilitat, plantejant els

fe pública –per exemple a la informació de recursos, com ja s'ha dit–, mentre que les sentències inclouen una clàusula d'estil que és clarament una falsedat institucionalitzada; em refereixo a la relativa a la publicació: “La precedent sentència ha estat llegida en audiència pública pel Jutge que l'ha dictat el mateix día de la seva data, de la qual cosa jo, el Secretari Judicial, en dono fe”. Amb tot, resulta difícil considerar que el retard en la introducció de les resolucions pugui alterar la data de les mateixes. Altre cosa que la seva redacció inclogui dades temporals falses, o sigui que es faci constar una data anterior a la real. Recordo com una jutgessa substituïda reservava al registre de numeració de les sentències –quan es feia manualment– tantes com havia de dictar, cosa que potser feia mesos després, de manera que el seu cessament suposava que sentències amb dates molt posteriors però dictades immediatament per un altre jutge tenien una numeració posterior a les seves però una notificació molt anterior, de manera que quan finalment es dictaven les primeres, encara que la notificació fos immediata, formalment semblava que el secretari judicial i funcionaris encarregats de la notificació havien comés una clara dilació (sotmesa a responsabilitat), mentre que la sentència constava dictada –formalment– el mateix dia del judici. És el tràmit posterior, doncs, que constata la realitat de les dates, resultant normal que puguin passar alguns dies entre el dia de la redacció i signatura de la resolució i la seva introducció al sistema, primer, i notificació, després. Aquest desfassament temporal lògic, i per tant justificable, malgrat tot pot tenir efectes a l'àmbit estadístic, per exemple quan entremig hi ha un canvi de trimestre. D'aquesta manera a les bases de dades la sentència podria constar en el trimestre acabat d'iniciar, quan en realitat la resolució es va dictar el trimestre acabat. Si a l'estadística s'inclou la realitat s'hauria de completar amb una observació que eviti reclamacions sobre el desajust, i naturalment recordar, pel segon trimestre estadístic, no incloure la resolució ja inclosa per no duplicar dades. També es pot fer cas, exclusivament, a la realitat formal, tal i com consta a les bases de dades, però en aquest cas resultaria que, envers el jutge, existirien sentències pendents de dictar a fi de trimestre quan certament no és així.

⁶¹⁰ Joaquín García Bernaldo de Quirós, “El diseño...” cit., pàgina 50.

itineraris indispensables en un esquema on sigui permès integrar tot un seguit d'actuacions generals, ja incorporades a l'aplicació, viables per qualsevol o molts esquemes de procediment diferents segons cada jurisdicció –o en alguns casos totes– com ara nul·litats, subsanacions, compareixences i personacions, acumulacions, tràmits i incidents de prova, interlocutòries d'aclariment i complement, recursos, costes processals, etcètera; així com elements d'origen extern –a incorporar telemàticament a l'expedient–, sigui de les parts litigants, incloent-hi el Ministeri fiscal, sigui d'altres jutjats, serveis comuns, institucions i organitzacions públiques.

Ha de considerar-se tasca imprescindible la integració absoluta de totes les aplicacions informàtiques en una de sola, de manera que l'usuari pugui treballar directament a l'aplicació, sense duplicar tasques ja fetes –bàsicament la introducció de dades ja introduïdes de bon començament del tràmit i el tancament d'un programa i entrada en un altre on recuperar-les (o introduir-les novament)–, eliminant milers d'hores actualment perdudes, per exemple quan s'ha de preparar un correu en paper, una comunicació via Lexnet o una sol·licitud de perit⁶¹¹.

En efecte, si per exemple s'ha de notificar una resolució pel sistema Lexnet, la lògica de la integració hauria de permetre prémer una tecla per fer-ho, de manera que el sistema activés la notificació amb totes les dades necessàries ja introduïdes en aquell moment (les parts, els procuradors i els advocats, etcètera), a l'actualitat, en canvi, s'ha de sortir del sistema d'aplicació on es troba la resolució a notificar, obrir una altra aplicació, omplir totes les dades necessàries (parts, procuradors...), recuperar la resolució i activar l'enviament sota el protocol respectiu.

⁶¹¹ I que s'ajusta el principi de modularitat, al igual que la incorporació telemàtica d'escrips de part, expedients electrònics, documentals.

És molt important fer esment al RDL 14/1999, de 17 de setembre, sobre signatura electrònica (BOE núm. 224, de 18 de setembre), que planteja els paràmetres de les garanties bàsiques d'una documentació electrònica. En efecte, tenint present la llei de protecció de dades de data immediatament posterior (15/1999, de 13 de desembre), i així les exigències de confidencialitat, privacitat, intimitat i seguretat de les dades de caràcter personal, s'estableixen els requisits d'autenticitat i integritat⁶¹². El RD 14/1999 va estar derogat per la Llei 59/2003, de 19 de desembre, que desenvolupa la tasca encetada.

Segons els *Criteris de Seguretat* aprovats pel Ple del CGPJ el 13 de setembre de 2007, els sistemes d'informació i el software de base – impedint instal·lació de programes no autoritzats en els equips d'usuari – han de tenir mecanismes d'identificació i autenticació que previnguin els accessos no autoritzats, mitjançant ús de usuari i contrasenya concrets o certificats digitals o similars mecanismes protectors, igualment podran ser utilitzats sistemes biomètrics com a mètode d'identificació i autenticació. Es preveu, tanmateix, un registre d'accés als expedients judicials que inclogui, com a mínim, la identificació del usuari, la data i hora i el tipus d'accés, així com el resultat d'autorització o denegació⁶¹³. Cal recordar que, en el marc normatiu de l'article 454 LOPJ, és el secretari judicial qui ha de vetllar per l'observació a les oficines judicials dels *Criteris de Seguretat* aprovats pel Ple del CGPJ el 13 de setembre de 2007.

⁶¹² Convé recordar que el 13 de setembre de 2007 el Ple del CGPJ va aprovar, a proposta de la Comissió d'Informàtica Judicial, el document "Criterios Generales de Seguridad en los Sistemas de Información al Servicio de la Administración de justicia", on es recullen les mesures de seguretat tècniques i organitzatives a tenir present per les Administracions quan desenvolupin sistemes de gestió processals o respecte dels sistemes ja en funcionament, essent prevista una auditoria el primer trimestre de l'any 2009.

⁶¹³ Amb l'objectiu de la seguretat, respecte dels contractes de prestació de serveis, les Administracions públiques competents a l'àmbit de recursos i mitjans materials, mantindran un actualitzat registre d'organitzacions prestadores de serveis que puguessin tenir accés a informació de gestió processal, incloent-hi persones amb accés. El personal extern, adscrit a empreses privades vinculades a l'Administració de justícia per contracte i amb índex elevats de rotació, resulta molt rellevant al terreny dels riscos de seguretat, si bé de vegades hi ha més rotació al funcionariat interí en determinats òrgans judicials.

Sobre les bases de dades judicials convé indicar que a l'actualitat existeixen bases de dades aïllades tan als òrgans unipersonals com als col·legiats, Tribunal Suprem inclòs. No hi cap una interconnexió entre elles, ni a nivell autonòmic o provincial, partint d'una tradicional –i arcaica– comunicació exterioritzada que impliqui a l'emissor i al destinatari –sigui per correu o fax, fonamentalment. La tramitació per òrgan jurisdiccional, i en el seu cas per jurisdicció, en que es basa el model d'aplicació informàtica, ha de sortir d'aquest hermetisme o tancament de la fluïdesa⁶¹⁴.

L'accessibilitat interna –dintre del mateix partit judicial, per altres funcionaris que no hagin tramitat la causa, per altres jutjats o pels serveis comuns– o externa –des del CGPJ, Fiscalia o seus professionals de procuradors i/o advocats–, donant per suposat la legitimació dels intervinents en aquest tipus accés –amb els codis o claus que, a més, deixen registre de la consulta i de qui l'ha feta– permeten una interconnexió per la utilització dels esquemes de procediment – comunicació, gestió automatitzada de les dades, gestió processal de consultes– que igualment es sotmès als paràmetres i opcions d'aquests intervinents –normalment sense capacitat d'alteració, òbviament–, però que de totes formes mereix una evolució significativa contra la rigidesa de l'esquema de tramitació.

El canvi d'estratègia informàtica és especialment important tenint en compte que la nova Oficina judicial planteja l'existència de Serveis processals dirigits per caps diferents i ubicats físicament, també, en llocs diversos. És precís que l'aplicació informàtica no es vinculi a cap lloc fix d'ubicació dels usuaris corresponents i que hi hagi prou flexibilitat per introduir actuacions processals tramitables fora de l'esquema bàsic

⁶¹⁴ El sistema està esgotat, en paraules de Joaquín García Bernaldo de Quirós, “El diseño del contenido informático de la nueva oficina judicial”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 48.

preconfigurat pel tràmit i jurisdicció que sigui, col·locant seqüencialment on li correspon segon el moment temporal de l'activitat desplegada. Tanmateix, si els esquemes procedimentals són rígids, i s'estableixen per cada servei processal (comú general processal, d'ordenació de procediment, unitat processal de suport directe) encarregat teòricament de fer-los segons la funció que tingui assignada en el decurs del tràmit global, la mancança o error advertit en un d'ells no permetrà superar o corregir, des de qualsevol dels altres, si les seves aplicacions no s'ho permeten. En tot cas, l'accessibilitat de qualsevol funcionari del partit judicial a un determinat procediment, deixarà constància del que s'ha fet i quan s'ha fet –verificant si en el moment de fer-ho no s'està generant cap dualitat o duplictat d'actuacions– sense que sigui possible que des d'un servei o unitat es modifiquin continguts de resolucions o compareixences ja fetes als altres.

Tampoc hauria de ser possible, des d'una mateixa unitat o servei, fer aquest tipus de canvis, no només per altres funcionaris de la mateixa, sinó fins i tot pel funcionari que hagi fet l'actuació que es pretén modificar. Clar que l'ús d'una resolució ja feta, per copiar-la en un altre expedient, canviant noms i dates, pot tenir la seva utilitat i estalvi de temps –tot i que la modificació només sigui possible al segon expedient on es porta el copiat, no a l'expedient on és l'original que es copia–, però tampoc s'ha d'oblidar que si el que s'ha fet no s'ha blocat, és accessible i modificable, la qual cosa no hauria de ser possible una vegada el document judicial, sigui una resolució, una acta o el que sigui, ja ha estat notificada (almenys a algú dels destinataris) o signada (per tots els signants, donat que quan es signa es pot advertir alguna equivocació que al moment es pot corregir), i això donat que ha sortit de l'aplicació per començar a complir el seu destí, amb l'expectativa de permanència al món jurídic processal, i jurídicament impossible la seva alteració. Si després s'advertís un error, una altra resolució o

actuació s'hauria d'encarregar de corregir-ho. La immobilitat del que s'ha actuat es relativitza si tenim en compte que només certes resolucions es mantenen a les bases de dades, perdent-se la resta després d'uns dies, si bé constarà el tipus i data de resolució o acte fet a l'enumeració del tràmit.

La immediació entesa com a presència judicial sempre hi és sota sanció de nul·litat de ple dret, però sotmesa al contingut de l'article 137.1 i 2 LEC, que la vinculen al tribunal que coneix la causa; i malgrat exigir també que sigui aquest qui valori directament immediada la prova practicada, s'admet amb caràcter excepcional que sigui un altre personal jurisdiccional, per auxili judicial, el qui practiqui determinades proves. Per exemple, en supòsits on un testimoni no es pugui desplaçar, permetent no obstant una immediació mitjançant mecanismes no presencials, com la videoconferència⁶¹⁵. Hi ha qui considera que això no és immediació, però no veig perquè s'ha de negar aquest tipus de contacte com una forma d'immediar.

Pensem que la videoconferència, a més de l'ús ofert com a document per l'article 135.5º LEC i capacitat d'enregistrament, permet suprimir trànsits de l'imputat a presó –amb un estalvi no només econòmic sinó relacionat amb una millora de la seguretat–, així com suposar connexions amb la policia científica, celebració de judicis amb jurat, declaració de testimonis protegits, declaració de testimonis estrangers⁶¹⁶, entrevistes de jutges de vigilància penitenciària amb els reclusos, rodes de reconeixement, cooperacions judicials nacionals i internacionals, celebració de subhastes i qualsevol actuació que afavoreixi l'economia

⁶¹⁵ V. Vicente Magro Servet, “La viabilidad legal del uso de la videoconferencia para la celebración de los juicios penales”, *Actualidad Jurídica Aranzadi*, 7-II-2002, pàgines 1, 5 i 7; Eloy Velasco Núñez, “Videoconferencia y Administración de Justicia”, *Diario La Ley*, 10-X-2002; Vicente Magro Servet, “La nueva regulación del uso de la videoconferencia en los juicios penales”, *Diario La Ley*, 19-VI-2003. Cfr. articles, 325 i 731 LECr tras la reforma de la Llei Orgànica 13/2003, o el ja esmentat article 306, així com l'article 229.3º LOPJ.

⁶¹⁶ Cfr. José Antonio Choclán Montalvo, “Sobre la prestación de testimonios a distancia y su cobertura legal”, *Actualidad Jurídica Aranzadi*, 4-IV-2002, pàgines 1, 8 i següents.

processal i sota les degudes garanties constitucionals. Igualment es racionalitza la feina de professionals íntimament lligats a l'Administració de justícia, com ara fiscals (veure en particular l'article 306 LECr) i metges forenses. Val a dir que en un primer moment el Ministeri fiscal va plantejar una seria restricció a l'ús de la videoconferència (així la seva Instrucció 1/2002), si bé posteriorment va relaxar els seus plantejaments (Instrucció 3/2002), indicant la possibilitat d'utilitzar la videoconferència per actes no estrictament processals, dintre de l'àmbit jurisdiccional, i que l'ús en les actuacions processals és possible, amb la necessària motivació que garanteixi el principi de proporcionalitat i la possibilitat d'impugnació per les parts. Actualment el Ministeri fiscal és l'usuari més actiu de la videoconferència per actuacions en aquells llocs on hauria de desplaçar-se físicament; no sols fer-se servir per cooperació jurisdiccional internacionals o per pràctica general de mitjans de prova o diligències d'investigació.

c. En particular: sobre els programes de repartiment i registre

Actualment és difícil complir la LOPJ per fer el repartiment de tot allò que s'enregistra des del jutjat instructor de guàrdia, donat que s'ha configurat un sistema informàtic basat en la corruptela segons la qual aquest repartiment es fa des de la guàrdia. Convé recordar que quan no hi hagi dates concretes o ni hagi de diferents competents per data, des del servei de guàrdia es reenvia al deganat pel seu repartiment aleatori, podent aquest últim recuperar les dades del registre fet a la guàrdia al haver-se omplir el mateix sense data dels fets –col·locant per això un seguit de zeros–, encara que no sempre es desconixerà la dita data, sinó que poden haver-hi vàries; en definitiva, per complir la norma orgànica de repartiment de totes les causes –incloses aquelles que tenen data determinada i no permeten el reenviament al deganat per repartiment aleatori–, el registre fet a la guàrdia ha de ser incorrecte,

sense introduir cap dada sobre el dia dels fets, de manera que així es pugi recuperar la informació des del programa de deganat i repartir, tot i que tampoc aleshores es podria indicar la data dels fets correctes, o fer-ho plantejant una distorsió en tant que el programa de deganat reparteix aleatòriament perquè, precisament, no hi ha data coneguda dels fets. La solució itinerant parteix de fer servir el programa de guàrdia per part del funcionariat de deganat, i emetre aleshores la decisió sobre el repartiment ordinari d'assumpes, la qual cosa resulta especialment viable quan funcionaris de deganat se'n ocupen d'enregistrar entrada de guàrdia com a suport d'aquesta. En qualsevol cas convé distingir, una cosa és el registre informàtic de qualsevol entrada, una altra cosa el repartiment de la causa ja registrada. La entrada de les causes per la guàrdia s'ha de controlar pel jutge de guàrdia –o els funcionaris de guàrdia sota els criteris de l'anterior–, doncs s'ha de verificar si calen mesures immediates de qualsevol tipus. I en aquest registre pot haver-hi o no un suport a la guàrdia per part de funcionaris del servei comú –encara adscrit a deganat o com funcionaris que poden desenvolupar tasques d'ajut a deganat–, que no altera el fet que sigui el jutjat de guàrdia l'encarregat del registre. Però una vegada enregistrarat l'expedient, el repartiment és qüestió diferent i competencialment atribuïda al deganat, no al jutjat instructor en funció de guàrdia, tal i com passa amb qualsevol demanda civil presentada davant del primer –o del servei comú processal general encarregat de rebre els primers escrits de tràmit.

La Junta de jutges de Vilafranca del Penedès de 18 de juliol de 2008 va resoldre sobre aquest tema, de conformitat no només amb la normativa orgànica (article 167.2 LOPJ) sinó a vista de la resolució administrativa sobre implantació de la nova Oficina judicial en aquell partit judicial, que no discrimina la tasca del repartiment a mans del SCPG.

En tot cas, la tradicional gestió i direcció del serveis comuns implantats sota l'empara de l'article 272 LOPJ i atribuïda als jutges degans, pràcticament ha estat buidada amb la llei 19/2003, amb l'assumpció de tasques pels serveis comuns i les unitats administratives, respectivament sotmeses al secretari judicial (es a dir, al Ministeri de Justícia) i a l'Administració pública competent (es a dir, al Ministeri de Justícia i/o les CCAA). Nogensmenys, el repartiment assignat al servei comú continua vinculat a la tasca degana; mentrestant que part del registre penal s'instaura amb el treball del jutjat instructor en funcions de guàrdia: discriminador de les causes urgents que hauria d'assumir i per tant registrar amb independència d'un servei comú potser inactiu al moment de la urgència (en cap de setmana o tardes), imprescindible per la introducció de les dades bàsiques del registre –tipus de procediment i eventual il·lícit penal comès.

Qualsevol perspectiva de futur immediat ha de partir de la necessitat de protecció de les dades personals, la qual cosa imposa mesures preventives respecte de la intimitat i la privacitat dels continguts emmagatzemats, destaca la comunicació i la prova electrònica⁶¹⁷.

d. Actes de comunicació

L'atribució exclusiva de capacitat notificadora als tramitadors, però no als gestors, pretén complir el que diu la llei processal sense saber que no es compleix, i està bé, però requereix un canvi d'organització real a l'Oficina judicial per part del secretari judicial, o redistribució de la feina, perquè sinó hi ha una fàcil descompensació entre gestors i tramitadors, essent aquests els que fent la mateixa feina

⁶¹⁷ Cfr. J. Alemany Eguidazu, "La prueba de la autenticidad electrónica con la LEC 2000", *La Ley*, núm. 5280, 2 d'abril de 2001 i núm. 5281, 3 d'abril de 2001; Carolina Sanchís Crespo, "La prueba de soportes informáticos en la LEC 1/2000", *Actualidad Jurídica Aranzadi*, núm. 36, juliol 2000.

que els anteriors, a més notifiquen les resolucions d'ells mateixos i dels anteriors.

Previst per RD 84/2007, de 26 de gener (BOE 13 de febrer), el sistema LexNet, desenvolupat pel Ministeri de Justícia⁶¹⁸, es va autoritzar pel Ple del CGPJ en data 28 de setembre de 2005, destacant però la necessitat d'aconseguir la seva plena integració en els sistemes de gestió processal⁶¹⁹. Cal recordar que aquest sistema de comunicació telemàtica resulta obligatori pels Secretaris judicials i funcionaris de l'Administració de justícia –i paral·lelament respecte de procuradors– sempre que a les seves oficines hi hagi eines tècniques precises i dotades de l'esmentat sistema.

Es redueixen els desplaçaments per lliurar i recollir documentació per part d'advocats i procuradors, que poden treballar des dels seus propis despatxos, s'agilita el tràmit perquè després d'introduir la informació necessària només calen uns pocs segons per executar l'enviament de notificacions, còpia d'escrits i resolucions a les parts i oficis a les Administracions, així com per gestionar processalment els escrits i documents entrants. El problema és que, ara per ara, hi ha duplicació de tasques relatives a la introducció d'informació, en cop de fer servir les dades que ja consten a l'expedient obert: hauria de ser possible que, una vegada el text de l'ofici o de la resolució judicial que s'ha de comunicar es visualitza a la pantalla dins del programa d'aplicació del jutjat, només prémer una tecla permeti activar el programa informàtic per enviar-ho sense haver d'omplir cap dada més enllà de triar el destinatari d'entre els procuradors o les parts que ja hi consten o l'organisme o

⁶¹⁸ Després de proves pilot als jutjats de Saragossa l'any 1998, més endavant el 2001 i també a Burgos, Lleó i Palma de Mallorca el 2003.

⁶¹⁹ Particularment es va determinar l'informe previ de la Comissió d'Informàtica Judicial de tota implantació o desplegament que es realitzi del dit sistema.

administració que igualment i per defecte pot trobar-se introduïda en desplaçable adient.

L'usuari emissor i l'usuari receptor, sota exigència dels requisits d'autenticitat i integritat de l'article 162 LEC, obtindran certificat de la transmissió en el mateix moment de realitzar-se. Particularment, en l'àmbit de l'article 154 LEC respecte de notificacions a Procuradors per mitjà de les seves oficines de notificació, els funcionaris aniran penjant a la safata de LexNet tota resolució que hagin de notificar i el secretari judicial entrarà per validar totes les penjades, alhora o una per una, mitjançant la seva tarja criptogràfica. Aquesta tasca pot fer-la en acabar la jornada –per actuar sobre tota la feina feta pels funcionaris competents–, la qual cosa pot repercutir en eventuais límits horaris del servei telemàtic⁶²⁰.

Amb la validació i la garantia de la signatura electrònica operarà la remissió als Col·legis de Procuradors dels actes de comunicació (per entrada al Saló virtual de notificació d'aquests), la qual cosa s'ha de considerar comunicació a efectes de l'article 151.2º LEC. Després, l'empleat o empleats del Col·legi assignats obriran la safata d'entrada al Saló virtual i remetran a cada procurador destinatari per l'intranet col·legial. Es genera a continuació un certificat electrònic de recepció de la comunicació, amb data i hora –pel *Time Stamping*–, que torna al jutjat com a prova de rebut, document electrònic que arriba a la safata d'entrada Lexnet, s'obre pel secretari judicial i, una vegada imprès s'incorporaria a cada procediment en paper. Amb l'expedient digital

⁶²⁰ El Protocol signat a Catalunya el 25-V-2007 (entre el Departament de Justícia català, el TSJ de Catalunya, la Secretaria de Govern d'aquest i el Col·legi de Procuradors catalans) pretenia limitar el sistema de 9.00 a 14.00 hores, la qual cosa està passant a la pràctica per exigències dels procuradors o mala entesa del funcionaris actuants. Resulta òbvi que la franja horària establerta és, precisament, la més perjudicial per aquest últims, doncs l'activitat diària –sobre tot de consultes de professionals intermitents i despatx amb secretari judicial i jutge– sols adelantar tasques d'aquest tipus –a primera hora del matí de feina feta (i signada pels superiors) el dia anterior– o deixar-les pel fi de la jornada –després de les 14.00– on hi ha més tranquil·litat i les resolucions a notificar ja es troben signades.

aquest moviment pot ser automàtic, amb un vincle directe entre la safata d'entrada i la inclusió de la dada a l'expedient, que seria la seva documentació electrònica –sense cap necessitat d'imprimir en paper perquè no hi hauria on col·locar aquest paper imprès si no hi ha actuacions físiques sobre cap paper. Tanmateix, els procuradors poden connectar directament, així com els advocats si s'estableix una plataforma de seguretat de serveis que permeti la interoperabilitat entre els distints Col·legis d'advocats i els seus col·legiats, com ara *redabogacia.org*, que a més permet la personalització de l'entorn de la comunicació. L'advocat obté una tarja criptogràfica per la qual es connectarà amb el seu Col·legi per internet, i així podrà presentar escrits i rebre comunicacions judicials donat que la xarxa col·legiat s'integrarà al sistema Lexnet per via d'una xarxa privada virtual (VPN o *Virtual Private Network*): comunicacions punt a punt amb mecanismes de *tunneling* que es basen en processos d'encapsulament i en el seu cas d'encriptació de paquets de dades, esteses a distints punts remots per mitjà infraestructures públiques de transport que defineixen el *tunnel* a utilitzar. Naturalment, el mateix sistema remetrà la prova de rebut directe al lletrat, amb data i hora pel *Time Stamping* esmentat; i en sentit contrari pel jutjat si aquest és el remitent. Per comoditat, el sistema *redabogacia.org* del Consell General de l'Advocacia comunicarà per SMS a telèfon mòbil del lletrat que té una comunicació judicial a la seva bústia del sistema.

e. La signatura electrònica del jutge i del secretari judicial

Antecedents de la signatura electrònica es veuen a l'article 81 de la llei 66/1997, de mesures fiscals (BOE núm. 313, de 31 de desembre), mentre que la Reunió del Consell de Ministres de Telecomunicacions de la UE, el 22 d'abril de 1999, va adoptar una posició comuna per projectar una Directiva sobre el marc comú de la signatura electrònica.

L'article 5 RDL 14/1999 descriu la utilització de la signatura electrònica en l'àmbit de l'Administració pública, sota les prescripcions que es consideren necessàries i la normativa de desenvolupament que calgui⁶²¹, per la qual cosa es va facultar el Ministeri de Foment. I sota aquesta cobertura aquest últim va dictar l'ordre ministerial de 21 de febrer de 2000 (BOE 45/2000, de 22 de febrer), aprovant el Reglament d'acreditació de prestadors de serveis de certificació i de certificació de determinats productes de signatura electrònica, regulant el funcionament dels sistemes d'acreditació i certificació⁶²². Segons l'actual Llei 59/2003, que deroga el RD-Llei 14/1999, es pot diferenciar entre signatura electrònica, signatura electrònica avançada i signatura electrònica reconeguda, essent només aquesta darrera l'equiparada a la signatura manuscrita segons l'article 3.4 de la Llei, en relació amb l'afegit al article 326 LEC fet per aquella norma. La signatura electrònica reconeguda és la signatura electrònica avançada que es basi en un certificat reconegut i generat per mitjà d'un dispositiu segur de creació de signatura. La signatura electrònica avançada és la signatura electrònica que permet identificar al signant i detectar qualsevol canvi posterior de les dades, vinculant-se al signant i les dades de forma individualitzada i creada per mitjans que el signant pot mantenir sota el seu exclusiu control. La signatura electrònica és un conjunt de dades que en forma electrònica poden fer-se servir com a mitjà d'identificació del signant, i poden ser utilitzats com a mitjà d'identificació del signant.

⁶²¹ En aquest sentit es va dictar el Reial decret 1290/1999, de 23 de juliol, que atribueix la condició de prestadora de serveis de certificació a la Fàbrica Nacional de Moneda i Timbre-Reial Casa de la Moneda, en col·laboració amb l'entitat pública empresarial de Correus i Telègrafs, respecte de les comunicacions de l'Administració General de l'Estat i els seus organismes públics.

⁶²² Nèixen tres òrgans distints, els competents per acreditar prestadors i emetre certificats de conformitat de productes de signatura electrònica (la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació del Ministeri de Ciència i Tecnologia, abans Secretaria General de Comunicacions del Ministeri de Foment); entitats encarregades d'avaluar i emetre informes o certificats (qualsevol organisme públic o privat amb aquesta voluntat d'activitat que s'acrediti per l'Entitat Nacional d'Acreditació); i un organisme independent que acreditarà les entitats d'avaluació esmentades (la Secretaria d'Estat abans dita, en col·laboració amb l'Entitat Nacional d'Acreditació).

És necessari que un ens u òrgan específic asseguri davant tot intervinent en un determinat procés la forma en que cada qual efectivament intervé en els actes processals de qui es tracti. Naturalment, la comunicació a les parts de cadascú dels passos de tramitació i actes processals és igualment un element fonamental en el marc de l'eficàcia de les resolucions que es dictin i les documentacions per constància de la resta d'actes processals realitzats. Tanmateix, és precís que el mateix òrgan o un altre diferent si s'escau, conservi les actuacions i n'asseguri que el seu contingut no serà modificat. Els primers dos condicionants poden atribuir-se al secretari judicial i, per a certs tipus d'acte, també al jutge. El tercer pot desvincular-se dels anteriors, tenint en compte que, una vegada autenticada la intervenció a l'acte i el contingut que en ell ha tingut cada intervinent i el personal jurisdiccional, així com la comunicació processal pertinent, la conservació d'una documentació informatitzada pot ser separada sempre que la immodificabilitat es compleixi. En el curs del procediment, no obstant, convé mantenir la unitat dels tres aspectes, per facilitar-ne l'eficàcia de l'actuació al jutjat, i s'atribueixen al secretari judicial, que també la estén més enllà de l'arxiu definitiu, en relació a la consulta de expedients conclusos, desglossaments i certificats. Aquesta activitat, val a dir, podria desvincular-se i administrativitzar-se absolutament, partint de determinats paràmetres de consulta generals i sota possibles instruccions. Ara bé, aquestes últimes, a mena de dades reservades des del punt de vista judicial, per exemple, mostren situacions no diferents d'altres arxius públics –i fins i tot privats sota el règim de confidencialitat– que no sembla funcionin malament si es comparen amb els de justícia.

El secretari judicial signa en dos sentits, per una banda com a tasca de documentació, on tradicionalment el suport-paper deixava constància de l'acte (documentat) amb la garantia de ser difícil la manipulació, que no la falsificació delictiva, òbviament. La documentació

electrònica de qualsevol acte processal no ha de ser gaire diferent si s'assegura la immodificabilitat de continguts i la signatura del secretari disposa de garantia sobre la seva autenticitat. D'una altre banda, és tasca d'autenticació de la signatura del jutge, la qual cosa podria fer dubtar de la necessitat de que aquest tingui un signar electrònic amb autonomia respecte de la seva autenticitat. Hi ha doctrina que considera l'actuació del secretari judicial una mera autenticació, cosa que es pot fer –s'explica– amb major fidelitat i fixació per mitjà de l'instrument tècnic d'enregistrament, que es suma a la presència del jutge i les parts, garantia suficient –es conclou– per tots els interessats i per el conjunt de la societat: la intervenció del secretari judicial en una actuació processal gravada no respon a una exigència de la pròpia actuació⁶²³.

Hi ha actes judicials, en tot cas, directament emesos pel jutge sense cap signatura del secretari, ni tan sol a títol de documentació, com ara els oficis, suplicatoris i exhortos, i que si bé són una part intrínseca del procés, mecanitzen instruments per l'eficàcia d'aquest fora del jutjat. Al marge d'aquests actes de comunicació n'hi ha d'altres amb rellevància jurisdiccional, com ara els informes de queixa contra inadmissió de recursos devolutius, i d'altres que no participen d'aquesta naturalesa, com ara informes sobre queixes governatives i, particularment, les tasques dels jutges degans. Només pels primers casos de caire jurisdiccional es justificaria la signatura electrònica del jutge, sense que això buidés la funció del secretari judicial com autenticador de les signatures distintes a la seva en qualsevol acte que autoritzi o com a ostentador indel·legable de la fe pública judicial.

Certament, convindria que aquests comentaris discrepants, potser alguns a mena de por irracional sobre pèrdua de

⁶²³ Víctor Moreno Catena, “La justicia...”, cit., pàgina 315.

competències⁶²⁴, es posessin en relació amb l'autenticació de signatures que fa un secretari judicial quan, per posar un exemple entre molts, signa una declaració de testimonis o imputats ja signada per aquests, els advocats intervinents i el jutge, sense haver estat present en cap moment.

D'altre banda cal recordar que, de fet, no es aquest qui fa els documents, preparats pels funcionaris gestors del procediment, en un suport informàtic com a documentació dins del sistema d'aplicació del jutjat. Tanmateix, qualsevol ofici deriva d'una decisió judicial ja presa, sigui una provisió que ordena una comunicació o una interlocutòria que admet una prova, de manera que el compliment que pertoca el secretari judicial d'aquest tipus de resolució hauria de bastar perquè, aquest últim mateix, el complís.

A les interlocutòries i provisions o providències hi ha establerta una duplicitat de signatura per les pròpies normes processals aplicables. En aquest casos, encara que la signatura electrònica del jutge no fos utilitzable a nivell autenticador, serviria als efectes de substituir l'activitat en paper –i la circulació d'aquest com a tràmit de despatx ordinari dels assumptes–, per molt que de vegades el propi jutge és qui treu la sentència impresa i en signa l'original. En tot cas, es tractaria la signatura electrònica com un equivalent a aquell que l'ordinador va fer per la màquina d'escriure tradicional. Però donat que la signatura electrònica del jutge ha d'existir al menys per actes on ell signa exclusivament, com ja hem vist, i ha de complir amb les exigències d'autenticitat, no té cap sentit que a la resta de signatures no mantingui aquesta funció, la qual cosa duplica la feina autenticadora dels secretaris judicials.

⁶²⁴ Considera el buidament, per exemple, Juan Francisco Garnica Martín –jutge ex secretari judicial–, en “El juez y su firma electrónica. Confidencialidad. Problemática”, *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, VI, Centro de Estudios Jurídicos de la Administración de Justicia, Ministerio de Justicia, Madrid, 2001, pàgina 938.

A les sentències no tenen que signar aquests últims, i només posarà el jutge la seva signatura, alhora documentadora, malgrat que el secretari judicial ho faci respecte de la publicació –que és la manera de determinar l'eficàcia, malgrat els efectes *ad extra* o cap a fora del propi jutjat vindran amb la comunicació processal de la sentència– o incorpori d'altres eventuais diligències tot seguit el text de la sentència, moltes vegades dictada ja amb aquestes clàusules d'estil.

Exposat l'anterior convé fer referència a que el RD 14/1999 regula la signatura digital conceptualment distinta de la signatura electrònica, on aquesta es podria dir que millora les seves qualitats. La signatura digital és la signatura electrònica avançada, on la immodificabilitat del document i el conjunt de dades que li donen contingut permeten una identificació segura del signatari, obtenint igual valor que el de la signatura manuscrita⁶²⁵. Requisits ineludibles de la signatura digital són la combinació de dos tipus de claus. En primer lloc una privada que es fa servir per encriptar el missatge, una vegada xifrat, amb un accés restringit a la clau, només per l'usuari. Segons els *Criteris de Seguretat* aprovats pel Ple del CGPJ el 13 de setembre de 2007, els sistemes d'identificació configurats en contrasenya i usuari, seguiran un procediment predeterminat i amb autorització prèvia del responsable competent quan s'hagi de crear un nou usuari, amb assignació de contrasenya inicial aleatòria i pre-expirada; les contrasenyes dels usuaris generals –les que no tenen privilegis derivats de tasques d'administració i també més mecanismes de seguretat i protecció–, disposaran d'una llargada mínima –amb regles addicionals de complexitat si s'escau– com garantia de qualitat, amb canvis periòdics i històrics de contrasenyes que previnguin reutilitzacions i s'emmagatzemin encriptades. En segon lloc apareix la clau pública, d'accés obert, que serveix per desxifrar el

⁶²⁵ V. Apol·lonia Martínez Nadal, *La ley de firma electrónica*, Civitas, Madrid, 2001²; i de la mateixa autora *Comercio electrónico, firma digital y autoridades de certificación*, Civitas, Madrid, 2001³, i els *Comentarios a la ley 59/2003, de firma electrónica*, Thomson-Civitas, Madrid, 2004.

missatge, de manera que és la restricció en l'accés de la clau privada on es subratlla la garantia d'autenticitat del document. Els riscos derivats dels hackers són evidents, però es tracta de limitar-nos fins un límit acceptable, sota la idea que la reserva per part del propi usuari és un esglaó d'evident importància. D'aquesta manera, la confidencialitat es reflecteix respecte de les dades utilitzades per generar la signatura electrònica, sobre tot les claus privades, la custòdia d'aquestes, el dispositius de generació de la signatura i evidentment el contingut del missatge, en part depenent de la publicitat interna i externa del procediment en el qual aquest missatge és un document introduït a les actuacions⁶²⁶.

Segons el RD 14/1999 s'estableix que una entitat de certificació, com a sistema central separat del titular de la clau, serà la creadora d'aquesta. Les activitats de certificació validen la signatura digital i, per tant, són les pròpies dels fedataris públics, tradicionalment vinculades al funcionari públic en el sistema continental, a diferència dels d'arrel anglosaxona, on no ha existit aquesta exclusivitat.

Estableix l'article 4 RDL 14/1999 que aquest tipus de prestació de serveis formarà part de la lliure competència i no estarà subjecta a autorització prèvia. Es permet que empreses particulars participin i consegüentment puguin incórrer en responsabilitat per violació de la seguretat jurídica connatural al sistema, a l'àmbit dels danys i perjudicis però sense afectació a la invalidesa de l'acte jurídic on hagi hagut intervenció certificadora. Per altra banda, la llibertat de competència o mercat en aquesta matèria imposa que, si l'activitat certificadora es realitzés per l'Administració pública o els organismes o societats dependents

⁶²⁶ Sobre el problema de la confidencialitat en relació amb la consulta i accessibilitat de l'expedient judicial, veure *supra* Capítol primer, apartat 5è. Hi ha qui considera errònea la distinció entre publicitat general i per les parts; *sic* Juan Montero Aroca, *Los poderes...*, cit., pàgina 186, amb cita de Víctor Fairén Guillén, "Ideas y textos sobre el principio de publicidad en el proceso", en *Temas del Ordenamiento Procesal*, I, Tecnos, Madrid, 1969, pàgines i següents.

de la mateixa, resultarà imprescindible una separació de comptes i subjecció als principis d'objectivitat, transparència i no discriminació⁶²⁷.

A l'Administració de justícia en particular no hi ha disposició expressa que en reguli l'activitat, i la tendència del sistema continental força la idea de que el caràcter públic de la funció jurisdiccional impliqui a una entitat pública per assumir la funció de certificació. No sembla que hi hagués aquest paràmetre pel CAU i el suport informàtic o els serveis d'assistència en aquest àmbit, quan no són Administració pública sinó empreses externes contractades i poden tenir accés a informació d'arxius i fitxer i claus de jutges i personal no jurisdiccional per utilització de les seves terminals d'ordinador i connexions intranet i extranet o correus electrònics. Es considera, tanmateix, que no fora suficient una responsabilitat per danys i perjudicis perquè la garantia del mal ús de la facultat de certificat fora *ex post* i no prèvia, la qual cosa s'aconsegueix exigint que la prestació del servei es faci des d'un poder públic⁶²⁸. Ara bé, les persones que formen i dirigeixen l'Administració pública no gaudeixen d'una especial consciència o valor moral de responsabilitat que les diferenciï dels altres, sense oblidar que una quantitat important del personal no jurisdiccional, peculiarment els secretaris judicials interins, poden ser persones acabades de nomenar i que desenvoluparan una tasca *a priori* sotmesa a les garanties de una correcta actuació no molt

⁶²⁷ El Ple del CGPJ ha establert diferents convenis de col·laboració, per exemple en Sessió de 14 de novembre de 2007, amb el Departament de Justícia de la Generalitat catalana per al accés telemàtic als serveis prestats a jutges o magistrats pel CGPJ i l'Administració de Justícia de Catalunya (per accés amb utilització indistinta de certificats de signatura electrònica, distribuïts pel CGPJ –FNMT-Real Casa de la Moneda– o pel Departament esmentat –CATCert–), o amb el Departament de Justícia, Treball i Seguretat Social del Govern Basc i l'empresa de certificació i serveis Izenpe S.A., per l'accés telemàtic als serveis prestats a jutges i magistrats pel CGPJ i l'Administració de justícia basca. En àmbit nacional, en Sessió de 28 de novembre de 2007, amb el Col·legi de Registradors de la Propietat, Mercantils i de Béns Mobles, sobre la remissió de documents públics judicials a través del punt neutre judicial (obtenció d'informació registral *on line* i remissió telemàtica de documents des dels jutjats als Registres); a nivell autonòmic també s'han fet acords semblants, per exemple a València, incloent-hi procuradors (Conveni de Cooperació Tecnològica aprovat el 10 d'octubre de 2007), per regular la presentació de documents judicials electrònics per via telemàtica en Registres de la Propietat i Mercantils i, en general, comunicació electrònica fefaent entre jutjats, registres i procuradors.

⁶²⁸ Juan Francisco Garnica Martín, "El juez...", cit., pàgina 943.

diferent de l'efecte de la prevenció general d'una sanció penal als membres d'una empresa privada.

Qualsevol sistema, sigui de l'Administració o extern, no evita la absència de destrucció del registre una vegada creada la clau privada i lliurada al usuari. En tot cas, l'article 11.c de la norma abans esmentada prescriu que l'entitat de certificació només pot emmagatzemar o copiar dades de creació de signatura quan ho sol·liciti la persona titular de la signatura; en qualsevol altre cas i com a regla general, el mateix precepte estipula la impossibilitat de fer això.

Naturalment que el sistema permetria, alterada la clau privada una vegada en disposició per l'usuari, que només aquest en sàpiga la nova clau. Però no parlem d'un d'accés a un servei o servidor, a un arxiu o a un ordinador, amb la qual ja s'aconsegueix la finalitat. Com la clau privada de la signatura electrònica ha de poder ser desxifrada per la pública, no podria existir cap canvi d'una sense alteració de l'altra, doncs si no es fa el d'aquesta no existiria possibilitat de desxifrar res.

Ara bé si es destrueix el registre de la privada, i de la pública no se'n pot obtenir la privada, aquesta connexió forma part del propi sistema aleatori, amb una fórmula matemàtica fora de l'abast de l'entitat de certificació que ja no disposa, per haver-la destruïda, de la clau privada donada a l'usuari respectiu.

Els requisits de les claus privada i pública, seguint els paràmetres de la normativa en presència i la tècnica aplicada al fenomen, passen per la unicitat del parell de claus (aquest no pot estar repetit sinó que ha de ser únic sota components d'aleatorietat que així ho permetin), per impedir que la clau privada es pugui obtenir a partir de la clau pública (on la llargada de les claus haurà de dificultar l'esbrinament il·legítim) o a partir de la reproducció del procediment de generació de claus. Si l'organització

o la persona disposen de dues claus, una pública i una privada, vol dir que allò que xifra la clau privada només pot ser desxifrat per la seva corresponent clau pública i viceversa. En certa manera, es podria dir que la clau privada que identifica a una persona fa les funcions de signatura electrònica. Si algú xifra un missatge amb la seva clau privada això equival a la utilització d'una signatura electrònica, però en realitat, tan una clau com l'altre serveixen per xifrar i desxifrar⁶²⁹.

Els requisits que ha de complir el dispositiu segur de creació de signatures, sota certificat dels òrgans de certificació i previ informe tècnic de les entitats d'avaluació⁶³⁰, són els següents segons indica l'article 19 RD 14/1999: seguretat raonable de que les dades no poden ser derivats dels de verificació de signatura o de la pròpia signatura; seguretat raonable que la signatura no pugui ser falsificada amb la tecnologia existent en cada moment; que les dades utilitzats per a la generació de signatura només puguin produir-se una vegada, amb seguretat raonable del seu secret; que el signatari pugui protegir fiablement les dades de creació de signatura envers la utilització dels altres; que el dispositiu no alteri les dades o el document que hagi de signar-se; i que el dispositiu utilitzat no impedeixi que el document es mostri a qui ha de signar-lo abans del procés de signatura.

L'accés a la informació dels expedients judicials, malgrat el seu caràcter públic, es sotmet a la restricció, sota el principi de confidencialitat, de manera que les dades informatitzades limiten la seva introducció a xarxes insegures –malgrat pugui se possible amb l'expansió de comunicacions processals extranet–, mentre que en el propi sistema d'aplicació intranet també s'exigeix el control de seguretat estricte més

⁶²⁹ Miguel Ángel Davara Rodríguez, "Firma electrónica y autoridades de certificación: el notario electrónico", en *Problemas jurídicos en torno al fenómeno de internet*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial. Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2000, pàgina 161.

⁶³⁰ L'article 6.5 RDL 14/1999 es refereix a aquestes entitats, mentre que les entitats prestadores de serveis de certificació de l'article 6 de l'esmentada norma actuen en virtut de l'article 20 de la mateixa.

enllà del limitat a la signatura electrònica. Els sistemes de gestió processal i infraestructura tecnològica, a més, segons els *Criteris de Seguretat* aprovats pel Ple del CGPJ el 13 de setembre de 2007 tindran mecanismes de bloqueig pels usuaris, sigui per reiteradament erroni intent d'accés, per inactivitat, per intents d'ús en interval de dates sense validesa i òbviament per activitat manual de l'administrador competent, regulant-se sistemes segurs de desbloquejos. A més, per regla general no es permetrà accedir als sistemes per mitjà d'usuaris genèrics, i quan es faci servir la identificació digital només es podran utilitzar certificats digitals autoritzats per l'Administració competent.

9è. L'estructura física i la infraestructura dependents de la funció: la forma pel fons

Al Llibre Blanc de la Justícia es parlava d'oficines judicials sense jutjats⁶³¹, i no és estrany recordar plantejaments possibles com ara tribunals únics, on el degà repartiria les causes entre tots els jutges adscrits al partit judicial respectiu, essent els funcionaris comuns a tot l'esmentat tribunal únic.

La uniformitat i homogeneïtat dels serveis comuns i de les unitats de suport directe permeten que el ciutadà i el professional puguin comparar i veure que no hi ha cap diferència significativa entre els diversos partits judicials. De fet, la ruptura de l'atomització, aplicant els mateixos procediments, criteris i mètodes de mesura, permet també un millor anàlisi de l'evolució dels sistemes, doncs en igualtat de càrrega de treball es pressuposen, genèricament, igualtat de resultats. La complexitat de les causes particulars poden existir a tot arreu, com per no afectar el resultat global d'aquesta afirmació. Però és cert que depenent del lloc on es treballi, el tipus de procediments en general poden ser més

⁶³¹ Libro Blanco de la Justicia, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1997, pàgina 113.

complexes per definició (pel tipus d'activitat natural de la comunitat, resultarà més complex un partit judicial amb problemes sobre la titularitat de terres, límits d'aquestes, herències immobiliàries). Formalment, doncs, pot haver igual nombre de judicis ordinaris, per una gran diferència en el seu contingut. Processalment destaca la diferència a l'hora de l'enjudiciament, però també pot haver-hi afectació, encara que menys, en el procediment per arribar-hi. Ara bé, els incidents addicionals, el nombre de proves i citacions, la durada dels judicis, també es poden mesurar com activitat desplegada i ajustar la comparativa de dades entre oficines judicials. Si bé la grandària d'alguns, a les grans ciutats fonamentalment, marquen una distinció evident, no per això han de modificar-se criteris, pautes i formes de l'activitat basades en la ubicació del servei públic, el personal a disposició i els protocols d'actuacions. És possible considerar que un ciutadà acudirà molt poc a l'Administració de justícia, potser una sola vegada a la seva vida o mai. Quan ho faci, doncs, no hi haurà cap comparació, a diferència del professional que actua contínuament i, en ocasions, a partits judicials diversos. I no cap oblidar el funcionari, en el context de la seva mobilitat, preparació del qual ha de permetre-li canviar de lloc de feina sense advertir modificacions envers la seva formació bàsica, suprimint qualsevol espai de temps destinat a adaptacions casuístiques. Compromís per eradicar estimació de recursos contra resolucions del servei comú, de la nul·litat d'actuacions per defectes imputables al servei comú, i de suspensions per raó de l'actuació al servei comú; afegint proveir escrits en un temps predeterminat màxim, registre, informatització i repartiment de les causes també en un termini màxim preestablert i complir els terminis legals del procediment judicial, sense oblidar que no hi hagi cap reclamació o queixa.

L'acció administrativa arriba a ser unitària quan els operadors que la conformen resten subordinats a un únic criteri emès des de la direcció política, resultant internament indiscutible. En canvi, la funció

jurisdiccional s'aconsegueix amb una successió de criteris autònoms que condueixen a un criteri últim per què és el darrer que s'estableix. No hi ha, en aquest sentit, una dependència necessària a la tasca del jutge independent, de manera que la jurisprudència no té cap valor normatiu en el sentit estricte de las fonts del Dret⁶³², malgrat la indicativa vàlua de les reiterades sentències del Tribunal Suprem⁶³³, emmarcades amb la certesa i previsibilitat de conductes a que tenen dret els justiciables i la societat en general. Qüestió inevitablement lligada però materialment distinta que la infracció de jurisprudència permeti l'anul·lació d'una sentència si es constata la contradicció d'aquesta amb la doctrina del tribunal superior, de la mateixa manera que si es considera més encertada o convenient la doctrina exposada a la sentència contradictòria, és pot considerar oportú alterar la mateixa jurisprudència en contrast. Pot concloure's, doncs, que la jurisprudència no té més valor vincular que aquell que en cada cas vulgui atribuir-li, mediatament, cada sentència del tribunal superior singularment considerada, que és la que realment decideix la nul·litat d'una sentència recorreguda. En aquesta línia d'anàlisi convé afirmar que la rellevància jurídica de la jurisprudència deriva del seu valor instrumental respecte de la motivació de les resolucions judicials⁶³⁴.

Les noves tecnologies podem simplificar els tràmits, complicar-los o mantenir la moltes vegades existent reiteració de documents i tràmits sense real sentit, i citacions i altres actuacions ineficaces. Potser el mitjà tecnològic analitzat a l'apartat anterior pot provocar major agilitat i menor

⁶³² V., en general, José Puig Brutau, *La jurisprudencia como fuente del Derecho*, Bosch Casa ed., Barcelona, 1951.

⁶³³ I la tendència de forçar una major vinculació dels tribunals a la jurisprudència del Tribunal Suprem, el que és present, també, a les darreres modificacions de la LOPJ i no s'hauria de separar de la generalització de la doble instància penal que restaria feina al Tribunal Suprem a favor dels Tribunals Superior de Justicia de les Comunitats Autònomes, i, així, convertint el primer en un tribunal molt més clarament d'unificació de doctrina legal.

⁶³⁴ Juan Luis Requejo Pagés, "Dependencias...", cit., pàg. 117. D'aquesta manera, la motivació d'una resolució és suficient, respectant els articles 24 i 120.3 CE, si ha fet seves motivacions anteriors que excusen l'exhaustivitat argumentativa. Sobre motivació i recurs v. Ricardo Yáñez Velasco, *El recurso...*, cit. pàgs. 53 i següents.

cost, i també la possibilitat de comunicar immediatament a professionals i usuaris de suspensions amb prou temps d'advertiment (als primers per mitjà de Lexnet, i sota els seus problemes, també). A la pràctica, per manca de mitjans i per manca de la cultura de treball en equip. Però l'instrument de la comunicació ràpida i barata no evita afrontar la reformulació dels actes de comunicació, començant pels intermediaris naturals dels mateixos, el que ha de repercutir a l'assistència als jutjat per realitzar tràmits moltes vegades innecessaris, amb perjudici del temps laboral o lliure del usuari.

No cal reiterar el que ja s'ha comentat amb anterioritats, respecte de les precisions dogmàtiques fonamentals i els principis d'aplicació, però convé recordar que les normes de procediment escrupolosament respectades, pròpies de la manera de avançar el procés, es vinculen directament amb les garanties processals substantives. I així, el procediment preserva de la manera més perfecta possible, la defensa dels drets i interessos de les parts litigants i que decidirà el jutge, a més de servir-ne a aquest últim per protegir una posició imparcial, i l'encert de la resolució del conflicte⁶³⁵.

⁶³⁵ Víctor Moreno Catena, "La justicia...", cit., pàgina 301.

CAPÍTOL SISÈ: Estudi particular del funcionament de la nova Oficina judicial

1r. Estadístiques precedents de funcions i òrgans

El primer servei comú creat al Deganat de Madrid l'any 1987 va ser el de Notificacions i Embargaments, nascut per respondre a l'enorme retard que patia l'activitat judicial en aquell partit judicial, derivat de la manca d'incentius econòmics de les sortides de la seu judicial per notificar i embargar per part dels funcionaris, una vegada suprimides les taxes judicials per llei de 24 de desembre de 1986. Originàriament l'article 272 LOPJ només admetia la possibilitat de crear Serveis Comuns pels actes de comunicació, així com Registres Centrals per presentar escrits i documents dirigits als òrgans judicials, després ampliat als actes d'execució i altres actuacions en virtut de la reformadora llei orgànica 16/1994, de 8 de novembre, disposant la creació de serveis comuns tan en els deganats com a les Audiències Provincials (per exemple per transcriure sentències).

El Llibre Blanc de la Justícia, elaborat pel CGPJ el 8 de setembre de 1997 considera claus de la reforma de l'Oficina judicial la racionalització de la feina, la no repetició de tasques, l'aprofitament de recursos, protocol·litzar i uniformar activitats i crear estructures especialitzades i poc sensibles als avatars del personal que las atenen. Després, en compliment del seu compromís al Llibre Blanc, el CGPJ va aprovar el 14 d'abril de 1999 una modificació del Reglament 5/1995, de 7 de juny, d'aspectes accessoris de les actuacions judicials, incorporant el Títol VII denominat "De los Servicios Comunes", definit a l'article 94 del Reglament com aquelles "oficines que, per a la gestió dels òrgans judicials, o atenció al ciutadà prestin serveis a varis Jutjats o Tribunals, o a les Seccions d'un mateix Tribunal. A l'àmbit de la coordinació i

homogeneització dels serveis comuns destaca el Reglament de Tramitació de Queixes i Denúncies de desembre de 1998 i les Instruccions 1/1999, de 22 de setembre (que protocol·litza els serveis de tramitació de queixes i reclamacions i informació prèvia al ciutadà), i 2/2001, de 9 de maig, sobre protocol de serveis per a la coordinació, connexió i interrelació entre jutjats i tribunals i serveis comuns d'actes de comunicació i execució.

Queixes i reclamacions habituals són més nombroses de particulars que de professionals –la raó d'aquesta *ratio* potser no es basa en la inexistència de causa, sinó en una mena de política no escrita de la cúria sobre no generar enemistats al lloc de feina acostumat–, si bé els operadors jurídics són els reclamants en segon terme. La dilació va ser el principal motiu de reclamació –més en la fase de tramitació que en qüestió de dictar sentència i execució⁶³⁶–, si bé no falten reclamacions per no suspendre actes i actuacions, entenent la suspensió com una decisió judicialment acomodaticia.

2n. Primers resultats de la nova Oficina judicial

La perspectiva del Ministeri de Justícia era la implantació immediata de la reforma, amb creació generalitzada dels serveis comuns, en particular els d'ordenació del procediment, que permetria reduir el suport administratiu i tramitador al jutge (la UPSD). Les CCAA, en canvi, defensaven una implantació progressiva dels sistema, començant pels serveis comuns especialitzats, i amb posterioritat els Serveis comuns d'ordenació del procediment (el SCOP). I el CGPJ, en els informes de 12 d'abril de 2007 i 28 de novembre de 2007, considera convenient la

⁶³⁶ Encara que l'incompliment sistemàtic dels terminis per dictar resolucions, per una banda, i la càdica estructura de l'execució al nostre país, d'una altra, resultin especialment característics; v. Ignacio López Chocarro, "La Ejecución Civil: problemas prácticos y posibles soluciones", *Economist & Jurist*, novembre 2008, pàgines 54 i següents.

implantació progressiva, no només des de la perspectiva territorial sinó també funcional, a cada Oficina judicial.

Potser la segona opció sembla més prudent, però també més difícil, doncs requereix més secretaris judicials, i, a més, les funcions no es podem separar de les UPSDs de igual manera, assumint canvis que, després, han de tornar a patir, quan es creen les SCOP, on realment es revolucionarà el sistema orgànic judicial.

Una altra cosa que es comenci per experiències pilot integrals, naturalment que comportin totes les oficines d'un partit judicial. Però no s'ha evitat la dificultat de crear serveis comuns en part, amb serveis no comuns i incorporats als jutjats, organització a mitges, amb tecnologies simultànies i metodologia de vegades contraposada. A més, sense tots els serveis comuns en marxa –no només uns dels dissenyats a la llei– no es poden avaluar àmpliament i eficaçment les deficiències d'un conjunt que ha de treballar integrat, sinó d'una part del conjunt que després no es mantindrà. Els problemes de comunicació i funcionals i les interrelacions internes deuen d'assajar-se de manera integral. Sinó, uns funcionaris faran menys del que haurien de fer, altres més, ningú el que després de la implantació completa acabarà fent, propiciant successives adaptacions, només la darrera definitiva malgrat la dinàmica de la millora constant que ha de funcionar igualment en qualsevol sistema de gestió modern.

Consens dels especialistes apart –fita difícilment realitzable–, imprescindible la reforma de les lleis processals –en marxa un avantprojecte–, i sobre tot l'acord entre el vèrtex competents, sense caure en polítiques conjuntures però reconeixent que, alhora, han de superar-se les discussions de repartiment territorial de competències o sobre l'atribució de la funció directiva de la nova oficina. En tot cas valorar positivament un incontestable augment progressiu dels recursos

tècnics i materials a disposició, malgrat advertir que, donat el ruïnós punt de partida, el particular no resulta significatiu davant el problema present, sobre tot amb inversions ineficients.

a. El desplegament pilot estatal

La implantació de la nova Oficina judicial a les onze partits judicials seleccionats per la primera fase del pla regit pel Ministeri de Justícia⁶³⁷ va afectar al voltant de 2.600 funcionaris, que han participat en aquesta experiència al llarg de 244 òrgans judicials, a les ciutats d'Avilés, Burgos, Càceres, Ceuta, Ciutat Reial, Logronyo, Melilla, Múrcia, Palma de Mallorca, Santander i Saragossa. Mostrant que els partits judicials amb més volum d'assumptes registrats són els que obtenen millors resultats, i s'ha considerar que això es probablement degut a la millor sistematització en la feina i l'especialització dels seus funcionaris en el desenvolupament de les seves tasques, mentre que els partits judicials més petits veuen disminuir l'eficàcia⁶³⁸.

A vista dels resultats previs, convé significar la càrrega temporal absorbida pels funcionaris en quan a tràmits d'ordenació (ubicats, en principi, a les SCOPs):

⁶³⁷ Ministeri de Justícia, *Despliegue de la Nueva Oficina Judicial en las once ciudades seleccionadas por el Ministerio de Justicia para la primera fase del plan de implantación*, 5 vols., Madrid, 2004.

⁶³⁸ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol I, pàgina 7.

El judici ordinari (incloent-hi defecte formal en la interposició de la demanda, reconvenció, dos recursos de reposicions, dos presentacions d'escrits de tràmit i una diligència final en la meitat dels casos, sense oblidar unir i controlar citacions, oficis i exhorts i la preparació de resolucions de secretari judicial): 160,5 minuts. I el judici verbal (preveient un defecte processal a la interposició de la demanda, la interrupció de la vista per practicar prova un 25 per cent dels casos i dos escrits de petició de prova durant la tramitació del procediment, així com un recurs de reposició i la unió i control de citacions, oficis i exhorts més la preparació de resolucions de secretari judicial): 71 minuts.

Els procediments especials: 1) incapacitació (amb un defecte processal quan es va presentar demanda, un recurs de reposició més unir i controlar citacions, oficis i exhorts i la preparació de resolucions de secretari judicial) 63 minuts; 2) internament psiquiàtric involuntari (sense urgència i amb mesura de control periòdic) 35,25 minuts; 3) processos matrimonials contenciós i menors (amb un defecte processal en la manera de presentar la demanda, reconvenció a la meitat dels casos, un testimoni i dos oficis, interrupció de la vista en el 25 per cent dels casos amb necessitar de citar un testimoni i remetre un ofici, un escrit interlocutori de tràmit, un recurs de reposició, més la unió i el control de citacions, oficis i exhorts i la preparació de resolucions de secretari judicial): 81,75 minuts; 4) mesures provisionals prèvies (amb un defecte processal al presentar demanda, interrupció de la vista per emetre un

⁶³⁹ Per elaborar aquest temps promig es va tenir en compte una dedicació funcional diària de 6 hores i que una gran quantitat de tràmits procedimental que poden no tenir lloc, per concloure el procediment abans de la seva terminació normal (desistiment, transacció, caducitat, etcètera), la qual cosa en el seu cas compensaria procediments on excepcionalment poden existir complicacions que augmentin el temps mitjà; v. Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol II, pàgina 3. Sobre els temps v. pàgines 10 i següents; resum de temps a pàgines 159 i següents.

ofici la quarta part dels casos, un escrit de tràmit i excloent-hi qualsevol incidència donada la celeritat del tràmit): 39,75 minuts; 5) separació o divorci de mutu acord (amb la ratificació de totes dues parts i trasllat al Ministeri fiscal per informe): 21 minuts; 6) divisió de patrimonis hereditaris 73 minuts; 7) intervenció del cabdal hereditari 42 minuts; 8) liquidació de règim econòmic matrimonial 35 minuts, previs 45 minuts per formació d'inventari; 9) procediment monitori (amb defecte formal a la petició inicial, esbrinament de domicili, comunicació per edictes el 25 per cent de vegades per despeses comuns a comunitats de propietaris, equiparant pagament i oposició si aquesta derivés en judici verbal) 46,5 minuts; 10) judici canviari (amb defecte formal a la petició inicial, esbrinament de domicili el 50 per cent dels casos i equiparant pagament i oposició) 45 minuts; 11) incident d'oposició a la taxació de costes 25 minuts (per excessives) i 22 minuts (per indegudes).

La jurisdicció voluntària planteja 49 minuts a la declaració d'hereus *abintestato*, 29 minuts a l'acolliment de menors, 42 minuts a l'adopció, 40 minuts al nomenament de tutors o curadors, 29 minuts sobre mesures relatives al retorn de menors d'edat en els supòsits de sostracció internacional i sobre mesures provisionals amb relació als fills de família, el mateix temps per alienar bens de menors i incapacitats i transaccional sobre ells, 66 minuts pels expedients de domini, 43 minuts per les conciliacions.

Els procediments concursals determinen 463 minuts, mentre que la duració mitja d'un incident concursal arriba als 80 minuts, de manera que el tràmit del procediment concursal (amb 15 incidents, 4 recursos de reposicions, unions i control de citacions, oficis, exhorts i peces) suma al voltants de 29 hores.

Els incidents (inclou recusacions, acumulacions, impugnacions de taxacions de costes, impugnacions de liquidació d'interessos, impugnacions de denegació de justícia gratuïta, designació judicial d'àrbitres, liquidació de danys i perjudicis, fruits, rendes i qualsevol altre incident que requereixi resolució independent prèvia compareixença).

Recurs d'apel·lació contra sentència de primera instància (sense pràctica de prova ni celebració de vista oral, i tampoc incloent el temps d'elevació material de les actuacions o preparació de llistats i oficis, entenent que es fan conjuntament de manera periòdica –la qual cosa té lògica a serveis comuns per raó de volum, no si es tracta d'actuació separada a cada jutjat, on no s'espera tenir un determinat número d'apel·lacions preparades per elevar al superior–): 38 minuts.

L'execució civil distinta de la pròpia del Dret de família i hipotecària, es a dir les execucions d'altres títols no judicials i la resta, s'ha comptabilitzat en el mateix temps, sumant l'execució de títol judicial (240,5 minuts) amb l'execució de fer personalíssim (67 minuts) i dividint el resultat per dos (153,75 minuts). I l'execució de títol judicial inclou l'existència de subsanació de la demanda executiva per defectes formals en el 50 per cent dels casos, un incident infructuós d'oposició a l'execució per defectes formals i per motius de fons, un incident de millora, reducció o modificació de l'embargament en el 20 per cent dels casos, embargament amb constitució de dipòsit judicial de bé moble i apremi amb subhasta del bé en el 50 per cent de les execucions, afegint dos recursos de reposició, presentació de dos escrits interlocutoris més la unió i control de citacions, oficis i exhorts.

L'execució de bens hipotecats o pignorats contempla requeriment per subsanar defectes formals en el 50 per cent dels casos, comunicació a arrendataris o ocupants de l'immoble més pertinent incident de

declaració en el 15 per cent de les execucions, subhasta, lliurament de la possessió, oposició a l'execució el 10 per cent dels casos, recursos de reposició, presentació de dos escrits interlocutoris més la unió i control de citacions, oficis i exhorts. El total suma 200 minuts. L'execució no dinerària, amb un defecte formal la meitat de casos, mesures de garantia, apremis i remissió al tribunal, subsanació i petició de llançaments, segons els casos; deure de lliurar coses determinades o genèriques i deure de lliurar immobles: 49 i 60 minuts respectivament. L'execució per obligacions de fer i de no fer, amb adopció de mesures de garantia i valoració de cost per incompliment, amb embargament de bens: 67 minuts. L'execució provisional (inclou despatx de l'execució, oposició, sobreseïment de l'execució provisional per revocació de la condemna, dos recursos de reposició, dos escrits interlocutoris, més la unió i control de citacions, oficis i exhorts: 199 minuts.

La liquidació de danys i perjudicis, o determinació de l'equivalent pecuniari de prestació no dinerària, amb oposició deutora i vista oral: 31 minuts. Mentre que la liquidació de fruits i rendes i rendició de comptes, amb oposició deutora i vista oral: 38 minuts.

Les mesures cautelars (incloent-hi incidència de sol·licitud de caució, tràmit d'aixecament de mesura després de sentència absolutòria ferma i sense comptar els temps d'execució de la mesura): 53 minuts; afegint 17 minuts per tramitar l'oposició a mesures cautelars *inaudita parte*.

En l'àmbit de les diligències prèvies es té present que gairebé el setanta per cent de les incoacions suposa l'arxiu immediata per manca d'autor o dubte sobre els fets –no que aquest no siguin constitutius d'infracció penal, doncs tal cosa no permetria incoar cap intrucció criminal sinó abstenir-se de conformitat amb l'article 269 LECr–, si bé oblida que per diligències policials ampliàtòries procedeixi la reapertura, amb on sense posterior nou arxiu, normalment provisional també. D'altre banda es valoren els temps incloent-hi sempre acusació particular i suposant l'existència d'un únic imputat, i si bé aquesta mena de compensació – casos a més d'un acusat per supòsit sense acusació particular)– és força aleatòria, sense cap base estadística, certament dona la impressió que resultaria un equilibri correcte perquè la majoria de litigis penals no compten amb acusació particular i la majoria de causes tampoc responen a pluralitat d'autors. Val a dir que no es té en compte el temps de les declaracions davant el jutge, i que hauria d'estar present un secretari judicial i, si aquest no pot valer per sí mateix, un funcionari que tecleixi l'acta que documenta l'acte.

Sumaris i judicis ordinaris: 116,48 minuts, però afegint 60 minuts pels casos on no hi hagués presó cautelar però sí llibertat provisional amb compareixences apud acta i es facin 12 a raó de cinc minuts cadascuna, resulta un total de 176,48 minuts; 87,48 al Jutjat d'instrucció i 89 minuts a la seu de l'Audiència Provincial.

⁶⁴⁰ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol III, pàgines 2 i següents; resum de temps a pàgines 89 i següents.

Diligències prèvies i procediment abreujat: 110,48 minuts; 77,48 minuts al jutjat d'instrucció i 33 minuts al Jutjat del Penal o a l'Audiència provincial. A la instrucció s'inclou recerca d'antecedent penal, designació d'advocat d'ofici, d'un intèrpret jurat el 25 per cent dels casos i 4 compareixences apud acta de l'imputat, preveient acusació particular i responsable civil a una cinquena part dels casos. A l'òrgan enjudiciador es preveu designació d'intèrpret el 25 per cent de casos, una compareixença *apud acta*, preparació de cèdula de citació per un acusat i tres testimonis, més un ofici i exhort per cada dos judicis. No inclou escrits de tràmit ni recursos a la instrucció, donat que d'això s'ocuparan directament les UPSD o el servei comú de registre i repartiment, però si es té present la tramitació de la peça de responsabilitat civil (cèdula de requeriment al responsable civil, compareixença a l'oficina judicial, esbrinament patrimonial, despatxos i oficis conseqüents amb l'anterior esbrinament, si bé molt limitats aquest –el 5 per cent– entenent que en la majoria de casos s'advertiran situacions d'insolvència).

Procediment per l'enjudiciament ràpid de determinats delictes (inclou obtenció d'antecedent penal, designació d'advocat d'ofici, d'un intèrpret jurat el 25 per cent dels casos, una compareixença apud acta, una designació de procurador d'ofici i una citació): 21 minuts.

Judici de faltes (incloent-hi designació d'intèrpret el 25 per cent de les causes, preparació de cèdules de citació per un denunciante, un denunciat i un testimoni –recordant que els agents de la policia testimoni, al marge de ser sovint denunciants, són citats per mitjà del seu superior jeràrquic, de manera que no importaria el seu número, comptabilitzant sempre 1–, suspensió de la vista oral i nova citació en el 25 per cent dels judicis): 17,75 minuts. Judici de faltes immediates (inclou designació d'intèrpret el 25 per cent de les vegades i la suspensió de la vista oral en el 50 per cent dels judicis): 8 minuts.

Procediment davant del tribunal del Jurat sense incidències: 249,70 minuts, dividint entre 143,43 minuts davant l'òrgan unipersonal, 77,27 minuts davant l'òrgan col·legiat i 29 minuts pel recurs d'apel·lació contra sentències del magistrat president (14 minuts a l'Audiència Provincial i 15 minuts davant el Tribunal Superior de Justícia). Es té present la recerca d'un antecedent penal, designació d'advocat d'ofici, d'un intèrpret jurat el 25 per cent dels casos i 12 compareixences *apud acta* de l'imputat –exclou la presó provisional perquè, en el seu cas, correspondria a la UPSD–, preveient en tot cas acusació particular, responsable civil el 20 per cent de supòsits i recurs d'apel·lació davant del Tribunal Superior de justícia, marginant recursos de reforma –aliens a la SCOP– i afegint designació d'intèrpret el 25 per cent de les causes, preparació de cèdula de citació per 1 acusat i 10 testimonis i elaboració de 3 oficis i dos exhorts.

Recurs d'apel·lació contra sentència dictada pel Jutjat del Penal en procediment abreujat o pel Jutjat d'instrucció en judicis de faltes (sense pràctica de prova ni vista oral): 10 minuts.

L'execució penal distingeix entre penes per judicis de faltes davant Jutjats instructors –no es compatibilitzen els jutjats de Pau– (88 minuts), per delicte davant Jutjats del Penal (158 minuts) i per delicte davant Audiències Provincials (171 minuts). En tots tres casos es dedica un temps general a donar d'alta informàtica l'executòria, anotar-la al llibre corresponent i obrir carpeta amb realització del part d'incoació pel Ministeri fiscal, remetre nota de condemna al Registre de Penats i Rebels –en el seu cas al de Violència Domèstica o altres Registres i Organismes (Cens, Trànsit, etcètera)–, notificant a la víctima i a ofès qualsevol resolució relativa al penat que pugui afectar la seva seguretat, afegint un temps mitjà per control l'executòria, unir rebuts de recepció, resultat d'oficis i despatxos; aquest temps s'estima en 34 minuts, 24 per les

executòries de faltes, perquè suprimeixen la nota de condemna. Pels delictes sumen 47 minuts per penes privatives de dret i 36 minuts per responsabilitat civil amb declaració d'insolvència, indicant la suspensió de condemna i substitució de penes i substitució per expulsió només s'adverteixen als jutjats penals (41, 32 i 22 minuts respectivament) i que la pena privativa de llibertat (29 minuts) i l'indult (25 minuts) només comptabilitzen a les Audiències. Mentrestant les faltes computen 46 minuts per la multa i la declaració d'insolvència, i 18 minuts per la responsabilitat civil en la meitat dels casos existents.

La localització permanent suposa 18 minuts, la multa de l'insolvent 46 minuts, la multa del solvent 21 minuts, 31 minuts si s'estableix pagament fraccionat, la mesura d'internament 16 minuts, igual que les mesures no privatives de llibertat. La determinació de la responsabilitat civil en execució de sentència 26 minuts, amb 30 minuts si el responsable civil es solvent i paga fraccionadament, 36 minuts si és insolvent. L'acumulació jurídica de condemnes 20 minuts, els expedient d'indult 25 minuts, i els de cancel·lació d'antecedents penals 20 minuts. La destrucció de peces de convicció 13 minuts. Finalment, l'executòria en matèria de menors, respecte de mesura educativa, suma 31,2 minuts, i la responsabilitat civil en aquest procediment un total de 36 minuts.

Els Jutjats de vigilància penitenciària farien servir 44 minuts, 29 al servei comú d'execució i 15 pel control de l'expedient i unió de documents. El recurs d'apel·lació contra resolucions d'aquest àmbit serien 10 minuts, 8 pel recurs de queixa.

El procediment de menors: 69,75 minuts, tramitant a la SCOP la peça de responsabilitat civil, preveient acusació particular el 25 per cent de les causes i un responsable civil a cada procediment, designació d'intèrpret una quarta part de les vegades, preparació de cèdules per

citar 1 inculpat menor i 3 testimonis, més un ofici i un exhort, sense computar recursos ni escrits de tràmit a l'etapa instructora (a Fiscalia) ni a la resta del tràmit, donada la manca de requisits d'examen necessaris i entenent més adient la remissió directa del servei comú de registre i repartiment a les UPSD perquè en aquestes es tramitin. El recurs d'apel·lació contra sentència duraria 13 minuts, l'execució de mesures 31,20 minuts, preveient refundició de mesures en el 10 per cent dels casos, la substitució el 25 per cent i la conciliació del menor amb la víctima el 10 per cent. L'hàbeas corpus s'ha establert fora del SCOP.

*Jurisdicció social*⁶⁴¹

S'han atribuït 13 minuts per actes de consignació i el mateix temps que el judici ordinari civil, a qui remeten, establint 100,25 minuts pel procés laboral ordinari, sense considerar que les diferents modalitats procedimentals afectin la càrrega de feina (incloent un esbrinament de domicili i una diligència final al 50 per cent de casos, un defecte formal al presentar demanda, dos oficis, un exhort i quatre testificals, afegint un recurs de reposició, dos escrits de tràmit, més unió i control de citacions, exhort i oficis, així com preparació de resolucions dictades pel secretari judicial), i 22,7 minuts pel recurs de suplicació, distingint 20,8 minuts en la preparació del recurs en la UPSD del jutjat del social i 1,9 minuts en la tramitació de la UPSD del Tribunal Superior de Justícia (incloent-hi un defecte formal en l'anunci del recurs en un 10 per cent de casos i el mateix percentatge en defectes formals a la recepció de les actuacions per l'òrgan *ad quem*). El procés d'execució segueix el mateix còmput que la civil, establint 26 minuts al servei comú d'execució després de la devolució de les actuacions des de la Sala del Social, posant a disposició

⁶⁴¹ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol III, pàgines 125 i següents; resum de temps a pàgina 137.

de les parts quantitats, retornant dipòsits, realitzant transferències al Tresor Públic, oficis, etcètera.

*Jurisdicció administrativa*⁶⁴²

El procediment ordinari en primera o única instància es calcula en 197 minuts. S'estableixen 108 minuts per subsanar defectes formals, remetre l'expedient al primer requeriment i sense defectes de citacions a termini pels interessats, amb formulació de demanda, sense petició de complement de l'expedient, amb fixació de quantia sense controvèrsies, prova sense al·legacions prèvies a la contestació i admissió amb dos oficis i dues cèdules de citació de promig, sense prova d'ofici, amb tràmit de conclusions escrites i control de la fermesa o impugnació de la sentència. S'afegeixen 89 minuts a l'alça per 2 recursos interlocutoris (24 minuts) i 2 escrits de tràmit (12 minuts), incidències (43 minuts, valorant que només es produiran totes –143 minuts– el 30 per cent de les vegades), i la unió de despatxos, correspondència, control de terminis i d'altres en 10 minuts.

El procediment abreujat es determina en 100 minuts a la SCOP, que suma 70 minuts pels passos bàsics (remissió de l'expedient al primer requeriment –i abans de la vista–, sense defectes de citacions a termini pels interessats, sense petició de complement de l'expedient, amb celebració de vista i control de la fermesa o impugnació de la sentència), amb una correcció de 30 minuts per 1 recurs de reposició (11 minuts) i 1 escrit de tràmit (6 minuts), més una reclamació de l'expedient administratiu (5 minuts) i 8 minuts pel control de terminis, unió de correspondència i despatxos, etcètera.

⁶⁴² Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol III, pàgines 92 i següents; resum de temps a pàgines 123 i següent.

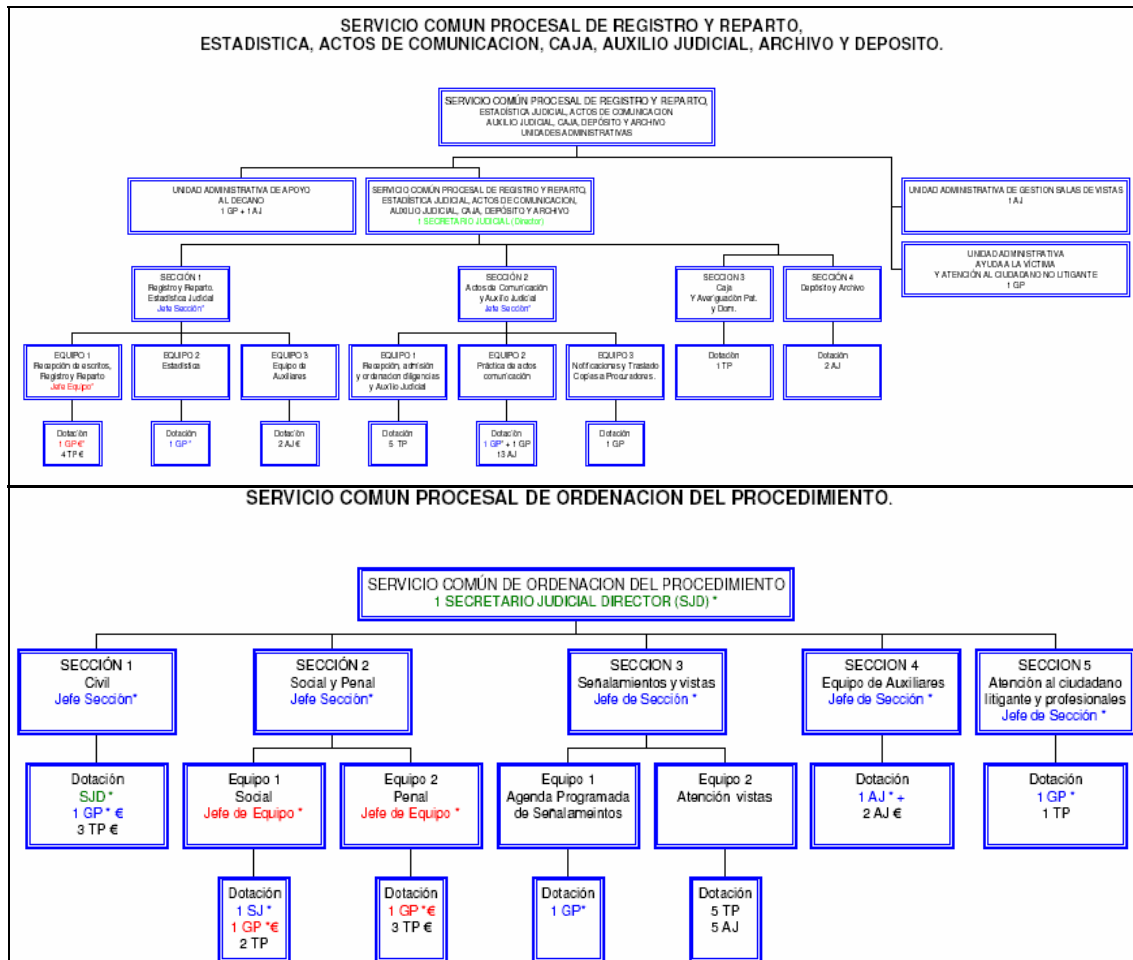
Les mesures cautelars prèvies al SCOP suposarien 43 minuts, incloent-hi defectes formals i correcció per unir correspondència i despatxos i controlar terminis. Les mesures cautelars coetànies suposarien 32 minuts, amb les mateixes previsions. Els incidents durarien 8 minuts al SCOP per regla general, si bé els d'extensió d'efectes de sentències fermes en matèria tributària i de personal arribarien als 20 minuts i els d'extensió dels efectes del plec testimoni 18 minuts. L'autorització judicial d'entrada sumaria 45 minuts al SCOP, per afegir als 35 minuts bàsics (una subsanació de defecte processal, un trasllat al demandat per al·legacions i la pràctica d'un acte de comunicació al primer intent i sense incidències) 10 minuts (perquè a la pràctica els desnonaments suposen més intents per fer notificació en legal forma, a més d'unió de despatxos, correspondència i control de terminis).

El procediment per a la protecció del dret de reunió comportaria 21 minuts, incloent-hi el SCP; i el procediment de protecció de drets fonamentals 96 minuts, suposant 83 minuts promig de tràmit imprescindible (subsanació d'un defecte processal, remissió de l'expedient al primer requeriment, sense defectes de citacions a termini pels interessats, sense petició de complement de l'expedient, amb incident d'inadequació, una normal celebració de vista i el control de la fermesa o impugnació de la sentència), que suma 13 minuts de correcció per tardança de lliurament de l'expedient administratiu i control de terminis, unió de correspondència i despatxos.

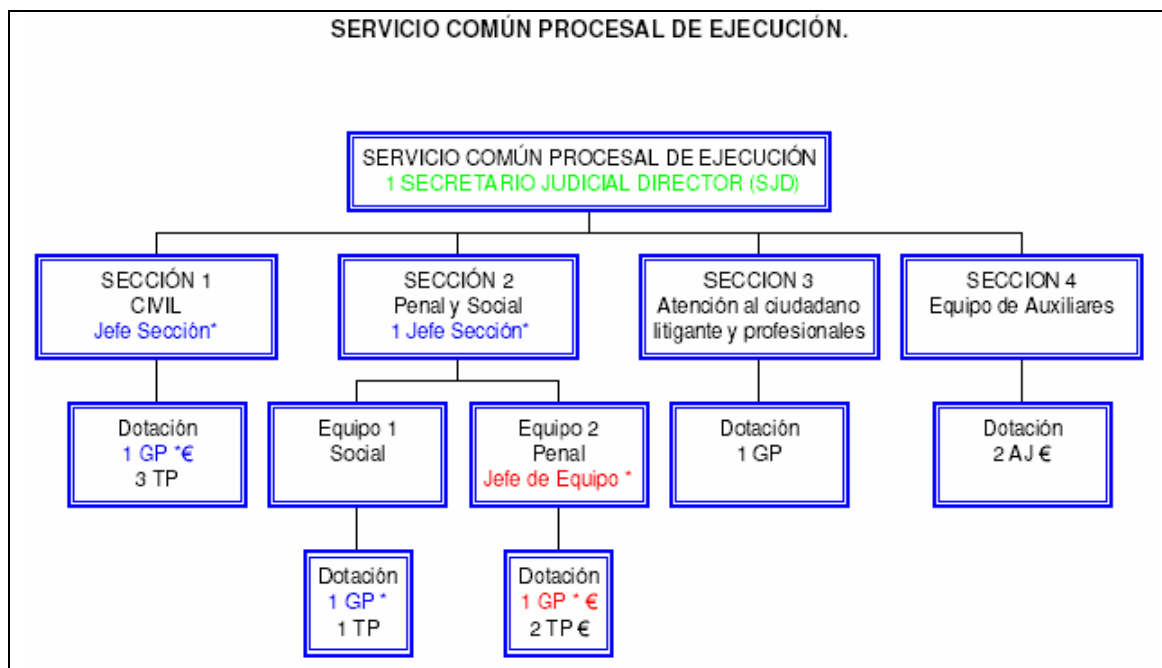
El recurs d'apel·lació al SCOP suposaria 41 minuts, incloent-hi incident d'inadmissibilitat per manca de requisits i recurs de queixa, adhesió de la part apel·lada i celebració de vista davant el tribunal *ad quem*.

A continuació s'exposa el disseny de les estructures orgàniques fetes en el àmbit de l'experiència pilot:

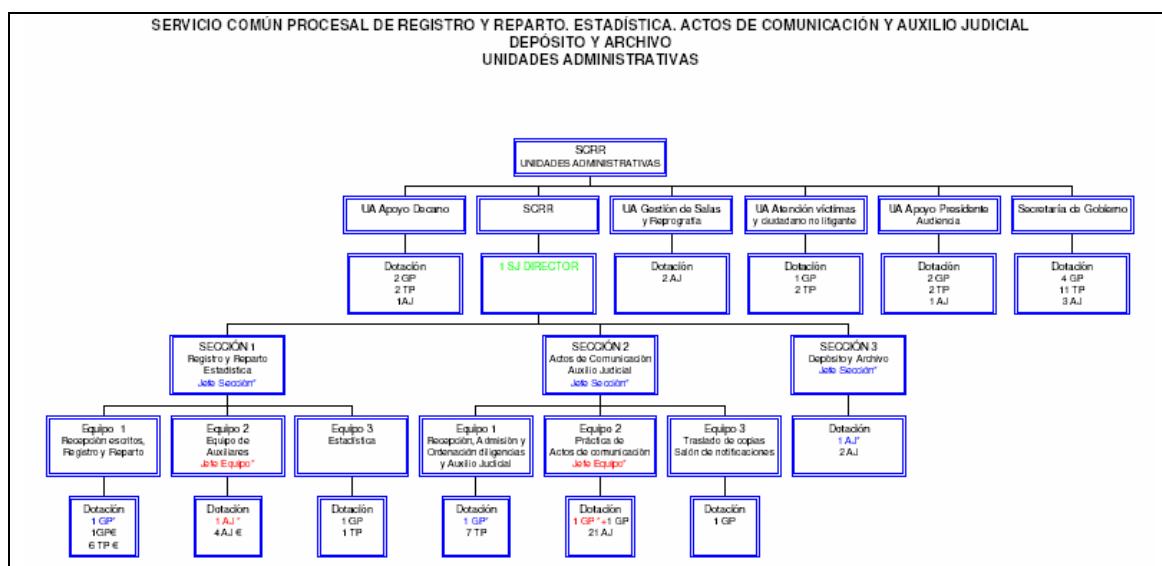
Avilés⁶⁴³

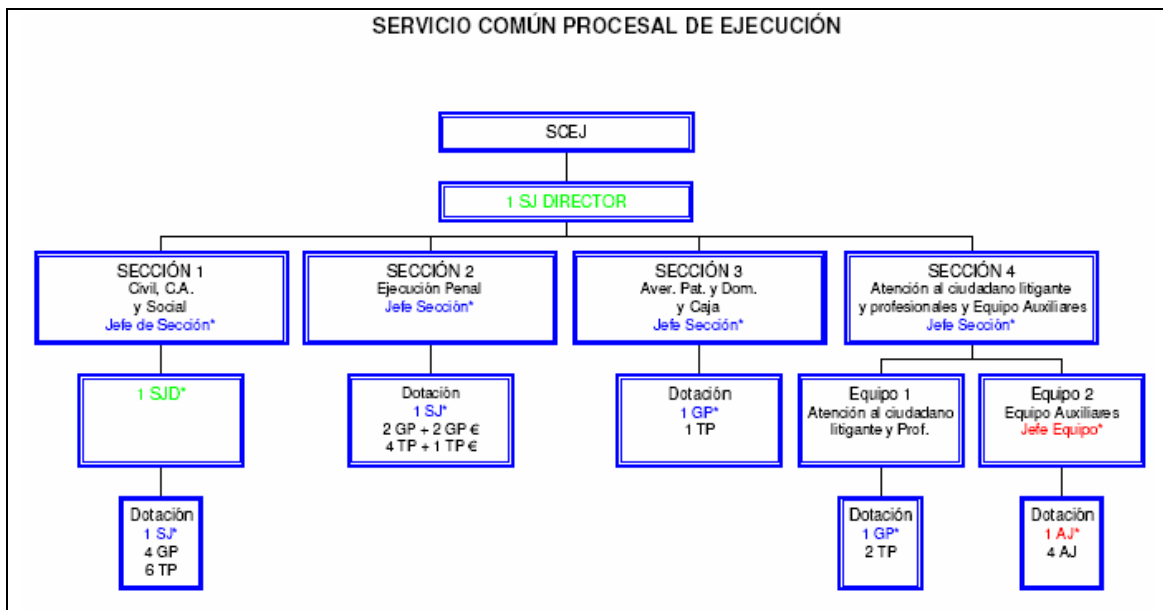
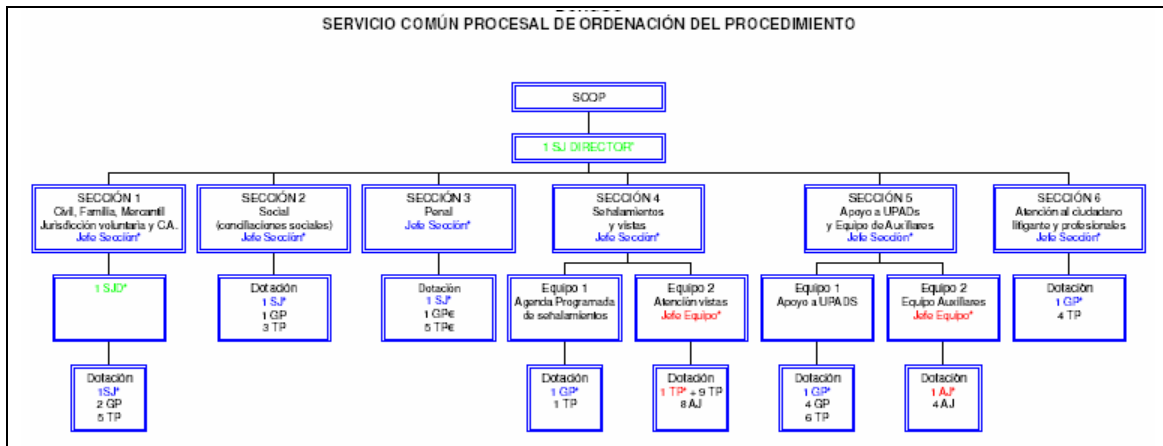
⁶⁴³ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol IV, pàgines 5 i següents.

Burgos⁶⁴⁴

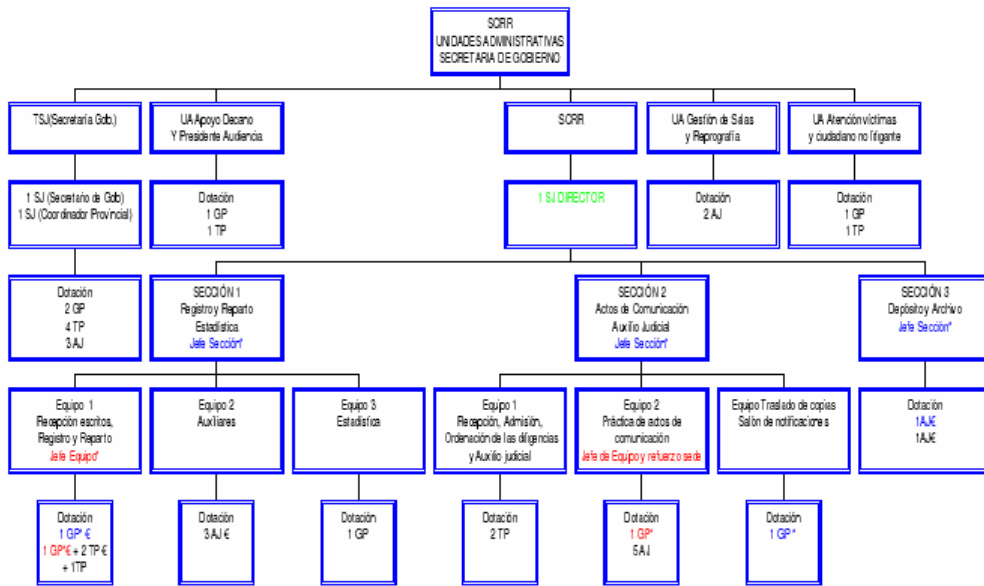
⁶⁴⁴ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. IV, pàgines 39 i següents.

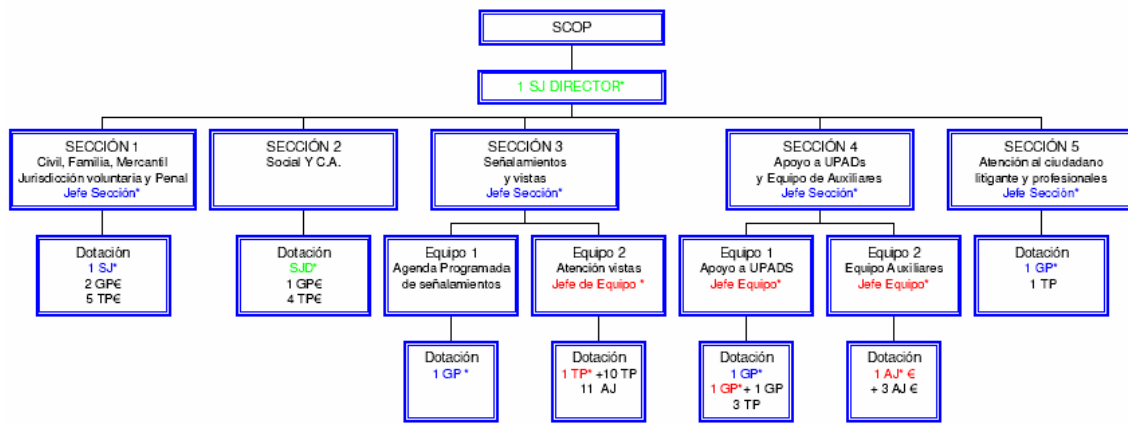
Càceres⁶⁴⁵

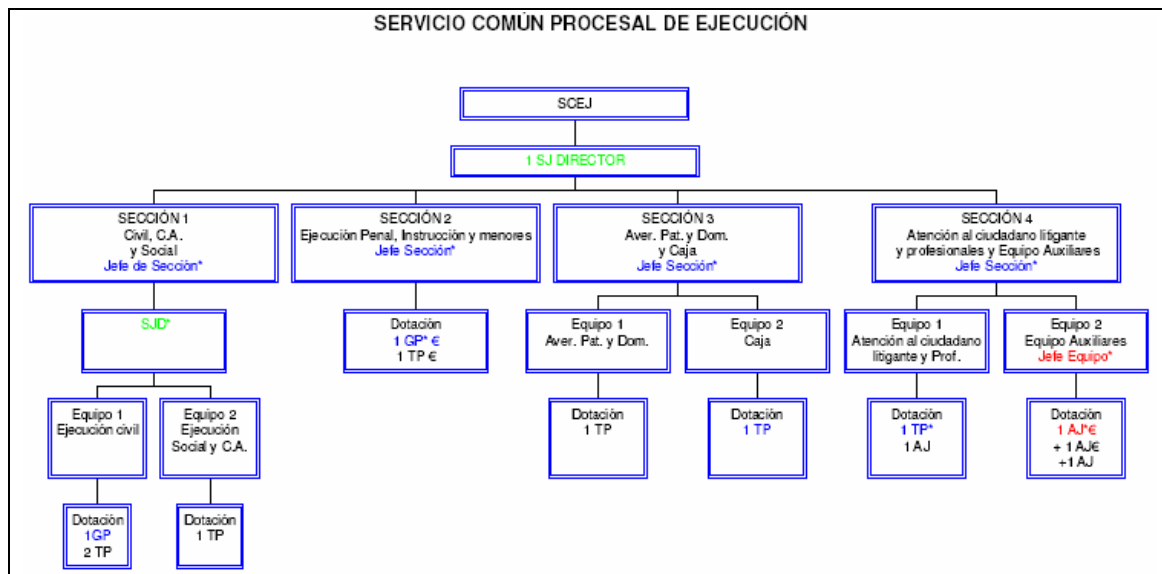
⁶⁴⁵ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. IV, pàgines 74 i següents.

**SERVICIO COMÚN PROCESAL DE REGISTRO Y REPARTO, ESTADÍSTICA, ACTOS DE COMUNICACIÓN Y AUXILIO JUDICIAL
DEPÓSITO Y ARCHIVO
UNIDADES ADMINISTRATIVAS Y SECRETARÍA DE GOBIERNO**

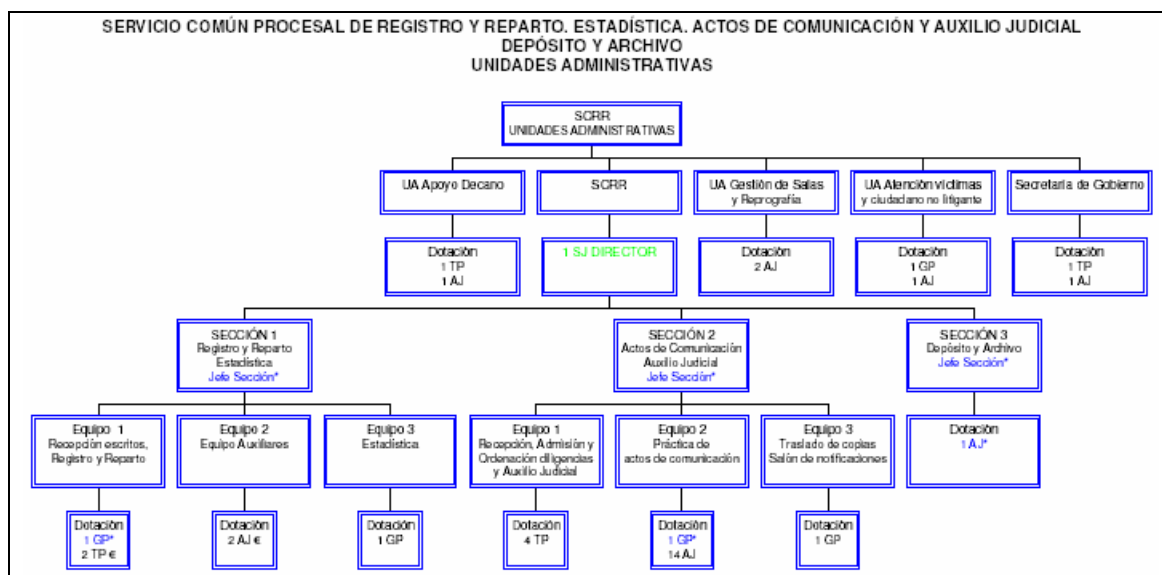

SERVICIO COMÚN PROCESAL DE ORDENACIÓN DEL PROCEDIMIENTO

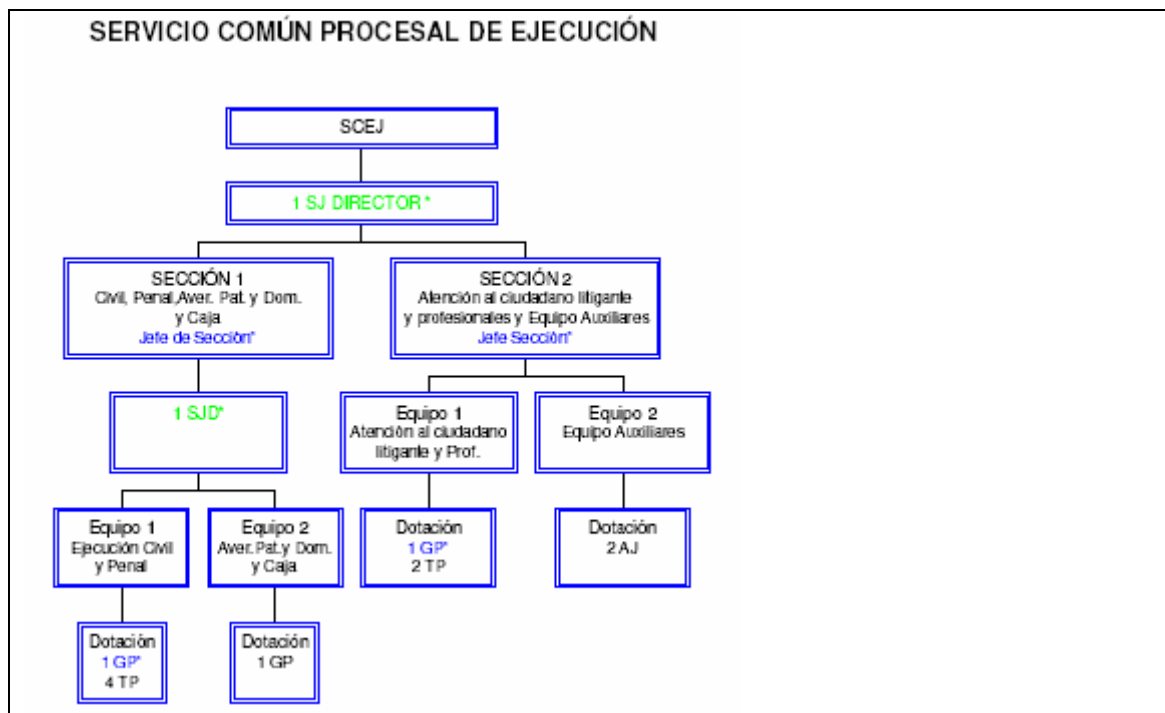
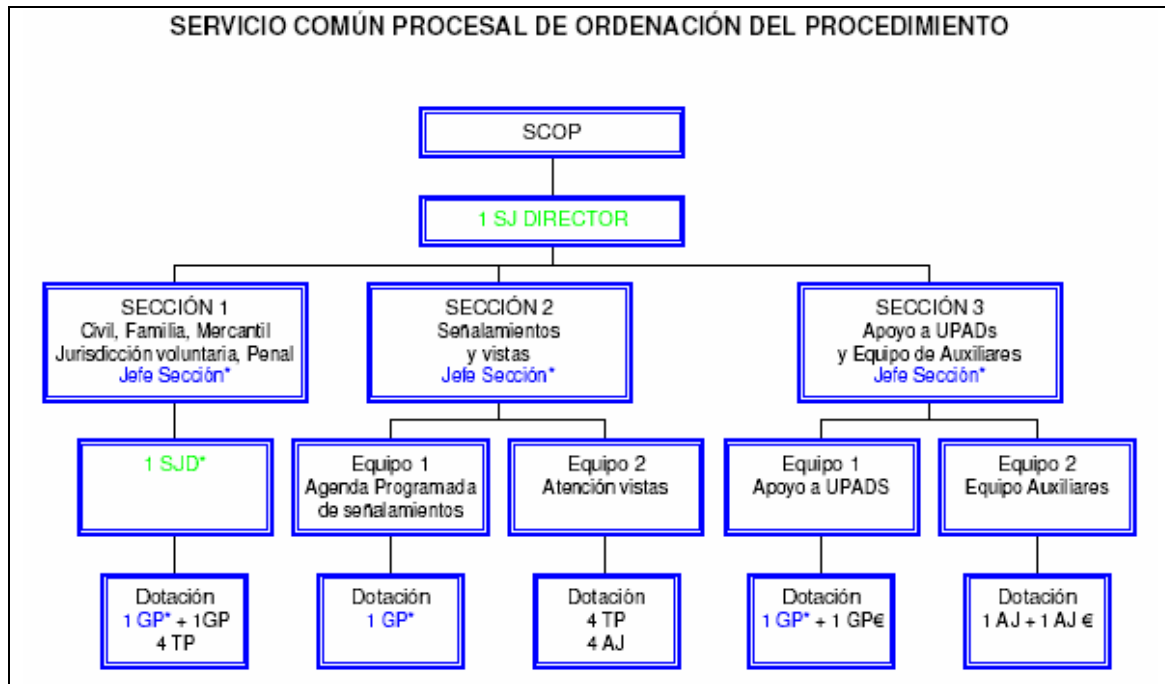

Ceuta⁶⁴⁶

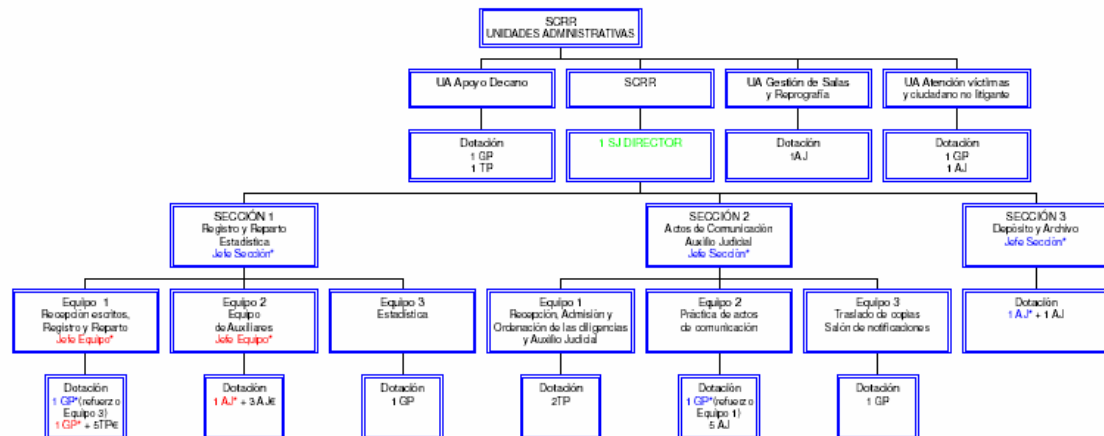
⁶⁴⁶ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. IV, pàgines 110 i següents.

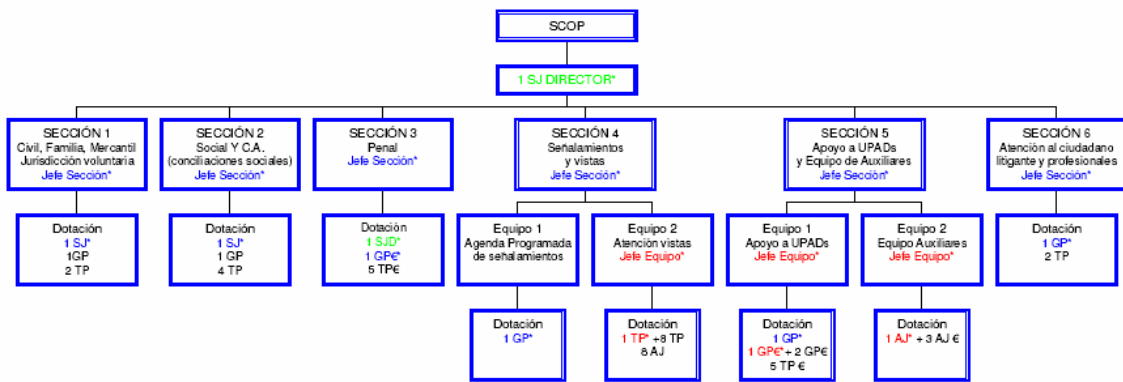
Ciutat Reial⁶⁴⁷

⁶⁴⁷ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. IV, pàgines 139 i següents.

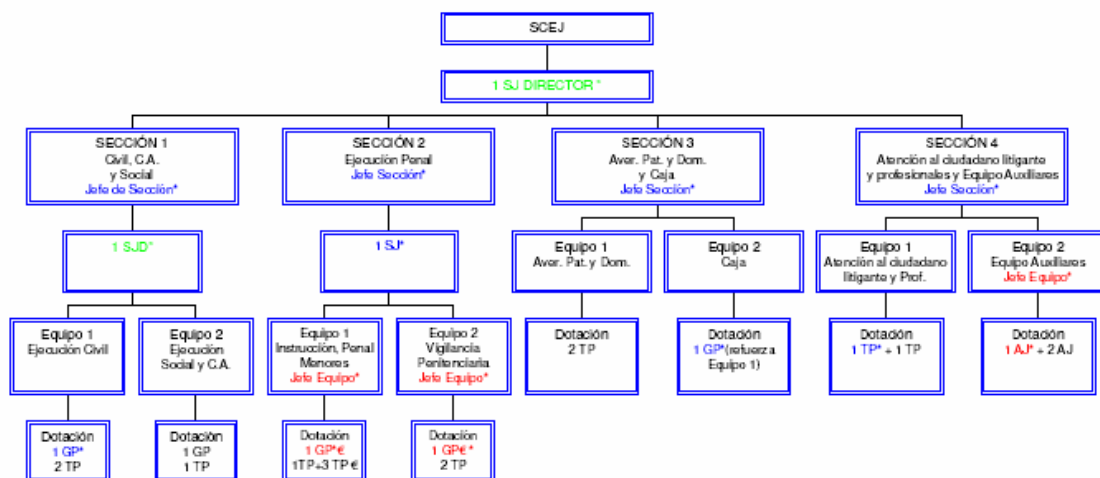
**SERVICIO COMÚN PROCESAL DE REGISTRO Y REPARTO. ESTADÍSTICA. ACTOS DE COMUNICACIÓN Y AUXILIO JUDICIAL
DEPÓSITO Y ARCHIVO
UNIDADES ADMINISTRATIVAS**

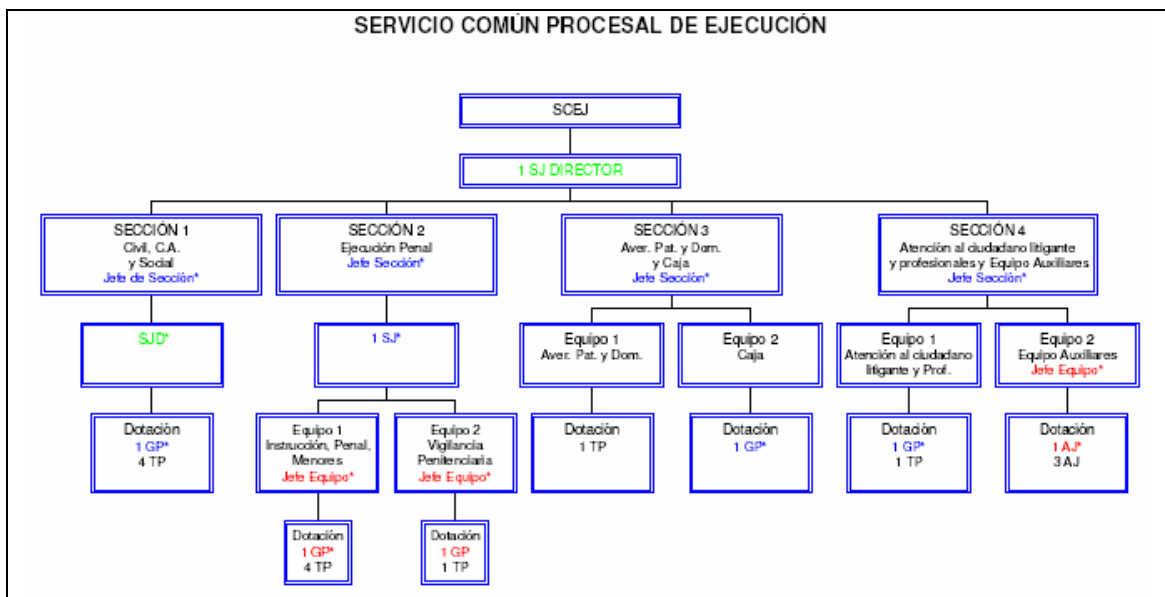
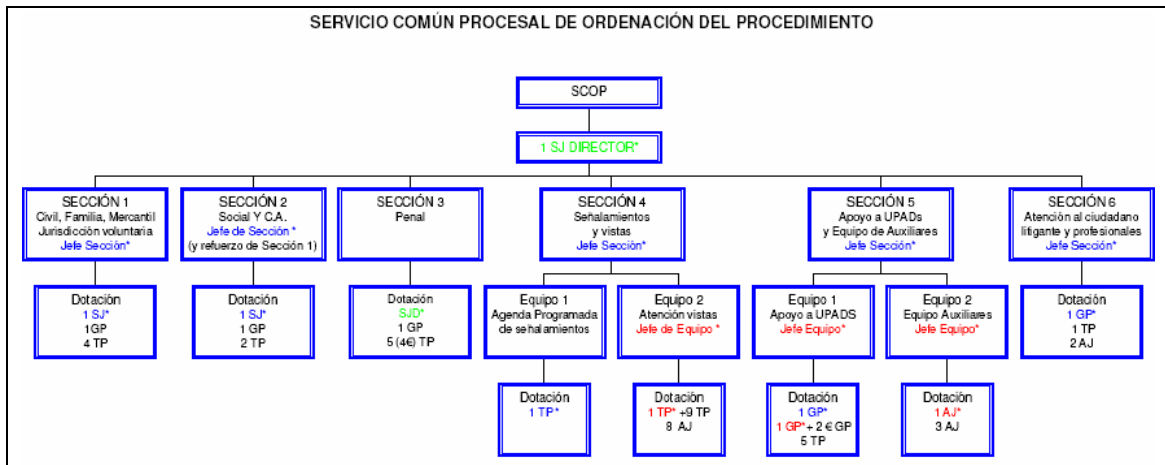
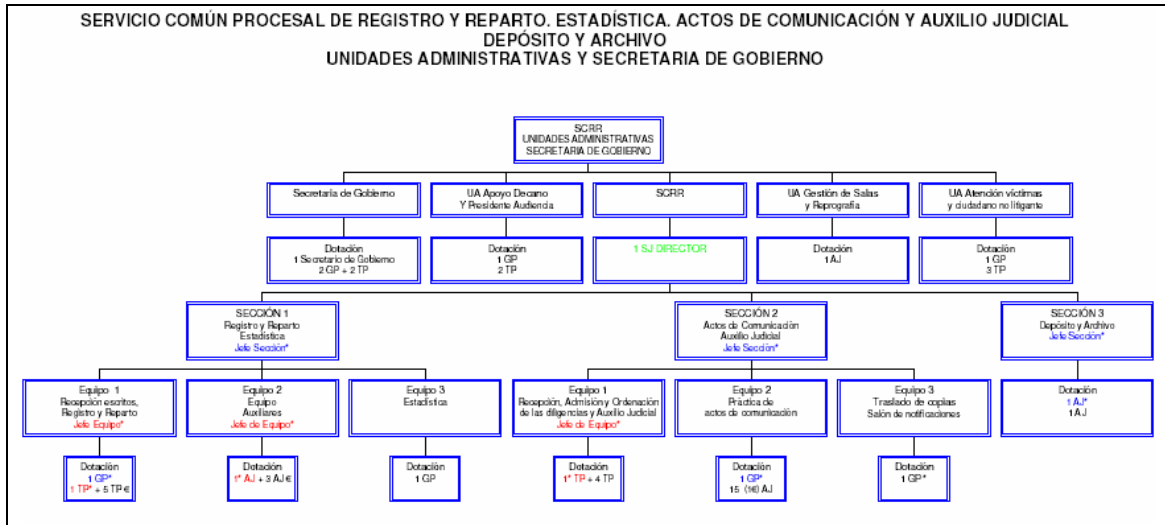

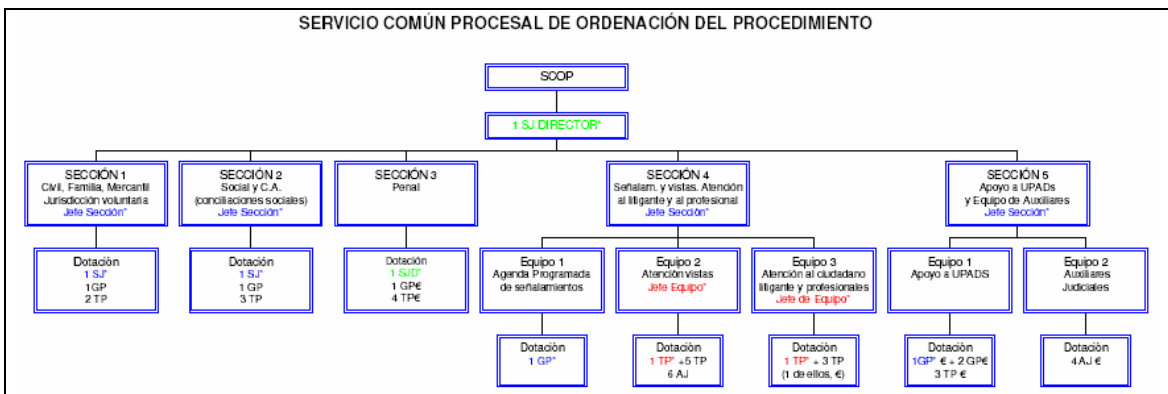
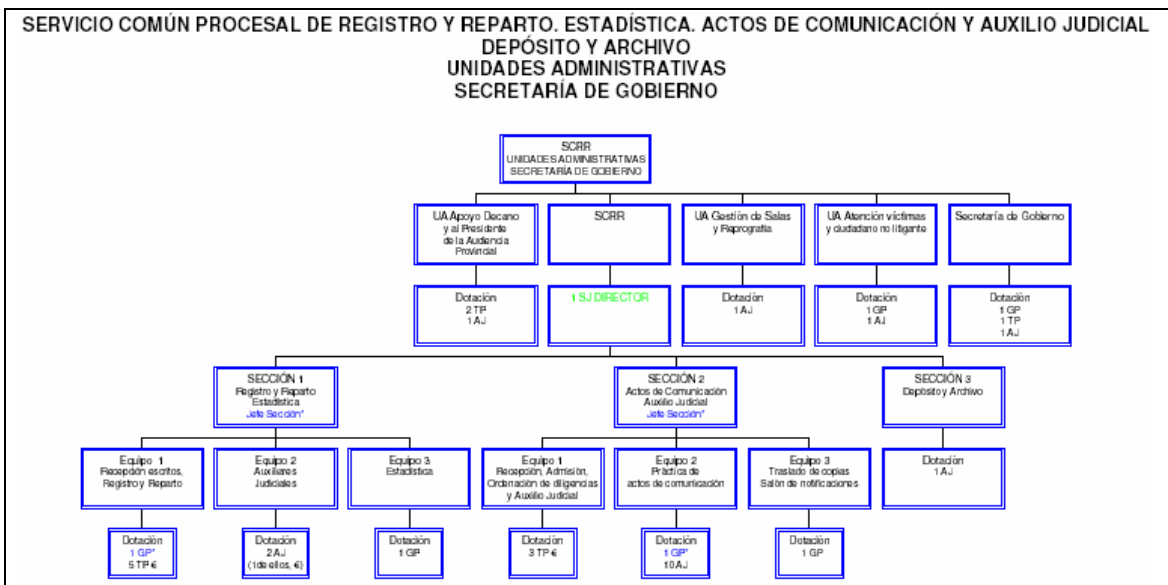
SERVICIO COMÚN PROCESAL DE ORDENACIÓN DEL PROCEDIMIENTO

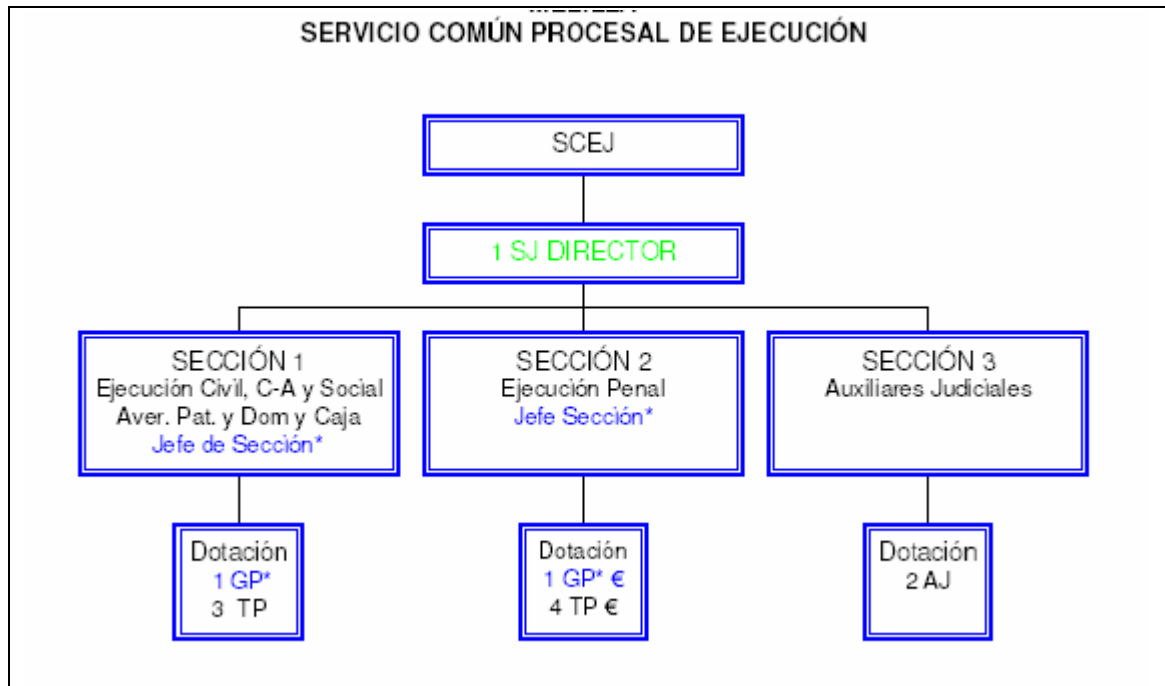
SERVICIO COMÚN PROCESAL DE EJECUCIÓN

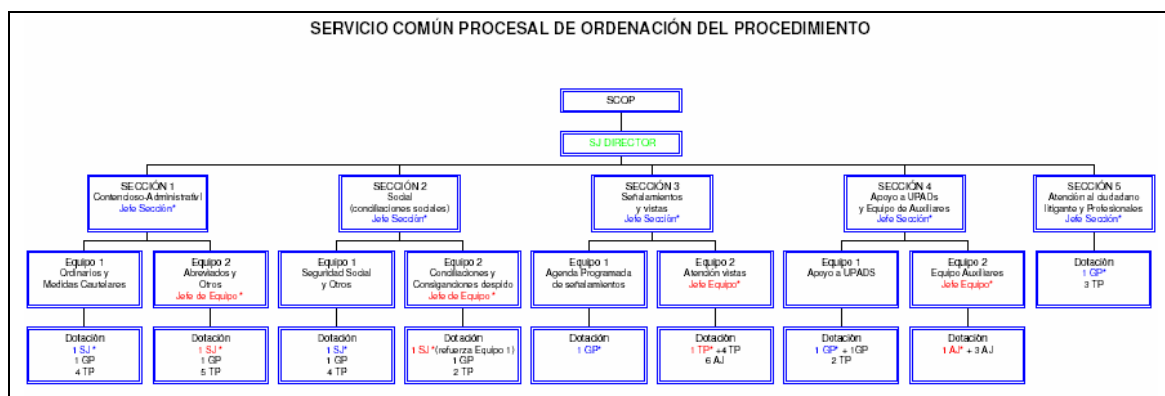
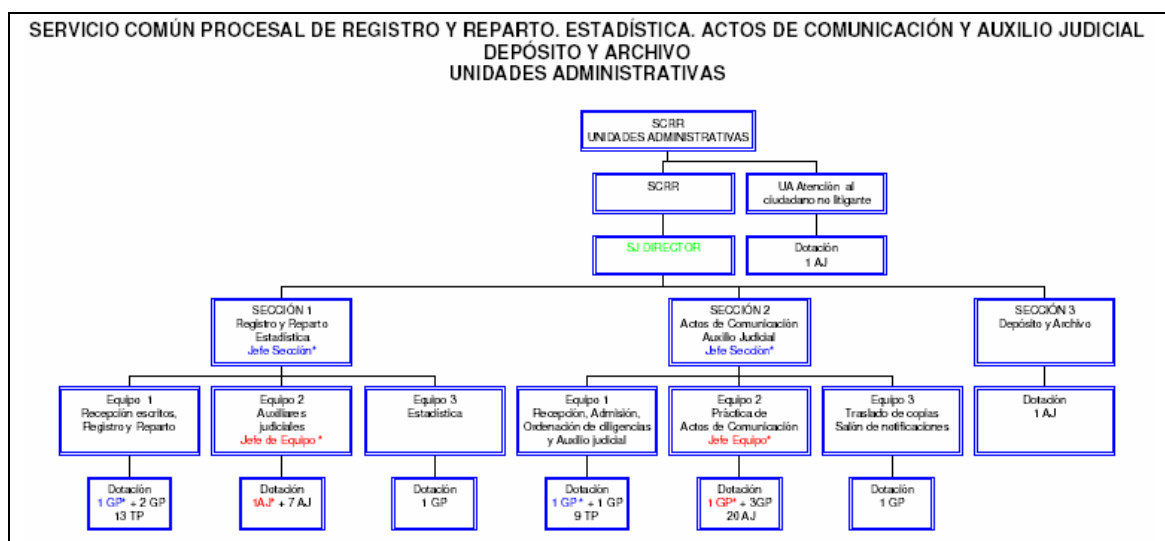

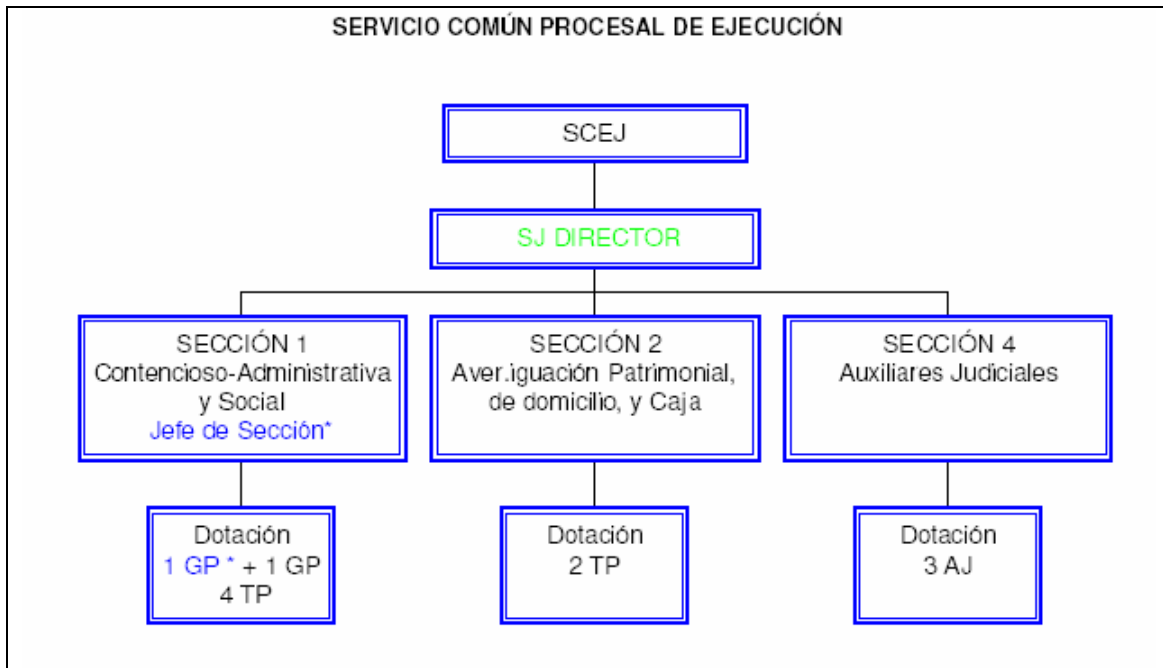
⁶⁴⁹ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. V, pàgines 6 i següents.

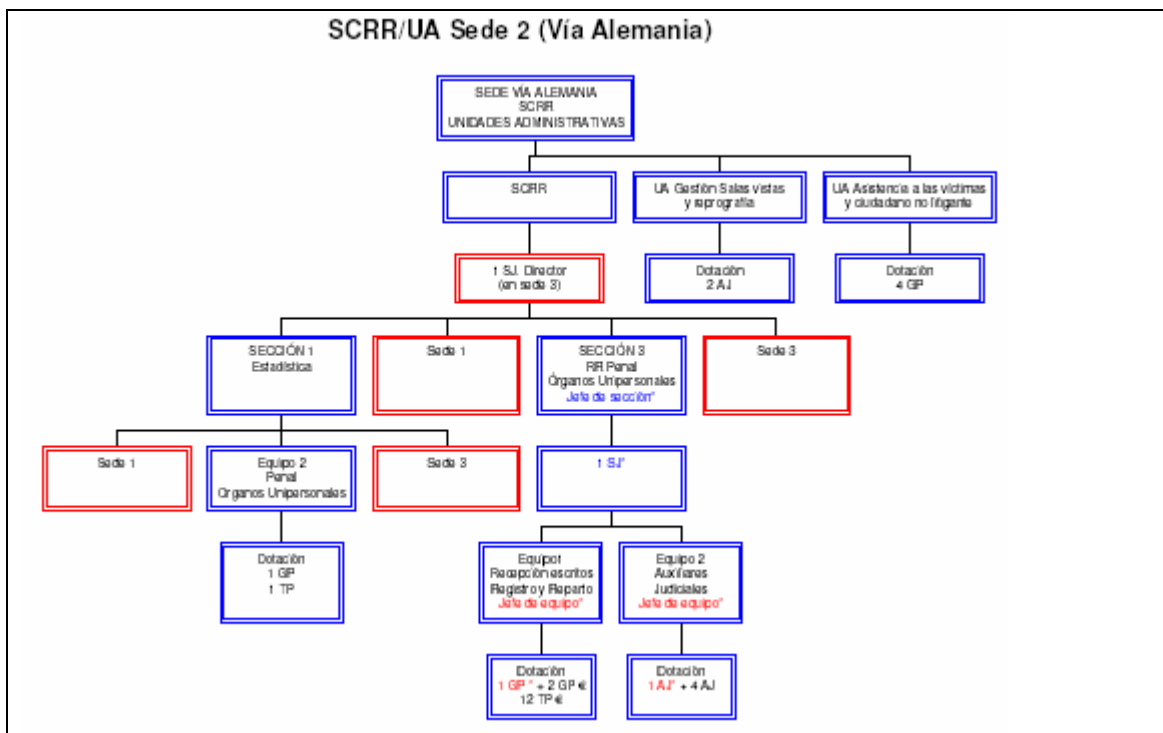
Múrcia⁶⁵⁰

⁶⁵⁰ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. V, pàgines 42 i següents.

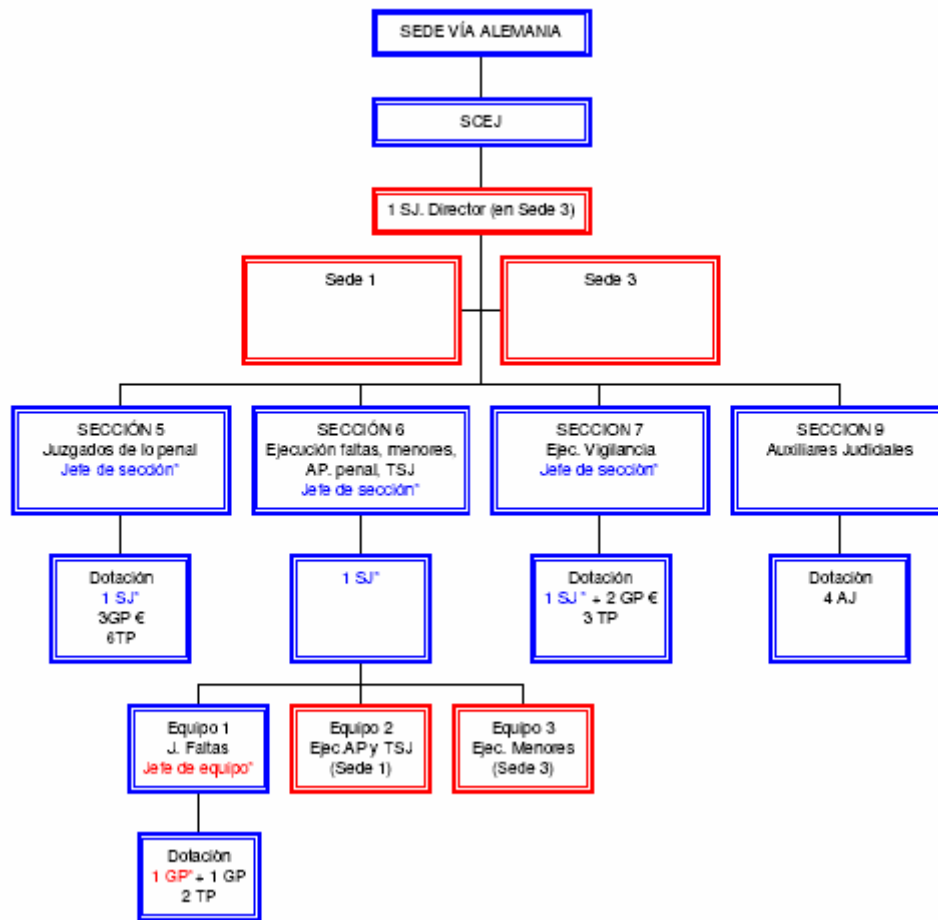

Palma de Mallorca⁶⁵¹

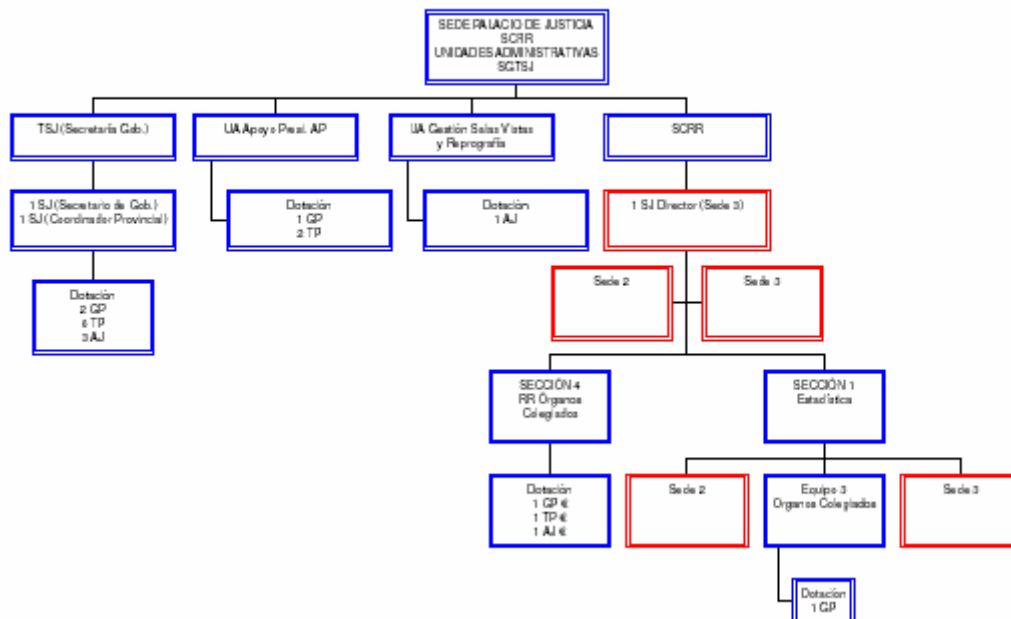

⁶⁵¹ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. V, pàgines 71 i següents.

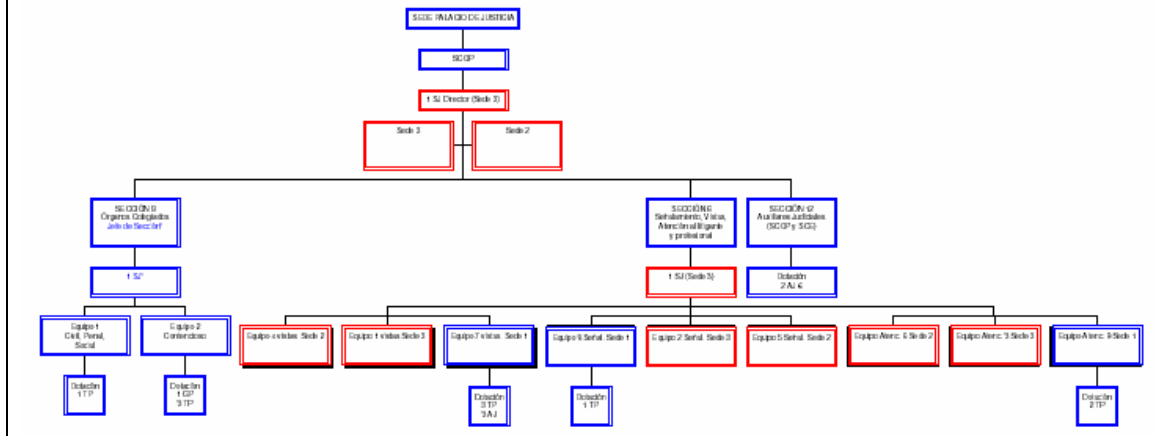
SCEJ Sede 2 (Vía Alemania)

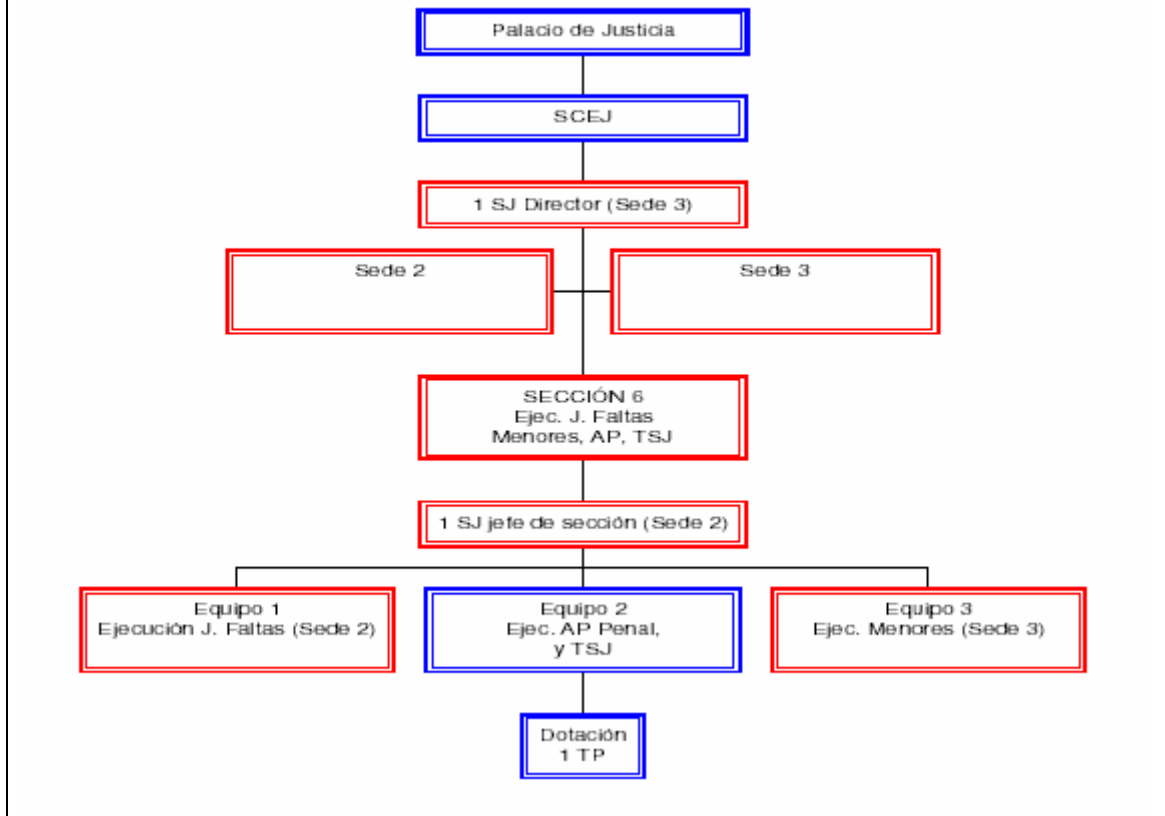
SCRR/SCAC/UA Sede 1 (Palacio de Justicia)

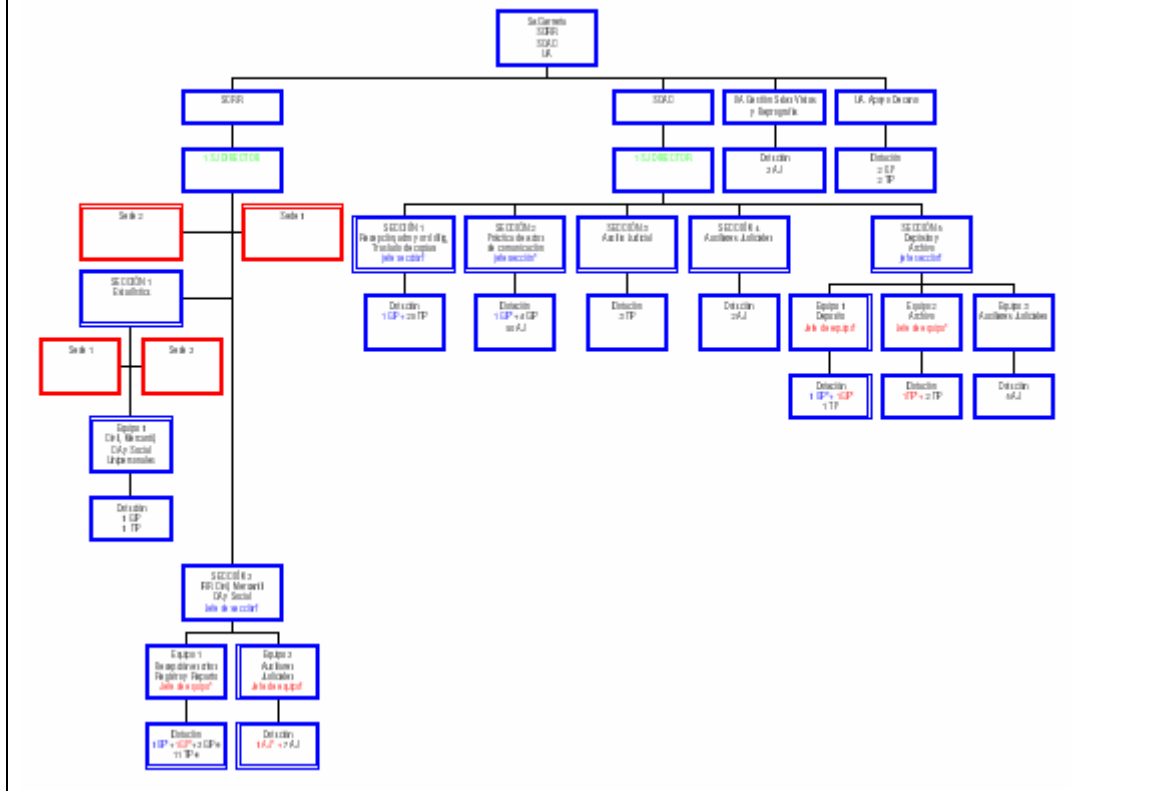
SCOP Sede 1 (Palacio de Justicia)

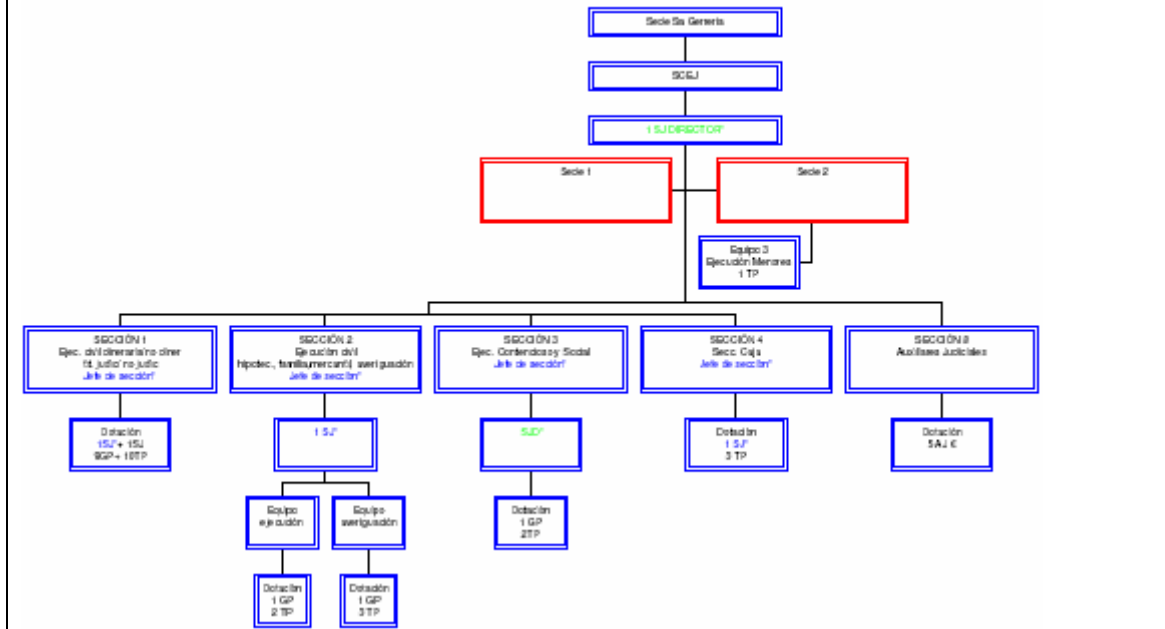
SCEJ Sede 1 (Palacio de Justicia)

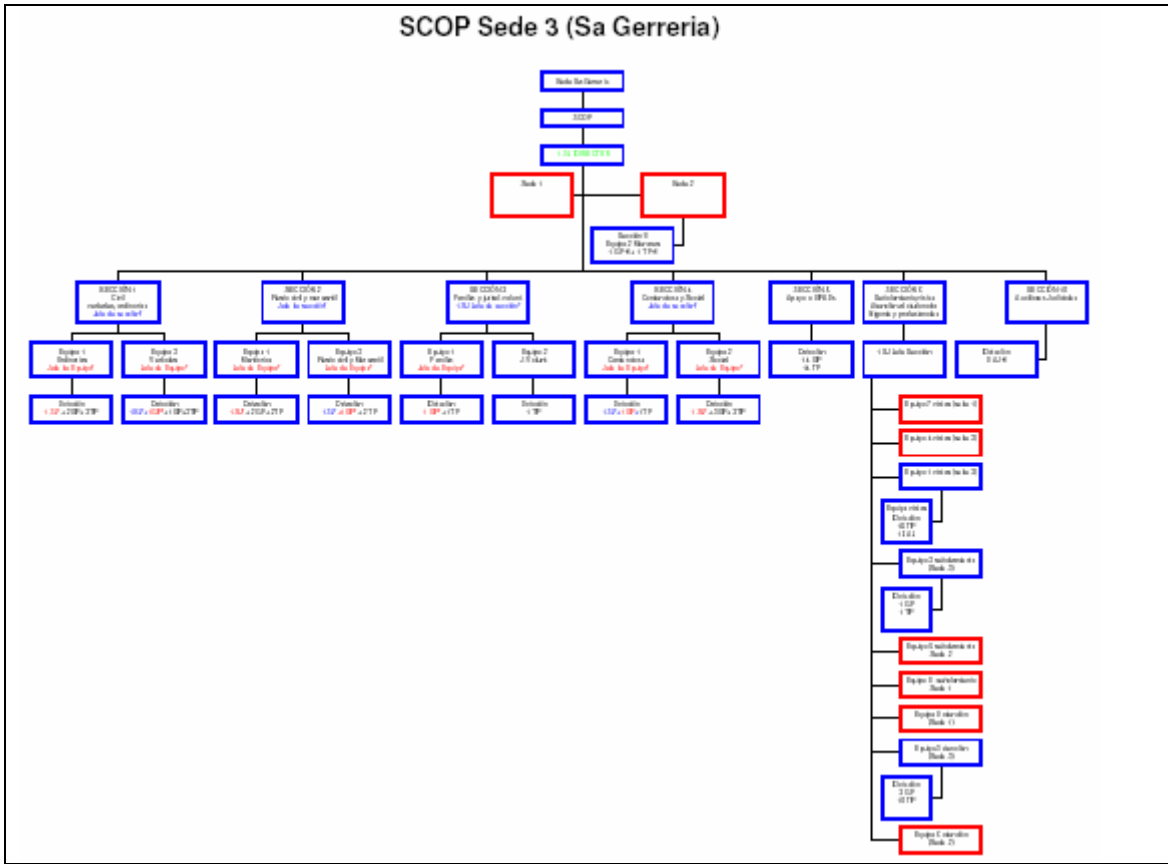

SCRR/SCAC/UA Sede 3 (Sa Gerreria)

SCEJ Sede 3 (Sa Gerreria)

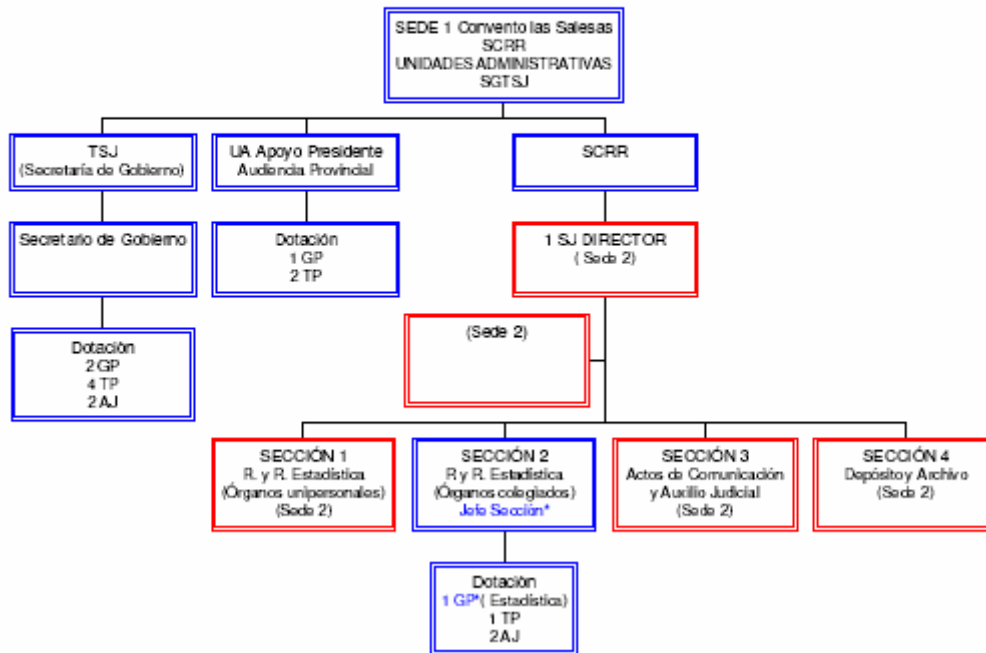

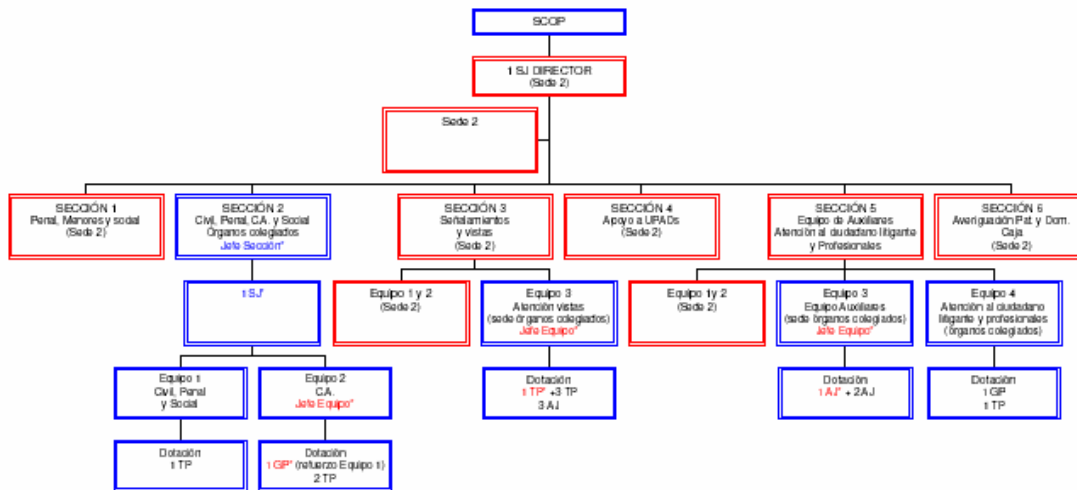
Santander⁶⁵²

⁶⁵² Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. V, pàgines 124 i següents.

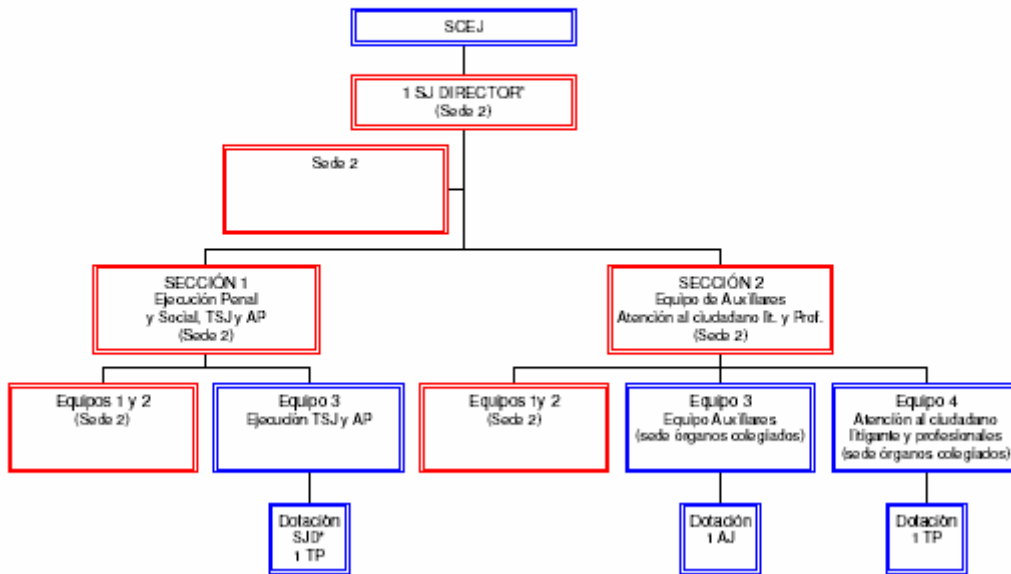
**SERVICIO COMÚN PROCESAL DE REGISTRO Y REPARTO. ESTADÍSTICA.
UNIDADES ADMINISTRATIVAS
SECRETARÍA DE GOBIERNO TSJ
SEDE 1- Convento de las Salesas**

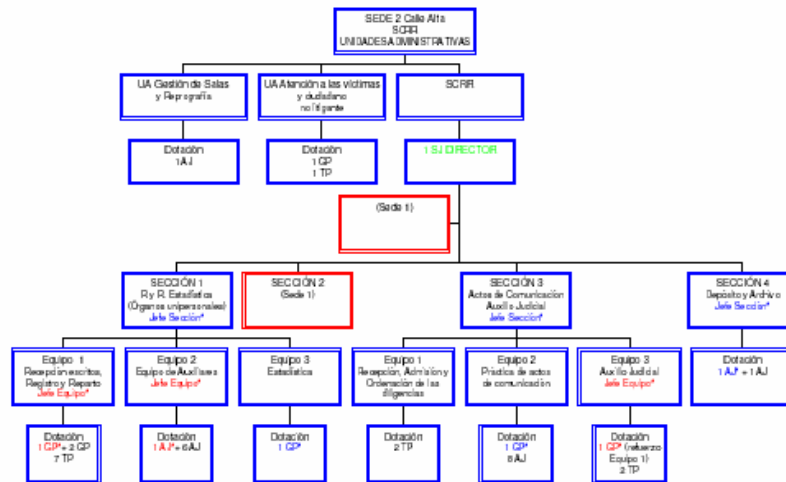
**SERVICIO COMÚN PROCESAL DE ORDENACIÓN DEL PROCEDIMIENTO
SEDE 1- Convento de las Salesas**

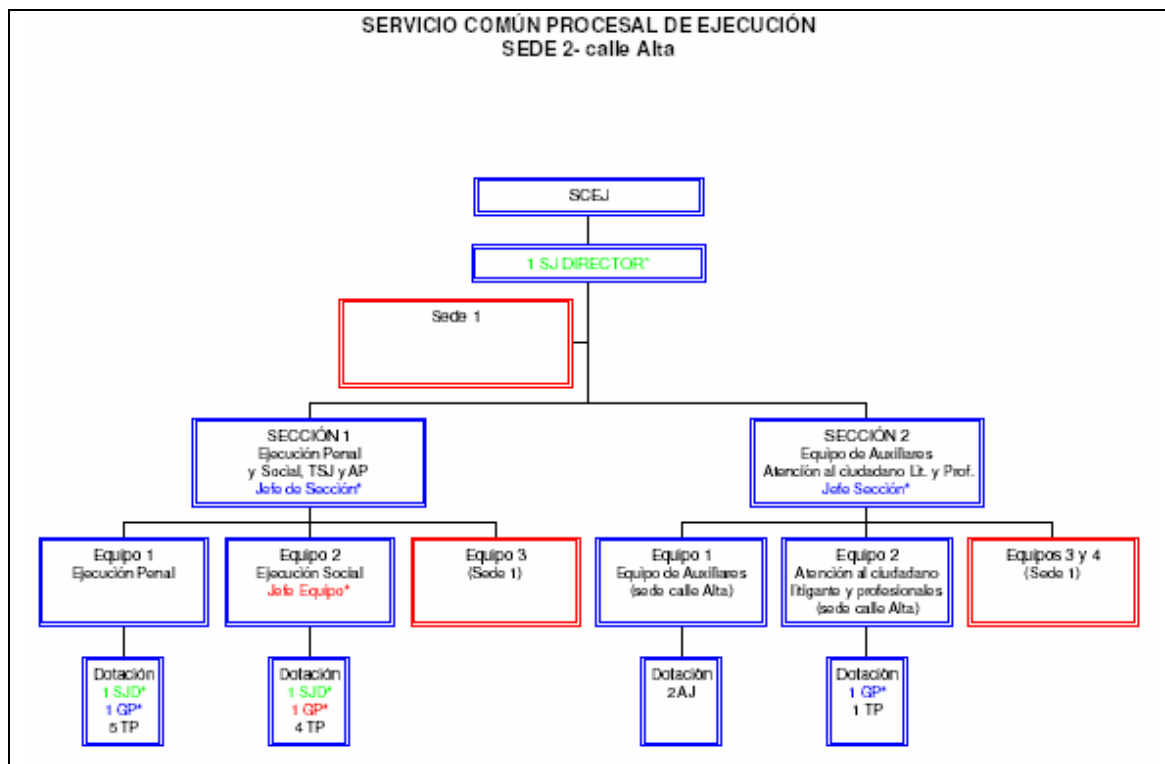
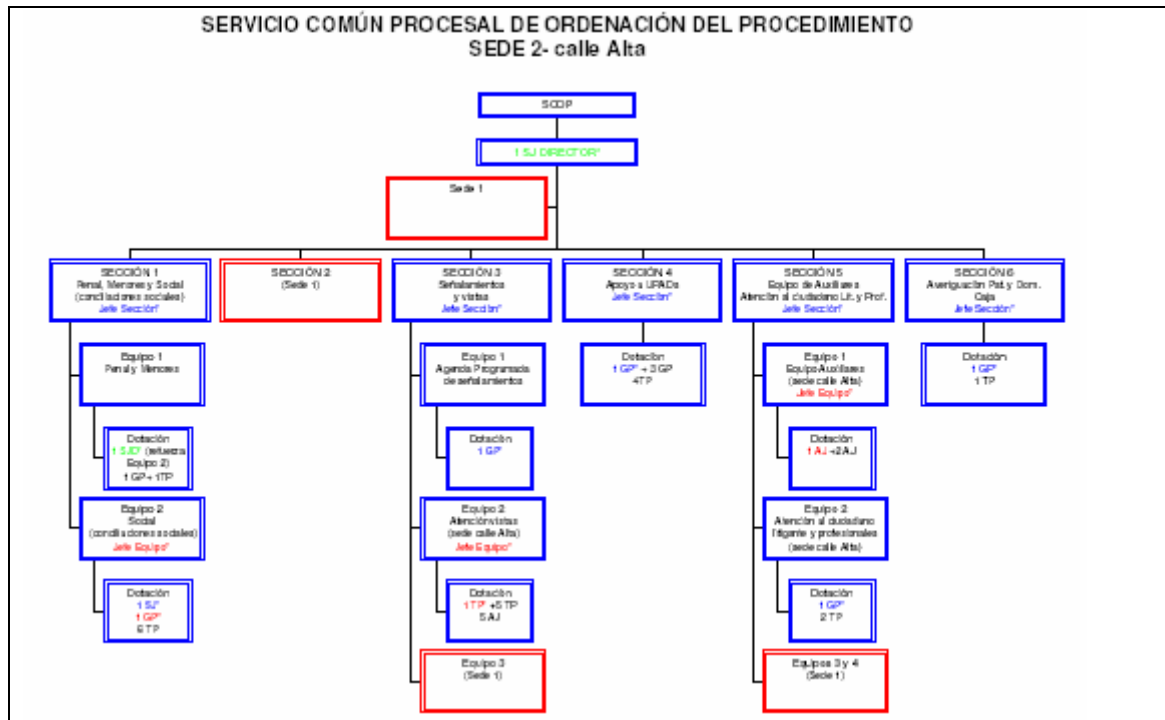

**SERVICIO COMÚN PROCESAL DE EJECUCIÓN
SEDE 1- Convento de las Salesas**

**SERVICIO COMÚN PROCESAL DE REGISTRO Y REPARTO, ESTADÍSTICA, ACTOS DE COMUNICACIÓN Y AUXILIO. DEPÓSITO Y ARCHIVO.
UNIDADES ADMINISTRATIVAS
SEDE 2- calle Alta**

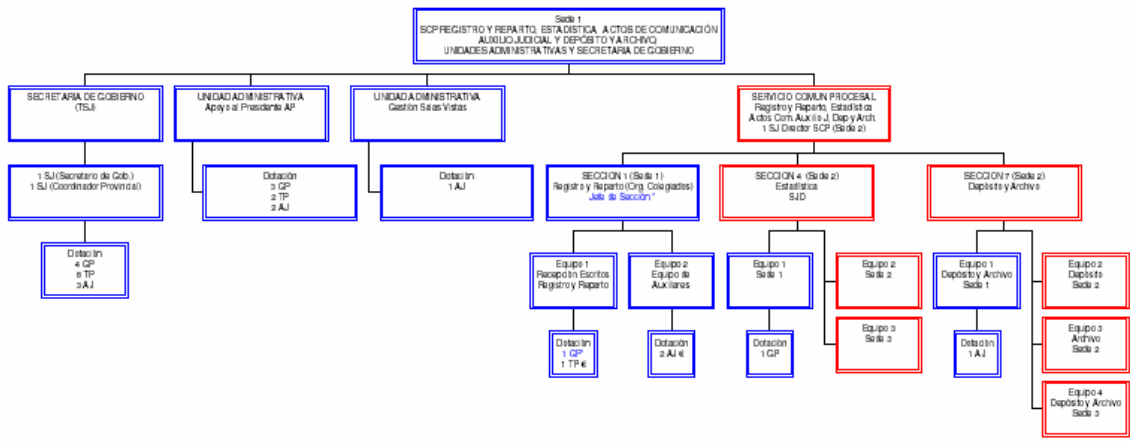

Saragossa⁶⁵³

⁶⁵³ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. V, pàgines 160 i següents.

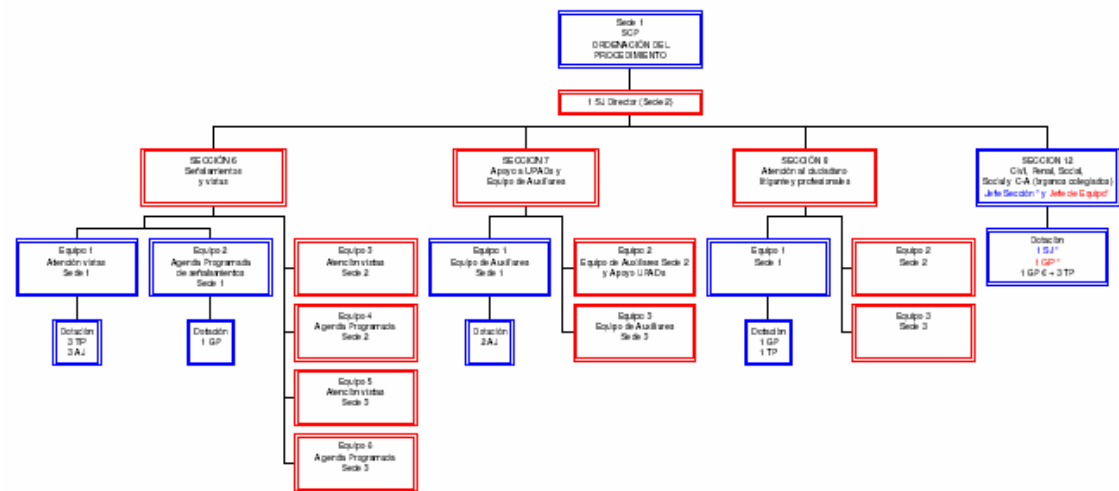
Sede 1: C/ Coso, 1 - Palacio de Justicia

SERVICIO COMUN PROCESAL DE REGISTRO Y REPARTO, ESTADISTICA, ACTOS DE COMUNICACIÓN, AUXILIO JUDICIAL, DEPOSITO Y ARCHIVO SECRETARIA DE GOBIERNO Y UNIDADES ADMINISTRATIVAS

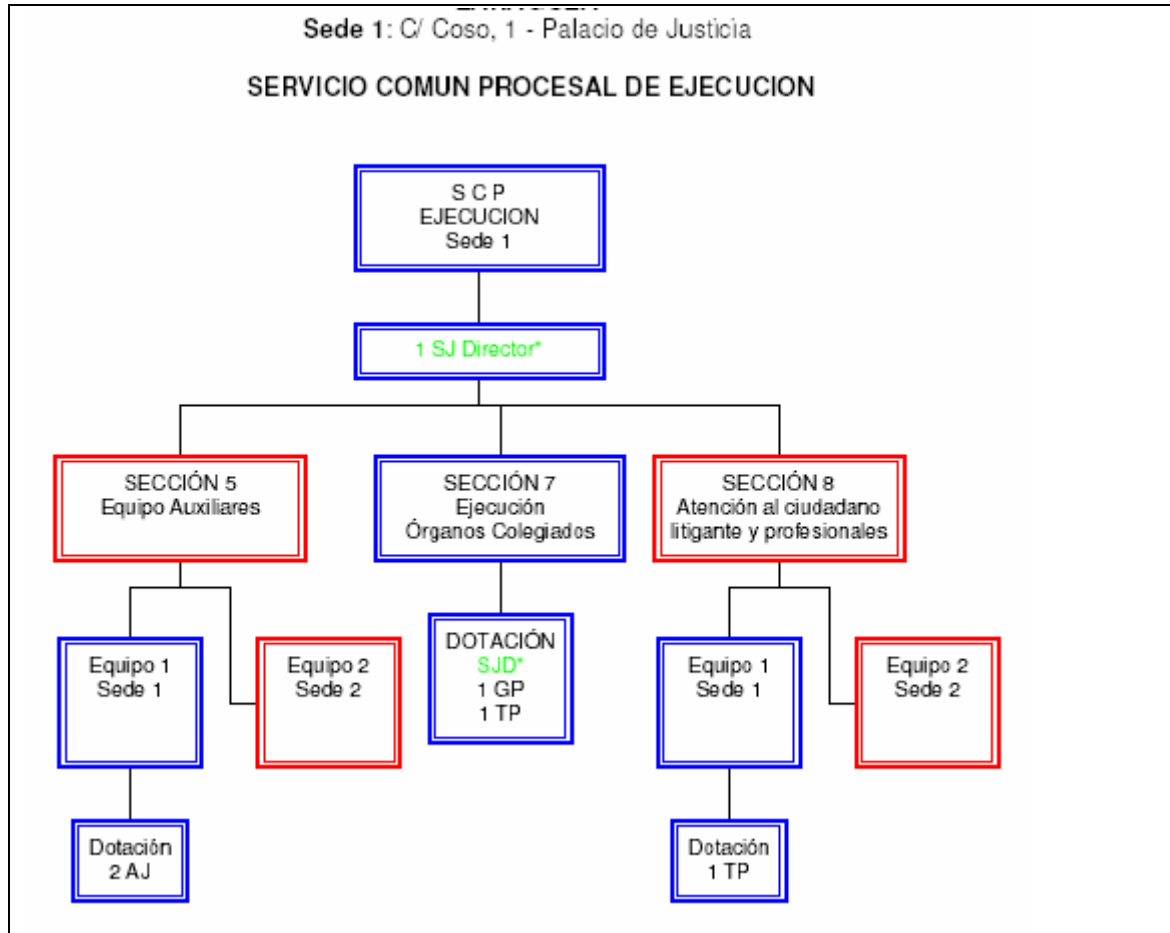
Sede 1: C/ Coso, 1 - Palacio de Justicia

SERVICIO COMUN PROCESAL DE ORDENACION DEL PROCEDIMIENTO

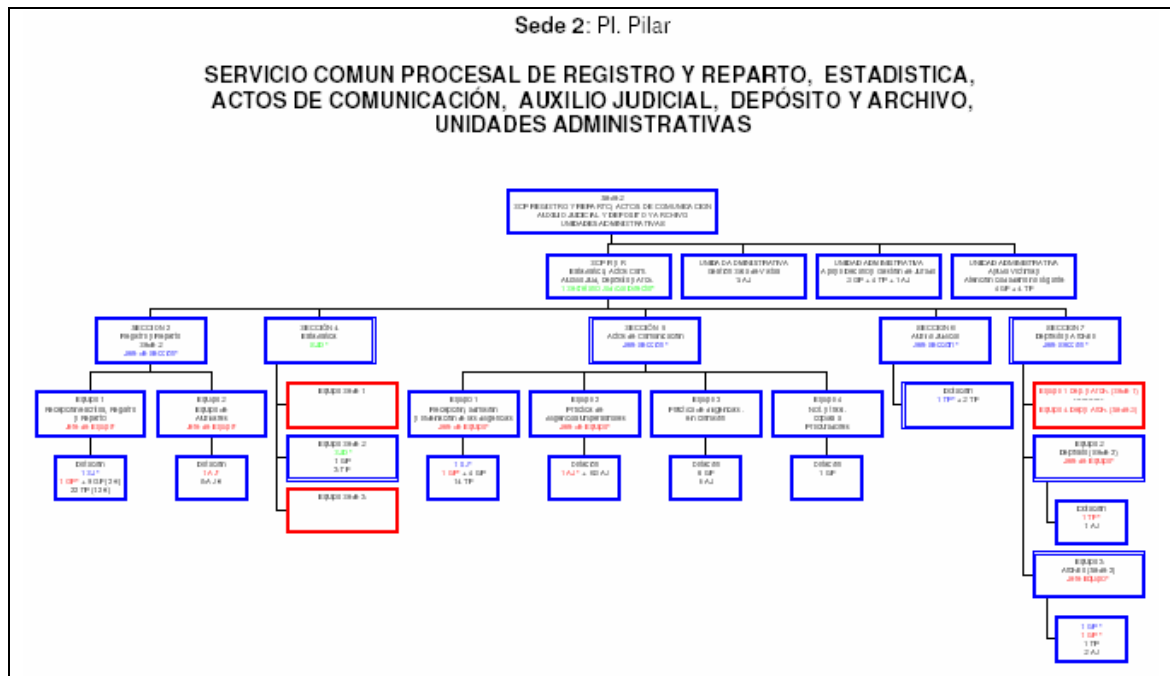
Sede 1: C/ Coso, 1 - Palacio de Justicia

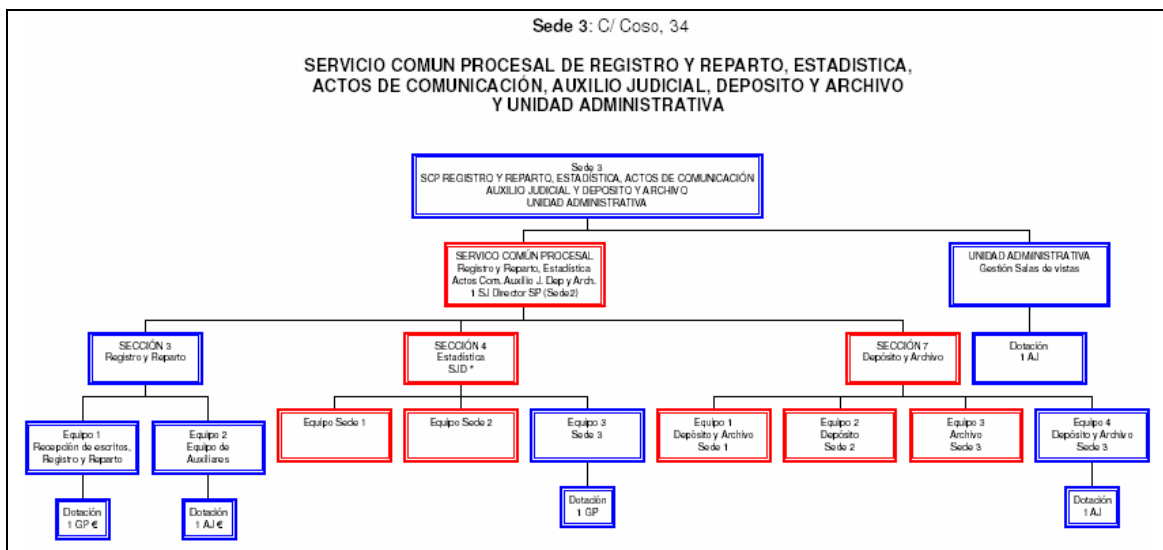
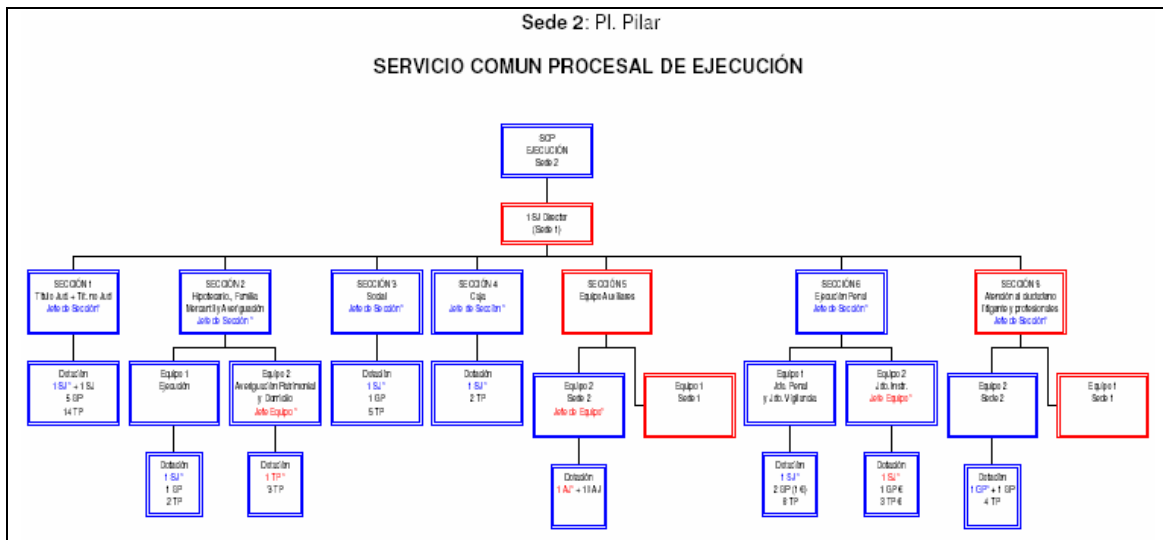
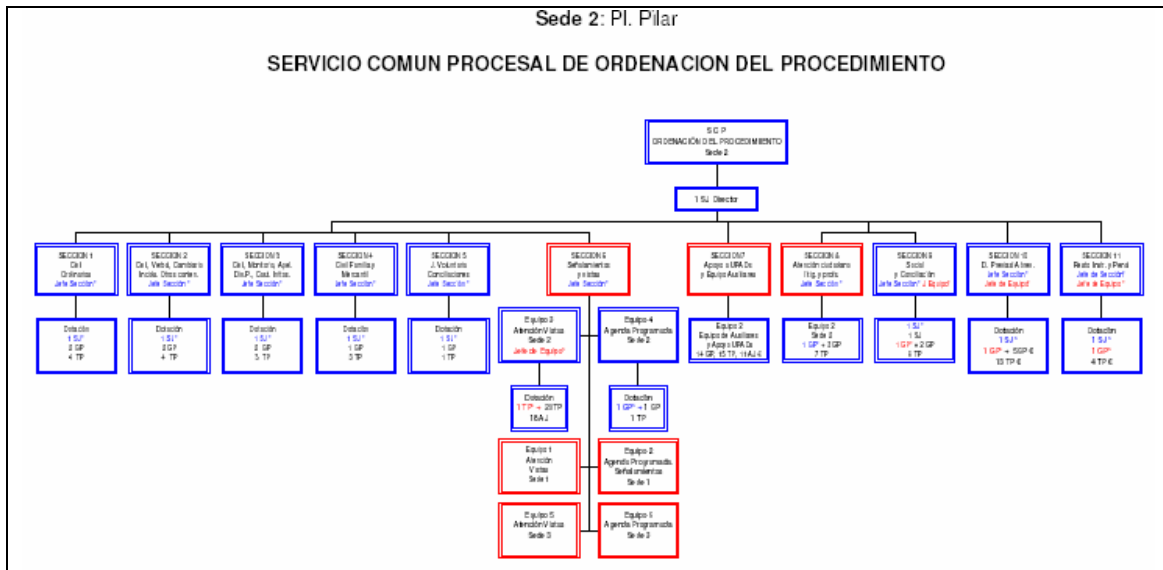
SERVICIO COMUN PROCESAL DE EJECUCION

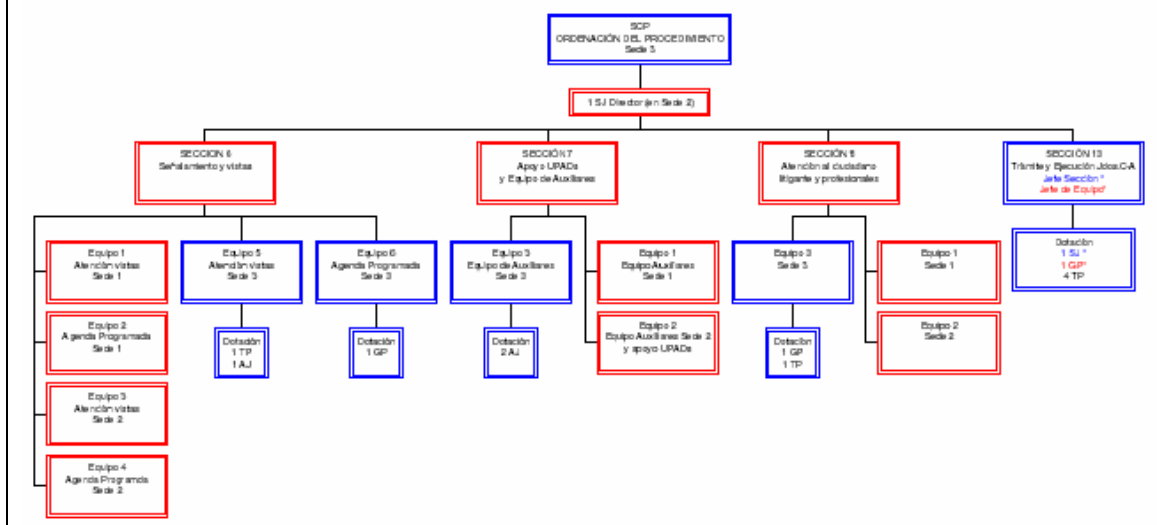
Sede 2: Pl. Pilar

SERVICIO COMUN PROCESAL DE REGISTRO Y REPARTO, ESTADISTICA, ACTOS DE COMUNICACIÓN, AUXILIO JUDICIAL, DEPÓSITO Y ARCHIVO, UNIDADES ADMINISTRATIVAS

SERVICIO COMUN PROCESAL DE ORDENACION DEL PROCEDIMIENTO

b. Exposició preliminar dels desplegaments d'assaig a Catalunya

Els partits judicials de L'Hospitalet de Llobregat, Vilanova i la Geltrú, Cerdanyola del Vallès, Cornellà de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Igualada, Olot, Vilafranca del Penedès, Santa Coloma de Gramenet, utilitzant els seus nous edificis judicials, compten amb SCPs segons la implantació respectivament publicada al DOGC –sota l'autorització del Ministeri de Justícia i en relació amb l'article 522.2 LOPJ–, normalment dividint entre registre i repartiment (amb models informàtics separats pel registre i pel repartiment), presentació d'escrits i trasllat de còpies, actes de comunicació (incloent-hi diligències d'execució, particularment embargaments i llançaments), atenció al ciutadà i als professionals, correu (relació de comunicació i missatgeria externa amb Correus i Telègrafs, amb un model informàtic de servei comú processal), suport al deganat (activitats de tipus governatiu segons la llei). En els dos primers es van activar proves pilots en matèria de servei comú d'execució. A més, no s'ha d'oblidar igualment la previsió a La Bisbal de l'Empordà i El Prat

de Llobregat, en aquest últim partit amb una normativa acabava de publicar.

A l'experiència dels jutjats d'execucions penals a Barcelona, es va advertir una clara manca de responsabilitat per part de jutges i secretaris judicials dels jutjats penals, permetent que a les seves seus, hi hagués una inactivitat de fins i tot més d'un any a l'àmbit de les executòries des de que es va conèixer la previsió de creació, i després, com abans ja va passar a la jurisdicció de menors, la insuportable aglomeració d'expedients, la prescripció de les penes –i en menors, també, dels delictes comesos–, per un desfasament incommensurable.

Val a dir que la estandardització d'activitats implica criteris processals i operatius homogenis, uniformitat en l'actuació de les diferents oficines que porta un estalvi de temps, tan intern –els propis funcionaris dins la mobilitat geogràfica– com extern –els usuaris òbviament habituals, com són els professionals–, en l'aspecte de preguntes-respostes-explicacions, utilitzant aquest estalvi temporal en altres actuacions. Que els criteris estiguin escrits permet la verificació i control pel propi funcionari, a més de la seguretat de saber què ha de fer i que no. Amb tot, no hi ha una uniformització generalitzada, sinó que ja es va començar per distingir entre partits judicials amb més de quatre jutjats i la resta.

c. La quotidiana espera als judicis: els temps perduts

A la pràctica de les actuacions judicials, i en relació amb la Carta de Drets dels Ciutadans davant la Justícia, s'ha destacat la racionalització dels assenyalaments, mostrant una eficàcia renyida amb temps d'espera de l'usuari, manca de puntualitat a l'inici dels actes judicials, retards i suspensions dels actes orals, així com una deficient

informació d'aquestes últimes. Dintre dels indicadors temporals de la gestió judicial es planteja la informació al ciutadà del temps esperat del procés, que si bé podria suposar afegir al temps legal el de gestió judicial, mai es podria despendre's de les incidències, tan pròpies de l'òrgan jurisdiccional com, molt especialment, característiques de retards aliens, siguin d'organismes o institucions terceres, siguin de les pròpies parts o els seus adversaris litigants. Tot i així, basant-se en l'experiència de la pròpia oficina judicial concreta, cap efectuar aproximacions o expectatives promig, amb el risc del que comporta que el promig no es compleixi sinó que es superi àmpliament. Des del punt de vista institucional, concretament mitjançant un grup de treball dels lletrats del Servei d'Inspecció del Consell General del Poder Judicial, es va establir un indicador temporal per a tots i cadascú dels procediments judicials en presència. En aquest sentit, la informació d'aquest temps al usuari de qualsevol dels procediments, pot servir tan d'orientació bàsica com de mecanisme per la queixa o reclamació quan no es compleix, i d'aquesta manera un mecanisme de control indirecte que pot arribar, en el seu cas, a la inspecció disciplinària.

Importa destacar la manca d'informació sobre retards i suspensions, que suposa un nivell molt important de les reclamacions sobre informació, superior al també rellevant sobre els temps d'espera, de manera que bona part del temps invertit en assistir informativament a l'usuari podria desaparèixer i dedicar-se a altres tasques si no hi hagués una demora continua en els tràmits.

El Servei d'inspecció també va treballar sobre la identificació de temps de dilació en els tràmits processals, per recomanació del Ple del CGPJ en sessió del 25 de febrer de 2004, donant lloc, al juny d'aquest any 2008, a l'informe corresponent.

La manca de puntualitat de bon començament del dia pot marcar negativament tota la jornada. Perd una hora pel matí i la aniràs seguint durant tot el dia, i els deu o quinze minuts de retard no són temps estrany a la primera vista. Els assenyalaments que no comencen puntuals per un mínim temps d'espera, fan que la resta dels assenyalaments vagin amb retard, demora que es va acumulant, de la mateixa manera que les formes artificials i tedioses de molts advocats, així com l'ús innecessari de determinats mitjans de prova (principalment l'interrogatori de les parts) o excés en l'interrogatori d'altres útils i pertinents en certs aspectes però no en molts altres (perits sobre tot).

Ja vàrem comentar el propi inici del procés deriva retards només motivats pels propis professionals. Aquells que asseguren aportar còpia de poder amb l'original, on ni tan sols hi ha la còpia, aquells que obtenen un termini de subsanació que esgoten fins l'últim dia, com es fa a qualsevol tipus de termini legal en curs. Exemples paradigmàtics els de processos preferents o de matèria urgent per les parts, com ara els judicis de família, els possessoris o els desnonaments.

En totes les jurisdiccions es planteja, a vista de l'anterior exposició, una modificació o revisió significada del sistema d'assenyalaments, si bé resulta més que discutible que aquell que no dirigirà l'acte judicial –i que tampoc ha valorat la prova que s'haurà de practicar a la vista o judici– sigui l'encomanat per efectuar els assenyalaments.

És cert que els SCOP seguiran la previsió de duració del jutge respecte de les audiències prèvies per materialitzar l'assenyalament quan les USPD els hi comuniquin –per telèfon o telemàticament, perquè no hi ha trasllat material de la causa– i que el secretari judicial podrà, a la fi de l'audiència prèvia, accedir a l'agenda programada d'assenyalaments

per citar a les parts. Però si accés és automàtic trigarà el mateix temps assenyalar audiència prèvia per la USPD directament que comunicar sobre aquesta necessitat i transmetre criteris temporals específics instruïts pel jutge, i que la consulta telemàtica *on line* pot ser impossible a la vista dels habituals problemes informàtics que es pateixen. El que recomana disposar de marges d'informació previs com a mitjà subsidiari, sense perjudici que una vegada fets servir i pretesa la seva incorporació a l'agenda un altre jutjat s'hagi avançat i procedeixi el canvi a través de provisió notificada als procuradors.

Normativament destaca el ja derogat Reglament 5/1995, dels Aspectes Accessoris de les Actuacions Judicials, en quan les reformes introduïdes pels Acords Reglamentaris 2/2003 i 1/2005 del Ple del CGPJ, sobre jutjats de guàrdia i sobre coordinació entre aquests, el jutjats de violència contra la dona, els jutjats del Penal, la Policia judicial i el Ministeri fiscal, en referència a la implantació de l'enjudiciament ràpid e immediat de determinats delictes i faltes. La llei orgànica 19/2003 i el Reglament 1/2005 dels Aspectes Accessoris de les Actuacions Judicials, aprovat per acord del ple del CGPJ de 15 de setembre de 2005 estableix una regulació novell dels assenyalaments.

Un sistema coordinat d'assenyalaments d'actuacions judicials, competència de les Sales de Govern i del Deganats que sotmeti els jutges i magistrats, pot tenir sentit per racionalitzat l'ús del servei en quan a ocupació d'espais comuns (les sales de vistes), però mantenint la llibertat dels temps de duració de cada acte assenyalat i intentant no limitar la capacitat d'assenyalament, reduint-la, dels diferents jutjats. Es a dir, no provocar un endarreriment de l'habitual velocitat desplegada per cadascú. Fora d'això, s'adverteixen determinats criteris, com ara les reserves de temps horaris per actuacions de naturalesa urgent, el ja dit ús distributiu de les sales de vistes, i tenir present que en molts casos un

mateix secretari judicial haurà d'assistir a judicis i vistes de dos jutjats diferents. Tanmateix, sota el criteri de la puntualitat, també es planteja la concentració d'assenyalament on hagi d'intervenir el Ministeri fiscal, advocat de l'Estat, de les CCAA o de la Seguretat Social o ens similars. No obstant, en alguns casos això no tindrà base més que en la comoditat d'aquests últims. En efecte, no és el mateix que un fiscal hagi de desplaçar-se físicament d'un lloc on té la seu física de destí a un altre on es celebrarà el judici, que si el fiscal està ubicat en el mateix lloc que el jutjat on ha d'anar. En el segon cas el criteri de concentració perd la seva justificació. D'altra banda, tampoc la tindria quan, hi hagi o no hi hagi concentració, per excés de feina, la reduïda importància atorgada o qualsevol altre raó, el fiscal no acudeix a determinats tipus de judicis –per exemple els processos de família matrimonials amb menors de edat o les incapacitacions on no és part demandant–; són situacions on no té cap sentit forçar una concentració que indubtablement altera l'ordenació de la tasca judicial. S'ha de pensar, a més, que un jutjat al dia pot preveure's una mena de calendari de judicis, però a mida que avança el mes, s'han d'anar omplint els buits perquè sinó ja no es podrien celebrar judicis per manca de temps mínims legals o pràctics perquè arribin a fer-se les citacions. Efectivament, si en un moment donat s'hagués d'assenyalar tot un trimestre, resultaria fàcil fer grups de vistes i judicis de manera que s'agrupessin segons els intervinents. Si el trimestre està preparat, prefixant dies per judicis verbals ordinaris, de família, audiències prèvies, judicis orals d'aquestes audiències prèvies, judicis de faltes, declaracions d'imputats, etcètera, a mesura que es pugui anant assenyalant es cobriran els espais previstos, però com no pot haver-hi una previsió exacta abans de tenir les causes obertes repartides, és molt senzill que l'espai reservat pels judicis de família no s'ompli, i per ocupar tot un matí de judicis hi vagin vistes o compareixences que no són de família, o que l'espai previst per audiències prèvies o d'altres actuacions, per un increment imprevisible d'aquestes, o suspensions d'anteriors vistes que

afegeixen, necessitin ocupar espais reservats a altres activitats jurisdiccionals. Finalment, l'objectiu resideix en que els dies previstos per vistes i judicis estiguin totalment coberts, perquè la previsió s'ha basat en la possibilitat de resoldre, per interlocutòria o sentència corresponent, totes aquelles causes. I si no es cobreixen es perdrà eficàcia en la utilització del temps i espais disponibles. L'experiència d'anar a un mes vista en els assenyalaments, es a dir, complir els temps mínims d'espera (per exemple, deu dies pels judicis verbals, vint dies per audiències prèvies i judicis ordinaris), va generant una mena de puzzle on resulta molt complicat establir agrupaments, la qual cosa no és tan difícil quan els assenyalament són lluny i no preferents. Es clar que si resulten preferents, donat que una vegada es poden assenyalar ho hem de fer el més aviat possible –a no ser que volguessin justificar la postergació per raó dels esmentats agrupaments–, ens veiem obligats a ocupar els forats lliures a la agenda encara que dins d'una setmana tinguem assignat un determinat dia o una franja horària de tots els dies de judicis. I una vegada ocupats, el pas d'un parell o tres de dies ja impedirà tornar cap el dia darrerament assenyalat, perquè el temps mínim de la citació s'hauria superat respecte d'ell.

La competència deriva de la LOPJ i del Reglament 1/2000, de 26 de juliol, dels Òrgans de Govern dels Tribunals, actuant en virtut d'això els presidents de les seccions de les Audiències Provincials per mitjà dels presidents d'aquestes, els presidents de Sales per mitjà dels presidents del Tribunal a qui pertanyen, i les juntes de jutges pels acords que adoptin dintre de les seves competències en el marc de construir criteris com els esmentats o d'altres.

La creació d'un registre informàtic centralitzat pels assenyalaments del territori, a càrrec del Deganat i la Secretaria de Govern amb la finalitat de possibilitar la concentració d'assenyalaments i al que podran accedir-

hi i efectuar consultes tots els jutjats i tribunals d'una mateixa Comunitat autònoma.

Es preveu que al Servei Comú d'ordenació del procediment hi hagi una Secció d'assenyalaments, de manera que el Secretari director del servei, per garantir, gestionar adequadament i coordinar els assenyalaments, s'atingui als criteris o indicacions que sobre la duració estimada de l'acte a assenyalar li hagi proporcionat el jutge, magistrat, president de Sala o Secció dels òrgans col·legiats, però també a les normes, horaris i calendari establerts per l'aprovació de les Juntes de Jutges, el Ple de l'Audiència Provincial i les Sales de Govern dels Tribunals Superiors de Justícia. Sembla una duplicació o triplicació de la tasca a desenvolupar i, en qualsevol cas, massa implicació de personal humà i material per una distribució del temps que, suposadament, gestiona i organitza el propi jutge, perquè no deixarà d'implicar la feina a realitzar una vegada finalitzada la jornada de vistes. Considero que, una vegada assignat, per racionalització de mitjans materials (les Sales de Vistes) i personal no jurisdiccional (secretaris judicial i auxiliis judicials), un determinat calendari de disponibilitat, es aquell qui ha de dirigir l'acte de judici o vista qui decideixi també el seu assenyalament i duració.

Pretendre la comanda de dia i hora necessaris, de les UPSDs al Servei Comú, la determinació d'aquest comunicat a la UPSD, i la incorporació a la resolució que correspongui del dia i hora, sembla pagar més pel farcit que per la carn, al marge de les esperes que això significaria i, naturalment, de la supressió de pràctiques especialment útils en la gestió dels assenyalaments que realitzen alguns jutges en el decurs de les audiències prèvies al judici ordinari o les noves situacions en vistes suspeses. Quan es pregunta als lletrats sobre la seva disponibilitat, per evitar l'absurd de que en un termini màxim tres dies demanin la suspensió a l'empara de l'article 188.1.6º LEC, s'obté –o

s'hauria d'obtenir– un dia i hora perfectament viables⁶⁵⁴, només entorpit per causes amb pres que són, pel general, excepcionals com a motiu de suspensió.

A l'àmbit penal, de judicis ràpids i faltes immediates, certament els assenyalaments venen determinats per la pròpia policia judicial, si bé no deixa d'haver-hi inconvenients, precisament, per aquest motiu. Suposant que no hi hagi solapament i que tothom amb capacitat d'assenyalar – també el propi jutjat de guàrdia, encara que habitualment no ho faci ex article 964 LECr, per les faltes, i malgrat l'article 795 LECr, pels judicis ràpids⁶⁵⁵ – faci servir correctament l'agenda establerta per aquest motiu⁶⁵⁶–, i corregint els errors sobre llocs de compareixença i qualitat dels citats –així com formalitats (lliurament de denúncia o equivalent perquè l'inculpat conegui els càrrecs)–, resta vinculat als marges temporals de quinze minuts –per les faltes– o mitja hora –judicis ràpids–, encara que hi ha vegades que en aquest segons cas tothom es cita a la mateixa hora, com els detinguts i els seus advocats. Això significa que no es pot valorar si el temps de duració pot ser més reduït que 15 minuts – es generen molts temps morts, inservibles– o més extens, si més no per

⁶⁵⁴ Es pateix, és cert, la incompetència d'algunes advocats que acudeixen als tribunals sense cap agenda que els permeti donar resposta a aquestes necessitats per altra banda òbvies; igualment amb plantejament de temps d'interrogatori curts que després s'emboliquen incomprensiblement, on el jutge pot provocar més pèrdua de temps si intenta limitar-ho, davant queixes, argumentacions i reiteració de les mateixes preguntes sota altres formulacions.

⁶⁵⁵ Desterrant la idea segons la qual només poden incoar-se per atestat policial, formalitat materialment desvirtuada; primer perquè qualsevol part imputada pot demanar la conversió a diligències urgents per beneficiar-se de la reducció penològica en un terç de la més greu pretesa, sense importar l'existència d'un atestat, una denúncia, una querella o una incoació d'ofici, segon perquè el sentit de l'actuació policial com a iniciadora –i així el seu atestat esmentat a l'article 795.1 LECr– rau en les activitats policials de naturalesa identificadora (d'encartats i testimonis), instructora (taxacions de danys i examen de lesions per exemple) i notificador, de manera que si això no és necessari, perd sentit la lògica de una necessària actuació policial prèvia en tot cas, i només resultaria adient, i no sempre, cara a la notificació de l'imputat. Inconvenient adicional respecte d'aquest últim, que la policia judicial tampoc hauria encetat el tràmit per la designació d'advocat d'ofici. Però el particular no pot ser obstacle quan, de vegades, aquesta actuació s'ha oblidat –durant molt temps habitual per la designació legalment obligada d'advocat per la víctima de violència de gènere– i ha d'actuar-la el jutjat d'instrucció. A més, els judicis ràpids poden tenir lloc sense detingut, de manera que la designació d'advocat no requereix actuació d'assistència al detingut sinó només davant del jutjat.

⁶⁵⁶ La Policia local manifesta sovint no tenir accés (!), ara que pot citar a judici, malgrat tot. La solució passaria, doncs, per consultar amb el jutjat d'instrucció en funcions de guàrdia dins dels seu horari d'apertura, i per l'auxili de la policia autonòmica, en horaris on no es pugui consultar el jutjat de guàrdia.

nombre de citats. Tanmateix, potser prescindir de les cadències establertes pels judicis ràpids és útil per evitar les tardances que provoca el primer dels citats, que no arriba sinó quan ja hi és el segon i el tercer, acumulant-se tots sense que hagi pogut fer-se res. I evitant, també, que s'arribi als assenyalaments de la tarda del vuitè dia sortint de guàrdia, quan es tracte de jutjats amb aquesta situació.

Els judicis ràpids civils procedeixen dels acords entre el Ministeri de Justícia i les CCAA el 23 de novembre de 2004, derivats de la DF 12a.3 de la Llei Orgànica 19/2003, de 23 de desembre, que introduí la DA 5ª a la LEC. Però en la realitat només suposen un sistema d'ordenació obligada pels jutjats, donat que aquest, només respectant el mínim legal establert per les citacions i judicis verbals ordinaris, ja poden ser més ràpids que les mai nascudes oficines d'assenyalament immediat⁶⁵⁷. Amb la llei a la mà, i la voluntat d'assenyalar sense cap dilació –de fet qualsevol judici verbal, no necessàriament els preferents o d'una determinada sèrie de matèries, permetria complir amb els terminis de les normes processals i donar prioritat i agilitar, si es vol, a matèries escassa complexitat jurídica a resoldre més ràpidament, suprimint qualsevol ombra de dilació i seguint l'apartat 1.6 de la Carta Europea sobre l'Estatut dels Jutges, aprovada a l'Estrasburg el mes de juliol de 1998. De fet, podria actuar-se més àgilment del que estan funcionant els jutjats del penal pels judicis ràpids, sense que les preteses queixes sobre el dret de defensa tingui gaire sentit a la pràctica.

Tema importat el referit al recurs de reforma, derivat al jutge competent i no a aquell que va dictar la resolució recorreguda, per evitar la dilació⁶⁵⁸.

⁶⁵⁷ Vicente Magro Servet, "Los Nuevos Juicios Rápidos Civiles: Las Oficinas de Señalamiento Inmediato en la Reforma de la LOPJ, *Diario La Ley*, número 5887, 6 de noviembre de 2003.

⁶⁵⁸ Es tracta d'una pràctica fa molts anys existent en els jutjats d'instrucció de Barcelona –en guàrdies d'un dia–, nogensmenys amb alguns problemes en els jutjats que rebien les causes inhibides fora d'aquest partit judicial. Es va plantejar qüestió negativa de competència a la AP Madrid, que va resoldre la Secc.

3r. En particular

a. Activitat degana

Hi ha molts partits judicials on els escrits d'inici de tràmit del procediment no es presenten a Deganat sinó a cadascú dels jutjats destinataris, però normalment el jutjat degà –al marge de funcions atribuïdes segons els articles 167 i 168 LOPJ⁶⁵⁹– se'n ocupa del registre i repartiment d'assumpes, escrits i correspondència, i habitualment la recerca d'antecedents criminals, la realització de compareixences *apud acta* dels imputats en causa penal, els apoderaments davant fedatari públic, les designacions pericials, l'esbrinament patrimonial, la resolució i tramitació de queixes i l'organització de substitució entre jutges. També el repartiment de la correspondència rebuda, malgrat que amb destinataris concrets, a unitats diferents, hauria de suposar el repartiment pel funcionari o contractat laboral de Correus directament: ara que es pretén instaurar un sistema comú pot tenir lògica certa generalització, no gensmenys fins ara no era així, i cada jutjat remetia amb una adreça diferenciada –en alguns casos a edificis diferents–, de manera que les cartes que en rebia s'haurien de lliurar correctament a cada destinatari, de la mateixa manera que una comunitat de veïns no s'encarrega de rebre tot el correu i després ocupar-se de repartir-ho entre els comuners.

15ª per Interlocutòria núm. 400/2006, de 14-VII (rec. nº. 12/2006), ponent: Alberto G. Jorge Barreiro, indicant que enfront els articles 219 i 220 LECr –i una interpretació excessivament literal en gran mesura contrària als drets fonamentals en presència–, el jutge que ha dictar la resolució recorreguda ha perdut la competència objectiva després d'una efectiva inhibició que ningú discuteix (per raó de violència contra la dona) i no pot retenir la causa per resoldre recursos de reforma pendents, perquè això dilataria la causa i paralitzaria la instrucció del jutge predeterminat per conèixer la causa.

⁶⁵⁹ El primer precepte esmentat refereix al repartiment segons les normes aprovades pel partit judicial, afegint que el jutge degà ho supervisarà amb l'assistència d'un secretari judicial i resoldrà amb caràcter governatiu intern tota qüestió que es plantegi, corregint irregularitats que es produeixen i adoptant les mesures necessàries alhora que promovent, en el seu cas, l'exigència de les responsabilitats que procediesen. El segon article citat prescriu que els jutges degans “vetllaran per la bona utilització dels locals judicials i dels mitjans materials; cuidaran que el servei de guàrdia es presti continuadament; adoptaran les mesures urgents en els assumptes no repartits quan, de no fer-ho, pogués quebrantar-se cap dret o produir-se cap perjudici greu i irreparable; escoltaràn les queixes que els hi facin els interessats en causes o plets, adoptant les prevencions necessàries, i exerciràn les restants funcions que els hi atribueixi la llei”.

Igualment són tasques de degà tot allò relatiu a la supervisió i verificació sobre els Jutjats de pau, a signatura dels llibres registres –mera formalitat sense sentit material últim–, els tràmits per a la selecció de membres d'un eventual jurat popular, la representació institucional, la gestió del servei en general i dels mitjans a disposició, bàsicament les instal·lacions i edificis judicial.

El servei comú de presentació personal que per evitar aglomeracions assigni dies als jutjats, evitant els típics 1 i 15 que molts fan servir, pot fer-se al jutjat degà o al jutjat de guàrdia, permetent en aquest segon que el presentat no hagi d'anar pels matins laborables necessàriament, sinó també per les tardes i en cap de setmana, la qual cosa millora el servei vers ell, sobre tot si els horaris de feina el dificultarien el compliment de la mesura cautelar.

La pràctica mecànica i per models a l'ús d'aquest tipus de presentacions pot oblidar que es tracta d'una mesura cautelar personal, amb necessitat de motivació específica –per afectar significativament la llibertat ambulatoria–, i que ha de resultar útil a alguna de les finalitats de la mateixa. Tanmateix, el seu incompliment suposa la comissió d'un delicte, però ni tan sol acostuma a haver-hi un control continuat dels registres de presentació. Des d'un plantejament mínimament correcte la persona que es presenta, prèvia la seva identificació, omplirà imprès acreditatiu de la presentació i signarà per duplicat, obtenint una còpia i remetent el jutjat l'original al jutjat que conegui de les diligències al següent dia hàbil.

Cas que arribi al jutjat cap imputat sense que l'òrgan judicial que conegui la causa l'hagués comunicat amb anterioritat, s'admetrà la mateixa i s'obrirà l'oportú expedient, per després

comunicar immediatament al jutjat o a la policia judicial per confirmar les circumstàncies de la compareixença.

La presentació telemàtica dels atestats permetria la immediatesa i la uniformitat de criteris a l'hora d'omplir determinats camps de dades, permetria la recuperació al jutjat i un registre de guàrdia gairebé immediat, sense oblidar la facilitat de fer arribar còpies –per la Policia judicial (article 772.1 LECr)– al Ministeri fiscal i si s'escau d'altres. Però els atestats tenen documents originals signats –com oferiment d'accions, citacions, inspeccions oculars, etcètera– que han de rebre's pel jutjat d'aquesta manera, i això implica que només una part de l'atestat fora parcialment útil de rebre'l al jutjat per via telemàtica, mentre que per altres ens –fonamentalment el Ministeri fiscal– és mantindria interès de la comunicació telemàtica, substitutiva de la utilització habitual del fax.

A Saragossa el Deganat no es limita a registrar i repartir els exhortos civils i penals i les comissions rogatòries, sinó que s'encarrega de la seva tramitació quan no requereix de cap intervenció jurisdiccional. Es podria discutir, no obstant, si la viabilitat d'un exhort correspon examinar-la al personal jurisdiccional en tot cas, o si és aquest, necessàriament, qui ha de reenviar la sol·licitud al destinatari correcte, per haver-se rebut incorrectament, tot i comunicant-lo al exhortant.

El servei de premsa, on es retallaven i muntaven notícies relacionades amb la Justícia i l'Administració de justícia que apareixien als diaris, ara té lloc per correu electrònic i configura una activitat auxiliar i es remet des d'una activitat administrativa aliena al deganat respectiu. Hi ha, en canvi, tot un seguit de biblioteques judicials, moltes en els mateixos edificis judicials, per orientar i informar bibliogràficament, atendre per la consulta a la sala de lectura, préstec de llibres, informació sobre obres de nova adquisició i reproducció de documents; tot i que

lamentablement està poc utilitzada i el personal és itinerant en bona part dels casos, la consulta pot ser permanent a les seus que disposen de personal tots els dies.

b. Activitat sense jutge

El tràmit de conciliació implica, segons el Ministeri de Justícia, l'actuació d'un funcionari i del secretari judicial, amb una durada de 20 minuts que afegeix la revisió prèvia de la causa per aquest últim, amb cinc minuts més⁶⁶⁰. Ara bé, menys a l'àmbit de la jurisdicció laboral –on el secretari judicial assumeix la direcció per aconseguir l'avinença de les parts (coordinant l'eventual judici pel mateix dia evitant dos viatges als jutjats pels justiciables–, la conciliació civil té lloc sense assistència d'una de les dues parts o sense avinença⁶⁶¹. Si una de les parts no acudeix a la crida potser el secretari judicial surti del seu despatx per signar l'acta, i si venen no es triga gaire en rebutjar l'avinença, si bé aquí pot haver-hi un cert plantejament de mediació del secretari, o potser converses entre els interessats sobre extrems de l'eventual judici futur, que allarguin el temps del tràmit. Majoritàriament, no obstant, els 20 minuts semblen excessius; i totalment absurds quan, a la pràctica, el secretari no realitza cap seguiment previ ni assisteix a l'acte final, sense afegir-hi temps, per exemple, respecte a certificacions que realment no fa sinó només signa una vegada fetes. Es més, resulta obertament absurd que el secretari judicial sigui a la sala de vistes esperant l'arribada de les parts, de la mateixa manera que si hi fos el jutge en vistes de judicis: l'auxili judicial encarregat de recollir les identificacions dels interessats podrà advertir si aquestes acudeixen o no ho fan a l'hora, i en el primer cas només un o dos minuts serien necessaris per arribar a la sala. Encara que fossin més,

⁶⁶⁰ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, vol. V, pàgina 40.

⁶⁶¹ En contra la utilitat de l'acte de conciliació civil com a capacitat per evitar el judici, Miguel Ángel Fernández-Ballesteros López, *La ejecución forzosa y las medidas cautelares en la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*, Iurgium editores, Madrid, 2001, pàgina 188.

val la pena treballar mentrestant al despatx que no esperar sense fer res a la sala –o si més no fer-ho en aquesta, però en cap cas perdre el temps com sembla planteja l'estudi del Ministeri de justícia⁶⁶².

Naturalment, el secretari judicial –i el funcionari tramitador (perquè no es contempla que el fedatari redacti per sí sol l'acta i el decret que correspongui, malgrat que sí ho fa el primer als judicis orals⁶⁶³)– haurà d'estar a prop i immediatament disponible –al menys durant els primer minuts de cada assenyalament, i si bé la seva dedicació pot ser contínuament interrompuda, pot estar emprada a tasques que pugui encetar i aturar sense problemes –per exemple signatura de resolucions ja fetes el dia abans en esborrany o tràmits de similar senzillesa.

Els exhorts sempre es tramiten d'òrgan judicial a òrgan judicial, però sota repartiment formal previ quan l'exhortat no sigui determinat, en tot cas distingint entre exhort que ha de practicar-se amb intervenció judicial i el que no. Els segons es poden tramitar directament pels serveis comuns, i malgrat aquesta era la idea inicialment exposada, encara no s'ha posat a la pràctica, produint un increment de tasques referides al trasllat: al SCP s'enregistra i es reparteix d'ordinari, a la UPSD s'admet a tràmit i es dicta una provisió model admissió, i es prepara el requeriment, la citació o el que sigui que s'hagi de fer, remetent la seva execució al SCP.

Amb un exemple d'absoluta incoherència, els acords de secretaris judicials van establir que eren les Juntes de jutges les que havíem de

⁶⁶² Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. III, pàgina 155; partint de l'assignació de cinc hores diàries als actes de conciliació exposen que: “si bien el dato de las conciliaciones celebradas es el que pone de manifiesta la actividad realmente desarrollada durante las horas de audiencia, no es menos cierto que, si el acto ha sido señalado, el Secretario judicial y el funcionario que acuda a su celebración (un funcionario del Cuerpo de Tramitación Procesal y Administrativa) habrán destinado las cinco horas a permanecer en la sala destinada a estos actos esperando que comparezcan las partes”.

⁶⁶³ Hi ha secretaris judicials que tampoc ho fan, i de vegades als judicis de faltes hi ha més membres del tribunal que parts implicades a estrats.

proposar una modificació de les normes de repartiment per permetre que els serveis comuns fessin directament aquest tipus d'exhorts sense implicació directa del jutge. Les juntes es van reunir a corre-cuita, van acordar de conformitat amb el que es demanava –si bé partint d'una manca de competència per atribuir a un servei comú aquesta tasca, que vindria ordenada per l'Administració competent i esdevé distribució aliena de la competència jurisdiccional– per després manifestar la Sala de Govern quan va rebre els acords de les Juntes de jutges que el canvi no era adient, pel moment, i que els SCPs no podien assumir aquesta funció (¡!). Val a dir que la finalitat dels secretaris judicials en aquest afer, hem de pensar, es dirigia a que els SCPs assumissin la diligenciació d'exhorts sense intervenció del jutge, però que el plantejament inicial no va ser l'adient i la actuació va resultar, finalment, contradictòria⁶⁶⁴.

c. Els actes de comunicació

Les comunicacions del tribunal amb els intervinents en el procés parteixen de la relació d'actes de l'article 149 LEC i els destinataris segons l'article 150 del mateix text legal, tot allò fet pel propi secretari judicial o el funcionari que ell designi, llibertat no gaire oberta si es tenen present les Relacions de Llocs de Treball normativament establertes. En ocasions s'ha considerat oportú que el gestor processal que forma part de la comissió, faci aquestes diligències alhora que actuï com a cap de la secció (o de l'equip) d'actes de comunicació, perquè el temps sobrant que no dediqui a la pràctica d'aquestes diligències el dedicarà a dirigir la tramitació en la seu i a coordinar la feina dels funcionaris que desenvolupen tasques relatives als actes de comunicació.

⁶⁶⁴ En aquest sentit cal recordar, tanmateix, les possibilitats d'alterar la realitat. A l'acord 6 de la Sala de Govern del TSJ català, adoptat a sessió de 15 d'abril de 2008, s'expressa que els informes dels jutges degans requerits són favorables a la implantació dels SCPs, encara que amb algunes precisions, “salvo Vilafranca del Penedès [llegeixi “jutjat degà de”], que estima innecessària su constitución”. En realitat, la desfavorabilitat de l'informe estava motivada en l'incompliment unilateral dels acords inicials, que van donar lloc a l'acord 4 de de Sala de Govern, en sessió de 18 de setembre de 2007, també incomplida, significat els problemes de mantenir aquella situació, com després es va confirmar.

Des d'una altra perspectiva, importa destacar que, existint apoderat, no resulta lícit que el poderdant entengui de les comunicacions, fins i tot si ho demana expressament (article 28.1 LEC). I és obligació de les parts comunicar immediatament al tribunal tot canvi de domicili durant la sustanciació del procés (article 155 LEC).

El llenguatge planer s'estableix com exigència institucional per que el decidit al jutjat ho entengui el destinatari final, no professional, fonamentalment amb la idea de que ho pugui complir. I malgrat que es recomana evitar elements intimidatoris innecessaris, certament convé recordar que existeixen els necessaris i que, sobre tot, l'amenaça legítima s'acabi complint si hi ha un incompliment.

És fonamental l'aplicació de les noves tecnologies a les comunicacions, el seu tractament automatitzat, significant l'èxit dels plans pilots que depenen unilateralment dels procuradors, es diu, incloent-hi la designació automàtica d'advocat, i causídics⁶⁶⁵. Convé criticar les reiterades corruptelas en els mecanismes de comunicació en paper i, més recentment, per mitjà del sistema de Lexnet dissenyat pel Ministeri de Justícia i aprovat pel CGPJ sota el contingut de l'article 230 (paràgraf 5.2).

Faxes apagats, lluites sense sentit perquè es designin professionals substituïts durant vacances o durant el temps de tancament –o horaris limitadíssims– de la sala de recepció comuna. A l'inrevés suposem que la queixa no es faria esperar, com es fa, precisament, quan no es produeix una atenció immediata del funcionari.

Tot i això, malgrat l'obligatorietat de creació d'un servei de recepció d'escrits per part dels Col·legis de Procuradors (article

⁶⁶⁵ Juan Carlos Estévez Fernández-Novoa, "Las profesiones liberales...", pàg. 229.

28 LEC), en moltes poblacions espanyoles no ha estat creat, realitzant-se el trasllat previst a l'article 276 LEC a les oficines de registre de jutjats i tribunals, al·legant els procuradors manca de mitjans tècnics i personals o manca d'obligació d'assumir el servei –malgrat norma jurídica expressa– sense dotació estatal dels mitjans i donat que la seva implantació suposa una càrrega econòmica⁶⁶⁶.

Hem de recordar, a més, la corruptela del secretari judicial que, realment, no intervé quan segons la llei ho hauria de fer en el trasllat previ de còpies –sempre i quan la sala no preceptiva de deganat (o servei comú) estigui constituïda–, malgrat certament la seva presència fora innecessària per molts. En tot cas, entre procuradors, i per mitjà del servei –oficial– de recepció del col·legi de procuradors, no s'entén perquè no pot tenir lloc aquesta activitat sense involucrar, en un primer moment, els jutjats; doncs, s'agilitzarien tràmits, es permetria treballar amb els horaris que el propi col·legi establís pels seus propis col·legiats, i només s'hauria de tenir coberta l'hora final (15.00) de l'article 135.1 LEC per permetre que, des del col·legi, arribés el trasllat efectuat al jutjat destinatari –o al servei comú de recepció del partit judicial on fos aquell– per complir amb un termini concret, que qualsevol dia pot tenir lloc⁶⁶⁷.

Es sabut que el tràmit davant jutjats exhortats es pot realitzar per procuradors directament, sense intervenció a la comunicació material del jutjat exhortant –ni per portar-ho ni per

⁶⁶⁶ María Auxiliadora Duque Ordóñez, “Macrooficinas judiciales IV”, a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d'Estudis Jurídics de l'Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002, pàgina 484.

⁶⁶⁷ El 2006 es va proposar a Vilafranca del Penedès, on el jutjat degà –només amb una funcionari adscrita– es venia ocupant dels trasllats de còpies –i de moltes més funcions pròpies de deganat (repartiment civil, aleatori penal i querelles; tracte amb jutjats de pau; biblioteca; permisos i altres)–, malgrat no s'havia constituït cap servei comú en aquest sentit però sí estava constituït el servei de recepció d'escrits a la sala de procuradors. Malgrat la avinença inicial de les representants de procuradors en aquell partit judicial, la proposta es va rebutjar sense més, manifestant que procedia el compliment d'un conveni signat entre Procurador i jutgessa degana per l'entrada en vigor de la LEC/2000, malgrat el dit conveni incomplia els preceptes d'aquesta llei en molt sentits. Cfr. Ricardo Yáñez Velasco, “Sobre el cómputo de plazos.....”.

rebre'l—, configurant un mecanisme pràctic on el procurador, com a representant de la part, pot mostrar una major diligència temporal que un jutjat limitat pel volum de feina, alhora que fer servir mitjans d'immediatesa que redueixen els desplaçaments, ara el fax però en curs els sistema Lexnet podria resultar igualment útil. I encara que materialment no ha entrat en pràctica, la Disposició Addicional Cinquena de la Llei 19/2003, sobre judicis civils ràpids, fins i tot permet que el procurador notifiqui a les parts, per la qual cosa no entén perquè es pretén limitar la comunicació directa entre procuradors o no es compregui aquesta sense el pas previ, i inútil realment, d'un secretari judicial que no actua en el trasllat de còpies i que si ho fes, com ho fa ara un funcionari de categoria inferior, s'hauria de dubtar seriosament que el segell preceptiu s'estampés prèvia constatació del contingut de les còpies amb l'original en tots els casos.

El trasllat de còpies suposa tot un seguit de llistats informàtics (dels escrits presentats al dia per jutjat amb indicació de procuradors intervinents i dels que es lliuren al col·legi de procuradors on figura la relació anterior segellada per l'encarregat del col·legi com a prova de conformitat de recepció) amb efectes de l'article 277 (per omissió) ó 278 LEC (per presentació correcta). S'ha defensat que si no s'hagués realitzat el trasllat corresponent, malgrat la correcta presentació de còpies i impresos per part del procurador, el jutjat hauria de retornar l'escrit i còpies al servei de recepció d'escrit perquè aquest subsanés l'error i procedeixi a efectuar el trasllat corresponent, per seguretat jurídica i evitant la indefensió⁶⁶⁸, amb l'afegit de la validesa de la data de presentació inicial a deganat perquè la culpa de l'error és aliena al procurador presentant. Amb aquesta política es distorsionaria el sentit de la tramitació al jutjat, on en cop d'aplicar l'article 277 LEC sempre hauria de verificar-se que no es tracta d'un error del servei de recepció, on

⁶⁶⁸ María Auxiliadora Duque Ordóñez, "Macrooficinas...", pàgina 487.

s'analitzaria si, efectivament, hi ha còpies per fer el trasllat, o les demanaria a efectes subsanadors, de manera que gairebé sempre es produiria finalment el trasllat i mai tindria aplicació l'article 277 LEC. Únicament, segons la verificació del servei de recepció, la data de la primera presentació no tindria cap vàlua processal si, en aquell moment, per manca de còpies necessàries per exemple, es pogués fer el trasllat. En qualsevol cas, seria el servei de recepció d'escrits el que realment analitzaria el necessari per complir amb el trasllat i d'aquesta manera suprimir la virtualitat de l'article 277 LEC.

El mòdul informàtic de transmissió telemàtica d'assumptes a Catalunya (TTA) pretén aconseguir les comunicacions del procurador al jutjat: garantint la identitat i la inviolabilitat, el format electrònic i presentació remota dels escrits que iniciïn l'expedient judicial, incloent-hi justificants de recepció que l'usuari pot imprimir en paper si ho vol o ho necessita per provar res.

A més, l'anomenada Llei d'administració electrònica⁶⁶⁹, permet que aquests realitzin els seus tràmits administratius per mitjà de la xarxa i els procediments telemàtics. Certament, l'article 70.1.a de la Llei 30/1992, ja preveia el dret a escollir el mitjà preferent a efectes de notificacions, però això es vinculava a una direcció unilateral –allò que es rebia– i òbviament amb possibilitats de triar entre els mitjans tècnics a disposició. Ara, a més del nou marc legal esmentat, cal tenir present la Declaració final de la Conferència Ministerial europea sobre que al 2010 sigui possible que tots els ciutadans comunitaris puguin accedir als serveis telemàtics públics – on s'ha d'entendre inclosa, irremeiablment, l'Administració de justícia– de qualsevol Estat de l'UE, amb tota garantia de seguretat que ofereix el DNI electrònic –distribuït a Espanya des d'abril de 2006– i que, com a mínim, es puguin realitzar per internet el cinquanta per cent dels tràmits administratius.

⁶⁶⁹ 11/2007, de 22 de juny (BOE 23 de juny), d'accés electrònic dels ciutadans als Serveis públics.

Donat que les USPD tramiten la resolució que conté la necessitat de citar i els sistemes informàtics a l'ús permeten la confecció d'aquesta per mitjà de les anomenades "resolucions encadenades" que automàticament produeix el sistema de gestió processal de cèdules de citació a termini al demandat (en judicis de faltes i incidents), no té gaire sentit que es remeti la causa al SCOP perquè aquest remeti al Servei comú d'actes de comunicació. Resulta més fàcil que, alhora la causa es trasllada materialment al SCOP sortint les cèdules cap al SCAC del SCP. Ara bé, el personal reduït encarregat de cada USPD potser estaria descarregant de feina el personal més ample del SCOP, cridat per tal tipus de funció. Si el mecanisme informàtic per configurar cèdules de citació estigués realment automatitzat i fes servir la informació ja introduïda o aquella que pot trobar-se a disposició dins bases de dades públiques –adreces i codis postals– el servei comú que fos només hauria d'activar l'aplicació oportuna per fer complir la resolució escrita o oral documentada que acorda una determinada citació judicial.

La remissió per mitjans tècnics, informàtics o similars hauria de permetre la comunicació directa amb independència del lloc de destinació fora del partit judicial, suprimint l'exhort per efectuar mers actes de comunicació. I segons l'article 151 LEC procedeix la notificació de la resolució judicial o diligència d'ordenació en un termini màxim de tres dies des de la seva data o publicació.

El règim de comunicació de les decisions judicials per edictes publicats en el Butlletí Oficial corresponent (per ex. articles 164 i 497.2 LEC –amb diferència del pagador–, 59 LPL), pot suposar vulneració de l'article 6.1 CEDH, per l'efecte de privar el demandat d'un accés efectiu a un tribunal per contestar el procediment diligenciat en contra seva⁶⁷⁰. No

⁶⁷⁰ STEDH 22-VI-2006, Díaz Ochoa vs. Espanya; veure, *a contrari*, STEDH Nunes Días vs. Portugal, cit. a l'anterior.

resulta estrany que, a primera citació negativa i sense importar la causa de la mateixa, la part demandant sol·liciti la citació del demandat per mitjà d'un edicte. I a vegades des de la mateixa demanda on no es sol·licita cap esbrinament sinó la citació edictes. Només són possibles els edictes quan es desconeix el domicili de l'interessat, naturalment després d'haver-ho intentat esbrinar (article 156 LEC), el que per altre part deriva de la instància del litigant, malgrat determinades actuacions d'ofici – justificades només si es relacionen amb matèria de competència territorial imperativa– moltes vegades fetes servir perquè són immediates –per consulta telemàtica des del propi jutjat– i eviten tramitació addicional –de les sol·licituds de la part i la seva oportuna provisió– i/o temps morts que legalment obtenen una limitació basada en la caducitat, una vegada el jutjat comunica a la part la impossibilitat de citar per carència de domicili o la negativa diligència de citació al domicili determinat per la part.

I tampoc es pot descartar oferir un domicili que se sap erroni, o d'una empresa que se sap tancada, malgrat saber el real: el frau del demandant per obtenir la rebel·lia i una sentència sense contradicció, que malgrat l'audiència del rebel posterior, o el tràmit a l'oposició –que no obstant no podria pretendre plantejar un contenciós típic de la instància declarativa–, mostren un esforç de feina i temps poc compatible amb la qualitat de la resposta judicial i el temps total emprat per aconseguir-la de manera final i definitiva. La causa, el personal col·laborador es configura com l'autèntic defraudador processal, malgrat que de vegades s'hagi vist enganyat pel seu client. El mitjà contra aquest últim resideix a l'article 247 LEC, encara que també és possible, indirectament, contra l'advocat, segons el mateix precepte citat⁶⁷¹.

⁶⁷¹ Altres mecanismes, alguns amb una noció de reincidència civil *lege ferenda*, a Ricardo Yáñez Velasco, "La buena fe...", cit., pàgines 59 i següents.

No té gaire sentit que en un partit judicial amb Serveis comuns, cada jutjat faci servir llocs diferents per penjar edictes, anuncis oficials i resolucions judicials. La consulta es facilita si qualsevol usuari, sigui particular sigui professional, pot acudir a un lloc ben visible i accessible, per exemple al costat de l'entrada de l'edifici, i malgrat la diferenciació per jutjats, té a l'abast les comunicacions de tots aquells. El contrari suposa el peregrinatge pels diferents pisos i parets on es troben els taulons per les comunicacions esmentades. Es clar que els funcionaris de les UPSDs potser no tindran tan a la vora el lloc on penjar el necessari –si bé hi haurà documents que no sortiran de les unitats sinó dels Serveis comuns–, però la concentració pot suposar una millora del servei. Tanmateix, sigui per separat, sigui conjuntament, els edictes i les altres resolucions objecte de publicació en la sala de vistes han de gaudir d'una mínima protecció –vitrina sota claus o similar– que impedeixi el seu extraviament o subtracció, supòsits que ja han estat advertits quan els taulons d'anuncis oficials i edictes es troben a l'exterior de les UPSDs, ni tan sols a vista d'un sol funcionari de la mateixa i a l'abast de qualsevol tercer. Resulta imperatiu que aquest tipus de comunicació sigui efectiva, es mantingui durant el temps legalment previst, i quan el termini corresponent finalitzi es reculli l'original exposat i s'inclogui a l'expedient corresponent. Si això últim no fos possible mai es podria verificar la realitat de l'acte de comunicació –sense que valgui (patèticament) agafar-ne una còpia i foradar-la com si hagués estat penjada– i, com a tal, hauria de tornar-se a notificar per edicte al tauló.

Cada diligència de comunicació compta com positiva o negativa, però una mateixa diligència pot ser producte d'un reciclatge –un nou intent amb adreça diferent o torn horari divers del ja intentat– o d'un o més intents sense èxit.

Les errades a les citacions, notificacions o actes de comunicació dels òrgans judicials amb els usuaris, al igual que per raons de jutges, fiscals, professionals o parts, provoquen amb freqüència la suspensió dels procediments i actuacions judicials, perjudicant d'aquesta manera la qualitat del procés i pèrdues destacades des del punt de vista econòmic i personal, al igual que quan la complexitat d'un procediment –o el cúmul de preteses garanties del justiciable de compliment indispensable i inflexible– l'asfixia a la fi, o es degrada el sentit del servei, com a públic, per hermetisme, actuacions rituals o distanciament dels destinataris⁶⁷².

El resultat de les notificacions comporta, tanmateix, obligacions pel tribunal. A l'article cinquè, paràgraf segon, del Reglament 1/2005, de 15 de setembre: informar estat actuacions clarament, sobre retards i suspensions als citats. Demanar el mòbil, si el tenen, a testimonis i perits, i a parts sense representació processal, per poder fer el truc immediat i evitar el desplaçament innecessari. Personalment, explicar-li's les raons de la suspensió, per deferència i potser per evitar que el proper dia no vinguin i la provoquin ells. En tot cas, si el SCP triga en comunicar el fracàs de la notificació, també trigarà la realització de la vista judicial.

Comunicacions per fax o personals no donen problemes sobre quan s'han fet i, així, quan comença, en el seu cas, qualsevol termini. Les comunicacions en els serveis de procuradors sí. I si el funcionari que les fa no rep al mateix moment el justificant d'haver-les lliurat, sinó que ha d'esperar un dia, la determinació efectiva del lliurament, que generarà eventualment el *dies a quo*, tampoc es pot fer correctament. El secretari pot diligenciar en aquell moment que ha lliurat la diligència, o fer servir un sistema que ho permeti després, però quan rep el justificant de procuradors no hi ha cap tràmit objectiu de verificació per la seva part o pel jutge. Només quan calgui confirmar cap còmput de temps es farà en

⁶⁷² Santos Pastor Prieto, "Elementos...", cit., pàgina 51.

virtut de la diligència inicial o una diligència *a posteriori*, sobre el sistema prèviament indicat que ho permeti, essent responsabilitat del col·legi de procuradors o delegació d'aquest amb pràctiques defectuoses la possible sorpresa per les parts (advocats), si bé els procuradors ja sabran d'aquelles –sobre tot si hi ha protocols d'actuacions *contra legem* (151.1 LEC) i no té sentit que el jutjat adverteixi de situacions clarament contraries a la normes a mena de tasca docent que no li correspon. Això es soluciona amb sistemes automàtics com ara Lexnet, si bé obviant, novament, la pretesa postergació de terminis legals per acords contra la norma que aconseguen, patèticament, unes hores més de temps. En efecte, per exemple per entendre que aquest sistema de comunicació telemàtica només pot utilitzar-se de 9 a 14 hores, contra la previsió d'horari hàbil de 8.00 a 20.00 hores que preveu l'article 182.2 LOPJ. Pensem, a més, que en aquesta franja horària els funcionaris reben les constants visites d'advocats i procuradors, practiquen diligències de tot tipus i despatxen amb jutges i secretaris. El temps de primera hora del matí –quan encara no hi ha ningú– i de les hores finals de jornada, fins i tot entrada la tarda –quan només hi ha companys a l'oficina, i no tots– resulta el més fructífer per treballar davant la pantalla de l'ordinador amb un mínim de concentració i atenció completa, i treure'n aleshores bona part de la feina diària, inclosa la mecànica notificadora esmentada amb un sistema informàtic repetitiu i lent; precisament, doncs, en les franges horàries que segons els protocols d'implantació no es poden fer servir.

La notificació processal a membres dels Cossos de seguretat estatals o autonòmics no es fa directament, a no ser que el citat ho sigui a l'acte de judici suspès o interromput. No hi ha causes d'excusa indirecta, pel superior, sinó per part del propi jutjat, i ni la baixa, vacances o dies de permís plantegen, per si mateixos, causa alguna d'incompareixença. Ara bé, el que no té sentit és molestar repetidament la Policia, sota el cost directe de l'Administració pública qui paga i

l'indirecte de l'agent de l'autoritat que no treballa perquè acudeix al jutjat, citant-los a judici sense haver estat testimonis presencials –moltes vegades són soterrats (i gratuïts) perits⁶⁷³– o demanant la seva ratificació d'atestat o minutes policials a la instrucció criminal –o als mateixos judicis civils–, de tot punt innecessària per la instrucció o per assolir el significat de document oficial no discutit d'autenticitat a l'àmbit civil en quan a les dades objectives que conté.

Amb la Instrucció 2/2001, de 9 de maig, del Ple del GGPJ, no hi havia límits en els mitjans de transport a utilitzar per realitzar actes de comunicació, sempre i quan es trobessin dins dels paràmetres del pla de transport dissenyat pels Serveis Comuns d'Actes de Comunicació i Execució i l'Administració competent i fossin aprovats per aquesta última (article 2.7 del Protocol esmentat). En territoris grans les actuacions a peu –en cop de transport públic (incloent-hi taxi) o vehicle oficial– poden generar major cost pel temps perdut en la seva realització que el benefici que es podria obtenir per l'ús de mitjans de locomoció pels llocs més allunyats de cada partit judicial.

La millora passa per l'optimització de rutes, la especialització dels funcionaris amb la pràctica dels diferents tipus de diligències a realitzar – si convé segons el partit judicial on es treballi– i la utilització racional i eficaç dels mitjans de transport a disposició.

La millora passa per els actes de comunicació efectuats als centres penitenciaris –majoritàriament fets pels Jutjats de vigilància penitenciària (provincials) i que, per tant, suposen el desplaçament des del centre de la ciutat a la presó– impliquen acumular diligències, donat que, una vegada en aquest destí –es a dir, amb un sol viatge–, es poden verificar un bon

⁶⁷³ Típic en els judicis de trànsit, tan civils com penals; cfr. Ricardo Yáñez Velasco; "El juicio de faltas... (II)", cit.

número de diligències, partint de la base que hi ha una confirmació prèvia que n'assegura l'èxit de la diligència (resulta patètic que una vegada al centre penitenciari es descobreixi que l'intern ha estat posat en llibertat, o es troba de permís o essent traslladat per assistir a un judici o un altre acte judicial), només perjudicat per situacions peculiars que afectin el destinatari en el moment de la visita (indisposició greu, aïllament de seguretat).

d. La cooperació jurisdiccional

Amb independència de la burocràcia de gestió, registre d'entrada, repartiment, duplicitats en relació amb circulació del paper a la mateixa oficina judicial, cal subratllar la pèrdua de temps que se'n deriva i la dilació que provoca en els tràmits procedimentals. Dilació que, en excés, resulta òbviament indeguda. Nogensmenys, es pot generar una irracionalitat en l'ús de l'exhort, entre d'altres exemples: requisitòries ja emeses correctament i que demanin la formalitat d'un exhort per fax, primer, i original per correu, després; exhortos perquè un perit faci servir els sistema de videoconferència quan directament pot activar-se el mateix sense la cooperació del jutjat de destí del perit en qüestió; exhortos per comunicar al jutjat d'instrucció sentències fermes en un jutjat del penal, donant lloc a una feina de tot punt artificial⁶⁷⁴.

En ocasions hi ha serveis concrets, com ara els dedicats a tramitar sol·licituds de cooperació judicial, que disposen d'un sol funcionari com a dotació prevista, però no es planteja la seva substitució. D'aquesta manera una baixa immobilitza tot el servei si, a la pràctica, el secretari

⁶⁷⁴ L'exhort arribarà al registre general, on s'inclouran les dades bàsiques, passant al repartiment ordinari, la recepció del jutjat destinatari del repartiment, resolució en aquest per proveir-lo, certificació de recepció, emissió de la certificació per l'exhortant, amb la devolució complimentada en aquest sentit del seu exhort. I tot, per què? perquè el jutjat que va instruir la causa conegui la fermesa de la sentència o perquè el mai demanat testimoni no suposi desplaçament d'un interessat que ni tan sols s'assegura visqui a la localitat seu del jutjat instructor.

judicial substitut no té present la situació i reassigna total o parcialment les tasques de l'absent. Malgrat això és possible, també ho és que no hi hagi subdivisions en equips, permetent una distribució més flexible i ajustada a les necessitats reals de la càrrega de feina dintre d'una secció i disposant de tota la dotació assignada a aquesta.

L'article 172.1 LEC anteposa com a mitjans de remissió el sistema informàtic judicial per sobre de qualsevol altre comunicació que garanteixi la constància de la recepció, mitjà ràpid i eficaç, així com immediat, a diferència del correu certificat molt habitual com a mitjà de remissió actual.

Si les oficines judicials dels tribunals estiguessin connectades o disposessin d'un mitjà comú de comunicació, no caldria esperar el correu ordinari per emetre i rebre exhorts De fet hi ha vegades que s'avancin per fax (sobretot a jutjats de Pau del mateix partit judicial), però els tribunals demanen sovint l'original per actuar. Ara bé, el major problema resideix en el seu compliment, que manté les particularitats ja vistes, afegint d'altres, en el sentit que les pròpies comunicacions solen ser, normalment, prioritàries a les comunicacions sol·licitades per auxili judicial. Això no passa quan per raó de requisitòries un jutjat de guàrdia té a disposició un detingut respecte de qui un altre jutjat precisa determinades actuacions. Sovint tot allò acaba en exhorts immediats remesos per fax, la qual cosa ni és gaire correcte ni en realitat necessària, plantejant a més el problema sobre la situació personal del detingut, que òbviament correspon al jutjat en funcions de guàrdia que el té físicament a disposició, i que per tant haurà de dictar la seva llibertat. En qualsevol cas, més greu és el rebuig. En aquest sentit esdevé cada vegada més habitualment en l'àmbit penal dels interrogatoris d'imputats, plantejant si quan el servei comú tramita l'exhort i demana dia i hora al jutge per assenyalar la declaració de l'imputat i en el seu cas demanar

nomenament d'advocat d'ofici i potser d'intèrpret jurat, és encara possible inadmetre l'exhort⁶⁷⁵.

Malgrat el justiciable es considera centre del sistema, la pretesa immediació de jutges instructors que potser no veuran acabada la instrucció per canvi de destí o per actuar en substitució, resulta argument per rebutjar exhortos de localitats només relativament pròximes, per exemple Barcelona de Vilafranca del Penedès (uns 60 quilòmetres, més d'un hora de viatge)⁶⁷⁶, amb l'avinença del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

L'Oficina d'auxili judicial internacional treballa sota els paràmetres dels articles 277 ó 278 LOPJ i 177 LEC, tenint present el Reglament del Consell de la UE 1348/2000 relatiu a la notificació i trasllat en els Estats membres de documents judicials i extrajudicials en matèria civil i mercantil (en vigor des del 31 de maig de 2001). Cal recordar que no és necessari acudir a les autoritats centrals i amb un paper rellevant dels secretaris judicials dels jutjats degans, doncs han estat designats organismes receptors a la Instrucció de 29 de juny de 2001 de la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia, en aplicació de l'article 2 de l'esmentat Reglament.

e. Els registres d'entrada i repartiment i la circulació de paper

La racionalització i optimització del registre general d'escrits aconsella facilitar un únic lloc físic on s'hagin de presentar tots els documents que vinguin dirigits a qualsevol òrgan judicial, inclosos oficis

⁶⁷⁵ Un altre cas de rebuig és el fet pel TSJ de Madrid que justifica la negativa dels jutjats de primera instància on té la seu una entitat amb alt volum de pretensions monitòries i que demana l'apoderament preceptiu per exhort en aquella localitat.

⁶⁷⁶ Val a dir que entre aquests partits judicials es fan exhortos per declaracions d'imputats, d'uns i dels altres, però que alguns jutjats instructors de Barcelona, rebutgen les peticions rebudes. No em consta que, alhora, exhortin les seves.

d'ens, organismes i institucions requerits judicialment, inclosa la policia judicial, sempre i quan aquests no facin servir mitjans telemàtics de comunicació directa (fax o correu electrònic), raó de ser dels quals que faria absurd l'intermediari. De fet, una de les raons fonamentals de la centralització ha estat la significativa pèrdua de temps que suposa una correcta atenció al públic, ja que la presentació constant en els jutjats dels documents venia a interrompre amb molta més freqüència de la desitjada –si bé mai es desitgi la interrupció– la feina dels funcionaris. La centralització i celeritat s'incrementa amb els mitjans informàtics, optimitzant el millor servei al ciutadà amb l'especialització i especificació de la feina.

El temps i lloc de presentació suposa l'aplicació de l'article 135 LEC, i 283 LOPJ en quan a diligències de constància –a no confondre amb testimonis judicials– sobre dia i hora de presentació d'escrits, similar a l'article 250 LEC de 1881, al marge del seu incompliment habitual –sobre l'hora–; no obstant, la obligatorietat estendre la diligència s'exclou pels escrits no subjectes a termini preclusiu, dada desconeguda si no es tenen les actuacions i que depèn de l'arbitri i la mera manifestació del presentant, acte propi processal.

Es permet que a part del secretari judicial sigui funcionari designat –que no habilitat– fins i tot verbalment (article 135.3 LEC); advertint una flexibilització de la improrrogabilitat deguda, en realitat, a la manca de sistema automàtics de recepció que assegurin la possibilitat de fer servir l'últim dia de termini a mitjanit, donat que el mateix acaba en aquesta hora, no a l'hora hàbil (20.00) de finalització, ni al tancament de la jornada matinal de feina, recordant la prohibició de fer servir el jutjat de

guàrdia (article 135.2º LEC)⁶⁷⁷, amb matisacions a la jurisdicció social (article 45 LPL).

La habilitació del mes d'agost resulta innecessària per la instrucció penal, no per la resta de jurisdiccions (article 130.2º LEC), si bé amb l'excepció genèrica prevista a l'article 135.3 LEC, doncs per les actuacions urgents seran hàbils els dies del mes d'agost sense necessitat d'expressa habilitació. Els terminis de 30 dies per presentar demanda després de les mesures prèvies, diligències preliminars, monitoris per més de 3.000 euros amb oposició o demandes civils després de mesures civils acordades a les ordres penals de protecció, planteja que, segons el moment del calendari on ens ubiquem, el mes d'agost suposarà un mes addicional.

Una vegada diligenciats, els escrits es registraran informàticament el mateix dia a l'ordinador central d'enregistrament del deganat, o posteriorment per causa major, distribuint-los pel seu repartiment material i elaborant a la finalització del registre els llistats informàtics pertinents dels escrits dirigits a cada jutjat –no només dels iniciadors de tràmits com ara demandes o querelles– i lliurats al dia següent. El lliurament podria fer-se al mateix deganat accedint-hi els funcionaris dels jutjats destinataris, però el foment del servei comú aconsella el desplaçament des del deganat a cada jutjat destinatari com una funció més de les que han d'assumir absolutament els deganats. En qualsevol cas, els funcionaris que rebin els escrits hauran de signar i segellar els llistats com a prova de lliurament, òbviament verificant que materialment s'ha rebut tota la relació de la llista. Igualment, el rebut al jutjat de guàrdia s'enviarà al deganat perquè aquest ho inclogui a les respectives llistes.

⁶⁷⁷ Veure, amb antel·lació, l'article 41 del Reglament 5/1995, de 7 de juny, del CGPJ, on s'establia que el jutjats de guàrdia no admetrien la presentació de cap escrit dirigit a altres ordres jurisdiccionals. No obstant, el particular va plantejar significatius problemes, començant per la competència normativa; v. María Auxiliadora Duque Ordóñez, "Macrooficinas..." cit., pàgines 473 i següents.

Els casos urgents haurien de suposar l'entrega immediata per part de l'auxili del deganat al jutjat destinatari de l'escrit presentat, i si el presentant vol recuperar l'escrit, haurà de dirigir-se al jutjat destinatari. En qualsevol cas, una vegada repartit, l'escrit no podrà tornar al servei comú de repartiment, menys en cas d'error de destinatari. Ara bé, en els casos que no es tractés de primers escrits, que afecten el còmput numèric del repartiment ordinari d'assumpes, potser fora bo que es dirigeixin directament al destinatari, com passa amb els exhortos equivocadament remesos (article 172.4 LEC), i partint de la base que aquesta mesura d'economia s'articulària en situacions no habituals, per puntuals errors de diligenciamment. Fora d'aquestes eventualitats, insuficiència de dades o forma, subsanables o no, es tractarien directament pel propi jutjat destinatari.

Els mitjans tècnics no impediran el lliurament d'originals o còpies fefaents que hauran d'arribar al tribunal en el terme de tres dies següents a l'enviament efectuat segons l'article 135.5 LEC. Es discuteix, no obstant, que el característic reporter OK d'un fax sigui rebut vàlid, postulant la constància de forma expressa de la data i hora de presentació amb la corresponent signatura⁶⁷⁸. I lògicament hauria d'establir-se el necessari per rebre correu electrònic, amb les corresponents mesures de seguretat.

La gran majoria dels assumptes penals no es diligencien pel funcionari gestor del Deganat sinó pel servei de guàrdia, amb funcions atribuïdes de repartiment dintre del partit judicial per data i competència objectiva (VIDO), que a més es vincula a una sèrie d'exclusions. D'aquesta manera, el jutjat d'instrucció en funcions de guàrdia pot registrar tota entrada per guàrdia, s'inhibia per raó de fur de comissió quan els fets haguessin tingut lloc fora del partit judicial segons les

⁶⁷⁸ María Auxiliadora Duque Ordóñez, "Macrooficinas...", pàgina 480.

normes de competència territorial penal o lliurava a Deganat –ara sí perquè repartís– els assumptes quan la data dels fets resultés indeterminada i hi hagués que repartir o es tractés de querelles.

En partits judicials amb un gran volum d'assumptes es considera oportú dividir els funcionaris per tasques a fi d'obtenir una major eficiència, de manera que, per una banda, hi hauria personal encarregat de la recepció d'escrits en paper a finestreta, altres registrarien aquests i també els presentats via telemàtica, i un darrer grup dividiria el paper registrat per dirigir-lo a altres serveis comuns o unitats de suport directe, afegint finalment un altre grup de funcionaris que portarien els documents ja registrats i dividits a cada unitat o servei destinatari, si bé aquests podrien recollir els escrits i documents directament, en un lloc predeterminat per cadascú. Quan s'estengui la via telemàtica en la recepció, registre i repartiment dels documents, necessàriament minvarà la càrrega de feina, perquè ja constaran les dades en el document enviat i perquè el repartiment final es podrà fer, també, telemàticament. Tanmateix, al desplegament pilot del Ministeri de justícia es va considerar oportú que els funcionaris de registre i repartiment fossin desplaçats de manera rotatòria al jutjat de guàrdia per registrar els assumptes en aquest presentats. Tenint present que a molts partits judicials els assumptes penals (atestats, denúncies) comencen amb la presentació al servei de guàrdia, produint l'enregistrament per funcionaris de la guàrdia, s'advertien no pocs problemes en el registre (i el repartiment) per no tenir aquests últims una preparació específica pel registre, malgrat la capacitat i el coneixement rutinari per fer aquesta tasca és significadorament mínim.

Els partits judicials amb més volum d'assumptes registrats són els que obtenen millors resultats, i s'ha considerat que això es probablement degut a la millor sistematització en la feina i l'especialització dels seus

funcionaris en el desenvolupament de les seves tasques, mentre que els partits judicials més petits veuen disminuir l'eficàcia⁶⁷⁹.

A Vilafranca del Penedès i d'altres partits d'aplicació inicial a Catalunya, es va considerar oportú gestionar aquesta necessitat d'eficàcia amb un suport a la guàrdia (voluntari i retribuint), de manera que funcionaris del SCP reben dels funcionaris de la guàrdia –sense desplaçar-se els primers sinó els segons– atestats i denúncies alienes a actuacions immediates característiques de la guàrdia (detinguts, judicis ràpids per delicte o falta, hàbeas corpus, internaments urgents, sol·licitud de mesures cautelars penals, autorització per l'extracció d'òrgans, etcètera) a fi de registrar-les durant l'horari matinal de dies hàbils. Ara bé, en molts casos les causes tornaven a la guàrdia perquè es determinessin tràmits a seguir –tipus de procediment, delicte o falta provisionalment investigat...– i tornava la guàrdia a remetre'ls al “suport” esmentat. Val a dir que el pagament significà un al·licient evident del lloc de feina, però en alguns partits judicials –com ara Vilafranca del Penedès– no es justifica pel volum de feina que han d'assumir els funcionaris de guàrdia –fins a quatre sense comptar l'auxili judicial, auxili orgànicament depenent del servei comú processal–. D'aquesta manera aquests funcionaris cobraven emoluments per la guàrdia i treien feina als funcionaris de guàrdia, que després rebien tot l'enviat ja registrat i procedien a la seva distribució –actuant com si es tractés d'un jutjat degà en contra de les prescripcions de la LOPJ–. El que passava de vegades es que, com sovint hi havia dies sense cap detingut o cap actuació urgent –i en general amb molt poca feina per aquests motius al llarg de la guàrdia–, els funcionaris de “suport” feien la major part de la feina de la guàrdia. No, per tant, un suport a la mateixa. Òbviament que la solució passava per suprimir el suport a la guàrdia considerant-lo realment innecessari, però això evitaria el cobrament afegit dels funcionaris del servei comú.

⁶⁷⁹ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol I, pàgina 8.

L'abstenció de tot procediment és impossible quan un altre jutjat ja ha incoat un procediment penal per inhibir-se en raó de la competència territorial, inhibició que precisament requereix de prèvia incoació. En efecte, la pràctica de l'abstenció; la pràctica de inhibir sense incoar res, contradiu les normes. La possibilitat d'abstenir-se però inhibir-se no està prevista, i a més provocaria problemes cara al recurs –si bé amb solucions orientades a no dilatar el tràmit–; si bé aquest –si és no devolutiu– podria permetre al jutge que rep la causa modificar l'abstenció i incoar. Si es tractés d'un recurs devolutiu seria l'Audiència provincial qui podria revocar la resolució dictada, si bé tornaria a ser possible un problema relatiu a la competència funcional del superior, en principi aquell que ho fos respecte del jutjat que ha dictar la interlocutòria objecte de recurs. Si ens trobem a la mateixa província pot haver-hi problemes sobre quina secció de l'Audiència se'n ocuparà, si ens trobem amb dos províncies diferents, advertirem el conflicte entre dues Audiències provincials també, donat que per via de recurs es podria revocar una resolució de jutjat inferior que només pot passar de la mà del seu superior jeràrquic i no d'un altre.

El que no té sentit es rebre una instrucció oberta sobre un tema que, a criteri del que rep, no es penal ni indiciari en res, i difícilment podria fer un sobreseïment lliure, abocant a un arxiu provisional derivat del sobreseïment provisional del 641-1 LECr durant tot el temps propi de la prescripció, i declarar finalment aquesta, que és un afegit absolutament sobrecarregat per inútil. Ara bé, com aquesta hipòtesi no es controla d'ofici, normalment, només tindria lloc l'arxiu definitiu per prescripció davant d'alguna actuació que posi de manifest l'estat del procediment. Deu haver-hi centenars de milers de faltes i diligències prèvies incoades i provisionalment arxivades als jutjat malgrat la seva inevitable prescripció fa anys.

Per acord de la Junta de Jutges i el Jutge degà en funcions, es va decidir estalviar tràmits inútils i, sobre tot, rebutjar la perversió del servei de guàrdia com si fos un jutjat degà pel repartiment de bona part dels casos penals, recordant que: 1) l'enviament al registre no pot ser automàtic sinó que el jutge de guàrdia –directament o per l'establiment de criteris previs– ha de valorar tota causa que s'ha de registrar i tramitar immediatament a la guàrdia i per això no ha d'anar al suport de guàrdia per registre; 2) que el repartiment d'assumptes es una tasca atribuïda al jutjat degà, establint arran d'ella un concret sistema de discussió i resolució (articles 167.2 LOPJ); i 3) que el repartiment no depèn de la voluntarietat pròpia del registre, per la qual cosa no importaria que tornessin a ser els funcionaris de guàrdia els que registressin l'entrada – com a diligències de guàrdia⁶⁸⁰– i després l'enviessin al deganat perquè es repartissin, encara que tornessin per raó de normes de repartiment al propi jutjat instructor en funcions de guàrdia. El resultat dels sistema ha estat òptim, guanyant temps i evitant problemes jurídics en molt casos rellevants. Per exemple, des del jutjat de guàrdia es feien les inhibicions fora del partit judicials –el que implica l'aplicació de l'article 25 LECr i, òbviament, la incoació d'un procediment penal, no dictar meres provisions de repartiment cap altres partits judicials (¿?)–, de manera que si la inhibició era rebutjada i tornava al jutjat que havia emès la inhibitòria, aquest potser no era competent per data dels fets –o per fets sense data que havien de repartir-se aleatòriament–, per la qual cosa procedia

⁶⁸⁰ Les anomenadas diligències preventives –títol fet servir en molts jutjats– no tenen raó de ser, perquè si del que es tracta és de repartir assumptes, no es pren cap prevenció –el repartiment ordinari o extraordinari no és cap diligència preventiva– per utilitzar un model de provisió que assenyalava l'enviament per antecedents o per data dels fets a un determinat jutjat del mateix partit judicial, o una interlocutòria que incoa diligències prèvies –difícilment faltes, malgrat siguin aquestes les adients per qualificar provissionalment molts atestats o denúncies– i alhora, sense cap mena d'actuació intermitja, ordeni la seva inhibició fora del partit judicial. De fet, hi ha partits judicials –per exemple Barcelona o L'Hospitalet, però molts altres– on s'assumeix de tal manera la tasca “repartidora” que també es fa servir una mera provisió per remetre atestats o denúncies fora del partit judicial, oblidant greument les regles establertes a l'article 25 i concordants de la LECr. Fins i tot s'arriben a enviar causes amb la impressió d'un full que recull les dades del registre de la guàrdia, sense cap decisió ni signatura de secretari judicial o jutge.

aleshores el repartiment i el jutge finalment competent per data dels fets –o aleatòriament si no hi havia data concreta– seria l'encarregat de valorar el rebuig inhibitori i plantejar o no qüestió de competència.

En matèria de inhibicions, i amb obert incompliment de l'article 25 LECr, hi ha jutjats que, tot i esmenar la manca d'interlocutòria, justifiquen la absència d'una incoació penal per raó de la urgència del cas (?). Clara la contradicció d'emetre inhibició sense procediment on ubicar-se –i així d'unes actuacions que no són, formalment, penals–; tindria lògica inhibir-se sense incoar per entendre que potser sigui necessari dictar abstenció i això ho ha de resoldre el jutge territorialment competent – respecte de fets que no serien delictius. Però aquest raonament mostra un parany, perquè si es tracta d'una abstenció de l'article 269 LECr estem atenent a una causa penalment buida. No hi ha res amb rellevància penal, de manera que si no pot valorar-se en cap sentit, tampoc té raó de ser cap norma processal penal sobre competència territorial, que es vincula a la instrucció per il·lícits penals i en depèn de quin tipus d'aquests siguin per fer servir una o altra regla del *forum comissi delicti*. D'altra banda, el foliat de la causa conforma obligació formal aliena a aquestes consideracions, i a més compleix el requisit de documentació i certesa d'allò enviat. I fer-ho per còpia i no original tampoc es pot discutir en funció de no dilatar, perquè precisament enviant una còpia permet que qui s'inhibeixi mantingui la competència fins que l'altre l'accepti –o resolgui el superior cas de rebutjar-la plantejant qüestió negativa de competència el primer–, obligant-se tots dos a realitzar les actuacions imprescindibles. Si no es fa així, s'envien originals i no s'accepta l'enviament inhibitori, qui ho ha rebut retornarà la causa, ínterin en el qual cap jutjat la tindria físicament, ni qui rebutja la competència ni aquell que mai l'ha perduda –doncs el que inhibeix només la perd quan l'altre l'accepta, mai abans. I no es pot pretendre que qui rep sense cap respecte formal i contra norma determinades

actuacions originals, hagi de subsanar els defectes de qui ha efectuat malament la inhibició, únic responsable del que pugui passar

La Junta de Jutges i el Jutjat Degà de Vilafranca del Penedès, per acord de 18 de juliol de 2008, va resoldre que sota l'empара de la legislació processal orgànica, superant la corruptela fins ara existent per motius relacionats amb la manca de personal no jurisdiccional, que el repartiment del atestats i denúncies registrades en el servei de la guàrdia, siguin repartides pel Jutjat degà, al igual que passa amb la resta de causes penals i civils en general. Consegüentment, una vegada qualificades les causes pel jutge de guàrdia i enregistrades, passaran a Deganat pel seu repartiment, menys en els concrets casos on el jutge d'instrucció en funcions de guàrdia sigui competent de la causa, per antecedents, per raons d'urgència o per motiu de judicis ràpids o faltes immediates. En aquests casos es mantindran a la guàrdia o retornaran a ella per continuar sense cap dilació els tràmits pertinents.

A la ciutat de Barcelona es va proposar a la instrucció penal, però la proposta va ser rebutjada davant d'una mena de problemes relatius al control físic de la recepció de causes a deganat provinents de la guàrdia.

I a vista de la Resolució de 25 d'abril de 2008, d'implantació d'un servei comú processal general en el partit judicial de Vilafranca del Penedès, dictada pel Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, sembla ser que la tasca del repartiment, per a tots els assumptes, no pot continuar a mans del servei de guàrdia com generalitzadorament es fa, al menys, a la CA catalana. Sigui dit, d'altre banda, que l'assumpció –voluntària però lucrativa– de tasques de registre de guàrdia per funcionaris del Servei comú, no és més que una manera de mantenir en aquests un complement del salari que sense això

desapareixeria. En molts casos, no obstant, la feina és innecessària com a suport, doncs els funcionaris de la guàrdia provenint de les UPSDs són suficients per fer-ho, incloent-hi quan hi hagi detinguts a disposició. Hi haurà partits judicials on el volum de feina a la guàrdia agraeixi el suport, d'altres mostraran l'inconvenient que els funcionaris de guàrdia no realitzaran la quasi única tasca de feina –si no hi ha detinguts–, que derivarà cap el funcionari o funcionaris de suport.

Pot haver-hi ajut dels funcionaris adscrits al Servei comú o no, però en qualsevol cas el registre d'entrada –efectuat pel servei de guàrdia– ja permet la introducció de les dades necessàries a efectes de control, de manera que, com el sistema informàtic aporta per indicació de data quin jutjat del partit judicial és el que correspondria segons les normes de repartiment, la resolució model per distribuir-ho sortiria directament del Deganat –en el Servei comú– i no des del servei de guàrdia. D'aquesta manera cada jutjat podria analitzar, per exemple, les raons d'inhibició, i en el seu cas plantejar qüestió de competència negativa si aquesta inhibició fos rebutjada, i no, aleshores, remetre al jutjat competent per data, que no va ordenar la dita inhibició, perquè valori la mateixa. Tanmateix convé recordar que la corruptela esmentada permet que hi hagi jutjats que mitjançant una provisió equivalent a la resolució governativa de repartiment ordinari, reenvii atestats i denúncies fora del seu partit judicial, sense incoació formal de cap causa penal i sense cap interlocutòria d'inhibició. I serà el jutjat receptor qui haurà d'acceptar aquesta corruptela o rebutjar-la immediatament, generant dilació que no observa causa en el rebuig, sinó en errònia remissió aformal.

El repartiment ordinari dels assumptes ha de respectar les previsions de l'article 69 LEC –aplicable per supletorietat a la resta de jurisdiccions que no tinguin normativa especial (article 4 LEC)–, per no afectar irremeiablement el contingut de l'article 70 d'aquest mateix text

legal. Resulta inadmissible excuses de secretaris judicials amb la funció de complir i fer complir aquella primera norma, com responsables immediats del repartiment d'assumptes en un partit judicial, que no passen per la comunicació al jutge degà de qualsevol anomalia en aquest servei, per exemple suposades baixes de funcionaris del cos de gestió ocupats en aquest tipus de tasca, sobre tot quan malgrat tot es realitza un repartiment d'altres assumptes, per exemple els penals, o de tots els exhortos civils i penals.

No resulta rellevant que al passat s'hagi denegat la designació d'un funcionari interí de reforç, perquè si la funció del funcionari de gestió ocupat en el repartiment es planteja tan indispensable, almenys haurà estat sol·licitar un substitut pel temps de la seva baixa mèdica, amb independència que la mateixa pogués denegar-se i que, encara amb nomenament d'un substitut, el particular no impliqués que el Secretari responsable eludeixi les seves responsabilitats mentre aquell fora mínimament format. El cert és que les preteses ignoràncies sobre el sistema informàtic de repartiment que no impedeixen fer part del repartiment, o bé plantejaria una manca de criteri en l'assignació dels recursos humans, un error de prioritats o una ineficiència en la utilització del temps disponible. En qualsevol cas, si un excés de feina del Secretari judicial ho impedís, a ell correspon utilitzar criteris racionals en l'ús del sistema informàtic de repartiment, prioritzant el de les causes civils, o al menys aquelles que són preferents (família, possessòries, cautelars), sobre exhortos de mera notificació o citació a termini –on no s'afecta cap termini peremptori, es a dir, cap data de citació– sobre exhortos de citació a dates llunyanes o sobre causes penals sense cap urgència. I, en tot cas, donar compte al jutge degà, cas per cas, d'aquells assumptes on es sol·liciten mesures cautelars o urgents i que residèncien obligació pròpia –del degà, no del secretari judicial– segons l'article 70 LEC, precepte que no depèn d'actuacions concretes dels litigants una vegada la demanda u una altra petició de tutela ha estat presentada a Deganat. Convé indicar, en aquest sentit, que poden fer-se comunicacions als col·legis oficials d'advocats i procuradors sobre deficiències

en el repartiment, però que la coneixença del problema –incloent-hi aquest tipus de comunicacions oficials– és prioritària pel jutge degà, que de fet hauria d'ocupar-se de les relacions institucionals vinculades a la seva funció. En tot cas, que el col·legi de procuradors conegui la incidència d'una baixa i els seus efectes sobre el repartiment ordinari d'assumptes, mai assegura la diligència d'aquests ni els pot carregar la vigilància que hi correspon a l'Oficina judicial en el tràmit previst a l'article 70 LEC. A més, poden existir i existeixen habitualment sol·licituds de tutela emeses per lletrats i particulars, per qui de poc servirà el coneixement de procuradors no intervinents.

Posant en relació dit precepte amb l'article 168 LOPJ, on s'estableix que els jutges degans “adoptaran les mesures urgents en els assumptes no repartits quan, de no fer-ho, pogués trencar-se cap dret o produir-se cap perjudici greu i irreparable”, és clar que ni el procurador, ni l'advocat, ni el justiciable –que pot actuar sense l'un ni l'altre– han de verificar, al tercer dia de la presentació d'una demanda o qualsevol altra petició, que la causa hagi estat repartida i, en cas contrari, instar mesures urgents que haurien de presentar en un Deganat que les registraria sense més però que tampoc donaria compte al seu jutge degà perquè qui ho fa habitualment és un funcionari de gestió que es troba de baixa. Si cap dubte plantejés l'article 70 LEC es desfaria segons l'article 168 LOPJ, en el ben entès que la pretensió de tutela ja constitueix la instància de part que ha de valorar el jutge degà corresponent, cosa que mai podrà fer si el Secretari encarregat, i sota la seva funció de dació de compte, no comunica puntualment i amb concreció allò que pot enquadrar-se en el supòsit de fet de la norma.

La pressa de mesures urgents pot tenir lloc a l'àmbit de les cautelars *inaudita parte*, del crèdit refraccionari, dels terminis de caducitat en el retracte, etcètera, i no es pot admetre això de veure el problema i repartir immediatament si el jutge competent no disposa aleshores d'un

mínim de temps per resoldre (tres dies), que és una regla general que només podria alterar-se si, amb el temps mínim de repartiment a deganat –també de tres dies–, la presentació efectiva de la petició imposa un temps menor, derivant les responsabilitats, en el seu cas, a la part que ha fet aquesta presentació tan ajustada en el temps.

En quan a la informació i obtenció de còpies, cal més esment a la exposició sobre l'atenció al públic feta *ut supra*. Teòricament el cost del paper ha d'estar satisfet per l'usuari, i també el cost afegit de la mateixa gestió, quan és l'oficina judicial la que se n'ocupa; però si això últim no tingués lloc es redueix la despesa al material, no obstant en certs casos on no hi ha cap control també apareixen els abusos.

f. Atenció al públic

El disseny de la nova Oficina judicial pretén que els Serveis Comuns Processal disposin de punts d'informació per cobrir les necessitats tan de professionals com de ciutadans, i conèixer qualsevol dada del seu interès relacionada amb els procediments en els que són part sense necessitat d'haver de realitzar tantes visites directes a cadascú dels òrgans judicials de qui vulguin informació. Tanmateix, es considera que amb aquest punt d'informació –únic i centralitzat– els funcionaris que desenvolupin el seu lloc de feina, sigui en unitats de suport directe, sigui en serveis comuns, no vegin interrompuda incessantment la seva tasca per continues peticions d'informació, interrupcions que naturalment perjudiquen l'eficàcia en el desenvolupament del lloc de feina i són, si resulten freqüents i a les mateixes hores, exasperants per qui volen concentrar-se en el que fan i amb un mínim grau de continuïtat⁶⁸¹. Naturalment, el punt únic d'informació ha d'estar cobert amb personal capaç d'entendre el que se li

⁶⁸¹ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. I, pàgines 70 i següent.

pregunta i per cercar directament la informació demanada, amb una terminal informàtica que permeti accedir als procediments dels quals se'n demana informació, i no només a registre de repartiment de deganat o al registre de diligències de guàrdia. Tanmateix, es considera que un secretari judicial ha d'estar disponible per resoldre qüestions que demanin interpretació de les lleis processals, si bé és difícil imaginar un supòsit de fet on això calgui.

Hi ha llocs on les manques de previsió arquitectòniques provoquen desproporcions d'espais. Per exemple, al partit judicial de Vilafranca del Penedès els multiespais –incloent-hi una biblioteca que sovint es fa servir per reunions però que la falta de temps a la feina impedeix utilitzar-la com el que és– i l'amplia entrada, contrasta amb la minsa estança davant del mostrador del jutjat de guàrdia, que imposa als professionals i usuaris, sobre tot els dies de celebració de judicis –faltes immediates i ràpids– una sobtada aglomeració, sense oblidar que no es preveu la separació dels litigants enfrontats, tampoc de testimonis de càrrec i víctimes respecte de denunciats no detinguts o espai perquè advocats i procuradors puguin esperar fent algun tipus de tasca. Una parcial i petita solució passa per celebrar el judicis del vuitè dia a una sala de judicis ordinària, i com sigui que el jutjat de guàrdia entrant disposa de la sala de vistes del jutjat de guàrdia, el jutjat de guàrdia sortint sempre disposarà d'una de les altres tres sales de vistes de l'edifici, i en el pitjor dels casos de la sala prevista per celebració de matrimonis civils. L'inconvenient de manca de separació i esperes de celebració a judicis ràpids amb detingut –que no tenen lloc necessàriament el vuitè dia– té lloc els caps de setmana, on la part principal de l'edifici tanca el seu accés a públic i professionals, incloent-hi les sales de procuradors i advocats –tancades pels respectius col·legis, que per altra banda dubtem destinarien treballadors de cap de setmana o deixarien oberts els accessos, així, per a qualsevol que hi fos– passa per un corredor d'ús intern: la vorera al

davant de la porta d'entrada a la guàrdia es reconverteix com l'espai d'espera, malgrat el fred, la calor o la pluja –per aquesta la vorera s'estén a un costat –davant dels accessos principals que hi són a pocs metres– sota un ampli sostre –els despatxos de jutges i secretaris de la primera planta–.

La gerència territorial ha fet un destacat esforç per resoldre els problemes arquitectònics advertits, i sembla ser que ha aconseguit un plantejament de reformes que minvarà, en la mesura de les possibilitats existents, un bon grapat de dificultats actuals.

La informació ha de ser personalitzada, es a dir, adaptada a les característiques socials, culturals i familiars de cada persona, i els criteris orientatius bàsics per una atenció adequada suposa: creació en tots els edificis judicials, especialment en aquells de més de quatre òrgans judicials i prioritats pels que tinguin més de deu; espais pròxims a l'entrada de l'edifici, sense barreres arquitectòniques i correcta senyalització i identificació; dissenys homogenis i comuns, il·luminats i acollidors, zones d'espera còmodes, amb possibilitat de consultar llibres i confeccionar escrits, exposició de fullets informatius i bústies de suggeriments, així com permetre la intimitat de la consulta; si el volum de feina és alt, poden existir subdivisions per discriminar atenció ràpida o de xoc, lenta per personalitzar millor i telefònica dintre de les possibilitats d'aquest mitjà; accés a xarxa integral prevista pel conjunt de l'Administració de justícia; horari complet i si fos possible inclouent-hi tardes, al marge de instal·lació de contestadors automàtics o similars fora de la jornada laboral, donant adequada publicitat al número de telèfon de les OACs; amb un mínim de dos funcionaris que mostrin un perfil adient pel tracte amb el públic i els coneixements que resultin precisos.

La evitació de reiterar actuacions i la necessitat d'intercanviar informació necessària imposa una coordinació entre tots els competents, centralitzant la Unitat d'Atenció al Ciutadà del CGPJ sense perjudici de la que correspongui a les Administracions autonòmiques que tinguin competències en matèria de mitjans, així com presidents de tribunals i degans afectats, per fixar conjuntament la planificació, la creació i el control del bon funcionament de les OACs. Però la interrelació de les actuacions no es limita als jutjats sinó que esdevé necessària a les relacions institucionals d'aquest amb altres ens. Per exemple, la Policia judicial. Segons el protocol de la policia judicial, aquesta pot donar dades a advocats i asseguradores que actuïn representant els seus clients, fulls d'accident o plec d'investigació, però si hi ha atestat, aquest només serà lliurat –diu el protocol– pel jutjat. Això incompleix la normativa administrativa aplicable, inevitablement, i afecta la matèria sobre atenció a l'usuari, que acudeix al jutjat remès per altres en un pelegrinatge pernicios i antieconòmic.

S'ha d'estimular el bon tracte amb usuaris i justiciables, així com la puntualitat i el respecte. El tracte de l'usuari, en forma correcta, inclou un lloc per estar-se i esperar, naturalment amb temps no desmesurats d'espera, però en espais confortables per fer-ho, així com facilitat d'aparcament, d'accessos –especialment per discapacitats físics–, circulació i orientació als edificis, que implica funcionariat o personal laboral contractat amb la motivació i capacitat per fer-ho adientment.

La informació general respon a la ubicació dels òrgans i oficines judicials, els serveis d'orientació jurídica, l'assistència al detingut i a la víctima del delictes, les clíniques i instituts de caràcter mèdic-forense, col·legis professionals, oficines de consumidors i qualsevol altre òrgan, institució o associació col·laboradora amb l'Administració de justícia;

informació dels requisits normatius que s'imposin a les actuacions que l'interessat pot precisar, i les característiques genèriques dels distints tipus de procediments judicials, tot i utilitzant models formalitzats de judicis verbals i procediments monitoris; normes de repartiment en general i difusió d'actes judicials de caràcter públic; difondre informació general pel seu interès social a través de grups o institucions interessades i en coordinació amb la unitat d'atenció al ciutadà; telèfons d'interès o relacionats amb l'Administració de justícia, així com horaris d'atenció al públic; confirmació d'assenyalaments de judicis, declaracions o altres actes processals –si bé el seu caràcter públic (i no sempre si hi hagués porta tancada) no equival a la publicitat de la seva difusió–, així com subhastes, juntes de creditors o d'altres amb interès general; informació genèrica sobre les característiques d'un determinat procés o tràmit o sobre l'objecte d'un acte de comunicació o execució que s'hagués practicat amb persona que ho demani –si bé l'acte de comunicació o execució, per imperatiu legal, ja ha de contenir la informació suficient i, així, l'atenció informativa seria poc més de la mera lectura–; i domicili i telèfon i fax d'advocats, procuradors, notaris, registradors i d'altres que constin a guies editades pels corresponents col·legis.

L'orientació de l'usuari que arriba a l'edifici judicial no pot ser, sense més, dirigit a les UPSDs. Molt sovint a les Unitats més properes físicament. El personal de les OACs té –o ha de tenir– a disposició el mateix programa i aplicació informàtiques genèriques que les utilitzades pels funcionaris UPSD, a més de la general del SCP on es troba ubicat i la degana. D'aquesta manera no han d'acabar sent els funcionaris de les UPSDs els que cerquin pel nom de l'usuari quin és el procediment que el vincula i a quin jutjat, doncs, ha d'anar-hi. De la mateixa manera convé actuar en el pas de trucades. Tot això, malauradament, no es fa gens bé a molts llocs. A l'annex de la instrucció 1/1999 del CGPJ també s'afegeix

l'aclaració, en estrictes termes d'informació, de resolucions judicials o escrits de les parts o de fonaments jurídiques per aquest invocats; ara bé, fora de la intromissió de la facultat jurisdiccional recollida a l'article 267 LOPJ i normes processals concordants, no sembla clar què vol dir "informació" si el que no entén és una resolució o escrit de caire jurídic, essent l'assistència jurídica la via de comprensió adient en aquests casos, sobre tot si el procediment d'on prové ha fet preceptiva la postulació jurídica.

Límits de la informació general, que puntualitzen els problemes abans expressats, són que no pot contenir cap interpretació normativa, consideració o assessorament jurídic, ni tampoc valoració econòmica de cap tipus, només informació general que, a més, es facilitarà sense necessitat d'exigir acreditació. No s'inclou informació que afecti continguts de la potestat jurisdiccional, realitzar funcions legalment atribuïdes a altres professionals del Dret, facilitar dades d'identitat de jutges, fiscals, secretaris judicials o qualsevol altre funcionari ni facilitar dades que requereixen estar personat a les actuacions o derivades d'actuacions declarades secretes segons la llei, així com les que deriven de les lleis o les decisions dels òrgans jurisdiccional de qui es sol·licita.

La informació particular es vincula a l'estat i etapa dels procediments en tramitació, la identificació de les autoritats i personal al servei de l'Administració de justícia que intervingui en la tramitació de la causa, sempre i quan el sol·licitant (persona física o jurídica o professional) acrediti interès legítim. Ho tenen, en principi: el propi interessat; l'advocat i/o el procurador que mostrin còpia segellada de la demanda, denúncia, querella o qualsevol resolució recaiguda en un plet que, òbviament, pressuposa que es coneix la seva existència; els òrgans judicials. Els límits coincideixen amb els ja exposats per la informació general.

S'ha considerat que el desplegament dels serveis comuns canviarà la forma de treballar dels funcionaris, i que com no tindran relació directa amb el públic i els professionals, sense dubte repercutirà en productivitat, creant-se serveis específics per l'atenció al públic⁶⁸². Però sembla que ho continuaran fent, i a més tots els funcionaris de tots els serveis comuns i UPSDs... menys els auxilis judicials (antics agents).

Les modalitats per obtenir la informació poden ser telefòniques – amb les limitacions evidents quan sigui necessari acreditar la identitat del sol·licitant i sempre que el interessat faciliti les dades del procediment– i presencials, així com escrita, quan el que s'hagi demanat sigui complex o requereixi actes posteriors per a la seva obtenció, o que per qualsevol circumstància no es pugui oferir en el moment, s'indicarà a l'interessat que pot presentar per escrit la seva petició servint-se d'un imprès formalitzat d'atenció ciutadana.

Al partit judicial de Santander l'atenció telefònica no s'encomana a funcionaris, sinó a personal laboral contractat (telefonistes), al igual que les tasques de correspondència (mossos de carteria).

El reconeixement als ciutadans del dret que no se'ls exigeixi la presentació de documents en poder de les Administracions públiques (article 35.f Llei 30/1992), no funciona quan les lleis processals expressament ho requereixen. En aquest punt, pretendre que el jutjat sigui l'oficina del lletrat, no només incompleix la norma de procediment sinó que mostra una evident dilació i sobrecàrrega del volum de tasca no jurisdiccional que consisteix en la obtenció pel jutjat de documents

⁶⁸² Agustín Pardillo Hernández, “Los funcionarios al servicio de la administración de justicia en la nueva oficina judicial”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006, pàgina 249.

d'administracions, registres i organitzacions públiques o privades. Altre cosa que l'accessibilitat de la pròpia part interessada a aquests documents no hagi de suposar un demèrit temporal destacable, admetent igualment la celeritat amb el menor cost econòmic i humà. Importa destacar la llei 11/2007, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics, tot i que amb necessitat d'una implementació pressupostària i una negociació i concertació entre l'Administració general de l'Estat i les CCAA.

g. Confrontació entre original i còpia

Respecte de la confrontació de documents i poders, a la pràctica i per delegació aformal de molts secretaris judicials ho fan els funcionaris del cos d'auxili judicial o d'altres que atenguessin els mostradors dels serveis comuns o les UPSD. D'aquesta manera, sense cap competència per fer-ho, els funcionaris gestors, tramitadors i/o auxiliis judicials "comproven" que els poders notariais i escrits presentats concorden bé i fidelment amb l'original que se'ls mostra a l'acte, i després signa el Secretari judicial corresponent. És comprensible la comoditat de signar, per part del Secretari judicial i en uns pocs minuts, el conjunt de les còpies testimoniades elaborades per funcionaris. Però aquests, especialment els auxiliis judicials, no poden realitzar funcions relatives al contrast de documents i poders, pròpies de la fe pública que tal cosa comporta, per cert indelegable pels Secretaris judicials segons el seu estatut orgànic i les normes processals concordants. Naturalment, si en un jutjat determinat es permet aquesta tasca immediatament, perquè ho fan funcionaris que no són secretaris judicials i que es troben davant del públic i professionals contínuament, en un altre jutjat que es demanés l'original per realitzar una correcta confrontació quan el secretari judicial

estigui disponible –encara que sigui el mateix dia– les queixes no es faran esperar⁶⁸³.

El lliurament físic del poder resulta necessària perquè el fedatari públic pugui cotejar-la per sí –doncs ningú pot fer-ho per ell–, cosa que implica que l'esmentat poder –o un altre document original– hagi de deixar-se a l'oficina judicial fins que la confrontació s'efectuï –amb independència que el funcionari ja hagués preparat les còpies i els segells pertinents– i, aleshores, sigui retornat a l'apoderat o al poderdant. Davant qualsevol desviació al respecte convé indicar la interpretació legal correcta, sense perjudici d'errors o eventuais desobediències a la llei de les quals no es tingui ni es pugui tenir constància. El que no pot comprendre's és que s'estandarditzi un procediment legal a mans dels que no tenen l'obligació reglamentària ni la capacitat legal o formació ni, per suposat, la responsabilitat jurídica d'una funció que és competència en exclusiva del Secretari judicial que ha de donar fe pública d'un determinat document o poder aportat per còpia davant el text original. En fi, la fe pública judicial –tasca paradigmàtica del secretari judicial– no és funció dels auxilis judicials ni de cap altre funcionari no jurisdiccional distint del secretari judicial.

Sota criteris d'eficiència i economia de mitjans, en ordre a la màxima eficàcia i la menor dilació en la tramitació de les causes i el major benefici del justiciable, la junta de jutges de Vilafranca del Penedès va considerar imprescindible eliminar tot el possible les interrupcions imprevistes en el treball diari. Per a això es va introduir un règim específic per a la consulta de expedients judicials, ubicant en lloc comú i de fàcil accés, com ara el servei comú d'actes de comunicació, situat en la

⁶⁸³ De fet, això es el que va passar a Vilafranca del Penedès, donant lloc a la comunicació per raons disciplinàries ja exposada, mentre que la resposta del superior jeràrquic va ser que no era funció del jutge degà fer consideracions sobre el particular, oblidant potser el contingut de l'article 168 LOPJ i sobre tot de la llibertat de denúncia a l'òrgan competent per raó disciplinària

primera planta del edifici. D'aquesta manera, no havia d'accedir-se a les plantes on s'ubiquen les unitats de suport directe si no a causa d'una citació prèvia (per requeriments, declaracions, citacions a termini i trasllats que haguessin de fer personalment, etcètera). Per consegüent, menys supòsits excepcionals on l'interessat comunicés directament amb el secretari judicial respectiu, la relació amb el Jutjat s'efectuava a través de l'organització judicial situada a la primera planta de l'edifici.

Segons l'exposat, sobre la consulta d'expedients judicials es va valorar detingudament la proposta feta per la Comissió mixta sobre la possibilitat que a primera hora de cada dia hàbil els interessats sol·licitessin la consulta (per exemple de 9 a 10 hores) i, recollides totes les sol·licituds i reunits els expedients peticions de cada un dels Jutjats, es traslladessin al servei comú (de 10 a 12 hores), perquè allà fossin examinats pels professionals cap a la fi del matí (12 a 14 hores). No obstant, dita organització imposaria la disponibilitat del sol·licitant tan a primeres com a darreres hores d'un mateix matí, amb l'inconvenient, sobre tot en aquesta última franja horària, que habitualment hi ha vistes de judici i compareixences varies. A més, qualsevol consulta implica, per mera racionalització de l'Oficina judicial i del seu treball, un cert grau de previsió que afecta: el tramitador de la causa, qui a primera hora es veuria compromès amb aquest tipus de tasca i també privat de l'expedient, impossibilitat de qualsevol tràmit durant tot el dia sense cap avís; el secretari judicial, qui igualment pot estar treballant o necessitar treballar amb l'expedient (sense oblidar que és el responsable de la custòdia i el que allò comporta davant d'una consulta); el jutge, amb igual motiu de treball; i el personal de l'arxiu general una vegada es confirmés que allí es troba l'expedient demanat. Es va considerar precisa, al cap i a la fi, una determinada antelació que per tant rebutgés sol·licituds imprevistes o immediates en excés. Per tot allò, i al marge de

supòsits excepcionals, vinculats a molt puntuals riscos d'indefensió, es va establir el següent sistema.

En qualsevol moment, dins de l'horari del Servei comú processal general, sigui en persona en el mostrador d'aquest, per telèfon, fax o altre mitjà telemàtic que pogués deixar constància fefaent, procuradors, advocats i altres persones legitimades per a l'examen directe d'expedients, sol·licitaven consulta física de l'expedient indicant qui era el sol·licitant, el Jutjat competent, la secció del mateix (civil, penal, execució...) i el número de procediment judicial. Les sol·licituds podien instar-se pel dia següent o fins 10 dies després.

Quan es desconeixia cap de les tres últimes dades, l'auxili judicial corresponent podia consultar-les per mitjà de l'arxiu informàtic en línia. A continuació, el dit auxili anotava les dades requerides en un registre calenda per cada Jutjat, i a l'original també havia espai per indicar la disponibilitat de l'expedient (moment de recollir-lo i signar la seva recepció en còpia per part de qui el lliurava). Després, per anotar els consultats, els que no ho havien estat, i les incidències o queixes, si les hagués hagut de rellevància. Quan es retornaven al Jutjat corresponent, en aquest es verificava la seva recepció en la fulla còpia i, acte seguit, es signava la devolució a la fulla original, com comprovant de lliurament i fi de la custòdia de l'expedient pel Servei comú. La fulla original romania en aquest, i la còpia no sortia de cadascuna de las UPSDs.

Mentre no pogués elaborar-se un efectiu sistema d'agenda electrònica es feien servir registres diaris en paper: cada dia, quan des del SAC es retornaven els expedients consultats al Jutjat de procedència, s'acompanyava còpia de la fulla del dia següent, després d'haver tancat la fulla original (per exemple ratllant la darrera línia). En cada Jutjat s'havien de preparar els expedients sol·licitat i s'enregistraven a la fulla

còpia que es trobava a disposició. Si no era així convenia indicar la causa com a “incidència” (per exemple dir que l’expedient havia estat remés a Fiscalia, enviat a un tribunal superior, etcètera), igual que si hi eren a l’arxiu general, encara que aquest darrer cas l’auxili judicial actuant acudiria a l’esmentat arxiu per obtenir-lo. Tampoc estava “disponible” si el sol·licitant no estava legitimat per examinar les actuacions, i així es feia constar a l’apartat d’incidències (per exemple: no és part/legitimats). Al matí següent l’auxili judicial encarregat recollirà els expedients a cadascuna de les UPSDs, verificant en primer lloc els disponibles a la fulla original i anotant les incidències relatives a la manca de disponibilitat, signant després la fulla-còpia com a prova de la cadena de custòdia⁶⁸⁴. A continuació els traslladava al SAC, complimentant la recollida d’expedients que estiguessin a l’arxiu general. Quan finalitzava la consulta es retornaven al jutjat de procedència o a l’arxiu general, si era possible al final del dia de consulta, sinó al matí següent. En qualsevol cas, la fulla-còpia de la consulta del dia següent havia d’estar a cada UPSD el dia anterior a las 14.00 hores aproximadament. La consulta, sota la supervisió que determinava la legislació processal aplicable, tenia lloc a qualsevol hora des de les 9.30 fins les 14.30 hores, i els sol·licitants podien verificar per telèfon la disponibilitat de l’expedient, evitant d’aquesta manera fer viatges innecessaris al jutjat. El model utilitzat va ser el següent:

JUTJAT DE PRIMERA INSTÀNCIA I INSTRUCCIÓ N° -----

⁶⁸⁴ En principi podria semblar absurd establir una cadena de custòdia als petits partits judicials, on la circulació de paper resulta més fluïda sense la continua signatura de rebuts i fins i tot l’ús de safates on deixar els escrits i documents i expedients perquè siguin recollits. A Vilafranca del Penedès es va plantejar degut al temor d’alguns funcionaris i secretària judicial per la pèrdua d’expedients.

Data:

Número secció	Sol·licitant	Disponibilitat	Consulta	Incidències
659/07 penal	FRD	Sí	Sí	
5/07 penal	ACD	Sí	No	
12/07 civil	SGM	No	-	a l'Audiència
899/02 execuc	SL	Sí	Sí	
345/04 penal	JNS	No	-	no és part
=====	=====	=====	=====	=====

Signatura de recepció
 devolució
 auxili judicial (SCP)
 gestor/tramitador(UPSD) [només en la còpia de les UPSDs]
 [només en l'original del SCP]

Signatura de

Les fulles originals i les seves còpies havien de conservar-se a efectes de controlar per part del secretari judicial que correspongué la cadena de custòdia, així com per fins estadístics i altres relacionats amb el funcionament de l'oficina i la qualitat.

De manera unilateral, va haver-hi tres intents de modificar el sistema de consultes durant els seus dos primers mesos, coincidint amb període de vacances i permisos del personal⁶⁸⁵, potser partint d'una concepció equivocada d'aquest, doncs tan els professionals com alguns agents judicials –poc després ja auxiliis– i secretaris judicials, entenien que la consulta incorporava la possibilitat d'efectuar preguntes, comentaris i dubtes sobre les causes (¡!). En qualsevol cas, va haver jutjats on els funcionaris van incomplir sense més el sistema per pròpia decisió –sense cap actuació al respecte del seu superior immediat–, cap va rebre correctament les instruccions del mateix –per part dels seus superiors immediats– o no va entendre-les bé, els professionals fins i tot agafaven els expedients de la zona de consulta i se'ls portaven per fer

⁶⁸⁵ El pitjor de tot es que la Sala de Govern va aprovar el 18 de setembre de 2007, tras proposta de Junta de jutges –amb audiència i beneplàcit de tots els secretaris judicials del partit– treballada amb el Departament de Justícia.

consulta al tramitador del mateix, no hi va haver cap vigilància al lloc on es deixaven, encara que fos diàfana, i fins i tot les fulles de sol·licituds de consulta podien desaparèixer i, al dia següent, evidentment, els expedients no estaven preparats per ningú.

Davant els problemes advertits, es van oferir solucions concretes, entre elles la consulta directa a secretari judicial i/o jutge, però malgrat aquesta opció mai es va fer servir aquesta oportunitat. Tanmateix, el seguiment personalment realitzat al jutjat número 1, a vista de les fulles de consulta efectuades i la seva verificació posterior, va mostrar una reducció molt considerable de les sol·licituds de consultes (un promig de 15 diàries) i, dintre d'aquestes, dos significatius percentatges. Un, el d'aquelles sol·licituds que no es podrien realitzar per no estar disponible l'expedient i que davant d'una consulta oral no evita la pèrdua de temps intempestiva del funcionari –cercant-lo– i la presència en espera del sol·licitud –finalment inútil– (el 15 per cent); dos, les sol·licituds efectivament fetes però finalment no realitzades (el 9 per cent). Naturalment, els procuradors o advocats podien demanar alhora tots els expedients que volguessin, de manera que en un mateix lloc i moment podien examinar-los sense anar taula per taula del tramitador corresponent, prèvia identificació de qui era i si en el moment de la visita estava present –la qual cosa no deixava d'afectar a la resta de funcionaris que l'atenien–; tanmateix, si es volia fer una còpia parcial o total de l'expedient –funció a separar de la consulta física– tampoc hi havia cap problema.

El que no tenia ni té sentit, no obstant, es que les consultes es transformessin en còpies indiscriminades, fins i tot de les tapes de l'expedient –còpies que al llarg del tràmit es poden repetir varies vegades–, amb una absoluta manca de criteri, amb un

colapse del servei de fotocòpies i amb un extralimitat i divers ús dels equips –sovint espatllats– i dels consumibles.

L'experiència al jutjat número 1 de Vilafranca del Penedès, malgrat tot l'exposat, va suposar més tranquil·litat de feina pels funcionaris, més comoditat pels sol·licitants, que eliminaven la pèrdua de temps en viatges si els expedients no hi eren disponibles, i una important reducció de les consultes, partint de la idea que davant el paper, sense la possibilitat de comentar iniciatives o actuacions o incidir en la més ràpida tramitació de la causa davant el funcionari en concret, van racionalitzar la manera de consultar. En fi, la separació de les consultes a una part dels jutjats on no hi són els tramitadors i gestors de les causes, agilitava enormement la feina d'aquests, tan en qualitat com en quantitat, eliminant per altre banda la noció irracional de finestreta constant habitualment atribuïda a l'Administració de justícia, reduint la pèrdua de temps en un alt percentatge i fent la feina quotidiana més eficient i racional, alhora que més saludable i menys estressada⁶⁸⁶. No té lògica haver de suportar una continua tensió derivada d'un alt índex de feina acompanyat amb un continu passeig d'advocats, procuradors i els propis interessats⁶⁸⁷. En aquest sentit, tots els enquestats en aquest estudi, menys un (potser amagat del públic), es queixen significadorament d'aquesta situació diària i n'atribueixen una significativa pèrdua constant de temps laboral. I davant les expressades necessitats de consultes orals, sobre el contingut dels expedients, recordant que el gestor o tramitador no disposa de cap

⁶⁸⁶ De fet, a la reunió mantinguda el 7 de novembre de 2007, els representants del Col·legi d'advocats i procuradors actuants al partit judicial de Vilafranca del Penedès van manifestaren acord respecte del sistema de consulta i examen d'expedients al servei comú ubicat a la primera planta de l'edifici judicial, segons la proposta efectuada per la Junta de Jutges de Vilafranca del Penedès aprovada el 18 de setembre de 2007 per la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya a fi de remetre-la al Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya; en el seu cas, es va afegir la conformitat de realització de còpies arran de la consulta de l'expedient sol·licitat i en el mateix moment. L'únic problema advertit va nèixer des de la perspectiva d'alguns secretaris judicials, un dels quals va participar activament en el plantejament del sistema –per després no portar-lo a terme correctament amb els seus funcionaris– i l'altre va ser protagonista de la seva alteració i en part del seu acabament.

⁶⁸⁷ Per tots, Luis Martín Contreras, "Funciones de los diferentes Cuerpos y Carreras", a *La Oficina Judicial*, Departament de Justícia del Govern Basc, Vitoria-Gasteiz, 1994, pàgina 194.

capacitat de decisió, es va oferir expressament la disponibilitat immediata de jutge i/o secretari judicial, que sí tenen capacitats de decisió. Però mai es va fer ús d'aquesta via, diferent al menys del que ja es feia i en substitució de la manca de contacte directe per consulta oral amb el tramitador⁶⁸⁸.

Òbviament, les converses, preguntes, implicacions i fins i tot conminacions que amb el tramitador podia fer un advocat o un procurador, no resulten igual de lògiques o racionals davant el jutge o el secretari judicial.

El que personalment vaig arribar a escoltat com a contingut d'aquest tipus de consulta quan les seccions semblaven autèntics mercats de verdures a l'antic edifici judicial de la plaça del Penedès, era, simplement, vergonyós, patètic i, escrit sobre el

⁶⁸⁸ Per comunicació oficial el 8 de novembre de 2007, el dia després d'una reunió amb representants del Col·legi d'advocats i procuradors actuants al partit judicial de Vilafranca del Penedès i els jutges i secretaris judicials de la plaça –malauradament posposada reiteradament–, el jutjat número 1 va atendre les següents qüestions plantejades pels professionals assistents: 1) la necessitat de consulta oral sobre aspectes del tràmit, fonamentalment orientada a la informació de l'estat de les actuacions i, dintre de la col·laboració dels professionals amb l'Administració de Justícia, amb el compliment de les normes processals aplicables, inconvenients de dilació indeguda i bon curs del les causes; 2) la dificultat de comunicar amb funcionaris gestors o tramitadors en situacions on el professional acudeix a les unitats de suport directe per realitzar actes processals per als quals han estat citats o citats a termini per la pròpia Oficina judicial. Nogensmenys, convé indicar que a la reunió es va concloure que els jutges i secretaris judicials del partit rebrien les propostes i plantejaments concrets dels representants d'advocats i procuradors sobre el problemes al·ludits i d'altres, a fi de discutir criteris comuns, si fos possible. Mai van arribar aquestes propostes. Malgrat tot i que s'esperaven, donada la urgència d'alguns temes, i el interès pel bon funcionament de l'Administració de justícia i la fructífera relació quotidiana entre advocats i procuradors, respecte del Jutjat número 1 de Vilafranca del Penedès comunicà a les del·legacions dels col·legis esmentats les següents mesures amb efectes immediats: 1) “Els funcionaris de la oficina judicial tindran especial cura d'anar a mostrador de la unitat o es trobin a fi d'acompanyar, a l'hora assenyalada, a professionals i parts que haguessin estat cridats; en el cas que no hi siguin, tornaran dues vegades, cada cinc minuts. Si per qualsevol motiu, aquest procediment no tingués lloc o fos erroni, i el professional actuant no pugui contactar amb el funcionari respectiu des del mostrador, podrà accedir a la oficina a fi d'establir comunicació. Ha de puntualitzar-se que el dit accés només tindrà lloc quan es tracti de citacions o citacions a termini o crides d'altre mena efectuades des del Jutjat, i correspondria exclusivament a l'advocat i professional actuant, no al seu client”; 2) “Respecte de la consulta oral sobre l'estat de les actuacions o vicissituds especials relatives al procés o al procediment que, per raons que ho aconsellin a criteri del professional, no resulti adient la sol·licitud per escrit, tràmit característic en cop de la comunicació verbal directa, sense cap límit de temps seran ateses pel secretari judicial o, en el seu cas, pel jutge. Amb aquesta finalitat es sol·licitarà hora pel mateix dia o immediatament següent que sigui possible, només atenen a la disponibilitat de secretari o jutge, relativa a judicis o d'altres actes processals fixats amb anterioritat. En el cas de la consulta amb el jutge, i per evitar dubtes sobre la seva imparcialitat, la consulta s'haurà d'efectuar amb presència de totes les parts privades comparegudes, sense perjudici de renúncia expressa d'alguna d'elles”.

paper, fins i tot inversemblant; i naturalment no respectaven l'horari establert d'atenció al públic. Discutien les resolucions amb els funcionaris que estóicament, restaven seguts a les seves cadires sense poder fer res, preguntaven què passaria o que faria el jutge si presentaven tal paper o instaven tal petició, no entenien els esments legals que mai s'havien aplicat deguts a multitud de corrupteles, arribaven a fer recursos orals, manegaven els expedients, seien a les cadires dels funcionaris, fins i tot els hi explicaven la vida personal.

Sobre informació i examen d'expedients, segons els antecedents normatius cal recordar els continguts dels articles 6.i i 6.h del Reglament 429/1988, de 29 d'abril. El primer al·ludeix a “facilitar... junt amb el personal competent...”, es a dir, que no sembla possible la delegació sense més. Es distint que es faci –com passa amb *apud acta*, declaracions, etcètera– però difícilment seria justificable exigir-ho formalment al funcionari a través de suprimir aquell “facilitar junt amb” amb “procurador... exhibició” de l'article 6.h. De totes formes, a fi de la hipotètica actuació conjunta o delegada, seria inevitable identificar a aquest funcionari competent; i en aquest punt els Reglaments no ajuden gaire. Potser podem trobar alguna cosa distinta a la nova normativa, però continua la manca de determinació, el que no serveix per dir que uns funcionaris concrets (els auxiliis judicials) no tenen específiques funcions i altres (amb igual silenci normatiu, legal i reglamentari) sí les tenen, o que és el secretari judicial qui lliurement pot determinar unes i altres no especificades. Al menys disposarien dels antecedents normatius –la interpretació històrica–, amb funcions d'agent judicial al Reglament corresponent, segons Reial Decret 249/1996, de 16 de febrer, articles 15.2.e (custodiar), 15.3.a (informar) i 15 al final (anàlogues amb les anteriors). El canvi, sense atribució específica a altres, no pot suposar la supressió d'aquesta tradició jurídica ni, menys encara, encolomar-la a qui

mai l'ha tinguda, quan els seus nous reglaments tampoc l'atribueixen en cap sentit, ni directament ni indirectament.

Respecte dels trasllats cal recordar el que ja s'ha dit respecte de l'article 151.2 LEC i que donada la centralització de la recepció dels escrits, només la manca de plantilla de trasllat permetria l'aplicació de l'article 277 LEC. Si tot fos correcte i el SCP no remetés a la sala de recepció de procuradors, es clar que seria el SCP l'únic responsable i no tindria sentit aplicar el contingut de l'esmentat precepte.

h. Assenyalaments i vistes

El sistema informàtic que gestiona les pantalles d'informació de vistes de judicis i compareixences ha de permetre llibertat horària d'assenyalaments, com a mínim cada cinc minuts. D'aquesta manera la facultat atorgada al jutge a la Llei Orgànica del Poder Judicial no es veurà forçada per marges mínims de quinze minuts com actualment passa, la qual cosa o bé suposa en molts casos temps morts i disminució del número de vistes a realitzar pel matí, o bé distorsions entre l'hora de l'assenyalament i la que ha estat possible introduir en la pantalla informatiu, cosa que provoca equivocacions pel justiciable o testimoni cridat a declarar.

No es tracta d'acumular vistes per suprimir espais perduts per suspensions, sinó conèixer la pràctica quotidiana de les vistes de judicis per saber que n'hi ha que no necessiten més de 5 minuts i d'altres que superen els mínims establerts però no fins el punt, per exemple, de duplicar-los, utilitzant dues franges horàries. Les conegudes queixes de lletrats que teòricament s'exclamen en veure judicis de deu minuts⁶⁸⁹, o

⁶⁸⁹ "Macroestudio Abogacía sobre el estado de la Justicia. Los letrados en ejercicio responden", *Economist & Jurist*, octubre 2008, pàgina 29.

bé mostren la seva ignorància pràctica o bé oculten les seves intervencions reals davant els tribunals. Per exemple, la majoria d'audiències prèvies es poden completar en un màxim de 20 minuts, si s'utilitza la franja de 15 minuts potser és curta per poc, però la de 30 minuts és massa llarga; els judicis de desnonament en rebel·lia són fàcilment realitzables en menys de cinc minuts, de manera que els 10 minuts poden ser adients, però els 15 ja és excessiu; els judicis de faltes penals poden esglaonar-se cada 10 minuts en general, però 15 és en molts casos una pèrdua de temps. Si comencen a les a les deu del matí amb perspectives d'acabar a les dues de la tarda, en marges de 10 minuts podríem realitzar 6 judicis de desnonament o 6 judicis de faltes penals cada hora, 24 en total; en marges de 15 minuts resulten 4 per hora, 16 en total, per consegüent cada dos dies en el primer sistema suposen tres dies en el segon.

Resulta evident imatge negativa la informació a pantalles públics sobre endarreriments quan aquests no són real, afegint que si l'horari de pantalla no correspon amb l'horari de la terminal que hi ha a dins de la sala de vistes –per exemple, a Vilafranca del Penedès hi ha una diferència d'uns 7 minuts–, i per la qual es pot orientar el secretari judicial per indicar l'hora d'inici i fi de l'acte oral –informàticament enregistrat amb l'hora de la terminal. De la mateixa manera, les agendes electròniques d'assenyalament de judicis ràpids i judicis de faltes immediates, si es troben establertes cada 30 i 15 minuts respectivament, també poden provocar inconvenients.

El sistema d'enregistrament audiovisual ha estat un avenç processal fonamental, sobre tot a l'àmbit penal, on no obstant es va diferir després d'una primera implantació a la jurisdicció civil. Les actes dels judicis de faltes i del penal eren molt reduïdes –la llei permetria, de fet, el caràcter succint. D'altre banda, allò que el secretari judicial que en

pren notes consideri important o irrellevant, pot ser respectivament irrellevant o important pel jutge, qui és el que després haurà de motivar la seva sentència amb l'inconvenient que determinats extrems d'una declaració no constin a l'acta –i no constin “al món”–; recordant la absoluta autonomia del secretari judicial en aquest tipus de tasca, aspecte d'evident –i molt negativa– influència a l'activitat jurisdiccional.

Problemes tècnics –i desconeixement també dels usuaris– impediien en un primer moment l'enregistrament i recuperació amb continuïtat, obstaculitzant sense sentit la prossecució dels judicis de faltes, per exemple.

Quan el secretari judicial sigui compartit per cada dos jutjats, és lògic que les agendes d'ambdós hagin d'anar coordinades, de la mateixa manera que, no tan la coordinació sinó la disposició del jutjats, és inevitable quan han de compartir sales de vistes. Si no hi ha problemes de disponibilitat –cada jutjat disposa de una sala de vistes i d'un secretari judicial– qualsevol esforç i temps de dedicació en aquesta matèria resulta innecessari i per tan inútil.

Després de la reforma a l'àmbit administratiu sobre reclamacions, queixes i suggeriments, el Llibre Blanc de la Justícia va descartar, l'any 1995, la necessitat d'oferir un nou tractament en aquesta matèria i, particularment, el 1998 el Consell General del Poder Judicial va redactar un Reglament específic⁶⁹⁰, seguit d'una Instrucció relativa als documents, formularis i protocol de documentació⁶⁹¹. Tanmateix, es va crear l'Oficina d'atenció al Ciutadà al Consell General del Poder Judicial, ubicada dintre del Servei d'Inspecció, la qual cosa només s'explica, convenientment, respecte de reclamacions i queixes –no tan els suggeriments– que poden

⁶⁹⁰ Sota la previsió competencial de l'article 110 LOPJ, es va dictar el Reglament 11/1998,

⁶⁹¹ Instrucció 1/1999,

suposar responsabilitat disciplinària dels jutges i magistrats, si bé oblidant altres responsabilitats –de personal no jurisdiccional que no es troba sotmès a la potestat disciplinària del CGPJ– i diverses utilitats de les reclamacions i queixes que no es vinculen a la disciplina, per molt que l'actuació del Servei d'Inspecció sigui compatible amb la derivació cap a d'altres ens i institucions ocupats de l'estudi d'aquest tipus d'afers i destinats a la recerca de millores. Igualment, pot el mateix Servei d'Inspecció fer concretes i singulars actuacions per subsanar anomalies a l'empara de l'article 5.3 del Reglament 1/1998, de tramitació de queixes, la qual cosa resulta viable, també, a partir de suggeriments dels ciutadans. Certament, és comú que la Comissió Disciplinària del CGPJ arxivi els expedients per entendre que no hi ha il·lícit administratiu al marc disciplinari del jutge, normalment per defectes estructurals de la Oficina judicial o per sobrecàrrega de feina, ambdues circumstàncies que requereixen propostes de solució, no sempre però sí habitualment vinculades a deficiències pressupostàries.

Les mesures de suport judicial, de reforç en vers endarreriments i acumulació de tramitació, passen per reforçar la plantilla de l'oficina o determinar exencions temporals de repartiment, i es plantegen com excepcionals si això fracassa o resulta insuficient, cap al jutge adjunt, si bé recordant la tendència radicalment reductora de la utilització de jutges no professionals⁶⁹². El control del TSJ sobre el substituïts, i així sobre el sistema de distribució d'aquests per necessitats de formació de titulars o altres substituïts, malgrat l'excusa de limitació pressupostària, afecta el règim del jutge i fins i tot obliga a renunciar a la formació establerta pel CGPJ i concebuda amb permís o llicència incorporat.

⁶⁹² Encara sorprén la crida feta per un jutge degà de Barcelona per mitjà de correus electrònics dirigits a advocats on els hi demanava, més o menys, si coneixien a cap llicenciat en dret que volgués fer de jutge substituït.

Per acord de 4 de juliol de 2002, el Ple del CGPJ va aprovar la instal·lació a totes les seus judicials –amb la excepció del País Basc– de bústies de recollida de reclamacions, començant a funcionar 680 el primer de gener de 2004, anant-se'n incrementant a mida que progressava el servei i naturalment per creixement de la Planta judicial. Fonament pràctic de tot l'anterior és la informació i publicitat d'aquests serveis, amb visibilitat de les bústies i facilitat pel seu ús i accessibilitat.

i. En particular: Servei comú processal i auxilis judicials

Distribució de funcions

La distribució diària, setmanal o mensual dels auxilis judicials, pot implicar multitud de calendaris o un de sol, depenent que hi hagi divisió de tasques (vistes, guàrdies, altres o resta) i configuració de grups per raó de la funció a desenvolupar, o que tothom faci de tot i per tan pugui haver un únic sistema de distribució integral. És possible, també, que no hi hagués cap distribució prèvia, i la mateixa depengui de necessitats contingents, en partits judicials de molt poc volum de feina i número de jutjats que no ofereixin gaire auxilis per distribuir, malgrat aquests necessitin saber a què atènyer-se igualment, el que sembla millor contra més anticipació. En qualsevol cas, sigui quin sigui el sistema emprat, sempre serà necessari l'ajust diari, doncs quotidianament s'hauran d'afrontar permisos, baixes i d'altres imprevistos.

Punt de partida inicial sembla ser la distribució per raó de la guàrdia, que en principi i per raó econòmica, crida el legítim interès de tots els auxilis judicials del partit judicial, i en certa manera immobilitzarà un auxili judicial durant tot el període de guàrdia, que s'exclourà de la resta de funcions. Així, un calendari qualsevol pot tenir en compte la rotació feta per raó de guàrdia i, amb els restants auxilis establir

assignacions també rotatòries, per dies, per setmanes, pel temps que duri la guàrdia, per mesos o per altres espais de temps. Un curt temps pot suprimir absolutament la continuïtat de funcions i l'avorriment que alguna d'aquestes, objectivament o per raons subjectives, pot comportar en el funcionari. Un temps llarg implica menys atenció contínua sobre allò que s'ha de fer, i el funcionari començarà una setmana, una quinzena o un mes sabent que farà el mateix durant tot aquest període.

Hi ha secretaris judicials que consideren complicat el sistema diari, per ells mateixos i sobre tot pels auxilis judicials que l'haurien de complir, atribuint més facilitat a calendaris temporals més llargs. Però una vegada establert el sistema no és ni més ni menys complex amb períodes curts o llargs de distribució, perquè es sotmetran als mateixos criteris i regles, mentre que el canvi diari només requeriria un tauló que cada dia mostrés la ubicació dels auxilis en aquell mateix dia i potser en el següent –determinable amb un senzill programa informàtic–, evitant d'aquesta manera una situació de sorpresa que, en tot cas i a mida que anés passant el temps, s'eliminarà igualment perquè s'acabarien coneixent les cadències de distribució.

S'han previst tasques de substitució dels equips d'atenció a les vistes i de les unitats processals de suport directe, en casos de baixes laborals o per excessiva càrrega de feina no estructural⁶⁹³. Les substitucions –per malaltia o imprevistos– són més fàcils de resoldre davant distribucions llargues perquè una vegada reubicat el substitut, que també tingui assignació llarga, no s'hauran de fer més canvis, i aquests seran continus, pel contrari, si les distribucions són curtes. En aquest sentit, hi ha funcions més prescindibles que altres. Certament, tampoc hauria problemes reals per substitucions curtes, com cada dia es disposa d'assignació probablement innecessària per manca de feina, i que de fet

⁶⁹³ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. I, pàgina 72.

ja tenen prevista una tasca subsidiària. Es clar que múltiples baixes i de llarga duració afectaria greument el sistema, amb mecanismes de substitució excepcionals bàsicament per subsistència tipus apaga-foc. Una simple numeració pot permetre la correlació de funcions o grup de funcions en un quadre temporal (pel temps de distribució) que inclourà el total d'auxilis judicials, que cíclicament aniran passant per cadascuna de les funcions establertes, invertir-se cada vegada o sent sempre el mateix per permetre cadències fixes si aquestes no es consideren, per si mateixes, desequilibrants. En tot cas, el sistema ha d'evitar pèrdues de temps per la seva concreta confecció quotidiana. Si es pretén que tots els funcionaris adscrits facin totes les tasques, potser es podrien seguir les següents regles: en primer lloc l'assignació de la funció del servei de guàrdia, a continuació la resta de funcions, progressivament i amb exclusió, òbviament, de la guàrdia, respectant que tots els auxilis judicials realitzin totes les funcions en cada cicle o període entre una guàrdia i altre que els hi hagués de correspondre.

Una tasca pot centrar-se en l'atenció a les vistes judicials i el que comporten, prèviament i posteriorment a les mateixes, des d'obrir les sales de vistes i connectar els equips necessaris, havent introduït l'agenda del dia perquè es vegi a pantalles informatives exteriors, fins a fer el tancament de les sales de vistes i equips activats, verificació de discos per còpies i trasllat d'expedients i peces de convicció que haguessin portat a la sala.

La funció podria identificar-se amb tants números com sales de vistes disponibles, que amb calendari apart estarien assignades –per dia, setmana o mes– a cadascú dels jutjats del partit, incloent-hi, si hi ha, el jutjat de guàrdia. La ubicació de l'auxili en una Sala determinada es faria amb independència del jutjat que hagués de fer-la servir i tenint present que, establerta per definició una distribució que cobrís totes les Sales,

com difícilment tots els jutjats les ocuparan tots els dies, en particular el jutjat de guàrdia, hi haurà dies sencers on l'auxili judicial assignat a vistes orals no tindrà cap feina en elles ni associada a elles. A més, també resulta viable que les Sales de vistes no estiguin ocupades tot el dia, a més que les suspensions, el mateix dia de l'assenyalament o amb antelació, igualment deixaran buits. Per això, aquests auxiliis concrets podran assignar-se, subsidiàriament, a funcions complementàries, més generals o de suport contingent, segons els casos. Naturalment, s'ha de comptar que quan hi hagi canvis de guàrdia en partits judicials que no la facin diàriament, tots els dies de canvi hi haurà dos jutjats de guàrdia, el sortint i l'entrant. I com sigui que el jutjat de guàrdia sortint s'ocuparà dels judicis ràpids i les faltes immediates, l'auxili judicial assignat a la guàrdia se'n ocuparà de la Sala de vistes atribuïda al jutjat de guàrdia per aquells afers, igual que s'haurà ocupat de les vistes i compareixences a la sala de guàrdia que correspongués, durant tot el temps de guàrdia com una part d'aquesta funció. L'únic problema és que si el jutjat de guàrdia hagués de realitzar vistes, judicis o compareixences alienes a la guàrdia, per raons d'urgència o simplement per optimitzar el temps de que disposa, l'auxili judicial de guàrdia hauria d'assumir aquesta funció per evitar distorsions, malgrat que no li correspondria si es pretén que només estigui adscrit per raó i funcions de la guàrdia.

En concret: a última hora de cada dia o primera hora del matí, la Secció civil o penal de la UPSD corresponent lliurarà un llistat de vistes en el Servei comú, des d'on s'introduirà en el sistema informàtic d'aplicació per utilització la pantalla informativa en general i a les terminals de la Sala que correspongui pel secretari judicial pertinent; tanmateix convé penjar el llistat a la porta de la Sala de vistes assignada. A primera hora del matí l'auxili encarregat de cada Sala verificarà els horaris per complir-los amb puntualitat i portarà o s'assegurarà que es portin a la Sala de vistes els expedients previstos i, en el seu cas, peces

de convicció. Això implica, no hem d'oblidar-ho la custòdia dels expedients i materials addicionals, sobre tot durant espais intermitjos entre vistes on la sala quedarà buida i convindria el seu tancament.

A Saragossa la conducció i trasllat d'actuacions i peces a les UPSD o SCP que ho necessitin, segons el Ministeri de Justícia, es pot atribuir als respectius Equips d'auxiliars judicials⁶⁹⁴.

Els auxiliis judicials obriran la Sala –si bé en molts partits les sales no es tanquen (¡!)– i posaran en funcionament tots els equips que siguin necessaris, si bé no activaran la enregistrament audiovisual pertinent quan s'iniciï la sessió –com abans ordenaven alguns secretaris judicials–; de la mateixa manera, no posaran fi als enregistraments al final de cada vista.

Val a dir que constitueix una pèrdua inversemblant de temps pel funcionari –sobre tot si és distint de l'auxili judicial– que fa d'escrivent i operador de l'equip d'enregistrament perquè el secretari judicial als judicis no es considera capacitat o no vol considerar-se competent per fer-ho.

Cridaran els professionals, parts, testimonis i perits, proveint de les seves identificacions al secretari judicial actuant per incorporar les dades a l'acta corresponent i verificar-ne la identitat. Guardaran Sala durant les sessions, essent recomanable que puguin disposar d'una taula on portar-se feina, ja que durant els interrogatoris, la pràctica de cada prova i les conclusions finals dels lletrats, és habitual la seva inactivitat absoluta, optimitzant d'aquesta manera temps per altra banda potser especialment avorrit com a públic forçós. La única necessitat radica en mantenir certa atenció paral·lela o perifèrica sobre la marxa de la vista, per incorporar-se

⁶⁹⁴ MJ, *Despliegue...*, cit., vol. V, pàgina 202.

a la seva tasca de vistes a cada moment que sigui precís. Tancaran la Sala quan es termini l'ús i recolliran primera còpia de tots els enregistraments efectuats, unint-les als expedients amb indicació de les referències oportunes, amb devolució d'aquells a la UPSD o en el seu cas Servei comú que correspongui, sense perjudici que la dita unió s'efectuï amb posterioritat per raons del servei o per la tornada immediata dels expedients a on pertoqui. I s'encarregaran de la reposició de CDs i DVDs en el sistema informàtic d'emmagatzematge i còpia.

L'activitat de l'auxili judicial a les vistes és genèrica, i si bé pot haver-hi alguna corruptela segons les jurisdiccions⁶⁹⁵, en general és una tasca comuna que no precisa cap especialització i que resulta inconvenient pretendre mantenir l'actuació en vistes civils o penals que determinats funcionaris acostumaven a fer quan orgànicament formaven part d'un jutjat concret en cop del SCP. L'adscripció al mateix centre de destí permet l'assistència indistinta a les vistes de tot òrgan judicial relacionat a l'esmentat centre.

La funció del Servei de guàrdia suposarà l'atenció en el Jutjat que correspongui, actuant com auxili de vistes si aquestes han de celebrar-se en la guàrdia però també si fossin alienes a la guàrdia però assenyalades per a la seva celebració durant aquest temps per raons d'urgència o necessitat del servei.

Fora recomanable que el dia de permís després de guàrdia, si procedís reglamentàriament⁶⁹⁶, es prengué quan l'auxili judicial no el correspongués fer sortides ni vistes i, en tot cas, no demorar-se més de 5 dies hàbils.

⁶⁹⁵ Per exemple, que no entrin a judici els denunciants que vulguin "retirar la denúncia", aconseguint d'aquesta manera l'absolució en definitiva pretesa, per manca de prova de càrrec.

⁶⁹⁶ V. *infra* subapartat f. en aquest Capítol.

Els serveis de notificació amb sortides i la circulació de paper dividiria les seves funcions al llarg del dia de manera que es fessin notificacions i es repartís l'entrada d'escrius i correu pel Servei comú a cadascuna de les UPSDs. Amb un mínim de dos auxilis judicials es podrien dividir de la següent manera. Un s'encarregaria, des de primera hora de la seva jornada i fins les 14.00 hores –si les tasques següents i encomanades en aquest dia no finalitzen abans–, de notificar en la localitat d'ubicació dels jutjats, segons delimitacions geogràfiques que per plànols es termini, dividint en zones.

Davant dels problemes de seguretat, anar amb un company o amb la policia també depenent del tarannà de la persona encarregada i per suposat de la localitat, barriada o lloc en concret de que parlem.

Molts són els problemes per sortir de la localitat municipal d'ubicació dels jutjats però dintre del seu partit judicial. Els problemes de mobilitat desapareixen amb els transport públic disponible a la gran ciutat (ferrocarrils, tramvies, metro i bus), amb dificultats a pobles fora de ciutats grans. La motorització, amb una petita flota de ciclomotors, per exemple, incrementaria el risc i la despesa en matèria d'assegurances d'accidents, a més del cost material del vehicle i combustible i la capacitat per conduir.

Si hi hagués un sistema comú de consulta d'expedients, a darrera hora del matí els recollirà de cada UPSD, Servei comú i arxiu, amb verificació de lliurament; i si no pogués serà el mateix auxili l'encarregat de fer-ho pel matí següent. En tot cas lliurarà a cada UPSD, Servei o arxiu el llistat de consultes del dia següent a les 14.00 hores

aproximadament del dia immediatament anterior a la consulta. La resta de la seva jornada laboral realitzarà les funcions que després es diran.

L'altre funcionari dels dos designats s'encarregarà, a primera hora, de lliurar, en cada UPSD, Servei o arxiu, el correu rebut, escrits per trasllat de còpies ja diligenciats i comprovants de notificacions a procuradors ja efectuades; tot allò s'haurà anant acumulat en les caselles respectius pels auxilis amb funcions que després es veuran. Convé l'esmentat emplaçament o safata ampli on dipositar el paper pel seu posterior segellat d'entrada en cada destinatari final (UPSD o altre), sense perjudici del segueix d'entrada en Deganat o Servei comú quan hagués procedit. Lliurarà a cada UPSD el repartiment ordinari d'assumptes i s'ocuparà de diligència el correu de sortida i, fins al final de la seva jornada laboral, realitzarà notificacions en la localitat amb la delimitació geogràfica abans descrita. Recollirà els expedients per consulta, si aquesta fos comú, verificant la custòdia en la fulla còpia de sol·licituds, dipositant-los en el Servei comú per a la seva custòdia. Si un dia no hi hagués correu o notificacions per cursar fora del Jutjat o es retornés de la sortida abans d'esgotar la jornada, procedirà la resignació oportuna sota funcions següents.

Apart es planteja l'horari especial i remunerat fins les 22.00 hores, per establir horaris especials de notificacions, moltes vegades imprescindibles per l'efectivitat d'aquelles.

La darrera funció o grup de funcions es compon de les següents: la recepció física de correu i escrits, siguin qui siguin el que es presentin, incloent-hi els procedents del servei de recepció de procuradors, que es deixaran en els caselles corresponents de cada UPSD. Per evitar acumulacions excessives es poden procurar dues circulacions diàries (a les 10.00 i 13.00 hores).

El trasllat al servei de procuradors es pot diligència directament per les UPSDs o a través del SCP, però el que importa es obtenir el rebut de presentació corresponent; més l'atenció del telèfon i en el seu cas de la centraleta i el renovament de trucades.

Donada la impossibilitat d'identificar fefaentment, ha de subratllar-se que no s'ha d'informar telefònicament sobre expedients judicials, per la qual cosa no s'haurien de passar trucades d'aquesta índole a les UPSDs.

Si hagués consulta comú d'expedients s'ocuparan de l'anotació de consultes d'expedients i control d'accés per consultes a disposició durant el dia. Afegiria a l'anterior el enviament dels faxes, sense perjudici de que la pròpia UPSD se'n ocupi ocasionalment o en qualsevol cas urgent, és un acte de comunicació material, i per definició correspon al SAC, malgrat amb la pretesa excusa de perdre els rebuts d'enviament dels faxes, s'han vingut assignant directament a les UPSD, de manera que els funcionaris d'aquestes, que no ho feien per distribuir aquesta tasca als auxilis judicials, ara ho tindran que fer donat que ja no hi ha auxilis judicials de cap tipus. A més, la preparació de correu i telegrams que gestionaran com la funció assignada al segon auxili judicial de notificacions.

En un partit amb quatre jutjats, i per tan amb vuit auxilis judicials tots incorporats en el Servei comú, un possible model de quadre octogonal diari seria el següent. Amb els números 1 a 3 s'indicarien funcions de vistes i complementàries, amb el número 4 la funció de guàrdia, amb els números 5 i 6 les funcions de notificacions i d'altres, i amb els números 7 i 8 les funcions d'atenció al públic i d'altres.

L'exemple tindrà en compte que estigui de guàrdia el Jutjat número 4 (G) sortint i el Jutjat 1 (A) entrant i que el canvi de guàrdia es fa dimecres. S'ha de recordar que els números assignen funcions, no persones, i les lletres auxiliis judicials, recordant que la funció número 4 absorbeix la 1 si es tracta d'una guàrdia sortint.

	DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOURS	DIVENDRES
A	7	8	4	4	4
B	6	7	8	1	2
C	5	6	7	8	1
D	3	5	6	7	8
E	2	3	5	6	7
F	1	2	3	5	6
G	4	4	4	2	3
H	8	1	2	3	5

Per apreciar cicles complets veieu l'exemple de la setmana immediatament següent, on surt de guàrdia el Jutjat núm. 1 i entra el núm. 2 (l'auxili judicial d'aquest serà C):

	DILLUNS	DIMART	DIMECRES	DIJOURS	DIVENDRES
A	4	4	4	2	3
B	3	5	6	7	8
C	2	3	4	4	4
D	1	2	3	5	6
E	8	1	2	3	5
F	7	8	5	6	3
G	5	6	7	8	1
H	6	7	8	1	2

No faria falta substituir si corresponguessin funcions 7 i 8 (funcions que molt possiblement hi haurà dies que també farien els auxiliis de vistes,

funcions 1, 2 ó 3). Una altre opció fora mantenir els quadres anteriors (en realitat només pels vuit dies, de dimecres a dimecres) i fer córrer els noms dels auxilis.

Possible model per setmanes:

	1 ^a	2 ^a	3 ^a	4 ^a	5 ^a	6 ^a	7 ^a	8 ^a	
A	4	1	2	3	5	6	7	8	A
B	8	4	1	2	3	5	6	7	B
C	7	8	4	1	2	3	5	6	C
D	6	7	8	4	1	2	3	5	D
E	5	6	7	8	4	1	2	3	E
F	3	5	6	7	8	4	1	2	F
G	2	3	5	6	7	8	4	1	G
H	1	2	3	5	6	7	8	4	H

Si es disposés de dos auxilis judicials fent citacions, requeriments o d'altres notificacions a diari, durant gairebé tota la seva jornada laboral, concentrant l'espai per dues o tres zones geogràfiques de la localitat, cada auxili judicial no ha de tenir problemes en superar més de quinze actuacions per dia –amb independència del resultat positiu o negatiu de la diligència–, entenent un promig de 30 minuts per cadascuna durant 7 hores. Això suposa 30 diàries per tots dos auxilis judicials i 150 a la setmana, més de 600 al mes. En el sistema exposat, i encara que hi hagués altres funcions (arxiu per exemple) atribuïdes als 3 auxilis judicials destinats a les Sales de vistes, no serà estrany que aquests lliuessin de la seva tasca genèrica una o dues vegades a la setmana, per la qual cosa es disposaria de 3 a 6 actuacions setmanals més dedicades a les citacions, és a dir, als voltants de 45 a 90 citacions per setmana, per sobre de les 180-360 al mes. I per molt elevada que sigui l'activitat jurisdiccional en aquesta matèria, molt difícilment arribarà a aquestes exigències numèriques (gairebé 1.000 actuacions notificadores setmanals).

j. Execució en general i llançaments en particular

En alguns partits on hi ha una petita càrrega de feina a l'àmbit de l'execució, es considera que un sol secretari judicial pot assumir l'execució de resolucions de tots els ordres jurisdiccionals. D'altra banda, es creu que la racionalització dels mitjans materials i personals sobre relacions de llocs de feina permetrà un correcte funcionament del servei a l'execució penal, on actualment les dades indiquen la manca d'eficàcia deguda a la deficient organització de l'Oficina judicial, no pas amb la manca de dotació personal a la mateixa⁶⁹⁷. Tanmateix, el secretari judicial director del servei comú d'execució es considera que gairebé no intervindrà a l'àmbit del jutjat de vigilància penitenciària, en atenció a que el jutge assumeix bona part de la intervenció directa.

L'esbrinament patrimonial no és la simple consulta informàtica per mitjà dels diferents accessos telemàtics que es tinguin amb diversos registres i organismes públics, sinó també la petició de noves dades complementàries a empreses, organismes, entitats i institucions, de tal forma que la informació que després es proporcioni a les Unitats de suport directe o al servei comú processal sigui aprofitable i exhaustiva. La incorporació de l'esbrinament patrimonial al servei comú d'execució no impedeix que la consulta es vinculi a processos declaratius –útil a l'àmbit del Dret cautelar–, la qual cosa s'estén a supòsits on s'introdueix l'esbrinament de domicili i que tindrà molta utilitat a la instrucció penal, els procediments de faltes o els declaratius civils i socials. De la mateixa manera, no es tractarà només de consultar telemàticament el padró municipal, sinó també qualsevol altre registre i arxiu que en pugui donar informació rellevant.

⁶⁹⁷ Ministeri de Justícia, *Despliegue...*, cit., vol. III, pàgina 154.

S'ha de complir amb l'article 113.1º de la Llei general tributària (investigació per delictes públics, resolució ferma a la jurisdicció civil o social), mitjançant un ofici que es va convertir en un model normalitzat de sol·licitud, malgrat la consulta informatitzada segons el funcionament del Punt Neutre Judicial. I importa retenir els Convenis de col·laboració amb el Ministeri d'Economia i Hisenda i la Direcció General de Trànsit, respectivament de dates 27 de maig i 14 de juliol de 1998 permeten l'accés a les bases de dades de l'Agència Tributària i gran quantitat d'informació sobre titularitat de vehicles, la seva identificació i informació sobre càrregues, així com l'anotació i cancel·lació de precintes i anotació de condemnes ordenades per l'autoritat judicial; i recordant que les anotacions i cancel·lacions d'embargaments depenen del Registre de Bens Mobles, respecte del qual també es pot accedir telemàticament.

k. Les relacions entre funcions

Internes

Moltes queixes han existit sobre a qui dirigir-se, incertesa sobre cadena de comandament. Es va demanar a la Secretaria de Govern del TSJ de Catalunya informació sobre la distribució de tasques del servei comú processal, sense cap èxit. De fet, des de la Sala de Govern i la Presidència del TSJ es va demanar una informació del degà sobre el SCP instaurat, informe que es va haver de fer sense conèixer el protocol marc d'actuació acordat pels secretaris judicials del partit capitanejats pel secretari coordinador provincial; a més, des del deganat es va instar a tots i cadascun dels secretaris del partit per informar sobre el que consideressin oportú davant la nova situació organitzativa creada, ningú va dir res. Un parell de mesos després es va rebre l'acord de secretaris en qüestió –probablement quan va estar redactada l'acta, amb una

dilació sense justificació reglamentària—, però les vinculacions funcionals i jeràrquiques no van ser clares⁶⁹⁸ i, aquelles que hi eren expressament indicades, no es respectaven⁶⁹⁹

El repartiment diari és fonamental, perquè no acumula feina ni pels qui reparteixen ni pels qui reben el repartiment, de manera que cada dia, en pocs minuts, es pot resoldre fàcilment sobre tota causa entrant i l'usuari destinatari gairebé té una resposta immediata.

Externes

Si bé l'article 438.7 LOPJ deixa sense efecte bona part dels conceptes fets servir a la Instrucció 2/2001, de 9 de maig, del Ple del CGPJ, sobre protocol del servei per a la coordinació, connexió i interrelació entre els Jutjats i Tribunals i els Serveis Comuns d'Actes de Comunicació i Execució, el seu contingut encara parcialment resulta útil.

La relació amb organismes públics és fonamental, i context "electrònic" i eina d'enorme importància és el Punt Neutre Judicial. En aquest sentit, multitud de convenis de col·laboració signats pel CGPJ i entitats i organismes públics permeten un gran ventall de possibilitats de consulta i informació que eliminen el cost de desplaçament físic del paper, tan econòmic com temporal. Al servei de Punt Neutre Judicial poden accedir jutges i magistrats, igual que secretaris judicials i altre personal no jurisdiccional que presti serveis a l'Oficina judicial –sota sol·licitud

⁶⁹⁸ Imaginem que l'auxili judicial no es presenta a la Sala de vistes, que cal verificar l'enviament d'una diligència de notificació, que es necessita un desarxiu, que s'han fet malament unes fotocòpies, etcètera. És necessària la comunicació escrita?, s'ha d'enregistrar per diligències de constància les comunicacions orals? Pot haver-hi relació directa entre funcionaris, però sense cap relació jeràrquica malgrat diferents categories?, procedeix comunicar amb el secretari judicial immediatament superior perquè aquest comuniqui amb el secretari judicial immediatament superior del company funcionari de l'altre servei comú o unitat?

⁶⁹⁹ Per exemple, quan un funcionari del SCP dona suport al servei de guàrdia, es troba a les ordres del secretari judicial de guàrdia, no del secretari judicial director del SCP, com passava –i passa.

d'alta del secretari judicial exclusivament–, però els primers no tenen funcions directament vinculades amb la recerca d'informació oferida pels serveis a disposició en aquest Punt Neutre Judicial que a continuació veurem, raó per la qual s'aconsella la limitació d'aquest accés –i conseqüent responsabilitat–, per innecessarietat, del personal jurisdiccional.

El Punt Neutre Judicial i la seva expansió és un reductor radical de les comunicacions tradicionals amb els ens públics de consulta més habituals a la pràctica judicial, que veure'm de seguida. Però també facilita la comunicació entre els propis òrgans judicials –sigui pels itineraris dels exhorts (sota la signatura electrònica del secretari judicial ex article 171.2º LEC), sigui pels recursos devolutius–, entre aquests i el CGPJ, incloent-hi el servei d'estadística i inspecció, així com amb la xarxa de biblioteques judicials i el Centre de Documentació Judicial en particular, destí de tota resolució dels òrgans col·legiats per introducció a una base de dades que, amb les millores que s'estan produint, suposa un abast d'actualitat jurisdiccional molt més important que qualsevol base de dades comercial.

Sembla ser que van ser els administradors de les diferents xarxes territorials els que van promoure un únic punt d'entrada i sortida de les seves xarxes on establir els tallafocs característics com a mecanismes de seguretat informàtica: hi ha un *nodus* central o *router* amb accés a línies del tipus *frame relay*, per mitjà de les quals s'estableixen els corresponents circuits virtuals permanents amb cadascuna de les xarxes judicials territorials i la resta de *nodus* socis.

Amb la Tresoreria General de la Seguretat Social, per fer consultes a les bases de dades d'aquesta, del seu Institut Nacional i de l'Institut

Social de la Marina. Amb l'Agència Estatal de l'Administració Tributària⁷⁰⁰ i el Catastre del Ministeri d'Economia i Hisenda existeix la possibilitat d'obtenir les següents dades: identificació de contribuents, domicili, percepcions del treball, comptes bancàries, sol·licituds de devolució, impost d'activitats econòmiques, plans de pensions; béns dels que el ciutadà és propietari dominical, amb mostra en pantalla del certificat catastral del bé investigat.

Amb la Direcció General de Trànsit la consulta en temps real de vehicles, registre de conductors e infractors, possessió de llicències o permisos de conducció, prohibicions de conducció per condemna, conductors sense cap incidència, sense punts, etcètera; la majoria d'aquestes dades arran l'entrada en vigor del nou article 384 CP –la conducció sense carné– i la Disposició Final Tercera de la Llei Orgànica 15/2007, de 30 de novembre, a partir de l'1 de maig de 2008. Amb l'Institut Nacional d'Estadística la recerca de domicilis que hi siguin al padró, però també els seus butlletins estadístics.

Amb el Col·legi General del Notariat, per permetre la consulta a l'arxiu de poders de representació processal, amb una tendència de supressió de la confrontació d'originals; o fins i tot plantejar la marginació de la presentació de còpies si és pot obtenir la informació amb un senzill accés. Amb els Col·legis de Registradors de la Propietat, Mercantils i de Béns Mobles, el novembre de 2007, sobre la remissió de documents públics judicials a través del punt neutre judicial, per l'obtenció d'informació registral *on line* –des del portal web del Col·legi de Registradors– i remissió telemàtica de documents des dels jutjats als Registres. La informació ha de tenir una de les següents finalitats: 1)

⁷⁰⁰ Fins fa poc, amb l'AEAT es treballava amb emuladors, aplicació informàtica que es col·loca a l'equip de l'usuari: un terminal de treball remot, de manera que l'usuari treballa en el seu equip com si ho fes directament en un lloc de l'Agència Tributària, naturalment sotmés a l'estructura i peculiaritats d'aquesta en la manipulació, gestió i articulació de la informació. La introducció en el Punt Neutre és unificadora i més còmoda, desenvolupada en entorn web, mitjançant navegador d'internet.

investigació i persecució de delictes públics o semi-públics; 2) fer efectiva la responsabilitat civil imposada per resolució judicial ferma derivada del procés penal quan el beneficiari sigui Administració pública; 3) cobrament de sancions pecuniàries penals (fermes). Això vol dir que per altres finalitats el tràmit de consulta serà el tradicional –per exemples tasques de localització de les persones, entitats i administradors d'empreses per citar a compareixences, vistes o judicis.

Amb el Servei Públic d'Ocupació Estatal, en matèria de transmissions de dades sobre prestacions d'atur per substitució de certificats de paper, el novembre de 2007, permetent l'obtenció de les següents dades de treballadors: nom i cognoms, adreça, tipus de prestació, data d'inici, número de dies reconeguts, número de dies consumits, quantia diària bruta, situació d'alta o baixa, data i causa de les baixes, entitat financera i sucursal per la qual s'abonen prestacions; sempre amb referència a la darrera situació de les prestacions recollida a la base de dades en el moment de la consulta.

Amb Col·legis d'Advocats i de Procuradors depèn d'aquest en concret, però es permetria gaudir dels directoris dels professionals exercents –el suport paper potser no és sempre actualitzat o no es disposa–, enviament de designacions de torn d'ofici i també de dictàmens d'honoraris –per exemple en incidents d'impugnació de costes per excessives–, entre d'altres possibilitats⁷⁰¹.

I no hem d'oblidar el Registre Central de Penats i Rebels, Institucions Penitenciàries, Direcció General de la Policia, Ministeri de l'Interior, Ministeri de Justícia i altres organismes. Destacar que a febrer de 2008 es va iniciar una prova pilot d'accés telemàtic als informes de la

⁷⁰¹ Les exposades ja funcionen en el Punt Neutre Judicial pels Col·legis d'Advocats de Madrid i Alcalà de Henares, amb els enviaments per Inter-Ius.

Guàrdia urbana barcelonina, amb l'objectiu de signar un conveni de col·laboració entre organismes. L'objectiu final és l'accés, per part del secretari judicial, a l'espai segur de la web de la ciutat de Barcelona i obtenir una còpia de l'informe dels accidents de trànsit que elabori la guàrdia urbana.

El CGPJ i el Ministeri de Justícia, per últim, ofereixen una gran diversitat d'informació i serveis *on line*. El primer per xarxes de biblioteques judicials, remissió de sentències, consulta d'estadística judicial, informes estadístics, sistemes d'informació socioeconòmica de partits judicials, gestió de substituïts de jutges, inter-ius i sistemes d'informació per a la gestió judicial, a més infraestructura dels partits judicials i pel compliment de penes de treballs comunitaris, a part àrees de presidents de Tribunals Superiors de Justícia i de Secretaris de Govern. El segon permet l'accés als Registres Centrals de penats i rebels, Central de violència domèstica i de Sentències fermes de menors, notes de condemna del primer, portal de la justícia, agendes d'assenyalaments de judicis ràpids i comptes de dipòsits i consignacions judicials, a més de les intranets (corporativa de justícia, de fiscal) i biblioteques de la Fiscalia General de l'Estat.

Amplitud de la xarxa i les seves interrelacions han fet necessària la integració dels diferents serveis, propiciant que un únic usuari amb contrasenya tingui accés a tots per mitjà de l'anomenada tecnologia del "bus d'integració". El CGPJ ha optat per implantar una capa d'abstracció (*Enterprise Service Bus*) per facilitar la producció i el consum de serveis sobre un marc complex i heterogeni d'aplicacions i tecnologies, de manera que hi ha un enfocament i optimització de la feina no cap a les aplicacions sinó cap a l'entorn de serveis. Els beneficis són inevitables: eliminació de connexions punt a punt entre proveïdors de serveis i els seus usuaris, abaratint costos; solució basada en la configuració i no en

la programació, amb control de seguretat, supervisió i obligatorietat de compliment dels Acords de Nivell de Servei o SLA (*Service Level Agreement*), reutilitzant aplicacions preexistents en l'entorn del CGPJ sense que sigui necessari realitzar nous desenvolupaments i/o modificacions de les existents, gestió integral del cicle de vida dels serveis i gestió controlada amb facilitat d'accés al catàleg de serveis i generalització del sistema operatiu Java.

Es clar que s'ha de crear un complet sistema de control de seguretat i auditoria per gestionar amb garanties els serveis, evitant suplantacions d'identitat, repudi de peticions i repudi de respostes (servei que assegura que ni el remitent ni el destinatari puguin manifestar no haver remés o rebut un missatge que realment ha estat enviat o recollit), o *sniffing* de missatges, amb gestió de certificats digitals i gestió de marques d'aigua. Els *Criteris de Seguretat* aprovats pel Ple del CGPJ el 13 de setembre de 2007 preveuen un control extern d'aquest tipus, com a mínim, cada dos anys, el primer per primavera de 2009. L'objectiu auditor resideix en dictaminar sobre l'adequació de les mesures i controls dels esmentats criteris, indicant deficiències i proposant mesures correctores o complementàries necessàries, incloent-hi dades, fets i observacions base dels dictàmens i recomanacions i propostes, restant les auditories a disposició de l'Agència de Protecció de Dades.

Entre jutjats

Ja hem parlat dels exhortos i de la possibilitat d'obtenir informació entre jutjats, més enllà de la recuperació de dades de registre –fa temps viable– incorporades pels serveis de guàrdia dels jutjats instructors

catalans d'altres partits judicials⁷⁰². Resta, particularment, fer esment a la instrucció 1/2008, de la Secretaria de govern del TSJ català, va establir-se sobre la coordinació entre jutjats de la jurisdicció penal, respecte estendards mínims pels requeriments d'inici efectuats al jutjats d'instrucció en funcions de guàrdia que dictés sentències de conformitat⁷⁰³. Tanmateix, és convenient coordinar la instrucció amb l'enjudiciament, quan siguin supòsits sense conformitat i per tant a realitzar en jutjats diferents –al igual que en els casos d'inhibicions entre òrgans judicials del mateix tipus–, respecte de peces de convicció, quantitats intervingudes o dipositades per raó del procediment penal –i així necessitat de transferències entre comptes judicials–, o continuïtat, en el seu cas, de mesures cautelars o de contacte de l'imputat amb el jutjat respecte a canvis de domicili o telèfons.

⁷⁰² Si bé en aquests casos convé introduir una numeració de registre pròpia –que serà la del registre general–, perquè si utilitzem la mateixa i el receptor de les dades (utilitzades a deganat per repartir) rebutja la causa (per exemple davant d'una incorrecta inhibició) i, així, no es produeix cap incoació de procediment (amb número, doncs), hi haurà una clara duplictat de registres o, dit d'una altra manera, el jutjat receptor no tindrà forma d'utilitzar una numeració pròpia pel seguiment del rebuig.

⁷⁰³ Concretament, en els judicis ràpids s'estableix –malgrat són els únics que permeten la sentència de conformitat i així l'inici d'execució al jutjat d'instrucció en funcions de guàrdia– un cúmul de criteris a complir sota responsabilitat del secretari judicial: 1) cada pena imposada a de ser objecte d'un requeriment individual exprés; 2) el requeriment ha de contenir la intimació a seguir la conducta positiva o l'abstenció que correspongui per donar inici a l'execució de la pena pel condemnat, amb detall del contingut de dita conducta compliment de la qual s'exigeix; 3) ha de contenir apercebiment de responsabilitat per quebrantament; 4) expressarà, necessàriament, la persona que el condemnat s'ha assebatat del contingut del requeriment i dels apercebiments fets; 5) si es tracta de penes substitutives s'advertirà expressament al condemnat que el seu incompliment total o parcial suposarà el retorn a la pena substituïda; 6) com acte de comunicació que permet consignar resposta del destinatari (el condemnat), es farà constar qualsevol contestació que es produís; 7) s'entregà al requerit còpia del requeriment; i 8) supòsits específic davant multes i responsabilitats civils (només es requerirà, i el jutge competent donarà el número del seu compte, menys quan el condemnant vulgui pagar immediatament, donant-li el número de compte del jutjat instructor, que després transferirà a l'executor), privació de dret a conduir (es farà constar si ja està retirat com a cautela o es retira al moment de requerir –que és la regla general– o no pot fer-se i per què –no el porta a sobre, l'ha perdut–), privació del dret de tinença i dret a duu armes de foc (es farà constar si la llicència ja estava cautelarment intervinguda o es fa retirada al moment del requeriment, en altres casos se li donarà un termini de 24 hores per entregar les que tingués a la Intervenció d'armes de la Guàrdia Civil més propera al seu domicili), prohibició d'apropament o de comunicació (amb indicació de tota dada necessària per complir-ho –identitat, llocs, distàncies– i advertiment de que la trobada casual o fortuïta obliga a anar-se'n immediatament), treballs en benefici de la comunitat (indicant la intervenció de l'Administració penitenciària, que actuarà directament pel sistema de cita prèvia, però si aquest no existís, es faria l'ordre de compliment dels treballs quan l'Administració el requerís). Particularment, respecte del permís de conduir quan el condemnat indiqui que no en té, es farà constar aquesta realitat, igual que si manifesta la retirada administrativa o judicial (que indiqui organisme i referències) o l'extraviament (que aporti denúncia, sol·licituts o no de duplicats) o si es ciutadà estranger amb residència fora d'Espanya (comprovació d'ambdós extrems segons el que resulti de les actuacions practicades).

En principi les peces de convicció segueixen el procediment si es troben a l'arxiu del jutjat que l'envia, amb diligència de constància que així l'exposi. El secretari del jutjat de destí diligenciarà la constància de peces, o la seva inexistència, però si hi són als arxius del remitent i no s'han lliurar les demanarà immediatament, amb indicació de les dades oportunes per la seva localització, no és suficient una mera referència a la remissió de possibles peces de convicció existents. Si les peces no hi són als arxius dels jutjats es farà constar on es troben, simplement, tan pel secretari judicial de l'òrgan remitent com pel de l'òrgan receptor. Si hi haguessin divergències entre el que consta lliurat i el que consta rebut, en el moment de la recepció convé fer-ho palès, perquè és el moment en que canvien les potestats de control i custòdia.

Per diligència de constància també es farà menció a quantitat intervinguda o/i dipositada a comptes judicials, el seu concepte, import i referència, i com la transferència no pot efectuar-se directament pel remitent –normalment es fa una remissió al deganat– serà el secretari judicial del receptor final qui la reclami immediatament, indicant el número de compte a on ha d'anar. Naturalment, el judici ràpid amb assenyalament immediat permet conèixer el jutjat destinatari, sense especificació al respecte per la instrucció 1/2008; malgrat tot seria bo disposar també amb un índex de números de compte generals on efectuar directament la transferència, i el secretari judicial destinatari s'encarregaria, després, d'ubicar amb el seu nou número de procediment judicial, el seient de l'ingrés ja introduït anteriorment.

Les causes han d'enviar-se foliades, i en aquest sentit en el darrer foli de les actuacions, segons l'esmentada instrucció 1/2008, es farà constar el número total de folis i els volums d'actuacions si hi hagués més d'un. En el cas de diligències urgents es prohibeix la remissió per correu ordinari, indicant la necessitat de missatgeria urgents, o

directament si es tracta del mateix partit judicial; i els despatxos emesos pel jutjat instrucció que requereixen constatació, ja indicaran que aquesta es farà a l'òrgan judicial enjudiciador directament⁷⁰⁴.

Sobre domicilis i dades personals, el secretari judicial s'haurà d'assegurar que a l'aplicació informàtica consta domicili actualitzat, fent diligència de constància al darrer foli de les actuacions del darrer domicili conegut de l'acusat i si aquest està complint correctament les mesures cautelars que, en el seu cas, haguessin. En aquest supòsit convé recordar que no sempre el jutjat instructor encarregat de la causa realitza aquest control, situació no prevista a la Instrucció 1/2008. En efecte, sovint s'encomana a jutjats de territoris a prop del domicili dels interessats, i han de ser aquests qui remetin l'estat de compliment, bé periòdicament, bé en un moment final, perquè el secretari judicial responsable pugui fer la dita diligència de constància, alhora que comunicar al jutjat que actua per auxili judicial en el control esmentat, remeti a un altre els informes periòdics pertinents, cosa que no es podria fer quan no es coneix quin jutjat serà el destinatari per remetre a un deganat, de manera que quan la causa sigui repartida el secretari judicial del jutjat competent, coneixent quin és el jutjat que se'n ocupa del seguiment de mesures cautelars perquè s'haurà fet constar pel secretari judicial remitent, li demanarà els informes de control, que es deixaran de rebre per aquest últim. En el ínterin, tot el que s'hagi rebut pel remitent s'enviarà al jutjat destinatari tan aviat com aquest comuniqui al primer que ho és.

Els subjectes processals han de rebre la notícia del canvi de jutjats, per adreçar-se al nou jutjat competent, per exemple als efectes de fer peticions, sol·licituds o informar respecte de canvis domiciliars o d'altres.

⁷⁰⁴ Si bé els despatxos extesos pel jutge instructor no poden plantejar, *a priori*, cap contestació, convé igualment fer esment del jutjat enjudiciador competent, perquè la comunicació negativa d'aquells arribi directament i sense demora al jutjat que és competent.

Regula la instrucció 1/2008 que, si aquests últims es produïssin i es comunicuessin al jutjat remitent després de la remissió, aquest haurà de fer arribar la informació al destinatari. S'ha d'entendre que aquest comunicarà al remitent la recepció efectiva de la causa, però no es regula què ocorre mentre això no passa, sigui pel temps que trigui el repartiment ordinari des de deganat, sigui per retards en el propi jutjat receptor –que segons la Instrucció 1/2008 ha d'acusar rebut en un màxim de tres dies independentment de quan es procedeixi a incoar el procediment corresponent pel jutjat. La comunicació es faria, aleshores, al jutjat degà, doncs aquest serà el que conegui o directament pugui conèixer el jutjat destinatari final.

No inclou la Instrucció esmentada què passa davant incompliment d'aquestes normes, però potser la correcció extraprocessal del secretari judicial corresponent fora la via més oportuna, per evitar la dilació i patètic peloteix entre jutjats, sempre hi quan no hi haguessin incompliments processals substantius –aliens, de fet, a la tasca exclusiva del secretari judicial–; per exemple, retornar inhibicions no acordades per interlocutòria ni amb el vist i plau del Ministeri fiscal resulta inevitable, retornar executòries per manca de foliatge o algun tipus de requeriment potser plantejaria dilació indeguda.

Però per evitar demores sí s'estableix que el secretari judicial del jutjat d'un partit diferent al de la seu del jutjat d'enjudiciament, requerirà designes de procurador del partit judicial de destí, perquè ja es tingui quan aquest rebi les actuacions remeses. I això es farà també quan la sol·licitud de designa sigui en virtut de l'article 784.1 LECr, citació a termini i cooperació judicial, es a dir, en aquest casos es demanarà designació de procurador pel jutjat instructor i pel jutjat enjudiciador de partits judicials diferents. No regula la Instrucció 1/2008, malgrat tot, que en els judicis ràpids pot haver-hi designa de procurador pels acusadors

particulars, donat que la mateixa és imprescindible, i així actuar-se el requeriment de designa, també, per procurador al jutjat del penal de partit diferent. Però respecte de l'imputat, que pot ser i normalment és representat pel seu advocat, el procurador només resulta necessari amb l'apertura de judici oral, a l'acte que posa fi a la actuació del jutjat d'instrucció, de manera que el requeriment no tindria gaire sentit a no ser que es pretengui sol·licitar d'ofici la designa de procurador –si l'advocat també ho és– pel partit judicial de destí, potser guanyant alguns dies de tràmit.

A la Instrucció 1/2008 s'estableix que els secretaris dels òrgans jurisdiccionals enjudiciadors faran remetre testimonis de sentència als jutjats d'instrucció, amb possibilitat de fer-ho al moment de declarar la ferma i iniciar procés d'execució⁷⁰⁵, i sense que sigui ferma als casos de violència contra la dona –on després hi hauria una segona comunicació, de la ferma⁷⁰⁶–; però no s'entén quin sentit té que la instrucció acabada rebi dades sobre la terminació normal del judici oral.

La Instrucció 1/2008 imposa que tota remissió entre jutjats que inclogui documentació posteriorment al lliurament de les actuacions, s'haurà de fer per ofici amb indicació del destinatari –no ho diu però s'inclourà aquí el deganat si encara no se sap quin és el jutjat destinatari final–, evitant la remissió sense referència o amb referències anotades en fulles adhesives.

⁷⁰⁵ En primer lloc convé recordar que “executòria” –terme utilitzat a la Instrucció 1/2008– és simplement una “resolució judicial executable”, però el sentit exposat denota que es vol dir aquell títol executable en sentit propi, creditor doncs d'una condemna. Això implica que no es comunicaran les sentències absolutòries.

⁷⁰⁶ Naturalment, si no fos “ferma”, sinó revocada, també s'hauria de comunicar aquest extrem. En qualsevol cas, l'absència de referències a l'executòria –col·loquialment parlant–, suposa una comunicació inicial de tot tipus de sentències, absolutòries o condemnatòries. Segons el text no s'inclouen les terminacions anormals del procediment.

Respecte dels actes de comunicació, la Instrucció 1/2008 indica que en els judicis ràpids de conformitat no cal esperar la devolució de cooperació judicial per notificar la sentència, i si el secretari judicial ho considera oportú, es pot remetre la causa al jutjat del penal, sense dilació per la seva execució, amb la lectura *in voce* de la part dispositiva i persona condemnada feta a la compareixença de l'article 798 LECr. Igualment convé notificar a persones perjudicades pel delictes encara que no hagin estat part del procediment: bé directament si el perjudicat hi és al jutjat, bé mitjançant correu certificat amb constància de rebut si no hi és, i en cap cas s'esperarà la devolució del justificant per remetre actuacions a l'òrgan judicial que hagi de continuar l'execució. I el secretari judicial és el responsable, finalment, de la notificació de suspensions i substitucions, incloent-hi terminis, advertència cas de revocació per nova comissió delictiva, terminis per pagament de responsabilitat civil i risc de revocació per no complir-los, igual que per aportació de certificats de rehabilitació o submissió a tractaments, així com condicionaments especials de la suspensió –que la substitució també té; i en aquesta última s'especificarà que la revocació suposaria execució que descomptarà temps equivalents de compliment de la substitució.

A l'oferiment d'accions al perjudicat –o en el judici plenari– se li donarà a aquest document acompanyat a annex I de la Instrucció 1/2008, perquè hipotètiques indemnitzacions li siguin ingressades directament per transferència bancària, a un compte de la seva titularitat, per no haver de desplaçar-se a l'entitat adjudicatària del compte de Consignacions i dipòsits judicials⁷⁰⁷.

⁷⁰⁷ El recurs a pagar per transferència resulta obligat, però, pel secretari judicial, quan el beneficiari del pagament resideix en municipi distint del del jutjat emissor; article 12 del Reial decret 467/2006. Per fer-ho és inevitable que el secretari judicial requereixi al beneficiari de les dades necessàries per fer la transferència, advertir del caràcter públic de les actuacions judicials i de la unió del número de compte privat a les mateixes.

Amb els Cossos i forces de seguretat

Els desplegament del Cos de Mossos d'esquadra el novembre de 2007 a la comarca de l'Alt Penedès, i finalment a tota Catalunya durant 2008, va permetre la uniformitat de la seva actuació, arran de Protocols d'actuació que partien d'una única visió de treball. No obstant, la sinèrgia amb els jutjats de cada partit judicial implicat, i fins i tot amb cadascú dels jutjats d'un mateix partit judicial, ha permès una deformació significativa d'aquest tipus d'unitat d'actuació, exemple de la manca d'uniformitat que regeix als òrgans judicials, malgrat són aquests, precisament, els que es sotmeten a les lleis i reglaments que afecten els serveis de guàrdia. En qualsevol cas, s'ha permès la supressió d'una multiplicitat de relacions i comunicacions per concurrència de cossos; malgrat tot resten encara certes competències i pot haver-hi activitat amb la Guàrdia Civil –encara només sigui per dipòsit d'armes i causes antigues, o en aspectes relatius a duanes portuàries i aeroportuàries– i amb la Policia Nacional –per exemple en matèria d'estrangeria, mentre que les Polícies Locals es reconduïxen, bàsicament, a la Policia Autònoma. En efecte, la Policia Local no lliura els atestats amb detinguts directament sinó per mitjà dels Mossos d'esquadra –cosa que, en part, també fa quan no detén–, que són els que efectuen la custòdia dels detingut i les seves conduccions al jutjat.

Davant d'aquest context convé centralitzar comunicacions ordinàries, amb el màxim comandament de torn de l'Àrea Bàsica Policial respectiva, si no fos la persona indicada en concret per fer-ho, com ara el cap de l'Oficina d'Atenció al Ciutadà, i tot allò al marge del cap de la Unitat d'Investigació. L'encarregat de mantenir la comunicació coordinada podrà reunir-se amb el jutge de guàrdia per valorar l'actuació feta a efectes de millorar-la, sigui de la policia, sigui de l'òrgan jurisdiccional. La fluïdesa d'aquesta relació és fonamental per dinamitzar

el servei i adaptar-lo a les necessitats reals, doncs el que pot passar habitualment en un servei de guàrdia serà conegut després de poques guàrdies, i la millora només s'obstaculitzarà per les mancances d'adaptabilitat pròpies de cadascú dels organismes implicats, donada per suposada la voluntat favorable dels actors en presència.

És idònia la regularització del lliurament dels atestats sense detingut, agrupant-se en determinades franges horàries de matí i tarda a jutjats de guàrdies permanent i en horari hàbil ordinari amb guàrdies de disponibilitat, doncs el contrari suposa un absurd gota a gota de lliuraments igualment perjudicials per la Policia que ha de traslladar-se físicament al jutjat de guàrdia per fer-ho.

Els caps de setmana i festius no hi ha cap problema en comunicar a primera hora del matí l'existència de detinguts –sistema de graella. Ara bé, s'ha de recordar que la guàrdia de permanències no imposa que jutge i secretari hi siguin a totes hores d'apertura del jutjat, per la qual cosa només acudirán a la seu judicial si hi ha feina a fer. Això vol dir que, si la nit abans se sap que hi haurà conducció de detinguts, advertir-ho permetrà començar a primera hora –en horari de conducció ordinària segons protocol policial–, en cop d'haver d'esperar que arribi al jutjat el personal pertinent, el que de fet perllongarà la ocupació dels agents de policia i la seva dedicació a altres tasques, no pas el temps d'apertura del Jutjat.

En alguns casos hi ha hagut problemes de trasllat de detinguts i incompliment del protocol de conducció única, donat que si, com ha passat, els detinguts es van portant al jutjat d'un en un, qualsevol incidència –per exemple: pel primer conduït l'advocat o un intèrpret arriba tard malgrat la correcta citació–, pot endarrerir enormement tota la feina del matí –tan pel Jutjat com per la policia– amb la resta de detinguts, que

d'altra manera podrien anant declarant i resoldre's sobre la seva situació personal. En quan al procediment d'hàbeas corpus cal recordar que la demanda del detingut no paralitza el procediment a comissaria –malgrat el protocol de la policia imposa que s'aturaran les diligències–, al marge que, cas d'incoació, s'hauria de portar al jutjat el detingut i, aleshores, no es podríem seguir fent diligències policials amb ell (sí d'altres, però).

Genera molta confusió l'incompliment del protocol de lliurament d'atestats (9.30 cada matí, per exemple) o dels detinguts (per ex. 10.00 i 17.00 hores), amb graelles de detencions i presentacions al jutjat equivocades o que no reflecteixen detinguts o presentats reals, sinó que ho han estat o que ho estaran. Igualment, no es compleix el lliurament d'atestats instruïts per judicis ràpids a les 9.30 sempre.

És necessari recordar, en matèria de violència contra la dona, que la Policia judicial ha de diligència el nomenament de lletrat d'ofici per a la presumpta víctima; tanmateix, en qualsevol cas, tot advocat que ha de ser citat davant l'òrgan judicial, exigeix que la citació tingui una hora concreta i consti per diligència policial a l'atestat corresponent. La primera obligació esmentada, per exemple, va ser impossible d'introduir a la mecànica habitual de la Guàrdia civil de Vilafranca del Penedès durant els anys que van actuar amb la nova legislació sobre aquesta matèria, generant l'esforç del jutjat per evitar dilacions quan, a la seu judicial, la víctima no en tenia advocat i impossibilitava la seva correcta declaració alhora que la realització de les compareixences per resoldre ordres de protecció. La segona, tan abans com ara, pateix "el sempre s'ha fet així", on la policia no deixa referències a l'atestat que permetin aplicar el contingut de l'article 520.4 II i.f. LECr; sense oblidar que, feta la comunicació al Col·legi d'Advocats de Barcelona, aquest va establir (i!) la pràctica no escrita de no "molestar" els seus col·legiats d'atenció al detingut de matinada, malgrat que el servei és de 24 hores.

Tanmateix, pot haver-hi confusió respecte de no informar sobre la detenció, o sobre la llibertat del detingut policial: convé fer-ho per respectar la LECr, però això no vol dir sol·licitar instruccions ni tampoc restar autonomia a la decisió de la policia, que s'ha de mantenir plenament. Al protocol de l'Alt Penedès es parla de deixar sense efecte detenció de presumptes autors de delictes menys greus amb domicili conegut i fiança bastant, però no sempre es fa. La comunicació directa de la policia amb el fiscal hauria de permetre, també, abastar delictes greus, doncs només el segon pot demanar cauteles de presó que determinen la necessitat de presència davant el jutge del detingut. Potser el jutge té limitades potestats, amparables a la llibertat provisional, com ara compareixences *apud actes*, malgrat que a la pràctica convé evitar la inèrcia d'aquestes, que després no són controlades convenientment.

La policia ha de tenir present el contingut de l'article 772.2 LECr, segons el qual és la policia judicial qui remet les oportunes còpies al Ministeri fiscal, no simples extractes, provocant que el jutjat hagi de subsanar-ho enviant per fax l'atestat o la resta incompleta; finalment es va permetre que hi hagués una mena de funcionari d'enllaç en el servei de guàrdia, per afavorir la tasca del Ministeri fiscal, i amb un petit suplement de sou. En conseqüència, és necessari comunicar al Ministeri fiscal directament per la policia, perquè no ha de fer-ho el jutjat incrementant la seva tasca com si fos un annex de l'oficina de fiscalia, organitzativament separada. De fet, s'ha implementat aquesta labor, el que inclou inevitablement una tasca funcional al servei del fiscal, sobre tot quan aquest no hi és físicament al jutjat de guàrdia.

Als efectes de citacions en el servei de guàrdia per faltes immediates i diligències urgents/judicis ràpids sense detingut, procedeix el compliment de la norma reglamentària aplicable en quan a la celebració de judicis i compareixences el vuitè dia sortint de guàrdia,

utilitzant, aquells que la tinguin a disposició, l'agenda electrònica d'assenyalaments que respecti tal normativa, en el ben entès que el jutjat de guàrdia sortint, i no l'entrant, és l'encarregat de celebrar aquests judicis i compareixences. En situació on el sistema o aplicació informàtica no ho permetés, s'hauria de comunicar directament amb el Jutjat sortint per sol·licitar hora d'assenyalament a fi de citar a parts i testimonis; i si fos possible a actuacions policials de matinada, hauria de seguir-se un ordre preestablert i consecutiu, malgrat no evitaria possibles duplicacions si, immediatament obert l'horari hàbil al jutjat, no s'actualitza l'agenda amb aquest. En fi, les hores de judici en les faltes immediates i els judicis ràpids hauran de ser correlatives (per exemple que les faltes comencin a les 10.00 i es vagin acumulant; que els ràpids comencin a les 12.00 i el mateix): no es pot citar a tothom a la mateixa hora, perquè al marge del problemes d'espai que es podrien generar, i hauria legítimes queixes de justiciables i professionals davant la dilació: es obvia la impossibilitat de complir horaris.

La policia ha de citar correctament a les parts davant el jutjat de guàrdia –evitant fer esment genèric a aquest perquè el dia que es fa la citació potser un jutjat qui sigui de guàrdia i el dia de la citació un altre–, amb els advertiments concrets⁷⁰⁸, amb la citació de dia i hora dels professionals actuants. El dret al termini de vuit hores per comparèixer del que disposen els advocats deriva de la seva primera convocatòria, normalment policial, però no existeix quan a comissaria s'ha produït una citació d'assistència concreta davant del jutge, malgrat que les dites 8 hores reneixen quan la citació concreta no s'ha produït i el jutjat ha d'efectuar per si mateix la citació. Igualment, convé la citació dels intèrprets precisos, amb l'inconvenient que la policia fa servir un servei o

⁷⁰⁸ Hi ha models on el denunciador, la víctima, o el perjudicat, configuren un apartat distint del de testimoni, quan el primer, el segon o el tercer són el quart, per la qual cosa en aquest últim consten els advertiments de multa per incompareixença, però no en els anteriors, quan és necessari que també hi siguin.

una comunicació amb aquests diferent de la utilitzada pels jutjats, de manera que seran aquests el que hauran de citar a intèrpret quan constatin la seva necessitat –en general a la vista de l’atestat, lliurat poc abans de portar físicament el detingut davant el jutge–, dilatant el moment de l’interrogatori i, així, el temps d’espera a la guàrdia del detingut, dels professionals actuants i de la policia custòdia. Doncs, si bé l’intèrpret no gaudeix de la prerrogativa del advocat –les vuit hores esmentades abans– haurà d’estar disponible i en molts casos s’haurà de desplaçar des d’una altra població, sense que canviés res una citació a una hora determinada materialment impossible de complir. A la vista d’aquesta problemàtica i detectada la diferent articulació del servei de traductors per part de policia i jutjat, interessa que la primera adverteixi al segon el més aviat possible perquè aquest últim pugui anticipar la citació d’un intèrpret a una hora determinada i es pugui celebrar la lectura de drets i declaració del detingut tan bon punt arribi aquest a estar a disposició del jutge⁷⁰⁹.

Ha de tenir-se present, igualment, que si el tancament de l’atestat no va a permetre el lliurament físic del mateix en el Jutjat de guàrdia sortint, al menys amb suficient antelació per verificar qualificació i pressupòsits processals, l’assenyalament es posposarà –en alguns partits judicials es va acordar remetre-ho una setmana més tard, es a dir, pel vuitè dia del jutge de guàrdia següent; en altres, la presentació de l’atestat sense el tràmit d’urgència, la qual cosa operaria un repartiment ordinari per data dels fets –i possiblement la incoació de diligències prèvies– i no impediria que la part interessada sol·licités la conversió del procediment per gaudir-ne la rebaixa penològica davant una conformitat

⁷⁰⁹ Inevitablement haurà casos on el detingut enten mínimament l’idioma, ha pogut rebutjar davant la policia efectuar una declaració –o l’ha feta amb deficiències idiomàtiques–, però prefereix –o el seu advocat així li aconsella– comptar amb un intèrpret davant del jutge, tot això al moment de la lectura de drets prèvia a l’interrogatori. En aquests casos, evidentment, s’han de paralitzar els tràmits i celebrar la compareixença pertinent amb l’assistència de l’intèrpret que calgui, qui prèviament assistirà al detingut en una nova lectura dels seus drets constitucionals.

penal. En tot cas, i partint d'un òptim funcionament de l'agenda electrònica d'assenyalament de guàrdia, és impossible la duplicitat de judicis a la mateixa hora. De vegades la Policia Local manifesta que no té accés a l'agenda informàtica d'assenyalaments i que per tant no pot sinó assenyalar a primera hora del matí, per altre banda oblidar els protocols establerts que divideixen aquest entre les judicis ràpids i les faltes immediates. En qualsevol cas, crida l'atenció que l'agent de la policia local no tingui cap inconvenient en trucar al funcionari de guàrdia avançada la matinada i en horari permanència o hàbil ordinari del jutjat de guàrdia no ho faci per verificar la possibilitat d'una assenyament. I donades les circumstàncies exposades és aquesta la via a seguir, substituïda per la comunicació amb Mossos d'esquadra –a disposició 24 hores i amb accés a l'agenda– quan el jutjat de guàrdia ha tancat portes d'atenció al públic fins el dia següent.

Ha de recordar-se que el vuitè dia de la guàrdia –el dia sortint–, té horaris de matí i tarda. Resulta especialment idoni enllestir la feina pel matí, però això no vol dir que unilateralment la Policia Judicial faci citacions per les 14.00 hores –fi de l'horari de guàrdia pel matí–; hi ha la possibilitat que tal situació tingui lloc i expressament es consideri viable, però potser caldria ajustar els espais entre assenyaments per evitar-ho i mantenir-los tots durant el matí i abans de les dues –per exemple cada 20 minuts en cop de mitja hora o, al menys, alterar la cadència ordinària de 30 minuts, només, per l'últim del matí (que sigui a les 13.45 hores). Si no fos possible, hauria d'utilitzar-se la tarda.

En definitiva, convé coordinar d'alguna manera eficaç l'assenyalament de judicis pel vuitè dia, dia sortint de guàrdia, especialment de les faltes immediates on no només citen el Mossos d'esquadra sinó igualment Policia local i, sobre tot, el propi Jutjat. Bé per comunicació per fax o telefònica –del Cos de Mossos al Jutjat o a

l'inrevés–, bé per l'ús de l'agenda electrònica a disposició –sempre i quan es rectifiquin eventuais errors de caire informàtic sobre el Jutjat de les citacions i eventualment d'altres–, no es pot admetre que cada dimecres hi hagi dos o tres judicis –els primers del matí– solapats a la mateixa hora.

I quan es fan citacions policials a la víctima o persona ofesa no es tractada com a testimoni, fent servir caselles específiques per uns i altre. Per tant no l'adverteixen d'una possible multa per incompareixença, que afecta qualsevol testimoni, sent-lo també la presumpta víctima dels il·lícits penals.

Segons algunes pràctiques policials –fonamentalment derivades el protocol d'actuació establert per Mossos d'esquadra–, l'instructor de l'expedient no citarà ni requerirà perits ni asseguradores, ni metge forense, gestió que es farà sempre des del jutjat i segons criteri judicial. Incompleix les previsions dels judicis ràpids, segons la LECr, sense perjudici que les urgències en casos de delictes sexuals segueixen protocols específics, fonamentals en el àmbit de la prova preconstituïda.

És necessària la citació dels intèrprets jurats i la prèvia citació de víctimes de lesions perquè el metge forense faci peritatge. En quan als intèrprets convé recordar que la Policia Autònoma treballa amb un servei diferent del jutjat, a més de que potser fora problemàtic pretendre perpetuar la tasca de l'intèrpret actuant davant la policia fins els jutjat, com si es tractés d'un advocat de guàrdia que en realitat no és. Efectivament, el protocol policial estableix que no citarà traductors al jutjat, perquè treballa amb una determinada empresa pel seu compte. Per això convé que adverteixi amb temps suficient de la necessitat d'intèrpret. Això imposa l'anticipació de la necessitat d'intèrpret per part del jutjat mateix, perquè, si no ho fes, arribant els atestats mitja hora abans que el

detingut –sovint alhora– es quan s’adonaria de la necessitat d’un intèrpret, o potser quan el detingut no entén la lectura de drets. Aleshores, s’hauria de sol·licitar-ne un, i esperar. Segons el tipus d’idioma o el lloc de residència de l’intèrpret respecte del jutjat que el necessita, pot passar una hora sense inconvenient. Tan el detingut com el seu advocat –en el seu cas el Ministeri fiscal– i la policia de custòdia romandran al jutjat, doncs, fins que arribi l’intèrpret.

La Policia judicial sí s’ocuparà de remetre tot lesionat al jutjat de guàrdia, per ser explorat pel metge forense, però si una persona denunciada-víctima acudeix al jutjat per ser visitada pel metge, no es pot diligència correctament sense un procediment en curs, es a dir, incoat. Per tant, convé preveure que, quan el lesionat vagi al jutjat instructor, l’atestat ja hi sigui –i no un avançament sinó l’atestat tancat–; sinó, només es pot indicar a la presumpta víctima que denunciï per poder tenir elements fàctics suficients, incoar en virtut d’això i practicar les diligències de peritatge, sense perjudici que, després, incorporariem a l’expedient l’atestat tancat. Altre cosa és l’actuació del metge forense com actuació directa amb la policia –protocol·làriament rebutjada–, i com a tal diligenciada, o remetre atestat o minuta suficient per permetre la incoació. No oblidar que també convé que a les faltes immediates vinguin com a testimonis els agents actuants, sense que tingui lògia que el jutjat instructor els hagi de citar judicialment.

Resulta recomanable, com ja es fa per la policia, que s’adverteixi al denunciada aportat pressupost o factura dels danys o propietats. Però desapareix l’emparement jurídic quan el protocol policial ordena que atestats per faltes no 153 CP ni furt flagrant o lesions 1 contra 1 evidentment lleus i sense dubte no es faran immediats –les lesions dubtoses tampoc–, malgrat l’autor sigui conegut, plenament identificat i localitzable, però es posaran totes les dades perquè pugui citar el jutjat,

incloent-hi telèfons. Amb el telèfon es podem evitar les sortides dels auxilis judicials, evident pèrdua de temps quan la policia podia haver citat i fer un judici immediat de bon començament i no en forma diferida.

D'altre banda es detecta que hi ha un número significatiu d'atestats per faltes que no es trametin com a judicis immediats i que ho permetrien a la vista que tots els implicats han estat identificats i es podrien citar, sigui perquè només caldria un senzill peritatge de danys o de lesions, sigui perquè ni tan sols això fora necessari. Nogensmenys, és la Policia Judicial qui aplica el seu propi criteri per instruir atestats sota les previsions de l'article 962 de la Llei d'Enjudiciament Criminal. Ara bé, el que mai pot fer es impedir que el Jutjat apliqui l'article 964 de la mateixa llei i incoï d'ofici judicis immediats per falta, tenint en compte la obligació de trametre els atestats sense dilació, immediatament, perquè això sigui materialment possible dintre del període de guàrdia: rebre atestats el darrer dia de la guàrdia o a la setmana següent, atestats derivats de la guàrdia d'un altre Jutjat, quan es podien –i es devien– haver presentat abans –encara que per la policia no es considerés oportú fer-ho sota el tràmit de la falta immediata–, la qual cosa hauria permet jutjar immediatament per incoació d'ofici i no dilatar innecessàriament les causes durant setmanes o fins i tot mesos a la vista de l'agenda ordinària de assenyalaments per falta.

El particular afecta, també, la distribució de feina entre jutjats, doncs l'aplicació del 964 LECr –segons les normes de repartiment aliena a la data dels fets com a primera regla determinant–, depèn del criteri jurisdiccional. D'aquesta manera, un jutge pot considerar que procedeix el judici immediat i un altre no, assolint el primer un procediment que no li correspondria per data dels fets i inhibint-se el segon precisament per aquesta regla genèrica del repartiment per la data.

Problema evident, que hi hagi més faltes immediates de les que són possible per un sol dia –el vuitè sortint de guàrdia–, recordant que en aquest dia es fan, també, judicis ràpids per delicte sense detinguts. A Vilafranca del Penedès es va plantejar habilitar més dies per aquests afers eventuais, la qual cosa significaria un estalvi significatiu de les tasques relatives a les notificacions dels interessats, així com el temps de resolució de les causes, sense gairebé cap demora pel justiciable. Però malgrat l'avinentsa policial, les dificultats normatives i la majoritària negativa dels jutges instructors no ho va permetre, al menys de moment. Lamentablement un argument esgrimit per aquests va ser que, amb el transcurs del temps, les persones implicades perden interès i molts judicis acaben en absolucions sense compareixença i així falta de prova. Es clar que, en aquests casos no s'evita la tasca notificadora del jutjat, moltes vegades reiterades per la mobilitat domiciliar dels implicats, reduint-se exclusivament la feina del judici oral i suprimint la redacció d'una sentència de contradicció.

Les peces de convicció es retornaran als legítims propietaris per la policia, advertint-los de la qualitat de dipòsit que tenen i la possibilitat que se li reclami aquest per l'autoritat judicial; si no es poguessin lliurar aniran al jutjat. El que necessiti anàlisi –drogues per exemple– romandrà amb aquesta finalitat a mans de la policia, previ pesar amb precisió en una farmàcia que es diligenciarà a l'atestat, però el laboratori analític no farà proves sense ofici judicial demanant-les, igual per casos de documentació falsificada que s'enviarà a la policia científica, també per analitzar diners falsos, si bé aquí es demanarà manament judicial sota diligències per delicte de falsificació de moneda o falta de circulació de moneda falsa. Les armes de foc no es lliuraran a l'atestat, restaran a Mossos per si es demana informe pericial, no obstant el protocol diu que es trametran a la Unitat Central de Balística i traces instrumentals per

anàlisi i estudi, potser perquè es demana –i recordarà– ofici el mateix dia per fer-ho sense dilació

En quan als diners, es remeten al compte del jutjat o de Fiscalia si s'intervenien a menors d'edat. Per la seva part, els vehicles seran retornats als seus legítims propietaris, evitant sempre que es posi a disposició judicial, segons protocol, que de vegades s'incompleix malgrat tot.

És molt correcte que la Policia Judicial assumeixi la seva responsabilitat respecte de la detenció dels sospitosos –especialment en causes de violència domèstica y/o “de gènere”– i no sempre els posi a disposició judicial, donat que resultava i acostuma a resultar comú que el detingut per delicte es mantingui així fins que el jutge decideix sobre la seva situació personal; en molts nombrosos casos la privació de llibertat –tan com a dret constitucional fonamental com a despesa humana i material de l'Administració, sobre tot la policial– no és indispensable i permet, perfectament, la presentació d'atestats sense detingut o la elaboració d'un atestat per judici ràpid sense detenció i amb citacions pel vuitè dia.

Excepcionalment hi ha casos on un furt dona lloc al tràmit de judici immediat per presumpta falta malgrat constar, al propi atestat, multitud d'altres furts en un temps no superior a l'any. Davant d'aquesta situació convindria verificar el destí dels corresponents atestats –sembla que aquesta dada de destí concret d'un atestat es pot saber per les bases de dades de la policia amb facilitat–, a fi agilitar pel Jutjat l'examen de la hipòtesi prevista a l'article 234.2 CP –la conversió en delicte de diverses faltes continuades–.

La interlocutòria que ordena l'entrada i registre sol·licitada per la Policia judicial no garanteix, per la seva formalitat, la correcció substancial de l'autorització, ni evita, doncs, la possible nul·litat. D'aquesta manera, quan els supòsit de fet permet l'entrada de la policia sense cap ordre judicial, pretendre-la com una via d'assegurament sobre la correcció de l'actuació policial, únicament pot suposar retards innecessaris, de vegades exemples d'ineficàcia final, acumulació en el jutjat de guàrdia d'un tipus de feina inevitablement immediata i que desplaçarà d'altres tasques, potser iguals o més importants –si l'ordre no era imprescindible–, que només pot duu a terme el jutge, i una mostra d'inseguretat i inoperància policial sobre el que són les seves funcions, exercitables amb un bon grau d'independència sota la coneixença de la llei.

Apart resten, naturalment, les soterrades pressions o intents de manipulació o influenciació pretesos, sobre tot cap a jutges amb menys experiència.

Amb el torn d'ofici d'advocats i procuradors

El torn d'ofici, davant la regulació de la justícia gratuïta, planteja una reorganització a fons. Actualment, no s'entén la necessitat d'esperar quinze dies per obtenir un advocat designat d'ofici –gratuït o no– per causes penals, o que la dilació de les suspensions provisionals per sol·licitud de justícia gratuïta destrueixin els terminis legals de citació a judici, o que les 24 hores d'assistència al detingut no existeixi a la pràctica –sinó que comença de bon matí, i moltes vegades la policia ni tan sols es molesta a trucar al Col·legi a determinades hores de la nit o matinada, sabent-ho.

Es considera vulnerat l'article 6.1 CEDH per no tenir en compte la situació econòmica de la part interessada que permetia exonerar-la de l'obligació de consignar per trobar-se en condicions de reconeixement del benefici de justícia gratuïta, concedida amb posterioritat⁷¹⁰.

A dreta llei potser s'hauria d'esperar el resultat de la justícia gratuïta, i no només a una decisió provisional sinó l'administrativa definitiva, amb els problemes que això comporta davant la lentitud del particular i la paral·lela paralizzació processal.

Una altra cosa pretendre mantenir la paralizzació durant la seva impugnació jurisdiccional. Ara bé, si la impugnació tingués èxit, es plantejaria una situació de difícil solució en referència als drets no exercitats o exercitats sense l'assistència jurídica gratuïta, en un procediment probablement finalitzat.

Aquest tipus de demora, atribuïble a organitzacions col·laboradores de la justícia –en aquest cas els Col·legis professionals–, incideix negativament en el terme raonable del procés, que també és una vulneració de l'article 6.1 CEDH.

Menys comprensible que l'advocat d'ofici, per regla general, conegui el seu client penal el dia de la declaració com a imputat de l'últim, demanant poc abans l'expedient per mirar-ho. Poc dir sobre l'actuació davant de la policia, on moltes vegades actua com un pur tràmit, sense afrontar les necessitats constitucionals de debò: intèrpret mai demanat – malgrat consti feta l'assistència al detingut (com?), cap entrevista després de la diligència policial, queixes de la perllongació de la detenció per la tarda però que no va demanar hàbeas ni cap actuació judicial.

⁷¹⁰ STEDH 15-II-2000 (nº. cit.) García Manibardo vs. Espanya.

La millora del servei passa per una formació adequada dels lletrats que presten els serveis d'assistència jurídica gratuïta, amb la garantia col·legial d'un ensenyament de pràctica jurídica complementari, i amb la garantia institucional de pagament per l'administració autonòmica sense una mena d'intermediació creditora dels col·legis o dels propis professionals. En l'àmbit del perit sota justícia gratuïta, on no hi ha provisió de fons, o a l'execució, els problemes poden repercutir, injustament, sobre l'expert actuant.

Hi ha partits judicials on durant el mes d'agost desapareixen advocats i procuradors davant causes penals d'instrucció –fins i tot respecte de causes amb pres provisional– i davant la possibilitat de procediments civils amb actuacions urgents o amb habilitació de dies. Al mes d'agost ha de poder notificar-se directament als professionals, per a la qual cosa és necessari que aquests comuniquin amb el jutjat degà el fax o la direcció de contacte substituïda de la habitual si aquesta no resultés útil en aquell temps, o el professional que el pogués substituït provisionalment.

Les comunicacions als Col·legis professionals corresponents, directament i per mitjà de la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia, han donat fruit en ocasions, proveïnt d'aquesta manera un recordatori que no caldria esmentat, i obtenint parcialment la disponibilitat de l'assistència lletrada. D'altres s'han de suportat respostes grolleres, ignorants o inversemblants.

Sorpresa va causar la queixa feta per carta de 29 de juliol de 2008 per la Delegació del Col·legi d'Advocats de Barcelona contra els jutjats d'Igualada per realitzar aquesta activitat instructora en el mes d'agost, siguin declaracions d'imputats,

testimonis, detencions o d'altres, que venia a dir que les vacances dels advocats eren a l'agost i que tot allò no urgent en instrucció no s'ha de programar a l'agost, sinó només el que pugui haver-hi per raons de la guàrdia, on ja hi haurà un torn col·legial per això. En fi, que la tradicional habilitat instructora el mes d'agost no ha de funcionar a Igualada –només per raons de la guàrdia.

Respecte del Síndic de Greuges i d'altres

En principi, el defensor del poble autonòmic pot superar el principi de legalitat i arribar a decisions –que no són vinculants– per principi d'oportunitat, i si bé ha d'intervenir en l'àmbit de l'administració de l'Administració de justícia, no han faltat casos d'intromissió. Per exemple, actuacions relacionades amb situacions de desnonaments on, per cert, el criteri d'oportunitat, sinó permet l'acord judicial entre els implicats –fins i tot després de sentència, donant lloc a la manca d'una demanda d'execució de llançament–, difícilment pot permetre que el jutge vulneri la legalitat, inevitable, per sobre de decisions metajurídiques amb perspectives globals alienes a l'interès demandant concret.

Per altres Administracions és possible remetre la qüestió a allò establert arran del Punt Neutre Judicial, però de totes maneres hi ha vincles funcionals quotidians, per exemple amb el Ministeri de l'Interior en relació amb els expedients d'estrangeria. I en aquest sentit cal recordar que si es pretén l'autorització d'expulsió es necessita el decret administratiu i la notificació personal a l'administrat subjecte d'expulsió com a sanció administrativa per dur-la a terme, una vegada el Ministeri fiscal informi.

Aquí es de recordar l'exigència no normativa de tractament privilegiat als més desfavorits, en matèria d'immigració, estrangeria, menor, tercera edat i violència contra la dona i domèstica en general. Tanmateix, convindria clarificar la necessitat d'actuació judicial per part de l'Administració sol·licitant: una cosa és instar l'internament en centre d'estrangers, un altre l'expulsió del país per raó d'estrangeria i una tercera i molt diferent, l'expulsió substitutiva de la sanció penal ferma. Tot i és necessari subratllant que el procés penal d'instrucció o plenari no decau perquè el subjecte passiu del mateix, l'inculpat, no hi sigui al país, on pot tornar per assistir-hi al seu judici, sigui perquè l'assistència resulti preceptiva, sigui perquè voluntàriament ho vol fer encara que fora possible el judici en absència⁷¹¹. En qualsevol cas, la prohibició de retorn no impediria la visita a Espanya per aquest motiu, i la manca de voluntarietat (o impossibilitat econòmica de fer-ho) seria un problema en judicis que preceptivament exigeixen presència de l'inculpat. En els altres, que no, el problema esdevé dins dels paràmetres de la indefensió que per motius econòmics podria exposar el subjecte sense mitjans que no pot assistir per defensar-se personalment quan ho vol fer i els judicis pot celebrar-se sense ell. Tot això es pot valorar pel jutge que n'autoritza una expulsió administrativa, tasca per altra banda formal en quan a revisar els aspectes bàsics del procediment –que hi hagi decret d'expulsió notificat a l'interessat. Es planteja, no obstant, que el procés penal en curs s'arxivi provisionalment fins a la seva prescripció i arxiu definitiu, advertint que com no es tracta d'un sobreseïment lliure⁷¹² la prescripció del delictes (si la expulsió és administrativa) pot interrompre's si l'expulsat entra al país vulnerant la prohibició de retorn, perquè si la respecta s'obtindrà l'extinció de responsabilitat criminal per prescripció. Eventuals responsabilitats civils concurrents –igualmente objecte de valorar pel jutge autoritzant–, vinculades a un interès privat, farien que el presumpte damnificat hagués

⁷¹¹ Ricardo Yáñez Velasco, *Refugio...*, cit., pàgines 349 i següents.

⁷¹² Si el procés ja ha tingut lloc parlariem de la prescripció de la pena, evidentment davant una expulsió judicial substitutiva de sanció penal.

de resoldre-les pel seu compte i risc, sense haver-ho pogut fer mentre l'inculpat hi era a Espanya per exclussiva raó de litispendència penal obstativa, on només hauria estat viable la reserva de l'exercici de l'acció civil –o l'acord transaccional extraprocessal–, però mai l'exercici efectiu de la mateixa.

I. El Ministeri fiscal

Dintre dels serveis comuns s'ha plantejat, responent a la demanda col·lectiva del Ministeri públic, i a fi d'obtenir-ne mitjans materials i personals a la seva disposició per realitzar determinats actes de comunicació amb el justiciable, i que la Fiscalia pugui servir-se dels serveis comuns, particularment dels d'actes de comunicació i auxili judicial i dipòsit quan l'atestat vingui acompanyat d'efectes del delict⁷¹³. Val a dir, en aquest sentit, que l'accessibilitat als serveis –per exemple a les peces de convicció en dipòsit–, igual que a les actuacions físiques que el facilitarien, com a qualsevol altre part processal, els funcionaris de l'oficina, no es pot confondre amb la dotació de mitjans personals i materials, separables sobre tot tenint en compte que les competències sobre el Ministeri fiscal –i en el seu cas la dotació econòmica adscrita per elles– correspon al Ministeri de justícia, mentre que en molts territoris els esmentats serveis deriven dels pressupostos i la direcció de les CCAA.

A l'àmbit civil

S'aprecia una generalitzada inassistència del Ministeri fiscal a les causes civils no dispositives, produint-se diverses terminacions anormals de processos d'incapacitació per aquest motiu quan el Ministeri fiscal és demandant. Però el problema resulta d'especial rellevància en aquells

⁷¹³ Francisco Javier Garrido Carrillo, *La Oficina...*, cit., pàgina 56.

procediments de família on instada la guarda i custòdia compartida i segons la legislació vigent, sense informe favorable del Ministeri fiscal no és possible establir-la: la inassistència al judici contenciós o la manca d'informe escrit en el procediment de mutu acord, afecta inevitablement el justiciable, havent provocat diverses queixes informals dels advocats actuants per afectació directa al dret de tutela judicial efectiva.

En els procediments de divorci o separació de mutu acord amb menors o incapaços pot ser costum que el Ministeri fiscal obtingui l'expedient judicial original i trigui mesos per emetre el preceptiu informe. Quan se li dona termini no informa en ell, sinó més tard –amb sentència feta– o mai, ni tan sols quan es guarda compartida –malgrat se li avisa expressament.

Si una part processal es troba en situació de ser declarada incapaç atesa la seva condició mental, el jutge incorre en un comportament negligent per no exercir d'ofici la potestat protectora de les persones incapaces, produint amb aquesta omisió un resultat real d'indefensió⁷¹⁴. Altre cosa que l'actuació d'ofici es limités a prestar atenció al Ministeri fiscal, prèvia comunicació del supòsit de fet i suspensió del tràmit per un temps raonable –al marge de les possibilitats cautelars d'ofici, i immediates, que foren necessàries més enllà de la suspensió esmentada–, amb la qual cosa ja s'estaria complint amb el principi vinculat a la bona Administració de justícia: si el Ministeri fiscal no iniciés el procés de declaració de la incapacitació legal, el Ministeri públic –i així l'Estat, el Ministeri de Justícia– seria el responsable de la vulneració de l'article 6.1 CEDH.

⁷¹⁴ STEDH 15-VI-2006 (nº. cit.) Lacárcel Menéndez vs. Espanya.

Hi ha casos d'abstenció penal evident –els intents d'autolisi comunicats per centre mèdics– on el jutge d'instrucció pot fer esment especial a la protecció civil que procedeixi a mans del Ministeri fiscal, amb independència que la interlocutòria d'abstenció de l'article 269 LECr sigui notificada, com es preceptiu, al Ministeri públic, sense cap matisació i a simples efectes de registre ingressa com a diligències prèvies o d'altre forma, malgrat no ser qüestió penal, perquè el sistema informàtic no permet cap altra opció, al menys sense problemes. De la mateixa manera, les indagacions a tràmit –o els sobreseïments si per error va haver-hi admissió– davant sol·licituds d'internaments de persones no declarades incapaces sense més dèficit que el progressiu de l'edat, comunicacions de la guarda de fet o similars.

A l'àmbit penal

En el primers mesos de 2008 es va dictar Circular de la Fiscalia General de l'Estat permetent als fiscals l'apertura d'investigacions penals, el que implica ordenar diligències a la Policia judicial, malgrat hi hagi una causa judicial oberta, de manera que podria existir una encreuament d'ordres, fins i tot contradictòries, i la Policia judicial es veuria en la tessitura de complir incompatiblement ambdues, perquè provenen d'autoritat⁷¹⁵.

És comú el “voluntari” desconeixement de la llei aplicable en molts aspectes pretesament alterats per acords no jurisdiccionals –que si contraris a la llei mai es podrien sostenir, sigui dit–; destaca, entre ells, que les diligències urgents/judicis ràpids amb detingut deriven vista el vuitè dia, sortint de la guàrdia. Menys circumstàncies excepcionals i en

⁷¹⁵ Una altra cosa seria que ja tinguessin atribuïda la facultat d'instruir les causes penal, però encara no és així en el règim general; cfr. sobre la possibilitat, Vicente Gimeno Sendra et altri, *El Ministerio fiscal director de la instrucción*, Iustel, Madrid, 2006.

compliment de la normativa legal i reglamentària aplicable en aquests casos, procedeix la seva resolució durant l'horari hàbil de la guàrdia i en el dia de la posada a disposició judicial del detingut si així fos possible. Es patent, en particular, el retard de les qualificacions provisional dels fets delictius instruïts sense presó provisional, o les dilacions provocades per la sol·licitud de diligències complementàries que, en la majoria de casos, no ho són.

El Ministeri fiscal planteja oberts incompliments dels terminis legals, per exemple per qualificar provisionalment les causes –on els tres o quatre mesos resulten habituals–, o per demanar diligències complementàries –per ells no existeixen els 10 dies assenyalats per la llei (article 780 LECr)–, amb l'afegit de no segellar l'entrada a Fiscalia de les causes originals –o fer-ho respecte al lliurament al fiscal en concret i el seu vist-i-plau, no el moment previ de lliurament a Fiscalia.

La lentitud del Ministeri fiscal o de determinades decisions judicials també provoca que les suspensions condicionals de les penes no arribin a ser revocades, o que hi hagi acumulacions progressives de fets criminosos que en realitat dilaten inopinadament i eviten l'agreujant cert i clar de la reincidència.

Es cert que la reincidència ha estat discutida davant l'incompliment del pagament de pensions d'aliments (227 CP), si bé pot afavorir l'inculpat (l'article 622 CP quan no hi ha dos impagaments seguits o quatre no consecutius). Però respecte d'actuacions criminoses concretes, per exemple en supòsits d'alt risc com la violència masclista, la instrucció pot eternitzar-se sota determinades polítiques judicials.

II. Servei de guàrdia

La normativa sobre guàrdies parteix de la Resolució de 4 de juny de 2003, de la Secretaria d'Estat de Justícia, i disposa que els torns de guàrdia s'integraran per tots els funcionaris que componen la plantilla dels òrgans subjectes al règim de guàrdies, de manera rotatòria.

Els recursos de reforma i apel·lació dirigits contra resolucions dictades pel jutge instructor durant el seu servei de guàrdia, convé siguin tramitats i resolts, els primers, i tramitats, els segons, pel jutge d'instrucció competent segons les normes de repartiment. Doncs, si bé és cert que el literal legal vincula la competència funcional impugnativa al jutge que va dictar la resolució objecte de recurs, principalment per la menor dilació de tràmits, dret constitucional fonamental del justiciable, s'aconsella, especialment en matèria de violència contra la dona i causes amb pres provisional, que sigui el jutge que ha de conèixer la causa qui resolgui el recurs presentat⁷¹⁶.

El jutjat de guàrdia realitzarà les compareixences *apud acta* de tots els jutjats del partit i, separadament, aquelles d'altres partits judicials. Tanmateix, cada jutjat d'instrucció deixarà còpia de les seves requisitòries al servei de guàrdia, de manera que per les tardes, festius o cap de setmana, fora possible donar resposta a sol·licituds d'altres jutjats de guàrdia sobre els requerits, o resoldre definitivament la requisitòria, també, respecte dels detinguts posats a disposició.

Si bé no sempre existeix acord entre els jutges titulars del partit sobre l'aplicació de l'article 265 LECr i, en el seu cas, la necessitat de posteriors ratificacions de denúncia o correcció d'errors a la determinació

⁷¹⁶ El problema, ja vàrem advertir-lo, es planteja quan no hi ha una mateixa Audiència Provincial per resoldre la apel·lació, sinó que cada jutjat d'instrucció implicat es troba sotmès a una diferent.

de les dades, tenint en compte que el jutjat de guàrdia receptor no sempre serà el jutjat competent, s'acorda que la recepció de denúncies en el servei de guàrdia incorpori fotocòpia del DNI o document anàleg del presentant, a realitzar pel funcionari de mostrador en el mateix moment de presentació, sigui quan s'aporta escrit de denúncia ja signat per qui figura com denunciant, sigui quan s'utilitzi model de denúncia signada sota la fe pública i presència judicial, en aquest darrer cas als efectes de facilitar les dades identificatives completes eludint equívocs de cal·ligrafia o altres. El contrari pot imposar reiterats viatges al jutjat de l'interessat, víctimes incloses, o fins i tot demora per incoar tràmits, amb afectació de la prescripció dels il·lícits penals.

Al marge del que ja s'ha exposat sobre el repartiment de causes penals cal recordar la disfunció de les normes de repartiment en alguns aspectes. Si existeix un atestat o una denúncia amb dos o més fets no connexes entre sí i de dates determinades, encara que es reparteixi aleatòriament pel jutjat degà, segons les normes de repartiment, el jutjat que rebi les actuacions podrà deduir el testimoni sobre aquells fets relatius a data determinada que no li correspongui i inhibir-se al jutjat del propi partit judicial que sigui competent per data dels fets, restant la causa original sobre els fets amb data en que sí és competent segons les normes de repartiment. I si tots els fets continguts en un mateix atestat o denúncia li resulten aliens per raó de la data de pressumta comissió delictiva, s'inhibirà de tots ells a cadascú dels jutjats que per data correspongui, remetent a un d'ells l'original i a la resta testimonis.

Els judicis de faltes que serien immediates i no es fan per raó de la data dels fets –corresponent a un altre jutjat del mateix partit judicial, a qui s'inhibeixen immediatament–, suposen un incompliment evident de la norma processal en general i de les normes de repartiment per Catalunya en particular. Però, com dependrà del criteri judicial avaluar la possibilitat

de enjudiciar immediatament un supòsit on la Policia judicial no hagi remés com a immediat, qualsevol jutge instructor s'exposa –i així ho acceptem els qui ho fem– a fer judicis de faltes respecte de fets comesos fora de la pròpia guàrdia, alhora que rebre, després, els judicis de faltes immediates que els altres haurien pogut fer segons l'article 964 LECr i sense cap motivació han decidit no fer.

Les connexitats preteses per genèrics modus operandi avaluats per la Policia –que els hi serveis per agrupar casos oberts i tancar-los policialment–, al marge de resultar discutibles, poden eternitzar casos individualment senzill introduint-los en una mena de macrojudicis molt poc útils procedimentalment parlant, més difícils de gestionar tan des del punt de vista instructor com de l'enjudiciament penal. A més, permet la paralització absoluta, per exemple, si només una víctima d'un dels presumptes delictes comesos no ha rebut el preceptiu oferiment d'accions i no se la troba enlloc.

Els comentaris efectuats respecte de les relacions amb la Policia judicial (particularment el cos de Mossos d'esquadra) ha permès mostrar multitud d'aspectes a tenir presents durant el servei de guàrdia, i que no es necessari reiterar.

Des d'un punt de vista d'organització, els funcionaris que han estat adscrit al servei de guàrdia lliuren un dia de festa si s'ha treballat en festiu o diumenge o dues tardes; naturalment, només correspondrà fer-ho a aquell funcionari que es trobi en els supòsits esmentats. A la pràctica, en canvi, hi ha la costum de lliurar tothom un dia, es compleixi o no es compleixi la norma habilitant. Tot i que hi ha partits judicials amb escassa activitat de guàrdia i els funcionaris es dediquen a treballar d'ordinari, l'afegit en relació amb un dia normal pot ser de tres hores una tarda

(horari de permanència) que substitueixen per una jornada sencera que desapareixerà de la disponibilitat laboral del jutjat.

m. Arxiu i estadística

Els arxius de gestió o en formació es troben a cada ens u oficina que els produeix i hi treballa –si bé als cinc anys pot traslladar-se a un arxiu provincial–; l'arxiu de dipòsit o central recull les actuacions amb vigència en gran mesura caducada, encara que per les necessitats ordinàries del servei encara poden ser consultats, suposant una duració variable, entorn la dècada. L'arxiu intermig, allunyat de l'organisme productor dels documents, molt poc consultable i conservat per uns 15 anys, deixa pas a l'arxiu històric, si s'escau, com a memòria col·lectiva i útil com a fons d'investigació històrica, una mena d'institució cultural.

La consagració de l'objectiu general de transparència previst a la Carta de Drets dels Ciutadans davant de la justícia tendeix a la modificació de les disposicions reguladores de l'Estadística judicial –i no només en quan l'aprovació del Pla de Transparència Judicial i del Reglament de la Comissió Nacional d'Estadística Judicial)–, amb l'establiment de plans estadístics generals i especials, així com instruccions amb l'objectiu de garantir principis que han de regir tot procés d'elaboració de l'estadística judicial, la qual cosa va preveure la modificació també dels qüestionaris oficials i el criteris sobre periodicitat per a la seva confecció i remissió, amb el desig que la tasca sigui constant i diària, permetent obtenir dades pràcticament en temps real, sense necessitat d'esperar ni tan sols la recopilació de la informació trimestral⁷¹⁷.

⁷¹⁷ Ministeri de Justícia, *Desplegament...*, cit., vol. I, pàgina 50.

La reforma de l'Oficina judicial i, en particular, de la figura del secretari judicial, orienta la idea que la informació a disposició es canalitzarà pels seus destinataris finals (Ministeri de Justícia, CGPJ i Comunitats Autònomes amb competència en la matèria) perquè els ciutadans gaudeixin d'una informació continua, rigorosa i contrastada sobre l'activitat i la càrrega de feina de tots els òrgans judicials de l'Estat. Això permet, òbviament, el tractament estadístic, que relacionat amb l'article 461 LOPJ, ha de estar garantit –pel Secretari de govern– en quan a la veracitat de les dades. És competència del secretari judicial, malgrat pugui ser auxiliat pel personal funcionari que en depenguin i que resultin adequats a les necessitats del servei.

Les demandes del sistema judicial, en virtut de les seves necessitats, estàtiques, estructurals i també contingents, no s'obté de l'estadística judicial actual, on resulta d'especial importància la coordinació, malgrat l'avenç aconseguit descoordinadament per ens autonòmics, estatals o fins i tot privats. En el caire imprescindible de la solució coordinada es va dictar el Reial Decret 1184/2006, de 17 d'octubre, pel qual es regula l'estructura, la composició i les funcions del Consell Nacional d'Estadística Judicial. No basta, només, que per mitjà dels sistemes informatitzats obtinguin dades, sigui que aquestes es treballin amb tècniques de les ciències estadístiques, i alhora que fossin comprensible i accessible les dades, pugui avaluar-se de manera fiable el rendiment de l'administració de l'Administració de justícia, de les normes processals, de l'actuació judicial concreta i dels efectes, bons o dolents, de les reformes que en uns i altres àmbits s'introdueixen.

Actualment l'estadística, com la inspecció, és un mètode de seguiment com a mesura quantitativa de resultats, però convé potenciar el sistema informàtic com a mètode de detecció de retards a l'àmbit de l'impuls processal a mans del secretari judicial. Tanmateix, es recomana

l'establiment d'un informe anual d'autoavaluació del servei ofert i anàlisi de dades que els responsables les diferents oficines judicials haurien d'elevat al seu superior jeràrquic⁷¹⁸.

Resulta endèmica la generalitzada pèrdua de documents incorporats a les actuacions judicials per raó de una manca de tècnica efectiva d'arxiu i ubicació d'expedients, començant per la manera de cosir els mateixos, que es vincula a la deixadesa amb la que molts secretaris porten el llibre de registre de resolucions originals definitives. La digitalització de l'expedient pot permetre, fins cert punt –els objectes no poden digitalitzar-se⁷¹⁹–, eludir aquest tipus de problemes, passant per escàner sota fe pública documents originals⁷²⁰ que es retornaran als litigants. Al marge resta la presentació ja digitalitzada per aquests –on només la impugnació d'autenticitat imposaria la confrontació amb l'original del secretari, donat que tenen vàlua probatòria les còpies indiscutides de documents públics i privats.

La instrucció 2/2003, de 26 de febrer, del Ple del CGPJ, que estableix el Codi de Conducta per a usuaris d'equips i sistemes informàtics al servei de l'Administració de Justícia, reconeix que una realitat judicial informatitzada passa per possibilitat l'obtenció de dades directament dels sistemes de gestió processal per confeccionar la estadística judicial que ha de rebre el CGPJ o en el seu cas la Comissió Nacional d'Estadística Judicial. Actualment resulta inviable per manca de fiabilitat, rigor i pertinència, bàsicament partint d'un desigual tractament i grau d'observació i compliment de les normes establertes a la instrucció esmentada. L'ús ineficient pot derivar del dèficit de formació, de la manca

⁷¹⁸ Rosa Gómez Álvarez, "Líneas estratégicas...", cit., pàgina 196.

⁷¹⁹ Parlem d'elements objecte de reconeixement judicial, o d'altres presentats com a documents però sense un suport en paper que permeti fer servir l'escàner per la seva digitalització; per exemple una màquina, un recipient, una ampolla de vidre, una catifa, un vehicle. Tecnològicament, no obstant, en alguns casos també serà possible la seva inclusió a una base dades informàtiques.

⁷²⁰ Recordem els problemes relatius a la fe pública quan el registre i testimoniatge no es fa per qui toca, el secretari judicial; *supra* Capítol Sisè, apartat 3r, subapartat c.

de nivell adequat de destresa –potser per la deficient formació o per altres causes–, de vicis, rutines i incorrectes pràctiques mai corregides. Però tampoc es pot oblidar l'incompliment de l'article 461.3 LOPJ y 2 del Reglament 1/2003, de 9 de juliol, del CGPJ: no hi ha concordança en la terminologia emprada per catalogar les distintes classes d'assumptes des dels diversos punts d'actuació que en permeten la introducció de dades⁷²¹. Tanmateix s'adverteixen artificis que desvirtuen la càrrega real de feina en alguns òrgans judicials: la incoació de diligències prèvies en cop del procediment de faltes, quan el judici provisional inicial permetria una falta però mai un delictes; la devolució a Deganat per error al repartiment, tot i haver acceptar el procediment informàticament; renovament per resolucions d'inhibició, merament informàtiques, sense acceptar l'assumpte i sense resolució judicial motivada; incoar sumaris davant qualsevol fet relacionat amb la mort d'una persona, per després arxivar sense processament. Tot això genera el recompte manual, una tasca d'artesanía d'enorme cost temporal, personal i material⁷²² que resulta absurda tenint en compte que els mecanismes informàtics a disposició permetrien l'automatisme i, fins i tot, l'actuació remota i obtenció directa de les dades per part del destinataris finals.

Mitjans complementaris són expedients de personal i llibres auxiliars no obligatoris, establerts a criteri de cada secretari judicial (l'listat d'assumptes remesos a Fiscalia per qualificar penalment o informar la jurisdicció voluntària), l'listats de presos provisionals o d'altres mesures cautelars personals, agendes assenyalaments, d'assumptes remesos a l'arxiu provisional o al definitiu.

⁷²¹ Es pretén l'harmonització entre la terminologia emprada en les lleis processals, les normes de repartiment, les aplicacions de gestió processal, els llibres de registre i els boletins estadístics, per unificar criteris d'enregistrament d'assumptes i garantir als usuaris (instruits i capacitats) de les aplicacions el compliment rigorós dels criteris.

⁷²² Si bé resulta molt difícil avaluar el temps de dedicació per comptabilitzar totes les activitats de recollida, emmagatzament, tractament, compilació, anàlisi i difusió de la informació estadística, les primeres tasques als propis òrgans jurisdiccionals i compatibles amb la resta de la seva activitat ordinària.

El Servei comú pel lliurament de bens decomissos relatius al tràfic de drogues, i que certament podria establir-se a nivell provincial, es connecta amb el fons especial d'adscripció d'aquest tipus de bens, definitivament decomissos en procediments penals seguits per delictes contra la salut pública, una vegada promulgada la llei 36/1995, d'11 de desembre, desenvolupada reglamentàriament per Reial decret 864/1997, de 6 de juny, creador de la Taula de Coordinació d'Adjudicacions, receptora dels bens que no fossin diners o altres instruments de pagament al portador.

El servei comú de reordenació d'espais, degut a l'augment de volum documental i de peces de convicció, a distingir de l'expurgament sota control del jutjat degà, segons normes del Reial decret de 29 de maig de 1911, per donar destí final als expedients (els tradicionals "legajos") amb més de trenta anys d'antiguitat.

n. Serveis mèdics, medicina forense i d'altres peritatges

Hi ha una agenda informatitzada (per gestionar citacions i assenyalaments, incloent-hi avisos, suplències i estadístiques) de l'institut de Medicina legal de Catalunya, òrgan tècnic al servei de l'Administració de justícia, adscrit al Departament de justícia i depenent de la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia. Les seves funcions són auxiliar jutges i tribunals, fiscalies i oficines del Registre civil, mitjançant la pràctica de proves pericials mèdiques, siguin clíniques o tanatològiques o de laboratori, previstes a la normativa vigent de medicina forense, així com realitzar activitats de docència i investigació relacionades amb la medicina forense.

L'oficina de designació de perits, com a servei comú, segueix l'esquema de la llei processal, obrint el secretari degà expedient governatiu el gener de cada any per sorteig de la lletra del primer cognom pel qual començarà la designació, rebent les sol·licituds amb les dades necessàries per identificar procediment i titulació o especialització requerides, comunicant la designació al sol·licitant pel mateix conducte de la seva recepció o per mitjà de l'oficina de correspondència si hi hagués.

Els fiscals han de fer servir directament l'assistència del metge forense, no pretendre que el jutjat ho faci al seu requeriment, com una mena d'extensió de la seva oficina administrativa i de tramitació, a mena d'una espècie d'exhort totalment fora de cobertura legal per no haver cap procediment judicial en curs.

Ja vam fer esment a l'Oficina d'atenció al jurat, si bé parteix d'un àmbit jurisdiccional provincial. Recordar que es constitueix cada dos anys i implica als jutjats degans del municipi del veïnatge de l'interessat, que rebran les reclamacions en termini de qui alegui causa de exclusió. Per això, els secretaris dels Ajuntaments remetran al jutge degà del partit judicial respectiu la relació de persones que estiguessin incloses en la llista, quan s'aprecien les mateixes circumstàncies. Sol·licitada l'exclusió es resoldrà de manera favorable o no favorable i irrecurrible.

o. Comunicacions a distància, reconeixements en roda, mediació

L'article 271 LOPJ permet la comunicació d'actes processals a través del servei de correus i que la part processal pot aduir com a norma aplicable. No és el mateix pretendre aplicar per analogia la llei de procediment administratiu, que permet presentar per correu qualsevol escrit dirigit a l'Administració. Doncs, a l'àmbit jurisdiccional no és

aquesta llei aplicable supletòriament, malgrat que en algun cas s'hagi valorat del TEDH.

Els mitjans telemàtics immediats sense desplaçament, eviten discutir els terminis preclusius breus que, sinó, podrien constituir una vulneració de l'article 6.1 CEDH.

En aquest sentit, els terminis curts d'interposició de recursos poden suposar vulneracions greus si, havent estat suficient fonamentada la impugnació –eludint meres interposicions dilatòries sense bases raonades– i la part intenta presentar-la en el jutjat de residència, diferent a aquell que ha de resoldre admissió del recurs perquè el desplaçament a aquest fora exigència desmesurada, acaba per considerar-se preclòs el termini d'interposició⁷²³.

En un termini llarg fora possible exigir, doncs, un desplaçament, però aquest no deixaria de ser inconvenient per la part. En tot cas, cal recordar que la declinatòria civil es pot imposar en qualsevol dels jutjats implicats, i si bé el règim processal penal manté la dicotomia declinatòria-inhibitòria, fent servir una o altre s'aconsegueix el mateix resultat en quan a la tria del lloc de presentació de l'escrit.

La protecció del més feble, que per cert configura un paràmetre de la Carta de Drets dels ciutadans davant la justícia, posa de rellevància la importància de la victimologia, els menors i els discapacitats, així com els col·lectius d'immigrants.

En quan a les víctimes en particular, destaca especialment el suport professional, policial i social, la no coincidència amb l'agressor sense pèrdua de vista el dret de defensa d'aquest –veure i sobre tot

⁷²³ STEDH 28-X-1998 (nº. 28090/1995) Pérez de Rada Cavanilles vs. Espanya.

saber qui li acusa o declara en contra seu. D'altra banda, la preservació de la intimitat s'ha estendre a tothom, també d'aquells que no figuren a la llei –hi són víctimes i testimonis–, perquè el dret a la intimitat és de tots⁷²⁴. En quan als menors, destaca l'ús de circuits tancats de televisió, videoconferències, no reiteració de les compareixences, el dret a ser escoltat i a ser comprés i a comprendre.

Sobre la discapacitat s'ha d'avaluar la seva protecció real a l'àmbit jurídic, sobre tot del Ministeri fiscal, i els serveis auxiliars, accés i estada, i tot segons les específiques situacions diferencials que indica la Carta: total o parcial sordesa, mudesa o ceguesa, tecnologia idònia i en el seu cas intèrprets adients, no només a la pràctica de les proves i altres actuacions processals sinó a l'obtenció comprensible de la informació sol·licitada i a l'adequada pràctica dels actes de comunicació.

En quan als estrangers, convé subratllar la necessitat d'uns intèrpret i/o traductor eficients des del primer moment, per exemple a l'àmbit de les citacions, amb l'inconvenient que al principi no se sap si el destinatari de la mateixa entén l'idioma fet servir, al igual que si és cec o veu. En especial, a la vista oral l'actuació de l'expert ha de ser continua, no limitant-se només quan li toca parlar al traduït per respondre preguntes. L'oficina d'atenció a l'immigrant, si s'estableix, convé que treballi en col·laboració amb el Registre Civil.

Tanmateix, s'ha de recordar que la no integració, la marginació, el aïllament dels perfils social immigrants, pot resultar més perjudicial pel sistema espanyol que per ells mateixos⁷²⁵.

⁷²⁴ Ricardo Yáñez Velasco, "El peritaje...", cit.

⁷²⁵ Juan José García de la Cruz Herrero, "La justicia y los ciudadanos inmigrantes", a *Justicia: Poder y Servicio...*, cit., pàgina 245.

p. Caixa

Els comptes de consignacions poden funcionar en el marc d'un servei comú, partint de la normativa sobre la matèria (Reial decret 34/1988, de 21 de gener, regulador dels pagaments, dipòsits i consignacions judicials). Qualsevol deutor pot consignar segons els supòsits contemplats als articles 1.176 i següents CC, generant l'inici d'un expedient de consignació, registrat en el repartiment civil i efectivament distribuït entre els jutjats de primera instància, produint-se la transferència del receptor a favor del jutjat competent una vegada sigui conegut aquest; sinó ho fes, el segon reclamarà immediatament al primer.

La funció de caixa pagadora ja no correspondrà al secretari responsable de cada UPSD, sinó al secretari judicial respectiu del servei processal comú, que s'ocuparà d'expedir els manaments de pagament i les ordres de transferència que hagin de lliurar tots els tribunals que participin de la nova estructura organitzativa. Es compliran les resolucions processals, verificant el secretari judicial de Caixa que l'expedició es faci sense dilacions i sota els extrems especificats, sempre hi quan ho permeti l'estat del compte-expedient i segons la normativa reguladora de la gestió de les comptes de consignacions. Les transferències són igualment importants per la bona marxa del servei i sota el compliment de les obligacions de gestió i control de les Comptes de Dipòsits i Consignacions.

En principi, cada procediment ha de tenir un únic compte-expedient, però de vegades existeix més d'una, normalment per la manca de rigor a l'hora d'admetre els ingressos. Procedeix, doncs, efectuar els corresponents traspassos interns de fons a un sol compte i cancel·lar la resta.

Es pretén d'aconseguir taxes de pendència inferiors al 100 per cent com a reflex d'una gestió eficient, es a dir, arribar al final de cada període amb un número de comptes-expedients sense cancel·lar inferiors a l'existent quan va començar el període. Naturalment, cal apuntar que aquesta tendència –la reducció constant– imposarà un moment final igual a zero, la qual cosa resulta evidentment impossible.

L'activitat de caixa judicial, sota el principi d'unitat, suposarà l'expedició de manaments de pagament i ordres de transferència, però es farà per tots els serveis comuns i unitats de suport directe, centralitzant-se en el servei comú d'execució. No obstant, si bé sembla que les comptes dels jutjats passaran a unificar-se per partits judicials, sota l'esmentada unitat, els secretaris judicials destinats a les UPSDs tindran competència directa i aïllada o exclusiva sobre tota actuació aliena a l'execució, sigui la recepció i el pagament de provisions de fons a perits, siguin compliments voluntaris per acords homologats o sentències mitjançant l'Oficina judicial, entre d'altres exemples. En realitat, el control i les claus d'ordre romandran a mans dels secretaris de les UPSDs, doncs al servei comú d'execució, o a les UPSDs, les actuacions seran instrumentals, derivades de les decisions d'aquests secretaris judicials. I quan dues UPSDs disposin d'un mateix secretari, aquest haurà d'actuar des de cadascuna de les comptes respectives, tingui o no la mateixa clau accés per ambdues, evitant absolutament la confusió de fons.

En quan al procediment destaca el rebre les resolucions on s'ordenen expedicions de manaments de pagament i ordres de transferència, enregistrar les entrades (segellant còpia per l'arxiu o comprovar la remesa) i comprovar si provenen de UPSD o servei comú que formin part de l'àmbit competencial del Servei comú processal de caixa. A continuació, s'ha de verificar la regularitat formal i controlar l'autenticitat de la resolució ordenant del pagament, despatxant qualsevol

dubte amb el superior jeràrquic immediat. Naturalment, és necessari constatar l'existència de dades necessàries per l'expedició (òrgan judicial, numero de compte, referència d'actuacions, dades del beneficiari, import i concepte). Accedint a l'aplicació informàtica sota clau i contrasenya, s'introduiran les dades de cadascuna de les ordres de pagament i es connectarà amb el compte-expedient pertinent, i una vegada comprovada la concordança de dades, procedeix elaborar electrònicament el manament de pagament o l'ordre de transferència amb introducció de tota dada necessària, sempre i quan hi hagi saldo disponible suficient, desant el document llest per confirmar-ho o anul·lar-ho.

Òbviament, si totes les dades consten a l'expedient hauria de ser possible emplenar automàticament les dades del manament o transferència, afegint només import i concepte i triant com a beneficiari una de les parts processals que ja consten. És comú, no obstant, tornar a introduir dades que ja han estat introduïdes per altres motius, fins i tot més d'una vegada, duplicant absurdament tasques mecàniques que precisament aglutinen bona part del temps funcional.

El secretari judicial responsable hauria d'encarregar-se de controlar terminis i supervisar el servei, resolent dubtes i incidències, afegint observacions que calguin, alhora que establir criteris d'actuació i instruccions per a la bona utilització de l'aplicació de gestió de comptes, per després verificar el seu compliment. Naturalment, confirmarà o anul·larà els documents electrònics elaborats, accedint amb la seva clau i contrasenya i comprovant cadascun d'ells, per finalment imprimir en suport paper els validats sota signatura hològrafa perquè els funcionaris col·laboradors els segellessin i preparin el trasllat cap a les unitats de suport directe o els serveis comuns processals, arxivant finalment la

còpia que demostrï la recepció pel destinatari conjuntament amb la fulla de l'encàrrec previ.

En els casos d'anul·lació s'impartiran les correccions necessàries per superar l'equivocació advertida, si bé pot haver-hi casos on petits errors puguin ser subsanats per el propi secretari judicial –un error de l'import, un cognom del beneficiari, un número de les actuacions–, però convé valorar el sentit econòmic d'aquesta activitat directa davant una mecànica de treball viciada.

Hi ha situacions on la rectificació sobre paper suposa una nova equivocació, i una nova correcció. De vegades, s'ha establert una mena de lluita implícita que crida al triomf per avorriment, on un funcionari torna a fer-ho malament provocant una despesa de temps i esforç en el seu superior –i una dilació en el tràmit– que pot arribar a ser preocupant. Fins cert punt, aquestes actuacions mostren una desobediència davant determinats criteris, i s'obre la via disciplinària per aconseguir el seu compliment.

q. Accessibilitat i serveis

El mobiliari i edificis han de ser accessibles i funcionals, amb condicions i serveis necessaris per assegurar la correcta atenció al ciutadà. A l'àmbit de la seguretat no hi ha controls estrictes, tampoc personal contractat suficient per fer-los, i malgrat que els nous edificis disposen de sistemes de seguretat adients⁷²⁶, quan estan oberts permeten que qualsevol pugui accedir a les seccions i despatxos buits, tenint en compte, a més, que els expedients es troben, menys en casos puntuals, a l'abast de tothom.

⁷²⁶ Si bé en alguns casos el disseny és temptador pels lladres, bromistes i pocalotes. Per exemple, de vegades s'instal·len al terra màstils per senyeres que permeten una continua sostracció d'aquestes. Fets des de la paret foren màstils gairebé inaccessibles, estructural-arquitectònicament protegits.

No es va comptar amb els jutges ni els secretaris per dissenyar arquitectònicament res, i al marge de la infrautilització després de construcció –per exemple, a partits sense destacament de fiscalia els fiscal mai ocupen els despatxos que els hi han designats, menys potser el propi del servei de guàrdia–, les declaracions al despatx del jutge es fan sense espai suficient, el registre civil sembla haver-se pensat com una distribució de taules de funcionaris sense recordar l'espai per les famílies que en són usuàries, las zones de guàrdia on tothom es barreja sense espai, incloent-hi víctimes no aïllada o advocats que esperen al carrer, els funcionaris sense *office* sindical que fan servir racons per instal·lar microones i neveres, els túnels “secret” que en realitat comencen i acaben des de la sala d'espera de litigants i advocats. Potser amb petits comentaris s'hauria pogut fer un distribució interior lleument millor en alguns nous edificis judicials.

Des del deganat de Vilafranca del Penedès, per exemple, es van impulsar canvis que han estat acceptats gràcies a la tasca emprenedora i esforçada de la gerència territorial, amb reformes estructurals que intentaran minvar els problemes, amb un increment econòmic que amb consulta prèvia es podria haver evitat absolutament.

Les mecàniques de accés i la il·lògica del control es pot plantejar amb moltes situacions. Si per exemple no es disposa de clau d'accés a un aparcament, i tots els funcionaris que en tenen autorització han d'anar a la recepció de l'edifici i demanar que el vigilant de seguretat obri la porta per aparcar, i igualment ha de fer-se la mateixa operació per sortir, al marge de les molèsties i esperes que tot això produeix, durant aquestes actuacions el vigilant no té més remei que deixar el seu lloc de seguretat sense cap vigilància. Un lloc que pot controlar l'accés a l'aparcament mitjançant circuits tancats de televisió, de manera que les

claus electròniques d'accés, encara que només siguin hàbils en horari d'apertura oficial del centre judicial, suprimeixen una esquerda evident en el sistema de seguretat de tot l'edifici i persones que hi treballem.

Recordo que fa anys vaig treballar en un edifici judicial de Barcelona propietat de la Generalitat on no podia anar si no estava obert al públic, i aleshores tampoc hi havia ordinadors portàtils ni bases de dades en disc. Va resultar paradoxal que em demanéssim –el degà i potser innecessàriament i per mera cortesia– l'ús policial del despatx per la seva posició i visibilitat, en un dia de Diada que, com era festa, ni el mateix jutge podia utilitzar.

CAPÍTOL SETÈ: CONCLUSIONS DE L'ESTUDI

Propostes de millora i/o consolidació

1. El canvi cultural, de valors, actituds i de mentalitat és imprescindible, tan en l'usuari com en el personal al servei, per compatibilitzar amb èxit el canvi organitzatiu i de gestió que teòricament ha estat proposat. No obstant, el canvi real, a dia d'avui, no deixa de ser menor: extensió dels serveis comuns processals, sota fórmules en bona part existents. El veritable canvi organitzatiu sobrevindrà amb la instauració dels serveis comuns d'ordenació del procediment, moment en el qual les unitats processals d'ajut directe seran precisament això, i no l'organigrama tradicional d'un jutjat relacionat amb serveis comuns i sense l'avantatge de treure's tasques sinó fins i tot d'incrementar-les, doncs per les dotacions dels auxiliis judicials que abans gaudia com agents judicials. Tanmateix, el jutge ha estat desapoderat de sobte d'una pràctica de gestió i control tradicional sense haver arribat primerament a un estat de situació amb clara delimitació de les tasques exclusivament jurisdiccionals i els mitjans a disposició per assegurar-se de poder fer-les.

En tot cas, resulta convenient ressaltar que el model de jutge dissenyat per l'Oficina judicial enllaça amb la tendència a discriminar les potestats judicials estrictes, malgrat que alhora també es postula sobre un control personal de les mateixes, de tal manera que ha de disposar de mitjans per complir amb les seves obligacions⁷²⁷.

2. La dilació deguda a les corrupteles habituals, per incompliment de les normes vigents, per enquistament dels sistemes de cooperació jurisdiccional tradicional i per una infrautilització de les tecnologies a disposició, planteja un problema de qualitat que enllaça irremeiablement amb el contingut del que és just no només en la decisió objectivament considerada, en abstracte, sinó en el mecanisme de resposta àgil davant una controvèrsia que representa un conflicte vital en una bona part dels casos, al menys per alguna de les parts implicades.

La justícia ràpida pot ser justícia de qualitat sense caure en la precipitació, on perilli accés a la justícia, el temps necessari per poder preparar la defensa o per resoldre judicialment el cas. Dos exemples clàssics: el desnonament de qui se sap deutor arrendatari sense possibilitat d'enviació i el tipus de valoració judicial que en aquest casos procedeix per dictar sentència, en part predeterminada per situacions de rebel·lia; els judicis ràpids on la defensa de l'imputat permet una qualificació provisional ben senzilla per la qual sobre els cinc dies que com a màxim estableix la llei⁷²⁸.

La reparació patrimonial dels danys pel Tribunal Constitucional, en casos de dilacions indegudes⁷²⁹. Més enllà de la exigència de responsabilitat civil i àdhuc penal de l'òrgan judicial i la responsabilitat

⁷²⁷ Cfr. apartat 17 de la Recomanació (86)12, de 15 de setembre de 1986, del Comitè de Ministres del Consell d'Europa i el Principi II.2 de la Recomanació (94)12, de 13 d'octubre, del mateix; subratllant la disminució progressiva de tasques no jurisdiccionals, de totes maneres, segons Punt II de la Recomanació (86)12 cit..

⁷²⁸ Crítica sobre la crítica del poc temps, en aquests processos, a Ricardo Yáñez Velasco, "Apuntes...", cit., pàgina 53.

⁷²⁹ Joaquín García Bernaldo de Quirós, "La responsabilitat...", pàgines 120 i següents.

patrimonial de l'Estat per a funcionaments anormals de l'Administració de justícia (article 121 CE), per entendre que el TC, per raons de legalitat, no pot assumir competències dels jutges i tribunals, i només pot determinar la il·legimitat, es a dir, la transgressió d'una norma constitucional⁷³⁰. D'aquesta manera, la declaració continguda a la sentència constitucional que conclou sobre una dilació indeguda al procés jurisdiccional, pot servir com a títol per acreditar el funcionament anormal de l'Administració de justícia, diferenciant la impossibilitat de la *restitutio in integrum* quan el mateix jutge ordinari ha fet cessar la dilació i la sol·licitud d'indemnització, més que a restablir el recurrent en la integritat del dret fonamental vulnerat, es redreça a obtenir la reparació pels danys i perjudicis que se li hagin causat a conseqüència d'aquella⁷³¹.

A l'àmbit del TEDH pot haver-hi satisfacció equitativa segons l'article 50 CEDH, particularment marginant l'esgotament de recurs interns i la inaplicació de l'article 26 del mateix text. Constatada la impossibilitat de la *restitutio in integrum* es considerar insuficient la mera confirmació del dret (vulnerat) i la rellevància de la violació justifica una reparació, a més de compensar els danys i perjudicis soferts⁷³².

⁷³⁰ SsTC 36/1984, 35/1994, 33/1997, de 24 de febrer. V., entre d'altres, Luis Martín Rebollo, *Jueces y Responsabilidad del Estado. El artículo 121 de la Constitución*, Centro de Estudios Jurídicos Constitucionales, Madrid, 1983.

⁷³¹ D'aquesta manera el TC configura la compatibilitat entre la STC 180/1996, de 12 de novembre i la seva doctrina abans esmentada sobre aquesta matèria.

⁷³² Sobre reparació per vulneració de termini raonable v. SsTEDH 22-VI-1972 (nº. 2614/1965) Ringeisen vs. Àustria; 10-III-1980 (nº. cit.) König vs. República Federal d'Alemanya; 21-VI-1983 (nº. cit.) Eckle vs. República Federal d'Alemanya; 21-XI-1983 (nº. cit.) Foti et al. vs. Itàlia; 29-IX-1987 (nº. cit.) Erkner i Hofauer vs. Àustria; 23-X-1990 (nº. 11296/1984) Moreira de Azevedo vs. Portugal; 3-VII-1995 (nº. 13616/1988) Hentrich vs. França; etcètera. Particularment convé recordar la inclusió de danys morals (STEDH 29-III-1989, nº. cit., Bock vs. República Federal d'Alemanya), les despeses i costes processals a la jurisdicció interna i a la internacional (STEDH 27-VI-1968, nº. , Neumeister vs. Àustria) i els interessos sobre el principal indemnitzatori sota criteris d'equitat, al marge doncs del Dret intern de l'Estat condemnat i a mena de dany material residual (STEDH 31-I-1995, nº. 14518/1989, Schuler-Zraggen vs. Suïssa).

De qualsevol manera, si el TC en reconèixer que la dilació és indeguda, ha de reconèixer també el dret del recurrent a ser indemnitzat dels perjudicis que se li han causat⁷³³, no deixaria d'establir un contingut declaratiu que, amb independència equivaler a una decisió jurisdiccional –pròpia del Poder Judicial on no hi és inclòs–, no evitaria la necessitat d'una sentència condemnatòria, on s'estipulés l'import indemnitzatori, i que per tant obligaria al justiciable al plet jurisdiccional. Altra cosa que el propi TC, i al marge dels problemes derivats de l'àmbit jurisdiccional que en sentit estricte no li correspon, pogués determinar una indemnització concreta, la qual cosa suposaria l'exigència d'un judici plenament contradictori sobre aquesta específica qüestió (la indemnització), per cert sense cap dret al recurs, i que difícilment superaria el test de l'article 6.1 CEDH.

En defensa de la possibilitat d'indemnitzar la dilació indeguda, però, es planteja el següent sota el test de racionalitat⁷³⁴, i és important en quan que contra més límits als drets de rescabament, més vàlua donarà el pagador (l'Administració responsable) als mitjans que evitin la dilació perniciosa pels interessos econòmics subjacents. És obvi que contra més dificultats i obstacles hi hagin pel ciutadà creditor, menys importància s'advertirà com a font de preocupacions crematístiques. El TC obliga a iniciar un procés sobre el complet restabliment del dret fonamental vulnerat, per la qual cosa satisfer el dret que retòricament reconeix, provoca un altre procés judicial *ex novo*, i d'aquesta manera dilació indeguda per un actuar positiu proscrit segons la seva pròpia doctrina general; si el TC no imputa el retard al mal funcionament de l'Administració de justícia de forma clara, i opta per un conjunt d'incompliments entre l'Estat com a organitzador del servei i el jutge com a responsable del compliment de les normes processals, l'Administració

⁷³³ STC 180/1996 cit. *supra*; cfr. també el vot particular de Fernando García-Mon González Requeral a la STC 33/1997, de 24 de febrer.

⁷³⁴ Joaquín García Bernaldo de Quirós, "La responsabilitat...", pàgina 123.

sempre trobaria motius per denegar la procedència de la indemnització en via administrativa, abocant a la part interessada al litigi jurisdiccional; el TC evita debatre sobre la solució de la causa del problema, dilatant el pagament de la indemnització, si aquesta no és immediata, per molt que es reconegui saturació i colapso d'un òrgan judicial identificat com únic responsable de la dilació, i això si el lesionat manté la intenció –i la capacitat econòmica– de continuar reclamant davant l'Administració, primer, i l'ordre jurisdiccional contenciós-administratiu, després, perquè sense aquesta voluntat s'aconseguiria que l'Estat responsable no tingui cap interès a millorar l'Administració de justícia, ja que, segons el TC la dilació radica a l'òrgan judicial.

L'article 292 LOPJ es via prèvia al TEDH, aquest ho senyala alhora que indica com les dilacions indegudes sofertes en el tràmit davant del TC poden donar lloc a un procés per exigir responsabilitat de l'Estat ex article 292 LOPJ, i que la funció del TC, mitjançant el recurs d'empara, és evitar que es continuïn produint les dilacions en un procés, i que no te sentit si s'ha produït ja la reactivació del procés. En cop del recurs d'empara el ciutadà pot obtenir satisfacció amb el procediment de l'article 292 LOPJ i l'Estat també adquireix abans coneixement exacte de les conseqüències de la seva política pressupostària i organitzativa respecte dels tribunals⁷³⁵.

3. L'aparell que envolta la funció jurisdiccional *sembla* més gran, complex i artificios, amb un significatiu cost econòmic, que la funció mateixa a desenvolupar, i això no sembla una impressió adient. Es parla i s'escriu molt –i ho em fet en aquest estudi, també– de mètodes de control, planificació i millora, anàlisi i satisfacció del usuari, enquestes i

⁷³⁵ Sobre els articles 292 i següents LOPJ v. Joaquín Tornos Mas, "La responsabilidad patrimonial del Estado por el funcionamiento de la Administración de Justicia", *Revista Española de Derecho Constitucional*, núm. 13, 1985, pàgines 103 i següents; J. Díaz Delgado, *La responsabilidad...*, cit.; V. C. Guzmán Fluja, *El derecho de indemnización por el funcionamiento de la Administración de Justicia*, Valencia, 1994.

participació, vies de consulta i informació, equips, grups, personal i recursos per ocupar-se'n, i de vegades sembla només la punta del iceberg el nucli essencial de la discussió litigiosa i la decisió judicial amb el concret tràmit processal necessari per arribar-hi, mentre que tot el que envolta aquestes concretes situacions configuren el gruix. Les persones que formen el grup de treball, ben preparades, amb certa dosi de motivació i sinèrgia d'equip, han de veure millores les condicions que les envolten, igual que l'usuari del seu servei, però ja estarien en condicions, avui dia i per promig, de duu a terme una tasca equilibrada entre la demanda i la resolució de les causes.

En definitiva, millorats els recursos materials i perfeccionada la tècnica, i encara amb defectes en aquestes i expectatives en aquells, els recursos humans es plantegen com els elements més substancials de la millora, lluny del seu potencial productiu o es perd bona quantitat de temps, energia i recursos no personals disponibles. Tot i això, avui dia, amb un equip de professionals mínimament compromesos i amb una correcta capacitació, un secretari judicial eficaç i un jutge amb un rendiment promig, un jutjat sense un endèmic retràs històric pot mantenir-se al dia. El camí, assolida aquesta fita, es centrarà a la millora qualitativa.

4. De totes maneres cal fer esment a l'oficina de recursos humans establerta sota models de direcció a macrooficines judicials que pretenen equilibrar el privilegi el comandament amb la seva responsabilitat inherent, acceptant la manca d'ensenyament per crear i mantenir un bon clima laboral al lloc de feina⁷³⁶. Es recull, en realitat, la introducció de formació en matèria de gestió plantejada pel Llibre Blanc de la Justícia. Deixar d'utilitzar improductivament la llei vigent i els recursos a l'abast

⁷³⁶ Luciano Borges Alejo, "Macrooficinas judiciales II", a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d'Estudis Jurídics de l'Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002, pàgina 405.

sota un programa pràctic aplicable amb mobilització humana, podria mantenir el consum en justícia, o incrementar-lo fins i tot, amb menor cost humà i material.

Diversificar l'organització, de manera que hi hagués organismes amb finalitats específiques⁷³⁷, però sense duplicitat o increment de costos per aquest motiu. D'altre banda, establir grups per funcions, equips, divisions, etcètera, depenent del número i del volum de feina, però acumulades o no, subdividides o no, les funcions seran les mateixes, i permeten establir, també, nivells provincials o superiors, o multipartits. Per exemple, a Vilanova i la Geltrú hi ha la unitat administrativa d'aquest partit i de Vilafranca del Penedès, sense que això hagi suposat o pugui suposar cap problema pràctic, fora de la major o menor comoditat puntual que s'arribi a percebre.

5. La jurisprudència del TEDH sobre qualitat de la justícia configura inevitable guia per dissenyar reformes amb justificacions centrades en els drets dels ciutadans sota la base de la doctrina científica desplegada arran les sentències d'aquell tribunal internacional, marginant d'aquesta manera un debat polític partidista, pretensions institucionals o corporatives o punts de vista teòrics i exclusivament acadèmics. Naturalment, el punt de partida és el consens polític i la responsabilitat dels seus operadors, superant un primer obstacle radicat a que els partits polítics es desprenguin dels objectius conjuntures, les petites fites electoralistes o els manteniments de determinades posicions de domini i influència política. Només d'aquesta manera pot haver-hi una continuïtat en el temps imprescindible perquè un poder de l'Estat amb moltes peculiaritats com a servei públic pugui evolucionar, no en pocs anys, cap a la excel·lència que ha de combinar-se amb la formació d'una cultura jurídica a tots els qui personalment intervenen –ciutadans inclosos– però

⁷³⁷ Carles Ramió, *Teoría de la Organización y Administración Pública*, Tecnos-UPF, Madrid, 1999 (2002^f).

també a les organitzacions i institucions relacionades. A més, entendre que l'abast dels objectius a mig o llarg termini mai pot suposar la fi de l'evolució, doncs la millora ha de ser dinàmica, continua i canviant segons les necessitats, difícilment eliminadora de tot problema, especialment amb les limitacions pressupostàries que cal entendre existents per sempre i no realment a un nivell d'enteniment negatiu, d'insuficiència, sinó també d'evitar el despilfarrament per manca de sinèrgia i cooperació.

6. Afrontar un gerencialisme i gestió institucional globalitzada del sistema judicial com si fos una empresa privada, té enormes vàlues si es compren sota els límits indispensables per distingir que, la part pròpiament administrativa i intrínsecament vinculada al concepte de servei públic, no es confon amb la funció jurisdiccional, que no pot administrativitzar-se de cap manera i no assumeix el mateix sentit jurídic-material que l'esmentat servei.

Els problemes i dificultats de l'Oficina judicial, des de la perspectiva de la gestió de servei públic, semblava evident per la seva estructura i precisament per la manca de cultura de gestió pública en aquest servei on s'ha valorat més el coneixement expert. I la cultura de gestió, agradi o no, imposa que tothom que treballa en ella estigui controlat i sigui avaluat per resultats, tan quantitius com qualitius. A més, és exigible les planificacions ajustades, i la millora continua en virtut dels resultats que n'obtenen. Els jutges no poden evitar una quota de control més o menys específica. No hi ha cap empatia pel jutge, bàsicament perquè la ciutadania no coneix el que fa o sacrifica per millor resultat del seu treball. I el que sí coneix són les puntuals resolucions extravagants, els casos de corrupció o els demèrits humans i professionals més preocupants d'alguns que no representen la realitat i esforç quotidià.

El nou gerencialisme anglosaxó, imposat als EUA i el Regne Unit, pot ser més útil com a millora i gestió dels mitjans existents, on es fa més depenent l'organització i gestió processal d'òrgans especialitzats i no necessàriament dels jurisdiccionals, que és el plantejament programàtic de l'oficina judicial. Però és clar la mancança històrica, i no superada, per adaptar la llei de planta i reaccionar degudament a les mesures de suport previstes a l'article 216 i següents LOPJ. En tot cas convé implantar pròpiament sistemes de gestió de qualitat, que millorin sobre tècniques de reajust basades en la planificació, la execució-medició i el anàlisi⁷³⁸. La política que es desprèn, o utilitza, el procediment administratiu a l'àmbit excessivament discrecional de la gestió de dotacions pressupostàries finalistes, incideix en disfuncions processals, com per exemple passa en matèria de pagament de serveis de justícia gratuïta, on el procediment administratiu interfereix en el desenvolupament del procés judicial⁷³⁹.

7. Vinculat amb l'anterior, obté lògica específica la uniformitat característica d'un servei públic, fins i tot més enllà d'aquest i adinsant-se en determinats aspectes de l'activitat jurisdiccional relacionats amb la seguretat jurídica i el saber a què atènyer-se. La protocol·lització ha de utilitzar-se per l'actuació homogènia –certesa a l'activitat que es desenvolupa i s'ha de desenvolupar–, la coneixença de professionals i personal jurisdiccional i no jurisdiccional al servei –que evita adaptacions d'uns i altres cada vegada que pot haver-hi un trasllat o nova incorporació–, i la facilitat per intercanviar informació i procediments d'altres jutjats, però no com a obstacle de l'actuació per formalismes innecessaris. Això importa en el sentit que, establert, el protocol sempre s'ha de complir per no produir mancances a les finalitats esmentades, però el disseny del protocol mateix, malgrat canvis de millora continua

⁷³⁸ El PDCA o Cicle de Millora, sigui aquesta extraordinària o bé gradual i constant –que resulta més efectiva– en qualsevol àmbit d'actuació.

⁷³⁹ Ángel Sánchez Bueno, “La Carta...”, cit., pàgina 237.

sempre admesos, ha de subratllar la celeritat. Els mecanismes telemàtics i informàtics instrumentals no han d'entorpir aquest plantejament, duplicant (a l'hora de notificar) o triplicant (a l'hora de demanar un perit) les tasques d'introducció de dades que ja es fan en un moment inicial – normalment el registre d'entrada.

Les més freqüents eines i polítiques per millorar la situació de la Justícia passen per reformes processals, dotació de mitjans, gestió pública i bon govern i reformes organitzatives amb redefinició de competències sota concentració i especialització i incorporació del administrador de la organització dels poders judicials i dels serveis comuns de jutjats i tribunals⁷⁴⁰. La reforma de la Oficina judicial treballa, principalment, aquest últim punt, però sota una dotació de mitjans i en certa manera una reforma processal que requereix el bon govern dels implicats, partint de la gestió pública ja existent⁷⁴¹.

I cal recordar que el bon ordre de l'Oficina judicial és una funció de les Sales de Govern, clàusula competència oberta que abasta tots aquells assumptes que poden afectar les oficines judicials o secretaris judicials vinculats i requereixen algun tipus d'actuació, tot i que cap funció disciplinària en tenen cap a aquests últims o en vers la resta de personal no jurisdiccional, doncs el seu control és indirecte: promoure davant el competent l'exigència de responsabilitat disciplinària. En definitiva, tan en aquest cas com en l'anterior, les Sales de Govern acaben per ser òrgans de trasllat o comunicació amb la respectiva Administració pública competent sobre règim de personal o mitjans materials, o amb el CGPJ respecte de la disciplina de jutges i magistrats.

⁷⁴⁰ Santos Pastor Prieto, "Elementos...", cit., pàgines 48 i següent.

⁷⁴¹ Antonio Ramiro Sánchez, *Demandas de calidad de la Administración Pública: un derecho de la ciudadanía*, Editorial Dykinson, Madrid, 2002. Ministerio de las Administraciones Públicas, *Libro Blanco para la Mejora de los Servicios Públicos*. José Manuel Balerdi Múgica et altri, *Claves para la Gestión de la Nueva Oficina Judicial*, Ministerio de Justicia-El Derecho, Madrid, 2005.

8. L'orgull de la feina, interessos laborals sota motivació intrínseca de la tasca a fer, configuren un factor inherent a l'èxit del sistema de persones que per sobre de tot preconitza una bona gestió d'equips, de la gent amb qui fins i tot es comparteixen més hores que amb la família durant els dies feiners. Expressar-se dient que vaig al meu jutjat, que és el meu jutge o els meus funcionaris, no crec que hagi d'interpretar-se com cap ànsia de propietat o personalització, sinó amb una idea que connecta, precisament, amb la implicació i el treball de grup. Malauradament, com passa amb els grups familiars, les interrelacions contínues permeten igualment la discussió, l'enfrontament, el cansament o el desinterès, i per això els caps del servei han de vetllar per detectar aquestes situacions i afrontar-les, establir mecanismes de solució constant, plantejament que n'eviten els problemes més habituals i que normalment es vinculen a les distribucions de feina, les càrregues de treball i les maneres d'apreciar-lo i desenvolupar-lo pels treballadors.

I es poden fer moltes millores sense més diners, amb l'actitud dels treballadors implicats. La motivació per la feina i l'orgull per la tasca desenvolupa, dintre d'un ideal de equip, no només elevaran la qualitat del servei en virtut d'un millor tracte i percepció de la dedicació professional a la feina, sinó que faran més eficient el dia a dia—, amb la disciplina de determinades pràctiques segons la llei i certes corrupteles —molt especialment respecte de les actuacions de jutges i fiscals i el respecte del temps processal que els hi afecta—, amb la visió estricta davant de determinades perversions del sistema —en molts casos les sol·licituds de suspensions ho són, per exemple, si bé la perversió final és la concessió injustificada de les mateixes—, amb l'ús de les tecnologies que ja es fan servir (per exemple un fax, a que es podria afegir el correu electrònic sota constància oficial de la seva recepció) per comunicar entre institucions i entre els mateixos òrgans judicials —i sempre que es pugui amb

professionals, litigants, testimonis i perits–, en cop d'utilitzar correu ordinari, urgent, certificat (i també telegrams) o el missatger, tots més costosos. Tanmateix, moltes vegades les reformes processals, els canvis del procediments a seguir a les lleis i reglaments, permeten una millora del sistema sense cap cost, fins i tot generen abaratiment de despeses, si bé la economitació d'aquestes, l'estalvi intel·ligent, ha d'oposar-se a una visió moltes vegades de despilfarrament a primera vista inadmissible –recordem l'exemple anecdòtic del servei de taxi que fan servir els fiscals, recurrent més de 100 quilòmetres des del seu domicili al jutjat i mantenir-los fins que acaba la jornada.

Certament, amb més diners es poden millorar els espais judicials, i així facilitar la comoditat, accés i esperar del justiciable, la imatge dels tribunals, el millor estar dels treballadors de la justícia i dels professionals que col·laboren, i moltes vegades la disponibilitat d'elements d'ús diari (grapes, post-it, bolígrafs, paper d'ofici i reciclat, etcètera), si bé això últim també cal contemplar-lo al grup anterior relatiu a la economitació dels mitjans sense necessitat d'increment financer⁷⁴². Però sobre tot es podria reduir la *ratio* de casos per jutge i habitant del partit judicial, incrementant el número de jutges i magistrat i en certs casos de la plantilla funcional, alhora que fer econòmicament més atractiva la feina de qualsevol funcionari de justícia –indirectament estabilitzar els llocs de treball amb titulars–, actualitzant els sous que es perceben –també el de molts jutges, per als qui no resulta proporcionat el que cobren amb la responsabilitat de la seva tasca–, permetent més temps per dedicar a la resolució dels casos i a la formació jurídica personal. Igualment, la major dotació econòmica dels serveis auxiliars –particularment la criminalística– i jutjats

⁷⁴² Per molt que sovint la manca d'aquest tipus de material d'oficina suma la il·licita obtenció que d'aquests mitjans fan jutges, secretaris, funcionari i personal laboral contractat d'administració i neteja, la manca de control i amagatzamatge tancat a cadascú dels jutjats, el mal ús dels mateixos –còpies i esborranys de resolucions en paper d'ofici, fotocopies en paper d'ofici–, la insuficient distribució –havent-hi suficient–, la ineficient distribució –enviament d'una petita caixa de grapes en una capsa on cabrien 50, o exemples similars– o la desequilibrada distribució –enviament de cinc caixes de paper reciclat per fotocopiar i de 15 capsos de rotuladors de colors–.

de pau –que desenvolupessin feina diària a ple rendiment, encara que potser per raons d'eficiència amb horaris més reduïts–, facilitarien obtenció de diligències d'investigació que triguen mesos, sinó anys, en arribar al jutjat requirint, o les comunicacions per exhort que no hagin d'esperar l'únic dia de la setmana que està dedicat a aquesta feina⁷⁴³.

Exemple: un exhort remés a una localitat de la província de Barcelona, enviat el 19 de desembre, a data 19 de gener s'acabava d'enregistrar i estava pendent per fer qualsevol altre tràmit, està clar que a festes (Setmana Santa, ponts llargs, Nadal) o a èpoques prèvies a l'agost (segona quinzena de juliol i primera de setembre), oblidat perquè o no es fa res o els ritmes canvien totalment, ralentitzat enormement. D'aquesta manera, amb els espais inhàbils, el temps real de treball anual no és, ni molt menys, d'un any; sort si arriba als nou mesos.

9. El cos de funcionaris interins ha de ser conformat per professionals ben preparats, i donar un servei àgil de substitució. El delicat equilibri d'un jutjat al dia es podrà a perdre en molt poc temps, quan una baixa no es substitueix i continua entrant les causes. Per exemple, davant un cessament anunciat d'una tramitadora no es va cobrir immediatament, tampoc les baixes que es pressuposen –no se sap per què– altes en breu (10 dies per exemple), i pitjor si l'estiu o festius són pel mig, doncs aleshores es considera que estaran de vacances: en el cas de l'exemple, una funcionaria ja havia fet bona part de les vacances –per no fer-les en arribar al nou destí– i l'altra no pensava fer-les sinó després de l'estiu, de manera que amb l'una i l'altre ja s'havien previst les vacances de la resta i les guàrdies de l'estiu, així com la distribució de la feina que els hi corresponia dins del trimestre i les substitucions necessàries. Pensar que, com era estiu, no calia cap substitució, trenca totes aquestes previsions,

⁷⁴³ O suprimir definitivament aquest tipus d'auxili amb una mena de funcionaris permanents delegats al jutjat de pau sota ordres directes del jutjat del partit judicial, que per mitjà de mail o fax ordenarien una notificació com ho farien al funcionari o servei comú dependent.

al marge que una part tampoc eren vacances i ja suposaven endarreriments. En dos setmanes pot començar a ser preocupant, en dos mesos devastador. De vegades ni tan sols s'agafava la trucada per demanar una resposta, i els faxes constants ja no es responien, mentre que al començament ni tan sols se sabia de què va el tema. Hi ha gent a casa esperant que els cridin per treballar, de manera que, fora d'hipòtesis estranyes, o és una qüestió de diners –amb instruccions al respecte dels superiors competents– o és una qüestió d'absoluta incompetència i dilació del servei administratiu que d'aquest temes se'n ocupa.

10. El disseny d'una planta judicial imposa la relació a la població de la seva demarcació territorial, però no només de persones físiques, sinó també de persones jurídiques, doncs aquests generen un molt important paper en les relacions jurídic-processals. La manca de consens en temes relatius a la rendibilitat de la justícia, existeix igualment, sinó més, en quan a la detecció de necessitats de creació i distribució de places judicials, vinculada a l'anterior, on es troben presents les visions sancionadora –via disciplinària– i retributiva –en el marge de la política judicial.

11. Les reclamacions i queixes han d'estructurar-se per millorar i, si cal, per l'activitat de la inspecció, en cop de servir a l'oblit. Per tant, els tractaments d'errors e inactivitats detectats per les reclamacions i queixes dels usuaris o per mitjà de la medicació i control interns de la pròpia oficina judicial, sota l'orientació d'actuacions preventives més que correctives, de manera que ataquí la causa per suprimir-la o reduir-la al màxim o impedeixi que la potencial causa no es converteixi en realitat.

12. El perfil del jutge és requisit intern de la bona administració de justícia, però aquesta es pot definir d'una manera o d'una altre depenent de quina imatge es triï i quina percepció se n'obtingui. Sembla que la competència

jurídica, la coneixença actualitzada de la norma i la jurisprudència, nacional i supranacional, és element indispensable –a França, per exemple, valoren més altres aspectes–; però la competència humana entenc que sobrepassa l'anterior amb escreix, amb la qual cosa imposa elements de control periòdics i de selecció en accés, de caire psicològic inclòs, que mai s'han fet. Alhora, és un gran desconegut per l'opinió pública, desconixedora de l'esforç diari que normalment afronta amb un objectiu laboral exclusivament, discriminat a nivell internacional en el terreny del volum de feina –més alt per promig i número de jutges– i de la remuneració –més baixa.

13. Les noves tecnologies han de desenvolupar-se en el seu màxim d'aprofitament, posar les bases de la digitalització del expedient, utilitzar la signatura electrònica i tota comunicació en línia que es pugui, entre tothom, però presència física –vinculada a la immediació– curosament atesa, amb tracte respectuós i contacte directe per esbrinar les necessitats i donar la millor resposta

14. El secretari judicial i la separació de la tasca jurisdiccional del jutge, però feta aquesta de bon principi abans de la resta, mostra una precipitació inoportuna. En qualsevol cas, resulta fonamental la figura del secretari judicial, la reforma orgànica i en particular la reconfiguració funcional dels cossos al servei de l'Administració de justícia que pretén actualitzar el seu contingut material a la realitat existent als tribunals. El secretari judicial com a base de la reforma s'ha aconseguit teòricament i comença a funcionar a la pràctica, i precisament per això es dificulta un altre objectiu de la reforma orgànica, que es l'adaptació de l'organització de justícia a l'Estat autonòmic, suprimint la minoració del Ministeri de justícia preconitzada al Llibre Blanc de la Justícia per una incrementada presència amb el disseny de la llei 19/2003, els cossos nacionals de personal no jurisdiccional i especialment el del secretari judicial a les

UPSD. El tercer objectiu es troba en desenvolupament, referit a les noves tecnologies i la eficiència i racionalitat del servei, però passa per l'adaptació pràctica del nou model, la inversió humana i personal i la reforma normativa que també és imprescindible per concloure sobre la funcionalitat del secretari judicial al nou model.

Interessant advertir que els serveis comuns no poden ser creats per les CCAA sense autorització del CGPJ, si bé aquest vincula la seva competència d'aquesta manera a ens on es barreja la tasca jurisdiccional amb la de gestió, mentre que el Ministeri de justícia es vincula competencialment parlant amb les UPSD, on radica el nucli dur de l'exercici jurisdiccional. S'ha comentat, en termes generals que ha estat el Ministeri de Justícia i els Secretaris judicials –cos nacional únic i jerarquitzat com ho és el Ministeri fiscal– els grans beneficiats de la reforma, actuant els segons com una mena de cavall de Troia del Ministeri a l'organització de l'Administració de justícia⁷⁴⁴, tot i que els mitjans personals i materials correspongui per transferència a moltes CCAA. Secretaris judicials com una mena aliats potser involuntaris, i que malgrat tot perviuen quotidianament sota una superioritat autonomista –el secretari de govern del TSJ– en molts casos enllaçada clarament amb el poder executiu autonòmic. En tot cas, una manera d'evitar per tots els mitjans l'autonomització del secretari judicial, relacionada amb l'estadística judicial que també s'extreu de l'àmbit d'acció autonòmic creant la Comissió Nacional d'Estadística Judicial, amb composició i funcions fetes pel Govern malgrat previ informe de les CCAA⁷⁴⁵.

⁷⁴⁴ Rafael Jiménez Asensio, "Parlamento y Constitución". Anuario, núm. 7, Cortes de Castilla-La Mancha, 2003, pàgina 38.

⁷⁴⁵ Francisco Javier Garrido Carrillo, *La Oficina...*, cit., pàgines 90 i següent i nota núm. 34 i.f.

ANNEX: REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- "Macroestudio Abogacía sobre el estado de la Justicia. Los letrados en ejercicio responden", *Economist & Jurist*, octubre 2008.
- Abel Lluch, Xavier; *Iniciativa probatoria de oficio en el proceso civil*, Bosch ed., Barcelona, 2005.
- Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki; "Reflexiones jurídicas sobre la oficialidad y el deber de conocimiento de las lenguas", en *Estudios sobre la Constitución española. Homenaje al profesor Eduardo García de Enterría*, II, Civitas, Madrid, 1991.
- Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki; "Balance conclusivo sobre la administración de justicia en un estado plurilingüe", en *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1999.
- Aguiar de Luque, Luis; "Poder Judicial y reforma de los Estatutos de Autonomía", amb Adolfo Prego de Oliver Tolivar i Juan Antonio Xiol Ríos, *La justicia ante la reforma de los Estatutos de Autonomía*, Ministerio de Justicia, Thomson-Aranzadi, Cizur-Menor, 2005.
- Albers, P.; "Supervision of the Judiciary and the Role of the Judge in the Development of Quality Criteria", *Trema*, 24 (4), 2001.
- Albertí Rovira, Enoch; *Federalismo y cooperación en la República Federal alemana*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1986.
- Alcalá-Zamora Castillo, Niceto; "Juez dictador, director o espectador", en *Cuestiones de terminología procesal*, UNAM, Mèxic, 1972.
- Alcalá-Zamora Castillo, Niceto; "Proceso oral y abogacía", en *Estudios de Teoría General e Historia del Proceso (1945-1972)*, UNAM, Mèxic, 1972.
- Alcántara, Manuel; *Gobernabilidad, crisis y cambio: elementos para el estudio de la gobernabilidad de los sistemas políticos en épocas de crisis y cambio*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1994.
- Aldomà Buixade, Josep; *Les relacions de llocs de Treball de les Administracions Públiques*, Cedecs, Barcelona, 1996.
- Alegret Burgués, Maria Eugènia; "Competencias de los tribunales superiores de justicia, su articulación con las competencias del tribunal supremo y problemática que plantea en el ámbito de la unidad de jurisdicción", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Alemany Eguidazu, J.; "La prueba de la autenticidad electrónica con la LEC 2000", *La Ley*, núm. 5280, 2 d'abril de 2001 i núm. 5281, 3 d'abril de 2001.
- Alonso García, Ricardo; *El Juez español y el Derecho comunitario (Jurisdicciones constitucional y ordinaria frente a su primacía y eficacia)*, Tirant lo Blanch, València, 2003.
- Alston, William P.; *Filosofía del lenguaje*, Alianza ed., Madrid, 1985³.

- Álvarez-Cienfuegos Suárez, José María; “El derecho de acceso a la información judicial”, *La protección del derecho a la intimidad de las personas*, Cuadernos de Derecho Judicial, XIII, CGPJ, Madrid, 1997.
- Álvarez-Cienfuegos Suárez, José María; “La informatización de la administración de justicia”, *Actualidad Jurídica Aranzadi*, núm. 36, juliol 2000.
- Andrés Ibáñez, Perfecto; “Racionalizar (y moralizar) la política de nombramientos”, *Jueces para la Democracia*, núm. 52, 2005.
- Aparicio Pérez, Miguel Ángel; “El Poder Judicial”, *Revista de Derecho Político*, núm. 37, 1992.
- Aparicio Pérez, Miguel Ángel; “Jueces y justicia en la Constitución española”, en la col·lectiva *Ciudadanos e Instituciones en el Constitucionalismo actual*, Tirant lo Blanch, València, 1997.
- Arozamena Sierra, Jerónimo; “El principio de unidad jurisdiccional”, en *Estudios sobre la Constitución española: homenaje al profesor Eduardo García de Enterría* (coord. Sebastián Martín-Retortillo Baquer), vol. IV (Del Poder Judicial), Madrid, Civitas, 1991.
- Azparren Lucas, Agustín; “Los sistemas de turnos y acceso a la carrera judicial de juristas de reconocido prestigio. La justicia de proximidad y sus opciones”, a *Política de selección de jueces*, Estudios de Derecho Judicial núm. 135, Centro de Documentación Judicial, CGPJ, Madrid, 2007.
- Bachs Estany, Josep M.; “La motivació de les sentències i la qualitat de la justícia”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- Badia, Caminal; “L'ús de les llengües a l'Administració de Justícia”, a *Autonomia i Justícia a Catalunya*, Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1998.
- Balaguer Callejón, Francisco “La constitucionalización del Estado autonómico”, *Anuario de Derecho Constitucional y Parlamentario*, núm. 9, 1997.
- Balaguer Callejón, Francisco; “Poder Judicial y Comunidades Autónomas”, *Revista de Derecho Político*, núm. 47, 2000.
- Balerdi Múgica, José Manuel et altri; *Claves para la Gestión de la Nueva Oficina Judicial*, Ministerio de Justicia-El Derecho, Madrid, 2005.
- Bandrés Sánchez-Cruzat, José Manuel; “Els estàndards de qualitat de la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans: el dret al procés equitatiu i el termini raonable de resolució”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- Barcelona Llop, Javier; “El secreto policial. Acceso a archivos y registros de la policía. Los ficheros automatizados de las fuerzas y cuerpos de seguridad”, en *Acceso judicial a la obtención de datos*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial. Centro de Documentación Judicial del Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1997.
- Baum, Lawrence; *El Tribunal Supremo de los Estados Unidos de Norteamérica*, Librería Bosch, Barcelona, 1987.

- Bayo Delgado, Joaquín; “Problemas planteados por la traducción y la interpretación: especial referencia al principio de inmediación en los juicios orales”, en *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1999.
- Berlanga Ribelles, Emilio Vicente; “El gobierno del poder judicial. Consejo general y consejos territoriales”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Blázquez Martín, Raquel; “El papel de los secretarios judiciales en las unidades de apoyo directo y las reformas procesales”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Blázquez Martín, Raquel; “Otra visión de la Unidad de Atención Ciudadana (UAC) del CGPJ”, *Derecho y Jueces*, núm. 42, noviembre-diciembre 2007.
- Boix, C.; “Hacia una Administración Pública eficaz: modelo institucional y cultura profesional en la prestación de los servicios públicos”, *Revista de Gestión y Análisis de Políticas Públicas*, núm. 1, setiembre-diciembre 1994.
- Borges Alejo, Luciano; “Macrooficinas judiciales II”, a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d’Estudis Jurídics de l’Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002.
- Borges Alejo, Luciano; “Macrooficinas judiciales II”, a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d’Estudis Jurídics de l’Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002.
- Borrell Mestre, Joaquín; *Estado autonómico y Poder Judicial*, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2002.
- Bouckaert, Geert; “Chartes as Frameworks for awarding Quality: The Belgian, British and French experience”, en *Trends in Publics Sector Renewal: recent developments and concepts of awarding Excellence*, Lang, Frankfurt.
- Bowles, Samuel, Gordon, David M. i Weisskopf, Thomas E.; *Beyond the Waste Land. A Democratic Alternative to Economic Decline*, Anchor Press/Doubleday, New York, 1983.
- Cabellos Espiérrez, Miguel Ángel; “La adecuación del poder judicial al modelo de Estado”, *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 68.
- Calamandrei, Piero; *Elogio dei giudici scritto da un avvocato*, Milano, 1959.
- Cámara Villar, Gregorio; “La <descentralización> del gobierno del poder judicial y el proyecto de reforma de la LOPJ”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Campo Moreno, Juan Carlos; *El estado autonómico, también en justicia*, Tirant lo Blanch, València, 2005.
- Capitaine, Christine; “The French Directions Jutge”, 2002, <http://www1.worldbank.org/publicsector/legal/activities>.

- Carnicer Díez, Carlos; “El servicio público de la justicia”, en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006.
- Carnicer Díez, Carlos; “El servicio público de la justicia”, en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006.
- Carreras Llansana, Jorge; “La función del juez en la dirección del proceso civil (Facultades materiales de dirección)”, en *Estudios de Derecho Procesal*, Librería Bosch, Barcelona, 1962.
- Carreras Llansana, Jorge; *El juez ante la ley*, Col·lecció d’Actes Universitaris, núm. 5, Ed. Universitat de Barcelona, 1991.
- Carretero Pérez, Adolfo; “El modelo del Poder Judicial en la Constitución”, en *El Poder Judicial*, I, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1983.
- Carrillo Fullerat, Dionisio A.; “Consejo General del Poder Judicial y servicios comunes procesales”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Carrillo López, Marc; “Notas sobre la perspectiva constitucional de las competencias de los Tribunals Superiores de Justicia y su articulación con las del Tribunal Supremo”, en *Poder Judicial y Estado compuesto: relaciones entre el Tribunal Supremo y los Tribunales Superiores de Justicia*, Manuales de Formación Continuada, Consejo General del Poder Judicial, 2004.
- Cassese, Sabino; *La crisi dello Stato*, GLF editori, Laterza, Roma, 2002.
- Castro Estrada, Álvaro; *Responsabilidad patrimonial del Estado: análisis doctrinal y jurisprudencial comparado. Propuesta legislative en México*, Porrúa, México, 2006³.
- Cerrillo Martínez, A.; *La gobernanza hoy: 10 textos de referencia*, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid, 2005.
- Choclán Montalvo, José Antonio; “Sobre la prestación de testimonios a distancia y su cobertura legal”, *Actualidad Jurídica Aranzadi*, 4-IV-2002.
- Cohen-Jonathan, Gérard; *La Convention Européenne des Droits de l’homme*, Aix-en Provence, Presses Universitaires d’Aix Marseille, Economica, París, 1989.
- Cordón Moreno, Faustino; “En torno a los poderes de dirección del juez civil”, *Revista de Derecho Privado*, 1969.
- Cossío Díaz, José Ramón; *Estado Social y Derechos de prestación*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1989.
- Couture, Eduardo J.; *Proyecto de Código de Procedimiento Civil*, Buenos Aires, 1954.
- Cruz Villalón, Pedro; “La estructura del Estado o la curiosidad del jurista persa”, en *La curiosidad del jurista persa, y otros escritos sobre la Constitución*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 1982.
- Cruz Villalón, Pedro; “La Administración de Justicia en el Estatuto de Andalucía”, en la colectiva *El Poder Judicial*, II, Dirección General de lo Contencioso del Estado, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1983.
- Dahl, Robert Alan; *How democratic is the American Constitution?*, New Haven-London, Yale University Press, 2003.

- Davara Rodríguez, Miguel Ángel; “Firma electrónica y autoridades de certificación: el notario electrónico”, en *Problemas jurídicos en torno al fenómeno de internet*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial. Centro de Documentación Judicial del Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 2000.
- de Asís Roig, Agustín; “Documento electrónico en la Administración pública”, en *Ámbito jurídico de las tecnologías de la información*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1996.
- de Cabo, Carlos; *Sobre el concepto de ley*, Trotta, Madrid, 2000.
- de Hoyos Sancho, Montserrat; “Actos procesales de notificación y nuevas tecnologías”, *Diario La Ley*, 1-IV-2003.
- de la Oliva Santos, Andrés; “Verificación de los criterios esenciales de la Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil, en sus primeros meses de vigencia”, *Tribunales de Justicia*, enero de 2002.
- de Marcos, A.; “Jurisprudencia constitucional sobre el principio de cooperación”, *Documentación Administrativa*, núm. 240, octubre-diciembre 1994.
- de Miguel y Alonso, Carlos; “Consideraciones sobre la lentitud de los procesos civiles y sus posibles soluciones”, *Revista de Derecho Procesal*, 1971.
- de Otto y Pardo, Ignacio; “La Ley Orgánica del Poder Judicial y las Comunidades Autónomas”, en *Estudios sobre Derecho estatal y autonómico*, Civitas, Madrid, 1986.
- de Otto y Pardo, Ignacio; *Estudios sobre el Poder Judicial*, Ministerio de Justicia, Madrid, 1987.
- de Vicente Domingo, Ricardo; *El puesto de trabajo en el derecho de la función pública*, Tirant lo Blanch, Valencia, 1997.
- Delgado del Rincón, Luis Esteban; *Constitución, poder judicial y responsabilidad*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 2002.
- Demming, William Edwards; *Out of the Crisis*, Cambridge (Mass.), Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study; 2000 (MIT Press, London).
- Depré, Roger, Plessers, Joris, Hondeghe, Annie i Van den Broeck, Edith; *The Administration of Justice in Europe: Towards the Development of Quality Standards*, Research project coordinated by the Mission of Recherche Droit et Justice (Marco Fabri, Philip M. Langbroek i K. Hélène Lanbroek directors d’investigació), Ministeri de Justícia francès/CNRS, Ed. Lo Scarabeo, 2003.
- Desantes Guanter, José M.; “El derecho a la información en las diversas lenguas españolas”, *Jornadas de Estudio sobre el Título Preliminar de la Constitución*, vol. II. Ministerio de Justicia, Madrid, 1988.
- Díaz Delgado, J.; *La responsabilidad patrimonial del Estado por dilaciones indebidas en el funcionamiento de la Administración de Justicia*, Siete D.L., Valencia, 1987.
- Díez Bueso, Laura; “Taula Rodona <La Carta dels drets dels ciutadans davant l’Administració de justícia i el control dels supòsits de mala Administració>”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d’Estudis Jurídics i Formació

- Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- Díez-Picazo Giménez, Ignacio; “La Constitución y el Derecho Procesal”, en la col·lectiva dirigida per Enrique Álvarez Conde *Administraciones Públicas y Constitución (Reflexiones sobre el XX Aniversario de la Constitución Española de 1978*, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid, 1998.
 - Díez-Picazo Giménez, Ignacio; “Derecho al juez ordinario predeterminado por la ley y posible reparto de asuntos por razones lingüísticas”, en *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1999.
 - Díez-Picazo Giménez, Ignacio; “Un torpedo a la casación”, *Tribunales de Justicia*, febrero 2001.
 - Díez-Picazo Giménez, Luis María; *Régimen constitucional del Poder Judicial*, Civitas, Madrid, 1991.
 - Díez-Picazo Giménez, Luis María; “El Poder Judicial (Breves reflexiones sobre veinticinco años de experiencia)”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, núm. 47, 2004.
 - Díez-Picazo Giménez, Luis María; *Sistema de derechos fundamentales*, Thomson-Civitas, Madrid, 2005².
 - Duque Ordóñez, María Auxiliadora; “Macrooficinas judiciales IV”, a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d’Estudis Jurídics de l’Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002.
 - Eissen, Marc-André; “La durée des procédures «civiles» ressortant de la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l’Homme”, *Gazette du Palais*, 23-25 d’octubre de 1988.
 - Estévez Fernández-Novoa, Juan Carlos; “Las profesiones liberales en el servicio público de la justicia”, en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006.
 - Fairén Guillén, Víctor; “El proyecto de Ordenanza Procesal Civil austríaca visto por Franz Klein”, en *Estudios de Derecho Procesal*, Madrid, 1955.
 - Fairén Guillén, Víctor; “Ideas y textos sobre el principio de publicidad en el proceso”, en *Temas del Ordenamiento Procesal*, I, Tecnos, Madrid, 1969.
 - Fairén Guillén, Víctor; *El Tribunal de las Aguas de Valencia y su proceso (oralidad, concentración, rapidez y economía)*, Valencia, 1975.
 - Fairén Guillén, Víctor; “Poder, potestad, función jurisdiccional en la actualidad”, en *El Poder Judicial*, II, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1983.
 - Fairén Guillén, Víctor; *Ensayo sobre Procesos Complejos*, Madrid, 1991.
 - Fairén Guillén, Víctor; “Independencia constitucional y desarrollos de dependencia de los jueces españoles”, en *L’Indipendenza della giustizia, oggi. Judicial Independence, today. Liber Amicorum in onore di Giovanni Longo*, Giufrè, Milano, 1999.
 - Federico, Cecilia, Quiroga, Humberto et altri; *Gestión de Calidad y Justicia*, Argentina, 2004.

- Feldman, Daniel A.; *Coaching*, Centro de Estudios Ramón Areces, Madrid, 2001.
- Felipe Fresneda Plaza (dir.): *Justicia y medios de comunicación*, Cuadernos de Derecho Judicial, Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 2006.
- Fenech Navarro, Miguel; “La función del juez en la dirección del proceso civil (Facultades procesales de dirección)” en *Estudios de Derecho Procesal* (con Jorge Carreras Llansana), Librería Bosch, Barcelona, 1962.
- Fenech Navarro, Miguel; “Patología procesal y orgánica”, en *Estudios de Derecho Procesal* (con Jorge Carreras Llansana), Bosch, Barcelona, 1962.
- Fernández de Buján, Antonio; “La jurisdicción voluntaria: una reforma legislativa pendiente”, a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d'Estudis Jurídics de l'Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002.
- Fernández Ramos, Severiano; *El derecho de acceso a los documentos administrativos*, Marcial Pons, Madrid, 1997.
- Fernández-Ballesteros López, Miguel Ángel; *La ejecución forzosa y las medidas cautelares en la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*, Iurgium editores, Madrid, 2001.
- Fernández-Miranda Campoamor, Carmen; “El CGPJ: de la Ley Orgánica 1/1980, de 10 de enero, a la Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio”, *Revista de Derecho Político*, núm. 38, 1993.
- Ferreiro Pérez, Juan Carlos; “Los funcionarios en la nueva oficina judicial: las nuevas relaciones de puestos de trabajo en la administración de justicia”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Ferreres Comella, Víctor; “Integración europea y crisis del modelo centralizado de justicia constitucional”, *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 65, enero-abril 2003.
- Forsthoff, E.; *El Estado en la sociedad industrial*, Centro de Estudios Políticos, Madrid, 1975.
- Frank, Jerome; *Courts on Trial*, Princeton University Press, Princeton, 1950.
- Gaete González, Eugenio Alberto; *Instrumento público electrónico*, Bosch, Barcelona, 2002.
- Gallo, G.; “Les juristes linguistes de la Cour de Justice des Communautés européennes. Quelques aspects de leur activité”, en *Les multiples langues du droit européen uniforme*, Torino, 1999.
- Gandásegui Aparicio, María José i Hernández García, Caridad; “La modernización de la administración de justicia y la gestión de la calidad”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- García Bernaldo de Quirós, Joaquín; “El diseño del contenido informático de la nueva oficina judicial”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.

- García Bernaldo de Quirós, Joaquín; “La responsabilitat patrimonial pel funcionament anormal de l’Administració de Justícia: dilacions indegudes”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d’Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- García Celaá, Beatriz; “El principio de unidad jurisdiccional. Las reformas en el recurso de casación. Los consejos territoriales y la justicia de proximidad y su relación con la jurisdicción social”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- García de Enterría, Eduardo; “Valeur de la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l’Homme en droit espagnol”, en *Protection des droits de l’homme: la dimension européenne. Mélanges en l’honneur de Gerard J. Wiarda*, F. Matscher i H. Petzold editors, Köln, 1988.
- García García, María Ángeles; “La Justicia, un servicio público deficiente y tardío”, en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial, número 109, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- García Herrera, Miguel Ángel i López Basaguren, Alberto; “Constitución y poder judicial: la incompleta realización del poder judicial”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- García Morillo, Joaquín; *La Democracia en España*, Alianza ed., Madrid, 1996.
- Garnica Martín, Juan Francisco; en “El juez y su firma electrónica. Confidencialidad. Problemática”, *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, VI, Centro de Estudios Jurídicos de la Administración de Justicia, Ministerio de Justicia, Madrid, 2001.
- Garrido Carrillo, Francisco Javier; *La Oficina Judicial. Análisis de su nuevo diseño*, Tirant lo Blanch, València, 2008.
- Garrido Falla, Fernando; “La responsabilidad del Estado Legislador”, *Revista de la Administración Pública*, núm. 118, 1989.
- Garrido Mayol, Vicente; *La responsabilidad patrimonial del Estado: especial referencia a la responsabilidad del Estado legislador*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2004.
- Gerpe Landín, Manuel; “El Gobierno del Poder Judicial en el constitucionalismo europeo continental: Francia, Italia, Portugal y España”, en la col·lectiva (Antoni Monreal i Ferrer dir.) *La divisió de poders: el Poder Judicial*, Institut de Ciències Polítiques i Socials, Universitat de Lleida, Barcelona, 1996.
- Gianfrancesco, Eduardo; “Poder judicial y unidad jurisdiccional en Italia”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Gimeno Sendra, José Vicente; *Fundamentos de Derecho Procesal (Jurisdicción, Acción y Proceso)*, Madrid, Civitas, 1991.

- Gimeno Sendra, Vicente et altri; *El Ministerio fiscal director de la instrucción*, Iustel, Madrid, 2006.
- Gimeno Sendra, Vicente; "La reforma urgente y la <aceleración> del procedimiento civil", Justicia, 1985-II.
- Goleman, Daniel et altri; *El líder resonante crea más*, Plaza & Janés, Barcelona, 2002 (también ed. Debolsillo, Barcelona, 2008),
- Goleman, Daniel; *La práctica de la inteligencia emocional*, Kariòs, Barcelona, 20002.
- Gómez Álvarez, Rosa; "Presupuestos para el cambio", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006.
- Gómez Álvarez, Rosa; *Calidad en la gestión de la Oficina Judicial*, Bosch, Barcelona, 2004.
- Gómez Arroyo, José Luis; *Reglamento Orgánico del Cuerpo de Secretarios Judiciales. Análisis y comentarios*, Unió Progresista de Secretarios Judiciales, Soria, 2006.
- Gómez Colomer, Juan Luis; "El objeto del proceso", a *Derecho Jurisdiccional. III. Proceso penal*, José María Bosch ed., Barcelona, 1993.
- Gómez Martínez, Carlos; "Artículo 137", en la colectiva *Comentarios a la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*, I, Iurgium ed., Barcelona, 2001.
- Gómez Martínez, Carlos; "Artículo 140", *Comentarios a la Nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*, I, Iurgium, Barcelona, 2001^r.
- González Alonso, Augusto; "Aspectos administrativos de la organización y funcionamiento del Ministerio Fiscal", *Boletín de Información*, núm. 2060, Ministerio de Justicia, 1 de mayo de 2008.
- González Alonso, Augusto; *La nueva oficina judicial. La necesidad del cambio*, Centro de Estudios Jurídicos de la Administración de Justicia, Madrid, 2005.
- González Pérez, Jesús; *Comentarios a la Ley de la Jurisdicción contencioso-administrativa (Ley 29/1998, de 13 de julio)*, II, Civitas, Madrid, 1998³.
- González Pérez, Jesús i González Navarro, Francisco; *Comentarios a la ley de regimen jurídico de las administraciones públicas y procedimiento administrativo común*, I, Civitas, Madrid 1999².
- González-Cuéllar Serrano, Nicolás; "La reforma procesal penal", en *La reforma procesal civil, penal y administrativa de 1992. Estudio sistemático de la Ley 10/1992, de 30 de abril, de Medidas urgentes de Reforma Procesal* (con otros autores), Madrid, 1992.
- Griffith, J. A. G.; *The Politics of the Judiciary*, Fontana, London, 1997⁵.
- Guarnieri, Carlo i Pederzoli, Patrizia; *La democrazia giudiziaria*, Il Mulino, Bologna, 1997.
- Guarnieri, Carlo i Pederzoli, Patrizia; *Los jueces y la política: poder judicial y democracia*, Taurus, Madrid, 1999.
- Guarnieri, Carlo i Pederzoli, Patrizia; *The Power of the Judges: a comparative study of courts and democracy*, London-Oxford, 2002.
- Guasp Delgado, Jaime et altri; *Dilaciones irregulares en el juicio ordinario de mayor cuantía*, Madrid, 1945.
- Guasp Delgado, Jaime; *Comentarios a la Ley de Enjuiciamiento Civil*, I, Aguilar, Madrid, 1943.

- Gurvich, M. A. (director); *Derecho procesal civil soviético*, Instituto de Investigaciones Jurídicas, México, 1971.
- Guzmán Fluja, V. C.; *El derecho de indemnización por el funcionamiento de la Administración de Justicia*, Valencia, 1994.
- Hermann Josef Blanke, "Poder judicial y unidad jurisdiccional en la República Federal de Alemania", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Hernández Lafuente, A.; "Coordinación, colaboración y cooperación. El desarrollo del principio de cooperación" en *El funcionamiento del Estado Autonómico. I Curso sobre Administraciones territoriales para personal directivo y superior*, Madrid, Secretaría General Técnica, Ministerio de Administraciones Públicas, 1996.
- Hernández Lafuente, A.; "Técnicas y fórmulas de cooperación" en *El funcionamiento del Estado Autonómico. I Curso sobre Administraciones territoriales para personal directivo y superior*, Madrid, Secretaría General Técnica, Ministerio de Administraciones Públicas, 1996.
- Illescas Rus, Ángel Vicente; *La prueba pericial en la Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil*, Aranzadi, Pamplona, 2002.
- Íñiguez Hernández, Diego; "El Gobierno del poder judicial: fracaso y remedio del consejo general y <nuevos> consejos territoriales", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Jimena Quesada, Luis; *El principio de unidad del poder judicial y sus peculiaridades autonómicas*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 2000.
- Jiménez Asensio, Rafael; "Un aspecto polémico de la STC 56/1990, el personal al servicio de la Administración de Justicia", *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 28, 1990.
- Jiménez Asensio, Rafael; *Competencias de las Comunidades Autónomas en materia de Administración de Justicia y Libro Blanco de la Justicia*, Madrid, 1998.
- Jiménez Asensio, Rafael; *Dos estudios sobre Administración de Justicia y Comunidades Autónomas*, Civitas, Madrid, 1998.
- Jiménez Asensio, Rafael; "Parlamento y Constitución". Anuario, núm. 7, Cortes de Castilla-La Mancha, 2003.
- Jordana, J.; "Regulating Telecommunications and Enforcing the Information Society in Europe", en la colectiva *Governing Telecommunications and Information Society in Europe*, Edward Elgar Pub., Northampton, MA, 2003.
- Kakalik, J. S. et alri; *An evaluation of judicial case management under the Civil Justice Reform Act. Rand*, The Institute for Civil Justice, 1996.
- Leibenstein, Harvey; "Alloctive Efficiency vs. X-Efficiency", *American Economic Review*, juny 1966.
- Lesmes Serrano, Carlos; "Principios generales que inciden en la reforma de la oficina judicial: configuración orgánica del secretario judicial", en *La nueva regulación de la oficina judicial* (Ángel Sánchez Blanco et alri), Madrid, Centro de Estudios Jurídicos, Cizur Menor, Aranzadi, 2006.

- Löffler, Elke; *Developing local governance networks in Europe*, Baden-Baden, Nomos, 2002.
- Löffler, Elke; *La Modernización del sector público desde una perspectiva comparativa: conceptos y métodos para evaluar y premiar la calidad en el sector público de los países de la O.C.D.E.*, Ministerio de Administraciones Públicas, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid, 1996.
- López Aguilar, Juan Fernando; *Justicia y Estado Autonómico (Orden competencial y Administración de Justicia en el Estado compuesto de la Constitución Española de 1978)*, Secretaría General Técnica del Ministerio de Justicia e Interior/Civitas, Madrid, 1994.
- López Aguilar, Juan Fernando; *La justicia y sus problemas en la Constitución*, Tecnos, Madrid, 1996.
- López Basaguren, Alberto; “Los derechos lingüísticos entre mayoría y minoría (Algunas observaciones acerca de la proyección de la cooficialidad lingüística sobre el Poder Judicial)”, *Los nacionalismos: globalización y crisis del Estado-nación*, Cuadernos de Derecho Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 1999.
- López Chocarro, Ignacio; “La Ejecución Civil: problemas prácticos y posibles soluciones”, *Economist & Jurist*, noviembre 2008.
- López Guerra, Luis; *La modernización de la Justicia como servicio público*, Universidad de Verano de la UNED, Ávila, 5 de juliol de 1999.
- López Guerra, Luis; “El Llibre Blanc de la Justícia deu anys després”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- López-Monís Gallego, Ana; “Visión actual y futuro del Registro Civil. La informatización del Registro Civil”, a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d'Estudis Jurídics de l'Administració de Justícia, Ministeri de Justícia, Madrid, 2002.
- Lorente Sariñena, Marta (dir.); *De justicia de jueces a justicia de leyes: hacia la España de 1870*, Cuadernos de Derecho Judicial, Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 2006.
- Lozano, Ignacio; *Lenguas en guerra*, Espasa-Calpe, Madrid, 2005.
- Luciani, Massino; “Costituzionalism irenico e costituzionalismo polemico”, www.associazionedeicostituzionalisti.it, 24 de juliol de 2006.
- Magro Servet, Vicente; “De la intermediación, la publicidad y del idioma oficial”, a *Proceso Civil Práctico*, II, La Ley, Madrid, 2002.
- Magro Servet, Vicente; “La viabilidad legal del uso de la videoconferencia para la celebración de los juicios penales”, *Actualidad Jurídica Aranzadi*, 7-II-2002.
- Magro Servet, Vicente; “La nueva regulación del uso de la videoconferencia en los juicios penales”, *Diario La Ley*, 19-VI-2003.
- Magro Servet, Vicente; “Los Nuevos Juicios Rápidos Civiles: Las Oficinas de Señalamiento Inmediato en la Reforma de la LOPJ”, *Diario La Ley*, número 5887, 6 de noviembre de 2003.
- Mahon, Heberto; *Excelencia: una forma de vida*, Javier Vergara ed., Buenos Aires, 1991.

- Mangiameli, Stelio; “Juez y sistema democrático: los problemas actuales del poder judicial”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Martín Acebes, Ángel; “Calidad total y eficacia directiva en la Administración y en la Empresa”, *Calidad Total en los servicios públicos y en la Empresa*, Ministeri per les Administracions Públiques i Fundació Formació i Tecnologia, Madrid, 1992.
- Martín Rebollo, Luis; *Jueces y Responsabilidad del Estado*. El artículo 121 de la Constitución, Centro de Estudios Jurídicos Constitucionales, Madrid, 1983.
- Martín-Casallo López, Juan José; “La agencia de protección de datos y los ficheros de datos jurisdiccionales”, *La protección del derecho a la intimidad de las personas*, Cuadernos de Derecho Judicial, XIII, CGPJ, Madrid, 1997.
- Martínez Espinosa, Francisco; “Otros servicios comunes”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Martínez Lázaro, Javier; “La organización del trabajo de los jueces”, *Derecho y Jueces*, número 24, abril 2005.
- Martínez Lázaro, Javier; “La ejecución de las sentencias penales”, *Derecho y Jueces*, núm. 45, mayo-junio 2008.
- Martínez Lázaro, Javier; “Organización judicial y servicio público de la justicia”, en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006.
- Martínez Nadal, Apol-lonia; *Comercio electrónico, firma digital y autoridades de certificación*, Civitas, Madrid, 2001³.
- Martínez Nadal, Apol-lonia; *La ley de firma electrónica*, Civitas, Madrid, 2001².
- Martínez Nadal, Apol-lonia; *Comentarios a la ley 59/2003, de firma electrónica*, Thomson-Civitas, Madrid, 2004.
- Mestre Delgado, Juan Francisco; *El derecho de acceso a archivos y registros administrativos: análisis del art. 105.b de la Constitución*, Civitas, Madrid, 19982.
- Ministeri de Justícia francès, *Dossier de Presse: Projet de Loi relatif à la réforme du divorce*, 2004, <http://www.justice.gouv.fr/presse/conf090703.htm>.
- Ministerio de Justicia; *Despliegue de la Nueva Oficina Judicial en las once ciudades seleccionadas por el Ministerio de Justicia para la primera fase del plan de implantación*, 5 vols., Madrid, 2004.
- Mirambell Abancó, Antoni; “La llei 1/1998, de 7 de gener, de Política Lingüística: El nou desplegament de l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i els conceptes de llengua pròpia i llengua oficial”, *Llengua i Dret*, núm. 29 juliol 1998.
- Modugno, Franco; “A mo' di introduzione. Considerazione sulla 'crisi' della legge”, en *Trasformazioni della funzione legislativa II. Crisis della legge e sistema de fonti*, Giuffrè, Milano, 2000.
- Montero Aroca, Juan; “La duración del proceso civil”, *Anuario de Sociología y Psicología Jurídicas*, 1975.

- Montero Aroca, Juan; *Independencia y responsabilidad del Juez*, Civitas, Madrid, 1990.
- Montero Aroca, Juan; "Comunidad Valenciana y Administración de Justicia", *Revista Valenciana de Estudios Autonómicos*, núm. 18, 1997.
- Montero Aroca, Juan; "Del Manuscrito a la Informática (Revisión del papel del Secretario Judicial en la Sociedad de la Información)", *Actas de las XV Jornadas Nacionales de la Fe Pública Judicial*, Las Palmas de Gran Canaria, 6-8 de juny de 2001.
- Montero Aroca, Juan; *Los principios políticos de la nueva ley de enjuiciamiento civil. Los poderes del juez y la oralidad*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2001.
- Montoro Puerto, Miguel; "El Tribunal Constitucional modifica absolutamente el trámite de admisión del Recurso de amparo. A propósito del ATC 188/2008, de 21 de julio", *Economist & Jurist*, núm. 124, octubre 2008.
- Moreno Catena, Víctor; "La justicia en acción", a *Justicia: Poder y Servicio Público*, Cuadernos de Derecho Judicial, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006
- Muñoz Machado, Santiago; *Constitución*, Iustel, Madrid, 2004.
- Muñoz Sabaté, Lluís; *Enfermedad y justicia. El papel del derecho en la psicoterapia individual y social*, Ed. Hispano Europea, Barcelona, 1972.
- Murillo de la Cueva, Pablo Lucas; "La posició del Poder Judicial a l'Estat autonòmic", a *Autonomia i Justícia a Catalunya*, Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1998.
- Murillo de la Cueva, Pablo Lucas; *La comunicación de la Administración con los ciudadanos a través de Internet*, Agencia Protección de Datos, Madrid, 2001.
- Neuborne, Burt; *El papel de los Juristas y del imperio de la ley en la sociedad americana*, Universitat Pompeu Fabra-Cuadernos Civitas, Madrid, 1995.
- Nieto García, Alejandro; *La Burocracia*, Instituto de Estudios Administrativos, Madrid, 1976.
- Nieto García, Alejandro; "La jerarquía administrativa", *Documentación Jurídica*, núm. 229, gener-març 1992.
- Nieto García, Alejandro; *El Arbitrio judicial*, Ariel, Barcelona, 2000.
- Nieto García, Alejandro; *El desgobierno judicial*, Trotta-Fundación Alfonso Martín Escudero, Madrid, 2004.
- Nolte, Paul; "Generation Reform", *Jenseits der blockierten Republik*, 2004.
- O'Toole, James; *Making America Work: Productivity and Responsibility*, Continuum, New York, 1981.
- Olmo Hervás, Santiago; "La Carta de drets dels ciutadans davant l'Administració de justícia i el control dels supòsits de mala administració", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- Ormazábal Sánchez, Guillermo; *La prueba documental y los medios e instrumentos idóneos para reproducir imágenes o sonidos o archivar y conocer datos*, La Ley, Madrid, 2001.

- Ortells Ramos, José Pascual; “La distribución territorial del poder del Estado como presupuesto constitucional de la forma del Poder Judicial”, *Revista del Centro de Estudios Constitucionales*, núm. 2, enero-abril 1989.
- Ortiz Berenguer, Ángeles; “El secretario judicial. Unidad de apoyo directo”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Ost, François; “Juge pacificateur, Juge-arbitre, Juge-entraîneur. Trois modèles de Justice”, en la col·lectiva dirigida per ell mateix amb Philippe Gérard i Michel van Kerchove, *Fonction de Juger et Pouvoir Judiciaire (Transformacions et déplacements)*, Publications des Facultés Universitaires Saint-Louis, Bruxelles, 1983.
- Ostrom, Brian J.; *Efficiency, Timeless, and Quality: A New Perspective from Nine State Criminal Trial Courts*, Williamsburg, Virginia, National Center for State Courts, 1999.
- Pallares Serrano, A.; “El concepto de coordinación en nuestro ordenamiento jurídico: diferenciación con el concepto de coordinación y colaboración y relación con el concepto de integración”, *Revista Española de Administración Pública*, núm. 131, juliol-setembre 2006.
- Palomar Olmeda, Alberto, de Miguel Pajuelo, Francisco i Duro Ventura, César; *El Régimen Jurídico del Personal al Servicio de la Administración de Justicia y Nueva Oficina Judicial*, Thomson-Aranzadi, Pamplona, 2007
- Paolo Comoglio, Luigi; “Direzione del processo e responsabilità del giudice”, *Rivista di Diritto Processuale*, 1977.
- Paolo Comoglio, Luigi; “Il principio d'economia processuale nell'esperienza di ordinamenti stranieri”, *Rivista di Diritto Processuale*, XXXVII, núm. 4, 1982.
- Paolo Portinaro, Pier; “Dal custode della Costituzione alla Costituzione del custode”, en la col·lectiva (Gustavo Gozzi dir.), *Democrazia, diritti, costituzione. Il fondamenti costituzionali delle democrazie contemporanee*, Il Mulino, Bologna, 1997.
- Parada Vázquez, José Ramón; “La participación en el poder público. Títulos y enfrentamientos”, en *Examen de la nueva Ley de acceso a la información, participación pública y acceso a la justicia en materia de medio ambiente*, Estudios de Derecho Judicial número 137, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2007.
- Pardillo Hernández, Agustín; “Los funcionarios al servicio de la administración de justicia en la nueva oficina judicial”, en *La nueva oficina judicial*, Estudios de Derecho Judicial número 105, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Parejo Alfonso, Luis; “La eficacia, principio de actuación de la Administración”, en *Eficacia y Administración. Tres estudios*, Madrid, 1995.
- Pastor Prieto, Santos (coordinador); “Elementos para la reforma procesal: análisis de la litigación, oferta de tutela judicial, de dilación, de recursos económicos y acceso de los ciudadanos a la Justicia”, en *Materiales para una Reforma Procesal*, Comisión General de Codificación, Sección Especial para la Reforma Procesal, Madrid, 1991.

- Pastor Prieto, Santos i Moreno Catena, Víctor Manuel (dirs.); *El coste de la justicia*, Cuadernos de Derecho Judicial, Madrid, 2001.
- Pastor Prieto, Santos i Maspóns, L.; “El uso de los indicadores con fines de gestión: la medición de la actividad de los jueces”, en *Indicadores Judiciales para las Américas*, Centro de Estudios para las Américas, 2004.
- Pastor Prieto, Santos; “Elementos para un análisis de la calidad de la justicia”, en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial, número 109, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Pastor Ridruejo, José Antonio; *La tutela judicial efectiva en la jurisprudencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos: Temas escogidos. El derecho internacional en los albores del siglo XXI*, Trotta, Madrid, 2002.
- Peces-Barba Martínez, Gregorio; *Los valores superiores*, Editorial Tecnos, Madrid, 1986.
- Peces-Barba Martínez, Gregorio; “Los valores superiores”, a *Jornadas de estudio sobre el Título Preliminar de la Constitución*, Secretaría General Técnica, Centro de Publicaciones, Ministerio de Justicia, Madrid, 1988.
- Pedraz Penalva, Ernesto; “Notas sobre publicidad y proceso”, en *Constitución, jurisdicción y proceso*, Madrid, 1990.
- Pérez Menayo, Vicente; *La gestió de qualitat total i la seva aplicació a l'Administració Pública*, Institut d'Estudis Fiscals, 1996.
- Pérez Menayo, Vicente; *La Calidad social, un nuevo paradigma en la Unión Europea*, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Madrid, 2005.
- Pérez Menayo, Vicente; *La gestión de Calidad Total y su aplicación a la Administración Pública*, Madrid, 1996.
- Pérez-Cruz Martín, Agustín Jesús; “La crítica jurídica adversus política de las resoluciones judiciales”, *Derecho y Jueces*, número 45, maig-juny 2008.
- Porras Ramírez, José María; “Fundamento, naturaleza, extensión y límites de la potestad reglamentaria del CGPJ (a propósito de la nueva regulación introducida por la Ley Orgánica 16/1994, de 8 de noviembre, por la que se reforma la LO 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial)”, *Revista de Estudios Políticos*, núm. 87, 2005.
- Prats Català, Joan; *De la burocracia al management, del management a la gobernanza: las transformaciones de las Administraciones públicas de nuestro tiempo*, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid, 2005.
- Prieto-Castro Ferrándiz, Leonardo; “Precisiones sobre escritura y oralidad”, en *Estudios y comentarios para la teoría y la práctica procesal civil*, I, Madrid, 1950.
- Puig Brutau, José; *La jurisprudencia como fuente del Derecho*, Bosch Casa ed., Barcelona, 1951.
- Ragués Vallès, Ramòn i Silva Sánchez, Jesús María; “La prescripción de los delitos: guerra institucional y efectos colaterales”, *Economist & Jurist*, abril 2008.
- Ramió, Carles i Salvador Serna, Miguel; “Repensando la Función Pública como Institución. Oportunidades y amenazas para su extensión

- en las realidades político-administrativas latinoamericanas”, *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 65, 2003.
- Ramió, Carles; *Teoría de la Organización y Administración Pública*, Tecnos-UPF, Madrid, 1999 (2002’).
 - Ramiro Sánchez, Antonio; *Demandas de calidad de la Administración Pública: un derecho de la ciudadanía*, Editorial Dykinson, Madrid, 2002.
 - Ramos Méndez, Francisco; “La eficacia del proceso”, *Justicia*, 1982-II.
 - Requejo Pagés, Juan Luis; “El control administrativo sobre los Jueces en la Ley Judicial Alemana”, *Revista Jurídica de Asturias*, núm. 14, 1991.
 - Requejo Pagés, Juan Luis; “Dependencias y servidumbres del juez independiente”, en *Poder judicial y servicio público*, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2007.
 - Requero Ibáñez, José Luis; “Más jueces de saldo”, *Derecho y Jueces*, núm. 42, noviembre-diciembre 2007.
 - Reverón Palenzuela, Benito; *Poder Judicial, unidad jurisdiccional y Estado autonómico*, Comares, Granada, 1996.
 - Reyes Monterreal, José María; *La responsabilidad del Estado por error y anormal funcionamiento de la Administración de Justicia*, Colex, Madrid, 1987 (segona ed. el 1995).
 - Riba Trepal, Cristina; *La eficacia temporal del proceso. El juicio sin dilaciones indebidas*, José María Bosch editor, Barcelona, 1997.
 - Richards, S.; “El paradigma del cliente en la Gestión Pública”, *Revista de Gestión y Análisis de Políticas Públicas*, núm. 1, setembre-diciembre 1994.
 - Robles Acera, Antonio; “Funciones del Secretario en el Registro Civil”, a *Estudios Jurídicos. Secretarios Judiciales*, IV, Centre d’Estudis Jurídics de l’Administració de Justicia, Ministeri de Justicia, Madrid, 2002.
 - Roca Trias, Encarna; “Jurisprudencia, precedentes y principio de igualdad”, *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 4, 1986.
 - Rodríguez Achútegui, Edmundo; “El lenguaje de la sentencia y la exigencia de hechos probados en el orden jurisdiccional civil y contencioso administrativo”, en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial número 109, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2006.
 - Rodríguez Pardo, José Luis; “La cooficialidad de las lenguas españolas como principio constitucional. Valor normativo”, *Jornadas de Estudio sobre el Título Preliminar de la Constitución*, vol. II, Secretaría General Técnica, Centro de Publicaciones, Ministerio de Justicia, 1988.
 - Rodríguez Rivera, Francisco Enrique; “Funciones de los Secretarios Judiciales y del resto de Cuerpos de funcionarios al servicio de la Administración de Justicia, tras la entrada en vigor de la Ley Orgánica 19/2003, que modifica la Ley Orgánica del Poder Judicial”, *Boletín de Información del Ministerio de Justicia*, año LVIII, núm. 1963, 15 d’abril de 2004.
 - Rodríguez Vega, Luis; “Taula rodona <La millora de la justícia en el marc general dels nous desenvolupaments en relació amb la qualitat dels serveis públics>”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justicia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d’Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justicia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.

- Rosa Gómez Álvarez, "Línies estratègiques per a la integració de sistemes de gestió de la qualitat en els protocols d'actuació", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- Rubio Delgado, Francisco Javier; "Mesa Rodona: La Justicia, ¿poder o servicio público?", *Temas para el debate*, número 124, 2005.
- Rubio Llorente, Francisco; "El bloque de constitucionalidad", en *La forma del poder. Estudios sobre la Constitución*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1993.
- Ruiz Vadillo, Enrique; "Artículo 117", a *Comentarios a las Leyes Políticas. Constitución Española de 1978* (Óscar Alzaga Villamil dir.), Edersa, Madrid, 1987.
- Sáez González, J.; *El acta del juicio oral en el proceso penal. La figura del secretario judicial*, José María Bosch editor, Barcelona, 1996.
- Sáiz Arnáiz, Alejandro; *La apertura constitucional del Derecho internacional y europeo de los derechos humanos: el artículo 10.2 de la Constitución española*, CGPJ, Madrid, 1999.
- Sallmann, Peter A.; "The Impact of Caseload Management on the Judicial System", *University of New South Wales Law Journal*, 18, 1995.
- Sánchez Barrilao, Juan Francisco; "On the Constitutional Position of Judicial Power in Spain: The Judge as Natural Guarantor of Rights", *Jahrbuch des Öffentlichen Rechts*, núm. 50, 2002.
- Sánchez Barrilao, Juan Francisco; *Las funciones no jurisdiccionales de los jueces en garantía de derechos*, Civitas, Madrid, 2002.
- Sánchez Barrilao, Juan Francisco; "Poder judicial y unidad jurisdiccional en España", en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Sánchez Blanco, Ángel; *Valoración y alcance de la reforma de la oficina judicial*, Centre d'Estudis de l'Administració de Justícia, Madrid, 2004.
- Sánchez Blasco, Ángel; "La Carta de drets dels ciutadans davant l'Administració de justícia i el control dels supòsits de mala administració", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- Sanchís Crespo, Carolina; "La prueba de soportes informáticos en la LEC 1/2000", *Actualidad Jurídica Aranzadi*, núm. 36, juliol 2000.
- Sancho Royo, David; "La prestació del servei public: què entén el ciutadà per qualitat?", en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- Sancho Royo, David; *Gestión de Servicios Públicos: estrategias de Marketing y Calidad*, Tecnos, Madrid, 1999.
- Santamaría Pastor, Juan Alfonso; *Fundamentos de Derecho Administrativo*, I, Madrid, 1998.
- Schmidt-Räntsch, Günter i Schmidt-Räntsch, Jürgen; *Deutsches Richterrecht: Richterrecht: Kommentar*, C. H. Beck, München, 19884.

- Schneider, A. L.; "The Right to a Speedy Trial", *Stanford Law Review*, vol. 20, 1968.
- Sentís Melendo, Santiago; "Celeridad en los juicios", en *Teoría y Práctica del proceso. Ensayos de Derecho procesal*, III, Ediciones Jurídicas Europa-América, Buenos Aires, 1958-1959 (1959).
- Seoane Cacharrón, Jesús; *La ordenación en el proceso civil e incidencias de la Ley Orgánica del Poder Judicial*, Madrid, 1986.
- Serra Domínguez, Manuel "Liberalización y socialización del proceso civil", *Revista de Derecho Procesal Iberoamericana*, 1972, núms. II-III.
- Serra Domínguez, Manuel; "Impulso procesal", en *Estudios de Derecho Procesal*, Ariel, Barcelona, 1969.
- Serra Domínguez, Manuel; "Los plazos procesales tras las últimas reformas de la LEC y de la LOPJ", *Justicia*, II, 1988.
- Silvestri, G.; "Sovranità popolare e magistratura" en *Lo Stato senza Principe. La sovranità dei valori nelle democrazie pluraliste*, Torino, 2005.
- Smend, Rudolf; *Constitución y Derecho Constitucional*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1985.
- Sosa Wagner, Francisco; "Poder judicial, jueces y servicio público", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2007.
- Steinstra, D.; "Sentences Guidelines v. Trial. Court Performance Standards in the Unites States Federal Courts", *Trema*, 24, nº 4, 2001.
- Mangiameli, Stelio et altri, *L'ordinamento europeo*, Milano.
- Tajadura Tejada, Javier; "La Justicia como servicio público (una reflexión en el XXV Aniversario de la Constitución)", *Sistema*, núm. 177, 2003.
- Tajadura Tejada, Javier; *La cláusula de supletoriedad del Derecho estatal respecto el autonómico*, Biblioteca Nueva, Madrid, 2000.
- Tajadura Tejada, Javier; *La Justicia como servicio público*, Madrid, Ministerio de Justicia, 2003.
- Thurow, Lester; *The Zero Sum Society*, Basic Book, New York, 1980.
- Tocqueville, Alexis; *La democracia en América*, Fondo de Cultura Económica, Mèxic, 1957.
- Toharia, José Juan; "¿Qué esperan los ciudadanos de la justicia?", en *Poder Judicial y Servicio Público*, Estudios de Derecho Judicial, número 109, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
- Tomás y Valiente, Francisco; "Distribución de competencia entre el Estado y las Comunidades Autónomas", *Obras Completas*, III, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 1997.
- Tornos Mas, Joaquín; "La responsabilidad patrimonial del Estado por el funcionamiento de la Administración de Justicia", *Revista Española de Derecho Constitucional*, núm. 13, 1985.
- Valdés Dal-Ré, Fernando; "Los servicios esenciales y los servicios mínimos en la función pública", *Relaciones Laborales*, núm. 9, 1986.
- Valls Gombau, José Francisco; "El tribunal de cassació de Catalunya", *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 3, 1988.
- Velasco Núñez, Eloy; "Videoconferencia y Administración de Justicia", *Diario La Ley*, 10-X-2002.
- Vernet Llobet, Jaume; "Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces, fiscales y personal al servicio de la administración de justicia de las comunidades autónomas

- con doble oficialidad lingüística”, a *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1999.
- Vieira Morante, Francisco J.; “La nueva Oficina judicial: luces y sombras”, *Jueces para la Democracia*, núm. 52, març 2005.
 - Villoria Mendieta, Manuel i Del Pino Matute, Eloísa; *Manual de gestión de recursos humanos en las Administraciones públicas*, Tecnos, Madrid, 2000² (2001r).
 - Vincent Balsi editor; *The Burger Court: The Counter-Revolution Taht Wasn't*, Yale University Press, New Haven, 1982.
 - Vírgala Foruria, Eduardo; *La Constitución y las comisiones reguladoras de los servicios de red*, Centro de Estudios Jurídicos y Constitucionales, Madrid, 2004.
 - VVAA, *El Poder Judicial*, Dirección General de lo Contencioso del Estado, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1983.
 - Vírgala Foruria, Eduardo; “El poder judicial en las comunidades autónomas”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
 - VVAA; *Las relaciones interadministrativas de cooperación y colaboración*, Barcelona, 1993.
 - VVAA; *Libro Blanco de la Justicia*, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1997.
 - VVAA; *La experiencia jurisdiccional: del Estado legislativo de Derecho al Estado Constitucional de Derecho*, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1999.
 - VVAA; *Lenguaje forense*, Estudios de Derecho Judicial número 32, Consejo General del Poder Judicial, Escuela Judicial, Madrid, 2002.
 - VVAA; *Llibre Verd de l'Administració de Justícia*, Generalitat de Catalunya 2005.
 - VVAA; *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.
 - VVAA, *Política de selección de jueces*, Estudios de Derecho Judicial número 135, Centro de Documentación Judicial, Escuela judicial del CGPJ, Madrid, 2007.
 - Whitmore, John; *Coaching: el método para mejorar el rendimiento de las personas*, Paidós, 2003.
 - Woehrling, José; “Le statut du français et de l'anglais dans l'Administration de la justice au Canada, en particulier au Québec”, en *La Administración de justicia en un estado plurilingüe*, Cuadernos de Derecho Judicial. Escuela Judicial, Centro de Documentación Judicial del Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1999.
 - Xiol Ríos, Juan Antonio; “L'aplicació de l'ordenament autonòmic pels jutges”, en la col·lectiva *Autonomia i Justícia a Catalunya*, Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1992.
 - Xiol Ríos, J. A.; “La incidencia del Estado autonómico sobre la Administración de justicia”, *Informe Pi i Sunyer sobre Comunidades Autónomas*, 1994.

- Xiol Ríos, Juan Antonio; “El precedente judicial en nuestro derecho. Una creación del Tribunal Constitucional”, en *El precedente judicial y otros estudios sobre el proceso administrativo. Técnicas de evitación del proceso contencioso-administrativo*, Fundación Beneficentia et Peritia Iuris, Colegio de Registradores de la Propiedad, Mercantiles y Bienes Muebles de España, Madrid, 2005.
- Xiol Ríos, Juan Antonio; “El valor vinculante de la jurisprudencia”, en *Jurisprudencia civil (2005-2007): Análisis crítico*, Estudios de Derecho Judicial número 133, Centro de Documentación Judicial del Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 2007
- Xiol Ríos, Juan Antonio; “Governança i governabilitat en l'àmbit judicial. Paper del Consell General del Poder Judicial”, en *Jornades sobre Bona Administració de Justícia i Tutela Judicial Efectiva*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008.
- Yáñez Velasco, Ricardo; *Derecho al recurso en el proceso penal*, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1999.
- Yáñez Velasco, Ricardo et al.; *Formularios de la Ley de Enjuiciamiento Civil*, Difusión Jurídica y Temas de Actualidad, Barcelona, 2000.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “Lectura constitucional de la ejecución provisional civil”, *Revista General de Derecho*, número 666, març 2000.
- Propiedad intelectual y piratería en la sociedad de la información. Especial referencia a la Directiva 2001/29/CE, de 22 de mayo de 2001”, *Economist & Jurist*, núm 54, octubre 2001.
- Yáñez Velasco, Ricardo; *Derecho al recurso en el proceso penal. Nociones fundamentales y teoría constitucional*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2001.
- Yáñez Velasco, Ricardo; *El recurso en el enjuiciamiento español. Elementos para una teoría procesal general*, Atelier, Barcelona, 2001.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “El peritaje psicológico en el enjuiciamiento criminal español”, a *Manual de peritaje psicológico penal forense*, Atelier, Barcelona, 2001.
- Yáñez Velasco, Ricardo; *Refugio y asilo político. Conceptos y problemas jurídicos*, Atelier, Barcelona, 2002.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “Hacia la armonización de los derechos de autor en la sociedad de la información”, *Actualidad Civil*, núm. 21, maig 2002.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “Apuntes a la reforma parcial de la Ley de Enjuiciamiento Criminal. Especial referencia a los juicios rápidos”, *Economist & Jurist*, núm. 66, diciembre 2002-enero 2003.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “De las normas procesales y del sistema de recursos”, en *Comentarios a la ley concursal*, II, Grupo Difusión, Barcelona, 2003.
- Yáñez Velasco, Ricardo; *Comentarios sistemáticos a la Ley 60/2003, de 23 de diciembre, de arbitraje* (després reimprés com *Comentarios a la nueva ley de arbitraje*), Tirant lo Blanch, Valencia, 2004.
- Yáñez Velasco, Ricardo; *El Peritaje en el Proceso Civil. Estudio especial de su coste económico: Provisión de fondos, justicia gratuita y costas procesales (Doctrina, jurisprudencia y modelos)*, Cuadernos Prácticos, Grupo Difusión, 2005.

- Yáñez Velasco, Ricardo; “Aspectos jurídico-sustantivos de la violencia doméstica”, a *Violencia doméstica. Manual para la prevención, detección y tratamiento de la violencia doméstica*, Eduforma, Mad, Sevilla, 2006.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “La aplicación judicial civil y penal en materia de violencia doméstica”, a *Violencia doméstica. Manual para la prevención, detección y tratamiento de la violencia doméstica*, Eduforma, Mad, Sevilla, 2006.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “Pluralidad de partes en el proceso civil. En particular: la intervención provocada a iniciativa del demandado (I)”, *Economist & Jurist*, noviembre 2006.
- Yáñez Velasco, Ricardo; *Concurso de acreedores y Derecho penal. Aproximación a los tipos penales relacionados con la insolvencia*, Grupo Difusión, Barcelona, 2006³.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “Cómputo de plazos ¿desde el traslado o desde la notificación?”, *Economist & Jurist*, nº 106, diciembre 2006-gener 2007.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “El juicio de faltas de «tráfico». Reflexiones sobre las corruptelas habituales y el deber ser (I)”, *Economist & Jurist*, núm. 116, diciembre 2007-gener 2008.
- Yáñez Velasco, Ricardo; “¿Es necesaria demanda para ejecutar las costas?”, *Economist & Jurist*, núm. 122, juliol-agost 2008.
- Zapata Híjar, Juan Carlos; “La unidad jurisdiccional y la distribución de competencias entre los distintos órganos del poder judicial en el orden contencioso-administrativo”, en *Poder Judicial y unidad jurisdiccional en el Estado autonómico*, Estudios de Derecho Judicial número 90, Centro de Documentación Judicial del CGPJ, Madrid, 2006.

ANNEX: RESULTATS DE L'ENQUESTA

MEMÒRIA DE L'ESTUDI ESTADÍSTIC

Metodologia de treball

Es va dissenyar una enquesta amb l'objectiu d'obtenir informació del personal no jurisdiccional sobre aspectes que poden influir en el funcionament d'una oficina judicial. L'enquesta constava de 107 preguntes que valorava els següents set aspectes: a) dades demogràfiques i laborals, b) jerarquia i funcions, c) seguretat i formació, d) organització, e) sistemes informàtics, f) planificació de tasques i g) nivell de satisfacció i relacions laborals.

El procediment que es va seguir per obtenir la informació va ser: en primer lloc es va contactar amb el Secretari degà del partit judicial corresponent per presentar-li el treball de recerca. A continuació se li informava sobre l'enviament per correu electrònic de l'enquesta, per ser distribuïda entre la resta de secretaris judicials del partit judicial i, cadascú d'aquests, al seu personal. Es posava especial èmfasi en ressaltar els objectius del treball de recerca i en el caràcter confidencial de l'enquesta i va haver-hi una total disponibilitat de tots els secretaris judicials degans existents.

L'enquesta havia de ser remesa directament a l'autor del treball via correu electrònic, correu postal o fax. Es va donar un termini de 3 setmanes aproximadament per contestar l'enquesta, esglaonant els diferents partits judicials per permetre la introducció de dades progressiva.

Anàlisi de les dades

Les dades es van introduir i analitzar en el programa estadístic SPSS versió 11.0. La informació es va resumir mitjançant freqüències absolutes i percentatges. En alguns casos els percentatges no sumen 100% degut a que algun entrevistat no ha contestat la pregunta en qüestió. A més a més es van crear representacions gràfiques (diagrames de barres i de pastissos) per facilitar la interpretació de les dades. Degut a la baixa participació l'anàlisi estadístic es va limitar a anàlisi univariant de les dades, no podent creuar variables per buscar associacions i interrelacions de les variables.

Resultats

En total vint-i-cinc persones van participar voluntàriament en el treball de camp del present estudi. A la Taula 1 es presenten les característiques demogràfiques i laborals dels subjectes participants en l'enquesta. La majoria del participants eren dones (76,0%) amb una edat compresa entre els 35 i 45 anys. La major part dels entrevistats eren gestors processals o tramitadors processals i administratius (84,0%); i la seva antiguitat en el càrrec era en promig de 12,3 anys. La proporció de titulars era lleugerament superior als interins, 56,0% vs. 44,0%, respectivament.

Taula 1: Característiques demogràfiques i laborals de la mostra*

	Total (n=25) %
Sexe	
Home	16,0
Dona	76,0
Edat	
Menor de 35 anys	16,0
35-45 anys	60,0

45-55 anys	20,0
55-65 anys	0
Càrrec laboral	
Secretari/a judicial	12,0
Gestor/a processal	48,0
Tramitador/a processal i administratiu	36,0
Auxili judicial	0
Antiguitat en el càrrec en anys [†]	12,3 (6,9) (1 – 24)
Situació laboral	
Titular	56,0
Interí	44,0

* Els percentatges no sumen 100% en els casos on hi ha dades mancants per no resposta de l'entrevistat.

[†] Mitjana (desviació estàndard) (valor mínim – valor màxim).

Jerarquia i funcions

Potser cal atribuir a un desordre inicial de la implantació dels serveis comuns el fet de que bona part dels funcionaris no tinguin clar la línia de comandament existent, però també s'ha de recordar que, en alguns aspectes, aquesta no està establerta pels propis superiors, afegint a l'anterior que el conflicte derivat del desapoderament del jutge, sobre qüestions relatives a la gestió, ha pogut afectar el particular negativament, al igual que introduir el concepte d'Unitat Processal d'Ajut directe quan, en realitat, sota aquesta menció es troba, també, el Servei d'Ordenació Comú del Procediment, disgregat per cadascun dels Jutjats. I no es pot oblidar que malgrat del grapat de reunions hagudes entre personal del Departament de Justícia, Secretaris i Juntes, no s'han establert correctament conductes de comunicació i formació extensa i específica cap als funcionaris, que anaven coneixent d'incidències i notícies fragmentàriament, fins arribar sense més a la implantació del canvi. Tanmateix, es confirma generalitzada la manca de compliment respecte de la distribució de funcions segons les normes legals i reglamentàries, la qual cosa pot afectar significativament un sistema organitzat fonamentalment sobre la coordinació d'equips i llocs de feina amb clares i

expresses assignacions, per exemple a l'hora de realitzar actes de comunicació. Tanmateix crida l'atenció la manca d'iniciativa en la tramitació de les causes al mateix temps que l'absència del secretari judicial o del jutge en moltes actuacions on haurien de ser –moment en el qual obtindrien aquest informació per decidir que, al no ser-hi, han de rebre posteriorment per part del funcionari que alhora demana instruccions–, doncs suprimida la immediació obligada no s'entén la limitació a la iniciativa, al marge en qualsevol cas que no resulti admissible l'assumpció –i fins a cert punt la responsabilitat– per part del funcionari de tasques encomanades als seus superiors. De fet, és constata la contradicció d'aquells secretaris judicials que reclamen la seva tasca de fedataris públics per sobre de qualsevol altre, malgrat no la compleixen a la pràctica, o d'aquell qui defensen noves atribucions sense complir les tradicionalment existents.

Figura 1:
**Té dubtes sobre la cadena de comandament
funcions**

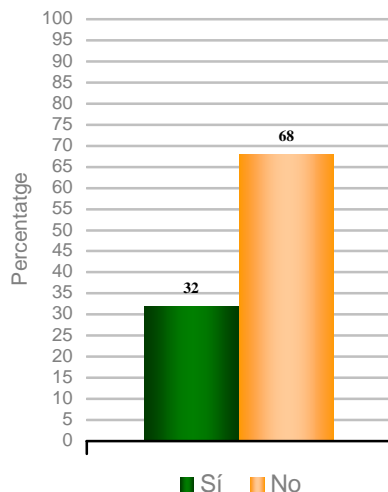

Figura 2:
Té clares les seves

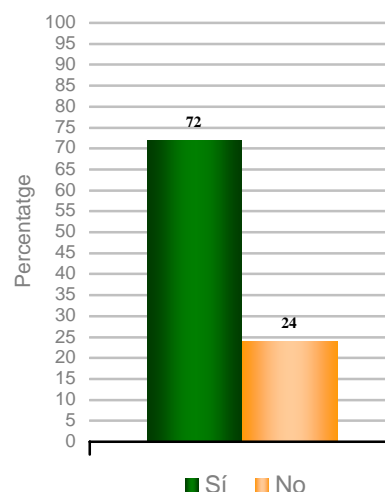

Figura 3:
Existeix una divisió de funcions entre causes diària gestors i tramitadors processals

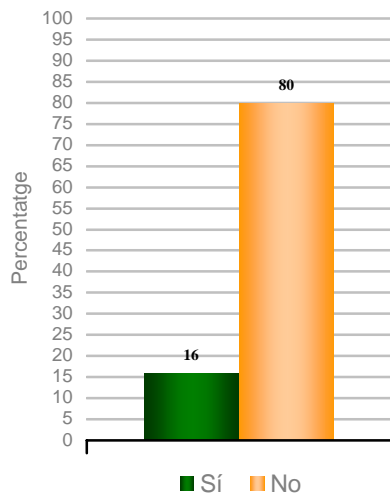

Figura 4:
Dació de compte de

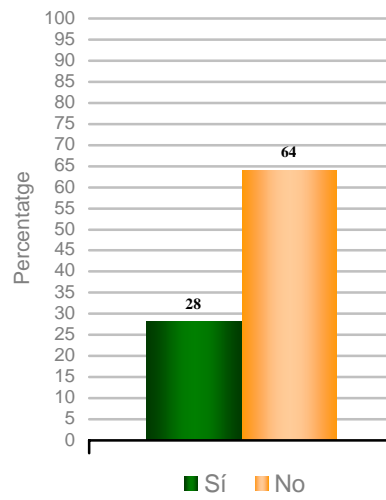

Figura 5:
Segueix iniciatives en la tramitació de causes

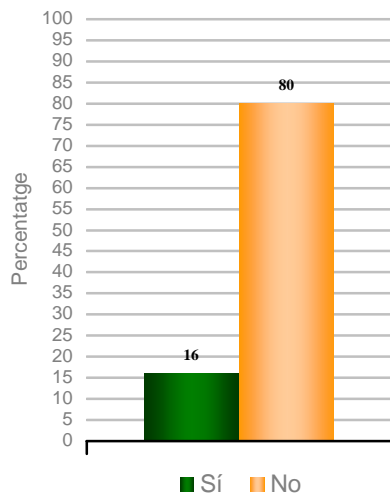

Figura 6:
Actuacions processals sense la presència obligada de secretari judicial

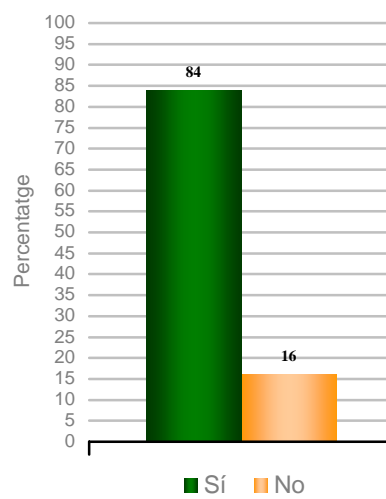

Figura 7:

Actuacions processals sense la presència obligada de jutge

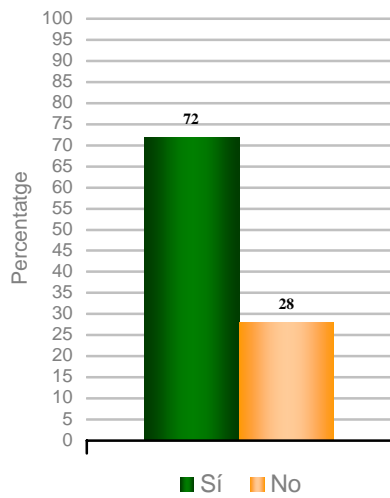

Figura 8: Gestió de qüestions governatives accessible i àgil

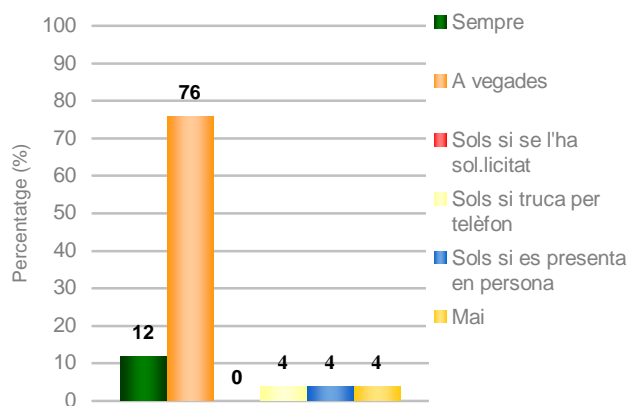

Figura 9: El jutge escriu les seves pròpies sentències i interlocutòries

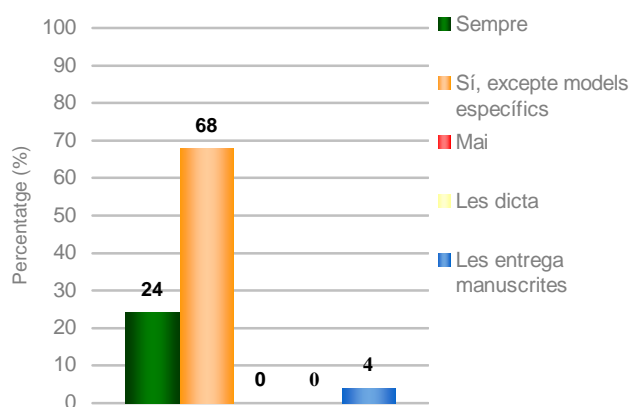

Figura 10: S'introdueix en el programa informàtic totes les resolucions que es dicten en el curs del procediment.

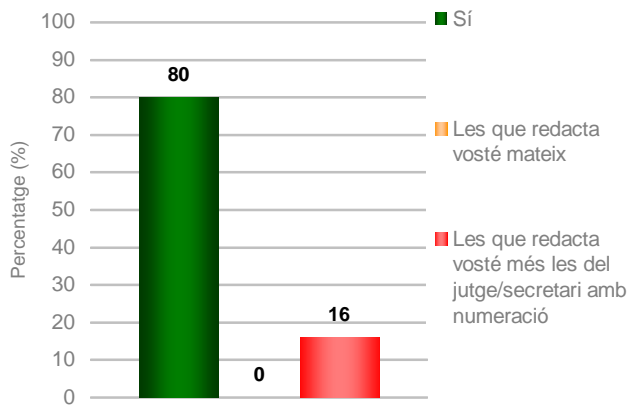

Figura 11: Redacta resolucions que passen directament a signatura del secretari judicial o jutge.

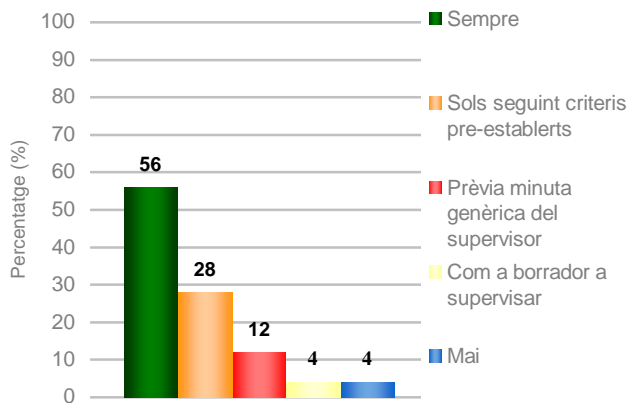
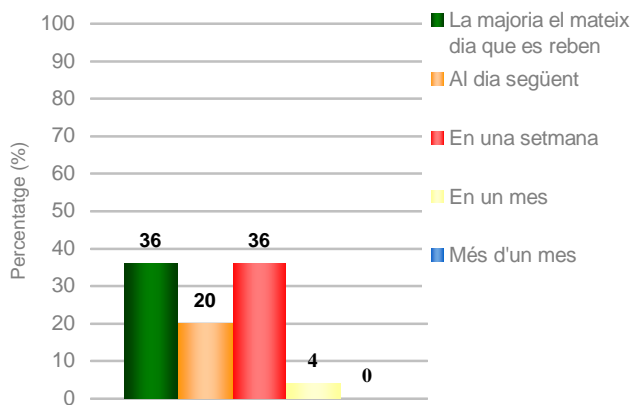

Figura 12: Quan es triga en complir les minuts del secretari judicial o jutge.

Seguretat i formació

S'observa un incompliment de mesures de seguretat en la realització de les activitats judicials en la vida real. Aquesta troballa entra en contradicció amb el fet que als funcionaris de justícia se'ls hi fa responsables de la custòdia dels documents i expedients amb els quals treballen en la majoria dels casos (veure Taula 2).

Un percentatge molt elevat dels enquestats declara tenir les capacitats necessàries per fer les tasques assignades i tres quartes parts poden fer servir el català, tant oral com escrit, per desenvolupar les seves funcions (veure Taula 2). Per altra banda la majoria creuen imprescindible la formació continuada.

Taula 2: Descripció dels nivells de seguretat i la formació dels enquestats*.

	Total (n=25) %
<i>Seguretat</i>	
Comparteix la seva clau de seguretat de l'ordinador	
Sempre	16,0
Excepcionalment	52,0
Mai	32,0
Existeix una cadena de custòdia de la circulació de paper	36,0
Sí	60,0
No	
Tanca en clau els armaris dels expedients i no deixa documents oficials sobre la taula quan surt de l'oficina	
Sempre	16,0
A vegades	4,0
Sols en procediments secrets o reservats	40,0
Mai	40,0
La informació sobre expedients i arxius judicials es fa	
Reservadament	20,0
Sols a la vista del personal judicial	36,0
A la vista de qualsevol que estigui a l'oficina	24,0
En la recepció i davant d'altres usuaris	20,0
Les denúncies verbals o declaracions testimonials es fan	24,0
Reservadament	44,0
Sols a la vista del personal judicial	24,0

A la vista de qualsevol que estigui a l'oficina En la recepció i davant d'altres usuaris	8,0
Se li fa responsable de la custòdia dels documents i expedients amb els que treballa	
Sí	84,0
No	16,0

Formació

Es considera capacitat per fer les tasques que li corresponen	92,0
Sí	8,0
No	
Considera imprescindible la formació continuada	
Sí	84,0
No	16,0
Pot utilitzar el català parlat i escrit per fer les seves funcions	79,2
Sí	20,8
No	

* Els percentatges no sumen 100% en els casos on hi ha dades mancants per no resposta de l'entrevistat.

Organització

Resulta molt negatiu el sistema de substitucions existent en tots els jutjats, tan des del punt de vista del repartiment intern de tasques davant la prevista o imprevista absència d'un company, com respecte de substitucions externes, demorades o inexistents. A més, el sistema de capacitació previ a l'accés d'una plaça interina a l'Administració de justícia, provoca que sigui al lloc de feina on es produeixi l'autèntica formació pràctica del personal no jurisdiccional si aquest no ha treballat abans o no ho ha fet al destí que se l'encomana. D'aquesta manera, durant dies o fins i tot setmanes, el rendiment que pot oferir és significativament reduït i, a més, afecta ritmes de feina de la resta de companys, en tan actuen com a assistents o absorbeixen part de les obligacions del nouvingut, res a veure amb la figura del tutor o amb la lògica adaptació a la idiosincràsia singular de qualsevol jutjat el primer dia de feina. Sense cap mena de dubte és una causa de dilació significativa, que es manté

una vegada el substitut deixa pas al substituït –o a un titular que igualment planteja problemes d'adaptació pràctica significativa, en aquest cas afegits per la manca d'uniformitat als jutjats–, que ha de prendre coneixement sobre l'estat de les actuacions.

D'altre banda, la necessitat d'afegir temps de despatx diari amb els superiors pot ubicar-se amb la manca d'iniciatives i amb l'absència de criteris clars respecte del funcionament quotidià d'un jutjat, doncs si bé és cert que els justiciables i els professionals sempre han conservat la seva capacitat de sorprendre'ns, el treball judicial sols ser rutinari en un percentatge molt elevat, de manera que es poden establir moltes pautes d'aplicació que eviten els temps morts derivats de esperar resposta a la consulta funcional.

Figura 13: Quan està de baixa es substituït per personal interí immediatament i està la feina al dia quan es reincorpora.

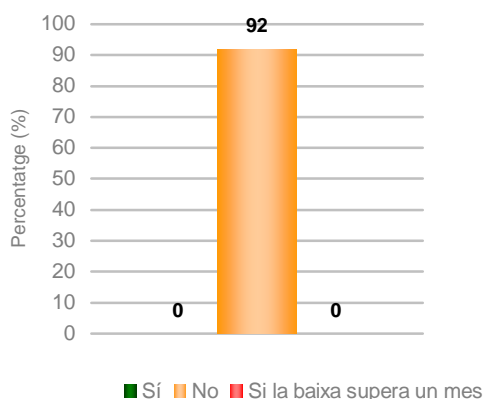

Figura 14: Freqüència de despatx amb el secretari judicial per motius judicials.

Figura 15: Freqüència de despatx amb el jutge per motius judicials.

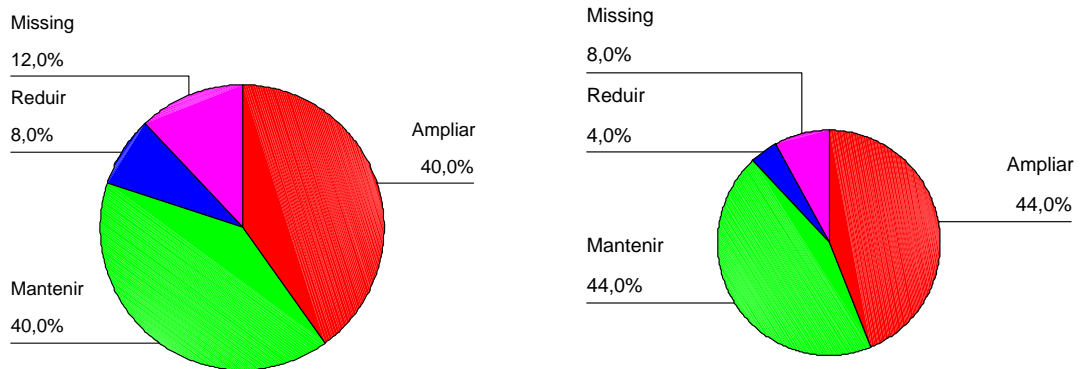

Figura 16: Considera útil el treball sindical en l'àmbit de la Justícia.

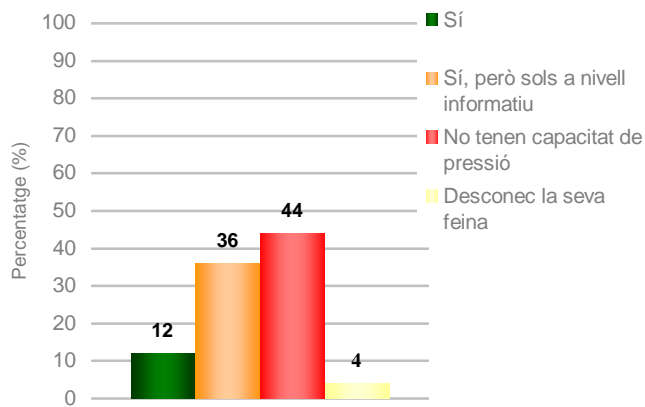

Figura 17: Les fotocopies les fan personalment advocats i procuradors.

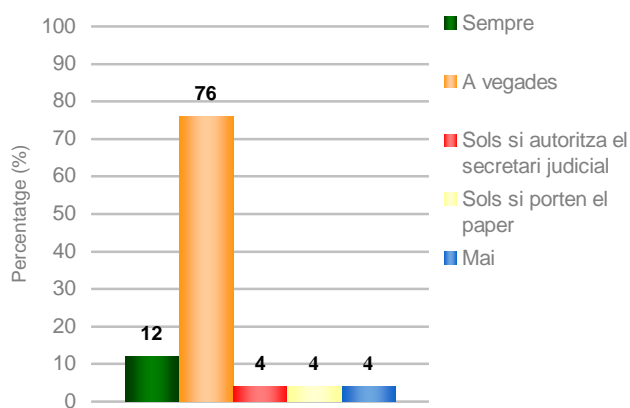

Figura 18: L'atenció al públic afecta el seu ritme de treball.

Figura 19: L'atenció als professionals afecta el seu ritme de treball.

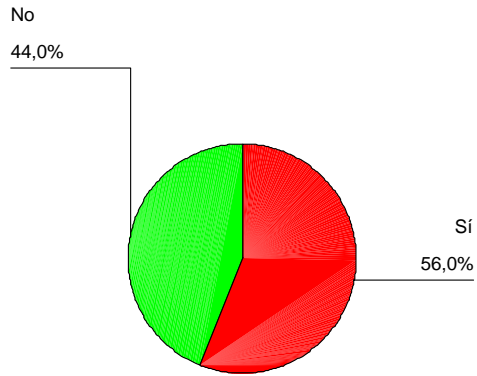

Figura 20: Confia en la capacitat dels seus superiors respecte coneixement jurídics personal.

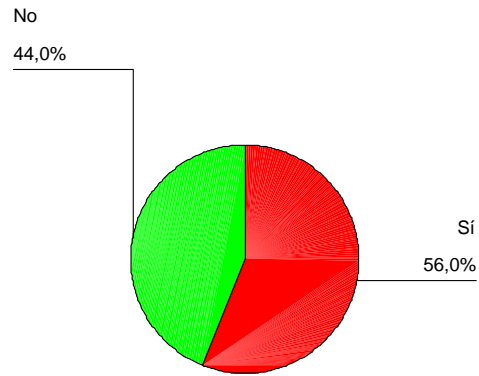

Figura 21: Confia en la capacitat seus superiors per gestionar

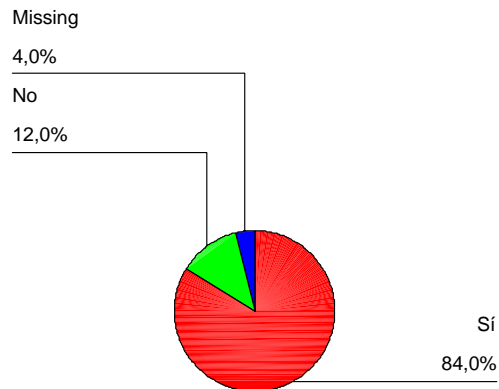

Figura 22: Confia en la capacitat dels seus des

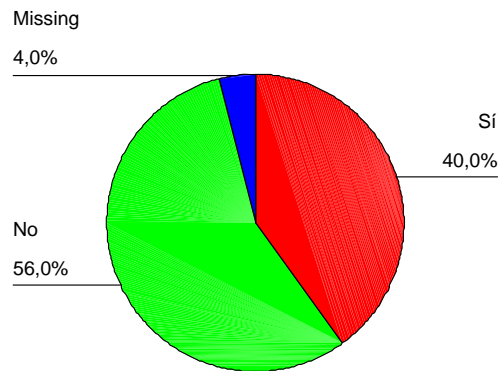

Figura 23: Es considera protegit

superiors perquè recolzin les seves
cooperativista.
actuacions davant de professionals/particulars.

d'un punt de vista

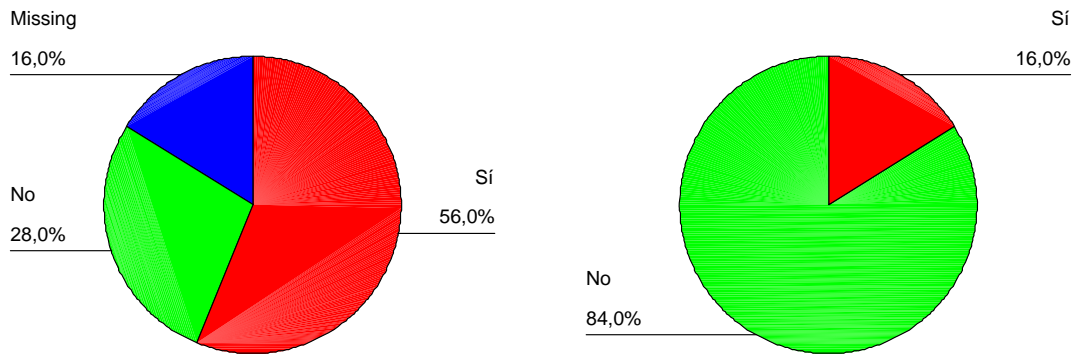

Figura 24: Hi ha problemes de baix rendiment en el seu jutjat.

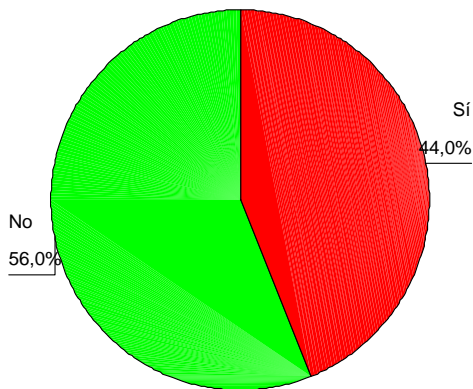

Figura 25: L'absentisme laboral en el seu entorn.

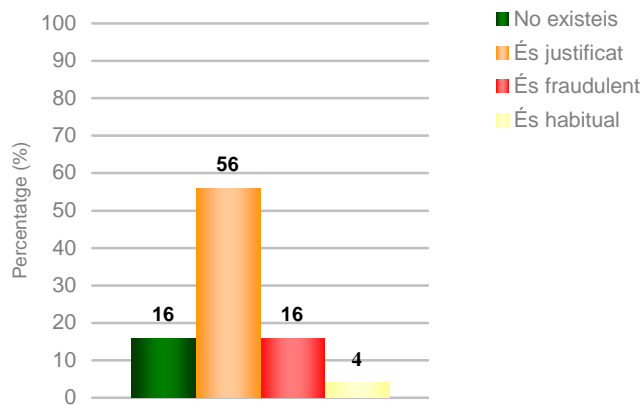

Figura 26: Relació amb els funcionaris d'altres jutjats.

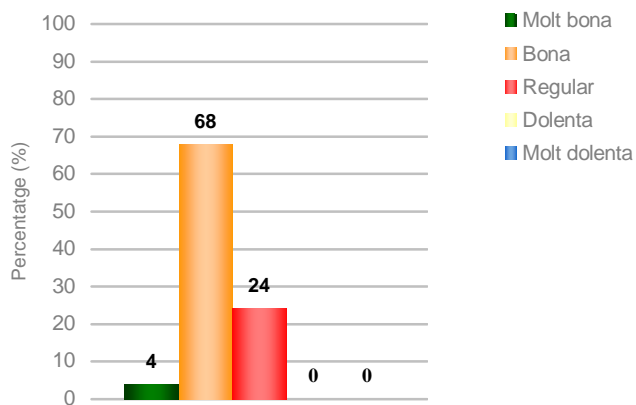
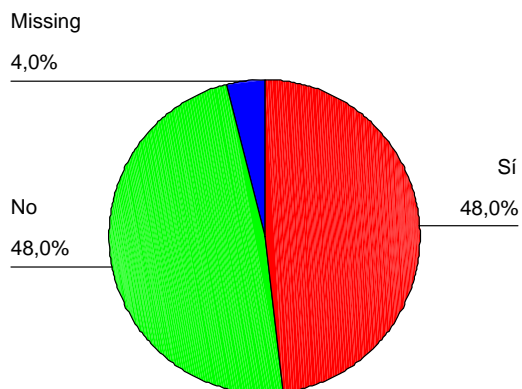

Figura 27: Disponibilitat de mitjans materials.

Figura 28: Veu pràctica l'eliminació total del paper a través d'un expedient digital.

Sistemes informàtics

La darrera versió informàtica del sistema d'aplicació Temis i el enllaç del Punt Neutre Judicial són els dos sistemes més fàcils d'utilitzar, i cal remarcar que cap subjecte declara tenir dificultats per utilitzar el primer d'ells (veure Figures 29 i 30). En la Figura 31 s'observa com la formació rebuda és adient per Temis i LexNet en un 80% i 69% dels casos, respectivament. Entre un 50% i un 62,5% dels usuaris opinen que els models disponibles en els sistemes s'han de modificar, excepte pel sistema Temis que la xifra augmenta fins el 92%, la qual cosa sempre ha estat preocupant perquè és la font de producció ofimàtica habitual de la tasca diària. Segons mostra la Figura 32 els models en els sistemes s'han de modificar, especialment en el sistema Temis.

Punt Neutre Judicial, Temis, i Ganes són els sistemes que es bloquegen amb més freqüència, per aquest ordre, sent superior al 65% (veure Figura 33). La resolució d'incidències en un temps raonable és similar entre els sistemes, al voltant del 65%, excepte en Punt Neutre Judicial i Ganes; sent el primer més elevat i el segon inferior (veure Figura 34).

Figura 29: El sistema és de fàcil ús.

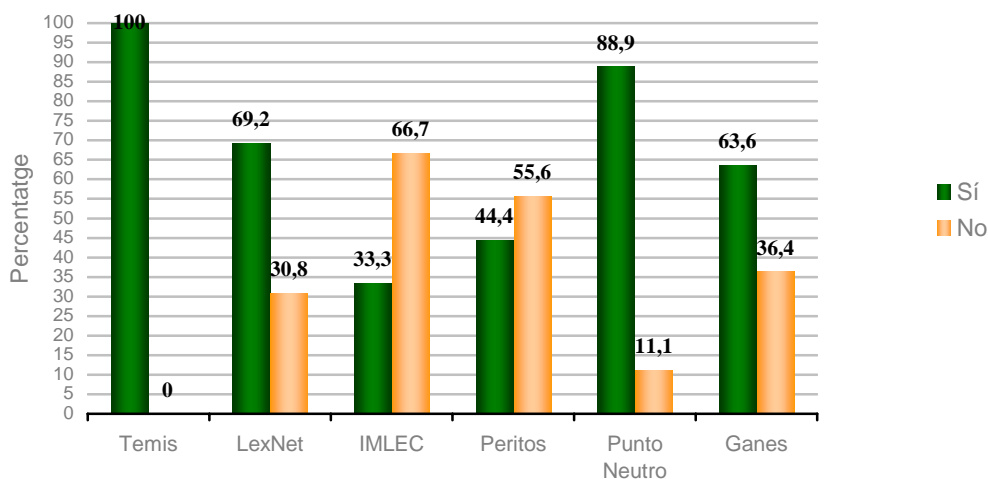

Figura 30: Té dificultats per utilitzar el sistema.

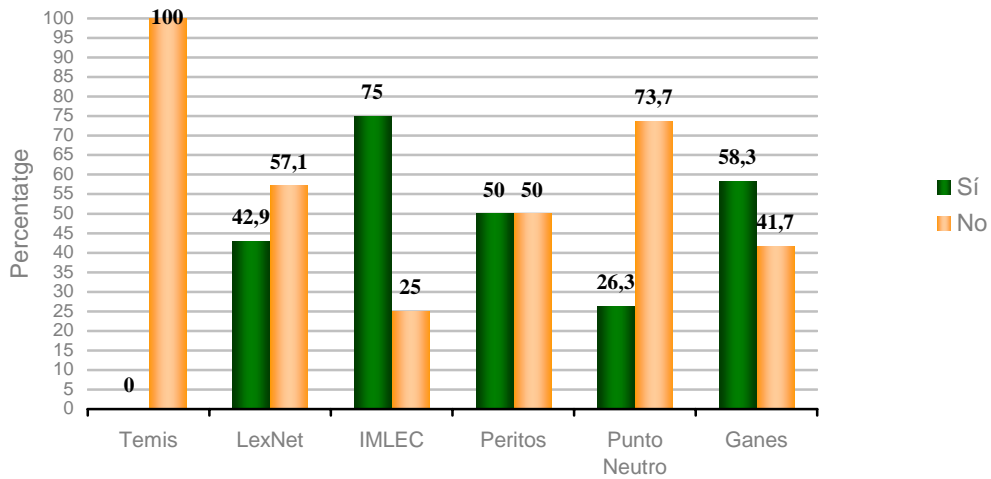

Figura 31: Ha rebut la formació adequada per utilitzar el sistema.

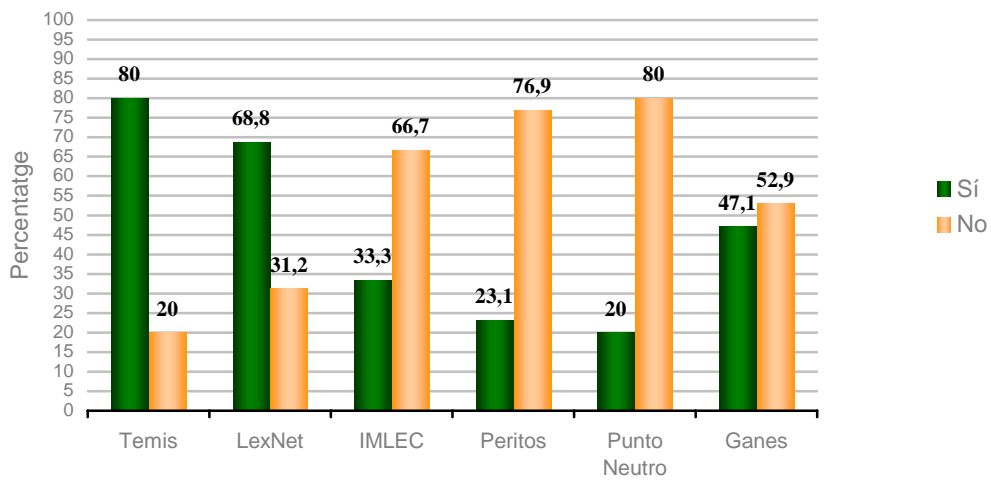

Figura 32: Els models disponibles en el sistema s'han de modificar.

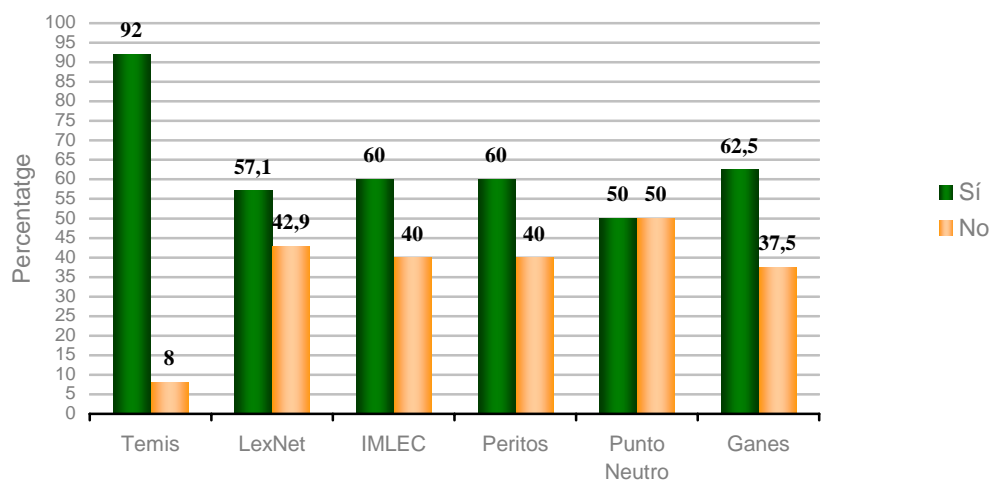

Figura 33: El sistema es bloqueja o cau amb facilitat.

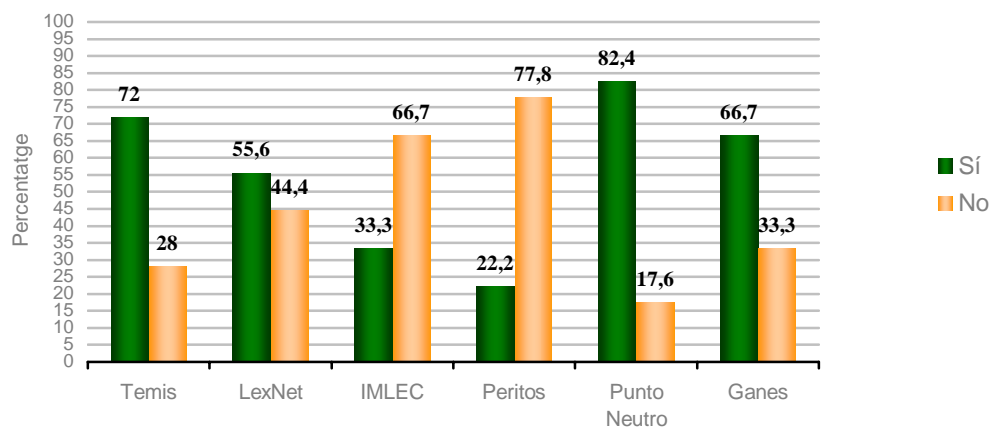
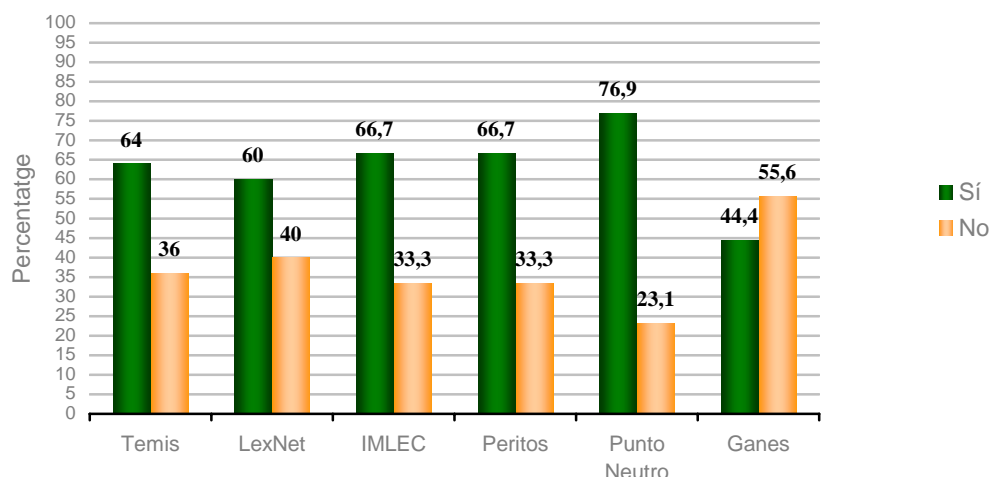

Figura 34: Li resolen les incidències en un temps raonables.

Planificació de tasques

El sistema informàtic a disposició no s'utilitzen com a controladors dels temps processals, i els sistemes manuals molt sovint ni existeixen per fer-ho, de manera que resulta senzill un involuntari oblit i la dilació, afegint la manca de coordinació i les feines posposades per acumulació, sense existir, com ja van veure, una resposta immediata davant la presentació d'escrits i peticions, i respecte de les decisions emeses pels superiors. Destaca molt negativament la duplictat de tasques, en particular per manca de correcta coordinació entre jutjats i entre els serveis del mateix partit judicial, així com davant de sistemes informàtics desvinculats entre sí que generen reiteració a l'hora d'introduir dades.

Desapareix la seguretat de control de les causes pel seu foliat, vinculada a la continuïtat intrínseca del procediment i la inclusió a les actuacions d'escrits i resolucions a mida que arriben, permeten que els expedients no mostrin una adequada correlació de prosecució temporal, el que es relaciona amb traspassar peticions i sol·licituts que més tard apareixen.

Destaca la inexistència generalitzada de problemàtica per conciliar la vida familiar, doncs la flexibilitat d'horaris d'entrada i sortida, sol·licitut de permisos al llarg de l'any, autonomia d'organització quotidiana i horari

fonamentalment matinal no permeten establir les causes d'aquesta crítica. Explica, tanmateix, una certa oposició a l'establiment d'horaris de tarda, malgrat hi ha un significatiu percentatge a favor, que es relacionen amb funcionaris que hi dediquen temps per les tardes, de vegades fora del seu horari retribuit, en un moment que sense la pressió constant de públic i professionals, avançen la feina.

Per sobre de qualsevol consideració, en l'àmbit de l'horari productiu de la feina, destaca la continua presència de públic i professional requerint atenció i informació, reduint considerablement la eficiència del funcionari i facilitant els errors, sense parlar de l'afectació anímica que una mena de finestreta constat produeix, inexistent a cap Administració públic tal i com a la de Justícia hi és. Particularment, es tracta d'una arrelada costum, sobre tot dels professionals, que sense cap mena de dubte afavoreix la seva extrema comoditat, d'arribar a un jutjat i demanar immediatament el que es vol, i queixant-se quan en aquell moment no hi és la persona que tramita la causa o no es troba el que es demana. Però manifesta una dinàmica de feina irracional i manifestament improductiva.

Majoritàriament, els serveis comuns han empitjorat la situació laboral, significada a les Unitats processals d'ajut directe, en relació amb una implantació en bona mesura descordinada i sense prou informació i formació dels funcionaris que havien de rebre-la, i on aquests viuen la sensació que els serveis comuns centralitzen la gestió invertint els termes connaturals a la seva naturalesa definitòria: els funcionaris que han format part d'ells –principalment els auxilis judicials– han esquivat feines que abans feien i que ara absorbeixen les Unitats, que disposen de menys efectius i sembla s'orienten, de vegades, com a suport dels Serveis comuns. El que no té sentit és que a l'actualitat, els funcionaris que formen part de cada jutjat, amb menys funcionaris tinguin més atribucions que abans d'establir-se els serveis comuns, que han obtingut efectius addicionals.

Figura 35:
Fa més hores sense retribució per treballar
intentar estar al dia o avançar feina

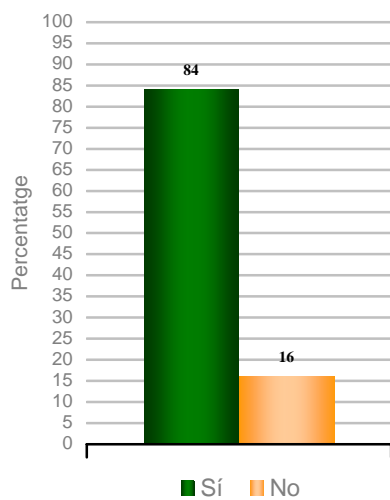

Figura 36:
Tindria inconvenient en
per les tardes

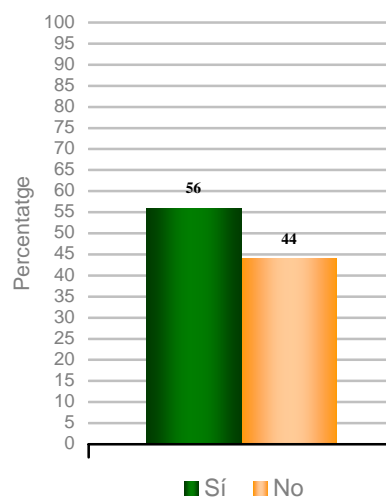

Figura 37:
Té llibertat per gestionar el seu temps de treball

Figura 38:
Té problemes per conciliar la seva vida professional i familiar degut als horaris laborals

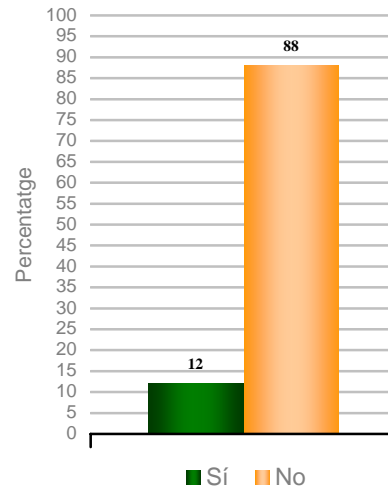
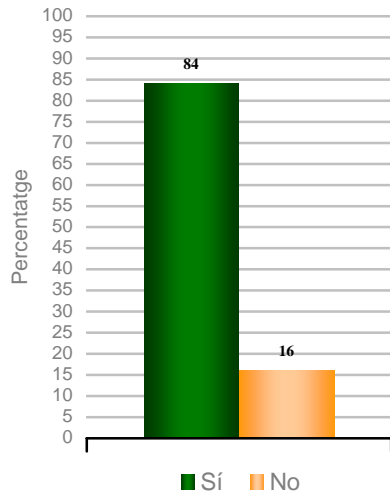

Figura 39: Té agenda personal per controlar terminis.

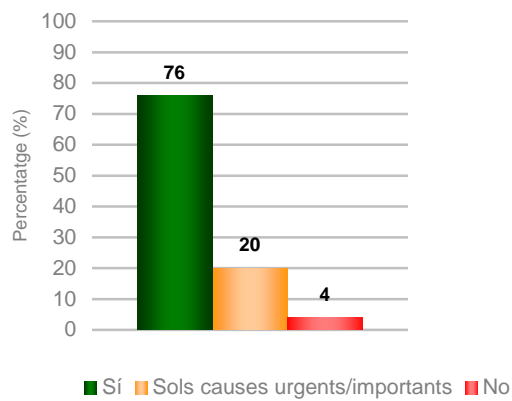

Figura 40: Com es realitza el foliat de les causes.

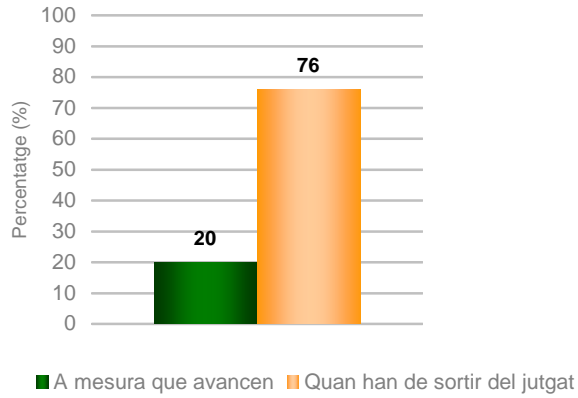

Figura 41: Temps en proveir escrits presentats.

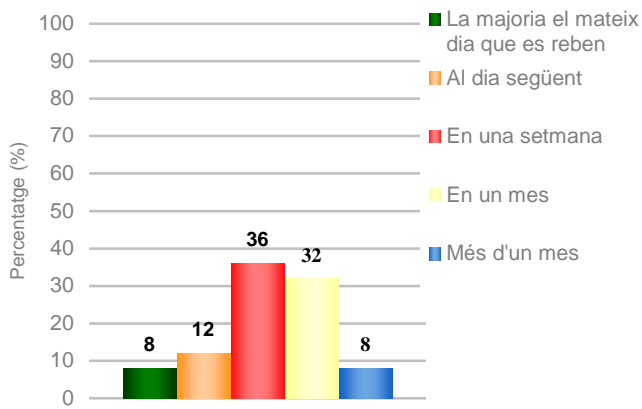

Figura 42: Dedicació al públic o a professionals.

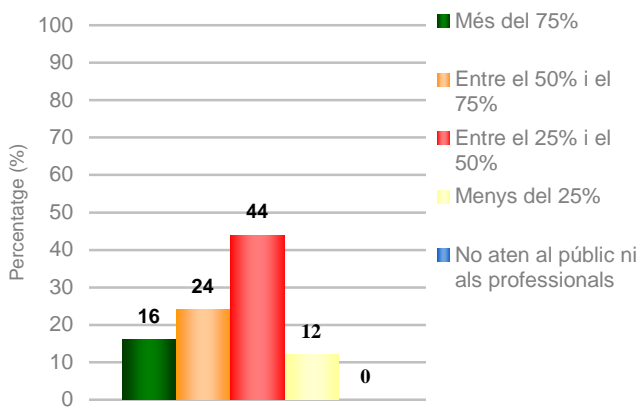

Figura 43: Els serveis comuns han millorat al servei donat al justiciable.

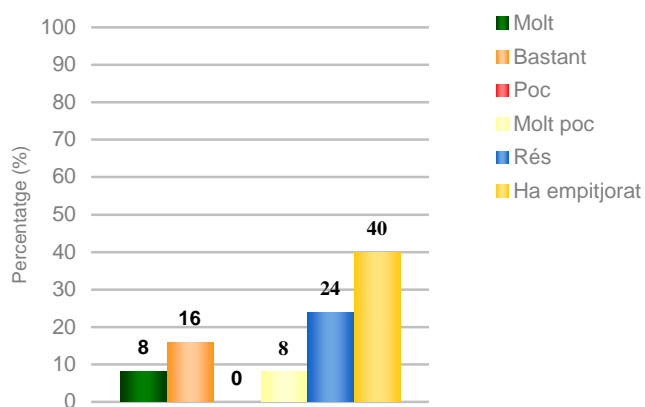
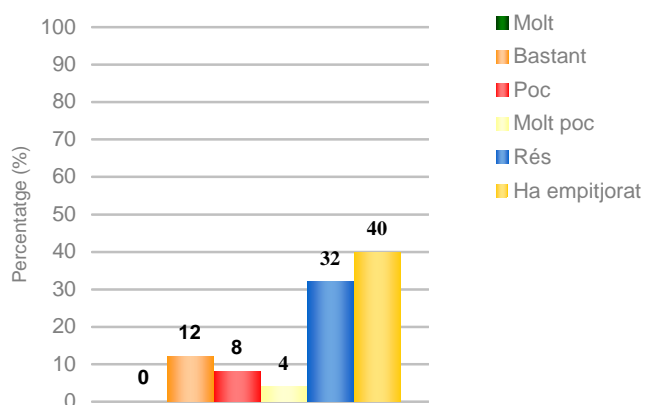

Figura 44: Els serveis comuns han permès distribuir correctament les funcions a dur a terme entre aquells i les unitats processals.

**Figura 45:
Es dupliquen tasques**

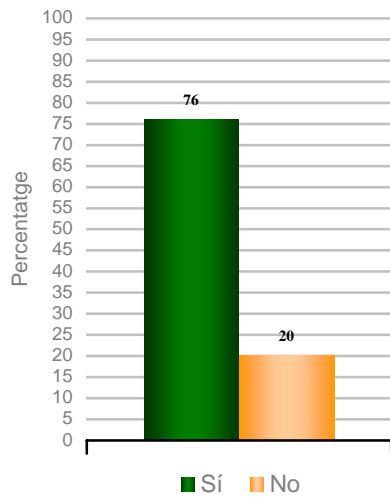

Figura 46: Es verifiquen les citacions de parts, testimonis i/o perits.

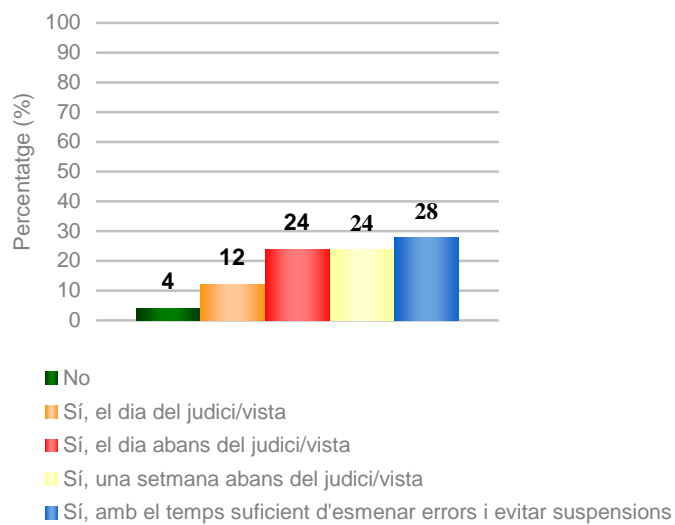

Figura 47: La tramitació d'exhorts rebuts es troba al dia.

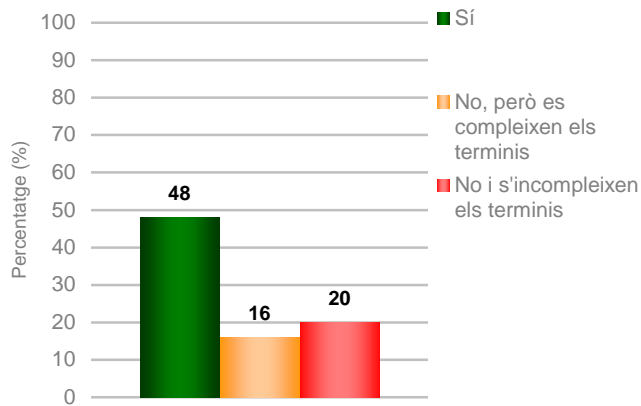

Figura 48: Els exhorts emesos es compleix.

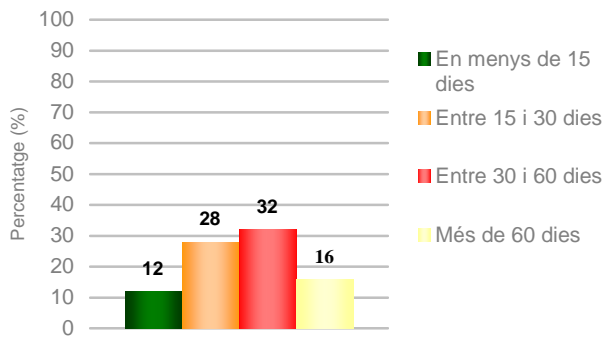

Figura 49: L'arxiu de les causes es realitza.

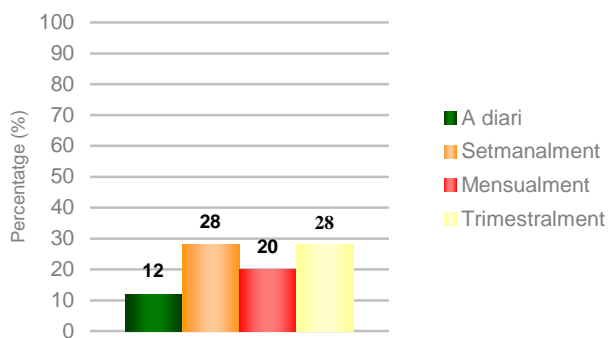

Figura 50: Es verifica qui és el presentant mitjançant document oficial en les denúncies o compareixences.

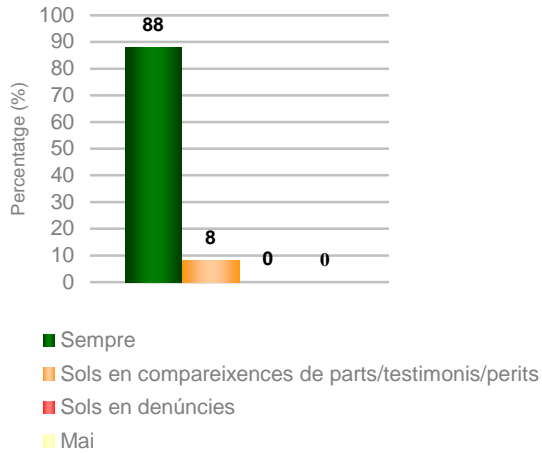

Figura 51:
Utilitza el corrector ortogràfic i gramatical en el processador de text.

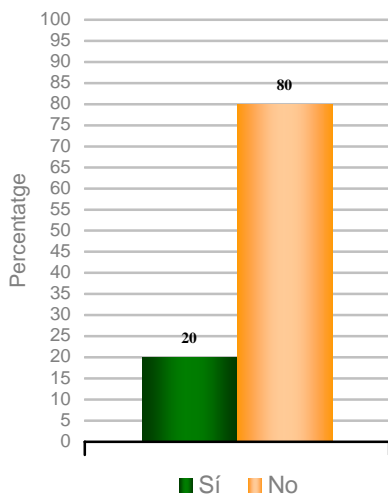
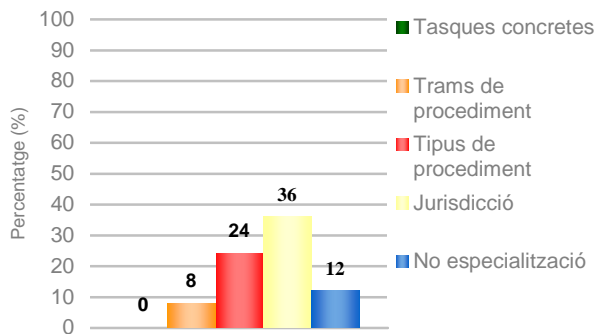

Figura 52: L'especialització hauria de ser.

Valoració del nivell de satisfacció i relacions laborals

La Taula 3 mostra la valoració del nivell de satisfacció i de relacions laborals dels enquestats. El personal no jurisdiccional declara estar orgullós del seu treball i ser sent satisfet del servei públic que realitza. No obstant reporta tenir un nivell d'estrès elevat tal i com es reflexa en el fet que un 83% surt del treball preocupat per les tramitacions/gestions pendents i un 50% va al treball angoixat pel que pugui esdevenir durant el dia.

La Taula 3 mostra com la majoria dels participants en l'enquesta es considera respectat i ben tractat pels advocats, procuradors i superiors (del 79% al 91%), però aquesta xifra cau quan fins el 52% quan es tracta del justiciable. Respecte la valoració per part dels superiors, sols un 61% es considera valorat.

Els entrevistats declaren que no hi ha diferències entre titulars i interins en el tracte dispensat pels seus companys, superiors (82%) i professionals en general (96%).

Taula 3: Descripció dels nivells de satisfacció i relacions laborals dels enquestats*.

	Total (n=25) %
Està orgullós del seu treball diari	
Sí	86,4
No	13,6
Considera que realitza un servei públic satisfactori	
Sí	82,6
No	17,4
Surt cada dia satisfet del treball sense emportar-se preocupacions a casa sobre les tramitacions/gestions pendents	17,4
Sí	82,6
No	
Va al treball angoixat pel que pugui esdevenir el dia	
Sí	50,0
No	50,0
Es considera valorat pels seus superiors	
Sí	60,9
No	39,1
Es considera respectat i ben tractat pel justiciable	
Sí	52,4
No	47,6
Es considera respectat i ben tractat pels advocats	
Sí	85,7
No	14,3
Es considera respectat i ben tractat pels procuradors	
Sí	90,5
No	9,5
Es considera respectat i ben tractat pels seus superiors	
Sí	78,9
No	21,1
Existeixen diferències en el tracte dispensat pels professionals als funcionaris i interins	
Sí	4,3
No	95,7
Existeixen diferències en el tracte dispensat pels companys i superiors als funcionaris i interins	
Sí	12,0
No	82,0

* Els percentatges no sumen 100% en els casos on hi ha dades mancants per no resposta de l'entrevistat.

Ha continuació s'afegeix un model del formulari d'entrevista utilitzat.

L'Oficina Judicial a Catalunya
Mitjà real d'una Justícia eficaç pel ciutadà del segle XXI⁷⁴⁶

Enquesta general per personal no jurisdiccional (jutjats mixtes)

La present enquesta es rebrà directament pel personal investigador, amb la finalitat de mantenir l'anonimat de l'enquestat; assegurant l'absoluta confidencialitat sobre l'origen de les dades. L'únic destí de les mateixes serà el treball d'investigació a dalt indicat i, una vegada finalitzat, seran destruïdes.

DADES GENERALS

Partit judicial:

Càrrec:

Secretari/ària judicial Gestor/a processal

Auxili judicial Tramitador/a processal i administratiu/va

Situació laboral: *Titular* *Interí*

Temps d'experiència en el càrrec o lloc de feina: anys mesos

Sexe: Home Dóna

Edat: Menor de 35 anys 35-45 anys 45-55 anys 55-65 anys

Més de 65 anys

QÜESTIONARI

Si vostè no troba la resposta que utilitzaria pot afegir-se la que consideri oportuna; tanmateix, si no resulten contradictòries entre sí, pot servir-se de varies respostes per pregunta.

* Dr. Ricardo Yáñez Velasco; Investigació subvencionada pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada de la Generalitat de Catalunya.

JERARQUIA I FUNCIONS

	Sí	No
Té dubtes sobre la cadena de comandament que li afecta directament		
Té clares les funcions que li correspon realitzar en el seu lloc de treball		
Existeix una divisió de funcions entre gestors i tramitadors processals		
Cada dia es produeix dació de comptes de les causes		
Segueix iniciatives en la tramitació de les causes (p. ex. esbrinament domiciliari, assegurar citacions trucant per telèfon)		

- Realitza actuacions processals sense la presència legalment obligada del secretari judicial?

Sí
No

- Realitza actuacions processals sense la presència legalment obligada del jutge?

Sí
No

- La gestió de qüestions governatives per part de l'Administració (permisos laborals, altes i baixes) és accessible i àgil?

Sempre
De vegades
Solament si se li ha sol·licitat alguna actuació o tràmit
Solament si truca per telefono
Solament si acudeix en persona
Mai

- El jutge escriu les seves pròpies sentències i interlocutòries?

Sempre
Sí, menys models específics
(per exemple mutu acord en Dret de família)
Mai
Les dicta
Les lliure manuscrites

- S'introdueixen en el programa d'aplicació informàtica totes les resolucions que es dicten en el curs del procediment?

Sí
Només aquelles que vostè mateix redacta
Aquelles que vostè mateix redacta més les resolucions que confecciona el secretari o el jutge que requereixen numeració

- Redacta resolucions que passen directament a la signatura del secretari judicial o del jutge? Per exemple: diligències de constància, *apud acta*, compareixences, conciliacions; sentències de conformitat penal, mutu acord de separació o divorci, interlocutòries de desistiment, suspensió u homologació, enervació de desnonament.

Sempre	☐
Només seguint criteris preestablerts	☐
Prèvia minuta genèrica del superior	☐
Com a mer esborrany a supervisar	☐
Mai	☐

- Quan es triga en complir les minuts de secretari judicial o del jutge?

La majoria el mateix dia que es reben	☐
Al dia següent	☐
En una setmana	☐
En un mes com a màxim	☐
En més d'un mes	☐

SEGURETAT I FORMACIÓ

- Comparteix la seva clau de seguretat per accedir al seu ordinador?

Sempre	☐
Excepcionalment	☐
Mai	☐

- Existeix una cadena de custòdia respecte la circulació del paper (entre jutjats, entre serveis comuns i unitats d'ajut)?

Sí	☐
No	☐

- Tanca amb clau els armaris on guarda els expedients que tramita i no deixa documents judicials sobre la seva taula de treball quan surt de l'oficina?

Sempre	☐
De vegades	☐
Només amb procediments declarats secrets o reservats	☐
Mai	☐

- La informació sobre expedients i arxius judicials es realitza

Reservadament	☐
Només a vista del personal judicial	☐
A vista de qualsevol que hi sigui dins l'oficina en el moment	☐
En la recepció i davant d'altres usuaris en cua	☐

- Com es realitzen les denúncies verbals o les declaracions testificals?

Reservadament	☐
Només a vista del personal	☐
A vista de qualsevol que estigui dins l'oficina en el moment	☐
En la recepció i davant d'altres usuaris en cua	☐

- Se li fa responsable de la custòdia dels documents i expedients amb els que hi treballa?

Sí	☐
No	☐

- Es considera capacitat per realitzar totes les tasques que li corresponen?

Sí	☐
No	☐

- Considera imprescindible la formació continuada?

Sí	☐
No	☐

- Pot utilitzar el català escrit i parlat per realitzar les seves funcions?

Sí	☐
No	☐

ORGANITZACIÓ

- Quan està de baixa és substituït per personal interí de forma immediata, sense advertir problemes posar al dia el seu treball en retornar?

Sí	☐
No	☐
Només si la baixa ha superat el mes de duració	☐

- El despatx amb el secretari judicial per motius laborals hauria de

Ampliar-se	☐
Mantenir-se tal i com està	☐
Reduir-se	☐

- El despatx amb el jutge per motius laborals hauria de

Ampliar-se	☐
Mantenir-se tal i com està	☐
Reduir-se	☐

- Considera útil la tasca sindical a l'àmbit de l'Administració de justícia?

Sí	☐
Sí, per només a nivell informatiu	☐
No tenen capacitat de pressió	☐
Desconeix la seva labor	☐

- Les fotocòpies són realitzades personalment per advocats i procuradors?

Sempre	☐
De vegades	☐
Només quan ho autoritza el secretari judicial	☐
Només si porten el paper necessari	☐
Mai	☐

- L'atenció al públic afecta el seu ritme de treball o concentració en ell?

Sí	☐
No	☐

- L'atenció als professionals afecta el seu ritme de treball o concentració en ell?

Sí	☐
No	☐

- Confia en la capacitat dels seus superiors

	Sí	No
Respecte coneixements jurídics	☐	☐
Respecte de gestió de personal	☐	☐
Perquè recolzen les seves actuacions davant professionals o particulars	☐	☐

- Es considera protegit des d'un punt de vista corporativista?

Sí	☐
No	☐

- Existeixen problemes de baix rendiment laboral en el seu jutjat?

Sí	☐
No	☐

- L'absentisme laboral en el seu entorn laboral...

No existeix	☐
És justificat	☐
És fraudulent	☐
És habitual	☐

modificar						
-----------	--	--	--	--	--	--

PLANIFICACIÓ DE TASQUES

	Sí	No
Fa més hores de les que li corresponen, sense retribució extraordinària, per intentar estar al dia o avançar feines?		
Tindria inconvenients en treballar per les tardes?		
Té llibertat per gestionar el seu temps de treball		
Té problemes per conciliar la seva vida personal i familiar amb els horaris de treball		

- En el seu lloc de feina disposa d'una agenda personal per controlar terminis?

Sí
Només causes urgents o d'especial importància
No

- Com es realitza el foliat de les causes?

A mesura que aquestes avancen
Quan han de sortir del jutjat
(apel·lació, inhibició, qualificació o informe del fiscal)

- Quan es triga habitualment en proveir escrits presentats?

La majoria el mateix dia que es reben
Al dia següent
En una setmana
En un mes
Més d'un mes

- La dedicació al públic en general o professionals en particular (consultes orals, telefòniques i d'expedients) afecta el seu temps laboral en:

Més del 75%
Entre el 75% i el 50%
Entre el 50% i el 25%
Menys del 25%
No atent ni a públic ni a professionals

- Els serveis comuns han millorat el servei públic dispensat al justiciable?

Molt
Bastant
Poc
Molt poc
Res
Ha empitjorat

- Els serveis comuns han permès distribuir correctament les funcions a desenvolupar en ells i en les unitats processals d'ajut directe?

Molt	☐
Bastant	☐
Poc	☐
Molt poc	☐
Res	☐
Han empitjorat	☐

- Creu que es dupliquen tasques?

Sí	☐
No	☐

- En cas afirmatiu, quines?

- Es verifiquen les citacions de parts, testimonis i/o perits?

No	☐
Sí, el dia del judici o vista	☐
Sí, el dia abans del judici o vista	☐
Sí, una setmana abans del judici o vista	☐
Sí, amb el temps suficient per subsanar errors i evitar suspensions	☐

- La tramitació d'exhorts rebuts es troba al dia?

Sí	☐
No, però es compleixen els terminis	☐
No i s'incompleixen els terminis	☐

- Els exhorts emesos es compleixen en promig de...

Menys de 15 dies	☐
Entre 15 i 30 dies	☐
Entre 30 i 60 dies	☐
Més de 60 dies	☐

- El arxiu de les causes es realitza...

A diari	☐
Setmanalment	☐
Mensualment	☐

Trimestralment

- Davant denúncies o compareixences de qualsevol tipus, es verifica qui és el presentant o compareixent per mitjà d'un document oficial?

Sempre
Només en compareixences de parts, testimonis o perits
Només en denúncies
Mai

- Utilitza el corrector ortogràfic i gramatical en el tractament de textos?

Sí
No

- La especialització hauria de ser per...

Tasques concretes
Trams de procediment
Tipus de procediment
Jurisdicció
No hauria d'existir especialització

PLANIFICACIÓ DE TASQUES

	Sí	No
Està orgullós del seu treball diari		
Considera que realitza un servei públic satisfactori		
Cada dia surt satisfet de la feina, sense endur-se preocupacions a casa sobre les tramitacions o gestions pendents		
Va a la feina amb ansietat o agobiat pel que pugui resultar del dia		
Es considera valorat pels seus superiors		
Es considera respectat i ben tractat pel justiciable		
Es considera respectat i ben tractat pels advocats		
Es considera respectat i ben tractat pels procuradores		
Es considera respectat i ben tractat pels seus superiores		
Creu que entre funcionaris titulars i interins existeix diferenciació en el tracte dispensat pels professionals		
Creu que entre funcionaris titulars i interins existeix diferenciació en el tracte dispensat pels seus companys i els seus superiors		

Si considera important cap pregunta que no s'ha fet i volgués respondre o efectuar cap queixa o suggeriment respecte del seu lloc de feina, relacionat o no amb la implantació de la nova oficina judicial, pot exposar-la a continuació, sense cap límit d'espai

El tancament per anàlisi de resultats, respecte del partit judicial de, tindrà lloc el de 2008.

Moltes gràcies per la seva col·laboració.

Envïi aquest formulari al correu **r.yanez@poderjudicial.es**; si això li resulta inconvenient pot remetre'l igualment per fax (al número **936 570 114**) o per correu ordinari (Av. Europa, 10, 08720 Vilafranca del Penedès) a l'atenció de Ricardo Yáñez.

=====

El present estudi ha estat subvencionat pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, segons Resolució d'aquest últim número 3967/2007, de 28 de desembre (DOGC núm. 5046 d'onze de gener de 2008).